

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሰነ መከኮት

Biblical Theology

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮት

*“ኩም ዘልእኩኝ ቃላት ሓቅን ምእንቲ ክትመልሱ ርግጽ ነገርን ቃላት ሓቅን
ምእንቲ ክፍልጠካ ኢሰሱ ድሮዶ ናይ ምክርን ናይ ፍልጠትን ብሉጽ ነገር
ኢይጸሐፍኩልካን እየ?” (ምሳሌ 22:20-21)*

ዓለምለካዊ ትካል ምህርቲ እቶት ቀውዒ

እዚ ኮርስ እዚ ኣካል ዓለምለካዊ ትካል እቶት ቀውዒ ኮይኑ፡ ንኣመንቲ ንውጽኢታዊ መንፈሳዊ ቀውዒ ንክፅጥኹ ዝተዳለወ ገበታ ትምህርቲ እዩ።

እቲ መሰረታዊ ቱማ ናይዚ ስልጠና፡ ነቲ የሱስ ንገፈፍቲ ዓሳ፡ ንኣኩባቲ ግብራ፡ ወ.ዘ.ተ ዝኾኑ ሰባት ወሲዱ፡ ናብ ኣብነታውያን ክርስትያናት ብምልዋጥ፡ ብተጋህደ ሓይሊ ኣምላኽ ንወንጌል ሒዞም ናብ መላእ ዓለም ክበጽሑ ዝመሃሮም ትምህርቲ ምምሃር እዩ።

እዚ መምርሒ ጽሑፍ፡ ሽቶ ወንጌል ንምወቃፅ፡ ንኣመንቲ ካብ ምትሓዝ ራእይ፡ ናብ ምውካል፡ ቀጺሉ ናብ ምብዛሕ፡ ከምኡ'ውን ምወዳብን ንወንጌል ምልዕዓልን ምስፋሕን ዝብል ኮይኑ፡ ካብ ብዙሓት ክፋላት ስልጠና ናይ ካሪክለማት ሃርቨስታይም ባይብል ኢንስቲትዩት ሓደ እዩ።

© Harvestime International Institute <http://www.harvestime.org>

ንተወሳኺ ሓበሬታ ብዛዕባ ተወሳኺ ኮርሳት ከምዚ ዝስዕብ ጽሓፉ፤

Harvestime International Institute 1

4431 Tierra Dr.

Colorado Springs, CO 80921

U.S.A

ወይ ድማ

ሃርቨስታይም ባይብል ኢንስቲትዩት

ኣስመራ ኤርትራ

Email; harvestimebibleinstituteer@gmail.com

ከመይ ጌርና ነዚ መምርሒ ንጥቀመሉ ኣቃዉማ መምሃሪ ጽሑፍ

ነፍሲ ወከፍ ትምህርቲ ብኸምዚ ዝሰዕበ ዝቆመ እዩ፤

ዕላማታት፡- ነታ ምዕራፍ ብምጽናዕ ክትበጽሖም ዘለካ ዕላማታት እዚኣቶም እዮም። ትምህርቲ ቅድሚ ምጅማርካ ኣንብቦም።

መሪሕ ጥቕሲ፡- እዛ ጥቕሲ ንቐንዲ ኣምር እታ ምዕራፍ እተጉልሕ እያ። ኣብ ዝክርኻ ሓዛ (ሸምድዳ)

ትሕዝቶ ምዕራፍ፡- ንነፍሲ ወከፍ ክፍሊ ኣጽንዕ። ኣብቲ መምርሒ ዘይተሓትመ ዝኾነ ይኹን መወከሲታት ንምርኣይ መጽሓፍ ቅዱስካ ተጠቐም።

ርእሰ-ግምገማ፡- ነታ ምዕራፍ ኣጽኒዕካ ምስ ወዳእካ፡ ነዚ መርመራ ሰርሓዮ። መጽሓፍ ቅዱስካ ወይ ነዚ መምርሒ መጽሓፍ ከይተጠቐምካ ኑቶም ሕቶታት ክትምልሶም ፈትን።

ንዚያዳ መጽናዕቲ፡- እዛ ኽፍሊ፡ ክእለት ኣገባብ ኣጸናንዓ መጽሓፍ ቅዱስካ ኽተመሓይሸን ነቲ እተማሃርካዮ ኣብ ህይወትካን ኣገልግሎትካን ኣብ ግብሪ ንኸተውዕሎን ክትሕግዘካ እያ።

መዝሙራ መርመራ፡- ምዱብ ተመሃራይ ሃርሻሰት ታይም ኢንሰቲትዩት ክትከውን እንተተመዝጊብካ፡ ስልጠናኻ ምስ ወዳእካ ፍልጠትካ ዝመዝን መርመራ ክትወስድ ኢኻ። መርመራ ሰሪሕካ ምስ ኣረከብካ፡ ብመምሃራን ክእረምን ውጽኢቱ ክምዝገብን እዩ።

ተወሰኹቲ መሳለጥያ ምህሮ

ትግርኛ ቀዳመይቲ ትርጉም መጽሓፍ ቅዱስ 1957 ከተድልዩካ እያ።

ንጉጅለ መጽናዕቲ ዝኸውን ሓሳባት ቀዳመይቲ ኣኼባ

መኻፊቲ፡ መእተዊ ጸሎት ብምግባር ጀምር። ምስ ተመሃሮ ተላለ፤ ኣስማቶም ድማ መዝግቦም።

ኣገባብ ኣካይዳ ጉጅለ ኣቐምቲ ነቶም ኣኼባታት መን ከም ዝመርሖም፡ ሰዓት፡ ቦታን ዕለታትን ክፍለ-ጊዜታት ወሰን።

ኣምልኾን ምስጋናን፡ ኣብ እዋን ኣኼባ ህልውና መንፈስ ቅዱስ ዓድም።

ንተማሃሮ መጻሕፍቲ ዓድል፡ ኣርእስቲ መጽሓፍ፡ ቅርጽን ዕላማታትን ስልጠና ንተማሃሮኻ ኣላለ።

ፈላጊት ዕዮ ገዛ ሃብ፡ ቅድሚ እታ እትቐጽል ኣኼባ፡ ተማሃሮ ነቶም ዝተመደቡ ምዕራፋት ከንብቡን ርእሰ-ግምገማታት ክሰርሑ ኣዝዞም። ብዝሒ ዝሸፈኑ ምዕራፋት፡ ኣብ ንውሓትን ትሕዝቦን ምዕራፍ፡ ከምኡ'ውን ኣብ ዓቕሚ ተማሃሮ ይምርኮሱ።

ካልኣይትን ዝሰዕቡን ኣኼባታት

መኻፊቲ፡ ጸሎት ግበር። ኣደሸቲ ተምሃሮ እንተለዉ እንቋዕ ደሓን መጻእኩም ብምባል መጽሓፍ ሃቦም። ህላው ተምሃሮ ተቐጻጸር። ኣጲር ናይ ምስጋናን ኣምልኾን ግዜ ይሃልኹ።

ድግማ፡ ኣጲር ጽማቕ ናይ'ቲ ኣብ ዝሓለፈ ኣኼባ ዘጽናዕኩ ትሕዝቦ ኣቕርብ።

ትምህርቲ፡ ነቲ ብድሙቕ ዝተጻሕፈ ኣርእስቲታት ዘለዎ ክፋል ነፍሰ-ወከፍ ምዕራፍ ከም መምሃሪ ንድፊ ተጠቂምካ ተመያየጥ። ንተማሃሮ ብዛዕባ እቲ ዘጽንዕዎ ሕቶታት ወይ ርእይቶታት እንተለዎም ሕተቶም። ነቲ ትምህርቲ ኣብ ህይወትን ኣገልግሎትን ተማሃሮኻ ግብራዊ ከም ዝኸውን ግበር።

ርእሰ-ግምገማ፡ ተማሃሮ ዝወድእዎ ርእሰ-ግምገማታት ደጊምካ ርክ።

ንዝያዳ መጽናዕቲ፡ ከም መጽናዕቲታት ብጉጅለ ወይ ብውልቂ ክትገብርዎ ትኽእል ኢኻ።

መዝሚ መርመራ፡ ምዱብ ተመሃራይ ሃርሻስት ታይም ኢንሰቲትዩት ክትኸውን እንተተመዝጊብካ፡ ስልጠናኻ ምስ ወዳእካ ፍልጠትካ ዝመዝን መርመራ ክትወስድ ኢኻ። መርመራ ሰሪሕካ ምስ ኣረከብካ፡ ብመምሃራን ክእረምን ውጽኢቱ ክምዝገብን እዩ።

ትሕዝቶ

ከመይ ጌርና ነዚ መምርሒ ንጥቀመሉ	iii
ንጉጅለ መጽናዕቲ ዝኸውን ሓሳባት	iv
መእተዊ ስነ-መለኮት	1
ምዕራፍ ሓደ፡ ፓተርኡጂ እግዚአብሔር አቦ	4
ምዕራፍ ክልተ ክርስቲያኖሎጂ የሱስ ክርስቶስ	21
ምዕራፍ ሰለስተ ኒውማቶሎጂ መንፈስ ቅዱስ	49
ምዕራፍ አርባዕተ አንጅሎጂ ስነ-መላእክቲ	74
አገላልጺ	74
ተወሳኺ መጽናዕትታት	97
ምዕራፍ ሸዱሽተ ቢቢሊዮሎጂ ስነ መጽሐፍ ቅዱስ	98
ምዕራፍ ሸውዓተ ሃርማርቲያኖሎጂ ሓጢአት	117
ምዕራፍ ሸሞንተ ሶተሪዮሎጂ ድሕነት	128
ምዕራፍ ትሸዓተ ኤክሌሲያሎጂ ቤተ ክርስቲያን	139
ተወሳኺ መጽናዕትታት	149
ምዕራፍ ዓስርተ መጽናዕቲ ብዛዕባ መወዳእታ ዘመን (ኤስካቶሎጂ)	150
መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት፡ መወዳእታ ዘመን፡ ዘለአለም ☐	150

መእተዊ ስነ-መለኮት

ትርጉም ስነ-መለኮት

"ቲዮሎጂ" ዝብል ቃል ካብ ክልተ ናይ ግሪኽ ቃላት ዝመጸ ኮይኑ፡ ቲዮስ ማለት "ኣምላኽ" ማለት ሎጎስ ማለት ድማ "ብዛዕባ" ወይ "መጽናዕቲ" ኣምላኽ ከምቲ ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ዝተገልጸ "ቃል" ማለት እዩ። ብቐሊሉ ክንገልጽ ከለና ስነ መለኮት እግዚአብሔር ብዛዕባ ዝሄደ ርእሱን ዕላማታቱን መደባቱን ተሰፋታቱን እንታይ ከም ዝበለ ንምፍላጥ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ብዕምቅት ዝግበር መጽናዕቲ እዩ።

ትምህርታት ስነ-መለኮት

እቶም ዓበይቲ ትምህርታት ስነ መለኮት መጽናዕቲ፤

- ፓተርሎጂ፡- መጽናዕቲ እግዚአብሔር ኣቦ
- ክርስቶሎጂ፡- መጽናዕቲ ወልድ፡ የሱስ ክርስቶስ።
- ኒውሞቶሎጂ፡ መጽናዕቲ መንፈስ ቅዱስ።
- ኣንጅሎጂ፡ መጽናዕቲ መላእኽቲ።
- ዲሞኖሎጂ፡- መጽናዕቲ ሰይጣንን ኣጋንንትን።
- ቢቢሊዮሎጂ፡- መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ፡ እዚ ድማ ምግላጽ እግዚአብሔር እዩ።
- ሃርማርቲዮሎጂ፡ መጽናዕቲ ብዛዕባ ሓጢአት።
- ሶተሪዮሎጂ፡- እግዚአብሔር ንሓጢአት ዝህቦ ምድላው ዝኾነ መጽናዕቲ ድሕነት እዩ።
- ኤክለሲዮሎጂ፡ መጽናዕቲ ቤተ ክርስቲያን።
- ኤስካቶሎጂ፡ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት፡ መወዳእታ ዘመንን ዘለኣለምነትን እዩ።

እዘን ቃላት እዚኣተን ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ኣይንረኽበንን፤ እንታይ ደኣ ሊቃውንቲ ነቶም ዓበይቲ ዛዕባታት ስነ መለኮት ንምግላጽ ዝጥቀሙሉ ኣበሃህላታት እየን። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ካብዞም ኣርእስታት ምሉእ መጻሕፍቲ ተጻሒፉ ኣሎ--ኣብ ነፍሲ ወከፍ ኣርእስቲ ብቐሊሉ መጽሐፍ ክጽሓፍ ይኽእል እዩ። ዕላማ ናይዚ መጽናዕቲ ግን፡ ንናጻ ምምሃርን/ወይ ምስትምሃርን መሰረታዊ ስነ-መለኮታዊ ኣምር ዝኸውን ጽዋቕ ንምቕራብ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ፡ ከም ቀንዲ መወከሲ ይጥቀመሉ፤ ንዝጋጮ ስነ መለኮታዊ ስነ-ሞገት ድማ ኣይምልከትን እዩ።

እቲ ማእከላይ ቲማ

መጽሐፍ ቅዱስ ምስጢር መደብ እግዚአብሔር ዝተገልጸሉ ንሱ ድማ ናይ መጽሐፍ ቅዱስ ዘወሃህድ ቲማ እዩ። እዚ ድማ የሱስ ክርስቶስ መድሓኒ ሓዋኣን ደቂ ሰባት ምዃኑ ምግላጹ እዩ። የሱስ ከመይ ገይሩ ብሉይ ኪዳን ኣብኡ ከም ዘማእከለ ገለጸሎም፡ “ንሱ ድማ፡ እዚ እቲ ምሳኻትኩም ከሎኹ፡ ኣብ ሕገ መሬት ነብይትን መዝሙራትን ብዛዕባይ እተጻሕፈ ኹሉ ኺፍጸም ይግብኦ እዩ፤ ኢሰ ዝነገርኩኹም ቃሊይ እዩ፤ በሎም።” (ሉቃ 24:44) ። በዚ መእተዊ እዚ የሱስ ቀጺሉ “ሽዑ ነተን ጽሑፋት ኬስተውዕልዎን፡ ኣእምሮኣም ከፈተሎም እም” (ሉቃ 24:45) ። የሱስ ንቅዱሳት ጽሑፋት ንክርድኡ ዝሃቦም መፍትሕ እንታይ እዩ ነይሩ፤ እቲ ቀንዲ ቲማኡ ኣብኡ ዘተኮረ ምዃኑ እዩ፡ “ክርስቶስ ሓሳረ መክራ ኺጸግብ፡ ብሳልሰይቲ መዓልቲውን ካብ ምውታት ኪትንሰእ፡ ብሰሙ ኸኣ ንሱኣን ሕድገት ሓጢአትን ካብ የሩሳሌም ጀሚሩ ኣብ ኩሎም ኣህዛብ ኪሰበኹ ጽሑፍ እዩ። በዚ ንሰኻትኩም መሰክር ኢኹም።” (ሉቃ 24:46-48) ።

ብሉይ ኪዳንን ሓድሽ ኪዳንን ክልቲኦም ታሪኽ የሱስ ይነግሩ እዮም። ብሉይ ኪዳን ንምግላጹ የዓልወና ሓድሽ ኪዳን ድማ ብኸመይ ከም እተፈጸመ ይነግር። እዚ ንመላእ መጽሐፍ ቅዱስን ንመጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮትን ኣብ ሓደ ዓቢ ቲማ የወሃህዶ፡ ንሱ ድማ የሱስ ክርስቶስ እዩ።

አገዳስነት ስነ መለኮት

ዓበይቲ ትምህርታት ቅዱሳት ጽሑፋት ንምጽናዕን ንምርዳእን ሓያሎ አገደሰቲ ምክንያታት አለዉ።

- ስነ-መለኮት ንውልቃዊ መንፈሳዊ ዕብዮትን ምዕባለን አገዳሲ እዩ ምእንቲ "...በጸጋን ብፍልጠት ጉይታናን መድሓኒናን የሱስ ክርሱቶስ ድኣ ዕብዩ" (2ጴጥ 3:18) ። ዕብዮት ኣብ ተፈጥሮአዊ ዓለም ከምኡ ውን ኣብ መንፈሳዊ ዓለም ግዜ ይወስድ። ገለ ስነ መለኮታዊ ሓቅታት ምስ ግዜ ጥራይ እዩ ክርዳእ ዝኽእል። ንኣብነት ሓድሽ አማኒ እንተ ኼንካ ከምቲ ንዓመታት ንጉይታ ዘገልገለ ሰብ እሙንነት አምላኽ ከይትርድእ ትኽእል።
- ስነ-መለኮት ናይ ትምህርቲ ጌጋ ከይፍጠር አገዳሲ እዩ። እቲ ቀዳማይ ሓጢአት ዝተፈጸም ካብ ናይ ጸላኢ ሕቶ "አምላኽ ኢሉ ድዩ ፤" (ዘፍ 3:1) ዝብል እዩ ። አምላኽ ኣብ ቃሉ ብዛዕባ መሰረታዊ ጉዳያት እምነት እንታይ ከም ዝበለ እንተዘይፈለጥኩ ሸቡ ኣብ ትምህርታዊ ጌጋ ክትወድቅን--ኣብ መወዳእታ--ኣብ ሓጢአት ክትወድቅን ትኽእል ኢኻ።
- ንዘይአመንቲ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ሓቅታት ክትገልጸሉም ምእንቲ ክትክእልን ነቲ ኣብ ውሽጥኻ ዘሎ ተስፋ መልሲ ክትህብ ድሉው ክትከውንን ስነ መለኮት አዝዩ አገዳሲ እዩ (1ጴጥ 3:15) ።
- ስነ-መለኮት ንመንፈሳዊ ምጉዓዝኻን አገልግሎትኻን አገዳሲ እዩ። ከምቲ ኣብ ኩሉ መጽናዕቲ መጽሓፍ ቅዱስ ዝግበር፡ ነቲ እትመሃሮ ብምትግባር፡ ፍልጠት ልቢ ክትደሊ ይግባእ--ፍልጠት ርእሲ ጥራይ ዘይኮነ። ዕላማ ምግላጽ ሓበሬታ ንምርካብ ጥራይ ዘይኮነስ ምግላጽ ኣብ ህይወትኻ ምትግባርን ምቕያር ህይወትኻ ክኸውን ምፍቃድ እዩ።

ነዚ መጽናዕቲ ብኸመይ ንጥቀመሉ

ምሉእ ኮርስ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮት ከተጽንዕ ወይ ክትምህር ክትመርጽ ትኽእል ኢኻ። ወይ ድማ ውልቃዊ ኣርእስታትን ኣብ ሓደ ርእሰ ነገር ዘተኮረን ክትመርጽ ይክእል። ምሉእ ረብሓ ናይዚ መጽናዕቲ ንምርካብ፤

- ስነ መለኮት ብመንፈሳዊ ኣእምሮ ክቐርብ ኣለዎ ምክንያቱ " እቲ ስጋዊ ሰብ ነቲ ኣብ መንፈስ አምላኽ ዘሎ ኣይቅበሎን፡ ብመንፈስ ዚምርመር ስለ ዝኹን፡ ንእኡ ዕሸነት እዩ እሞ፡ ኬስተውዕሎ ኣይክኣሎን" (1ቆሮ 2 :14) ዝብል ጽሑፍ ኣሎ። መንፈሳዊ ኣእምሮ ማለት ብ ናይ ሓድሽ ልደት ተመክሮ ተቐይሩ ኣብ እግዚአብሔርን ቃሉን ብዘለዎ ፍትወት ዝጥሕልን ዝምለጥን እዩ።
- ኩሎም ኣብቲ ማንዋል ዝተወከሱ ጥቕስታት ክነበቡን ክጽናዑን ይግባእ።
- ኣብዚ መጽናዕቲ ምስ ዝተዘተየሉም ስነ መለኮታዊ ዛዕባታት ብፍሉይ ዝተሓሰሩ ኣብ ተወሳኺ ንዋት ሃርሸስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ዝርከቡ ኣብ ዝምልከቶ ቦታ ክጥቀሱን ክውከሱን ይግባእ።

ርእሰ ገምጋም

1. ስነ መለኮት ዝብል ግለጽ።

2. ፓተርኡጂ ዝብል ግለጽ።

3. ክርስቶሎጂ ዝብል ግለጽ።

4. ኒውሞቶሎጂ ዝብል ግለጽ።

5. ኣንጅሎጂ ዝብል ግለጽ።

6. ዲሞኖሎጂ ዝብል ግለጽ።

7. ቢቢሊዮሎጂ ዝብል ግለጽ።

8. ሃርማርቲዮሎጂ ዝብል ግለጽ።

9. ሶተሪዮሎጂ ዝብል ግለጽ።

10. ኤክሰሲዮሎጂ ዝብል ግለጽ።

11. ኤስካቶሎጂ ዝብል ግለጽ።

12. ኣርእስቲ መጽሓፍ ቅዱስን መጽሓፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮትን ኣብ መን ዘተኩረ እዩ፤

13. ስነ መለኮት ምጽናዕ ኣገዳሲ ዝኹነሉ ኣርባዕተ ምክንያታት ዘርዝር።

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ምስራፍ ሐደ፡ ፖተርሎጂ እግዚአብሔር ነገር

አገላልጻ

ፓተርሎጂ ካብ ክልተ ናይ ግሪክ ቃላት ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ "አቦ"ን "ቃልን" ማለት እዩ። ብመንጽር ስነ መለኮት ተደሚርም ኣብ ጥቕሚ ክውዕሉ ከለዉ "መጽናዕቲ አቦ" ማለት እዩ። ኣብ ፓተርሎጂ ዝመሃሩ ልሙዳት ትምህርታት፡ ፍልጠት ህላወ ኣምላኽ፡ ሰላሴ ኣምላኽ፡ ባህርያት ኣምላኽ፡ ሰማት ኣምላኽ፡ ልዑላውነቱ፡ ከምኡ'ውን ዕላማታቱን መደባቱን ይርከብዎም።

ፍልጠት ህላወ ኣምላኽ

ፍልጠት ኣምላኽ በዞም ዝሰዕሱ መገድታት ኢና እንረክብ፤

- ካብ ፍጥረት።

ኣብ ዘፍጥረት ቀዳሞት ቃላት፡ ዘለዎ “ኣምላኽ ብመጀመርያ ሰማይን ምድርን ፈጠረ።” ዝብል እዩ። ዘፍጥረት ምዕራፍ 1-3 ኣምላኽ ፈጣሪ ምዃኑ ይምዘግብ። ዝዞን ቀዳሞት ሓሙሽተ ቃላት እንተዘይሓረገንዮን ሸዑ ነቲ ዝተረፈ ሓቅታት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮት ክትርድኦ ወይ ክትቅበሉ ኣይትክእልን ኢኹ። እግዚአብሔር ንክልቲኦ ተፈጥሮኣውን መንፈሳውን ዓለም ፈጠረዎ።

ገለ ካልኣት ንኣምላኽ ፈጣሪ ምዃኑ ዘረጋግጹ ጥቕስታት እነሆ፤

“ዎ እግዚአብሔር፡ ጉይታ ሰራዊት ኣምላኽ እስራኤል፡ ኣብ ኪሩቤል ተቐማጥካ ዘሎኹ ኣምላኽ ኩለን መንግስታት ምድሪ ንሰኻ በይንኻ ኢኹ፡ ንሰኻ ኢኻ ሰማይን ምድርን ዝገበርኻ።” (ኢሳ 37:16)

“ኢታ እግዚአብሔር ኣምላኽ፡ እንሆ፡ ቦቲ ዓብዩ ሓይልኻን ቦቲ ዝርጉሕ ቅልጽምኻን ዘይከኣለካ ነገር የልቦን።” (ኤር 32:17)

“ቃል ብመጀመርታ ነበረ፡ እቲ ቃል ድማ ኣብ ኣምላኽ ነበረ፡ እቲ ቃልውን ኣምላኽ ነበረ።እዚ ብመጀመርታ ኣብ ኣምላኽ ነበረ።በእኡ ኹሉ ኹኹ ካብቲ ዝኹነ ዘበለ ድማ ብዘይ ብእኡ ዝኹነ የልቦን።” (ዮሃ 1:1-3)

ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሎ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሉ ብእኡ ተፈጠሩ ኣሎ እሞ፡ ኩሉ ብእኡን ንእኡን እዩ እተፈጥረ። (ቆሎሴ 1:16)

እግዚአብሔር ንኹሉ ፈጠሩ--ኣድማስ፡ ምድሪ፡ ኣትክልታት፡ እንስሳታት፡ ማይ፡ ብርሃን፡ ወቕትታት ወዘተ። እቲ ዝዓበየ ፍጥረቱ ብመልክዑ ዝተፈጥረ ሰብ እዩ።

ኩሉ ፍጥረት ብኣምላኽ እዩ ዝከብር።

“ኣኻራን ካብ ርሻናትካ ተሰትዮምድሪ ብፍረ ተግባርካ ትጸግብ። ወይኒ ንልቢ ሰብ ኬሕጉሶዚይቲ ንገጹ ጌብርሆ፡ እንጌራውን ንልቢ ሰብ ኬጽንዖሉካብ ምድሪ ምግቢ ምእንቲ ጌውጽእ፡ንእንሰላሰ ሳዕሪ፡ ንጥቕሚ ሰብ ከኣ ተኸለ ኣብቁልኻ።” (መዝ 104:13-14)

“ንሱ ኸኣ ቅድሚ ኹሉ እዩ፡ ኩሉውን ብእኡ ቆይሙ ኣሎ።” (ቆሎሴ 1:17)

“ንሱ ናይ ክብሩ ነጸብራቕን ቅርጹ ባህርዩን ከሎ፡ ኩሉውን ብሓይሊ ቃሉ ጸዊሩ ኸሎሎ ምንጸህ ሓጢአትና ምስ ገበረ፡ አብ ላዕሊ አብ የማን ግርማ ተቐመጠ።” (እብ 1 ፡ 3)

ፍጥረት ብጭቡጥ ህላወ ኣምላኽ ይጸውጅን የረጋግጽን፤

“ሰማይት ክብሪ ኣምላኽ የዘንትው፡ጠፈር ከኣ ግብሪ ኣእዳዉ የውራ። ሓንቲ መዓልቲ ነታ ሓንቲ ትዛንዩ፡ ሓንቲ ለይቲ ድማ ነታ ሓንትሰ ፍልጠት ተሕልፈላ። ዘረባ የልቦን፡ ምዝርራብ የልቦን ድምጻምውን ኣይሰማዕን እዩ።” (መዝ 19፡1-3)

“ሰማይት ንጽድቁ ኣውረዮቲሎም ኣህዛብ ድማ ክብሩ ረኣዩ።” (መዝ 97፡6)

“ዜማኻንይዎ ምእንቲ ኺሰእኑሉ እቲ ኻብ ፍጥረት ዓለም ጀመሩ ብግብሩ ዚፍለጥ ዘይርኑ ባህርዩ እዚ ኸኣ እቲ ናይ ዘለኣለም ሓይሉን መለኮቱን ኣጸቢቑ ይርኤ።” (ሮሜ 1 ፡ 20)

- ካብ ታሪኽ።

ታሪኽ ህላወ የሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ የረጋግጽ--ልደቱን ኣገልግሎቱን ሞቱን ትንሳኤኡን። አብ መጽሐፍ ቅዱስ ዚርከብ ነገስታትን ውግኣትን ካልእ ፍጻሜታትን ዚገልጽ ታሪኻዊ መዛግብቲ እውን ብታሪኽ ተረጋጊጹ ኣሎ። ስነ-ጥንታዊ ኸዕታታት እውን አብ መጽሐፍ ቅዱስ እተጠቐሰ ሓያሎ ኸተማታትን ዓድታትን ፍጻሜታትን ኣረጋጊጹ እዩ።

- ካብ ትውፊት።

ቅኑዕ ፍልጠት ኣምላኽ ካብ ሓደ ወለዶ ናብቲ ካልእ ወለዶ ይመሓላለፍ።

- ካብ ተመክሮ።

ሰባት ቦቲ ናይ ሓድሽልደት ተመክሮ ኣቢሎም ናብ ፍልጠት ህያው ኣምላኽ ይመጹ። ከም ሕልምን ራእይን ዝኣመሰለ ተመክሮታት እውን ብዛዕባ እቲ ናይ ሓቂ ኣምላኽ ፍልጠት ኪህብ ይኽእል እዩ። ከምኡውን ኣምላኽ ኣብ ህይወት ካልኣት ሰባት ዝገብር ተኣምራትን ለውጥን ዚዕዘብ ተመክሮታት ፍልጠት ሓቂ ኣምላኽ ኪህብ ይኽእል እዩ።

- ካብ ምግላጽ

እቲ ዝግበዩ መረጋገጺ ህላወ እግዚአብሄር ኣብ ቃል ኣምላኽ እዩ ዝርከብ። ብብዙሕ ኣበሃህላታት ከምዚ ዝስዕብ ዝኣመሰለ ኣሎ፤

“..... ኣነ ኣምላኽሲ፡ ኣምላኽኪ እዩ።” (መዝ 50፡7)

“ኣነ ኣምላኽ እዩ፡ ካልእ ከኣ የልቦን እሞ፡ ኣቱም ወሰናት ምድሪ ኹላትኩም፡ ናባይ ተመለሱ ድሕኑውን።” (ኢ.ሳ 45፡22)

“ኣነ ኣምላኽ እዩ፡ ብጀኳይ ኩቶ የልቦን እሞ፡ ኑቲ ናይ ጥንቲ ናይ ቀደም ዘክሩ፡ ኣነ ኣምላኽ እዩ፡ ዚማሳሰለኒ ኸኣ የልቦን።” (ኢ.ሳ 46፡9)

ሰላሴ ኣምላኽ

እቲ ሓደ ሓቀኛ ኣምላኽ ብሰለስተ ፍሉይት ስብእናታት ኣቦን ወልድ የሱስ ክርስቶስን መንፈስ ቅዱስን ይግለጽ። ብህላዌ ሓደ እዮም፤ ግና ብሰለስተ ፍሉይት ኣካላት ዝግለጹ፡ ሓደ ኣምላኽ እዮም። ትምህርቲ ሰላሴ ብእምነት ተቐባልነት ክረክብ ኣለዎ፤ ብውሱን ኣእምሮና ምሉእ ክንሕዞ ኣጸጋሚ ስለዝኾነ።

ናይ እግዚአብሄር ሰላሴ ቀዳማይ ኣካል እግዚአብሄር ኣቦ ይበሃል። እግዚአብሄር ኣቦ ናይ፤

- እስራኤል፡ ዘጸአት 4፡22
- መላእኽቲ፡ እዮብ 38፡7
- የሱስ ክርስቶስ፡ ዮሃ 17፡1
- ኩሎም ኣመንቲ፡ ዮሃ 1፡12-13

አብ ብሉይ ኪዳን ንኣምላኽ ዝገልጽ ናይ እብራይስጢ ቃል "ኤሎሂም"፡ ንብዙሓት ዝገልጽ ቃል እዩ። ብዙሕ ተውላጠ-ሰማት ንኣምላኽ ይዋቀሙ (ዘፍ 1፡26) ፡ መልአኽ የሆዋ ድማ ከም ናይ ብሉይ ኪዳን ምግላጽ ክርስቶስ ይቐጽር (መሳፍንቲ 2፡1-5) ። እቲ ዝሓየለ ጥቕሲ ብሉይ ኪዳን ንትምህርቲ ሰላሴ፤

“ናባይ ቅረቡ፡ እዚ ሰምዑ፡ ካብ መጀመርታ ብሕቡእ ኣይተሃረብኩን፡ ካብቲ ዝኹነሉ ዘመን ጀሚረ ኣብኣኡ ኣሎኹ። ሕጂውን እግዚአብሄር ኣምላኽ ንኣይን ንመንፈሱን ልኢኹ ኣሎ።” (ኢሳ 48፡16)

አብ ሓድሽ ኪዳን ኣቦን ወልድን መንፈስ ቅዱስን መለኮታዊ ምዃናምን ግብሪ ኣምላኽ ከም ዝገብሩን ከም ዝምለኹን ተረጋጊጹ ኣሎ። ብዛዕባ ኣምላኽነት የሱስ ብዙሕ ተጻሒፉ ኣሎ (ኣብነታት ኣብ ዮሃ 1፡1፤ ቲቶ 2፡13) ፡ ገና ግን ካብ ኣቦን መንፈስ ቅዱስን ዝተፈልየ እዩ። መንፈስ ቅዱስ እውን ኣምላኽ እዩ (ማቴ 28፡19-20፤ ግብ 5፡3-5) ፡ ግን ካብ ኣቦን ወድን ዝተፈልየ እዩ።

እግዚአብሄር ሰለስተ ፍሉይት ስብእናታት ዘለዎ ስሉስ ባህሪ ኣለዎ፡ ምስናይዚ ግን ሓደ ኣምላኽ እዩ፤

“ዎ እስራኤል፡ ሰማዕ፡ እግዚአብሄር ኣምላኽና ሓደ እግዚአብሄር እዩ።” (ዘዳ 6 ፡ 4)

ነዚ ስሉሳዊ ባህሪ ኣምላኽ ዘረጋግጹ ሓያሎ ቅዱሳት ጽሑፋት ኣለዉ። የሱስ ብዮሃንስ መዋምቕ ኣብ ሩባ ዮርዳኖስ ክዋመቕ ከሎ እግዚአብሄር ኣቦ ተዛረበ መንፈስ ቅዱስ ድማ ወረደ፤

“የሱስ ምስ ተጠምቑ ብኡብኡ ኻብ ማይ ወጸ። እንሆ ኸኣ፡ ሰማያት ተኸፍቲ፡ መንፈስ ኣምላኽ ድማ ከም ርግቢ ወራዶ፡ ኣብ ርእሱ ኪቐመጥ ረኣየ።እንሆ ድማ፡ ብእኡ ዝሰመርኩ ፍትዊ ወደይ እዚ እዩ፡ ዚብል ድምጺ ኻብ ሰማይ መጸ።” (ማቴ 3 ፡ 16-17)

የሱስ ድሕሪ ኣብ ምድሪ ዝገበሮ ኣገልግሎቲ ናብ ሰማይ ቅድሚ ምምላሱ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ካብ ኣምላኽ ከም ዝመጽእ ተዛረቡ ነይሩ፤

“እቲ ኣነ ኻብ ኣቦ ዝሰደልኩም መጽናንዒ፡ ካብ ኣቦ ዚወጽእ መንፈስ ሓቂ ምስ መጽ ግና፡ ንሱ ኺምስክረለይ እዩ።” (ዮሃ 15፡26) ።

ሃዋርያ ጴጥሮስ ብዛዕባ ስሉሳዊ ባህሪ ኣምላኽ ተዛረቡ ኣሎ፤

“ምእንቲ ስም ክርስቶስ እንተ ተጸረፍኩም፡ እቲ ናይ ክብርን ናይ ኣምላኽን መንፈስ ኣባኻትኩም ይሓድር እዩ እሞ፡ ብጹኣን ኢኹም።” (1 ጴጥሮስ 4፡14)

ሃዋርያ ጳውሎስ ኣብ ጽሑፋቱ ብዛዕባ ሰላሴ ተዛረቡ ኣሎ፤

“እቲ ኣብ ክርስቶስ የሱስ ዘሎ ሕጊ መንፈስ ህይወት ካብቲ ሕጊ ኣጢኣት ሞትን ሓራ ኣውጺኡኒ እዩ እሞ፡ንሕጊ፡ ብሲጋ ስለ ዝደኸመ፡ ኪገብሮ ዘይኩነሉሉ፡ ኣምላኽ ንወዱ ብምስሊ ኣጢኣተኛ ሲጋን ከም መስዋእቲ ኣጢኣትን ልኢኹ፡ ነቲ ኣጢኣት ብሲጋ ኹነኖ።” (ሮሜ 8 ፡ 2-3)

“ጺጋ ጉይታና የሱስ ክርስቶስን ፍቕሪ ኣምላኽን ሕብረት መንፈስ ቅዱስን ምስ ኩላትኩም ይኹን።” (2ቈረ13 ፡14)

“ንክልቲና ብእኡ ብሓደ መንፈስ ናብ ኣቦ መእተዊ ስለ ዘሎና ኸኣ፡----” (ኤፌሶን 2፡18)

መጽሐፍ ግብሪ ሃዋርያት እውን ስሉሳዊ ባህሪ ኣምላኽ የረጋግጽ፤

“ሕጂ ድማ ናብ የማን ኣምላኽ ልዕል ምስ በለ፡ ተስፋ መንፈስ ቅዱስ ከኣ ካብ ኣቦ ምስ ተቐበለ፡ ነዚ ንሰኻትኩም እትርእይዎን እትሰምዎን ዘሎኹም ንሱ ኣፍሰሶ።” (ግብሪ 2፡ 33)

ባህርያት አምላኽ

እግዚአብሔር አቦን የሱስ ክርስቶስን መንፈስ ቅዱስን ብመንጽር ባህርያቱም አብ መጽሐፍ ቅዱስ ተገለጾም አለው። ብዛዕባ "ተፈጥሮ" ክንዛረብ ከለና ንአምላኽ ዝገልጹ መሰረታዊ ባህርያት ማለትና እዩ። እዞም ባህርያት እዚአም "መለለዩ ባህርያት" ተባሂሎም እውን ይፍለጡ እዚ ማለት ድማ "ገጹ-ባህሪ" ማለት እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ከም ዝገልጽ እግዚአብሔር...

ዘልኣለማዊ.

ስላሴ እግዚአብሔር መጀመርታን መወዳእታን ዘይብሉ ዘለኣለማዊ እዩ፤

"ጉይታዩ፡ ካብ ወለዶ ንወለዶ መዕቁቢ ኹንካና። አኽራን ከይተወልደ፡ ምድርን ዓለምን ከይፈጠርኩኤረ ንሰኻስ ካብ ዘለኣለም ንዘለኣለም አምላኽ ኢኹ።" (መዝ 90፡1-2)

"አብርሃም ከኣ አብ ብኤር - ሸባዕ ተምሪ ተኸለ። አብኣውን ብስም እግዚአብሔር፡ ዘለኣለማዊ አምላኽ፡ ተማህለለ።" (ዘፍ 21 ፡ 33)

ናይ እግዚአብሔር ዘለኣለማዊ ባህርይ ብዓንኬል ክግለጽ ይከኣል። እቲ ዓንኬል ዝርእ መበገሲ ወይ መወዳእታ ነጥቢ የብሉን፤ ግን ህሉው ኣሎ።

መንፈስ እዩ

አምላኽ መንፈስ እዩ። እዚ ማለት ስጋን ደምን ዘይብሉ ሰለዝኾነ ብባህርያዊ ኣዲንቲ ሰብ ዘይርእ እዩ፤

"አምላኽ መንፈስ እዩ፡ እቶም ዚሰግዱሉ ድማ ብመንፈስን ብኣቅን ኪሰግዱሉ ይግብኦም።....." (ዮሃ 4፡24)

ልኡላዊ

አምላኽ ልዑላዊ እዩ--ኣብ ልዕሊ ኩሉ ኣድማስ ዝገዝእ ሓያል እዩ። ኤፌሶን 1ን ሮሜ 9ን ኣንቡቡ።

ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ

አምላኽ ኣብ ኩሉ ቦታ ኣሎ፤

"ነቶም ፈጺሙ ልቦም ናብኡ ዚጽጋዕ ምእንቲ ኹጽንዖምሲ፡ ኣዲንቲ እግዚአብሔር ናብ ብዘላ ምድሪ እየን ዚዞራ።. ." 2ዜና 16,9

"ኣዲንቲ እግዚአብሔር ኣብ ኩሉ ሰፍራ እየን፡ ንእኩያትን ንሰናያትን ከኣ ይቋመታኦም።" (ምሳ 15፡3)

"ካብ መንፈስካ ናቢይ ክኸይድካብ ገጽኻስ ናቢይ ክህድም እየ፤ ንሰማይ እንተ ደዮብኩ፡ ንሰኻ ኣብኡ ኣለኹመንጸፈይ ኣብ ሲኦል እንተ ኣንጸፍኩ፡ እንሆ፡ ንሰኻ ኣብኡ ኢኹ።" (መዝ 139፡7-8)

ኩሉ ዝፈልጥ

አምላኽ ንኹሉ ይፈልጥ እዩ፤

"...እንሆ፡ ኩሉ ትፈልጥ ኢኹ፤ " (መዝ 139፡4)

"..... ኣምላኽ ካብ ልብና ዚወብን ኩሉ ዚፈልጥን ሰለ ዝኹኑ " (1ዮሃ 3፡20)

"..... ፡ ኣብ ቅድሚ ፃይኑ ኹሉ ጋህ ዝበለን ቅሉዕን እዩ እምበር፡ ኣብ ቅድሚኡ ዚሕባእ ፍጡር የልቦን።" (እብ 4 ፡ 13)

ኩሉ ዝኸእል

እግዚአብሔር ኩሉ ዝኸእል እዩ፤

"...ኣነ እቲ ኹሉ ዚኸእል ኣምላኽ እዩ፤ ..." (ዘፍ 17፡1)

“..... ንኣምላኽ ግና ኩሉ ይክአሎ እዩ.....” (ማቴ 19 : 26)

“---- እቲ ኹሉ ዚኽእል እግዚአብሄር ኣምላኽና ነጊሱ እዩ----” (ራእይ 19:6)

“ስልጣን ናይ ኣምላኽ ምዃኑ፡ ኣምላኽ ኣንሳእ ተዛረቡክልተ ሳዕ ሰማዕክዎ።” (መዝ 62 : 11)

ዘይቅየር

እግዚአብሄር ኣይልወጥን፡ ባህርያቱ፡ ወይ መለኮታዊ ዕላማታቱ ኣይቅይርን እዩ፤

“...----እነ እግዚአብሄር ኣይልወጥን እዩ----” (ሚልክያስ 3:6)

“የሱስ ክርስቶስ ትማልን ሎምን ንዘለኣለም ንሱ እዩ።.....” (እብ 13:8)

ቅዱስ/ጸድቕ

እግዚአብሄር ሓጢአት ዘይብሉ ፍጹም ንጹህ እዩ፤

“...እነ እግዚአብሄር ኣምላኽኩም ቅዱስ እዩ እሞ፡ ንሰኻትኩም ከኣ ቅዱሳት ኩኑ።” (ዘሌዋውያን 19:2)

ቅኑዕ

እግዚአብሄር ኣብ ፍርዱ ፍትሓውን ዘይሻራዊን እዩ፤

“.....ዓመጽ ዜብሉ ኣምላኽ እምነት እዩ፡ ንሱ ጸድቕን ቅኑዕን እዩ።” (ዘዳ 32 : 4)

እሙን

እግዚአብሄር ተስፋታቱ ዝሕሉን ፍጹም እሙን እዩ።

“..... ንሱ ንርእሱ ኪኸሕድ ኣይከኣሎን እዩ እሞ፡ እሙን ኩይት እዩ ዝከብር።” (2 ጢሞ 2 : 13)

ገባሪ ሰናይ

እግዚአብሄር ሰናይን ሕያዋይን እዩ ንደሓንካ ድማ ይምኑ። ንኹሎም ፍጡራቱ ገባሪ ሰናይ እዩ፤

“እግዚአብሄር ንኹሉ ሰናይ እዩ፡ ርሕራሔኡ ኸኣ ኣብ ኩሉ ግብርታቱ እዩ።” (መዝ 145:9)

መሓሪ

እግዚአብሄር ንሓጥኣን ደቂ ሰባት ቀጸሊ ምሕረት የርኢ፤

“..... እግዚአብሄር፡ እግዚአብሄር፡ መሓርን ጸጋውን ኣምላኽ፡ ንኹራ ደንጓይ፡ በዓል ብዙሕ ለውሃትን ሓቅን፡ ክሳዕ ሸሕ ወለዶ ጸጋ ዚሕሉ።...”. (ዘጸ 34:6-7)

ጸጋ ዝመልኦ

እግዚአብሄር ንሓጥኦ ሰብ ዘይግብኦ ጸጋ የርእዮ፤

...እነ ጸጋ እዩ እሞ። (ዘጸአት 22:27) KJV

“እግዚአብሄር መሓርን ርሕራሕን እዩ፡ዓቃልን ብሳህሊ ዓብይን እዩ።” (መዝ 145:8)

ፈቃር

ኣምላኽ ፍቕሪ እዩ፤

እቲ ዘየፍቅር ንኣምላኽ ኣይፈልጦን እዩ። ኣምላኽ ፍቕሪ እዩ እሞ። (1ዮሃ 4:8)

ዓቃል

እግዚአብሔር "ነዊሕ ይጻወር" --ማለት ጉላጢኦት ብኡንብኡ አይፈርድን እዩ፤ ግናኸ ንኹሎም ሰባት ክንስሑ ይጽውዕን ሓጢአቶም አሚኖም ናብኡ ክምለሱን ብትዕግስቲ ይጽበዮምን እዩ።

ጥበቆ

አምላኽ ዓሚቑ ርድኢትን ንቐሕ ምስትውዓልን የርኢ እዩ።

“እግዚአብሔር ንምድሪ ብጥበብ ሰረታ፡ ንሰማይት ከኣ ብምስትውዓል ኣጽንዖ።” (ምሳ 3 ፡ 19)

ደረት ኣልቡ።

አምላኽ ተፈጥሮአውን ሰብአውን ድሩትነት አይግዛእን እዩ። ንሱ ኣብ ትሕቲ ድሩትነት ቦታ አይግዛእን እዩ፤

“ግናኸ፡ ብሓቂዶ አምላኽሲ ኣብ ምድሪ ይነበር እዩ፡ እንሆ፡ ሰማይትን ሰማይ ሰማይትን ኪሕዙኻ ኣይክእሉን፡ እዛ ኣነ ዝሰራሕክዎ ቤት ደኣ ግዳ ኽንደይ ዘይትንእሱ።” (1 ነገሱት 8:27)

ኣብ ትሕቲ ደረት ግዜ አይግዛእን እዩ፤

እግዚአብሔር ንወርትዬ ንዘለኣለም ይነግሰ። (ዘጸ 15 ፡ 18)

1 ነገሱት 8:27 እውን ርኢ፤ ዘጸአት 15:18፤ ዘዳ 33:27፤ ነህምያ 9:5፤ መዝ 90:2፤

ኤር 10:10፤ ከምኡውን ራእይ 4:8-10 ።

ስማት አምላኽ

እግዚአብሔር ኣብ መጽሓፍቅዱስ ብብዙሕ መገዲ ንርእሱ ገለጽዎ ኣሎ፡ እንተሓይ ብእኡ ኣቢሉ ባህርዩን ጠባዩን ዝገለጸ ኣሰማቲ እዩ። "አምላኽ" (ዝምለኽ) ዝብል ቃል መዓርግ እዩ። ሰባት ንልዑል ኣካል ንምግላጽ ይጥቀሙሉ። ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ስማት ካብ መለለዩ ንላዕሊ እዮም። ንሳቶም ድማ ነቲ ተሰካሚ ስም ዝገልጹ እዮም። እቶም ንአምላኽ ዚውክሉ ስማት ድማ፤

- የሆዋ፡ ማለት ጉይታ ማለት እዩ።
- የሆዋ-ራፋ፡ "እቲ ዝፍውስ እግዚአብሔር"፡ ዘጸአት 15:26
- የሆዋ-ኒሲ፡ "እግዚአብሔር ሰንደቕ ዕላማና"፡ ዘጸአት 17:8-15
- የሆዋ-ሻሎም፡ "እግዚአብሔር ሰላምና"፡ መሳፍንቲ 6:24
- የሆዋ-ራሃ፡ "እግዚአብሔር ንሳይ"፡መዝ 23:1
- የሆዋ-ጽድከኑ፡ "እግዚአብሔር ጽድቕና"፡ኤር 23:6
- የሆዋ-ጃይራ፡ "እቲ ዜቕርብ እግዚአብሔር"፡ዘፍ 22:14
- የሆዋ-ሻማ፡ "እግዚአብሔር ኣብኡ ኣሎ"፡ ሀዘቅኤል 48:35
- ኤሎሂም፡- እግዚአብሔር ማለት ኮይኑ ናይ እግዚአብሔር ናይ ፈጣሪ ሓይሊ ኣብ ዝግለጸሉ ቦታ እዩ ዝጥቀሙሉ፡- ግብ 17:28፤ ዮሃ 1:12-13
- ኣቡ፡ ኣባ--ሰማያዊ ኣቡ፡ ሮሜ 8:15
- ኣዶናይ፡ ማለት ጉይታ ወይ መምህር ማለት እዩ፡ ዘጸ 23:17፤ ኢሳ 10:16,33
- ኤል፡- እዚ መብዛሕትኡ ግዜ ምስ ካልኦት ቃላት ንአምላኽ ተደሚሩ እዩ ዝጥቀሙሉ፤
- ኤል ሻዳይ፡ "እቲ ንሀዘቡ ዘድልዮ ኩሉ እኹል ዝኾነ አምላኽ"፡ ዘጸ 6:3
- ኤልኦላም፡ "እቲ ዘለኣለማዊ አምላኽ"፡ዘፍ 21:33
- ኤል ኤልዮን፡ "ልዕሊ ኩሎም ኣማልኽቲ ልዑል አምላኽ"፡ዘፍ 14:18-20

ልዑላውነት አምላክ

እቲ ዝበለጸ አበሃህላ ናይቲ ልዑላዊ መደብ አምላክ ኣብ ዌስትሚንስተር ሾርተር ካቴኪዝም ዘሎ ጽማቕ እዩ፡ “አዋጃት አምላክ ከም ምኽሪ ፍቓዱ ናይ ዘለአለም ዕላማኡ እዩ፡ በዚ ኸኣ፡ ምእንቲ ክብሩ፡ ዝፍጸም ዘበለ ኸሉ ኣቐዲሙ መደበ” በሉ።

ዝርዝር መደብ አምላክ ኣብ ሮሜ 9ን ኤፌሶን 1፡11ን ብንጹር ተገሊጹ ኣሎ፡ “ንሕና ቐደም ብክርስቶስ ተስፋ ዝገበርና ንውዳሴ ኸብሩ ምእንቲ ኸንከውን፡ ንሕና ቦቲ ኸሉ ኸምቲ ምኽሪ ፍቓዱ ብሓሳብ ዚገብር ቀደም እተመደብና፡ ነቲ ዕድል ርስቲ ብእኡ ረኽብናዮ”።

እዞም ናይ እግዚአብሄር አዋጃት እዚአቶም ምስ ኣብ ቃሉ ብንጹር ዝተቐመጡ ትእዛዛቱን ክልከላቱን ብዝምልከት ካብ ፍቓድ አምላክ ክፍለዩ ኣለዎም። ንኣብነት ውድቀት ሰብ-እቲ ውጽኢት ናይቲ “ፍረ ኣይትብላዕ” ዝብል ትእዛዝ ዝመጸ--ብአምላክ ኣቐዲሙ ዝፍለጥ እዩ ነይሩ፡ አምላክ ግን ብዝኾነ ይኹን መገዲ ደራሲ ሓጢአት ኣይኮነን። ወዲ ሰብ ናጻ ናይ ምምራጽ መሰል ኣለዎ፡ ኣብ ምርጫታቶም ድማ ተሓተትቲ እዮም። እቲ ትእዛዝ አምላክ ድማ ነቲ ፍረ ኣይትብልዓዮ ነበረ፤ ኩይት ግና ሰብ ነቲ ፍረ ከም ዝበልዎ ይፈልጥ ነበረ።

የሱስ ሞቲ ብኢጋጣሚ ዘይኮነስ ብመሰረት እቲ ኣቐዲሙ ዝተመደበን ዝተኣዘዘን መደብ አምላክ ከም ዝኾነ ምሂሩ እዩ (ሉቃ 22፡22) ። ጴጥሮስ ብዛዕባ የሱስ ንህዝቢ ምርካቡን ሰቕለትን ክገልጽ ከሎ ብ“አምላክ ዝተቐመጠ ዕላማን ናይ ሞት ክፍልጠቱን” ምዃኑ እዩ። ገና ግን ኣብ ክልቲኡ ኸኮነታት እዚ ሓጢአት ናይዞም ሰባት ወይ ሞራላውን መንፈሳውን ሳብናት ኣይንኪን እዩ። ሰባት ነቲ ምርጫታቶም ተሓተትቲ እዮም፤ ዋላ እኳ እቲ ምርጫታት ብአምላክ ኣቐዲሙ ዝተፈልጠ እንተነበረ።

የሱስ ነቲ ዘትሓዞ ሰብ “ወይልኡ” ኢሉ፡ ጴጥሮስ ድማ ነቶም ንየሱስ ዝሰቐልዎ ሰባት “እኩያት” ኢሉ ጠቐስዎም ኣሎ (ግብ 2፡22-24) ። እታ ቀዳመይቲ ቤተ ክርስቲያን ውን ንሄሮድስ፡ ጳንጥዮስ፡ ጲላሞስ፡ ኣይሁድን፡ ከምኡ’ውን ኣህዛብ ኣብዚ ዘስካሕክሕ ተግባር፡ ዝገበርዎ ከምቲ “ኢድን ፍቓድን አምላክ ኣቐዲሙ ዝወሰኖ” ምዃኑ እዩ ትገልጽ ኔራ። ሕጂ’ውን እግዚአብሄር እንታይ ከም ዝኸውን ኣቐዲሙ ስለ ዝኣወጀ ንመጻኢ ከም ዝፈልጥ የረጋግጽ።

ኩሉ ወዲ ሰብ ብሰንኪ መሰረታዊ ባህርይ ሓጢአት ንሓጢአት ዝተቃልዐ ብምዃኑ፡ ብሓደ መገዲ ኣቐዲምና ንሓጢአት ዝተቃላዕና ኢና።

“ስለዚ ኸኣ ከምቲ ብሰሪ ሓደ ሰብኣይ ሓጢአት ናብ ዓለም ዝኣተወ፡ ብሓጢአትውን ሞት፡ ኩላቶም ስለ ዝበደሉ ድማ፡ ሞት ናብ ኩሉ ሰብ ሓለፈ።” (ሮሜ 5 ፡ 12)

ብመሰረት ሮሜ 8፡29 ግና፡ እቲ አምላክ ኣቐዲሙ ዝወሰኖ መደብ፡ ኩላትና ብድሕነትን ብናይ ሓድሽ ልደት ተመክሮን ንምስሊ ወዱ ክንመስል እዩ፡ “...ነቶም ቀደም ዝፈለጠም፡ ንሱ ንብዙሓት ኣሕዋትሲ በኹሮም ምእንቲ ኪኸውን፡ ንምስሊ ወዱ ኸመስሉ ቐደም መደቦም።” እምበኣር ልዑላዊ አምላክ መን መደቡ ከም ዝመርጽ ይፈልጥ እዩ፤ መን ድማ ከም ዝነጽጎ ይፈልጥ እዩ-- ግናኽ ንናይ ሰብ ናጻ ፍቓድ ከይጠሓሱ።

አምላክ ኣብ ልዕሊ ኩላ ዓለም ልዑላዊ እዩ፤

- ነቲ ስጋዊ ኣድማስ ይቆጸጸር፡ ማቴ 5፡45፤ ግብ 14 ፡ 17።
- ንእንሰሳታት ይቆጸጸር፡ መዝ 147፡9፤ ማቴ 6፡26።
- ንኣህዛብ ይቆጸጸር፡ ዳን 2፡38-39፤ 4፡17,25፤ ሮሜ 13 ፡ 1 ።
- ንውልቀ ሰባት ይቆጸጸር፡ ገላትያ 1፡15-16፤ ሉቃ 1፡52፤ ፊልጲ 4፡19፤ ማቴ 10፡30።
- ንዕጫ እኩያት ይቆጸጸር፡ መዝ 11፡6።

ዕላማታት አምላኽ

ዕላማ አምላኽ ዘይንጹር ዕላማ ኣይኮነን ወይ ድማ "ናይ ተስፋ ጥራይ" ዕላማ ኣይኮነን። ዕላማ አምላኽ ኣብ ቃሉ ብንጹር ተገሊጹ ኣሎ። ሓደ ካብቲ ዝበለጸ ጽማቕ ዕላማኡ ኣብ መጽሓፍ ኤፌሶን ተዋሂቡ ኣሎ። ናይ እግዚአብሄር መግለጺ ዕላማ እንሆ፤

ከምቲ ብክርስቶስ የሱስ ጉይታና ዝገበሮ ናይ ዘለኣለም ምኽሩ፡ . . ከምቲ ብእኡ ዝመደቦ ሰምረቲ፡ ነቲ ምስጢር ፍቓዱ እናኣፍለጠና፡ ነቲ ናይ ምልኣት ዘመናት መጋቢኑ፡ ኣብ ሰማይ ዘሎን ኣብ ምድሪ ዘሎን፡ ኣብ ክርስቶስ ምእንቲ ኺጥቅለልሲ፡ ብኹሉ ጥበብን ብኹሉ ኣእምሮን ነዚ ጸጋኡ ኣባና ኣውሐዞ። (ኤፌሶን 3፡11፤9-10)

እግዚአብሄር ንኹሎም ሰባት ምስ ዝሃእ ርእሱ ናብ ቅኑዕ መንፈሳዊ ርክብ ከእትዎም ይደሊ እዩ፤

“ጉይታኡ ኩላቶም ናብ ንስሓ ኺበጽሑ እምበር፡ ሓደ እኳ ኺጠፍእ ዘይፈቱ ስለ ዝኹኑ ምእንታኻትኩም ይዕገስ ኣሎ እምበር፡ ከምቲ ንገሊኣቶም ዚድንጉ ዚመስሎም፡ ንተሰፋኡ ኣየደንጉዮን እዩ።” (2 ጴጥሮስ 3 ፡ 9)

ዕላማ አምላኽ ኩሎም ሰባት ብየሱስ ክርስቶስ ይቕረታ ሓጢኣት ክረኽቡን ምስኡ ቅኑዕ ዝምድና ክህልዎምን ኣካል መንግስቲ አምላኽ ክኾኑን እዩ (ዮሃ 3) ። መጽሓፍ ቅዱስ ዕላማታት አምላኽ ከም ዝፍጸም የረጋግጽ፤

እግዚአብሄር ጉይታ ሰራዊት ከምዚ ኢሉ መሐሰ፡ ብሓቂ ኸምቲ ዝሐሰብኩዎ ኪኸውን፡ ከምቲ ዝመደብኩዎውን ኪቐውም እዩ። (ኢሳ 14፡24)

“ኣብ ልዕሊ ኹላ ምድሪ ዝመደብኩዎ ምኽሪ እዚ እዩ፡ ኣብ ልዕሊ ኹሎም ኣህዛብ እተዘርግሑት ኢድ እዚኣ እዩ። እግዚአብሄር ጉይታ ሰራዊት መዲብዎ እዩ እሞ፡ መን ከንቲ ይገብሮ፤ ኢዱ ተዘርጊሓ ኣላ፡ መንክ ይመልሳ፤” (ኢሳ 14፡26-27)

መደባት አምላኽ

እግዚአብሄር ጽኑዕ ዕላማ ኣለዎ ጥራይ ዘይኮነስ ነቲ ዕላማ ንምዕዋት መደባት የተግብር። እግዚአብሄር መደባቲ ንምፍጸም ንውልቀ ሰባትን ኣህዛብን የሱስን መንፈስ ቅዱስን ቤተ ክርስቲያንን ይጥቀም።

ውልቀሰባት

እግዚአብሄር ከምቲ ሕጂ እንፈልጦ ካብ መጀመርታ ዘመን ጀሚሩ ዕላማታቲ ንምፍጸም ብውልቀ ሰባት ኣቢሉ ሰራሖ እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ እግዚአብሄር ከም ኣካል መደቡ ንዝተፈላለዩ ሰብኡትን ኣንስትን ብኸመይ ከም ዝተጠቐመ ዝገልጽ ዛንታታት ዝመልኦ እዩ።

ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን እግዚአብሄር ከም በዓል ኖህ፡ ኣብርሃም፡ ዮሴፍ፡ ሙሴ ዝኣመሰሉ ዓበይቲ መራሕቲ ኣተንሲኡ እዩ። ዕላማታቲ ንምፍጸም እውን ነብያትን ነገስታትን ፈራዶን ቀበኢ እዩ። ኣብ ዘመነ ሓድሽ ኪዳን እግዚአብሄር ከም በዓል ዮሃንስ መጥምቕ ዝኣመሰሉ ውልቀሰባት፡ ደቀ መዛሙርቲ፡ የሱስ፡ ጳውሎስ፡ ጢሞቴዎስ፡ በርናባስን ካልኦት ብዙሓት ሰባትን ይጥቀም ነይሩ።

እግዚአብሄር ሕሉፍ ሓሊፉ ምስ መደቡ ዘይሰማምዑ ሓጥኣን ሰባት ወሲዱ ዕላማታቲ ንምፍጸም ነቲ ክፉእ መደባቶም ቀየሮ። እግዚአብሄር ንሓጢኣት ዝመልኦ ተግባራቶም ኣይፈጠረን፡ ይኹን እምበር ብእኡም ኣቢሉ ንፍቓዱ ፈጸሞ። ንኣብነት፡ አምላኽ ብዛዕባ እቲ ኣብ ግብጺ ዝኸበረ እኩይ ፈርኦን፡ ከምዚ በለ፦

“ግናኽ ሓይለይ ከርእየኩ ሰመይ ድማ ኣብ ኩላ ምድሪ ምእንቲ ኺውረ፡ ብእኡ ምኽንያት ኣንበርኩኻ።” (ዘጸ 9 ፡ 16)

ኣህዛብ

ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን እግዚአብሄር ንህዝቢ እስራኤል ኣብ ዓለም ዕላማኡ ንምፍጸም ኣተንሲእዎም እዩ። እስራኤል ከም ህዝቢ ንኣረማውያን ኣህዛብ ዓለም መደብ አምላኽ ክትገልጸሎም ስልጣን ተዋሂብዎ። ብተደጋጋሚ ኣብዚ ሓላፍነት እዚ ፈሺሎም እዮም።

በዚ ምክንያት ድማ ቡዩም ኣብ ከባቢኦም ዝኩሩ ዝነበሩ ኣረማውያን ኣህዛብ ኣብ ልዕሊ እስራኤል ፍርዲ መጸ። ኣምላኽ ዋላ እኳ ንተግባራቶም ዕሸሽ እንተዘይበሎምን ካብ ተሓታትነት ወን ነጻ እንተዘይገብርምን፡ ብእኩይ ተግባራት እዞም ሓዋኣን ኣህዛብ መደቡ ክፍጽም ቆሪኹ ሰራሐ እዩ።

የሱስ ክርስቶስ።

ኣብ መጀመርታ ታሪኽ ኣምላኽ ብእኡ ኣቢሉ ካብ ሓጢአት ይቐረታ ንኹሉ ወዲ ሰብ ዝረኽበሉ መድሓኒ ቃል ኣተወ። እቲ ተሰፋ ንመጀመርያ ጊዜ ንኣዳምን ሄዋንን ኣብ ገነት ኤደን ድሕሪ ዝገበርዎ ሓጢአት እዩ ተዋሂቡ። ኣምላኽ ከምዚ በለ፤

“ኣብ መንጎኻን ኣብ መንጎ እዛ ሰበይትን፡ ኣብ መንጎ ዘርእኻን ኣብ መንጎ ዘርእን ከኣ ጽልኢ እተክል ኣሎኹ። ንሱ ርእሶኻ ኪጭፍልኻ እዩ፡ ንሰኻ ድማ ሽኹናኡ ክትክስ ኢኻ። በሎ።” (ዘፍ 3:15)

እዚ ድማ መጀመርታ ናይ ብዙሓት ተሰፋታት ሓደ መድሓኒ እዩ ነይሩ። ንነዊሕ እዋን እግዚኣብሄር ነዚ መደብ ብኸመይ ከም ዝፍጽም ዝርዝር ሓበሬታ ኣይገለጸን። ዓቢ ምስጢር እዩ ነይሩ። ድሒሩ ኣብ ዘመነ ነብያት ብሉይ ኪዳን እግዚኣብሄር ተወሳኺ ዝርዝር መደቡ ኣካፈሉ። ኣብ ዘመነ ሓድሽ ኪዳን እግዚኣብሄር ነቲ ሓደ ወዱ ጉይታናን ኣምላኽናን መድሓኒናን የሱስ ክርስቶስ ምእንቲ ሓጢአት ኩሉ ወዲ ሰብ ክመውት ምስ ለኣኾ እዚ ዝርዝራት ተፈጸሙ እቲ ምስጢር ዝተገልጸ ኾይኑ፤

“ከምቲ ብእኡ ዝመደቦ ሰምረቲ፡ ነቲ ምስጢር ፍቓዱ እናኣፍለጠና፡ ነቲ ናይ ምልኣት ዘመናት መጋቢኑ፡ ኣብ ሰማይ ዘሎን ኣብ ምድሪ ዘሎን፡ ኣብ ክርስቶስ ምእንቲ ኺዋቕለልሲ፡ ብኹሉ ዋበብን ብኹሉ ኣእምሮን ነዚ ጸጋኡ ኣባኖ ኣውሐዞ።” (ኤፌሶን 1:9-10)

የሱስ ካብ ንእስነቱ ኣትሒዞ ዕላማ ኣምላኽ ንኹሉ ወዲ ሰብ ድሕነት ምሃብን ንኹሉም ሰባትን ኣህዛብን ምስኡ ሕብረት ክገብሩ ክመልሱም ምጻኑ ይፈልጥ ነይሩ። የሱስ ዕላማታት ኣምላኽ ንምፍጻም እዩ ኣብ ምድሪ ህይወቱ ዝከበር ነይሩ። የሱስ ቁልዓ ከሎ እውን ከይተረፈ እዩ ዝግደስ ነይሩ፡፡ብናይ ዝሓለፈ ርእሱ መደባትን ዕላማታትን ዘይኮነሱ፡፡ብዛዕባ ናይ እግዚኣብሄር ኣቦ። ወለዱ ዝጠፍአ መሰልዎም ኣብ መወዳእታ ምስ ረኽበዎ...

“ንሱ ኸኣ፡ ንምንታይም እትደልዩኒ፤ ኣብቲ ናይ ኣቦይ ዘበለ ክኸውን ከም ዚግብኣኒዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም፤ በሎም።” (ሉቃ 2 : 49)

ኣገልግሎት የሱስ ኣብ ዕላማታት ኣምላኽ ዘተኮረ እዩ ነይሩ። ኩሉ ውጥንን ነፍሲ ወከፍ ውሳኔን ነፍሲ ወከፍ ተግባርን ኣብዞም ዕላማታት ዘተኮረ እዩ ነይሩ፤

“ንድኻታት ከበስሮም ሰለ ዝቐብኣኒ፡ መንፈስ እግዚኣብሄር ኣብ ልዕሊይ እዩ። ንምሩኻት ከምልሱ፡ ንዕውራት ምርኣይ፡ ንግፋዓት ከኣ ምውጻእ ሓራ ኽሰብኹሕርይቲ ዓመት እግዚኣብሄርውን ክሰብኽ ለኣኸኒ።” (ሉቃ 4:18-19)

የሱስ ንኹሉም ናይ ሓቂ ኣመንቲ ሰዓብቲ ዕላማታት ኣምላኽ ክፍጽሙ መዚዝዎም፤

“ሰለዚ ኺዱ ንኹሉም ኣህዛብ ብሰም ኣቦን ወድን መንፈስ ቅዱስን እናኣዋመቐኩም፡ ዝኣዘዝኩኹም ኩሉ ኺሕልዉ ኸኣ እናመሀርኩም፡ ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም። እንሆ ድማ፡ ኣነ ኽሳብ መወዳእታ ዓለም ኩሉ መዓልቲ ምሳኻትኩም እዩ።” (ማቴ 28:19-20)

ኣብዚ መጽሓፍ ዘሎ ምዕራፍ ብዛዕባ ክርስቶሎጂ ብዛዕባ ኣገልግሎት የሱስ ዝርዝር ሓበሬታ ይህብ።

መንፈስ ቅዱስ

መንፈስ ቅዱስ እውን ኣካል መደብ ኣምላኽ እዩ። የሱስ ናብ ሰማይ ምስ ተመልሰ ፍሉይ ሓይሊ ብፍሰት መንፈስ ቅዱስ ተዋሂቡ እዩ ኣብ ግብ 2 ተገሊጹ ከምዘሎ። እዚ ተመክሮ ዋምቀት መንፈስ ቅዱስ ይበሃል። ሓይሊ መንፈስ ቅዱስ ዕላማታት ኣምላኽ ኣብ ዓለም ንምፍጻም እዩ ተዋሂቡ፤

“መንፈስ ቅዱስ ናባኻትኩም ምስ ዚወርድ ግና፡ ሓይሊ ኽትቐበሉ፡ ኣብ የሩሳሌምን ኣብ ኩላ ይሁዳን ኣብ ሰማርያን ክሳብ ወሰን ምድሪ ምስክር ክትኩኑኒ ኢኹም፤ በሎም።” (ግብ 1 : 8)

መንፈስ ቅዱስ ንአመንቲ መደባት አምላክ ንክፍጽሙ ዘክእሎም ምርሒትን አንፈትን ይህቦም። መንፈስ ቅዱስ ፍቓድ አምላክ ስለ ዝፈልዎ፡ መንፈስ ሰብ ስለ ዝምርምርን ስለ ዝርዳእን፡ ነዚ ዕላማታት እዚ ንምዕዋት ክሕግዘካ ኣብ መንጎኻን አምላክን ኮይኑ የገልግል፤

“እቲ ልቢ ዚምርምር፡ ንሱ ምእንቲ እቶም ቅዱሳን ከም ፍቓድ አምላክ ገይሩ ይልምን እዩ እሞ፡ ነቲ ሓሳብ መንፈስውን እንታይ ምኃኑ ይፈልጦ እዩ።” (ሮሜ 8 ፡ 27)

መንፈስ ቅዱስ ፍቓድ አምላክ ንምፍጻም ምሳኻትኩም ብምትሕብባር ይሰርሕ። ቃል አምላክ ክትዛረብ ከለኻ፡ ንዘይአመኑ ብዛዕባ ሓጢአት ይረትዮም፡ ወንጌል ክቐበሉ ይመርሖም (ዮሃ 16:7-11) ። ኣብዚ መጽሓፍ ብዛዕባ ኒውሞቶሎጂ ዝብል ምዕራፍ ተወሳኺ ትምህርቲ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ይህብ።

ቤተ ክርስቲያን

ኩሎም ሓቀኛታት አመንቲ ኣካል ቤተ ክርስቲያን እዮም። ቤተ ክርስቲያን ሕጂ እግዚአብሄር ኣብ ምድሪ ዕላማኡን መደባቱን ንምፍጻም ዝሰርሓሉ መሳርሒ ኮይኖ ኣላ፤

እቲ ኣብቲ ኹሉ ዝፈጠረ አምላክ ካብ ዘለአለም ተሰዊሩ ዝነበረ ምስጢር መጋቢነትውን ከመይ ምኃኑ ንኹሎም ክብርሃሎም ተዋህበኒ። [እዚ ማለት ዕላማ አምላክ እዩ] አምላክ እታ ብዙሕ ዝዳይነታ ጥበብ [መደብን ዕላማን አምላክ] ሕጂ ቦታ ማሕበር ገይሩ ነቶም ኣብ ሰማያት ዘለዉ ሸመታትን ሰልጣናትን ምእንቲ ኼፍልጦም፡(ኤፌሶን 3:9-10)

እግዚአብሄር ኣብ ህይወትናይቶም ኣባላት ቤተ ክርስቲያን ዝኾኑ አመንቲ ዕላማታቱ ንምፍጻም ይሰርሕ፤

“ደጊም፡ ኣቶም ፍቁራተይ፡ እቲ ምእንቲ ጽቡቕ ፍቓዱ ኢሉ፡ ኣባኻትኩም ድሌትን ግብርን ዚገብርሲ አምላክ እዩ፤” (ፊልጲ 2 ፡ 13)

“ድሌትን ግብርን ዚገብር” ማለት ኣብ ህይወትካ ዕላማታቱ ንምፍጻም ኣባኻ ይሰርሕ ኣሎ ማለት እዩ። እዚ ምድሓን፡ መንፈስ ቅዱስ ምምላእ፡ ንኻልኣት ከተገልግል ምጥቃምካ፡ ብቐጻሊ ንምስሊ ወዱ የሱስ ክርስቶስ ምምሳል የጠቓልል፤

“ትሕቲ ጺጋ እምበር፡ ትሕቲ ሕጊ ሰለ ዘይኩንኩም፡ ሓጢአት ኣይመልከኩምን እዩ እሞ፡ ከም ሞይቶም ዝተንሰኡ ርእሰኹም ንአምላክ ወፍዩ እምበር፡ ንኣካላትኩም ኣጽዋር ዓመጸ ንሓጢአት ኣይትግበርዎ፡ ንኣካላትኩምሲ ኣጽዋር ጽድቂ ንአምላክ ደኣ ግበርዎ።” (ሮሜ 6 ፡ 13)

ንርእሰኻ “መሳርሒ ጽድቂ ንአምላክ” ክትከውን ኢድካ ክትህብ ከለኻ ንህይወትካን ኣገልግሎትካን ምስ ዕላማኡን መደባቱን ከም ዝሰማማዕ ኢኻ ትገብር ዘለኻ፡ እዚ ብምግባርካ ንሱ ክሰርሓሉ ዝክእል ኣቕሓ ትኸውን፤

“ሰለዚ ንሕና ኣብ ክንዲ ክርስቶስ ልኡኻት ኢና፤.....” (2ቆሮ 5:20)

“ ንሕና መዓይይቲ ኼንፍ፤....” (2ቆሮ 6:1)

እግዚአብሄር ኣባኻን ብኣኻን እንተ ዘይዓዩ፡ ኩሉ ዕዮኻ ኸንቱ እዩ፤

“እግዚአብሄር ንቤት እንተ ዘይሀነጸ፡ ሃነጽቲ ንኸንቱ ይጽዕሩ። እግዚአብሄር ንኸተማ እንተ ዘይሓለዎ፡ ሓላዊ ንኸንቱ ይነቅሕ።” (መዝ 127:1)

ኣገልግሎትካ ኣብ ሰብ ዘይኮነስ ኣብ ዘልኣለማዊ ዕላማታት አምላክ እንተዘይተሃኒጹ ኣይዕወትን እዩ።

ሕጂ ኸኣ፡ እዚ ምክሪ እዘን እዚ ግብሪ እዘን ካብ ሰብ እንተ ኹይኑ፡ ኪፈርስ እዩ። ካብ አምላክ እንተ ኹይኑ ግና፡ ግብሮም ክተፍርሱ

ኣይትክእሉን ኢኹም እሞ፡ ምስ አምላክ ክትብኣሱ ኺይትርከቡሉ ነዘም ሰባት እዚኣቶም ሕደግዎም፡ ገለ ኣይትበልዎም፡ እነግረኩም ኣሎኹ። (ግብ 5:38-39, NIV)

ተወሳኺ ትምህርቲ ብዛዕባ መደብ እግዚአብሄር ንቤተ ክርስቲያን ኣብዚ መጽሓፍ ኣብ ምዕራፍ ኤክስፖሎጂ ቤተ ክርስቲያን ተዋሂቡ ኣሎ።

ርእሰ ገምጋም

1. ፓተርሎጂ ግለጽ።

2. ኣብ ፓተርሎጂ ካብ ዝመሃሩ ገለ ትምህርታት እንታይ እዮም፤

3. እዞም ዝሰዕቡ ብዛዕባ ህላወ ኣምላኽ ፍልጠት ብኸመይ ከም ዝህቡ ግለጽ።
-ፍጥረት፡-

-ታሪኽ፡-

-ልምዲ፡-

-ተሞክሮ፡-

-ምግላጽ፡-

4. ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ ሰላሴ እግዚኣብሄር ዝተገብረ ዘተ ተጠቂምካ ሰላሴ እንታይ ማለት ምዃኑ ኣጠቓሊልካ ግለጽ። ኣብ ሰላሴ ዘለዉ ሰለስተ ኣካላት መነመን እዮም፤

5. ኣብዚ ምዕራፍ ዝተዋህቡ ገለገለ ዋቕስታት ስሉሳዊ ባህሪ ኣምላኽ ዘረጋግጹ ዘርዝር።

6. ኣብዚ ምዕራፍ ዝተዘተየሎም ባህርያት ኣምላኽ ግለጽ።

- ዘልኣለማዊ፤
- መንፈስ፤
- ልኡላዊ
- ዘይውዳእ፤
- ኣብ ኩሉ ቦታታት ዝርከብ፤
- ኩሉ-ዝፈልጥ፤
- ኩሉ-ዝኽእል፤
- ዘይቅየር፤
- ቅዱስ/ጳድቕ፤
- ፍትሓዊ፤
- ተኣማኒ፤
- ገባሪ ሰናይ፤
- መሓሪ፤
- ጸጋ ዝመልኦ፤
- ፍቕሪ ዝመልኦ፤

- ነዊሕ ትዕግስቲ፤ _____
- ለባም፤ _____
- ዘይውዳእ፤ _____

7. ትርጉም እዞም ሰማት አምላክ እንታይ እዩ፤

- የሆዋ፤ _____
- የሆዋ-ራፋ፤ _____
- የሆዋ-ኒሲ፤ _____
- የሆዋ-ሻሎም፤ _____
- የሆዋ-ራሃ፤ _____
- የሆዋ-ጽድክነት፤ _____
- የሆዋ-ጃይራ፤ _____
- የሆዋ-ሻማ፤ _____
- ኤሎሂም፤ _____
- አቦ፤ _____
- አዶናይ፤ _____
- ኤል፤ _____
- ኤልሻዳይ፤ _____
- ኤልአላም፤ _____
- ኤል ኤልዮን፤ _____

8. ልዑላዊ መደብ አምላክ እንታይ ማለት እዩ፤

9. ነቲ ብዛዕባ ልዑላዊ መደብ አምላክ ዚግበር ምይይጥ ተጠቂምካ ነዘን ዝስዕባ ሕቶታት መልሰ፤

- አምላክ መጻኢ ይፈልጥ ድዩ፤
- ብዛዕባ መጻኢ ዘለዎ ፍልጠት ነቲ ናይ ሰብ ናጻ ፍቃድ ምርጫ የወግዶ ድዩ፤

10. እንታይ ጥቕሲ እዩ ብዛዕባ እቲ አምላክ ዝሃቦ መግለጺ ዕላማ ዚሕብር፤

11. ብመሰረት 2 ጴጥሮስ 3፡9፡ ባህጊ አምላክ እንታይ እዩ፤

12. ዕላማታት አምላክ ከም ዝፍጸም ዘረጋግጻ ክልተ ጥቕስታት ኣየኖት እዮን፤

13. ነቲ ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ዚርከብ ምይይጥ ተጠቂምካ ነቲ አምላክ ንውልቀ ሰባት ዝሓንጸጸ መደብ ኣጠቓሊልካ ግለጸ።

14. ነቲ ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ዚርከብ ምይይጥ ተጠቂምካ ነቲ አምላክ ንኣህዛብ ዝሓንጸጸ መደብ ኣጠቓሊልካ ግለጸ።

15. ነቲ ኣብዚ ምዕራፍ ዘሎ ምይይጥ ተጠቂምካ፡ ነቲ ኣምላኽ ንዩሱስ ክርስቶስ ዝሓንጸጸ መደብ ኣጠቓሊልካ ግለጹ።

16. ኣብዚ ምዕራፍ ዘሎ ምይይጥ ተጠቂምኻ ነቲ ኣምላኽ ንመንፈስ ቅዱስ ዝሓንጸጸ መደብ ኣጠቓሊልካ ግለጹ።

17. ኣብዚ ምዕራፍ ዘሎ ምይይጥ ተጠቂምካ ነቲ እግዚአብሔር ንቤተ ክርስቲያን ዝሓንጸጸ መደብ ኣጠቓሊልካ ግለጹ።

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕትታት

1. ብዛዕባ ኣምላኽ ገለ ናይ ሓሶት ክልሰ-ሓሳባት ኪጋጥሙኻ ዝኽእሉ እነሆ፤

- ኤቲስት፡ ህላወ ኣምላኽ ይኽሕድ።
- ኣግኖስቲዝም፡ ሓደ ሰብ ኣምላኽ ኣሎ ድዩ የለን ኣይፈልጥን ወይ ክፈልጥ ኣይኽእልን እዩ ይብል።
- ማተሪያሊዝም {ንዋታዊነት} (Materialism)፡ ዓለም ምሉእ ብምሉእ ናይ ንጥረ ነገር ተግባር እዩ ይብል።
- ፖሊቲዝም፡ ኣብ ብዙሓት ዝተፈላለዩ ኣማልኽቲ ምእማን።
- ፓንቴይዝም፡ ኣምላኽ ኩሉ እዩ ኩሉ ድማ ኣምላኽ እዩ ይብል።
- ዲይዝም፡ ኣምላኽ ብተፈጥሮ ጥራይ ከም ዝግለጽ ዝኣምን እዩ።
- ኣኒሚዝም (Animism)፡ ኩሉ ተፈጥሮ ህያው ኮይኑ ዝከብር ምስ መናፍስቲ ኮይኑ ንወዲ ሰብ ክሕግዙ ወይ ክጎድኡ ይኽእሉ ዝብል።
- ዱዋሊዝም {ድርብነት}፡ ንጽቡቕን ክፋእን ጥራይ እዩ ኣፍልጦ ዝህብ
- ዳይናሚዝም፡ ሓደ ሰብ ንጽቡቕ ይኹን ንኽፋእ ክጥቀመሉ ዝኽእል ንኹሉ ነገራት ዝሰዕር ዘይሰበእናዊ ናይ ህይወት ጸዓት ወይ ሓይሊ ከምዘሎ ይኣምን።
- ኢቮሉሽን {ፍልቀት}፡ ኩሉም ፍጡራት እንተላይ ሰብ ከም መስርሕ ለውጢ ከም ዝማዕበሉ ይሣረብ።

2. ነዞም ዝሰዕቡ መወከሲታት ብምጥቃም ብዛዕባ ፓተርሎጂ ዝያዳ መጽናዕቲ ግበር።

እግዚአብሔር ኣቦ፤

ማቴ 11:27፤ 19:17,26፤ 22 : 32፤ 23 : 9
ማር 12:26-27,29፤ 10:18,27
ሉቃ 10:22፤ 18:19,27፤ 20:37-38
ዮሃ 4:24፤ 5:17,37፤ 6:46፤ 10 : 29፤ 14:28,31፤ 15 : 8

እግዚአብሔር ንዓለም ፈጠሩዋ፤

ዘፍ 1:1-32፤ 2:3-4፤ 5:1-2
ነሆምያ 9:6
እዮብ 38:1-41
መዝ 74:17፤ 89:11፤ 104 : 1-35፤ 115 : 15፤ 121 : 2፤ 124:8፤ 134:3፤ 136 : 6፤ 148:5
ምሳሌ 8:23-31
መክብብ 3:11
ኢሳ 40:28፤ 42:5፤ 43 : 1,7፤ 44 : 24፤ 45:8,12,18፤ 48:13፤ 54 : 16፤ 65 : 17
ኤር 10:12፤ 27:5፤ 31 : 22፤ 32 : 17፤ 51 : 15
ህዝቅኤል 28:13,15
ኣሞጽ 4 : 13
ዘካ 12:1
ሚልክያስ 2:10
ዮሃ 1:3
ግብ 4:24፤ 17 : 24
ሮሜ 1:20
ኤፌሶን 2:10፤ 3:9፤ 4 : 24
ራእይ 10:6

እግዚአብሔር ንዓለም ብሓይሉ የምብራ፤

መዝ 75:3፤ 95:4

ቁሎሴ 1:16-17

እብ 1:3፤ 6:7

2 ጴጥሮስ 3:4

ራእይ 4:11

ሰለሳዊ ባህርይ አምላኽ

ዘጸአት 20:3

ዘዳ 4:35,39፤ 6:4

1ይ ሳሙኤል 2:2

2 ሳሙኤል 7:22

1 ነገስት 8:60

2 ነገስት 19:15

ነህምያ 9:6

ኢሳ 44:6-8

1ጢሞቴዎስ 1:17

አብ ኩሉ ቦታ ምህላዉ፤

ዘፍ 28:15-16

ዘዳ 4:39

እያሱ 2:11

ምሳሌ 15 : 3

ኢሳ 66:1

ኤር 23:23-24

አሞጽ 9:2-4,6

ግብ 7:48-49

ኤፌሶን 1:23።

ኩሉ ዝፈልጥ ምዃኑ፤

ዘፍ 18:18,19

2 ነገስት 8 : 10,13

ዜና መዋከል 28:9

መዝ 94:9፤ 139 : 1-16፤ 147:4-5

ምሳሌ 15 : 3

ኢሳ 29:15-16፤ 40:28

ኤር 1:4,5

ሀዘቅኤል 11:5

ዳን 2:22,28

አሞጽ 4 : 13

ሉቃ 16 : 15

ግብ 15 : 8,18

ሮሜ 8:27,29

1ቆሮ 3:20

2 ጢሞቴዎስ 2 : 19

እብ 4 : 13

1ይ ጴጥሮስ 1:2

1ዮሃ 3:20

ኩሉ ዚኻእል ምዃኑ፤

ዘፍ 1:1፤ 17 : 1፤ 18 : 14

ዘጸአት 15 : 7

ዘዳ 3:24፤ 32:39

1ይ ዜና መዋእል 16:25

እዮብ 40:2

ኢሳ 40:12-15

ኤር 32:17

ሀዘቅኤል 10:5

ዳን 3:17፤ 4:35

ኣሞጽ 4:13፤ 5:8

ዘካ 12:1

ማቴ 19:26

ራእይ 15:3፤ 19 : 6 ::

ቅድስንኡ፤

ዘጸአት 15 : 11

ዘሌዋውያን 11:44-45፤ 20:26

እያሱ 24:19

1ይ ሳሙኤል 2:2

መዝ 5:4፤ 111:9፤ 145 : 17

ኢሳ 6:3፤ 43 : 14-15

ኤር 23:9

ሉቃ 1 : 49

ያእቆብ 1:13

1 ጴጥሮስ 1 : 15-16

ራእይ 4:8፤ 15 : 3-4 ::

ተአማንነቱ፤

ዘጸአት 34:6

ዘሁልቀ 23 : 19

ዘዳ 4:31

እያሱ 21:43-45፤ 23 : 14

1 ሳሙኤል 15 : 29

ኤር 4:28

ኢሳ 25:1

ሀዘቅኤል 12:25

ዳን 9:4

ሚክያስ 7:20

ሉቃ 18:7-8

ሮሜ 3:4፤ 15 : 8

1ቆሮ 1:9፤ 10:13

2ቆሮ 1:20

1ይ ተሰሎንቄ 5:24

2 ተሰሎንቄ 3:3

2 ጢሞቴዎስ 2 : 13

እብ 6:18፤ 10:23

1 ጴጥሮስ 4 : 19

ራእይ 15:3

ሰናይ ተግባሩ፤

መዝ 25:8

ናሆም 1:7

መዝ 145:9

ሮሜ 2:4

ማቴ 5:45

መዝ 31:19

ግብ 14 : 17

መዝ 68:10፤ 85:5።

ምስረቱ፤

ቲቶስ 3:5

መልቀስ 3:22

ዳን 9:9

ኤር 3:12

መዝመዝ 32:5

ኢሳ 49:13፤ 54:7 ።

ፍቅሩ፤

ዘዳ 7:8

ኤፌሶን 2:4

ጸፎንያስ 3:17

ኢሳ 49:15-16

ሮሜ 8:39

ሆሴእ 11:4

ኤር 31:3።

ምስራፍ ነክተ ነርስተዮኩጂ የሱስ ነርስተስ አገላልጸ

ክርስቶሎጂ ዝብል ቃል፡ ብክርስቶስ (የሱስ ክርስቶስ) ሎጂ (ስነ-ፍልጠት)"መጽናዕቲ ናይ" ዝብሉ ቃላት ዝቐመ እዩ። በዚ ድማ "ክርስቶሎጂ" ዝብል ቃል ብዛዕባ መጽናዕቲ የሱስ ክርስቶስ ዝምልከት እዩ። ምስ መጽናዕቲ ሰላሴ ኣምላኽ ዝተኣሳሰሩ ሰለስተ ኣርእሳትታ ሓደ ኮይኑ፡ ፓተርሎጂ (መጽናዕቲ እግዚኣብሄር ኣቦ) ን ኒውማቶሎጂን (መጽናዕቲ መንፈስ ቅዱስ) እውን ዘጠቓልል እዩ።

ኣብ ክርስቶሎጂ ዝመሃሩ ልሙዳት ኣርእስታት ቅድሚ-ህላወ ክርስቶስ፤ ብዛዕባኡ ዚገልጽ ትንቢታት፤ ሰብኣውነቱን ኣምላኽነቱን፤ ባህርያቱን ኣስማቱን መዓርጋታቱን፤ ልደቱ፡ ንእስነቱ፡ ኣገልግሎቱ፡ ሞቱ፡ ትንሳኤኡ፡ ዕርገቱን ምምላሱን፤ ከምኡ'ውን ንሱ ዝሓዞ ጽኑሕታት እዮም።

መጽናዕቲ ክርስቶሎጂ ኣገዳሲ እዩ ምኽንያቱ የሱስ ንኹሉ ቅዱሳት ጽሑፋት ዘወሃህድ ቴማ ስለ ዝኾነ፡ ከምቲ ኣብ (ሉቃ 24:27) "...ካብ መሬት ኩሎም ነቢያትን ሓዘኹ ኸኣ እቲ ብዛዕባኡ ኣብ ኩሉ ጽሑፋት ዘሎ ኪትርጉሙም ጀመረ።" ዝተገልጸ።

ቅድመ ህላወ ክርስቶስ

የሱስ ቅድሚ ምድራዊ ሕይወቱ ከም ካልኣይ ኣካል ናይ ሰላሴ ኣምላኽ ኮይኑ ንዘልኣለም ዝነበረ እዩ። ንሱ ብመጀመርታ ምስ ኣምላኽ እዩ ነይሩ ኣምላኽ ድማ እዩ ነይሩ (ዮሃ 1:1) ። ዮሃንስ እቲ “ቃል” ስጋ ኮነ ይብል፤ እዚ ድማ የሱስ ቅድሚ ስጋ ምልባሱ ከም ዝነበረ ዘመልከት እዩ--እዚ ቃል እዚ ስጋ ኮነ ማለት እዩ (ዮሃ 1:1,14) ።

የሱስ ባዕሉ ዓለም ቅድሚ ምዃና ምስ ኣቡ፡ ክብሪ ከም ዝነበረ ተዛሪቡ እዩ (ዮሃ 17:5) ፡ ካብ ኣቦ ከም ዝመጸ (ዮሃ 5:43፤ 6:38) ፡ ከምኡ'ውን ቅድሚ ኣብርሃም ከም ዝነበረ (ዮሃ 8:58) ። ራእይ 22:13 እውን ክርስቶስ "ኣነ ኣልፋን ኦሚጋን፡ ቀዳማይን ዳሕረዋይን መጀመርታን መወዳእታን እዩ" ኢሉ ክእውጅ ከሎ ዘለኣለማዊ ህላውኡ የረጋግጽ።

ሃዋርያ ጳውሎስ ክርስቶስ ሃብታም እዩ ነይሩ፤ ግናኽ ድኻ ኮይኑ፤ “ብመልክዕ ኣምላኽ” ከም ዝነበረ ግን ከኣ “ርእሱ ከም ዘዋረደ” ፤ ከምኡ'ውን “ቅድሚ ኩሉ” ከም ዝነበረ (ቆሎሴ 1:17) ። እዞም ሓረጎች እዚኣቶም ኩሎም የሱስ ቅድሚ ናብ ምድሪ ምምጽኡ ከም ዝነበረ ዘረጋግጹ እዮም (1ቆሮ 15:45፤ ከምኡ'ውን ፊልጲ 2:6 እውን ርኣ) ።

ትንቢታት ብዛዕባ የሱስ ክርስቶስ

ብሉይ ኪዳን ብዛዕባ የሱስ ብዙሕ ትንቢታት ዝሓዘ ኮይኑ ሓድሽ ኪዳን ድማ ቅኑዕነቶም የረጋግጽ። ትንቢት ብባህርያዊ ጥበብ ክፍለጥ ዘይክእል ብዛዕባ መጻኢ ነገራት ዝገልጽ ቅጽበታዊ ቃል ካብ ኣምላኽ እዩ። እዞም ትንቢታት እዚኣቶም የሱስ ብኸመይን መዓለን ኣበይን ከም ዝውለድን ብዛዕባ ህይወቱን ኣገልግሎቱን ሞቱን ትንሳኤኡን ዝርዝራት ይገልጹ--ከም...

- መሲሕ ኣብ ቤተልሔም ከም ዝወለደ፡ ሚክያስ 5:2፤ ማቴ 2:1፤ ሉቃ 2:4-6።
- እቲ መሲሕ ካብ ሰበይቲ ከም ዝወለደ፡ ዘፍ 3:15፤ ማቴ 1:20፤ ገላትያ 4:4።
- እቲ መሲሕ ካብ ድንግል ከም ዝወለደ፡ ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:22-23፤ ሉቃ 1:26-31።
- እቲ መሲሕ ካብ መስመር ኣብርሃም ከም ዝመጸእ፡ ምመጽዘፍ 12:3፤ 22 ፡ 18፤ ማቴ 1:1፤ ሮሜ 9:5።

- መሲሕ ዘርአ ይሰሃቅ ከም ዝኾነ፡ ዘፍ 17:19፤ 21 : 12፤ ሉቃ 3 : 34 ።
- መሲሕ ዘርአ ያእቆብ ከም ዝኾነ፡ ዘሁልቀኦ 24:17፤ ማቴ 1:2።
- እቲ መሲሕ ካብ ነገድ ይሁዳ ከም ዝመጽእ፡ ዘፍ 49:10፤ ሉቃ 3:33፤ እብ 7:14 ።
- መሲሕ ወራሲ ዝፋን ንጉሰ ዳዊት ከም ዝኾነ፡ 2 ሳሙኤል 7:12-13፤ ኢሳ 9:7፤ ሉቃ 1:32-33፤ ሮሜ 1:3።
- ዝፋን መሲሕ ዘለኣለማዊ ከም ዝኾነ፡ መዝ 45:6-7፤ ዳን 2:44፤ ሉቃ 1:33፤ እብ 1:8-12።
- ኣማኑኤል ከም እተባህለ፡ ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:23።
- ወዲ ኣምላኽ ከም ዝኾነ፡ መዝ 2:7፤ እብ 1:5፤5:5።
- ኣብ ግብጺ ጊዜ ከም ዘሕልፍ፡ ሆሴእ 11:1፤ ማቴ 2:14-15።
- ኣብቲ ዝተወልደሉ ቦታ ህልቂት ህጻናት ከም ዝተፈጸሙ፡ ኤር 31:15፤ ማቴ 2:16-18።
- ሓደ ልኡኽ ንዕኡ መገዲ ከም ዘዳለዉ፡ ኢሳ 40:3-5፤ ሚልክያስ 3:1፤ ማቴ 11:10-13፤ ሉቃ 3:3-6።
- ቅድሚ ምግላጹ ኣገልግሎት ኤልያስ ከም ዝቐድም፡ ሚልክያስ 4:5-6፤ ማቴ 11:13-14 ።
- ብግዝላ ህዝቡ ከም ዝተነጸገ፡ መዝ 69:8፤ ኢሳ 53:3፤ ዮሃ 1:11፤ 7:5 ።
- ነቢይ ከም ዝኾነ፡ ዘዳ 18:15፤ ግብ 3:20-22።
- ወዲ ኣምላኽ ምኒኡ ከም ዝተኣወጀ፡ መዝ 2:7፤ ማቴ 3:16-17።
- ናዝሬዊ ከም ዝተባህለ፡ ኢሳ 11:1፤ ማቴ 2:23።
- ንጉሰ ከም ዝተባህለ፡ መዝ 2:6፤ ዘካ 9:9፤ ማቴ 27:37፤ ማር 11 : 7-11 ።
- ብርሃን ኮይኑ ከም ዝመጽ፡ ኢሳ 9:1-2፤ ማቴ 4:13-16።
- ምሳሌታት ተጠቐሙ ከም ዝመሃረ፡ መዝ 78:2-4፤ ኢሳ 6:9-10፤ ማቴ 13:10-15, 34-35 ።
- ንዝተሰብረ ልቢ ከም ዘሕወየ፡ ኢሳ 61:1-2፤ ሉቃ 4 : 18-19 ።
- ከም ስርዓት መልክጼዴቅ ካህን ከም ዝኾነ፡ መዝ 110:4፤ እብ 5:5-6።
- ካብቶም ቀልው ናእዳ ከም ዝተቐበለ፡ መዝ 8:2፤ ማቴ 21 : 16 ።
- ብዓወት ናብ ኢየሩሳሌም ከም ዝኣተወ፡ ዘካ 9:9፤ ማቴ 21:4-5፤ ዮሃ 12:14-15።
- ብዘይ ምኽንያት ከም ዝተጸልኦ፡ መዝ 35:19።
- ከም ዝተጠለመ፡ መዝ 41:9፤ ዘካ 11:12-13፤ ሉቃ 22:47-48፤ ማቴ 26:14-16።
- ደቀ መዛሙርቲ ከም ዝበታተኑ፡ ዘካ 13:7፤ ማቴ 26:31,56፤ ማር 14:27,50።
- እቲ ናይ ክሕደት ገንዘብ ግራት ሰራሕ መሬት ንምግዝእ ከም ዝተጠቐምሉ፡ ዘካ 11:12-13፤ ማቴ 27:9-10።
- ብሓሶት ከም ዝተኸሰሱ፡ መዝ 35:11፤ ማር 14:57-58።
- ኣብ ቅድሚ እቶም ከሰሱ ሰቕ ከም ዝበለ፡ ኢሳ 53:7፤ ማር 15:4-5።
- ከም ዝተበደለ፡ ኢሳ 50:6፤ ማቴ 26:67፤ መዝ 69:4፤ ዮሃ 15:24-25።
- ምስ ዓመጸኛታት ከም ዝተሰቐለ፡ ኢሳ 53:12፤ ማቴ 27:38፤ ማር 15:27-28።
- ኣእዳዉን እግሩን ከም ዝተወግኡ፡ መዝ 22:16፤ ዘካ 12:10፤ ዮሃ 20:25-27።
- ንክሰቲ መጸጽ ከም ዝቐረበሉ፡ መዝ 69:21፤ ማቴ 27:34፤ ዮሃ 19:28-30።
- ከም ዝተላገጸሉ፡ መዝ 22:7-8፤ ሉቃ 23:35።
- ሕፍረትና ከም ዝተሸከመ፡ መዝ 69:19፤ ማቴ 27:28።
- ወተሃደራት ንክዳውንቲ ዕጭ ከም ዝገብሩ፡ መዝ 22:18፤ ሉቃ 23:34፤ ማቴ 27:35-36።
- ብኣምላኽ ከም ዝተሓድገ፡ መዝ 22:1፤ ማቴ 27:46።
- ምእንቲ ጸላእቲ ከም ዝጸለየ፡ ኢሳ 53:12፤ ሉቃ 23 : 34 ።
- ምስ ገበነኛታት ከም ዝተቐጽረ፡ ኢሳ 53:12፤ ሉቃ 23 : 33 ።
- ብሰቕለት ከም ዝሞተ፡ ኢሳ 53:5-6፤10፤ ዮሃ 19:16።

- ከም ዝጸምእ፡ መዝ 69:3፤ ዮሃ 19:28።
- ብኣተኩሮ ከም ዝጥመት፡ መዝ 22:17፤ ማቴ 27:36።
- ንመንፈሱ ንኣምላኽ ከም ዘጸዕቅብ፡ መዝ 31:5፤ ሉቃ 23 : 46።
- ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ሓጢአት ከም ዝኾነ፡ ኢሳ 53:5-12፤ ሮሜ 5:6-8።
- ብሞቱ "ብዙሓት ኣሕዋት ከም ዝገብር"፡ እብ 2:12።
- ምርኮ ከም ዝማርኽ፡ መዝ 68:18፤ ኤፌሶን 4:8-10።
- ኣዕጽምቲ ከም ዘይተሰብረ፡ ዘጸ 12:46፤ መዝ 34:20፤ ዮሃ 19:33-36።
- ጉድኑ ከም ዝተወግኡ፡ ዘካ 12:10፤ ዮሃ 19:34።
- ካብ ኣካላቱ ደምን ማይን ከም ዝፈሰሰ፡ መዝ 22:14፤ ዮሃ 19:34።
- ምስ ሃብታማት ከም ዝተቐብረ፡ ኢሳ 53:9፤ ማቴ 27:57-60።
- ካብ ሞት ከም ዝተንሰኦ፡ መዝ 16:10፤ 49 : 15፤ ማቴ 28:2-7፤ ግብ 2:22-32።
- ናብ ሰማይ ከም ዝዓረገ፡ መዝ 24:7-10፤ ማር 16:19፤ ሉቃ 24 : 51 ።
- ኣብ የማን ኣምላኽ ከም ዝተቐመጠ፡ መዝ 68:18፤ 110 : 1፤ ማር 16:19፤ ማቴ 22 : 44 ።

የሱስ ሞቱን ትንሳኤኡን (ማቴ 20:17-19፤ 1ቆሮ 15) ከምኡ ውን ዕርገቱ (ሉቃ 24:46-53) ኣቀዲሙ ኣተንቢሁ እዩ። ቀዳማይ ተሰለጥኑ 4:13-18 ብፍሉይ ብዛዕባ ዘይፍለጥ፡ መጻኢ ግዜ ይዛረብ፡ ኣብኡ እቶም ብክርስቶስ ዝሞቱ መጀመርታ ክትንሰኡ እዮም፡ ድሕሪኡ ድማ ኩሎም ህያዋን ኣመንቲ ብኡንብኡ ናብ ኣየር ክንጠቁ ንዘለኣለም ምስ የሱስ ክኾኑ እዮም።

መጽሐፍ ራእይ ዮሃንስ ድሕሪ ምንጣቕ ሹብዓተ ዓመት ፍርዲ ከም ዘጋጥም ይገልጽ፤ ድሕሪኡ ክርስቶስ ምስ ኣመንቲ ናብ ምድሪ ተመለሱ ንጸላኢ ክስዕር እዩ። ኣብቲ ግዜ እቲ የሱስ ከም መሲሕ ዘለዎ ግደ ፈጸሙ ካብ ዝፋኑ ኣብ ኢየሩሳሌም ን1000 ዓመት ክነግስ እዩ። እዚ ድማ መንግስቲ ሸሕ ዓመት ተባሂሉ ይፍለጥ (ራእይ 20:1-6) ። ኣብ መወዳእታ ናይዚ ግዜ እዚ ሓደ ናይ መወዳእታ ናዕቢ ብሰይጣን ድሕሪኡ ናይ መወዳእታ ፍርዲ ክካየድ እዩ። (ብዛዕባ እዚ ኣርእስቲ እዚ ዝሰፍሐ መጽናዕቲ ንምርካብ፡ ኣብዚ መምርሒ እዚ ብዛዕባ ኤስኮፑሎጂ ዚገልጽ ምዕራፍ ርኡ።)

ሰብኣውነትን ኣምላኽነትን የሱስ ክርስቶስ

እግዚኣብሄር ወልድ የሱስ ክርስቶስ ንኽልቲኡ መለኮታውን ሰብኣውን ባህርይ ኣብ ሓደ ሕብረት የወሃህዶ። እግዚኣብሄር ኣቦ ንየሱስ ክርስቶስ መለኮታዊ ባህርይ ብምዕቃብ ብመልክዕ ሰብ ናብ ምድሪ ሰደዶ። የሱስ ሰብ ካብ ሓጢአት ይቐረታ ንኽረክብ ብኣምላኽ ናብ ምድሪ ዝተላእከ እዩ፤

“ኣምላኽ፡ ቦቲ ሓደ ወዱ ዝኣመነ ኹሉ ናይ ዘለኣለም ህይወት ምእንቲ ኺረክብ እምበር፡ ከይጠፍእሲ፡ ንወዱ በጃ ኽሳዕ ዚህብ፡ ክሳዕ ክንድዚ ንዓለም ኣፍቀራ።ኣምላኽ ንወዱ፡ ዓለም ብእኡ ኽትድሕን እምበር፡ ንዓለም ከፈርዳሰ ኣይለኣኾን፡ ብእኡ ንዚኣምን ኣይፍረዶን፡ ነቲ ዘይኣምን ግና፡ ብሰም ሓደ ወዲ ኣምላኽ ስለ ዘይኣመኑ፡ ድሮ ተፈሪድዎ ኣሎ።”
(ዮሃንስ3:16-18)

ታሪኽ ምድራዊ ኣገልግሎት የሱስ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ መጻሕፍቲ ማቴዎስ፡ ማርቆስ፡ ሉቃስን ዮሃንስን ተጻሒፉ ኣሎ። እዞን መጻሕፍቲ እዚኣተን ብዛዕባ ልደትን ህይወትን ሞትን ትንሳኤን ትምህርትን ኣገልግሎትን የሱስ ክርስቶስ ብዝርዝር ሓበሬታ ይህባ እየን። ከም ኣካል መደብ ኣምላኽ፡ የሱስ ብመልክዕ-ሰብ ናብ ምድሪ መጽ፡ ኣብ መንጎ ሰባት ኣገልጊሉ፡ ምእንቲ ሓጢአት ሰብ ሞይቲ፡ ካብ ምወታት ተንሰኡ፡ ንሰዓብቲ ወንጌል ናብ ኣህዛብ ዓለም ከብጽሑ ኣዘዙም።

ፊልጲ 2:6-11 የሱስ ኣምላኽ ምዃኑን ብፍታው ሰብ ከም ዝኾነን ምእንቲ ሓጢአት ሰብ ከምዝሞተን ይገልጽ። (እዚ "ኬኖሲስ" ትምህርቲ ይበሃል።) እዚ ክፍሊ እዚ ንሱ ኩሉ ግዜ ሰብ ዝኾነ ኣምላኽ ምዃኑ ዘረጋግጽ እዩ፤ ንዘልኣለም ድማ ኣምላኽን ሰብን ብሓደ ኣካል ክኸውን እዩ። (እዚ ትምህርቲ እዚ "ሃይፖስታቲክ ሕብረት" ይበሃል።)

እብ 1:6-8 የሱስ ክርስቶስ ወዲ አምላክን ሱብ ዝኾነ አምላክን ምዃኑ ይገልጽ። ቀዳማይ ጢሞቴዎስ 3:16 የሱስ ብስጋ ከም ዝተገልጸ ይገልጽ እዚ ድማ ቅድሚኒ ብመልክዕ ሱብ ምግላጹ ከም አምላክ ህላውኡ ዘመልክት እዩ። ሮሜ 1:3-5 የሱስ ብወገን ሱብ ዘርእ ዳዊት ብወገን መለኮት ድማ ወዲ አምላክ ምዃኑ የረጋግጽ።

የሱስ ብሓቂን ብኩሉንትኡን ሱብ ከም ዝነበረ ዘረጋግጽ ብዙሕ መርትዖታት ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ኣሉ። ስማት ሱብ ነይርዎ (ማለት የሱስ፡ ወዲ ዳዊት) ፡ ከም ሱብ ድማ ምስ ካልኣት ሰባት ይሓብር ነበረ (ዮሃ 9:16) ። የሱስ ኣካል ነይርዎ (1ዮሃ 1:1) ፡ ቋንቋ(ታት) ሱብ ይዛረብ ነይሩ፤ ንርእሱ ከም ሱብ ጌሩ ገለጽዎ (ዮሃ 8:40) ፡ ካልኣት ሰባት ድማ ሱብ ኢሉም ይጠቐስዎ ነበሩ (ግብ 3:22) ። የሱስ ከም ሱብ ኮይኑ ህይወት ተመኪርዎ እዩ (ሉቃ 2:52) --ንኣብነት ሞሜት (ማቴ 4:2) ፡ ጽምእ (ዮሃ 19:28) ፡ ድኻም (ዮሃ 4:6) ፡ ከምኡውን ጓሂ (ዮሃ 11:35፤ ሉቃ 13:34-35) ። ሞት እውን ኣጋጢምዎ እዩ (እብ 2:14-15) ።

የሱስ ስጋ ክኸውን ከሎ አምላክ እውን ከም ዝነበረ መጽሓፍ ቅዱስ የረጋግጽ። ዮሃንስ ኣብ (ዮሃ 1:1) የሱስ መለኮታዊ እዩ ነይሩ ይብል። ጳውሎስ “መልክዕ አምላክ” (ፊሊጲ 2:6) ከምኡ’ውን ዕዙዝ አምላክናን መድሓኒናን (ቲቶ 2:13) ምዃኑ ይዛረብ። ጉይታ ተባሂሉ ይጽዋዕ (ማቴ 2:43-45) ፡ ከምኡውን ንጉስ ነገሱት (ራእይ 19:16) ።

የሱስ ግብሪ አምላክ ፊጲሙ እዩ፤ እንተላይ ምፍጣር (ዮሃ 1:3፤ ቁሎሴ 1:15-20) ፡ ምድጋፍ (እብ 1:3-4) ፡ ምድሓን (ማቴ 1:23) ፡ ምወታት ምትንሳእ (ዮሃ 5:25) ፡ ምፍራድ (ዮሃ 5:27) ፡ መንፈስ ቅዱስ ምልኣኽ (ዮሃ 14:26፤ 15:26) ፡ ከምኡ’ውን ምህናጽ ሓቀኛ ቤተ ክርስቲያን (ማቴ 16:18) ። የሱስ ካብ ሱብ አምልኾ ይቐበል (ማቴ 14:33) ከምኡውን ካብ መላእኽቲ (እብ 1:6) ፡ ሓደ መዓልቲ ድማ ኣብ መጻኢ ኩሎም ሰባት ኣብ ቅድሚኡ ክሰግዱ እዮም (ፊሊጲ 2:10, ኢሳ 45:23) ። ተአምራቲ ኣብ ልዕሊ ሕማምን ባእታታትን ሞትን ዘለዎ ልዕሊ ባህርያዊ ሓይሊ ዘርኣዩ እዩ። ሕድገት ሓጢአትን መልሲ ጸሎትን ናይ ዘለኣለም ህይወትን ቃል ይኣቲ (ማር 2:1-12፤ ዮሃ 10:27-33፤ 14:13-14) ።

የሱስ ሱብን መለኮታውን ስለዝነበረ ብሰይጣን ዝቐረበ ፈተናታት ቅኑዕ ድዩ ኣይኮነን ዋላ እውን ሓጢአት ክገብር ይኽእል’ዶ ኔሩ ዝብል ሕቶ ተላዒሉ እዩ። ኣብዚ ክትዕ እቲ ቁምነገር የሱስ አምላክን ሱብን ምዃኑ እዩ። ከም ሱብ ብመልክዕ ሱብ መጠን ኣብ ልዕሊ ፈተና ተዓዊቲ እዩ (እብ 4:15) ኣብ ናይ ግዛእ ርእሰና ግዜ ፈተና ውን ክሕግዘና ይኽእል እዩ (እብ 2:18) ።

ባህርያት የሱስ ክርስቶስ

ኣካል ናይ እግዚአብሔር ሰላሴ ስለ ዝኾነ የሱስ ክርስቶስ ከም አምላክ ሓድ ዓይነት ባህርያት ኣለዎ። መጽሓፍ ቅዱስ ነዚኦቶም ኣብዘን ዝስዕባ ሞቕስታት የረጋግጽሎም እዩ። የሱስ ድማ፤

ኩሉ ዝኽእል፡	ኩሉ ሓያል	ማቴ 28:18
ኩሉ ዝፈልጥ፡	ንኹሉ ይፈልጥ እዩ	ማቴ 16:30፤ ዮሃ 21 : 17
ኣብ ኩሉ ቦታታት ዝርከብ፡	ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ፡	ማቴ 18:20፤ 28:20
ዘለኣለማዊ፡-	መጀመርታን መወዳእታን የብሉን።	ዮሃ 1:1-2፤ 8:58
ዘይልወጥ፡-	ከም ቀደሙ ይቐጽል።	እብ 13:8
ፍጹም፡-	ፍጹም ቅዱስ እዩ።	ቁሎሴ 1:19፤ 2:9-10

ስማትን መዓርጋትን የሱስ ክርስቶስ

የሱስ ከመይ ኢሉ ኣስማቲ ከም ዝተቐበለ።

የሱስ ስሙ ቡተን ዓበይቲ ሰባት ኣብ ምድሪ ኣስማቶም ዝቐበሉሉ ስለሱት መገድታት እዩ ተቐቢልዎ፤

- ብወልደት፡ የሱስ ስሙ ብትውልዱ፡ ካብ ኣቦኡ ብዝረኽቦ ውርሻ ተቐቢልዎ።

አምላክ ብዙሕ ሳዕን ብብዙሕ መገድን ቀደም ነቦታትና ብኩቢዮት ገይሩ ምስ ተዛረቦም፡ ኣብዘን ዳሕሮት መዓልትታት ንኣና ቡቲ ወራሲ ኩሉ ዝገበሮ ብእኡውን ዓለም ዝፈጠረ ወዱ ገይሩ ተዛረበና፡ ንሱ ናይ ክብሩ ነጻብራቕን ቅርጺ ባህርዩን

ከሎ፡ ኩሉውን ብሓይሊ ቻሉ ጸዊሩ ኸሎሎ ምንጸህ ሓጢአትና ምስ ገበረ፡ አብ ላዕሊ አብ የማን ግርማ ተቐመጠ። ካብቶም መላእክቲ ብዙሕ ዚበልጽ ሰም ብዝወረሶ መጠን ክሳዕ ክንድዚ ኻብታቶም በለጸ። (እብ 1፡1-4)

የሱስ ካብ ዝኾነ አብ ኣድማስ ዘሎ ፍጡር ዝዓቢ ስም ወራሱ እዩ። ስሙ ካብ ዝኾነ ንጉሱ ፕረዚደንት፡ ወይ መራሕ ቀቢላ ይዓቢ። ካብ ስም ዝኾነ መልእክ አብ ሰማይ ወን ይዓቢ።

- ብዓወት፡ የሱስ እውን ንኹሉ ሓይሊ ጸላኢ ስለ ዝሰንረ ስሙ ብዓወት ተቐቢሉ።

“ኑቶም ሕልቅነታትን ሰልጣናትን ኣጽዋሮም ገፊፉ፡ ብእኡ እናፈከረሎም ከኣ፡ ብግልጺ ኣሰተሐፈሮም።” (ቆሎ2፡15)

- ብምውሃብ፡ የሱስ እውን ስሙ ዝተቐበሎ ስለ ዝተወሃቦ እዩ።

“ስለዚ ኸኣ አብ ሰማይትን አብ ምድርን አብ ትሕቲ ምድርን ዘሎ ኹሉ ብርኪ ብስም የሱስ ምእንቲ ኺምበርከኹ ልሳን ዘበለውን ንክብሪ እግዚአብሄር ኣቦ ኢሉ የሱስ ክርስቶስ ጉይታ ምኃኑ ኺእመን እዩ ኣምላኽ ናብ ልዕሊ ኹሉ ልዕል ዘበለ፡ ካብ ኩሉ ሰም ልዕል ዝበለ ሰምውን ዝሆነ።” (ፊልጲ 2፡9-11)

ስማትን መዓርጋን የሱስ

"የሱስ" ዝብል ስም "መድሓኒ ወይ መናገፊ" ማለት እዩ (ማቴ 1፡21) ። "ክርስቶስ" ዝብል ስም "ቅቡእ" ማለት እዩ (ዮሃ 3፡34) ። አብ መጽሓፍ ቅዱስ ንየሱስ ክርስቶስ ዝተዋህበ ተወሳኺ ስማትን መዓርጋትን ድማ፤

ጠበቓ	1ዮሃ 2፡1
ኩሉ ዝኸእል	ራእይ 1፡8
ኣልፋን አሜጋን	ራእይ 21፡6
አሜን	ራእይ 3፡14
ጥንታዊ መዓልቲታቲ	ዳን 7፡9
ጀማርን/ደምዳምን እምነትና	እብ 12፡2
ደራሲ ዘለኣለማዊ ድሕነት	እብ 5፡9
ካብ ኣምላኽ ዝተወልደ	1ዮሃ 5፡18
ፍቁር	ኤፌሶን 1፡6
ጨንፈር	ዘካ 3፡8
እንጌራ ህይወት	ዮሃ 6፡48
ብሩህ ኮኾብ ጽባሕ	ራእይ 22፡16
ሓለቓ ሰራዊት ጉይታ	እያሱ 5፡15
ወዲ እቲ ጸራቢ	ማቴ 13፡55
እምኒ መኣዝን	1 ጴጥሮስ 2፡6
ካብ ዓለርተ ሸሕ እተመርጸ	መሃ 5፡10
ክርስቶስ	ዮሃ 1፡41
ኣማኻሪ	ኢሳ 9፡6
ተበጃዊ	ሮሜ 11፡26
ደገ	ዮሃ 10፡9
ሕሩየይ	ኢሳ 42፡1
ኣማኑኤል	ማቴ 1፡23
ናይ ዘለኣለም ህይወት	1ዮሃ 5፡20
እሙንን ሓቀኛን	ራእይ 19፡11
እሙን ምስክር	ራእይ 1፡5
ቦኽሪ ውሉድ	እብ 1፡6

ቀዳማይን ዳሕረዋይን	ራእይ 22:13
ክቡር ጎይታ	ኢሳ 33:21
ዓቢ ሊቀ ካህናት	እብ 4:14
ርእሲ አካሉ	ቁሎሴ 1:18
አብ ልዕሊ ኩሉ ርእሲ	ኤፌሶን 1:22
ርእሲ መዳዘን	መዝ 118:22
ወራሲ ኹሉ	እብ 1:2
ናይ እስራኤል ቅዱስ	ኢሳ 41:14
ተስፋ ክብሪ	ቆሎሴ 1:27
አነ እየ	ዮሃ 8:58
መልኸዕ እቲ ዘይርኤ አምላኽ	ቁሎሴ 1:15
የሱስ ክርስቶስ ጐይታና	ሮሜ 1:3
ንጉሥ ክብሪ	መዝ 24:7
ገንሽል አምላኽ	ዮሃ 1:29
ብርሃን ዓለም	ዮሃ 8:12
ናይ ለሰ ዕንበባ	መሃ 2:1
እንጌራ ህይወት	ዮሃ 6:51
ኩሉ ዝክላሎ እግዚአብሔር አምላኽ	ራእይ 4:8
ጎይታ ኩሉ	ግብ 10:36
እግዚአብሔር ጽድቅና እዩ	ኤር 23:6
ፍቕሪ	1ዮሃ 4:8
በዓል ሰቓይ	ኢሳ 53:3
መራሐ	ማቴ 23:10
መሲሕ	ዳን 9:25
ናይ ቅዱሳን ቅዱስ	ዳን 9:24
ናዝራዊ	ማቴ 2:23
በይኑ ጥበበኛ አምላኽ	1ጢሞቴዎስ 1:17
ፋሲካና	1ቆሮ 5:7
ፈዋሳይ	ሉቃ 4:23
መስፍን ሰላም	ኢሳ 9:6
መተዓረቂ	ሮሜ 3:25
ተበጃዊ	ኢሳ 59:20
ትንሳኤ	ዮሃ 11:25
ጳውሎስ ባርያ	ኢሳ 53:11
ከውሐ	1ቆሮ 10:4
ሱር እሴይ	ኢሳ 11:10
ጽጌረዳ ሳሮን	መሃ 2:1
መድሓኒ ዓለም	1ዮሃ 4:14
ዘርኢ ዳዊት	ዮሃ 7:42
ዘርኢ ሰበይቲ	ዘፍ 3:15
ጓሳ	ዮሃ 10:11

ወዲ አምላኽ	ሮሜ 1:4
ወዲ ሰብ	ግብ 7:56
ወዲ ማርያም	ማር 6:3
እምኒ	ማቴ 21:42
ጸሐይ ጽድቂ	ሚልክያስ 4:2
ድልዱል መሰረት	ኢሳ 28:16
መምህር	ዮሃ 3:2
ሓቂ	ዮሃ 14:6
ዘይንገር ውህበት	1ቆሮ 9:15
ጉንዲ ወይኒ	ዮሃ 15:1
መንገዲ	ዮሃ 14:6
ግሩም	ኢሳ 9:6
ቃል	ዮሃ 1:14
ቃል አምላኽ	ራእይ 19:13

ልደት የሱስ ክርስቶስ

የሱስ ክርስቶስ፡ ትንቢት ኢሳይያስ ብምፍጻም (ኢሳ 7:14) ብልዕለ ተፈጥሮ ብመንፈስ ቅዱስ ተጠኒሱ ካብ ድንግል ማርያም ተወለዱ (ማቴ 1:23፣ ገላትያ 4:4) ። ዮሃንስ ቃል--የሱስ ክርስቶስ--ሲጋ ከም ዝኾነን አምላኽ ኣብ መንጎና “ማሕደር” ከም ዝገበረን ይዛረብ (ዮሃ 1:1, 14) ።

አምላኽ ንፍጥረቲ ካብ ሓጢአት ንምብጃውን ነቲ ንዳዊት ዝኣተወሉ ኪዳን ተሰፋ ንጉሰ ክፍጽምን ሰብ ኩነ (ሉቃ 1:31-33) ። ናይ ምምጻእ ዕላማኡ ከኣ ንደቂ ሰባት አምላኽ ከመይ ከም ዝመስል ንምግላጽ (ዮሃ 1:18) ፣ ሓዋኣን ንምድሓን (ገላትያ 1:4) ፣ ግብሪ ድያብሎስ ንምፍራስ (1ዮሃ 3:8) ፣ ንደቂ ሰባት ብጽድቂ ክፈርድ (ግብ 17:31) ፣ ፍጥረት ኩሉ ንአምላኽ ከም ዝግዝእ ምግባር (1ቆሮ 15:20-28፤ ኤፌሶን 1:10-11) ፣ ንኣመንቲ ድማ ምምላድ (ሮሜ 8:34) እዩ።

ቀዳሞት ህይወት-የሱስ ክርስቶስ

የሱስ ብመሰረት ሕጊ ኣይሁድ ተገዚሩ ኣብ ቤተ መቐደስ ቀሪቡ (ሉቃ 2:21-22) ። ህጻን ከሎ ኣብ ቤተልሂም ተቐመጠ፣ ኣብ ግብጹ ንሓደ ዓመት ክኸውን ይኸእል እዩ፣ ኣብ ናዝሬት ድማ ዓብዩ። ንእስነቲ ብጥበብን ቁመትን ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሄርን ሰብን ሞገሱ ብምዕባዩ ዝልለ እዩ ነይሩ (ሉቃ 2:4-52) ። ንሱ ንወለዱ ዝእዘዝ እዩ ነይሩ (ሉቃ 2:49-51) ፣ ብዛዕባ ዕዮ ሰማያዊ ኣቦኡ ድማ ይፈልጥ ነይሩ (ሉቃ 2:49) ። መንእሰይ ከሎ ዝከበሮ ሞያ ከኣ ጸራቢ ዕንጨይቲ እዩ ነይሩ።

ኣገልግሎት የሱስ ክርስቶስ

የሱስ ኣገልግሎቲ ብዮሃንስ ምስ ተጠምቀ እዩ ጀሚሩ (ማቴ 3:15፣ ዮሃ 1:31) ፣ ሰዒቡ ድማ ብሰይጣን ናይ ፈተና ግዜ (ማቴ 4) እዩ ኔሩ። ቀንዲ ዕላማታት ኣገልግሎት ክርስቶስ ድማ፤

ንአምላኽ ንደቂ ሰባት ምግላጽ

አምላኽ ሲጋ ኩነ ብየሱስ ክርስቶስ ድማ ተገልጸ፡ “ሓደ እኒ ንአምላኽ ዝረኣዮ የልቦን፣ እቲ ኣብ ሕቕፊ ኣቦ ዘሎ ሓደ ወዱ፣ ንሱ ኣግሃዶ” (ዮሃ 1:18) ።

ንሱብ ካብ ሓጢአት ምድሓን

ብሞት የሱስ ክርስቶስ እዩ ካብቲ ጸላኢ ዘኣተወኩም ባርነት ሓጢአት ሓራ ዝወጸእኩም፤

“...ሰብ ነቲ ዝሰበሮስ ባርያኡ ይኹኖ እዩ እሞ፡ ” (2ጴጥ 2:19)

“እቲ ፍጥረት ገርእሱ ድማ ካብ ባርነት ጥፍኣት ናብ ሓርነት ክብሪ ደቂ ኣምላኽ ሓራ ኺወጽእ እዩ።” (ሮሜ 8:21)

“ሓራ ምእንቲ ኽንክውንሲ፡ ክርስቶስ ሓርነት ኣውጺኡና እዩ። ስለዚ ጽንዑ፡ ከም ብሓድሽውን በርዑት ባርነት ኣይትቈረኑ።” (ገላትያ 5:1)

ግብሪ ድያብሎስ ንምፍራስ

“..... ሓጢአት ዚገብር ካብ ድያብሎስ እዩ። ወዲ ኣምላኽ ከኣ ግብሪ ድያብሎስ ምእንቲ ኼፍርስ ኢሉ እዩ ነዚ እተገልጽ።” (1ዮሃ 3:8)

ንወዲ ሰብ ምፍራድ

“ነብ ብርእሱ ህይወት ከም ዘላቶ፡ ንወዱውን ከምኡ ብርእሱ ኽትህልዎ፡ ህይወት ሀቦ። ወዲ ሰብ እዩ እሞ፡ ኪፈርድ ስልጣን ሀቦ።” (ዮሃ 5:26-27)

ፍጥረት ኩሉ ንኣምላኽ ከም ዝግዝእ ምግባር

“ከምቲ ብእኡ ዝመደቦ ስምረቲ፡ ነቲ ምስጢር ፍቓዱ እናኣፍሰጠና፡ ነቲ ናይ ምልኣት ዘመናት መጋቢቲ፡ ኣብ ሰማይ ዘሎን ኣብ ምድሪ ዘሎን፡ ኣብ ክርስቶስ ምእንቲ ኺጥቐሰልሲ፡ ብኹሉ ጥበብን ብኹሉ ኣእምሮን ነዚ ጸጋኡ ኣባና ኣውሐብና።” (ኤፌ 1:9-10)

ንኣመንቲ ምምላድ

የሱስ ኣብ ሰማይ ኣብ የማን እግዚኣብሄር ኣቦ ኮይኑ ምእንቲ ኣመንቲ እናኣማለደ ኣሎ፤ ንኣኻትኩም ወኪሉ ምስ ኣቦ ይዛረብ ኣሎ፤

“--- ክርስቶስ የሱሱ እቲ ዝሞተ፡ ኤሪ ኻብ ምወታት እኳ ዝተንሰኤ፡ ኣብ የማን ኣምላኽ ኩይትውን ምእንታና ዚልምን ዘሎ እዩ።” (ሮሜ 8 : 34)

ሞት የሱስ ክርስቶስ

ኣርባዕቲአን ወንጌላት፡ ሞት ክርስቶስ ምእንቲ ሕድገት ሓጢአት ኩሉ ወዲ ሰብ፡ ምምስራት ሓድሽ ኪዳንን ሰፊረት ሰይጣንን ጽሑፊን ኣለዎ። ንሞት የሱስ ብዝምልከት ቀንዲ መወከሲታት ማቴ 26-27፤ ማር 14-15፤ ሉቃ 22-23፤ ከምኡውን ዮሃ 18-19።

ትንቢታት ብሉይ ኪዳን ብዛዕባ ክሕደቱን ሞቱን ተነብዩ ነይሩ፤

- የሱስ ብዓርኩ ተጠሊሙ፡ መዝ 41:9
- ብ30 ብሩር ተጠሊሙ፡ ዘካ 11:12-13
- የሱስ ተበዲሉ፡ ኢሳ 50:6
- የሱስ ኣብ ቅድሚ ከሰሰቱ ስቕ ኢሉ ነበረ፡ ኢሳ 53:7
- የሱስ ምእንቲ ሓጢአትና ከም ዝተሰቐለ፡ ኢሳ 53:4-6
- ዘካርያስ ነቲ ስቕለት ገለጽዎ ኣሎ፡ ዘካ 12:10
- የሱስ ምስቶም ዓመጽቲ ከም ዝተቐጽረ፡ ኢሳ 53:12
- የሱስ ኣብ መቓብር ሃብታም ከም ዝተቐበረ፡ ኢሳ 53:9

ጸሓፍቲ ሓድሽ ኪዳን ንሞቱ ኣረጋጊጾም እዮም፡ ማቴ 26-27፤ ማር 14-15፤ ሉቃ 22-23፤ ዮሃ 18-19።

የሱስ ዝሞተሉ ምክንያታት።

- ወዲ ሰብ ምስ ኣምላኽ ንምዕራቕ፡- ሮሜ 5:9-11፤ 2 ቁረንቶስ 5:18-19፤ ኤፌሶን 2:14-16፤ ቁሎሴ 1:20-22
- ሓጢአትና ክጸውር፡- እብ 9:28፤ 1 ጴጥሮስ 2 : 24

- ሓጢአት ንምርሓቅ፡ ዮሃ 1:29፤ እብ 9:26፤ 10:4,10-12፤ 1ዮሃ 3:5
- ካብ ሓጢአት ይቐረ ንክብለልና፡ ኤፌሶን 1:7፤ ቁሎሴ 1:14፤ 2:13-14፤ 1ይ ዮሃ 1:9
- ናይ ዘለኣለም ህይወት ንክህበና፡ ዮሃ 3:14-16፤ 10:10, 27-29፤ 1ዮሃ 5:6-13
- ፍቓድ ኣምላኽ ንምግባር፡ እብ 10:7-14
- ንሓዋኣን ንምድሓን፡ ማቴ 9:13፤ ሉቃ 19 : 10፤ 1ጢሞቴዎስ 1: 15
- ሕጊ ንምፍጻም፡ ማቴ 5:17፤ ሮሜ 10:4
- ነቶም ኣብ ትሕቲ ሕጊ ዘለዉ ንምብጃው፡ ገላትያ 3:13-14, 24፤ 4:4-5፤ 1ይ ጴጥሮስ 1:18-19
- ጽድቂ ኣምላኽ ንምግላጽ፡ ሮሜ 3:24-26፤ 2ቐሮ 5:21
- ፍቕሪ ኣምላኽ ንምግላጽ፡ ዮሃ 3:16፤ ሮሜ 5:8፤ 1ዮሃ 3:16፤ 4 : 9-18
- ንዝጠፍአ ወዲ ሰብ ናብ ኣምላኽ ንምምላሕ፡ እብ 2:9-10፤ 1 ጴጥሮስ 3 : 18
- ንሓይሊ ድያብሎስ ንምጥፋእ፡ እብ 2:14-15
- ናይ ሓደ እሙን ሊቀ ካህናት ዕማማት ንምፍጻም፡ እብ 2:17-18፤ 4 : 14-16
- ሕይወቱ ከም በጃ ክህቡ፡ ማቴ 28:28፤ 1ጢሞቴዎስ 2:5-6

ትንሳኤ የሱስ ክርስቶስ

የሱስ ብስቀለት ድሕሪ ሞቱ ተቐቢሩ እምበር ኣብቲ መቓብር ኣይተረፈን። ታሪኽ ተኣምራዊ ትንሳኤኡ ኣብ ማቴ 28፣ ማር 16፣ ሉቃ 24፣ ከምኡውን ዮሃ 20 ተጻሒፉ ኣሎ።

የሱስ ካብ ምወታት ብምትንሳኤ ኣብ ልዕሊ ስጋዊ ሞት ዓወት ረኸበ። እቶም ኣካል መንግስቲ ኣምላኽ ዝኾኑ ስጋዊ ሞት ከጋጥሞም ይኸእል እዩ፤ እንተኾነ ግን ከምቲ ንሱ ዝገበሮ ትንሳኤ ካብ ምወታት እውን ከጋጥሞም እዩ። ንጉሱና ናይ ዘለኣለም ሰለ ዝኾነ፡ ኣካል ናይ ሓንቲ ዘልኣለማዊት መንግስቲ ኢና፤ ናይ ዘለኣለም ህይወት እውን ኣሎና።

- ጸሓፍቲ ብሉይ ኪዳን ብዛዕባ ትንሳኤኡ ተነብዮም እዮም። ኣብነት ኣብ ሆሴእ 6:1-2ን መዝ 16:10ን ኣሎ።

- ጸሓፍቲ ሓድሽ ኪዳን ትንሳኤኡ ኣረጋጊጾም። ምሉእ ትሕዝትኡ ኣብ ማቴ 28፣ ማር 16፣ ሉቃ 24፣ ከምኡውን ዮሃ 20 ተዋሂቡ ኣሎ። መልኣኽቲ ኣረጋጊጾም፡ ማቴ 28:5-7፤ ማር 16:5- 7፤ ሉቃ 24 : 4-7፤ ከምኡውን ዮሃ 20:12 ። ጸሓፍቲ ሓድሽ ኪዳን ኣብ ኣርእሱቲ ትንሳኤ ብዘሕግዘ ዓለሙ እዮም። ሓደ ኣብነት ኣብ 1ቐሮ 15 ጳውሎስ፡ ክርስቶስ ካብ ምወታት እንተተዘይተንሲኡ እሞ ብኸንቲ እዩ ሞይቲ ይብል፤ ሓሲዩ ንሕና ድማ ሓሶትና ንቐጽል፤ ምወት መድሓኒ ንማንም ከድሕን ስለዘይከእል እምነትና ምስባኽን ምትግባርን ፋይዳ የብሉን፤ ስለዚ ኣብ ሓጢአትና ጠፊእና ኢና፤ እትፈትዎም ሰባት ምወታትና ንዘልኣለም ጠፊእም፤ እነደንግጽ ድማ ኢና! ጳውሎስ ግን የሱስ ክርስቶስ ብህይወት ስለዘሎ እዚ ነገራት እዚ ሓቂ ከምዘይኮነ ይድምድም!

ድሕሪ ትንሳኤኡ የሱስ ንብዙሓት ሰባት ተራእዩ፤ ነቲ ሓቂ ትንሳኤኡ ዘረጋገጸ ድማ እዩ፤

- ኣብ ንግሆ ትንሳኤኡ፡ ንመጀመርታ ጊዜ ንማርያም መግደላዊት ዝተራእየሉ እዩ ነይሩ፤ ፡- ማር 16:9፤ ዮሃ 20:10-18።
- ነተን ካብ መቓብር ዝምለሳ ዝነበራ ኣንስቲ ተራእየን፡ ማቴ 28:9-10።
- ኣብ መንገዲ ኤማሁስ ንክልተ ደቀ መዛሙርቲ ተራእዩ፡ ሉቃ 24:13-32፤ ማር 16:12-13።
- ንጴጥሮስ ኣብ ኢየሩሳሌም ተራእዮ፡ ሉቃ 24:34፤ 1ቐሮ 15:5።
- ንደቀ መዛሙርቲ ተራእዩ (ቶማስ ኣብኡ ኣይነበረን) ፡ ሉቃ 24:36-43፤ ዮሃ 20:19-23።
- የሱስ ንደቀ መዛሙርቲ እንደገና ተራእዩ ቶማስ ኣብኡ ነበረ፡ ዮሃ 20:24-29።
- ኣብ ገምገም ባሕሪ ገሊላ ንሸውዓተ ደቀ መዛሙርቲ ተራእዮም፡ ዮሃ 21:1-24።
- የሱስ ኣብ ሓደ እዋን ብ500 ኣመንቲ ተራእዩ እዩ፡ 1ቐሮ 15:5-7።
- ንዖእቆብ ተራእዮ፡ 1ቐሮ 15:7።
- ኣብ ደብረ ዘይቲ ተራእዩ፡ ድሕሪኡ ናብ ሰማይ ዓረገ፡ ማቴ 28:18- 20፤ ሉቃ 24 : 50-53

- ኣብ መንገዲ ደማስቆ ብጻውሎስ ተራእዩ፡ ግብ 9:3-6፤ 1ቆሮ 15:8።
- ናብ ሰማይ ክዓርግ ተራእዩ፡ ግብ 1:3-11።

ዕርገት የሱስ ክርስቶስ

ዕርገት የሱስ ናብ ሰማይ ኣብ ማቴ 28:16-20፡ማር 16:19-20፡ሉቃ 24:50- 53፡ ከምኡ'ውን ግብ 1:1-11 ተጻሒፉ ኣሎ። የሱስ ኣብ ውሽጢ ኣርብዓ መዓልቲ ንብዙሓት ሰባት ምስ ተራእየ የሱስ ንደቀ መዛሙርቲ መሪሖ ናብ ሓደ እምባ ኣውጺኡ ንዓለም ወንጌል ክሰብኩ ናይ መወዳእታ ተልእኾ ሂብዎም ብደበና ናብ ሰማይ ዓረገ።

የሱስ ናብ የማን ኣምላኽ ልዕል ኢሉ እዩ (መዝ 110:1፤ ግብ 2:34-35) ኣብዚ እዋን እዚ ድማ ኣብ ልዕሊ ኣድማስ ይነግስ ኣሎ (ኤፌሶን 1:20-22) ። ንሱ ኣብ ልዕሊ ኩሉ ንቤተ ክርስቲያን ዝምልከት ርእሲ እዩ (ኤፌሶን 1:22-23፤ 1ጴጥ 3:22) ከምቲ ዝተመባጸዎ ድማ መንፈስ ቅዱስ ልኢኹ ኣሎ (ግብ 2:33) ። ኣብዚ እዋን እዚ ስለ ኹሎም ናይ ሓቂ ኣመንቲ የማልድ (ዕብራውያን 7:25) ክሳብ ዝምለሱን ነቲ ዝርእ መንግስቲ ኣምላኽ ብናይ መወዳእታ መልክዕ ዝምስርተሉን ግዜ ዝበጽሖ ኣብ ሰማይ ይጸንሖ።

ምምላስ የሱስ ክርስቶስ

መጽሐፍ ቅዱስ፡ የሱስ ኣብ ጊዜ ምንጣቕ ናብ ምድሪ ከም ዚምለስ ይገልጽ እዩ። ዝርዝር ናይዚ ምምላስ እዚ ኣብ 1 ተሰሎንቄ 4:13-18 ተዋሂቡ ኣሎ። እቶም ዝድቅሱ ኣመንቲ ምስ የሱስ ክመጹ እዮም፤ ጎይታ ብጭድርታን ብድምጺ ሊቀ መላእኽትን ብመለኽትን ኣምላኽን ካብ ሰማይ ኪወርድ እዩ። እቶም ብክርስቶስ ዝሞቱ ቅድም ክትንሱ እዮም ሽዑ ንሕና እቶም ብህይወት ዘሎናውን ምስኦም ሓቢርና ብደበና ክንለዓል ኢና ምስ ጎይታ ኣብ ኣየር ክንራኹብ፤ ከምኡ ድማ ንዘለኣለም ምስ ጎይታ ክንከውን ኢና። ጸኒሖ የሱስ ንሰይጣንን ንኹሎም ጸላእትን ንምግዛእን ናይ ዘለኣለም መንግስቲ ንምምስራትን ኣብ ካልኣይ ምጽኣት ናብ ምድሪ ክምለስ እዩ። (ንተወሳኺ ትምህርቲ ኣብዚ መምርሒ ብዛዕባ ኤስካቶሎጂ ዝብል ምዕራፍ ርእ።)

መጽሐፍ ቅዱስ መንግስቲ የሱስ ዘለኣለማዊት ከም እትኸውን ይገልጽ፤

“.....መንግስቲ መወዳእታ የብሉን።” (ሉቃ 1 : 33)

ኩሉ መንግስቲ ምድርን መንግስቲ ሰይጣንን ብንጉስ ነገስታት ክሰዓር እዩ። ኣብ መወዳእታ ሓደ ምልክታ ክቐርብ እዩ...

“... መንግስቲ ዓለም ናይ ኣምላኽናን ናይቲ ቐሎን ኩይና እያ እም ንዘለኣለመ ኣለም ኪነግስ እዩ፤ ዚብል ዓው ዝበለ ድምጽታት ኩኑ።” (ራእይ 11:15)

ሰለስተ ማዕርጋት የሱስ ክርስቶስ

ክርስቶስ ነገይ እዩ

ኣብ ዘዳ 18:18 ሙሴ ኣምላኽ ካልኣ ከምኡ ዝኣመሰለ ነብዩ ናብ ህዝቢ እስራኤል ከም ዝልእኽ ተነበዩ። ዮሃንስ ጴጥሮስን ክልቲኦም የሱስ እቲ ነብዩ ምዃኑ ይምስክሩ (ዮሃ 6:14፤ 7:40፤ ግብ 3:22-24) ። ክርስቶስ ካብ ኣምላኽ ብዝተረኸበ ምግላጽ ከም ነብዩ ኮይኑ የገልግል ነይሩ፡ ብመልክዕ ሰብ ድማ ካብ ኣምላኽ ዝተራእየ እዩ ነይሩ (ዮሃ 1:18) ።

ክርስቶስ ካህንና እዩ

እቲ ነብዩ ወኪል ኣምላኽ ንህዝቢ እዩ ነይሩ። ካህን ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሄር ወኪል ህዝብታት ስለ ዝነበረ፡ እዚ ማለት የሱስ ክርስቶስ'ውን ኣብ ስልጣን ካህን ኮይኑ የገልግል ነይሩ። የሱስ ኣብ ክንዲ ሓጢአት መስዋእቲ ሌዋውያን ዘቐርብ ግን ንርእሱ ከም ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ኣቐረበ--ኣንሳብን ንሓዋርን--ንኹሉ ሓጢአት ኩሉ ወዲ ሰብ ዝኸውን። ከም ካህን መጠን ናብ ቅድስተ ቅዱሳን ኣብ ሰማይ ኣትዩ ናብ ህላዌ እግዚኣብሄር እንበጽሓሉ መንገዲ ከፊቱልና። ሮሜ 8:34 ከምኡውን እብ 7:25 ኣብዚ እዋን እዚ ምእንታና ከም ዘማልድ ይገልጹ።

ክርስቶስ ንጉስና እዩ

የሱስ ክርስቶስ ናይ ንጉስ ስልጣን ፈጸመ። ብኣንጻር እቶም ዝዓበዩ ነገስታት እስራኤል፡ የሱስ ኣብ ልዕሊ ምሉእ ዓለም ይገዝእ እዩ (ኤፌሶን 1:20-23) ። ኣብ ካልኣይ ምጽኣቱ ናብ ምድሪ ምስ ተመልሰ፡ “ንጉስ ነገስታት” ኮይኑ ግቡእ ቦታኡ ክሕዝ እዩ (ራእይ 19:16) ።

ርእሰ ገምጋም

1. ክርስቶሎጂ ግለጽ።

2. ኣብ ክርስቶሎጂ እተጽንዑ ገለ ልሙዳት ኣርእስታት እንታይ እዮም፤

3. መጽናዕቲ ክርስትዮሎጂ ኣገዳሲ ዝኾነ ስለምንታይ እዩ፤

4. ኣብዚ ምዕራፍ "ቅድመ ህላወ ክርስቶስ" ዝብል ክፋል ኣጽኒዕካ ነቲ ዝተማሃርካዮ ጸሚቕካ ግለጽ።

5. ትንቢታት ብሉይ ኪዳን ብዛዕባ የሱስ እንታይ ይገልጹ ነይሮም፤

6. ነቲ እተዋህበ ዋቕስታት ተጠቂምካ ነቲ ባዶ ቦታ ምልኣዮ።

- እቲ መሲሕ ኣብ _____ ከም ዝተወለደ ሚክ 5:2፤ ማቴ 2:1፤ ሉቃ 2:4-6።
- እቲ መሲሕ ካብ _____ ከም ዝተወልደ፡ ዘፍ 3:15፤ ማቴ 1:20፤ ገላትያ 4:4።
- እቲ መሲሕ ካብ _____ ከም ዝተወልደ፡ ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:22-23፤ ሉቃ 1:26-31።
- መሲሕ ካብ መስመር _____ ምዃኑ ዘፍ 12:3 ምመጻ፤ 22 : 18፤ ማቴ 1:1፤ ሮሜ 9:5።
- መሲሕ ካብ ዘርኢ፡ _____ ምዃኑ ዘፍ 17:19፤ 21 : 12፤ ሉቃ 3 : 34 ።
- መሲሕ ካብ ዘርኢ፡ _____ ምዃኑ ዘሁ 24:17፤ ማቴ 1:2።
- እቲ መሲሕ ካብ ነገድ ናይ፡ _____ ምዃኑ ዘፍ 49:10፤ ሉቃ 3:33፤ እብ 7:14 ።
- መሲሕ ወራሲ ዝፋን፡ _____ ምዃኑ 2 ሳሙኤል 7:12-13፤ ኢሳ 9:7፤ ሉቃ 1:32-33፤ ሮሜ 1:3።
- ናይ መሲሕ ዝፋን : _____ ክኸውን እዩ መዝ 45:6-7፤ ዳን 2:44፤ ሉቃ 1:33፤ እብ 1:8-12።
- _____ ከም ዝተባህለ ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:23።
- _____ ምዃኑ መዝ 2:7፤ እብ 1:5፤ 5:5።
- ኣብ : _____ ግዜ ከም ዘሕልፍ፤ ሆሴእ 11:1 ማቴ 2:14-15።
- ህልቂት ህጻናት ኣብ : _____ ከም ዝተፈጸመ ኤር 31:15፤ ማቴ 2:16-18።
- ሓደ ልኡኽ _____ ከም ዘዳለወ ኢሳ 40:3-5፤ ሚል 3:1፤ ማቴ 11:10-13፤ ሉቃ 3:3-6።
- ናይ _____ ኣገልግሎት ቅድሚኡ እዩ ሚልክያስ 4:5-6፤ ማቴ 11:13-14።
- ብናቲ _____ ከም ዝተነጽገ መዝ 69:8፤ ኢሳ 53:3፤ ዮሃ 1:11፤ 7:5 ።
- ንሱ _____ ምኾኑ ብዳ 18:15፤ ግብ 3:20-22።
- ንሱ እቲ : _____ ምዃኑ ከም ተኣወጀ መዝ 2:7፤ ማቴ 3:16-17።
- ንሱ : _____ ከም እተባህለ ኢሳ 11:1፤ ማቴ 2:23።

- ንሱ : _____ ከም እተባህለ መዝ 2:6፤ ዘካ 9:9፤ ማቴ 27:37፤ ማር 11 : 7-11 ።
- _____ ከም ዘምጽአ ኢሳ 9:1-2፤ ማቴ 4:13-16።
- ንሱ : _____ ተጠቂሙ ከም ዝመሃረ ፡መዝ 78:2-4፤ ኢሳ 6:9-10፤ ማቴ 13:10-15, 34-35 ።
- ንሱ : _____ ከም ዘሕወየ ኢሳ 61:1-2፤ ሉቃ 4 : 18-19 ።
- ንሱ ከም ሰርዓት : _____ ካህን ከም ዝኾነ መዝ 110:4፤ እብ 5:5-6።
- ናእዳ ካብ _____ ከም ዝተቐበለ መዝ 8:2 ማቴ 21 : 16 ።
- ኣብ ኢየሩሳሌም _____ ከም ዝኣተወ ቐዝ 9:9፤ ማቴ 21:4-5፤ ዮሃ 12:14-15።
- ብዘይ _____ ከም ዝተጸልአ መዝ 35:19።
- ንሱ : _____ ከም ዝኾነ ፡መዝ 41:9፤ ዘካ 11:12-13፤ ሉቃ 22:47-48፤ ማቴ 26:14-16።
- ደቀ መዛሙርቲ ከም _____ ቐዝ 13:7፤ ማቴ 26:31,56፤ ማር 14:27,50።
- እቲ ናይ ክሕደት ገንዘብ መግዝኢ _____ ውዲሉ ቐዝ 11:12-13፤ ማቴ 27:9-10።
- ብሓሶት ከም _____ መዝ 35:11፤ ማር 14:57-58።
- ኣብ ቅድሚ _____ ሰቕ ከም ዝበለ ኢሳ 53:7፤ ማር 15:4-5።
- ንሱ : _____ ከም ዝኾነ ኢሳ 50:6፤ ማቴ 26:67፤ መዝ 69:4፤ ዮሃ 15:24-25
- ንሱ ምስ : _____ ከም ዝተሰቐለ ኢሳ 53:12፤ ማቴ 27:38፤ ማር 15:27-28።
- ኣእዳዉን እግሩን ከም _____ ፡መዝ 22:16፤ ዘካ 12:10፤ ዮሃ 20:25-27።
- ክሰቲ _____ ከም ዝተቐረበሉ፡ መዝ 69:21፤ ማቴ 27:34፤ ዮሃ 19:28-30።
- ንሱ : _____ ከም ዝኾነ መዝ 22:7-8፤ ሉቃ 23:35
- ንሱ ናትና _____ ከም ዝጸረ መዝ 69:19፤ ማቴ 27:28።
- ወተሃደራት፡ _____ ዕጭ ከም ዘውደቅሉ መዝ 22:18፤ ሉቃ 23:34፤ ማቴ 27:35-36።
- ንሱ : _____ ከም ተሓድጎ፡ መዝ 22 : 1፤ ማቴ 27:46።
- ስለ _____ ከም ዝጸለየ፡ ኢሳ 53:12፤ ሉቃ 23 : 34 ።
- ምስ : _____ ከም ዝተቐጽረ፤ ኢሳ 53:12 ሉቃ 23 : 33 ።
- ብ _____ ከም ዝሞተ ፡ኢሳ 53:5-6;10፤ ዮሃ 19:16።
- ንሱ : _____ ከም ዝበለ መዝ 69:3፤ ዮሃ 19:28።
- ንሱ ከም፡ _____ መዝ 22:17፤ ማቴ 27:36።
- ንኣምላኽ : _____ ከም ዘማዕቐበ መዝ 31:5፤ ሉቃ 23 : 46።
- መወዳእታ መስዋእቲ ናይ፡ _____ ከም ዝኾነ ኢሳ 53:5-12፤ ሮሜ 5:6-8።
- ብሞቲ : _____ ከም ዝተረጋገጸ እብ 2:12።
- ንሱ "ምርኮ ማረኽ _____ "፡መዝ 68:18፤ ኤፌሶን 4:8-10።
- ኣዕጽምቲ ከም : _____ ዘጸ 12:46፤ መዝ 34:20፤ ዮሃ 19:33-36።
- ኣብ ጎኑ ከም፤ _____ ዘካ 12:10 ዮሃ 19:34።
- ካብ ኣካላቲ ደምን : _____ ከም ዝፈሰሰ መዝ 22:14፤ ዮሃ 19:34።
- ምስ : _____ ከም ተቐብረ ኢሳ 53:9፤ ማቴ 27:57-60።
- ካብ ምዉታት ከም _____ ፡መዝ 16:10፤ 49 : 15፤ ማቴ 28:2-7፤ ግብ2:22-32።
- ናብ፡ _____ ከም ዝዓረገ፤ መዝ 24:7-10 ማር 16:19፤ ሉቃ 24 : 51 ።
- ኣብ _____ ከም ዝተቐመጠ ፡መዝ 68:18፤ 110 : 1፤ ማር 16:19፤ ማቴ 22 : 44።

7. ንዩሱስ ዝምልከት ናይ ሓድሽ ኪዳን ትንቢያት ግለጽ

8. "ሰብአውነትን አምላክነትን የሱስ ክርስቶስ" ዝብል ኣርእሱ፤ ዘለዎ ክፍሊ ተጠቂምኑ፤ ብዛዕባ እቲ እትመሃሮ ጽማቕ መግለጺ ጽሓፍ።

9. ነዞም ዝሰዕቡ ባህርያት የሱስ ግለጽ። ንሱ እዩ፤

ኩሉ ዝኸአል፤

ኩሉ ዝፈልጥ፤

ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ፤

ዘልኣለማዊ፤

ዘይልወጥ፤

ፍጹም

:

10. የሱስ ብኻመይ እዩ ብሰለሰተ መገዲ ስሙ ተቐቢሉ፤

11. "የሱስ" ዝብል ስም እንታይ ማለት እዩ፤

12. "ክርስቶስ" ዝብል ስም እንታይ ማለት እዩ፤

13. ብዛዕባ ልደት የሱስ እትመሃርኩሉ ኣጠቓሊልካ ግለጽ።

14. ብዛዕባ ቀዳሞት ዓመታት ህይወት የሱስ እትመሃርኩሉ ኣጠቓሊልካ ግለጽ።

15. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ እተገልጹ ኣገልግሎት የሱስ ዘርዝር።

16. ብዛዕባ ሞት የሱስ እተጽሕፈሉ ኸፋላት እንታይ እዩ፤

17. አብዘን ዝሰዕሳ ክፋላት ብዛዕባ ሞት የሱስ እንታይ ተማሂርካ፤

መዝ 41 : 9 _____

ዘካ11:12-13: _____

ኢሳ 50 : 6 _____

ኢሳ 53 : 7 _____

ኢሳ 53:4-6: _____

ዘካ 12 : 10 _____

ኢሳ 53 : 12 _____

ኢሳ 53 : 9 _____

18. ንሞት የሱስ ዘረጋግጽ ኣየኖት ክፍልታት ሓድሽ ኪዳን እዮም፤

19. እዘን ዝሰዕሳ ሞቕስታት ብዛዕባ እቲ የሱስ ዝሞተሉ ምክንያታት እንታይ ይገልጻ፤

ሮሜ 5:9-11፤ 2 ቁረንቶስ 5:18-19፤ ኤፌሶን 2:14-16፤ ቁሎሴ 1:20-22

እብ 9:28፤ 1 ጴጥሮስ 2 : 24

ዮሃ 1:29፤ እብ 9:26፤ 10:4,10-12፤ 1ዮሃ 3:5

ኤፌሶን 1:7፤ ቁሎሴ 1:14፤ 2:13-14፤ 1ይ ዮሃ 1:9

ዮሃ 3:14-16፤ 10:10, 27-29፤ 1ዮሃ 5:6-13

እብ 10:7-14

ማቴ 9:13፤ ሉቃ 19 : 10፤ 1ጢሞቴዎስ 1: 15

ማቴ 5:17፤ ሮሜ 10:4

ገላትያ 3:13-14, 24፤ 4:4-5፤ 1ይ ጴጥሮስ 1:18-19

ሮሜ 3:24-26፤ 2ቆሮ 5:21

ዮሃ 3:16፤ ሮሜ 5:8፤ 1ዮሃ 3:16፤ 4 : 9-18

እብ 2:9-10፤ 1 ጴጥሮስ 3 : 18

እብ 2:14-15

እብ 2:17-18፤ 4 : 14-16

ማቴ 28:28፤ 1ጢሞቴዎስ 2:5-6

20. ብዛዕባ ትንሳኤ ዚገልጽ ክፋላት ሓድሽ ኪዳን ኣየኖት እዮም፤

21. የሱስ ብትንሳኤ እንታይ እዩ ረኺቡ፤

22. ኣብዘን ዝሰዕባ ክፍልታት ብዛዕባ ትንሳኤ የሱስ እንታይ ተማሂርኻ፤

ሆሴእ 6 : 1-2

መዝ16:10፤

ማቴ 28፤ ማር 16፤ ሉቃ 24፤ ዮሃ 20፤

ማቴ 28:5-7፤ ማር 16:5-7፤ ሉቃ 24 : 4-7፤ ዮሃ 20 : 12

1 ቁረንዮስ 15፤

23. ከዞም ዝሰዕቡ ክፍልታት ተጠቂምካ የሱስ ድሕሪ ትንሳኤኡ ንመን ከም ዝተገልጸ ጽሓፍ።

ማር16:9፤ ዮሃ 20:10-18

ማቴ 28:9-10

ሉቃ 24:13-32፤ ማር 16:12-13

ሉቃ 24 : 34፤ 1ቆሮ 15:5

ሉቃ 24:36-43፤ ዮሃ 20:19-23

ዮሃ 20:24-29

ዮሃ 21 : 1-24

1ቆሮ 15:5-7

1ቆሮ 15:7

ማቴ 28:18-20፤ ሉቃ 24 : 50-53

ግብ 9:3-6፤ 1ቆሮ 15:8

ግብ 1:3-11

24. ብዛዕባ ዕርገት የሱስ ዚገልጽ ክፋላት ኣበይ ተጻሒፉ ኣሎ፤

25. የሱስ ድሕሪ ዕርገቱ እንታይ ጸኒሕዎ፤ ሕጂ ኣበይ ኣሎ፤ እንታይ ይገብር ኣሎ፤

26. 1ይ ተሰሎንቄ 4:13-18 ኣጽንዕ እሞ ብዛዕባ ምምላስ የሱስ ክርስቶስ እንታይ ከም እተማሃርካ ብሓጺሩ ኣቕርቦ።

27. የሱስ ዝሓዞ ሰለስተ ማዕርጋት እንታይ እዮም፤

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መጽሐፍ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኪ መጽናዕታት

1. ንዝርዝር መጽናዕቲ ብዛዕባ የሱስ ክርስቶስ ናይ ቀውዲግዜ መጽሐፍ ቅዱስ መጽናዕታት ብዛዕባ ወንጌላት ርእ።

2. ነፍሲ ወከፍ ምዕራፍ ኣብ ወንጌል ዮሃንስ ንኣምላኽነት ክርስቶስ ዝጠቅስ ጥቕስ ኣሎ። ከዚ ዝስዕባ ጥቕስታት ኣንቢብካ ነቲ እተማሃርካዮ ኣጠቓሊልካ ግለጹ።

1:49 _____ 11:27 _____

2:11 _____ 12:32 _____

3:16 _____ 13:13 _____

4:26 _____ 14:11 _____

5:25 _____ 15:1 _____

6:33 _____ 16:28 _____

7:29 _____ 17:1 _____

8:58 _____ 18:11 _____

9:37 _____ 19:7 _____

10:30 _____ 20:28 _____

21 : 14 _____

3. ከም መለኮታዊ ባህሪ የሱስ ክርስቶስ ዘረጋግጹ ጥቕስታት ኣጽንዑ፤

– ማቴ 9:5-6፤ 10:32-33፤ 11:4-6,27፤ 12:6,41-42፤ 16:13,15,17,27፤ 21 : 42፤ 22:42-45፤ 23 : 10፤26:53,64፤ 27 : 11፤ 28 : 18

– ማር 2:9-11,28፤ 8:27,29፤ 12:10-11,35-37፤ 14:62፤ 15 : 2

– ሉቃ 5:23-24፤ 6:5፤ 7:22-23፤ 9:18,20፤ 10:22፤ 11:20,31-32፤ 19:40፤ 20:17-18፤41-44፤ 22:69-70፤ 23: 3

– ዮሳ 1:51፤3:13፤4:10,26,32፤5:17፤19-23፤26-27፤30-32፤34፤36-37፤39፤41፤ 6:27,29,35,46,51,62፤ 7 : 17-18፤ 8:14,16-19,23,25,29,42, 50,54-56,58 9:35,37፤ 10:25,30,34-38፤ 12:30,44-45፤ 13:31-32፤14:1,6,7,9-11,20፤ 15 : 23፤ 16:15,27-28፤ 17:1-3,5,8,10-11,21-24,28-29፤ 18:36-37፤ 19 : 11

4. ከም ንሰብኣዊ ባህሪ የሱስ ክርስቶስ ዘረጋግጹ ጥቕስታት ኣጽንዑ፤

– ማቴ 3:15፤ 8:20፤ 11 : 19፤ 26:10-13,38-39,42,45፤ 27:46

– ማር 14:7-9,26,34,36,41፤ 15 : 34

– ሉቃ 7 : 34፤ 9:58፤ 22:28,42፤ 24:39,41

– ዮሳ 4:7፤ 12:7-8፤ 19:26,28፤ 20:27፤ 21 : 5,12

5. ብዛዕባ ተልእኾ ክርስቶስ ብዝያዳ ኣጽንዑ፤

- ማቴ 4:4፤ 5 : 17፤ 9:12-13፤ 10:34-36፤ 11 : 15፤ 15 : 26፤ 18:11-13፤ 21:33-40
- ማር 1:38፤ 2 : 17፤ 4:21-22፤ 7:16,27፤ 12 : 1-9
- ሉቃ 2 : 49፤ 4:18-19,21,23-27,43፤ 5:31-32፤ 8:16,17፤ 11:30,33፤ 12:2-3,14,49,51-53፤ 13:32-33፤ 19 : 10፤ 20:9-16
- ዮሀ 3:19-21፤ 4:13,14,34፤ 5:25,28-30፤ 6:38-40,50,55,56,58፤ 7:7,16፤ 8:12,26፤ 9:3-5,39፤ 10 : 1- ።5፤7፤9-18፤27-29፤ 11:4,9,10፤ 12:26,27,47-50፤ 13:20፤ 18:15,16,37

6. ብዛዕባ አገልግሎት ክርስቶስ ብዝያዳ አጽንዖ፤

- ማቴ 9:15,37,38፤ 12:25-30፤ 20 : 28
- ማር 2:19፤ 3:23-27፤ 10:45
- ሉቃ 5 : 34፤ 11 : 17-23
- ዮሀ 2:4፤ 3:11፤ 4:35-38፤ 12:35,36

7. ንኣርባዕተ መጻሕፍቲ ሓድሽ ኪዳን ማቴዎስ ማርቆስ ሉቃስን ዮሀንስን ዘወሃህድ ኣውታር ተጠቂምካ ህይወት የሱስ ክርስቶስ አጽንዕ።

ህይወት የሱስ ክርስቶስ

I. ቅድሚያ ህላወ እቲ ንጉሱ ዮሀ 1:1-18

II. መእተዊ እቲ ንጉስ

ሀ. ምምጻእ እቲ ንጉስ

1. ወለዶ እቲ ንጉሱ ማቴ 1:1-17፤ ሉቃ 3:23-38

2. ምምጻእ እቲ ንጉስ፤

ሀ. ኣዋጅ ልደት ዮሀንስ : ሉቃ 1:5-25

ለ. ንማርያም ብዛዕባ ልደት የሱስ ዝተዋህበ መልእኽቲ : ሉቃ 1:26-38

ሐ. ምምጻእ ማርያም ናብ ይሁዳ፡ ሉቃ 1:39-45

መ. ውዳሴ ማርያም፡ ሉቃ 1:46-56

ሰ. ልደት ዮሀንስ ፡ሉቃ 1:57-80

ፈ. ኣዋጅ ልደት የሱስ ንዮሴፍ፤ ማቴ 1:18-25

ሰ. ልደት ንጉስ የሱሱ ሉቃ 2:1-7

ሸ. ኣዋጅ ልደት የሱስ ንጓሶት፡ ሉቃ 2:8-20

3. ቁልዕነትን ንእስነትን እቲ ንጉስ

ሀ. ግዝረት እቲ ንጉሱ ሉቃ 2:21

ለ. ኣቀራርባ እቲ ንጉሱ ሉቃ 2:22-38

ሐ. ቁልዕነት እቲ ንጉስ፤

(1) ኣብ ቤተልሔም፡ ማቴ 2:1-12

(2) ኣብ ግብጺ፡ ማቴ 2:13-18

(3) ኣብ ናዝሬት፡ ማቴ 2:19-23፤ ሉቃ 2 : 39

መ. ናይ ንጉስ ንእስነት

(1) ዕብዩት እቲ ንጉሱ ሉቃ 2:40

(2) ንጉስ ናብ ኢየሩሳሌም ይበጽሕ፡ ሉቃ 2:41-50

(3) ዕብዩት እቲ ንጉሱ ሉቃ 2:51-52

ለ. ቅድሚያ እቲ ንጉስ ዝመጽእ ዮሀንስ መዋምቕ

1. መልእኽቲ ናብ ዮሀንስ፡ ማር 1:1፤ ሉቃ 3:1-2

2. መልእኽቲ ዮሀንስ፡ ማቴ 3:1-6፤ ማር 1:2-6፤ ሉቃ 3:3-6

3. እቲ ብዮሃንስ ዝተዋህበ መግለጺ፡ ማቴ 3:7-10፤ ሉቃ 3:7-14
4. እቲ ብዮሃንስ እተዋህበ ተስፋ፡ ማቴ 3:11-12፤ ማር:7-8፤ ሉቃ 3:15-18

III. ተቐባልነት ናይቲ ንጉስ

ሀ. ተቐባልነት ንጉስ

1. ኣብ ዋምቀቲ፡ ማቴ 3:13-17፤ ማር 1:9-11፤ ሉቃ 3:21-23
2. ብፈተናኡ፡ ማቴ 4:1-11፤ ማር 1:12-13፤ ሉቃ 4 : 1-13
3. ብቅድሚ እቲ ንጉስ ዝመጽእ ብዮሃንስ መጥምቕ

ሀ. ምስክርነት ዮሃንስ ንመራሕቲ፡ ዮሃ 1:19-28

ለ. ምስክርነት ዮሃንስ ንዩሱስ፡ ዮሃ 1:29-34

ለ. ንጉስን ተቐባልነት

1. እምነት ብቐዳሞት ደቀ መዛሙርቲ፡ ዮሃ 1:35-51
2. እምነት ብቐዳማይ ተኣምር፡ ዮሃ 2:1-12
3. ዋንነት ቤተ መቐደስ፡ ዮሃ 2:13-22
4. ተቐባልነት ኣብ ይሁዳ፡ ዮሃ 2:23-3:21
5. ምስክርነት ዮሃንስ፡ ዮሃ 3:22-36
6. ኣብ ዛብሎን/ናፍታሌም፡ ማቴ 4:12፤ ማር 1:14፤ ሉቃ 3:19-20፤ 4 : 14፤ ዮሃ 4:1-4
7. ተቐባልነት ኣብ ሰማርያ፡ ዮሃ 4:5-42
8. ተቐባልነት ኣብ ገሊላ፡ ዮሃ 4:43-45

ሐ. ስልጣን እቲ ንጉስ

1. ናይ ምስባኽ ስልጣን፡ ማቴ 4:17፤ ማር 1:15፤ ሉቃ 4 : 14-15
2. ኣብ ልዕሊ ሕማም ዘለዎ ስልጣን፡ ዮሃ 4:46-54
3. ኣብ ናዝሬት ስልጣን ምንጻጎም : ሉቃ 4:16-30
4. መንበሪኡ ኣብ ቅፍርናሆም፡ ማቴ 4:13-16
5. ኣብ ልዕሊ ተፈጥሮ ዘለዎ ስልጣን፡ ማቴ 4:18-22፤ ማር 1:16-20፤ ሉቃ 5 : 1-11
6. ኣብ ልዕሊ ኢፓንንቲ ዘለዎ ስልጣን፡ ማር 1:21-28፤ ሉቃ 4 : 31-37
7. ስልጣን ኣብ ልዕሊ ሕማም፡ ማቴ 8:14-17፤ ማር 1:29-34፤ ሉቃ 4 : 38-41
8. ናይ ምስባኽ ስልጣን፡ ማቴ 4:23-25፤ ማር 1:35-39፤ ሉቃ 4 : 42-44
9. ኣብ ልዕሊ ርኽሰት ስልጣን፡ ማቴ 8:1-4፤ ማር 1:40-45፤ ሉቃ 5:12-16
10. ንኣጢኣት ይቕረ ናይ ምባል ስልጣን፡ ማቴ 9:1-8፤ ማር 2:1-12፤ ሉቃ 5:17-26
11. ኣብ ልዕሊ ሰባት ዘለዎ ስልጣን፡ ማቴ 9:9-13፤ ማር 2:13-17፤ ሉቃ 5:27-32
12. ስልጣን ኣብ ልዕሊ ትውፊት፡ ማቴ 9:14-17፤ ማር 2:18-22፤ ሉቃ 5:33-39
13. ኣብ ሰንበት ዘለዎ ስልጣን፤
 - ሀ. ብፈውሲ ናይቲ መጽጉዕ፡ ዮሃ 5:1-47
 - ለ. ብዛዕባ ሰዊት እኽሊ ብዝተገበረ ክትዕ፡ ማቴ 12:1-8፤ ማር 2:23-28፤ ሉቃ 6:1-5
 - ሐ. ነታ ዝቐጸት ኢድ ብምፍጥስ፡ ማቴ 12:9-14፤ ማር 3:1-6፤ ሉቃ 6 : 6-11
14. ናይ ምፍጥስ ስልጣን፡ ማቴ 12:15-21፤ ማር 3:7-12
15. ንክልእኽ ዘለዎ ስልጣን፡ ማር 3:13-19፤ ሉቃ 6:12-16
16. ሕጊ ናይ ምትርጓም ስልጣን፡ ማቴ 5:1-7:29፤ ሉቃ 6:17-42
 - ሀ. ንሱ እዩ እቲ ፍጻሜ፡ ማቴ 5:17-20
 - ለ. ንባህላዊ ትርጉም ሕጊ ምንጻግ፤

(1) ቅትለት፡ ማቴ 5:21-26

- (2) ዝሙት፡ ማቴ 5:27-30
- (3) ፍትሕ፡ ማቴ 5:31-32
- (4) ማሕላታት፡ ማቴ 5:33-37
- (5) ሕነ ምፍዳይ፡ ማቴ 5:38-42
- (6) ፍቅሪ፡ ማቴ 5:43-48፤ ሉቃ 6:27-30፤ 32-36

ሐ. ተግባራት ፈሪሳውያን ምንጻግ፤

- (1) ምሃብ፡ ማቴ 6:1-4
- (2) ጸሎት፡ ማቴ 6:5-15
- (3) ጾም፡ ማቴ 6:16-18
- (4) ኣብ ሃብቲ ዘሎኛ ኣረኣእያ፡ ማቴ 6:19-24
- (5) እምነት ዘይምህላው፡ ማቴ 6:25-34
- (6) ምፍራድ፡ ማቴ 7:1-6፤ ሉቃ 6:37-42

መ. መምርሒ ነቶም ናብ መንግስቲ ኣምላኽ ዚኣትዉ፡

- (1) ጸሎት፡ ማቴ 7:7-11
- (2) ጽድቂ፡ ማቴ 7:12፤ ሉቃ 6:31, 43-45
- (3) እተን ኣፍደገ መገዲ፡ ማቴ 7:13-14
- (4) ንኣሰት መምህራን መጠንቀቓታ፡ ማቴ 7:15-23
- (5) እተን ክልተ መሰረታት፡ ማቴ 7:24-8:1፤ ሉቃ 6:46-49

17. ኣፍልጦ ንስልጣን ንጉስ ኣብ ቅፍርናሆም፡ ማቴ 8:5-13 ሉቃ 7:1-10

18. ኣፍልጦ ንስልጣን ንጉስ ኣብ ናይን፡ ሉቃ 7:11-17

19. ምስክር እቶም ዓሰርተው ክልተ ንመንግስቲ ኣምላኽ፡ ማቴ 9:35-11:1፤ ማር 6:6-13፤ ሉቃ 9:1-6

IV. ኣብ ልዕሊ ንጉስ ዝበረ ክትዕ

ሀ ምንጻግ ዮሃንስ፡ ማቴ 11:2-19፤ ሉቃ 7:18-35

1. ሞት ዮሃንስ፡ ማቴ 14:1-12፤ ማር 6:14-29፤ ሉቃ 9:7-9

ለ መርገም ከተማታት ገሊላ፡ ማቴ 11:20-30

1. ብሰንኪ ዘይምእማኖም ዝተወግዘ፡ ማቴ 11:20-24
2. መብርሂ ብዛዕባ ዘይምእማኖም፡ ማቴ 11:25-27
3. ንክንኣምን ዕድመ፡ ማቴ 11:28-30

ሐ. ኣብ ልዕሊ ኣደ ሓዋኢ ዝፍጠር ክትዕ፡ ሉቃ 7:36-50

መ. ንንጉስ ምስክር፡ ሉቃ 8:1-3

ሰ. ንንጉስ ብመራሕቲ ምንጻግ፡ ማቴ 12:22-37፤ ማር 3:19-30

ረ. ካብ ንጉስ ምልክት ንምርካብ ብመራሕቲ ዝቐረበ ሕቶ፡ ማቴ 12:38-45

ሸ. ምንጻግ ህዝቢ፡ ማቴ 12:46-50፤ ማር 3:31-35፤ ሉቃ 8:19-21

ከ. ራእይ ናይቲ ዝተነጸገ ንጉስ፤

1. መንግስቲ ኣብዚ እዋን እዚ፡ ማቴ 13:1-53፤ ማር 4:1-34፤ ሉቃ 8:4-18
2. ስልጣን ኣብ ልዕሊ ተፈጥሮ፡ ማቴ 8:18, 23-27፤ ማር 4:35-41፤ ሉቃ 8:22-25
3. ስልጣን ኣብ ልዕሊ ኣጋንንቲ፡ ማቴ 8:28-34፤ ማር 5:1-20፤ ሉቃ 8:26-39
4. ስልጣን ኣብ ልዕሊ ሕማም/ሞት፡ ማቴ 9:18-26፤ ማር 5:21-43፤ ሉቃ 8:40-56
5. ኣይሊ ኣብ ልዕሊ ዕውርነት፡ ማቴ 9:27-34

ኸ. ኣብ ናዝሬት ምንጻግ፡ ማቴ 13:54-58፤ ማር 6:1-6

V. መምርሒ ደቀ መዛሙርቲ ብንጉስ

- ሀ. ምምጋብ እቶም 5,000፡ ማቴ 14:13-21፤ ማር 6:30-44፤ ሉቃ 9:10-17፤ ዮሃ 6:1-13
- ለ. ንጉስ ንምዃን ዝቐረበሉ ዕድመ ምንጻግ፡ ማቴ 14:22-23፤ ማር 6:45-46፤ ዮሃ 6:14-15
- ሐ. ምምሃር ብኣብነት ኣብ ንጉሳዊ ፡ ማቴ 14:34-36፤ ማር 6:53-56
- መ. መምርሒ ብዛዕባ እንጌራ ህይወት፡ ዮሃ 6:22-71
- ሰ. ብዛዕባ ርኽሰት ዝምልከት መምርሒ፡ ማቴ 15:1-20፤ ማር 7:1-23፤ ዮሃ 7:1
- ረ. መምርሒ ኣብ፤
 - 1. ጢሮስን ሲዶንን፡ ማቴ 15:21-28፤ ማር 7:24-30
 - 2. ደካፖሊስ፡ ማቴ 15:29-38፤ ማር 7:31-8:9
 - 3. መግደላ፡ ማቴ 15:39-16:4፤ ማር 8:10-12
 - 4. ካብ ምንጻግ ዝሕብር መጠንቀቓታ፡ ማቴ 16:5-12፤ ማር 8:13-26
- ሸ. ናይ ጴጥሮስ ኑዛዜ፡ ማቴ 16:13-20፤ ማር 8:27-30፤ ሉቃ 9:18-21
- ከ. ሞት ንጉስ ዝምልከት መምርሒ፡ ማቴ 16:21፤ 17:22-23፤ ማር 8:31-33፤ 9:30-32፤ ሉቃ 9:22፤ 43-45 ዝብል ጽሑፍ ኣሎ።
- ኸ. ብዛዕባ ወደመዝሙርነት፡ ማቴ 16:22-28፤ ማር 8:34-9:1፤ ሉቃ 9:23-27
- ተ. ራእይ መንግስቲ ኣምላኽ፡ ማቴ 17:1-8፤ ማር 9:2-8፤ ሉቃ 9:28-36
- ቸ. ብዛዕባ ኤልያስ ዝምልከት መምርሒ፡ ማቴ 17:9-13፤ ማር 9:9-13
- ኀ. ብዛዕባ ጽግዕተኛነት፡ ማቴ 17:14-21፤ ማር 9:14-29፤ ሉቃ 9:37-43
- ኘ. መምርሒ ብዛዕባ ውሉድነት፡ ማቴ 17:24-27
- ወ. ትሕትና፡ ማቴ 18:1-5፤ ማር 9:33-37፤ ሉቃ 9:46-48
- ዐ. ትዕቢት፡ ማቴ 18:6-14፤ ማር 9:38-50፤ ሉቃ 9:49-50
- ዘ. ይቐረታ፡ ማቴ 18:15-35
- ዠ. ወደ መዝሙርነት ማቴ 8:19-22፤ ሉቃ 9:57-62
- የ. ብኣሕዋት ንጉስ ዝቐረበ ብድሆ፡ ዮሃ 7:2-9
- ደ. ጉዕዞ ናብ ኢየሩሳሌም፡ ሉቃ 9:51-56፤ ዮሃ 7:10

VI. ተቓውሞ ንጉስ

- ሀ. ኣብ በዓል ዳሳት ዝፍጠር ግጭት።
 - 1. ሰልጣን ንጉስ ኣብ ሕቶ ምልክት ይኣቲ፡ ዮሃ 7:11-15
 - 2. እቲ ብንጉስ ዝተዋህበ መግለጺ፡ ዮሃ 7:16-24
 - 3. ሰብእና ንጉስ ኣብ ሕቶ ይኣቲ፡ ዮሃ 7:25-27
 - 4. እቲ ብንጉስ ዝተዋህበ መግለጺ፡ ዮሃ 7:28-30
 - 5. መልሲ፡ ዮሃ 7:31-36
 - 6. ዕድመ ካብ ንጉስ፡ ዮሃ 7:37-52
- ለ. ብዛዕባ ሕጊ ዝግበር ግርጭት፡ ዮሃ 7:53-8:11
- ሐ. ብዛዕባ ብርሃን ዝግበር ግርጭት፡ ዮሃ 8:12-20
- መ. ኣብ ልዕሊ ሰብእና ንጉስ ዝፍጠር ግርጭት፡ ዮሃ 8:21-59
- ሰ. ብዛዕባ ምሕዋይ ዕዉር ሰብ ዝፍጠር ግርጭት፡ ዮሃ 9:1-41
- ረ. ብዛዕባ ንጉስ ዝፍጠር ግርጭት፡ ዮሃ 10:1-21
- ሸ. ምስክር ናይቶም ሸውዓተ፡ ሉቃ 10:1-24
- ቀ. ብዛዕባ ሕቶ ዘለኣለማዊ ህይወት ዝፍጠር ግርጭት፡ ሉቃ 10:25-37

- ቆ. አብ በዓል ምሕዳስ ዝፍጠር ግርጭት፡ የሃ 10:22-39
- በ. ብዛዕባ ፈውሲ ዓባስ ዝፍጠር ግርጭት፡ ሉቃ 11:14-36
- ተ. አብ ልዕሊ ስርዓት ዝግበር ግርጭት፡ ሉቃ 11:37-54

VII. መምርሒ ደቀ መዛሙርቲ ብንጉስ

ሀ. ኣብነት ሕብረት፡ ሉቃ 10:38-42

ለ. መምርሒ ጸሎት፡ ሉቃ 11:1-13

ሐ. መንግስታዊ ስርዓታት ብዛዕባ፤

1. ምስሉይነት፡ ሉቃ 12:1-12
2. ሰበሐ፡ ሉቃ 12:13-34
3. ንቕሓት፡ ሉቃ 12:35-41
4. ተአማንነት፡ ሉቃ 12:42-48
5. ውጽኢት ምጽኣት ንጉሥ፡ ሉቃ 12:49-53
6. ምልክታት ዘመን፡ ሉቃ 12:54-59
7. ንስሓ፡ ሉቃ 13:1-9
8. ድሌት እስራኤል፡ ሉቃ 13:10-17
9. መደብ መንግስቲ ኣምላኽ፡ ሉቃ 13:18-21

መ. ካብ ይሁዳ ምውጻእ፡ የሃ 10:40-42

ሰ. ናብ መንግስቲ ምእታው ዝምልከት መምርሒ፡ ሉቃ 13:22-35

ረ. መምሃሪ ኣብ ቤት ሓደ ፈሪሳዊ፡ ሉቃ 14:1-24

ሸ. መምርሒታት ብዛዕባ ስርዓታት መንግስቲ ኣምላኽ ብዛዕባ፤

1. ወደ መዝሙርነት ፡ ሉቃ 14:25-35
2. ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ ሓዋኣን ዘለዎ ኣረኣእያ፡ ሉቃ 15:1-32
3. ሃብቲ፡ ሉቃ 16:1-31
4. ይቕረታ፡ ሉቃ 17:1-6
5. ኣገልግሎት፡ ሉቃ 17:7-10

ቀ. ትንሳኤ ኣልኣዛር፤

1. እቲ ተአምር፡ የሃ 11:1-44
2. ብዛዕባ ተአምር ዝፍጠር ግጭት፡ የሃ 11:45-54

ቆ. መምርሒ ብዛዕባ ስርዓታት መንግስቲ ኣምላኽ ብዛዕባ፤

1. ምስጋና፡ ሉቃ 17:11-19
2. ምጽኣት ንጉሥ፡ ሉቃ 17:20-37
3. ጸሎት፡ ሉቃ 18:1-14
4. ፍትሕ፡ ማቴ 19:1-12፤ ማር 10:1-12
5. መእተዊ ናብ መንግስቲ፡ ማቴ 19:13-15፤ ማር 10:17-31፤ ሉቃ 18:31-34
6. እስራኤል፡ ማቴ 20:29-34፤ ማር 10:46-53፤ ሉቃ 18:35-43
7. ውልቃዊ እምነት፡ ሉቃ 19:1-10
8. እታ ዝተናወሐት መንግስቲ፡ ሉቃ 19:11-28

VIII. ኣመጸጽኣ ንጉስ

ሀ. ንጉስ ኣብ ቢታንያ ይበጽሕ፡ የሃ 11:55-12:1, 9-11

ለ. ናብ ኢየሩሳሌም ምእታው፡ ማቴ 21:1-11, 14-17፤ ማር 11:1-11፤ ሉቃ 19:29-44፤ የሃ 12:12-19

ሐ. ሰልጣን ንጉሥ፡ ማቴ 21:12-13, 18-19፤ ማር 11:12-18፤ ሉቃ 19:45-48

መ. ዕድመታት ብንጉስ፡ ዮሃ 12:20-50

ሰ. መርትዖ ስልጣን፡ ማቴ 21:20-22፤ ማር 11:19-25፤ ሉቃ 21 : 37-38

ረ. ስልጣን ንጉስን ብድሆታትን፤

1. ብክህናትን ሽማግሌታትን፡ ምንጸግ ንጉስ፡ ማቴ 21:23- 22:14፤ ማር 11:27-12:12፤ ሉቃ 20 : 1-19
2. ብፈሪሳውያንን ሄሮዳውያንን፡ ግብሪ መንግስቲ ብዝምልከት መትከላት መንግስቲ፡ ማቴ 22:15-22፤ ማር 12:13-17፤ ሉቃ 20:20-26
3. ብሰዱቃውያን፡ ብዛዕባ ትንሳኤ ዚምልከት ስርዓታት መንግስቲ፡ ኣምላኽ፡ ማቴ 22:23-33፤ ማር 12:18-27፤ ሉቃ 20:27-40
4. ብፈሪሳውያን፡ ኣብ መንግስቲ ዝዓበየ ትእዛዝ፡ ማቴ 22:34-40፤ ማር 12:28-34

ሸ. ብንጉስ ዝቐረበ ብድሆ፡ ማቴ 22:41-46፤ ማር 12:35-37፤ ሉቃ 20:41-44

ቀ. መትከላት ፍርዲ፡ ማቴ 23:1-39፤ ማር 12:38-40፤ ሉቃ 20:45-47

ቐ. መትከላት መንግስቲ ብዛዕባ ምሃብ፡ ማር 12:41-44፤ ሉቃ 21 : 1-4

IX. ምድላው ንሞት ንጉስ

ሀ. ትንቢታት ብንጉስ

1. ሕዮ፡ ማቴ 24:1-3
2. ጸበባ፡ ማቴ 24:27-30
3. ካልኣይ ምጽኣት፡ ማቴ 4:27-30
4. ዳግማይ ምትእኽኻብ እስራኤል፡ ማቴ 24:31
5. ናይ መወዳእታ ግዜ ምሳሌታት፤
 - ሀ. ኣም በለስ፡ ማቴ 24:32-44
 - ለ. እቲ እሙን ኣገልጋሊ፡ ማቴ 24:45-51
 - ሐ. ዓሰርተ ደናግል፡ ማቴ 25:1-13
 - መ. እቲ መክሊት፡ ማቴ 25:14-30
6. ፍርዲ ኣብ ልዕሊ ኣህዛብ፡ ማቴ 25:31-46

ለ. ንሞት ንጉስ ዝግበር ምድላው፤

1. ትንቢት ሞቲ፡ ማቴ 26:1-2፤ ማር 14:1፤ ሉቃ 22 : 1
2. መደብ ዝዘኣቲ፡ ማቴ 26:3-5፤ ማር 14:1-2፤ ሉቃ 22 : 2
3. ምፍሳስ ቅብኣት፡ ማቴ 26:6-13፤ ማር 14:3-9፤ ዮሃ 12:2-8
4. ናይ ምጥላም መብጽዓ፡ ማቴ 26:14-16፤ ማር 14:10-11፤ ሉቃ 22 : 3-6
5. ምድላው ፋሲካ፡ ማቴ 26:17-19፤ ማር 14:12-16፤ ሉቃ 22 : 7-13
6. ፋሲካ፡ ማቴ 26:20፤ ማር 14:17፤ ሉቃ 22 : 14-16፤ 24-30
7. ምቕራብ ኣብነት፡ ዮሃ 13:1-20
8. ትንቢት ጥልመት ይሁዳ፡ ማቴ 26:21-25፤ ማር 14:18-21፤ ሉቃ 22:21-23፤ ዮሃ 13:21-30
9. ትንቢት ናይ ጴጥሮስ ምኽሓድ፡ ማቴ 26:31-35፤ ማር 14:27-31፤ ሉቃ 22:31-38፤ ዮሃ 13:37-38
10. መዘከርታ፡ ማቴ 26:26-30፤ ማር 14:22-26፤ ሉቃ 22 : 17-20

ሐ. ናይ መወዳእታ መልእኽቲ ንጉስ፤

1. መእተዊ፡ ዮሃ 13:31-35
2. ጸገማት፡ ዮሃ 13:36-14:24
3. ተስፋታት፡ ዮሃ 14:25-31
4. መምርሒ ብዛዕባ፤
 - ሀ. ፍረ ምፍራይ፡ ዮሃ 15:1-17

ለ. ጸላእቲ ደቀ መዛሙርቲ፡ ዮሃ 15:18-16:4

ሐ. አገልግሎት መንፈስ ቅዱስ፡ ዮሃ 16:5-15

መ. ውጽኢት ትንሳኤ፡ ዮሃ 16:16-28

ሰ. መደምደምታ፡ ዮሃ 16:29-33

መ. ናይ መወዳእታ ጸሎት ንጉስ

1. ንርእሱ ዝገበሮ ጸሎት፡ ዮሃ 17:1-5

2. ምእንቲ ደቀ መዛሙርቲ ዝገበሮ ጸሎት፡ ዮሃ 17:6-19

3. ጸሎቲ ንኸሎም ኣመንቲ፡ ዮሃ 17:20-26

ሰ. ጸሎት ኣብ ጌቴሳማኔ ፡ ማቴ 26:36-46፤ ማር 14:32-42፤ ሉቃ 22 ፡ 39-46፤ ዮሃ 18:1

X. ሞት ንጉስ

ሀ. ማእሰርቲ፡ ማቴ 26:47-56፤ ማር 14:43-52፤ ሉቃ 22:47-53፤ ዮሃ 18:2-12

ለ. ሃይማኖታዊ ፍርዲ ንጉስ

1. ኣብ ቅድሚ ሃና ዝተገብረ መርመራ፡ ዮሃ 18:12-14:19-23

2. ኣብ ቅድሚ ቃያፋ ዝተገብረ መርመራ፡ ማቴ 26:57, 59-68፤ ማር 14:53, 55-56፤ ሉቃ 22:54, 63-65፤ ዮሃ 18:24

3. ምኽሓድ ብጴጥሮስ፡ ማቴ 26:58, 69-75፤ ማር 14:54፤ 66-72፤ ሉቃ 22:54-62፤ ዮሃ 18:15-18, 25-27

4. ፍርዲ ኣብ ቅድሚ ኩሉ ዋዕላ (ሳንሄድሪን)፡ ማቴ 27:1፤ ማር 15:1፤ ሉቃ 22:66-71።

5. ሞት ይሁዳ፡ ማቴ 27:3-10

ሐ. ሲቪላዊ ፍርዲ ንጉስ

1. ኣብ ቅድሚ ጲላሞስ እተገብረ ፍርዲ፡ ማቴ 27:2, 11-14፤ ማር 15:2-5፤ ሉቃ 3:1-5፤ ዮሃ 18:28-38

2. ኣብ ቅድሚ ሄሮድስ እተገብረ ፍርዲ፡ ሉቃ 23:6-12።

3. ኣብ ቅድሚ ጲላሞስ እተገብረ ፍርዲ፡ ማቴ 27:15-26፤ ማር 15:6-15፤ ሉቃ 23:13-25፤ ዮሃ 18:39-19:1, 4-16

4. ላግጺ ንጉስ፡ ማቴ 27:27-30፤ ማር 15:16-19፤ ዮሃ 19:2-3

መ. ጉዕዞ ናብ ቀራንዮ፡ ማቴ 27:31-34፤ ማር 15:20-23፤ ሉቃ 23:26-33፤ ዮሃ 19:16-17

ሰ. ስቕለት ንጉስ

1. እተን ቀዳሞት ሰለስተ ሰዓታት፡ ማቴ 27:35-44፤ ማር 15:24-32፤ ሉቃ 23:33-43፤ ዮሃ 19:18-27

2. ካልኣይ ሰለስተ ሰዓታት፡ ማቴ 27:45-50፤ ማር 15:33-37፤ ሉቃ 23:44-46፤ ዮሃ 19:28-30

3. ኣብ ሞት ንጉስ ዝረኣዩ ምልክታት፡ ማቴ 27:51-56፤ ማር 15:38-41፤ ሉቃ 23:45, 47-49

ረ. ቀብሪ ንጉስ፡ ማቴ 27:57-60፤ ማር 15:42-47፤ ሉቃ 23:50-56፤ ዮሃ 19:31-42

ሸ. ምሕተም መቓብር ንጉስ፡ ማቴ 27:62-66

XI. ትንሳኤ ንጉስ

ሀ. ምድላው ብደቂ ኣንስትዮ፡ ማቴ 28:1፤ ማር 16 ፡ 1

ለ. መኽፋት መቓብር፡ ማቴ 28:2-4

ሐ. ምብጻሕ እተን ኣንስቲ፡ ማቴ 28:5-8፤ ማር 16:2-8፤ ሉቃ 24 ፡ 1-8፤ ዮሃ 20 ፡ 1

መ. እቲ ንደቀ መዛሙርቲ ዝቐረበ ጸብጻብ፡ ሉቃ 24:9-12፤ ዮሃ 20:2-10

ሰ. ንጉስ ንማርያም ዝተራእየለ፡ ማር 16:9-11፤ ዮሃ 20:11-18

ረ. መርኣይ ንጉስ ነተን ኣንስቲ፡ ማቴ 28:9-10

ሸ. ጸብጻብ ኣለውቲ፡ ማቴ 28:11-15

ቀ. ኣብ መንገዲ ኤማሁስ ንደቀ መዛሙርቲ ምግላጽ፡ ማር 16:12-13፤ ሉቃ 24 ፡ 13-32

ቸ. ጸብጸብ ክልቲአም ደቀ መዛሙርቲ፡ ሉቃ 24:33-35

በ. ንዓሰርተ ደቀ መዛሙርቲ ምግላጽ፡ ማር 16:14፤ ሉቃ 24:36-43፤ ዮሃ 20:19-25

ተ. ምግላጽ ንጉስ ንዓሰርተ ሓደ ደቀ መዛሙርቲ፡ ዮሃ 20:26-31

ቸ. ምግላጽ ንጉስ ናብቶም ሸውዓተ ደቀ መዛሙርቲ፡ ዮሃ 21:1-25

XII. ብንጉስ ዝተኣዘዘ፡ ማቴ 28:16-20፤ ማር 16:15-18፤ ሉቃ 24 : 44-49

XIII. ንጉስ ናብ ሰማይ ይምለስ፡ ዕርገት፡ የሱስ፡ ማር 16:19-20፤ ሉቃ 24 : 50-53

8. ታሪኻዊ መስመር ግዜ ህይወት ክርስቶስ፡

6-4 ቅድሚ ልደተ ክርስቶስ - ልደት የሱስ ክርስቶስ።

5-4 ቅድሚ ልደተ ክርስቶስ - ናብ ግብጺ ምህዳም። ምሕራድ ህጻናት።

4 ቅድሚ ልደተ ክርስቶስ - ሄሮድስ ዓቢይ ሞተ።

7-8 ዓ.ም የሱስ ብንእስነቱ ናብ ኢየሩሳሌም በጸሐ።

12 ዓ.ም - ኣውጉስጦስ ንጢቤርዮስ ሓባራዊ ንጉስ ገበሮ።

14 ዓ.ም - ጢቤርዮስ ቄሳር ይኸውን።

25 ዓ.ም - ጲላጦስን ቀያፋን ኣብ ስልጣን ተሸይሞም።

29 ዓ.ም - ኣገልግሎት ዮሃንስ መጥምቕ ይጀምር።

29 ዓ.ም - ኣገልግሎት ክርስቶስ ይጀምር።

33 ዓ.ም - የሱስ ሞተ።

36 ዓ.ም - ጲላጦስ ካብ ዝፋን ወሪዱ። ቀያፋ ካብ ስልጣኑ ተኣልየ።

37 ዓ.ም - ጢቤርዮስ ቄሳር ሞተ።

9. የሱስ ኣብ ናይ ምድሪ ኣገልግሎቱ ዝገበሮ ተኣምራት።

ተኣምራት ልዕለ ባህርያዊ ቀረብ

- ማይ ናብ ወይኒ ተቐይሩ፡ ዮሃ 2:1-11።
- ብዓሳ ዝመልኦ መርበብ ጴጥሮስ፡ ሉቃ 5:1-11።
- ሓሙሽተ ሸሕ ደቂ ተባዕትዮ ይምገቡ፡ ብዘይካ ኣንስትን ህጻናትን፡ ማቴ 14:15-21፤ ማር 6:35- 44፤ ሉቃ 9:12-17፤ ዮሃ 6:5-14።
- ኣርባዕተ ሸሕ ደቂ ተባዕትዮ ይምገቡ፡ ብዘይካ ኣንስትን ቁልዑን፡ ማቴ 15:32-39፤ ማር 8:1- 10።
- ዓሳ ናይ ግብሪ ገንዘብ ይህብ፡ ማቴ 17:27።
- ልዕለ ባህርያዊ ምትሓዝ ዓሳ፡ ዮሃ 21:6-14።

ተኣምራት ምትንሳእ ምዉታት፤

- እቲ እንኮ ወዲ መበለት፡ ሉቃ 7:11-16።
- ጓል ያኢሮስ፡ ማር 5:22-24, 35-43፤ ማቴ 9:18-26፤ ሉቃ 8:41,42,49-56።
- ኣልኣዛር፡ ዮሃ 11:32-44።
- ናይ ዝነእር ኢሱስ ኣካል፡ ሉቃ 24:1-7፤ ዮሃ 19:42-20:14፤ ማር 16 : 9-11 ።

ተኣምራት ፈውሲ፤

- ወዲ ኣገልጋል ንጉስ፡ ናይ ሰዓል፡ ዮሃ 4:46-54።
- ሓማት ጴጥሮስ፡ ናይ ሰዓል፡ ማር 1:29-31፤ ማቴ 8:14-17፤ ሉቃ 4 : 38-39 ።
- ለምጻም ሰብኣይ፡ ማር 1:40-45፤ ማቴ 8:2-4፤ ሉቃ 5:12-16።
- መጻጉዕ ሰብኣይ፡ ማር 2:3-12፤ ማቴ 9:1-8፤ ሉቃ 5:17-26።
- ሰላሳን ሸሞንተን ዓመት ዝሓመመ ሰብ፡ ዮሃ 5:1-16።

- ዝነቐጸት ኢድ ዘለዎ ሰብ፡ ማር 3፡1-5፤ ሉቃ 6፡6-10፤ ማቴ 12፡9-13።
- ኣገልጋሊ ሓለቓ ሚእቲ፡ ማቴ 8፡5-13፤ ሉቃ 7፡1-10።
- ን12 ዓመታት ብምፍሳስ ደም ዝተሳቐየት ሰበይቲ፡ ማር 5፡25-34፤ ሉቃ 8፡43-48፤ ማቴ 9፡20-22።
- ንክልተ ሰባት ኣዲንቶም ተኸፊቲ፡ ማቴ 9፡27-31።
- ምስማዕን ምዝራብን ተመሊሱ፡ ማር 7፡32-37።
- ምርኣይ ተመሊሱ፡ ማር 8፡22-26።
- ዕዉር ኮይኑ ንዝተወልደ ሰብ ዝተዋህበ ምርኣይ፡ ዮሃ 9።
- ን18 ዓመታት ዝተሳቐየት ሰበይቲ፡ ሉቃ 13፡11-17።
- ፈውሲ ከብዱ እተነፍሐ ሰብኣይ፡ ሉቃ 14፡1-6።
- ዓሰርተ ለምጻማት ሰባት፡ ሉቃ 17፡11-19።
- ንሓደ ለማኒ ምርኣይ ተመሊሱ፡ ሉቃ 18፡35-43።
- ምርኣይ ናብ ባርጢሜዎስ ተመሊሱ፡ ማር 10፡46-52፤ ማቴ 20፡29-34።
- እዝኒ ኣገልጋሊ ሊቀ ካህናት፡ ሉቃ 22፡50-51።

ተአምራት ናይ ምውጻእ ኢጋንንቲ፡

- እቲ ርኹስ መንፈስ ዘለዎ ሰብ፡ ማር 1፡23-26፤ ሉቃ 4 ፡ 33-37 ።
- ዕዉርን ዓባስን ብኢጋንንቲ ዝኾኑ፡ ማቴ 12፡22-23፤ ማር 3፡19-30፤ ሉቃ 11 ፡ 14-23 ።
- እቶም ክልተ ብሌጌዎን ዝተታሓዙ ሰባት፡ ማቴ 8፡28-34፤ ሉቃ 8፡26-39፤ ማር 5 ፡ 1-20 ።
- እቲ ብድያብሎስ ዝተታሕዘ ዓባስ፡ ማቴ 9፡32-35።
- ንል እታ ከንኣናዊት ሰበይቲ፡ ማር 7፡24-30፤ ማቴ 15፡22-28።
- እቲ ዕቡድ ወዲ፡ ማቴ 17፡14-21፤ ማር 9፡14-39፤ ሉቃ 9፡37-43።
- እቲ ብድያብሎስ ዓባስ ዝኾኑ፡ ማር 9፡14-26።

ተአምራት ፍርዲ፤

- ሓሰማታት ካብ ቁልቁል ወሪዶም ናብ ባሕሪ ይጥሕሉ፡ ማቴ 8፡30-32።
- እም በለስ ትነቅጽ፡ ማቴ 21፡18-21፤ ማር 11፡12-14,20-24።

ተአምራት ኣካላዊ ምድሓን፡

- የሱስ ካብ ጸላእቲ ንርእሱ የናግፍ፡ ሉቃ 4፡30።
- ጴጥሮስ ካብ ባሕሪ ድሒኑ፡ ማቴ 14፡28-31፤ ማር 6፡45-52።
- የሱስ ንደቀ መዛሙርቲ ካብ ህቡብላ የናግፎም፡ ማር 4፡37-39፤ ሉቃ 8፡23-24 ።

ተአምራት ኣብ ልዕሊ ተፈጥሮአዊ ባእታታት፤

- እም በለስ ትነቅጽ፡ ማቴ 21፡18-21፤ ማር 11፡12-14,20-24።
- የሱስ ኣብ ልዕሊ ማይ ይመላለስ፡ ማቴ 14፡22-32፤ ማር 6፡47-52።
- የሱስ ንህቡብላ የህድኡ፡ ማር 4፡37-39፤ ሉቃ 8፡23-24።

መለኮት ክርስቶስ ዘረጋግጹ ተአምራት፤

- ኣብ ልደቲ ዝረኣዩ ምልክታት፡ ማቴ 2፡1-9።
- ኣብ ጥምቀቲ ዝረኣዩ ምልክታት፡ ማቴ 3፡16-17፤ ማር 1፡9-12፤ ሉቃ 3፡21-23።
- ምልክታት ምልዋጡ ኣብ ነዊሕ ከረን፡ ማቴ 17፡1-14፤ ሉቃ 9፡28-37፤ ማር 9፡1-14።

- አብ ግዜ ሞቱ ዝኸበረ ምልክታት፡ ማቴ 27:45-53።
- አብ ትንሳኤኡ ዝረአዩ ምልክታት፡ ማቴ 28:2፤ ማር 16:4።
- አብ ዕርገቱ ዝረአዩ ምልክታት፡ ማር 16:19፤ ሉቃ 24:50-51፤ ግብ 1:6-12።

10. ምሳሌታት የሱስ አጽንዕ።

ርእሰ ነገር

እቲ በሰርን ጉንዲን

እተን ክልተ ህንጻታት

ህጻናት አብ ዕዳጋ

እቶም ክልተ ዕዳ ዘለዎም

እቲ ሮሽሱ መንፈስ

አስተንትኖ እቲ ሃብታም

መኻን በለስ

ዘራኢ

ክርዳድ

ዘርኢ

እኸሊ ዘርኢ አድሪ

እቲ ማይ ብሒቕ

ሸምዓ

መርቡብ

እቲ ሕቡእ መዝገብ

እቲ ዓቢ ዋጋ ዘለዎ ሉል

እቲ በዓል ቤት

እቲ መርዓ

እቲ ዝተቀደደ ክዳን

እቲ ወደኒ ሓርቢ

ቀውዒ

ተጸባኢ

እቶም ክልተ ሰብ ዕዳ

እቲ ሕያዋይ ሳምራዊ

እቲ ሰለስተ እንጌራ

ናይ ሓቂኛ ገሳ

እታ ጸባብ ደገ

እቶም ኢጋይሽ

ድራር መርዓ

ናይ መርዓ ክዳን

እቲ ግምቢ

ንጉሰ ናብ ውግእ ምኻዱ

እተን ዝጠፍአ አባጊዕ

እቲ ዝጠፍአ ገንዘብ

እቲ ጥፋእ ወዲ

እቲ ዘይፍትሓዊ መጋቢ

መወከሲ

ሉቃ 6:37-43

ማቴ 7:24-27፤ ሉቃ 6:47-49

ማቴ 11:16፤ ሉቃ 7 : 32

ሉቃ 7:41

ማቴ 12:43-45፤ ሉቃ 11:24-26

ሉቃ 12:16

ሉቃ 13:6-9

ማቴ 13:3-8፤ ማር 4:3-8፤ ሉቃ 8:5-8

ማቴ 13:24-30

ማር 4:26

ማቴ 13:31,32፤ ማር 4:31,32፤ ሉቃ 13 : 19

ማቴ 13:33፤ ሉቃ 13 : 21

ማቴ 5:15፤ ማር 4:21፤ ሉቃ 8 : 16፤ 11 : 33

ማቴ 13:47,48

ማቴ 13:44

ማቴ 13:45,46

ማቴ 13:52

ማቴ 9:15፤ ማር 2:19,20፤ ሉቃ 5 : 34,35

ማቴ 9:16፤ ማር 2:21፤ ሉቃ 5 : 36

ማቴ 9:17፤ ማር 2:22፤ ሉቃ 5 : 37

ማቴ 9:37፤ ሉቃ 10 : 2

ማቴ 5:25፤ ሉቃ 12 : 58

ማቴ 18:23-35

ሉቃ 10:30-37

ሉቃ 11:5-8

ዮሃ 10:1-16

ማቴ 7:14፤ ሉቃ 13 : 24

ሉቃ 14:7-11

ማቴ 22:2-9፤ ሉቃ 14 : 16-23

ማቴ 22:10-14

ሉቃ 14:28-30

ሉቃ 14:31

ማቴ 18:12,13፤ ሉቃ 15 : 4-7

ሉቃ 15:8,9

ሉቃ 15:11-32

ሉቃ 16:1-9

እታ መበለት	ሉቃ 18:2-5
ፈሪሳውን ተጋዊን	ሉቃ 18:10-14
ናይ አገልጋሊ ሰራሐ	ሉቃ 17:7-10
እቶም አብ ኣታኽልቲ ወይኒ ዝነበሩ ሸቃሎ	ማቴ 20:1-16
እቲ መክሊት	ማቴ 25:14-30፤ ሉቃ 19:11-27
እቶም ክልተ ደቂ	ማቴ 21:28
እቶም ቀተልቲ፡ ሓረስቶት	ማቴ 21:33-43፤ ማር 12:1-9፤ ሉቃ 20 : 9-16
ኣም በለስ	ማቴ 24:32፤ ማር 13:28፤ ሉቃ 21 : 29-30
እቲ ዝኸቐሐ በዓል ቤት	ማቴ 24:43፤ ሉቃ 12 : 39
እቲ ናብ ርሐቕ ዝገሸ ሰብኣይ	ማር 13:34
ባህሪ ክልተ ኣገልገልቲ	ማቴ 24:45-51፤ ሉቃ 12:42-46
እተን ዓሰርተ ደናግል	ማቴ 25:1-12
እቶም ዝኸቐሐ ኣገልገልቲ	ሉቃ 12:36-38
ወይንን ጨናፍሩን	ዮሃ 15:1-6

11. ጸሎት የሱስ ኣጽንዕ።

- ኣብ ጥምቀቱ፡ ሉቃ 3:21
- ኣብ ጽምዋ ቦታ፡ ማር 1:35
- ኣብ በረኻ፡ ሉቃ 5:16
- ምሉእ ለይቲ ቅድሚ ደቀ መዛሙርቲ ምምራዱ፡ ሉቃ 6:12
- ቅድሚ "ናባይ ንዑ" ዝበል ዕድመኡ፡ ማቴ 11:25-27
- ኣብ ምምጋብ እቶም 5,000፡ ዮሃ 6:11
- ድሕሪ ምምጋብ እቶም 5000፡ ማቴ 14:23
- ናይ ጉይታ ጸሎት ምስ ኣቕረበ፡ ሉቃ 11:1-4
- ኣብ ቂሳርያ-ፊልጲ፡ ሉቃ 9:18
- ኣብ ከረን ምልዋጥ ቅድሚ ምልዋጡ፡ ሉቃ 9:28-29
- ንንኣሸቲ ህጻናት፡ ማቴ 19:13
- ቅድሚ ኣልኣዛር ካብ ምፈታት ምትንሳኡ፡ ዮሃ 11:41-42
- ኣብ ቤተ መቐደስ፡ ዮሃ 12:27-28
- ኣብ ድራር፡ ማቴ 26:26-27
- ንጴጥሮስ፡ ሉቃ 22:32
- ንደቀ መዛሙርትን ንመጻኢ ሰዓብቲን፡ ዮሃ 17
- ኣብ ጌተሰማኒ፡ ማቴ 26:36:39:42:44
- ኣብ መስቀል፡ ሉቃ 23:24
- ኣብ ኤማሁስ፡ ሉቃ 24:30
- ጸሎት ጉይታ፡ ማቴ 6:9-13

ምስራፍ ስክሶት ኢውሚቶኩዪ መንፈስ ቅዱስ አገልጻጸ

"ኢውሚቶኩዪ" ዝብል ቃል ካብ ኒውማ--ትርጉሙ ንፋስ ወይ መንፈስ--እንኩሎጂ ድማ "መጽናዕቲ ናይ" ዝብል ትርጉም ዝመጸ እዩ። ኣብ ስነ መለኮት ኢውሚቶኩዪ መጽሓፍ ቅዱስ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ዝምህር መጽናዕቲ እዩ።

ኢውሚቶኩዪ ብዛዕባ መንነት መንፈስ ቅዱስ፤ መንፈስ ቅዱስ ምቕባል፤ ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ፤ አገልግሎት መንፈስ ቅዱስ፤ ከምኡውን ውህበትን ፍረን መንፈስ ቅዱስ ዝምልከት ትምህርቲ ዘጠቓልል እዩ ።

መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትናና ወከፍ ኣማኒ ዓቢ ተራ ስለ ዝጻወት መጽናዕቲ ኢውሚቶኩዪ ንክርስቲያን ዓቢ ኣገዳስነት ኣለዎ። ተራን ስራሕን መንፈስ ቅዱስ ምጽናዕ ንኣመንቲ ካብ ዘይቅኑዕ ትምህርቲ እውን ይካላኸለሎም እዩ።

ኣብ ግዜ ቀውዒ (Harvestime) ነዚ ትምህርቲ ዝተወፈየ ፍሉይ ኮርስ ኣለዎ "The Ministry Of The Holy Spirit" ዝብል ኣርእሱቲ ዘለዎ ኮይኑ ን"ኢውሚቶኩዪ" (Pneumatology) ብዕምቀት ኩተጽንዕ ዘኽእለካ እዩ። ነዚ ኮርስ ምስ ወጻእኩኹ እዚ ዝሰዕብ ክትገብር ኢኻ።

- ስብእና መንፈስ ቅዱስ ምግላጽ።
- ዝተፈላለዩ ስማትን መዓርጋትን መንፈስ ቅዱስ ምዘርዘር።
- ንመንፈስ ቅዱስ ዝውክሉ ኣርማታት ምልላይ።
- አገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ምግላጽ።
- ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ ብኸመይ ከም እንቕበል ምግላጽ።
- ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ ምቕባል።
- ውህበት መንፈስ ዘርዘርካ ምግላጽ።
- መንፈሳዊ ውህበትካ(ታትካ) ምልላይ።
- ፍረ መንፈስ ምልላይ።።።
- ግብሪ ስጋ ምልላይ።።።
- ፍረ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ሕይወትካ ኣማዕብል።

ንዝርዝር መጽናዕቲ ኢውሚቶኩዪ፡ "The Ministry of Holy Spirit" ተወከሱ፡ ብነጻ ኣብ ኢንተርነት ኣብዚ ዝሰዕብ መርቡብ ኣበራታ፡ <http://www.harvestime.org> ይርከቡ።

ናይ መንፈስ ቅዱስ ኣምላኽነት

መንፈስ ቅዱስ ካብ ኣብን ወልድን ዝተፈልየን ምስኡ ግን ብቐረባ ዝተኣሳሰርን እዩ። ኣካል ናይ እግዚኣብሄር ሰላሴ ስለዝኾነ ምስ እግዚኣብሄር ማዕረ እዩ።

መንፈስ ቅዱስ "ኣምላኽ" ይበሃል፤

“ጴጥሮስ ከአ፡ በል ሃናንያ፡ ንመንፈስ ቅዱስ ክትሕሱ ኻብ ዋጋ እቲ ምድሪ ኸኣ መቼልካ ኸትሓብእሲ፡ ሰለምንታይ ሰይጣን ንልብኻ መልኦ፤” (ግብ5 ፡ 3-4)

“መንፈስ ኣምላኽ” ተባሂሉ ይጽዋዕ፤

“የሱስ ምስ ተጠምቀ፡ ብኡብኡ ኻብ ማይ ወጸ። እንሆ ኸኣ፡ ሰማያት ተኸፍተ፡ መንፈስ ኣምላኽ ድማ ከም ርግቢ ወሪዱ፡ ኣብ ርእሱ ኪቐመጥ ረኣየ።እንሆ ድማ፡ ብእኡ ዝሰመርኩ ፍትዊ ወደይ እዚ እዩ፡ ዚብል ድምጺ ኻብ ሰማይ መጸ።” (ማቴ 3 ፡16-17)

መንፈስ ቅዱስ ንሱ "It" ኣይኮነን። ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ብውልቃዊ ተውላጠ-ሰማት ተጠቒሱ ኣሎ። የሱስ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ንሱ "HE" ኢሉ ተዛሪቡ እዩ። የሱስ ከምዚ በለ።

- ንሱ ክምስክረለይ እዩ፡ ዮሃ 15:26።
- ንእኡ ኸሰደልኩም እዩ። ዮሃ 16:7።
- ንሱ ኬኸብረኒ እዩ፡ ዮሃ 16:14።
- ካብ ርእሱ ኣይዛረብን እዩ እሞ፡ ንሱ ነቲ ዚመጽእ ኬፍልጠኩም፡ ዮሃ 16:13።

ርክብ መንፈስ ቅዱስ ምስ ኣቦ ኣብዞም ዝሰዕሩ መወከሲታት መጽሐፍ ቅዱስ ተገሊጹ ኣሎ። ንሱ ድማ፤

- መንፈስ ኣምላኽ፡ ዘፍ 1:2፤ ማቴ 3:16።
- መንፈስ እግዚኣብሄር፡ ሉቃ 4:18።
- መንፈስ የሆዋ፡ መሳፍንቲ 3:10።
- መንፈስ እግዚኣብሄር ኣምላኽ፡ ኢሳ 61:1።
- መንፈስ ህያው ኣምላኽ፡ 2ቆሮ 3:3።

መንፈስ ቅዱስ ምስ የሱስ ዘለዎ ርክብ ኣብዞም ዝሰዕሩ መወከሲታት መጽሐፍ ቅዱስ ተገሊጹ ኣሎ። ንሱ ድማ፤

- መንፈስ ክርስቶስ፡ ሮሜ 8:9።
- መንፈስ የሱስ ክርስቶስ፡ ፊልጲ 1:19።
- መንፈስ የሱስ፡ ግብ 16:7 ።
- መንፈስ ወዱ፡ ገላትያ 4:6።
- መንፈስ እግዚኣብሄር፡ ግብ 5:9፤ 8:39 ።

ባህሪ መንፈስ ቅዱስ

ብዛዕባ ባህሪ መንፈስ ቅዱስ ክንዛረብ ከለና። ነቶም ንዕኡ ዝገልጹ መሰረታዊ ባህርያት ኢና ንዛረብ ዘለና። መጽሐፍ ቅዱስ ከም ዝምህር መንፈስ ቅዱስ፤

ኣብ ኩሉ ቦታታት ዝርከቡ።

ኣብ ኩሉ ቦታ ተረኺቡ ኣሎ፤

“ካብ መንፈስካ ናቢይ ክኸይድካብ ገጽካስ ናቢይ ክህድም እየ፤” (መዝ 139:7)

ኩሉ ዝፈልጥ።

ንኹሉ ይፈልጥ እዩ፤

“እቲ መንፈስ ግና መዓመቓ፡ ኣምላኽ እኳ ኸይተረፈ ንኹሉ ይምርምር እዩ እሞ፡ ንኣና ኣምላኽ ብመንፈስ ገይሩ ገለጸልና። እቲ ኣብኡ ዘሎ መንፈስ እንተ ዘይኩይነሱ፡ ኣብ ሰብ ዘሎ ነገር ዚፈልጥክ እንታዋይ ሰብ እዩ፤ ከምኡውን መንፈስ ኣምላኽ እንተ ዘይኩይነሱ፡ ነቲ ኣብ ኣምላኽ ዘሎ ሓደ እኳ ዚፈልጦ የልቦን።” (1ቆሮ 2:10-11)

ኩሉ ዝኸለል።

መንፈስ ቅዱስ ኩሉ ዝኸለል እዩ፤

“ስልጣን ናይ ኣምላኽ ምዃኑ፡ ኣምላኽ ኣንሳእ ተዛረቡክልተ ሳዕ ሰማዕክዎ።” (መዝ 62 ፡ 11)

“መንፈስ ቅዱስ ናባኻትኩም ምስ ዚወርድ ግና፡ ኣይሊ ክትቅበሉ፡ ...----” (ግብ 1፡8)

ዘልኣለማዊ።

ንሱ ናይ ዘለኣለም እዩ። መጀመርታ ኣይነበሮን መወዳእታ እውን ኣይክህልዎን እዩ፤

“ደም ክርስቶስ ብናይ ዘለኣለም መንፈስ ገይሩ ርእሱ ብዘይ ጽዮኖ ንኣምላኽ ዘቐረበ ግዳ፡ ንስኻትኩም ንህይወት ኣምላኽ ከተገልግሉ ክንደይ ኣዝዩ ንሕሊናኹም ካብ ምወት ግብሪ ዘየንጸሆ፤” (እብ 9 ፡ 14)

ቅዱስ እዩ።

መንፈስ ቅዱስ-ቅዱስ ማለት ንሱ ጻድቕ እዩ፤

“ብዛዕባ ወዳ፡ ብሲጋ ኻብ ዘርኢ ዳዊት እተወልደ፡ ንሱ የሱስ ክርስቶስ፡ ጉይታና፡ ካብ ምወታት ብምትንሳኡ፡ ብመንፈስ ቅዱስና ወዲ ኣምላኽ ምዃኑ ብኣይሊ እተጋህደ።” (ሮሜ 1 ፡ 3-4)

ሓቀኛ።

ኣቦን ወድን መንፈስን ኩሎም ንሓቂ ይምስክሩ እዮም።

“እቲ መንፈስውን ሓቂ እዩ እሞ፡ እቲ መንፈስ እዩ ዚምስክር ዘሎ።እቶም ዚምስክሩ ኸኣ መንፈስን ማይን ደምን፡ ሰለሰተ እዮም እሞ፡ ሰለሰተኣም ሓደ እዮም።” (1ዮሃ 5፡7-8)

ሱበእና መንፈስ ቅዱስ

መንፈስ ቅዱስ ኣካል ናይቲ ስሉሳዊ ባህሪ ኣምላኽ እዩ፤ መንፈስ ቅዱስ ግና ውልቃዊ ሱበእና እውን ኣለዎ። መጽሐፍ ቅዱስ ከም ዝገልጽ መንፈስ ቅዱስ...

ኣእምሮ ኣለዎ።

እቲ ልቢ ዚምርምር፡ ንሱ ምእንቲ እቶም ቅዱሳን ከም ፍቓድ ኣምላኽ ገይሩ ይልምን እዩ እሞ፡ ነቲ ሓሳብ መንፈስውን እንታይ ምዃኑ ይፈልጦ እዩ። (ሮሜ 8፡27)

ንኣእምሮ ወዲ ሰብ ይምርምር።

“እቲ መንፈስ ግና መዓመቕ ኣምላኽ እኳ ኸይተረፈ ንኹሉ ይምርምር እዩ እሞ፡ ንኣና ኣምላኽ ብመንፈስ ገይሩ ንስጽልና።” (1 ቈረ 2 ፡ 10)

ፍቓድ ኣለዎ።

“እዚ ኹሉ ኸኣ ንሱ እቲ ሓደ መንፈስ ከም ዚደልዮ ገይሩ ንነፍሲ ወከፍ ገግዲኡ እናመቐለ እዩ ዚገብሮ።” (1 ቈረንቶስ 12 ፡ 11)

ፍቓድ መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ንገለ ተግባራት ፍቓድ ብምኽላእ ይመርሖም፤

“ኣብ እስያ ነቲ ቃል ከይነግሩ፡ መንፈስ ቅዱስ ምስ ከልከሎም፡ ብሃገር ፍርግያን ገላትያን ሐለፉ።ኣብ ሚሲያ ምስ በጽሑ፡ ናብ ቤቲያሪ ኪኹዎ ፈተኑ፡ መንፈስ የሱስ ግና ኣይፈቐደሎምን።” (ግብ16፡6-7)

ፍቓድ መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ እውን ፍቓድ ብምሃብ ይመርሖም፤

“ንሱ ራእይ ምስ ረአየ፡ ወንጌል ክንሰብከሎም ኣምላኽ ከም ዝጸውዓና ተረጂእና፡ ብኡብኡ ናብ መቄዶንያ ክንከይድ ደሌና።” (ግብ16 ፡ 10)

ይዛረቡ።

ንፌሊጳስ ድማ ተዛረቦ፤

“መንፈስ ከኣ ንፌልጳሱ ሕለፍ፡ ናብቲ ሰረገላ ቐርብ፡ በሎ።” (ግብ8:29)

ንጴጥሮስ ድማ ተዛረቦ፤

“ጴጥሮስ ቡቲ ራእይ ኬስተንትን ከሎ፡ መንፈስ፡ እንሆ፡ ሰለስተ ሰብኣይ ይደልዩኻ ኣለዉ፡ ሰለዚ፡ ኣነ ልኢኸዮም እየ እሞ ተንሲእካ ውረድ፡ ከይተስከፍካውን ምሳታቶም ኪድ፡ በሎ።።” (ግብ 10:19)

ነቶም ኣብ ከተማ ኣንጾኪያ ዝነበሩ ሸማግሌታት ድማ ተዛረቦም።

“እዚኣቶም ንእግዚኣብሄር ኬገልግሉን ኪጸሙን ከለዉ ኸኣ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ በርናባሰን ሳውልን ነቲ ዝጸዋዕክምን ዕዮ ፍለዩለይ፡ በሎም።” (ግብ13:2)

ራእይ ምዕራፍ 2ን 3ን መንፈስ ቅዱስ ንሸውዓተ ኣብያተ ክርስቲያናት እስያ ዝተዛረቦም ኣያሎ መልእኽትታት መዝጊቡ ኣሎ።

የፍቅር።

“ኣሕዋተዩ፡ ካብቶም ኣብ ኣይሁድ ዘለዉ ዘይኣምኑ ኸድሕን፡ ኣገልግሎተይ ንዩሩሳሌምውን ኣብቶም ቅዱሳን ሰሙር ምእንቲ ኪኸውን፡ ምሳኻትኩም ምእንቲ ክበርፍሲ፡ ብፍቓድ ኣምላኽ ብኣገሉ ናባኻትኩም ክመጽእ፡ ብጉይታና የሱስ ክርስቶስን ብፍቓድ መንፈስን ብጸሎትኩም ምእንታይ ምሳይ ናብ ኣምላኽ ክትጋደሉ፡ እምዕደኩም ኣሎኹ።” (ሮሜ 15 ፡ 30)

የማልድ።

ሓደ ካብቲ ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ ስብእና ባህርያት ኣማላዲ ምኃኑ እዩ፤

“መንፈስ ድማ ከምኡ ንድኻምና ይድግፎ እዩ። ከመይ ጌርና ክንጽኢ ኸም ዚግብኣና፡ ኣይንፈልጥን ኢና፡ ሰለዚ እቲ መንፈስ ባዕሉ እዩ ብዘይንገር እህህታ ዚልምነልና።” (ሮሜ 8:26)

ስምዒታት ኣለዎ።

መንፈስ ቅዱስ ብናይ ኣመንቲ ሓዋእ ተግባራት ይሓዝን እዩ። መጠንቀቕታ ኣሎና፤

“ነቲ ንመዓልቲ ምድኣን እተሓተምኩምሉ ናይ ኣምላኽ መንፈስ ቅዱስ ኣይተጉህይዎ።” (ኤፌ 4:30)

ስማት መንፈስ ቅዱስ

ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ፡ ስማት ናይ ሓደ ሰብ መንነትን ስራሕን ንምርግጋጽ ይጠቀሙ። ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ንመንፈስ ቅዱስ ዝተዋህበ ስማት ብዛዕባ መንነቱን ኣሰራርሓኡን ብዘሕ ይገልጽ። መንፈስ ቅዱስ ድማ፤

መንፈስ ኣምላኽ።

“ቤተ መቐደስ ኣምላኽ ምኃንኩምን መንፈስ ኣምላኽ ኣባኻትኩም ሓዲሩ ምህላውንዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም።” (1 ቆረንቶስ 3 ፡ 16)

መንፈስ ክርስቶስ።

“ንስኻትኩም ግና፡ መንፈስ ኣምላኽ ሓዲሩኩም እንተ ኣልዩሉ፡ ብመንፈስ እምበር፡ ብሲጋ ኣይኩንኩምን ዘሎኹም። እቲ መንፈስ ክርስቶስ ዜብሉ ሰብ ግና፡ ንሱ ናቲ ኣይኩነን።” (ሮሜ 8:9)

ናይ ዘለኣለም መንፈሴ።

መንፈስ ቅዱስ ናይ ዘለኣለም እዩ፤ መጀመርታን መወዳእታን የብሉን።

“ደም ክርስቶስ ብናይ ዘለኣለም መንፈስ ገደሩ ርእሱ ብዘይ ጽዮፍ ንኣምላኽ ዘቐረበ ግዳ፤ ንሰኻትኩም ንህያው ኣምላኽ ከተገልግሉ ኽንደይ ኣዝዩ ንሕሊናኹም ካብ ምወት ግብሪ ዘየንጽህ” (እብ 9 ፡ 14)

መንፈስ ሓቂ።

መንፈስ ቅዱስ ንቃል እግዚአብሔር ዝኾነ መጽሐፍ ቅዱስ ዝደረሽ ምንጪ ሓቂ ስለዝኾነ ነዚ ሓቂ እዚ ንደቂ ሰባት ይገልጸሉም፤

“እቲ መንፈስ ሓቂ ምስ መጽ ግና፤ ንሱ ዝሰምዖ ዘበለ እዩ ዚዛረብ እምበር፤ ካብ ርእሱ ኣይዛረብን እዩ እሞ፤ ንሱ ነቲ ዚመጽእ ኬፍልጠኩም፤ ናብ ኩሉ ሓቂውን ኪመርሓኩም እዩ።” (ዮሃ 16፡13)

መንፈስ ጸጋ።

“ንወዲ ኣምላኽ ዝረገጸ፤ ነቲ እተቐደሰሉ ደም ኪጥን ከኣ ዘርከሰ፤ ንመንፈስ ጸጋውን ዝጸርፈ ግዳ ኽንደይ ዝገደደ ቐጽዓት ዚይግብኦ ይመስለኩም፤” (እብ 10፡29)

መንፈስ ህይወት።

“እቲ ኣብ ክርስቶስ የሱስ ዘሎ ሕጊ መንፈስ ህይወት ካብቲ ሕጊ ሓጢአት ሞትን ሓራ ኣውጺኡኒ እዩ እሞ፤” (ሮሜ 8 ፡ 2)

መንፈስ ክብራ።

“ምእንቲ ስም ክርስቶስ እንተ ተጸረፍኩም፤ እቲ ናይ ክብርን ናይ ኣምላኽን መንፈስ ኣባኻትኩም ይሓድር እዩ እሞ፤ ብጹኣን ኢኹም።” (1 ጴጥሮስ 4፡14)

መንፈስ ጥበብን ምግላጽን

መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ጥበብ ይህብን ብዛዕባ የሱስ ክርስቶስ ፍልጠት ይገልጽን፤

“ኣምላኽ ጉይታና የሱስ ክርስቶስ ኣቦ ኽብሪ ብፍልጠቱ መንፈስ ጥበብን መንፈስ ምግላጽን ምእንቲ ኺህበኩም፤” (ኤፌ 1፡17)

እቲ መጽናንዒ።

መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ኣብ ግዜ ሽግርን ሓዘንን ጽምዋን የጸናንዮም፤

“እቲ ኣቦይ ብስመይ ዚሰዶ መጽናንዒ፤ መንፈስ ቅዱሱ።” (ዮሃ 14፡26)

መንፈስ ተስፋ።

መንፈስ ቅዱስ ናይ ተስፋ መንፈስ እዩ ምኽንያቱ ንሱ ተስፋ ኣምላኽ ክፍጽም ዝተላእከ መንፈስ ስለ ዝኾነ፤

“ምሳታቶም ብሓንሳእ ከሎ ኽኣ፤ ዮሃንስ ብማይ እዩ ዘጥምቐ፤ ንሰኻትኩም ግና ድሕሪ ቐሩብ መዓልቲ ብመንፈስ ቅዱስ ክትጥመቐ ኢኹም እሞ፤ ነቲ ኽባይ ዝሰማዕኩምዎ ተስፋ ኣቦ ተጸቦዩ ኢሉ ኽብ የሩሳሌም ከይወጹ ኣዘዘም።” (ግብ 1 ፡ 4-5)

መንፈስ ቅድስና.

ንሱ ቅዱስ እዩ ንኣመንቲ ቅድስናኦም ከኽእሉም ድማ ይቐድሶም፤

“ንሱ የሱስ ክርስቶሱ ጉይታና፤ ካብ ምወታት ብምትንሳኡ፤ ብመንፈስ ቅዱስና ወዲ ኣምላኽ ምኅኑ ብሓይሊ እተጋህደ”፤ (ሮሜ 1 ፡ 4)

መንፈስ እምነት።

ክትእምን ምስ መረጽካ ከም ካልኦት ኣመንቲ ናይ እምነት መንፈስ ኣለኩ። ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢያዊ ኣብያተ ክርስቲያናት ዝተፈላለዩ ምንቅስቃሳት (denominations) ክሳተፉ ይኽእሉ እዮም፤ ሓቀኛታት ኣመንቲ እንተኾይናም ግን ኩሎም ምስ ካልኦት ሓቀኛታት ኣመንቲ ብመንፈስ እምነት ይጥርነፉ።

“ግናኽ እቲ ንጉይታና የሱስ ዘተንሰኦ ንኣናውን ምስ የሱስ ከም ዜተንሰኣና እሞ ምሳኻትኩም ኣብ ቅድሚኡ ኸም ዜቐመና እናፈለጥና፤ ከምቲ፡ ኣሚነ ሰለዚ ተዛረብኩ፡ ዚብል ጽሑፍ ዘሎ፡ እቲ ሓደ መንፈስ እምነት ካብ ዚህልወና፡ ንሕና ድማ ንኣምን፡ ሰለዚውን ንዛረብ ኣሎና።” (2 ቁረ 4 ፡ 13)

መንፈስ ምውላድ።

ብመንፈስ ቅዱስ ኢና ድማ ደቂ ኣምላኽ ኮይንና ናብ ስድራቤት እግዚኣብሄር “ዝተወለድና”፤

“ንስኻትኩምሲ ነቲ ብእኡ ጌርና ኣባ፡ ኣባ፡ ኢልና እንጽውዓሉ መንፈስ ውልድነት ኢኹም እተቐበልኹም እምበር፡ መንፈስ ባርነት ከም ብሓድሻ ንፍርሃት ኣይተቐበልኩምን።” (ሮሜ 8:15)

ኣርማታት መንፈስ ቅዱስ

መጽሐፍ ቅዱስ ንመንፈስ ቅዱስ ንምውክል ሓያሎ ኣርማታት ይጥቀም እዩ። ኣርማ ፍሉይ ትርጉም ዘለዎ ነገር ዝውክል ምልክት እዩ። ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ንመንፈስ ቅዱስ ንምውክል ዝተጠቐሙ ኣርማታት እዞም ዝስዕቡ እዮም፤

እታ ርግቢት።

መንፈስ ቅዱስ ኣብ እዋን ጥምቀት የሱስ ብመልክዕ ርግቢ ዝተገልጸ እዩ። እዚ ኣርማ መንፈስ ቅዱስ ምጽዳቕን (approval) ንጽህናን ሰላምን ዘመልክት እዩ፤

“ዮሃንስ ድማ፡ መንፈስ ቅዱስ ካብ ሰማይ ከም ርግቢ ወራዱ ኣብኡ ኪቐመጥ ከሎ ርኤኹ፡ ኢሉ መስክረ።” (ዮሃ 1:32)

ምጽዳቕ (approval) የመልክት፤

“ዮሃንስ ድማ፡ መንፈስ ቅዱስ ካብ ሰማይ ከም ርግቢ ወራዱ ኣብኡ ኪቐመጥ ከሎ ርኤኹ፡ ኢሉ መስክረ።” (ዮሃ 1:32)

ንሰላም ዝውክል እዩ፤

“ኣዩ፤ ከም ርግቢ ኣኸናፍ እንተ ዚህልወንሱ፤ ነፊረ፤ ምዕረፍኩ ነይረ፤ በልኩ። (መዝ 55:6)

ንጽህና ዘመልክት እዩ፤

“ግናኽ ርግቢይ፡ ፍጽምተይሲ፡ ሓንቲ እያ፡ ነዲኣ ሓንቲ እያ፡ ንወላዲታ ምርጽቲ እያ፡ ኣዋልድ ርእየን ብጽእቲ በልኡ።” መሃ 6:9)

ዘይቲ።

ዘይቲ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ከም ምልክት ወይ ኣርማ መንፈስ ቅዱስ ተጠቐሙ ኣሎ። ዘይቲ ንኣገልግሎት ብርሃንን ፈውስን ቅብኣትን የመልክት። እዚአም ኩሎም ብመንፈስ ቅዱስ ኣቢሉ ንሓደ ኣማኒ ዝወሃብ እዩ።

“ንድኻታት ከበሰርም ሰለ ዝቐብኣኒ፡ መንፈስ እግዚኣብሄር ኣብ ልዕሊይ እዩ። ንምሩኻት ከምልሱ፡ ንዕውራት ምርኣይ፡ ንግፋዓት ከኣ ምውጻእ ሓራ ኽሰብኹ” (ሉቃ 4:18)

“ማለት ብዘዕባ የሱስ ብዓል ናዝሬት፡ ኣምላኽ ብመንፈስ ቅዱስን ብሓይልን ከም ዝቐብሉ፡ ኣምላኽ ምስኡ ሰለ ዝኹኑ፡ እናዞረ ጽቡቕ ከም ዝገበረ፡ ነቶም ሰይጣን ዝሰበሮም ኩሎም ከኣ ከም ዘሕወዩ፡ ንስኻትኩም ትፈልጡ ኢኹም።” (ግብ 10:38)

“ጽድቂ ፈቶካ ዓመጸ ኸኣ ጸላእኩ ሰለዚ እግዚኣብሄር ኣምላኽካ ሓለፋ ብጸትካ ብዘይቲ ሓጉስ ቀብኣኩ እዩ ዚብል።” (እብ 1 ፡ 9)

ማይ.

ማይ ነቲ መንፈስ ቅዱስ ንኣማኒ ዘምጽኦ ሓድሽ ሕይወትን ካብ ሓጢአት ምጽራይን ዘመልክት እዩ። የሱስ መንፈስ ቅዱስ ከም ማይ ምጻኑ ተዛሪቡ፤

“በታ ዳሕረይቲ ዓባይ መዓልቲ በዓል የሱስ ደው ኢሉ ጨደረ በለውን፡ ዝጸምኤ እንተሉ፡ ናባይ ይምጽእ እሞ ይሰተ። ብኣይ ዚኣምን፡ እቲ ጽሑፍ ከም ዝበለ፡ ካብ ኩባዱ ርባታት ማይ ህይወት ኪውሕዝ እዩ። የሱስ ገና ስለ ዘይክበረ መንፈስ ቅዱስ ኣይወረደን ነበረ እሞ፡ እዚ ብዛዕባቲ እቶም ብእኡ ዝኣመኑ ኪቐበልዎ ዘለዎም መንፈስ እዩ እተዛረቡ።” (ዮሃ 7:37-39)

“ማይ ኣብቲ ጽሑፍ ውሓይዝ ከኣ ኣብቲ ንቐጽ ከፍሰስ እዩ፡ መንፈሰይ ኣብ ዘርእኹ በረኽተይ ከኣ ኣብ ሓድግኻ ኸፍሰሶ እየ እሞ፡ ...----” (ኢሳ 44:3)

ማሕተም።

ማሕተም ዋንነት ዘመልክት ፍሉይ ምልክት እዩ። ዝተዛዘመ ስምምዕ እውን የመልክት። መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ናይ እግዚአብሔር ከም ዝኾኑ ሓቲሙዎም ኣሉ። ድሕነቶም ዝተዛዘመ ስራሕ ምጻኑ እዩ ዘመልክት።

“ንስኻትኩምውን ብእኡ ቻል ሓቂ፡ ናይ ምድኣንኩም ወንጌል፡ ምስ ሰማዕኩም ብእኡውን ምስ ኣመንኩም፡ ብናይ ተሰፋ መንፈስ ቅዱስ ተሐተምኩም።” (ኤፌ 1:13)

“ነቲ ንመዓልቲ ምድኣን እተሐተምኩምሉ ናይ ኣምላኽ መንፈስ ቅዱስ ኣይተገብረዎ።” (ኤፌ 4:30)

“... እቲ ዝሐተመናን ኣብ ልብናውን ዕርቡን መንፈስ ዝሀበናን ኣምላኽ ንሱ እዩ።” (2 ቁረ 1: 22)

ንፋስ.

ንፋስ እውን ኣርማ መንፈስ ቅዱስ እዩ። ንሓይሊ መንፈስ ቅዱስ ዝውክል እዩ፤

“ንፋስ ናብ ዝደለዮ ይነፍሱ፣ ድምጹ ድማ ትሰምዕ፣ ካብይ ከም ዝመጸን ናብይ ከም ዝኸይድን ግና ኣይትፈልዋን ኢኹ። ካብ መንፈስ ዝውለድ ዘበለ ኹሉ እውን ከምኡ እዩ።” (ዮሃ 3:8)

“ኣብ መበል ሓምሳ መዓልቲ ድማ ኩላቶም ሐቢሮም ብኣንሳእ ነበሩ። ብድንገት ከኣ ከም ብርቱዕ ህብባላ ንፋስ ካብ ሰማይ ደሃይ መጹ፡ ነታ ኣብኣ ተቐማሪም ዘለውዋ ቤትውን ንብዘላ መልኣ።” (ግብ 2 : 1-2)

ንፋስ ክትሪኦ ኣይትኸእልን ኢኹ፤ ብርግጽ ግን ብንፋስ ዝረኣ ሳዕቤናት ክትዕዘብ ትኸእል ኢኹ። ኣብ ተፈጥሮኣዊ ዓለም ንፋስ ፍሉይ ዕማማት ኣለዎ። እዞም ተግባራት እዚኦም ተፈጥሮኣዊ ምምሰሳል ናይቲ ኣብ መንፈሳዊ ዓለም ዘሎ “ንፋስ” መንፈስ ቅዱስ ኮይኖም፡ ነዚ ዝስዕብ ሓቅታት ዘጠቓልሉ እዮም፤

- ንፋስ ህይወት የፍራ፡ እናነፈስ ዘርኢ ይበታተን እዚ ድማ ሓዱሽ ዕብየት የምጽእ እዩ። መንፈስ ቅዱስ ኣብ ልብን ኣእምሮን ሰባት ብዘርኢ ቃል ኣምላኽ ኣቢሉ ህይወትየፍራ።
- ንፋስ ንሰርናይ ካብ ሓሰር ይፈልዮ፡ ነቲ ሓሰር የጽርዮ። መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትኣማኒ ከም መጽረዩ ሓይሊ ኮይኑ የገልግል።
- ንፋስ ንዝድገለ ከሰል የቃጽሎ፡ ንፋስ መንፈስ ቅዱስ ንህዝቢ ኣምላኽ ኣብ ምንቕጃሕ ይድግፍን ንዓለም ኣገልግሎት ዝህብ ሃልሃል ዝበል ሓዊ ይገብሮምን።

ሓዊ.

ሓዊ ካልእ ኣርማ መንፈስ ቅዱስ እዩ። በዞም ዝስዕቡ መንገድታት ይግለጽ፤

- ሓዊ ምሳሌ ህላወ ጎይታ እዩ፤

“መልኣኽ እግዚአብሔር ከኣ ካብ ማእከል ኣሻሽ፡ ቈጥቋጥ ብሃልሃታ ሓዊ ተራእዩ። እንተ ጠመተ ድማ እንሃኢታ ቈጥቋጥ ብሓዊ ትነድድ ነበረት፡ እታ ቈጥቋጥ ግና ኣይተበልፂትን።” (ዘጸ 3 : 2)

- ሓዊ ምሳሌ ተቆጣልነት (approval) እግዚአብሔር እዩ፤

“ሓዊ ኸአ ካብ ቅድሚ እግዚአብሔር ወጹ፤ ነቲ ዚሓርር መስዋእትን ነቲ ሰብሕታትን ኣብ ልዕሊ መሰውኢ በልዮ። ኩሎም እቶም ህዝቢ ምስ ረኣዩ፤ እልል በሉ፤ ብገጹም ከኣ ፍግም በሉ።” (ዘሌ 9:24)

- ሓዊ ሓለዋን ምርሒትን ይህብ፤

“ለይትን መዓልትን ምእንቲ ኺጉዘዙ፤ እግዚአብሔር ድማ ብመዓልቲ መገዲ ኺመርሖም ብዓንዲ ደበና፤ ብለይቲ ኸኣ ኺብርሃሎም ብዓንዲ ሓዊ ቐቅድሚኦም ይኸይድ ነበረ።” (ዘጸ 13 : 21)

- ሓዊ የጽርይ፤

ነቢይ ኢሳይያስ ብሓዊ መንፈስ ቅዱስ ከመይ ከም ዝነጸሐ ዘዘንቱ ኢሳ 6:1-8 ኣንብብ።

- ሓዊ ምሳሌ ህላወ መንፈስ ቅዱስ እዩ፤

መንፈስ ቅዱስ ንመጀመርያ ጊዜ ክወሃብ ከሎ ሓዊ ከም ምልክት ህላወኡ ተጠቒሙ፤ “እተመቐቐለ ልሳን ሓዊ ዚመስል ድማ ተራእዮም፤ ኣብ ልዕሊ ነፍሲ ወከፎም ከኣ ተቐመጡ።” (ግብ2 : 3)

- ሓዊ ንፍርዲ ይውክል፤

“ኣምላኽና ዚባላዕ ሓዊ እዩ።.....” (እብ 12 : 29)

መብጽዓ።

መንፈስ ቅዱስ "ቀዳማይ ክፍሊት" እዩ--ከም ቅድመ ክፍሊት--ናይ መጻኢ ክብሪ፤

“ንሱ ንምድሓን ጥራቴ፤ ንውዳሴ ኸብሩ፤ ዕርቡን ርስትና እዩ።” ኤፌ. 1:14)

“ግናኽ እቲ ብክርስቶስ ገይሩ ምሳኻትኩም ዘጽንዓናን ዝቐብኣናን እቲ ዝሓተመናን ኣብ ልብናውን ዕርቡን መንፈስ ዝህበናን ኣምላኽ ንሱ እዩ።” (2 ቈረ 1:21-22)

ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ

ፍጥረት።

መንፈስ ቅዱስ ኣብ ምፍጣር ምድሪ ይንቀሳቐስ ነይሩ፤

“ምድሪ ድማ በረኻን ጥራዩን ነበረት፤ ጸልማት ከኣ ኣብ ልዕሊ መዓሙቕ ነበረ። መንፈስ ኣምላኽ ድማ ኣብ ልዕሊ ማይት ይዘምቢ ነበረ።” (ዘፍ 1:2)

“ንንፋሳት ልኡኻትኩን ሃልሃልታ ሓዊ ኣገልገልትኻ ዝበርካቡም።” (መዝ 104:30)

ቅዱሳት ጽሑፋት።

ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ነቲ ዝተጻሕፈ ቃል ኣምላኽ ዘጠቓልል ኮይኑ ቅዱሳት ጽሑፋት ወይ መጽሓፍ ቅዱስ እውን ይበሃል። መንፈስ ቅዱስ ብ፤

- ምግላጽ፤

መልእኽቲ ኣምላኽ ንደቂ ሰባት ጸሓፍቲ ተዛረቦም፤

“ትንቢትሲ ቅዱሳት ሰባት እዮም ብመንፈስ ቅዱስ ተመሪሖም ካብ ኣምላኽ እተዛረብዎ እምበር፤ ኩቶ ብፍቓድ ሰብ ኣይመጸን።” (2 ጴጥ 1 : 21)

- ምልዕዓል፤

እቲ መልእኽቲ ቅኑዕ ክኸውን፤ ነዞም ጸሓፍቲ መሪሖም እዩ

“ኩሉ ጽሑፍ ብመንፈስ አምላክ ዝተዋህበ እዩ፡ ንትምህርቲ፡ ንመግናሕቲ፡ ንመጸረምታ፡ ንመምሃሪ ጽድቂ ድማ ይጠቅም። እቲ ናይ አምላክ ሰብ፡ ንኸሉ ሰናይ ግብሪ አጸቢቐ እተዳለወ፡ ፍጹም ምእንቲ ኪኸውን።” (2ጢሞ 3 ፡ 16-17)

– ምብራህ፤

መልእክቲ ወንጌል ንክርድኡ ንልቢ ደቂ ሰባት የብርሀ፤

“እቲ ኣቦይ ብሰመይ ዚሰዶ መጻናንዒ፡ መንፈስ ቅዱሳ፡ ንሱ ኹሉ ኺምህረኩም፡ ዝነገርኩኹም ዘበለውን ከዘክረኩም እዩ።” (ዮሃ 14:26)

እስራኤል

ህዝቢ እስራኤል ብእግዚአብሄር ከም ሓደ ህዝቢ ዝተመርጸ፡ ብእኡ ኣቢሉ ኣብ ዓለም ንርእሱ ክግለጽን ዕላምኡ ክፍጽምን እዩ። እቲ መሲሕ ንሰባት ካብ ሓጢአት ከድሕን ዝመጸ ብእስራኤል ኣቢሉ እዩ። ካብታ ርእሰ ከተማ እስራኤል ዝኾነት ኢየሩሳሌም መልእክቲ ወንጌል ኣብ መላእ ዓለም ተዘርግሐ። ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ንእስራኤል ካብ መጀመርታ እቲ ህዝቢ ኣትሒዙ ርኡይ እዩ። መንፈስ ቅዱስ፤

- ኣብ ልዕሊ መራሕቲ እስራኤል መጸ። ናይዚ ኣብነታት ኣዝዮም ብዙሓት እዮም ስለዚ ንኹሉም እቶም ፍጻመታት ከም ኣካል ናይዚ ክፍሊ ጽሑፍ ንምዝርዛር ኣይከኣልን። ብሉይ ኪዳን ከተጽንዕ ከለኹ፡ መንፈስ ጌይታ ኣብ ልዕሊ መራሕቲ፡ ካህናት፡ ኑቢያት፡ ነገስታትን ህዝቡን ከም ዝመጽእ ብዙሕ መወከሲታት ከተሰተብህለሉ ኢኹ።
- ኣብ ልዕሊ ናይ እስራኤል ናይ ኣምልኾ ቦታታት መጸ።

“ሸዑ ኑቲ ድንኳን ምርኻብ ደበና ኣጉልበቡ፡ ክብሪ እግዚአብሄር ከኣ ኑቲ ማሕደር መልኡ።” (ዘጸ 40:34)

“ኩን ድማ፡ እቶም ካህናት ካብ መቐደስ ምስ ወጹ፡ ኑቲ ቤት እግዚአብሄር ደበና መልኡ።” (1 ነገ 8:10)

– ናብ ምድሪ ተስፋ መሪሖም።

“ዜሰተምህሮም ድማ ጸቡቕ መንፈስካ ሁብካዮም። ማናኻ ኸኣ ካብ ኣፎም ኣየጉደልካን፡ ንጽምኡቶም ድማ ማይ ሁብካዮም።ኣብ በረኸውን ገለ ከዩጉደልካ፡ ኣርብዓ ዓመት መገብካዮም።” (ክህምያ 9:20)

- ኣብ ዘመን ጸበባ (tribulation) ኣብ ልዕሊ እስራኤል ክመጽእ እዩ። እቲ ጸበባ ኣብ መጻኢ ኣብ ምድሪ ዓቢ ሸግር ዘጋጥመሉ እዋን እዩ፡ ኣብዚ እዋን እዚ ኣምላክ ኣብ ልዕሊ እስራኤል ፍሉይ ምልክት ዕቕባ ዘንብር እዩ።

“ማሕተም እቲ ህያው ኣምላክ ዘለዎ ኻልእ መልኣኸውን ካብ ምብራቕ ጸሓይ ኪወጽእ ከሎ ርኡኹ። ንሱ ኸኣ ኑቶም ምድርን ባሕርን ኪጉድኡ እተዋህቦም ኣርባዕተ መላእክቲ ብብርቱዕ ድምጺ ጸውዖም እሞኑቶም ባሮት ኣምላኽና ኣብ ገግምባሮም ክሳብ እንኣትሞምሲ፡ ምድሪ ወይስ ባሕሪ፡ ወይስ ኣእዋም ኣይትጉድኡ፡ በለ። ቀጽሪ እቶም ሕቱማት ድማ ሰማዕቲ፡ ካብ ብዘሎ ነገድ ደቂ እስራኤል ሚእትን ኣርብዓን ኣርባዕተን ሸሕ ሕቱማት።” (ራእይ 7:2-4)

- ኣብ ሚሊንዮም (millennium) ኣብ ልዕሊ እስራኤል ክመጽእ እዩ። ሚሊንዮም (millennium) የሱስ ኣብ ምድሪ ዝነግሰሉ ሸሕ ዓመት ሰላም እዩ፤

ኣብ ልዕሊ ቤት ዳዊትን ኣብ ልዕሊ እቶም ኣብ የሩሳሌም ዚነብሩን መንፈስ ጸጋን ምህለላን ክኸው እዩ፡ ንሳቶም ከኣ ንኣይ፡ ኑቲ ዝወግእዎ ኺጥምቱ እዮም፡ ከምቲ ንኣደ ውሉድ ዚበኽዩሉ ኺበኽዩሉ፡ ከምቲ ንበኹሩ መሪር ሓዘን ዚሓዘሉ ኣምራሮም ኪሓዘኩሉ እዮም። (ዘካ 12:10)

ሰይጣን

መንፈስ ቅዱስ ንኣይሊ ሰይጣን ዝድርት ዝገትእ መንፈሳዊ ሓይሊ እዩ፤

“... ጸላኢ ኸም ውሒዝ ደሪኹ እንተ መጸ፡ ትንፋስ እግዚአብሄር ኪሰግ እዩ።” (ኢሳ 59:19)

መንፈስ ቅዱስ ካብ ዓለም ምስ ተኣልየ ሸዑ ጸረ ክርስቶስ ዝኾነ ክፉእ ገዛኢ ዓለም ንዝተወሰነ ጊዜ ቁጽጽር ክሕዝ እዩ።

ምስጢር ምፍራስ ሕግስ እቲ ሕጂ ዚኸልክሎ ዘሎ ጥራይ ካብ ማእከል ክሳብ ዚጸረግ ድሮ እኳ ይወድ ኣሎ እቲ መፍረስ ሕጊ ድማ ሸዑ ኺግለጽ እዩ። ንእኡ ጉይታና የሱስ ብመንፈስ ኣፋ ገይሩ ኼጥፍኡ፡ ብምግላጽ ምጽኣቱውን ክንቱ ኺገብር እዩ። እቶም ዚጠፍኡሉ ንምድኣኖም ዚኸውን ፍቕሪ ሓቂ ስለ ዚይተቐበሉ፡ ንኣታቶም ናይ እዚ ኣመጸጽኣ ብኸሉ ጥበራ ዓመጽ፡ ብኸሉ ሓይልን ትእምርትን ተኣምራት ሓሶትን ብሓይሊ ሰይጣን እዩ ዚኸውን። ስለዚ ኸኣ እቶም ብዓመጽ ባህ ዚበሉም እምበር፡ ንሓቂ ዘይኣምኑ ኹሎም ምእንቲ ኺፍረዱ፡ ኣምላኹ ነቲ ሓሶት ክሳብ ዚኣምኑ፡ ብርቱብ ስሕተት ይሰደሎም። (2 ተሰሎንቄ 2፡7-12)

የሱስ

ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትየሱስ ርኡይ ነበረ። የሱስ፤

- ብመንፈስ ዝተጠነሰ፤

“እቲ መልኣኽ ከኣ መሊሱ፡ መንፈስ ቅዱስ ኪወርደኪ ሓይሊ ልዑልውን ኬጽልለኪ እዩ። ስለዚ ኸኣ እቲ ዚውለድ ቅዱሱ ወዲ ኣምላኽ ኪብህል እዩ።” (ሉቃ 1 ፡ 35)

ልደት የሱስ ክርስቶስ ከምዚ እዩ፡ ኣዲኡ ማርያም ንዮሴፍ ተሐጽኖ ኸላ፡ ከይተራኸቡ፡ ብመንፈስ ቅዱስ ጠኒሳ ተረኽቦት። ዮሴፍ ሕጹያ፡ ጻድቕ ሰብኣይ ነበረ እሞ፡ ብሕቡእ ኪሐድጋ ሐሰበ እምበር፡ ኪገልጽ ኣይፈተወን። ንሱ እዚ ኺሐሰብ ከሎ፡ እንሆ፡ መልኣኽ እግዚኣብሄር ብሕልሚ ተራእዮ፡ ከምዚ ኢሉ፡ ዮሴፍ ወዲ ዳዊት፡ እቲ ሕጽይትኻ ማርያም ጠኒሳቶ ዘላ ኻብ መንፈስ ቅዱስ እዩ እሞ፡ ንምውሳዳ ኣይትፍራህ። (ማቴ 1፡18, 20)

- ብመንፈስ ዝተቐበሉ፤

“የሱስ ምስ ተጠምቑ፡ ብኡብኡ ኻብ ማይ ወጸ። እንሆ ኸኣ፡ ሰማያት ተኸፍተ፡ መንፈስ ኣምላኽ ድማ ከም ርግቢ ወራዱ፡ ኣብ ርእሱ ኪቐመጥ ረኣየ።” (ማቴ 3፡ 16) ።

“ንድኻታት ከበስሮም ስለ ዝቐብኡ፡ መንፈስ እግዚኣብሄር ኣብ ልዕሊይ እዩ። ንምሩኻት ከምልሱ፡ ንዕውራት ምርኣይ፡ ንግፋዓት ከኣ ምውጻእ ሓራ ኸሰብኹ።” (ሉቃ 4፡18)

“ማለት ብዘዕባ የሱስ ብዓል ናዝሬት፡ ኣምላኽ ብመንፈስ ቅዱስን ብሓይልን ከም ዝቐበሉ፡ ኣምላኽ ምስኡ ስለ ዝኹኑ፡ እናዞረ ጸቡቕ ከም ዝገበረ፡ ኑቶም ሰይጣን ዝሰበሮም ኩሎም ከኣ ከም ዘሕወዩ፡ ንሰኻትኩም ትፈልጡ ኢኹም።” (ግብ 10፡38)

“ጽድቂ ፈቶካ ዓመጽ ኸኣ ጸላእኩ ስለዚ እግዚኣብሄር ኣምላኽካ ሓለፋ ብጽትካ ብዘይቲ ሓጉስ ቀብኣኩ እዩ ዚብል።” (እብ 1 ፡ 9)

- ብመንፈስ ዝተሓተመ

ወዲ ሱቡ ንእኡ ኣቡ ንሱ ኸኣ ኣምላኽ፡ ሐቲምዎ እዩ እሞ፡ ነቲ ንሱ ዚህበኩም ንዘለኣለም ህይወት ዚነብር ብልፂ እምበር፡ ነዚ ሓላፊ ብልፂ ኣይትበሩ፡ ኢሉ መለሰሎም። (ዮሃ 6፡27)

- ብመንፈስ ዝምራሕ፤

“ሸዑ መንፈስ ንየሱሱ ብድያብሎሰ ኪፍተን፡ ናብ በረኻ ኣውጽኡ።” (ማቴ 4 ፡ 1)

- ብመንፈስ ዝሕይል፤

“ኣነ ኒጋንንቲ ብመንፈስ ኣምላኽ ዘውጽኡም ካብ ኩንኩ ግና፡ እንሂ መንግስቲ ኣምላኽ ናባኻትኩም መጽት።” (ማቴ 12 ፡ 28)

- ብመንፈስ ዝተመልኦ፤

የሱስ መንፈስ ቅዱስ መሊእዎ ኻብ ዮርዳኖስ ተመልሱ፡ ብመንፈስ ከኣ ናብ በረኻ ተመርሑ። (ሉቃ 4 ፡ 1)

“አምላክ መንፈሱ ሰፊሩ አይሁብን እዩ እሞ፤ አምላክ ዝለኣኹ ንሱ ቻል አምላክ እዩ ዚነግር።” (ዮሃ 3:34)

- ብመንፈስ ዝተሸገረ፤

“ሽዑ የሱሱ ንሳ ክትበኪ ኽላ፤ እቶም ምስኣ ዝመጹ አይሁድውን ኪበኽዩ ኽለዉ ርእዩ፤ ብመንፈሱ ተኪዙ እናኣሕነቅነቶ።” (ዮሃ 11:33)

- ብመንፈስ ተሓጉሲ፤

“ብታ ጊዜ እቲኣ የሱስ ብመንፈስ ቅዱስ ተሓጉሲ በለውን፤ አቦይ ጉይታ ሰማይን ምድርን፤ ነዚ ኻብ ብልህታትን ካብ ለባማትን ስለ ዝሓባእኩዮ፤ ንሕጻናት ኮኣ ስለ ዝገለጽኩዮ፤ እወ አቦይ፤ ስምረትካ ኣብ ቅድሚኻ ኽምዚ ስለ ዝኾኑ ኤመሰግነካ ኣሎኹ።” (ሉቃ 10:21)

- ብመንፈስ ኣቢሉ ዝቐርብ፤

“ደም ክርስቶስ ብናይ ዘለኣለም መንፈስ ገይሩ ርእሱ ብዘይ ጽያፍ ንአምላክ ዘቐረበ ግዳ፤ ንሰኻትኩም ንህያው አምላክ ከተገልግሉ ኽንደይ ኣዘዩ ንሕሊናኹም ካብ ምወት ግብሪ ዘየንጽሆ፤” (እብ 9 : 14)

- ብመንፈስ ዝተንሰኣ፤

ክርስቶስ ድማ፤ ናብ አምላክ ምእንቲ ኼቐርበና ኢሉ፤ ንሱ እቲ ጻድቕ ስለቶም ዓመጽቲ ሓንሳእ ስለ ሓጢአት ሞተ፤ ብስጋ ሞተ፤ ብመንፈስ ግና ህያው ኩኔ። (1 ጴጥ 3:18)

“ንሱ የሱስ ክርስቶስ፤ ጉይታና፤ ካብ ምወታት ብምትንሳኡ፤ ብመንፈስ ቅዱስና ወዲ አምላክ ምኅኑ ብሓይሊ እተጋህደ።” (ሮሜ 1 : 4)

- ንደቀ መዛሙርቲ ብመንፈስ ኣዘዘ፤

“ክሳብ እታ ዝበረገላ መዓልቲ ነቶም ዝሓረዩም ሃዋርያት ብመንፈስ ቅዱስ ምስ ለኣኹም።” (ግብ 1 : 2)

ሓዋኣን።

መንፈስ ቅዱስ ብዛዕባ ሓዋኣን ዝህቦ ኣገልግሎት ብየሱስ እተገልጸ፤

“ግናኽ እንተ ኸድኩ ኸም ዚሓሸኩም፤ ሓቂ እነግረኩም ኣሎኹ። ኣነ እንተ ዘይከድኩሉ እቲ መጽናንዒ ናባኻትኩም ኣይመጽእን እዩ እሞ፤ እንተ ኸድኩ ግና፤ ንእኡ ኸሰደልኩም እዩ። ንሱ ምስ መጽ ኸኣ፤ ንዓለም ብዛዕባ ሓጢአትን ብዛዕባ ጽድቅን ብዛዕባ ፍርድን ኪረትዓ እዩ። ብዛዕባ ሓጢአት፤ ብኣይ ስለ ዘይኣመኑ። ብዛዕባ ጽድቁ፤ ናብ አቦይ እኼይድ ኣሎኹ እሞ፤ ደጊም ኣይትርእዩንን። ብዛዕባ ፍርዱ ኸኣ፤ ገዛኢ እዛ ዓለም እዚኣ ስለ እተፈርዶ።” (ዮሃ 16:7-11)

ቤተ ክርስቲያን።

መንፈስ ቅዱስ ኣብ ቤተ ክርስቲያን ንሓያሎ ዕላማታት የገልግል። ንሱ...

- ኣቕሙዎ፤

“እምብኣርሲ ንሰኻትኩም ኣብቲ የሱስ ክርስቶስ ባዕሉ እምኒ መኣዘኑ ዝኹነ መሰረት ነቢያትን ሃዋርያትን እተነደቑኩም፤ ደጊም ደቂ ዓዶም ንቅዱሳንን ሰድራ ቤቱ ንአምላክን ኢኹም እምበር፤ ኢጋይሸን መጻእተኛታትን ኣይኩንኩም። ኣብኡ ብዘሎ እቲ ህንጻ ብጉይታ ቅድስቲ ቤተ መቐደስ ምእንቲ ኪኸውን፤ እናተኣሳሰረ ይበቢ እዩ። ንሰኻትኩምውን ኣብኡ ማሕደር አምላክ ብመንፈስ ክትኩኑ ሐቢርኩም ትህገዱ ኣሎኹም።” (ኤፌሶን 2:19-22)

- ንኣምልኾኣ የነቓቐሕ፤

“ንሕና ንአምላክ ብመንፈስ እነገልግሎ፤ ብየሱስ ክርስቶስ ተመኪሕናውን ብስጋ ዘይንእመን ግዝረት ንሕና ኢና።” (ሬልጺ 3 : 3)

- ንሚስቱናዊ ንጥፈታታ የቅንዕኔ

መንፈስ ከአ ንፊልጶላ ሐለፍ፡ ናብቲ ሰረገላ ቅርብ፡ በሎ። (ግብ 8:29)

አብ እሴዩ ነቲ ቻል ከይነግሩ፡ መንፈስ ቅዱስ ምስ ከልከሎም፡ ብሃገር ፍርግያን ገላትያን ሐለፉ። አብ ሚሴዩ ምስ በጽሐ፡ ናብ ቤተኃይሉ ኪኹዱ ፈተኑ፡ መንፈስ የሱስ ግና ኣይፈቐደሎምን። . . ንሱ ራእይ ምስ ረአዩ፡ ወንጌል ክንሰብከሎም ኣምላኽ ከም ዝጸውዓና ተረጺእና፡ ብኡብኡ ናብ መቄዶንያ ኽንክይድ ደሌና። (ግብ 16:6,7,10)

እዚኣቶም ንእግዚኣብሄር ኬገልግሉን ኪጸሙን ከለዉ ኸኣ፡ መንፈስ ቅዱሱ በርናባስን ሳውልን ነቲ ዝጸዋዕክዎም ዕዮ ፍለዩለይ፡ በሎም። . . . ንሳቶም ከምዚ ኢሎም ብመንፈስ ቅዱስ ተልኢኹም ናብ ሴሌውቅያ ወረዱ። ካብኡ ኸኣ ብመርኩብ ናብ ቆጵሮስ ከዱ። (ግብ 13:2, 4)

- ኣገልገልቲ ይመርጽ፤

“ስለዚ ንርእሰኹምን ነታ ብግዝጸ ደሙ ዘጥረዩ ማሕበር ጉይታን ክትጓሰዩ፡ መንፈስ ቅዱስ ኤጲስቆጶስ ገይሩ ኣብኣ ዝሸመኩም ኩሉ መጓሰ ሐልዉ።” (ግብ 20:28)

- ሰባኸቲ ይቐብእ፤

“እምነትኩም ብስልጣን ኣምላኽ እምበር፡ ብጥበብ ሱብ ምእንቲ ኸይትሰረትሲ፡ ዘረባይን ስብከተይን ድማ ብምርዳእ መንፈስን ስልጣንን እምበር፡ ብዜስድፅ ዘረባ ጥበብ ኣይክበረን።” (1 ቁረ 2 : 4)

- ውሳኔታት ይመርሕ፤

“...----- ገለ ሓለፋ ጸር እኳ ኸይንጽዕክኩም፡ ንመንፈስ ቅዱስን ንኣናን ተራእዩና እዩ.....” (ግብ 15 : 28)

- ብሓይሊ የጥምቅ፤

“ኣብ መበል ሓምሳ መዓልቲ ድማ ኩላቶም ሐቢሮም ብሓንሳእ ነበሩ። ብድንገት ከኣ ከም ብርቱዕ ህቡባ ንፋስ ካብ ሰማይ ደሃይ መጹ፡ ነታ ኣብኣ ተቐሚጦም ዘለውዋ ቤትውን ንብዘላ መልኣ። እተመቐቐለ ልሳን ሓዊ ዚመስል ድማ ተራእዮም፡ ኣብ ልዕሊ ነፍሲ ወከፎም ከኣ ተቐመጡ። ኩሎም ድማ መንፈስ ቅዱስ መልኦም፡ መንፈስ ቅዱስ ኪዛረቡ ኸም ዝህቦምውን ብኸልእ ቋንቋታት ኪዛረቡ ጀመሩ።” (ግብ 2 : 1-4)

ኣመንቲ

መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትኣመንቲ ኣገዳሲ ዕላማ የገልግል። ንሱ...

- ይረትዕ፤

ስብኡትን ኣንስትን ናብ የሱስ ንምስሓብ ንሓጢአት ዝፈርድ መንፈስቅዱስ እዩ። ብዘይ እዚ ናይ መንፈስ ኣገልግሎት ኣማኒ ክትከውን ኣይትኽእልን ኢኻ፤

“ንሱ ምስ መጻ ኸኣ፡ ንዓለም ብዛዕባ ሓጢአትን ብዛዕባ ጽድቅን ብዛዕባ ፍርድን ኪረትዓ እዩ። ብዛዕባ ሓጢአት፡ ብኣይ ሰለ ዘይኣመኑ።ብዛዕባ ጽድቁ፡ ናብ ኣቦይ እኸይድ ኣሎኹ እሞ፡ ደጊም ኣይትርእዩንን።ብዛዕባ ፍርዱ ኸኣ፡ ግዚ እዛ ዓለም እዚኣ ሰለ እተፈርዶ።” (ዮሃ 16:8-11)

- ብሓድሻ ልደት ይፈጥር፤

መንፈስ ቅዱስ ኣማኒ ምስ ኮንካ ህይወትካ ይቐይር፤

“ንሱ ብምሕረቱን ብምሕዳብ ሓድሻ ልደትን ብምሕዳስ መንፈስ ቅዱስን እዩ ዘድሓናና እምበር፡ ንሕና ብዝገበርናዮ ግብሪ ጽድቁ ኣይከኑንን።” (ቲቶ 3:5)

“የሱስ ድማ ካብ ላዕሊ እንተ ዘይተወልደ፡ ንመንግስቲ ኣምላኽ ኪርእያ ዚኽእል ከም ዘልቡ ብሓቂ፡ ብሓቂ እብለካ ኣሎኹ፡ ኢሉ መለሰሉ። ኒቆዲሞስ ከኣ፡ ንሱበከ ምስ ኣረገ፡ ኪውለድ ከመይ ኢሉ ይክኣሎ፤ መሊሱ ናብ ከርሲ ኣዲኡ ኣትዩሰ ኪውለድ ይክኣሎ እዩ፤ በሎ። የሱስ መለሱ ብሓቂ፡ ብሓቂ እብለካ ኣሎኹ፡ ካብ ማይን መንፈስን እንተ ዘይተወልደ፡ ኣብ መንግስቲ ኣምላኽ ኪኣቱ ዚኽእል የልቦን። ካብ ስጋ እተወልደ ስጋ እዩ፡ ካብ መንፈስ እተወልደ ኸኣ መንፈስ እዩ። ካብ ላዕሊ ኽትውለዱ ብግዲ እዩ ስለ ዝበልኩኹ ኣይትገረም።” (ዮሃ 3:3-7)

- ይቕድስ፤

መንፈስ ቅዱስ ነቲ ብናይ ሓድሽ ልደት ተመክሮ ዝተቐየረ ሰብ ወሲዱ ብጽድቁ ክነብር የኽእሎ፤

“ግናኽ ኣቲም ብጉይታ ፍቕራት ኣሕዋትና፡ ኣምላኽ ካብ ጥንቲ ብናይ መንፈስ ቅድስናን ብእምነት ሓቅን ንምድሓን ስለ ዝሓረየኩም፡ ንሕና ብዛዕባኻትኩም ንኣምላኽ ኩሉ ሳዕ ከነመስግኖ ግቡእና እዩ።” (2 ተሰ 2:13)

- የጥምቕ፤

“ኩሎም ድማ መንፈስ ቅዱስ መልኦም፡ መንፈስ ቅዱስ ኪዛረቡ ኸም ዝህቦምዎን ብኻልእ ቋንቋታት ኪዛረቡ ጀመሩ።” (ግብ 2 : 4)

- ኣብ ውሽጢ ይነብር፤

ዕላማ ናይዚ ኣብ ውሽጢ ምሕዳር ነቲ ብድሕነት ዝተቐበሎ ሓድሽ ባህሪ ንምሕያል እዩ፤

“ብዋጋ ተዕዲግኩም ኢኹም እሞ፡ ስጋኹም ቤተ መቐደስ እቲ ኣባኻትኩም ዘሎ፡ ካብ ኣምላኽ እተቐበልኩምዎ መንፈስ ቅዱስ ምዃኑ፡ ናይ ርእሰኹምዎን ከም ዘይኩንኩምዶ፡ ኣይትፈልጡን ኢኹም፤ ስለዚ ብስጋኹም ንኣምላኽ ኣኽብርዎ።” (1 ቁረ 6:19)

“ቤተ መቐደስ ኣምላኽ ምዃንኩምን መንፈስ ኣምላኽ ኣባኻትኩም ሐዲሩ ምህላዉንዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም፤” (1 ቁረ 3 : 16)

“ስለዚ ሓዲ እኳ ብክርስቶስ እንተ ኣልዩ፡ ንሱ ሓድሽ ፍጥረት እዩ፡ እቲ ብሉይ ሐሊፉ፡ እንሆ፡ ኩሉ ሓድሽ ኩይቲ።” (2 ቁረ 5 : 17)

“ኣነሱ ብመንፈስ ተመላለሱ እሞ ትምኒት ስጋ ኣይክትፍጽሙን ኢኹም፡ እብለኩም ኣሎኹ። ስጋ ነቲ ምስ መንፈስ ዚጸረር እዩ ዚምነ መንፈስዎን ነቲ ምስ ስጋ ዚጸረር እዩ ዚምኑ። ነቲ እትደልይዎ ምእንቲ ኺይትገብሩ፡ እዚኣቶም መጻርርቲ እዮም።ብመንፈስ እንተ ተመራሕኩም ግና፡ ትሕቲ ሕጊ ኣይኩንኩምን።” (ገላ 5:16-18)

- የሐይል፤

“ብመንፈስ ኣብቲ ናይ ውሽጢ ሰብ ብሓይሊ ምእንቲ ኽትብርትዎ፡ ከምቲ ሃብቲ ኽብሩ ኺህበኩም እጽሊ ኣሎኹ።” (ኤፌ 3:16)

- ናብ ሓድነት የምጽእ፤

መንፈስ ቅዱስ ንሓደ ኣማኒ ብመንፈስ ምስ ኣምላኽን ካልኣት ኣመንቲን ሓደ ይገብር። እዚ ድማ “ሓድነት መንፈስ” ይባሃል፤

“እቲ ምስ ጉይታ ዚለግብ ግና ምስኡ ሓደ መንፈስ እዩ።” (1 ቁረ 6:17)

“ከምቲ ስጋ ሓደ ኽነሱሱ ብዙሕ ኣካላት ዘለዎ፡ ብዘሎ እቲ ኣካላት ስጋ ኸኣ፡ ብዙሕ ክነሱሱ ሓደ ስጋ ዝኹን ክርስቶስ ከኣ ከምኡ እዩ።ኣይሁድ ወይስ ጽርኣውያን፡ ባርት ወይስ ጭዋታት እንተ ኹንና፡ ንሕና ኹላትና ሓደ ስጋ ምእንቲ ኽንከውንሲ፡ ብሓደ መንፈስ ተጠሚቕና ኢና እሞ፡ ሓደ መንፈስ ሰቲና።” (1 ቁረ 12 : 12-13)

- የማልድ፤

“መንፈስ ድማ ከምኡ ንድኻምና ይድግፎ እዩ። ከመይ ጌርና ኽንጽሊ ኸም ዚግብኣና፤ ኣይንፈልጥን ኢና፤ ሰለዚ እቲ መንፈስ ባዕሉ እዩ ብዘይገገር እህህታ ዚልምነልና።” (ሮሜ 8:26)

“ንስኻትኩም ግና፤ ኣቲም ፍቁራተይ፤ ቦታ ኻብ ኩሉ እተቐደሰት እምነትኩም ንርእስኹም እናህነጽኩም፤ ብመንፈስ ቅዱሳውን እናጸሌኹም።” (ይሁዳ 20)

ብኹሉ ጸሎትን ልማኖን ኩሉ ሳዕ ብመንፈስ እናጸሌኹም እሞ፤ ምስናይ እዚውን ብኹሉ እናተጸመምኩም፤ ሰለ ኹሉም ቅዱሳን ብጸሎት ንቐሐ፤ (ኤፌሶን 6:18)

- ምርሒታት ይህብ፤

“እቲ መንፈስ ሓቂ ምስ መጻ ግና፤ ንሱ ዝሰምዖ ዘበለ እዩ ዚሃረብ እምበር፤ ካብ ርእሱ ኣይሃረብን እዩ እሞ፤ ንሱ ነቲ ዚመጽእ ኬፍልጠኩም፤ ናብ ኩሉ ሓቂውን ኪመርሓኩም እዩ።” (ዮሃ 16:13)

“..... ብመንፈስ ኣምላኽ ዚምርሐ ዘበሉ፤ ንሳቶም ውሉድ ኣምላኽ እዮም።----” (ሮሜ 8:14)

- ፍቕሪ ዘገልጽ እዩ፤

መንፈስ ቅዱስ ብኣማኒን ኣቢሉ እዩ ፍቕሪ ክርስቶስ ዘርእ፤

“ብቲ እተዋህበና መንፈስ ቅዱስ ፍቕሪ ኣምላኽ ኣብ ልብና ሰለ ዝፈሰሱ እታ ተስፋ ድማ ኣይተሐፍርን እዩ።” (ሮሜ 5 : 5)

- ንምሰሊ ክርስቶስ ክንመስል ይሕግዝ፤

“ንሕና ኹላትና ግና ብቐሉፅ ገጽ ነቲ ኽብሪ ጉይታ ኸም ብመሰትያት ጌርና እናጠመትናዮ፤ ከም ካብ መንፈስ ጉይታ ኽብ ክብሪ ናብ ክብሪ ናብቲ ምሰሊ ኣርኢያኡ ንልወዮ።” (2 ቁረ 3:18)

- ሓቂ ይገልጽ፤

“እቲ መንፈስ ግና መዓመቕ ኣምላኽ እኳ ኸይተረፈ ንኹሉ ይምርምር እዩ እሞ፤ ንኣና ኣምላኽ ብመንፈስ ገይሩ ገለጸልና።” (1 ቁረ 2 : 10)

- ይምህር፤

“ንስኻትኩምሲ፤ ከምቲ ቐብኣቲ ብዘዕባ ኹሉ ዚምህረኩም ዘሎ፤ ሓቂውን እዩ፤ ሓሶት ኣይኩነን፤ እሞ ኸምቲ ንሱ ዝመህረኩም ኳንኩም፤ ኣብኡ ኽትነብሩ ኢኹም። እምብኣርኽ እቲ ኻብኡ እተቐበልኩምዎ ቐብኣት ኣባኻትኩም ይነብር ኣሎ እሞ፤ ሓደ እኳ ኸምህረኩም ኣየድልየኩምን እዩ።” (1ዮሃ 2:27)

- መረጋገጺ ድሕነት፤

“ውሉድ ኣምላኽ ምዃንና ኸኣ እቲ መንፈስ ባዕሉ እዩ ምስ መንፈስና ኹይኑ ዚምስክር።” (ሮሜ 8 :16)

“እቲ ትእዛዩ ዚሕሉ ድማ ኣብኡ ይነብር፤ ንሱውን ኣብኡ ይነብር። ንሱ ኣባና ኸም ዚነብር ከኣ፤ ንሕና ብቲ ዝህበና መንፈስ ንፈልጥ ኢና።” (1ዮሃ 3:24)

- ሓርነት ይህብ፤

“እቲ ኣብ ክርስቶስ የሱስ ዘሎ ሕጊ መንፈስ ህይወት ካብቲ ሕጊ ሓጢኣት ሞትን ሓራ ኣውጺኡኒ እዩ እሞ።” (ሮሜ 8 : 2)

“ጉይታስ መንፈስ እዩ፤ ኣብቲ መንፈስ ጉይታ ዘለዎ ድማ፤ ኣብኡ ሓርነት ኣሎ።” (2 ቁረ 3:17)

- የጸናንዕ፤

“...ብፍርሃት እግዚአብሄርን ብምጽንናዕ መንፈስ ቅዱስን እናተመላለሱ...” (ግብ 9:31)

ነቲ መንፈስ ሓቂ፡ ዓለም ዘይትርእዮን ዘይትፈልጦን ሰለ ዝኹነት፡ ክትቅበሎ ኣይከኑላን እዩ። ንሰኻትኩም ግና፡ ምሳኻትኩም ይሓድር ኣባኻትኩምውን ኪነበር እዩ እሞ፡ ትፈልጥዎ ኢኹም።... እቲ ኣባይ ብስመይ ዚሰዶ መጻናንዒ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ ንሱ ኹሉ ኺምህረኩም፡ ዝነገርኩኹም ዘበለውን ኬዘክረኩም እዩ።” (ዮሃ 14:17,26)

- የተንሰእ፤

“ናይ እቲ የሱስ ካብ ምወታት ዘተንሰኡ መንፈስ ኣባኻትኩም ሓዲሩ እንተ ኣልዩ ግና፡ እቲ ንክርስቶስ የሱስ ካብ ምወታት ዘተንሰኡ፡ ንሱ ነቲ መዋቲ ሲጋኹምውን፡ ቦቲ ኣባኻትኩም ሓዲሩ ዘሎ መንፈሱ ገይሩ፡ ህያው ኪገብሮ እዩ።” (ሮሜ 8 : 11)

- ይዛረብ፤

“መንፈስ ቅዱስ እዩ እምበር፡ ንሰኻትኩም ኣይከኑንኩምን እትዛረቡ እሞ፡ ኣሕሊፎም ኪህቡኹም ምስ ወሰዱኹም፡ እንታይ ከም እትዛረቡ ኣቐዲምኩም ኣይትጨነቑ፤ እቲ ቦታ ሰዓት እቲኣ ዚውሀበኩም ደኣ ተዛረቡ።” (ማር 13:11)

- ሓይሊ ኣምላኽ የርእ፤

“እምነትኩም ብስልጣን ኣምላኽ እምበር፡ ብጥበብ ሰብ ምእንቲ ኺይትሰረትሲ፡ ዘረባይን ሰብከተይን ድማ ብምርዳእ መንፈስን ሰልጣንን እምበር፡ ብዜሰድዕ ዘረባ ጥበብ ኣይክበረን።” (1 ቈረ 2:4-5)

- ንኣምልኾ የነቐኸሐ፤

“ኣምላኽ መንፈስ እዩ፡ እቶም ዚሰግዱሉ ድማ ብመንፈስን ብሓቅን ኪሰግዱሉ ይግብኡም።----” (ዮሃ 4:24)

- ንምስክርነት ሓይሊ ይህብ፤

ናይ ምምሰካር ሓይሊ ሓደ ሰብ ብመንፈስ ቅዱስ ከም ዝተጠምቀ ሓቐኛ መርትዖ እዩ።

መንፈስ ቅዱስ ናባኻትኩም ምስ ዚወርድ ግና፡ ሓይሊ ኽትቅበሉ፡ ኣብ የሩሳሌምን ኣብ ኩላ ይሁዳን ኣብ ሰማርያን ክሳብ ወሰን ምድሪ ምስክር ክትኩትኒ ኢኹም፡ በሎም፡(ግብ 1 : 8)

- መንፈሳዊ ህያባትን ፍረታትን ይህብ፤

መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ መንፈሳዊ ውህበት ይህብ። እዚኣም ከም ኣካል ቤተ ክርስቲያን ብኣድማዒ መንገዲ ንክሰርሐ ዘኽእሎም ፍሉይት ክእለታት እዮም። መንፈስ ቅዱስ እውን ኣብ ህይወትኣደ ኣማኒ መንፈሳዊ ፍረ የማዕብል እዩ። መንፈሳዊ ፍረ ማለት መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወት ኣደ ኣማኒ ዘለዎ ባህሪ የመልክት።

ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ

ኣብ ሓድሽ ኪዳን "ኣጠምቁ" ዝብል ቃል ምስ መንፈስ ቅዱስ ኣተሓሕዙ ዝተጠቐመሉ ሸውዓተ ክፍልታት ኣሎ። ካብዚኣም እቶም ኣርባዕተ ኣብ ወንጌላት ዝተመዝገቡ ቃላት ዮሃንስ መጥምቐ እዮም።

“ኣነስ ንንስሓ ብማይ ኤጥምቐኩም ኣሎኹ፡ እቲ ድሕረይ ዚመጽእ ግና ካባይ ይሕይል እዩ፡ ኣነስ ኣሳእኑ ክጽወር እኳ ኣይበቅዕን። ንሱ ብመንፈስ ቅዱስን ብሓውን ኤጥምቐኩም እዩ።” (ማቴ 3 : 11)

“ኣነ ብማይ ኤጥምቐኩም ኣሎኹ፡ ንሱ ግና ብመንፈስ ቅዱስ ኤጥምቐኩም እዩ።” (ማር 1:8)

“ዮሃንስ መለሰ ንኹሎም በሎም፡ ኣነስ ብማይ እየ ዘጥምቐኩም ዘሎኹ፡ እቲ ኻባይ ዚብርትዕ፡ ኣነ ሰራኽ ኣሳእኑ ንምፍታሕ ዚይበቅዕ ግና ይመጽእ ኣሎ። ንሱ ብመንፈስ ቅዱስን ብሓውን ኤጥምቐኩም እዩ።” (ሉቃ 3 : 16)

“እቲ ብማይ ከጥምቐ ዝለኣኸኒ ደኣ፡ እቲ፡ መንፈስ ቅዱስ ወራዱ ኣብኡ ኪቐመጥ ከሎ እትርእዮ፡ ንሱ እዩ ብመንፈስ ቅዱስ ዚጥምቐ፡ ኢሉኒ እምበር፡ ኣነስ ኣይፈለጥክዎን።” (ዮሃ 1:33)

የሱስ ብዛዕባ ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ እውን ተዛሪቡ እዩ፤

“የሃንሰ ብማይ እዩ ዘጥምቶ፡ ንሰኻትኩም ግና ድሕሪ ቅሩብ መዓልቲ ብመንፈስ ቅዱስ ክትጥመቹ ኢኹም፣ ----” (ግብ 1 ፡ 5)

ጴጥሮስ ብዛዕባ ኣብ ቤት ቐርኔሌዎስ ዝተፈጸሙ ፍጻሜታት ክዛረብ ከሎ ናይ የሱስ ቃላት ጠቐሰ።

“ኸሁ ነቲ፡ የሃንሰ ብማይ ኣጥመቶ፡ ንሰኻትኩም ግና ብመንፈስ ቅዱስ ክትጥመቹ ኢኹም፡ ዝብል ቃል ጉይታ ዘከርኩ።” (ግብ11 ፡ 16)

ጳውሎስ እውን ምስ መንፈስ ቅዱስ ብምትእስሳር “ኣጠምቁ” ዝብል ቃል ተጠቒሙ እዩ፤

“ኣይሁድ ወይስ ጸርአውያን፡ ባሮት ወይስ ጭዋታት እንተ ኹንና፡ ንሕና ኹላትና ኣደ ስጋ ምእንቲ ኽንክውንሲ፡ ብኣደ መንፈስ ተጠሚቕና ኢና እሞ፡ ኣደ መንፈስ ሰቴና።” (1 ቈረ 12 ፡13)

“ናብ መንፈስ ቅዱስ ምጥማቕ” ዝብል ኣረግጎ፡ ክርስትያናዊ ጥምቀት ኣብ ማይ ንምግላጽ ዝጥቀሙሉ ቃላትን ኣደ እዩ። ኣብ ክልቲኡ ጥምቀት ንወሽጣዊ መንፈሳዊ ተመክሮ ብደጋዊ መረጋገጺ እዩ።

ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ ኣብ በዓል ጳራቅሊጦስ ኣብ ዝጽዋዕ ናይ ኣይሁድ በዓል እዩ ተዋሂቡ። በዚ ምኽንያት እዚ፡ ጥምቀት ብመንፈስ ቅዱስ ብዘኩሕ ግዜ “ናይ ጴንጠቆስጦ ተመክሮ” ይበሃል፡ እቲ ናይ መንፈስ ምሃብ ግዜ ድማ “መዓልቲ ጴንጠቆስጦ” ተባሂሉ ይጽዋዕ።

መንፈስ ቅዱስ ካብ ሰማይ ወሪዱ ኣብ ኢየሩሳሌም ኣብ ላዕለዋይ ክፍሊ ናይ ኣንቲ ቤት ዝተኣከቡ ኣመንቲ ምሉእ ብምሉእ ኣጥሒልዎም (ዝተጠመቹ) እዮም። ከምቲ ብዩሱስ ዝተኣከቡ ምምጽእ መንፈስቅዱስ ክጽበዩ ጸኒሖም እዮም። ጴጥሮስ እዚ ተመክሮ እዚ ፍጻሜ ናይቲ ብክቢይ የኤል ኣቢሉ ዝተዋህበ ተስፋ እግዚኣብሄር “ኣብ ዳሕሮት መዓልታት...ኣብ ልዕሊ ኩሉ ስጋ መንፈሳይ ክፍሰስ እየ” ኢሉ።

“ብድሕርዚ ኪኸውን እዩ፡ መንፈሳይ ናብ ልዕሊ ኹሉ ስጋ ክኸው እዩ፡ ኣወዳትኩምን ኣዋልድኩምን ኪንበዩ፡ ኣረገውትኹም ሕልሚ ኺሐልሙ፡ ኣጉግዘኩም ከኣ ራእይ ኪርእዩ እዮም። ቦተን መዓልታት እቲኤንሲ ኣብ ሰብኡትን ኣንስትን ባሮት እኳ መንፈሳይ ክኹሉ እዩ።” (ዮሴል 2፡28-29)

ኣብዚ ምፍሳስ መንፈስ ቅዱስ ተባዕታይን ኣንስተይትን ንኣሸቱን ዓበይትን ክካተቱ ነበሮም። ትንቢት ኪሓልሙን ራእይ ኪርእዩን ነበሮም። መንፈስ ኣምላኽ ንኽልቲኦም ኣገልገልቲ (ሰብኡት) ይኹን ንኣገልገልቲ (ኣንስቲ) ኣይሊ ክህበም እዩ ነይሩ። ኣብታ መንፈስ ቅዱስ ዝተዋህበላ መዓልቲ ጴጥሮስ ከምዚ በለ።

“ጴጥሮስ ከኣ፡ እቲ ተስፋ ንኣኻትኩምን ንደቅኹምን ነቶም ኣብ ርሒቕ ዘለዉ ኹሎም፡ እግዚኣብሄር ኣምላኽና ዚጽውዖም ዘበሉን እዩ እተዋህበ እሞ፡ ተክሲሉ ነፍሲ ወክፍኩም ከኣ ብሰም የሱስ ክርስቶስ ንሕድገት ኣጢኣት ይጠመቑ፡ ህያብ መንፈስ ቅዱሳውን ክትቅበሉ ኢኹም በሎም።” (ግብ 2 ፡ 38-39)

ጴጥሮስ ዝበሎ ተስፋ መንፈስ ቅዱስ ከምዚ ከምዝነበረ ኣግሂዱ፤

- ሃገራዊ መብጽዓ፡ “ናባኻትኩም” (ህዝቢ ኣይሁድ) ።

- ናይ ወለዶ መብጽዓ፡ “ደቅኻ።”

- ኣድማሳዊ መብጽዓ፡ “ንኹሎም ኣብ ርሒቕ ዘለዉ።”

ኣብ ኣድሻ ኪዳን ሰባት ብመንፈስ ቅዱስ ክጥመቹ ከለዉ እንታይ ከም ዚጋጠመ ዝተነግረና ሰለስተ ጥቅስታት ኣሎ፤

መዓልቲ ጳራቅሊጦስ

ግብ 2፡2-4 ኣብ መዓልቲ ጴንጠቆስጦ ዚጋጠመ እዩ።

“ብድንገት ከአ ከም ብርቱዕ ሀብብ ንፋስ ካብ ሰማይ ደሃይ መጽ፡ ነታ አብኣ ተቐሚጦም ዘለውዎ ቤትውን ንብዘላ መልእክተመቻቸለ ልሳን ሓዊ ዚመስል ድማ ተራእዮም፡ አብ ልዕሊ ነፍሲ ወከፎም ከኣ ተቐመጡ፡ኩሎም ድማ መንፈስ ቅዱስ መልእክም፡ መንፈስ ቅዱስ ኪዛረቡ ኽም ዝሀገዎውን ብኻልእ ቋንቋታት ኪዛረቡ ጀመሩ።” (ግብ 2 ፡ 2-4)

አብ ቤት ቀርኔሌዎስ

አብ ግብ 10፡44-46 ጴጥሮስ ክሰብኽ እንክሎ አብ ቤት ቀርኔሌዎስን ስድራቤቱን ዘጋጠመ ይነገረና

“ጴጥሮስ ገና እዚ ቻልዚ ኺዛረብ ከሎ፡ አብቶም ነቲ ቻል ዝሰምዕዎ ኹላቶም መንፈስ ቅዱስ ወረደ፡እቶም ካብ ወገን ግዝረት ዝኹኑ፡ ምስ ጴጥሮስ ዝመጹ አመንቲ ብጃንቋታት ኪዛረቡን ንኣምላኽ ኬመስግኑን ሰምዖም እሞ፡ አብ ኣህዛብ ድማ ህያብ መንፈስ ቅዱስ ስለ ዝፈሰሰ ተገረመ።” (ግብ 10፡44-46)

ቀዳሞት አመንቲ አብ ኤፌሶን

ግብ.19፡6 አብ እቶም ቀዳሞት አመንቲ አብ ኤፌሶን ዘጋጠመ ይነገረና።

“ጳውሎስ ኢዱ ምስ ኣንበረሎም ከኣ፡ መንፈስ ቅዱስ ናባታቶም ወረደ። ሸዑ ብጃንቋታት ተዛረቡን ተነበዩን።” (ግብ 19፡6)

ዝሞ ክፍልታት እዚአቶም ከነጻጽር ከለና ንሰለስቲአም ሓባራዊ ዝኾነ ሓደ ስጋዊ ምልክት ኣሎ፡ እቶም ዋምቀት መንፈስ ቅዱስ ዝተቐበሉ ብኻልእ ቋንቋታት ይዛረቡ ነበሩ። ካልኣት ልዕሊ ባህርያዊ ምልክታት መንፈስ ቅዱስ ተጠቒሶም ኣለዉ፤ ካብዚአም ግን ሓደ እኳ አብ ሰለስቲኡ ኣጋጣሚታት ርኡይ ኣይነበረን።

አብ መዓልቲ ጳራቅሊጦስ ድምጺ ብርቱዕ ንፋስ ተሰሚዑ ዝረኣዩ ልሳን ሓዊ ተራእዮ። እዚአቶም ኣብተን ካልኣት ክልተ ኣጋጣሚታት ኣይተመዝገቡን። አብ ኤፌሶን እቶም ሓደስቲ ዝተለወጡ ትንቢት ተነበዩ። እዚ ኣብ መዓልቲ ጴንጠቆስጦ ወይ ኣብ ቤት ቀርኔሌዎስ ከም ዘጋጠመ ኣይተጠቐሰን።

ሃዋርያት ኣብ ተመክሮ ቀርኔሌዎስን ስድራቤቱን ዝተዓዘብዎ ሓደ ደጋዊ ምልክት ቋንቋታት ምዝራቦም እዩ። እዚ ስጋዊ ምልክት እዚ ንደቀ መዛሙርቲ እዚ ስድራ ብመንፈስ ቅዱስ ከም ዝተጠመቐ መርትዖ እዩ ነይሩ። ካብዚ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ሓቂ እዚ ብሓይሊ መንፈስ ቅዱስ ብጃንቋታት ምዝራብ ስጋዊ ምልክት ሓደ ሰብ ብመንፈስ ቅዱስ ከም ዝተጠምቀ ዘረጋግጽ እዩ ኢልና ንደምድም።

ምልክት "ልሳን" ሰብ ዝፈልጦም ቋንቋታት ክኾኑ ይኽእሉ እዮም። ኣብ መዓልቲ ጳራቅሊጦስ ዘጋጠመ እዚ እዩ፤

“ኩላቶም ተገረመን ተደነቑን፡ ከምዚ ኽኣ በሎ፡ እንሆ፡ እዞም ዚዛረቡ ኹሎም ዝላውያንዶ ኣይኩኑን፤ ከመይ ኢልና ደኣ ኹላትና በቡቲ እተወለድናሉ ጃንቋ ኺዛረቡ ንሰምዖም ኣሎና።” (ግብ 2 ፡ 7-8)

ልሳን እውን ሰብ ዘይፈልጦ ቋንቋ ክኸውን ይኽእል እዩ። እዚ ድማ ዘይፍለጥ ቋንቋታት ይበሃል፤

“እቲ ብጃንቋ ዚዛረብ ምስጢራት ብመንፈስ ይዛረብ ኣሎ፡ ሓደ እኳ ኣየስተውዕሎን እዩ እሞ፡ ንኣምላኽ እምበር፡ ንሰብ ኣይኩነን ዚዛረብ ዘሎ።” (1 ቁረ 14 ፡ 2)

ውህበታት መንፈስ ቅዱስ

"መንፈሳዊ" ዝብል ቃል "ብመንፈስ ቅዱስ ዝልለ ወይ ዝቆጸጸር" ማለት እዩ። መንፈሳዊ ውህበት ንሓደ አማኒ ኣብ ኣካል ክርስቶስ ክገልግሉ ዘኽእሎም መንፈስ ቅዱስ ዝህቦ ልዕለ ባህርያዊ ክእለት እዩ።

ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ መሪሕነት ውህበታት ሃዋርያት፡ ነብያት፡ ወንጌላውያን፡ ጓሶት፡ መምህራንን ይርከብዎም። ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ ምዝራብ ውህበታት ትንቢት፡ ትምህርቲ፡ ማዕዳን፡ ቃል ጥበብን ቃል ፍልጠትን የጠቓልል። ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ ምግልጋል ውህበታት ፡ ምግልጋል፡ ምሕጋዝ፡ መሪሕነት፡ ምምሕዳር፡ ምሃብ፡ ምሕረት ምርኣይ፡ ምልላይ መናፍስቲ፡ እምነትን ምቕባል ጋሻን የጠቓልል። ምልክት ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ቋንቋታት፡ ምትሩጋም ቋንቋታት፡ ተአምራትን ፈውስን የጠቓልል። ንተወሳኺ መጽናዕቲ ብዛዕባ ህያባት፡ ኣብቲ ናይ ቀውዲጊዜ (Harvestime) ኮርስ "Ministry Of The Holy Spirit" ርእ።

ዕላማ ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ኣብ ኤፌሶን 4፡12-15 ተዘርዚሩ ኣሎ፤

ኩላትና ናብ ሕብረት እምነት፡ ናብ ፍልጠት ወዲ ኣምላኽ፡ ናብ እኹል ሰብኣይ፡ ናብ ልክዕ ምልኣት ብጽሕፍ ክርስቶስ ክሳብ እንበጽሕ፡ እቶም ቅዱሳን ኮቲ ግብሪ ኣገልግሎት ንምህናጽ ሲጋ ክርስቶስ ምሉኣት ምእንቲ ኪኹኑ ኢሉ፡ ንሱ ገሊጹም ሃዋርያት ገሊጹም ደማ ነብያት፡ ገሊጹም ከኣ ወንጌላውያን፡ ገሊጹምውን ጓሶትን መምህራንን ኪኹኑ ሀብ፡ድሕሪ ሕጂ ንሕና ቦቲ ኻብቲ ብምጥባር ሰብን ንምፍሓስ ሲሕተት ዚኸውን ተንኩልን ዚመጽእ ናይ ትምህርቲ ኹሉ ንፋስ ንየው ነጀው እንድፋእን እንኽብከብን ቁልዑ ምእንቲ ኺይንኸውንሲ፡ብፍቕሪ ንሓቂ እናሰዑብና፡ ናብቲ ርእሲ ዝኹን ክርስቶስ ንዕብ። (ኤፌሶን 4፡12-15)

ብመሰረት እዚ ክፍሊ ዕላማታት መንፈስ ቅዱስ፤

- ንቅዱሳን ፍጹማት ንምግባር።
- ዕዮን ኣገልግሎትን ምድንፋዕ።
- ንክርስቶስን ቤተ ክርስቲያንን ምህናጽ።

ዕላማታት ወይ ሸቶታት መንፈሳዊ ውህበት፡ ንሕና፤

- ናብ ሕብረት እምነት ንምብጻሕ።
- ብዛዕባ ክርስቶስ ዘለና ፍልጠት ንምዕባይ።
- ክርስቶስ ከም ኣርኣያና ጌርና ናብ ፍጽምና ምዕባይ።
- ብናይ ሓሶት ትምህርቲ ዘይታለል ርጉእ ምኻን።
- ብክርስቶስ ብመንፈስ ምብሳል።

ነፍሲ ወከፍ አማኒ እንተወሓደ ሓደ መንፈሳዊ ውህበት ኣለዎ፤

"ነፍሲ ወከፍ ከምቲ እተቐበሎ ውህበት ጸጋ፡ ከም ሕያዎት መገብቲ ናይቲ ብዙሕ ዝግይነቲ ጸጋ ኣምላኽ ንሓድሕድኩም ኣገልግሉ።" (1 ጴጥሮስ 4፡10)

ግናኽ ንነፍሲ ወከፍ ምግለጽ መንፈስ ንጥቕሚ ይውህቦ እዩ . . እዚ ኹሉ ኸኣ ንሱ እቲ ሓደ መንፈስ ከም ዚደልዮ ገይሩ ንነፍሲ ወከፍ ገግዲኡ እናመቐለ እዩ ዚገብር። (1ቆሮ 12፡7, 11)

መንፈሳዊ ውህበት ዘለልዩ ቀንዲ ክፍልታት፤

- ሮሜ 12፡1-8	1ቆሮ 12፡1-31
- ኤፌሶን 4፡1-16	-1ጴጥ 4፡7-11

እዚ ውህበታት እዚ ካብ ኣምላኽ ብዝተፈላለዩ መገዲ ንኸነገልግል ፍሉይ ክእለት ምዃኑ ኣይትረስዕ። ኣብ ህይወትካ ገለ መርትዖታት ናይዚኣም ክህሉ ይኽእል እኳ እንተኾነ፡ ግድን ግን እቲ ውህበት ኣለካ ማለት ኣይኮነን። ንኣብነት ኩሎም ኣመንቲ ንዕዮ ጉይታ ብዕሸርን ሞባእን ክህቡ ኣለዎም፡ እቲ ናይ ምሃብ ውህበት ግን ብመንፈስ ኣምላኽ ዝተደረገኸ ዘይተለምደ ልግሲ እዩ። ኩሎም

አመንቲ ብመሰረት ቃል አምላክ ብመዐቀኒ እምነት አለዎም። ውህበት እምነት ግን ኪኖ ናይ ተራ ክርስቲያን ናይ ምእማን ፍሉይ ክእለት እዩ።

ገለ ሰባት ኩሎም እቶም ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ተዘርዚሮም ዘለዉ መንፈሳዊ ውህበታት ሎሚ ንቤተ ክርስቲያን ከምዘይኮኑ ይዛረቡ። ገለ ውህበታት ከም ትንቢት፣ ቋንቋታት፣ ተአምራት ወዘተ፣ ንቐዳመይቲ ቤተ ክርስቲያን ጥራይ ከም ዝከበረ ይኣምኑ። መብዛሕትኡ ግዜ ንርእይቶኦም ንምድጋፍ ኣብ 1 ቁረንቶስ 13፡10 ይጥቀሙ እዮም፤

“ግናኽ እቲ ምልኣት ምስ መጽጢ እቲ ምቃል ኪሰበር እዩ።” (1 ቁረ 13 ፡ 10)

እዞም ሰባት እዚኦም ቤተ ክርስቲያን ምስ ተመሰረተት ድሕሪ ደጊም ገለ ካበዞም ዝያዳ ተአምራታዊ ውህበታት ኣየድልዮምን ይብሉ። እቲ ከስተብህለሉ ዘይክእሉ ግን ፍልጠት እውን ኣብ ተመሳሳሊ ክፍሊ “ዝጠፍአ” ወይ ከም ዝሰዓር ተጠቂሱ ኣሎ፤

“ፍቕሪ ኩቶ ኣይተቋርጽን እዩ። ትንቢት እንተተሎ ንሱ ኺሰበር፣ ምዝራብ ቋንቋታት እንተተሎ ንሱ ኺውዳእ፣ ፍልጠት ንእተሎውን ንሱ ኺሰበር እዩ።” (1 ቁረ 13 ፡ 8)

ዛ ዋቕሲ እዚኦ ድሕሪ ደጊም ቋንቋታትን ትርጉም ቋንቋታትን ትንቢትን ኣየድልን እዩ ንምባል እንተተጠቐምናሉ፣ ሽቡ ፍልጠት እውን ድሕሪ ደጊም ኣየድልን እዩ ክንብል ኣሎና። እዚ ክፍሊ እዚ ብሓቂ ነቲ ፍጽምቲ መንግስቲ አምላክ ኣብ ምድሪ እተመሰረተሉ መጻኢ ግዜ እዩ ዚመልክት። እቲ ፍጽም ዝኾነ ኣብቲ ግዜ እቲ ሰለ ዝመጽእ፣ ሽቡ ዝኾነ መንፈሳዊ ውህበት ኣየድልየናን እዩ፣ ምክንያቱ...

“ካብቲ ዝፋንውን ዓው ዝበለ ድምጺ፣ እገሆ ድንኳን አምላክ ምስ ሰብ፣ ንሱውን ምሳታቶም ኪክበር እዩ፣ ንሳቶም ከኣ ሀዘቡ ኪኹኑ እዮም፣ አምላክውን ባዕሉ ምሳታቶምን አምላኽምን ኪኸውን እዩ።” (ራእይ 21፡3)

ምስቲ ከምዚ ዝእመሰለ መልእኽቲ ዝልእኽ አምላክ ክንነብር ኢና እሞ፣ ብትንቢት፣ ብቋንቋ፣ ወይ ብትርጉም መልእኽቲ ኣየድልየናን እዩ። ምስ ምንጪ ፍልጠት ክንነብር ኢና እሞ፣ ቃል-ጥበብ ወይ ቃል-ፍልጠት ኣየድልየናን እዩ። ናይ መናፍሰቲ ምልላይ ኣየድልየናን እዩ፣ ከመይሲ...

“እቶም ኣብቲ ናይቲ ገንሽል መጽሐፍ ህይወት እተጻሕፉ ደኣ እምበር፣ ገለ ርኽሰት ወይስ እቲ ዘፈንፍንን ኣሳትን ዚገብር ዘበለ ኸኣ ናብኣ ኩቶ ኣይኪኣቲን እዩ።” (ራእይ 21፡27)

ናይ ምፍዋስ ውህበት ኣየድልየናን እዩ፣ ከመይሲ.....

“ብማእከል እቲ ኣደባባይ ይውሕዝ። ነቲ ርባ ብኸልተ ጎበኡ ደማ ኣብ ወወርሒ እናፈረየት ዓሰርተው ክልተ ፍረ እትህብ ኣም ህይወት ኣላ። ቁጽሊ እታ ኣም እቲኣ ኸኣ ፈውሲ ህዝባታት ኩይኑ ኣሎ።” (ራእይ 22፡2)

ኣብ ኤፌሶን 4፡12-15 እተዋህበ ዕላማን ሸቶታትን መንፈሳዊ ውህበት እውን ዘክር። እቶም ዕላማታት ንቅዱሳን ፍጹማት ንምግባርን ዕዮ ኣገልግሎት ንምድንፋዕን ንክርስቶስን ቤተ ክርስቲያንን ንምህናጽ እዩ። እቲ ህያባት ዝተዋህበሉ ዕላማታት ክሳብ ሕጂ ይቐጽል ኣሎ። ቅዱሳን ገና ፍጹማት ክኾኑ ኣለዎም፣ ወንጌል ገና ክሳብ ወሰን ምድሪ ክዝርጋሕ ኣለዎ፣ ክርስቶስን ቤተክርስቲያንን ክህነጹ ኣለዎም። እቶም ዕላማታት--ናብ ሕብረት እምነት ንምብጻሕ፣ ብዛዕባ ክርስቶስ ዘለና ፍልጠት ንምዕባይ፣ ክርስቶስ ከም ኣርኢያና ጌርና ናብ ፍጽምና ምዕባይ፣ ብናይ ኣሰት ትምህርቲ ዘይታለል ርጉእ ምኻን፣ ብክርስቶስ ብመንፈስ ምብሳል፣ ገና ምፍጻም የድሊ እዩ።

አምላክ ነዚ ፍሉይ ዕላማታትን ሸቶታትን ዝኸውን መንፈሳዊ ውህበት ሂብ፣ ድሕሪኡ እዚ ነገራት እዚ ከይተፈጸመ ኣይኣልዮን እዩ።

- ኩሎም ኣመንቲ ብእምነት ኣደ ድዮም፤
- ኩሎ ሰብ ብፍልጠት ክርስቶስ ምሉእ ብምሉእ ዓብዩ ድዮ፤
- ኩላትና ፍጹማት ዲና፤
- ኣባላት ቤተ ክርስቲያንና ብናይ ኣሰት ትምህርቲ ዘይተታለሉ ርጉኣት ድዮም ፤
- ኩሎም ኣባላት ቤተ ክርስቲያንና ብመንፈስ ብሉላት ድዮም፤

መልሱ ናይዞም ኩሎም ሕቶታት "ኣይፋልን" እዩ። በዚ ምክንያት እዚ ኩሉ እቲ መንፈሳዊ ውህበታት ገና ንሎሚ ምዃኑ ንፈልጥ ኢና። እግዚአብሔር ኣብ ቤተ ክርስቲያን ዝተወሰኑ ፅላማታት ንምፍጻም መንፈሳዊ ውህበታት ሂቡ እዩ። እዚ ፅላማታት እዚ ከይተፈጸመ ካብዞም ውህበታት ዝኾነ ይኹን ኣይክሰሙብን እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ እውን ይብል"ውህበት ጸጋ ኣምላኽን ጽውዓኡን ዘይጠቐሱ ስለ ዝኹኑ . . ." (ሮሜ 11:29) ። እዚ ማለት እግዚአብሔር ዝሃቦ መንፈሳዊ ውህበት ወይ ጸውዒት ኣይጠቐሱን እዩ።

ፍረ መንፈስ ቅዱስ

ፍረ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወት ኣማኒ ዝግለጽ ኮይኑ ባህርይ መንፈስ ምምዕባል ዘመልክት እዩ፤ እዚ መንፈሳዊ ባህርያት ኣብ ህይወት ኩሎም ክርስትያን ክግለጽ ዝግባእ እዩ። ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ንኣይሊ እዩ። ፍረ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወት ኣደ ኣማኒ ግና ባህርይ ንክምዕብል እዩ። ኣብ ህይወት ኣቀኛታት ኣመንቲ ክምዕብሉ ዝግበእም ባህርያት ወይ "መንፈሳዊ ፍረ" እንሆ፡ "እቲ ፍረ መንፈስ ግና ፍቕሪ፡ ሓጉሱ፡ ዕርቂ፡ ዓቕሊ፡ ለውሃት፡ ሕያውነት፡ እምነት፡ ህድኣት፡ ይኣክለኒ ምባል እዩ ። ነዚ ኸምዚ ዘመስለ ዚጻረር ሕጊ የልቦን።" (ገላትያ 5:22-23) ። ኣብዚ ኣርእስቲ ተወሳኺ መጽናዕቲ ንምርካብ "Ministry Of The Holy Spirit" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ኮርስ ኣብቲ ናይ ቀውዒጊዜ (Harvestime) ዓለምለኻዊ ትካል ርኡ።

ርእሰ ገምጋም

1. ኒውሚቶኖች ግለጽ።

2. መጽናዕቲ ኒውሚቶኖች እንታይ የጠቃልል፤

3. መጽናዕቲ ኒውሚቶኖች አገዳሲ ዝኾነሉ ምክንያት እንታይ እዩ፤

4. ኣብዚ ምዕራፍ "ኣምላኽ መንፈስ ቅዱስ" ዝብል ክፋል ተጠቂምኹ ነዚ ኣርእሱቲ ብዝምልከት ዝተማሃርኩሉ ብሓጺሩ ኣቕርቡ።

5. እንታይነት መንፈስ ቅዱስ ብዝምልከት እዞም ዝስዕቡ ቃላት እንታይ ይገልጹ፤

- ኣብ ኩሉ ቦታታት ዝርከብ፤
- ኩሉ ዝፈልጥ፤
- ኩሉ ዝኽእል፤
- ዘልኣለማዊ፤
- ቅዱስ፤
- ሓቀኛ፤

6. ኣብዚ ምዕራፍ "ሱበእና መንፈስ ቅዱስ" ዝብል ክፋል ብምጥቃም፡ ብዛዕባ ሱበእና መንፈስ ቅዱስ ዝተማሃርኩም ሸውዓተ ነገራት ዘርዝር።

7. ኣብዚ ምዕራፍ "ሰማት መንፈስ ቅዱስ" ዝብል ክፋል ብምጥቃም፡ መንኹን ዕማሙን ዘንጸባርቑ 13 ሰማት ዘርዝሩ።

8. አብዚ ምዕራፍ "አርማታት መንፈስ ቅዱስ" ዝብል ክፋል ብምጥቃም ንዕኡ ዝውክሉ ሸውዓተ አርማታት ዘርዝሩን ትርጉም ነፍሲ ወከፎም ግለጹን።

9. አገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ምስ ዝስዕብ ኣተሓሒዝኻ ኣጠቓልል፤

- ፍጥረት፤ _____
- ቅዱሳት _____
- ፋት፤ _____
- እስራኤል፤ _____
- ሰይጣን፤ _____
- የሱስ፤ _____
- ሓዋኣን፤ _____
- ቤተ ክርስቲያን፤ _____
- ንቲ፤ _____

ጽሑፍ

አመ

10. "ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ክፍሊ ብምጥቃም፡ ንጥምቀት መንፈስ ቅዱስ ዝምልከቱ ሸውዓተ ክፍልታት ሓድሽ ኪጻን ዘርዝሩ።

11. ብዛዕባ ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ ኣብ ዮሴፍ 2:28-29 እንታይ ከም እትመሃር ኣጠቓልል።

12. እቲ ኣብ ግብ 2:38-39 ዚርከብ ተስፋ ንመን እዩ ተዋሂብዎ፤

13. ሰባት ብመንፈስ ቅዱስ ክጥመቹ ከለዉ እንታይ ከም ዘጋጠመ ዝገልጹ ሰለስተ ጥቅስታት ኣብ ሓድሽ ኪዳን ዘርዝሩ። ሰለስቲኦም ሓባራዊ ዝነበረ እንታይ መግለጺ እዩ ነይሩ፤

14. ክልተ መግለጺታት ምልክት ቋንቋታት እንታይ እዮም፤

15. "መንፈሳዊ ውህበት" እንታይ ማለት እዩ፤

16. ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ዘርዝር።

17. ብመሰረት ኤፌሶን 4:12-15፤ ሰለስተ ዕላማታት መንፈስ ቅዱስ እንታይ እዮም፤

18. ብመሰረት ኤፌሶን 4:12-15፤ ሓሙሽተ ሽቶታት መንፈስ ቅዱስ እንታይ እዮም፤

19. ነፍሲ ወከፍ ኣማኒ እንተወሓደ ኣደ መንፈሳዊ ውህበት ከም ዘለዎ ዘረጋግጹ ክልተ ጥቅስታት ሃቡ።

20. ነቱም መንፈሳዊ ውህበታት ዜላልዩ ቐንዲ ጥቅስታት ዘርዘር።

21. “ኩሉ እቲ ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ተዘርዚሩ ዘሎ መንፈሳዊ ውህበታት፡ ሎሚ ንቤተ ክርስቲያን ኣይኮነን” ዝብልዎ ገለ ሰባት ብኸመይ ክትነጽግ ትኽእል፤

22. “ፍረ መንፈስ ቅዱስ” እንታይ ማለት እዩ፤ እዚ ባህርያት እዚ ምስ መንፈሳዊ ውህበት ዝነጻጸር ብኸመይ እዩ፤

23. ገላትያ 5፡22-23 ብምጥቃም ፍረ መንፈስ ቅዱስ ዘርዘር።

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ ምጽሓፍ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኪ መጽናዕታት

1. መንፈስ ቅዱስ አብ ምግላጽን ምጽሓፍን ቅዱሳት ጽሑፋት ዘለዎ ተሳትፎ ብዘያዳ ኣጽንዕ፤

- 2 ጢሞቴዎስ 3:16, 17
- 2 ጴጥሮስ 1:19-21
- 1ቆሮ 2:9-13፤ 14 : 37
- ዮሃ 14:26፤ 16 : 14
- ኤፌሶን 2:20
- 1ጢሞቴዎስ 5:18
- 2 ጴጥሮስ 3:16
- ሮሜ 16:26

2. ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ ንሓዋሩ ኣብ ኣመንቲ ኣይሓድርን ነይሩ፤ እንታይ ደኣ ንፍሉይ ዕላማታት ንዝተወሰነ እዋን ኣብ ልዕሊ ሰብኡትን ኣንስትን ኣምላኽ መጺኡ። ነዞም ዝስዕቡ ኣብነታት ኣጽንዑ፤

- ዮሴፍ፡ ዘፍ 41:38
- እያሱ፡ ዘሁልቑ 27:18
- ዳንኤል፡ ዳን 4:8፤ 5:11-14፤ 6 : 3
- ሳምሶን፡ መሳፍንቲ 14:6
- ዳዊት፡ 1ሳሙኤል 16:13
- በሳልኤል፡ ዘጸአት 31:3፤ 35:31

3. ኣብ ዘመነ ሓድሽ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ ኣብ ኣመንቲ ንሓዋሩ ክሓድር መጸ።

ብእኡ "ብመንፈስ ቅዱስ ምምላእ" ወይ "ኣብ ውሽጢ ምሕዳር" ማለት ብመንፈስ ምቁጽጻር ማለት እዩ። ነዞን ዝስዕባ ጥቕስታት ኣጽንዑ፤

- ሉቃ 4 : 28፤ 5 : 26፤ 6:11
- ግብ ምዕራፍ 2፤ 3:10፤ 5 : 17፤ 6:3,5፤ 7:55፤ 11 : 24፤ 13:45, 52፤ 19 : 29
- ሮሜ 15:13, 14
- 2ቆሮ 7:4
- ፊልጲ 1:11
- ኤፌሶን 5:18

4. "Ministry of The Holy Spirit" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ናይ ሃረሽስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ኮርስ ተጠቐሙ።

ነዞም ዝስዕቡ ትምህርታት ብዕምቀት ንምጽናዕን ኣብ ኒውማቶሎጂ ዘለካ ፍልጠት ንምስፋሕን እዩ።

- ስብእና መንፈስ ቅዱስ።
- ስማትን መዓርግን መንፈስ ቅዱስ።
- ንመንፈስ ቅዱስ ዝውክሉ ኣርማታት።
- ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ።
- ጥምቀት መንፈስ ቅዱስ።
- ውህበታት መንፈስ ።
- ፍረ መንፈስ እዩ።

ምዕራፍ ክርካርት ክንፎኩጺ ስነ - መከከኸት ክገካጸ

እታ “አንጅሎጂ” እትብል ቃል ካብ ክልተ ናይ ግሪክ ቃላት ዝመጸት እያ፡ እዚአተን ከኣ፡ ኣጌሎስ ማለት “ልኡኽ” ወይ “መልኦኽ” ትርጉሙ፡ ሎጎስ ደማ “ቃል፡ ንዋረ ነገር ወይ ነገር” ማለት እዩ። ኣብ ክርስትያናዊ ስነ መለኮት እቲ ቃል ንመጽናዕቲ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ትምህርቲ መላእኽቲ የመልክት። አንጅሎጂ መበቀል፡ ውዳበ፡ ምደባ፡ ባህርያትን ኣገልግሎትን መላእኽቲ የጽንዕ። ገለ ሊቃውንቲ ስነ መለኮት ንመጽናዕቲ እኩያት መላእኽቲ ስይጣን ኣብ ትሕቲ እዚ ኣርእሱቲ እዚ የወሃህድዎ እዮም፤ ነዚ ግን ኣብ ፍሉይ ምዕራፍ “ኢጋንንቲ” ዝብል ኣርእሱቲ ክንርእዮ ኢና።

መበቀል መላእኽቲ

መላእኽቲ ፍቓዱ ንክንብሩ ብኣምላኽ ዝተላእኩ መናፍሱቲ ኣገልገልቲ እዮም፤

“ኩሎምዶ፡ ነገልግሎት እቶም ምድሓን ኪወርሱ ዘለዎም ዘለኦኹ መናፍሱቲ ኣገልግሎት ኣይኩኑን፤” (እብ 1 ፡14)

“መልኦኽ” ዝብል መዓርግ ማለት ልኡኽ ማለት እዩ። መላእኽቲ ብእግዚአብሄር ዝተፈጥሩ እዮም፤

“ኩሎም መላእኽቲ ኣመስግንዎ፡ ኩሎም ሰራዊቱ ኣመስግንዎ... ንሱ ኣዚዞን ተፈጠሮምን እዮም እሞ፡ ንሰም እግዚአብሄር የመስግኑ።” (መዝ 148፡2፤ 5)

“ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሎ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሎ ብእኡ ተፈጠሩ ኣሎ እሞ፡ ኩሎ ብእኡን ንእኡን እዩ እተፈጥረ።” (ቁሎ 1፡16)

ኩሎም መላእኽቲ መጀመርታ ክፍጠሩ ከለዉ ጻድቃንን ቅዱሳንን እዮም ነይሮም። ነቲ ሓደ ናይ ሓቂ ኣምላኽ የምልኹን የገልግሉን ነበሩ። ጸኒሖም፡ ገለኦም መላእኽቲ ካብ ኣምላኽ ዓለዉ፡ ከም መላእኽቲ ዝነበሮም መንነት ኣዋፊኦም እዮም። ኣካል ናይ ሓደ “ኢጋንንቲ” ዝበሃል ሓይሊ ክፍኣት ኮኑ።

ውዳበ መላእኽቲ

ክልተ ዓይነት መላእኽቲ ኣለዉ፡ ቅዱሳት መላእኽቲ--እቶም መላእኽቲ ኣምላኽ እቶም ኣብዚ ምዕራፍ ኣርእሱቲ ዝኾኑ--ከምኡውን እኩያት መላእኽቲ (ኢጋንንቲ) ኣብ ትሕቲ ኣርእሱቲ ኢጋንንቲ (ዲሞኖሎጂ) ክዝረበሎም እዩ። እግዚአብሄር ንመላእኽቲ ብፍሉይ ስርዓት ኣወዲብዎም ኣሎ። መጽሓፍ ቅዱስ ብዛዕባ እቲ ስርዓት እቲ ዝርዝር ኣይገልጽን እዩ፤ ኩይኑ ግን ከምዚ ዝኣመሰለ ውዳበ እዩ ዚሕብር፡-

“ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሎ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሎ ብእኡ ተፈጠሩ ኣሎ እሞ፡ ኩሎ ብእኡን ንእኡን እዩ እተፈጥረ።” (ቁሎ 1፡16፤ ኤፌሶን 3፡10 እውን ርእ)

ውዳበ ናይታ ዘይትርእ ዓለም ኣብዚ ብመንጽር ዝፋናት፡ ጉይትነት፡ ሕልቅነት፡ ሰልጣናትን ተገሊጹ ኣሎ። ብዛዕባ እዚ ኣቃውማ ዝርዝር ኣይተወሃበናን እዩ። ሓደ ሓደ ግዜ ዓበይቲ ጭፍራታት ኮይኖም ከም ዝሰርሑ ንፈልዋ ኢና (መዝ 68፡17፤ ማቴ 26፡53) ከምኡውን ቁጽሪ ዘይብሎም ምዃኖም (እብ 12፡22) ።

ምደባ መላእክት

ቃል ብቻሉ ብዙሐት መላእክት አለዉ (ሉቃ 2:13-15) ብመሰረት ዝፍጽምዎ ግቡእ ዝተመደቡ ይመስሉ። እዚአም ቀንዲ ምደባ መላእክት እዮም፤

መልእክተኛታት።

እዚ ደርቢ መላእክት እዚ ብቑዳሪ እቲ ዝበዝሐ ክኸውን ይኽእል እዩ። እዚአም እቶም ቁጽሪ ዘይብሎም መላእክት ብዳንኤል ዝተርእዩ እዮም፤ (ዳን 7:10) ፡ ፍቓድ አምላኽ ኣብ ሰማይን ምድርን ዝፍጽሙ። ፍቓድ አምላኽ ይትርጉሙ፡ ይከላኸሉ፡ መምርሒ ይህቡ፡ ንጸሎት መልሲ የምጽኡ፡ ይእውጁ፡ የጠንቅቁ፡ ይምህሩ፡ ፍርዲ የምጽኡ፡ የተባብዑ፡ ይድግኩ፡ የናግኩ፡ ንኣመንቲ ወኪሎም የማልዱ? ? ? ? ?።

ሕሩይት መላእክት

ኣብ 1ጢሞቴዎስ 5:21 “ሕሩይት መላእክት” ሓደ መወከሲ ጥራይ እዩ ተገይሩ ዘሎ። ብዛዕባ እዚ ጉጅለ ዝተዋህበ ተወሳኺ ሓበሬታ የለን።

ኪሩቤል

እዚ ምደባ መላእክት ንመጀመርያ ጊዜ ኣብ ዘፍ 3:24 ምስ ምስጓግ ኣዳምን ሄዋንን ካብ ኤደን ብዝተኣሳሰር ተጠቒሱ ኣሎ። ከም ኣካል ታቦት ኪዳን እውን ተጠቒሶም ኣለዉ (ዘጸ 25:18-22) ። ህዝቅኤል ከም ፍጡራት ጠቒሱ ኣርባዕተ መልክዕ ከም ዘለዎም ይገልጸዎ፡ ገጽ ኣንበሳ፡ ገጽ ብዕራይ፡ ገጽ ሰቡ፡ ገጽ ንስሪ (ሕዝቅኤል 1:3-28፤ 10:22) ። እዚ ምሳሌ ኪሩቤል ኣብ ራእይ 4:6 ንዝፋን አምላኽ ዝኸበቡ ህያዋን ፍጥረታት ምዃናም ይሕብር። ዝለዓለ ደረጃ መላእክት፡ ሓለውቲ አምላኽ ኮይኖም ይረኣዩ።

እቶም ኣብ መኻደን መተዓረቂ ታቦት ዝተቐመጡ ክልተ ኪሩቤል “ናይ ክብሪ ኪሩቤል” ተባሂሎም ይጽውዑ (እብራ 9:5) ። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ጫፍ እቲ መኻደን መተዓረቂ ቡብሓደ ተቐሚጦም፡ ኣኽናፎም ንላዕሊ ዘርጊሑም፡ ገጸም ድማ “ናብ ነንሕድሕዶምን ናብቲ መኻደን መተዓረቂን ገጸም” ተቐሚጦም ነበሩ። ከምቲ ታቦትን ቅዱስ ኣቕሑትን ብቅዱስ ዘይቲ ተቐብኡ። እግዚኣብሄር ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን ኣብ ምድሪ ዝተገልጸሉን ዝረእ ክብሩ ዘዕረፈን ኣብዚ እዩ ። (1 ሳሙኤል 4:4፤ መዝ 80:1፤ ህዝቅኤል 1:26, 28) ።

ሱራፊኤል

ስሙ "ሓዊ" ዝብል ትርጉም ዘለዎ ሱራፊኤል ኣብ ኢሳ 6:2,3,6,7 ተጠቒሱ ኣሎ። ንሓቶም ነቲ ኣብ ዝፋኑ ኮፍ ኢሉ ዘሎ ንጉስ ከገልግሉ ድሉዋት ኮይኖም፡ ኣብ ልዕሊኡ ደው ኢሎም ዘለዉ ይመስሉ። መልክዖም ኣኽናፍ ዘለዎ ሰብ ይመስል።

ህያዋን ፍጡራት

እዚ ጉጅለ መላእክት ኣብ ህዝቅኤል 1-10 ከምኡውን ራእይ 4:6,8፤ 5:6 ተጠቒሱ ኣሎ። እዞም መላእክት እዚአቶም ምልኣት መለኮታዊ ህይወት ከም ዝገልጹን ቀንዲ ኣገልግሎቶም ድማ ኣምልኾ እግዚኣብሄር ኮይኑ ይረኣ። ካብቶም ካልኣት መላእክት ዝተፈልዩ እዮም (ራእይ 15:7) ፡ ምስ ሸማግለታት “ሓድሽ መዝሙር” ይዝምሩ (ራእይ 5:8, 9) ፡ ብዛዕባ መለኮታዊ ፍትሒ የጠንቅቁ (ኢሳ 6:3-5) ፡ ነቲ ተልእኾ ድማ ነቶም ዝፍጽምዎ የረኪብዎም (ሕዝቅኤል 10:2, 7) ። ምስቶም ሸማግለታትን ምስቶም ሓዳስ መዝሙር ዝዝምሩ ሚእትን ኣርብዓን ኣርባዕተን ሸሕን (ራእይ 14:3) ፡ ከምኡ'ውን ምስ ቤተ ክርስቲያን ኣብ ምውዳቕ ጸላእታ ኣለዉ (ራእ 19:4) ።

ውልቀ መላእክት

ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ብስሞም ዝተጠቐሱ ክልተ መላእክት ኣለዉ፤

-ሚካኤል፡- ሚካኤል ሊቀ መላእክት ኣብ ዓን 10:13,21 ፤ 12 : 1 ፤ ይሁዳ 9፤ ተጠቂሱ ኣሎ ከምኡውን ራእይ 12:7። ንሱ እቲ እንኮ መልኣኽ እዩ ሊቀ መላእክት ተባሂሉ ዝጽዋዕ። ኣብ ራእይ 12:7 ኣብ ልዕሊ ሰራዊት መላእኽቲ ሓላፍነት ከም ዘለዎ ተገሊጹ ኣሎ። ኣብ ዓን 10:13,21 ፤ 12 : 1 ድማ መስፍን ህዝቢ እስራኤል ምዃኑ ተገሊጹ ኣሎ።

- ጋብሪኤል፡ ትርጉም ስሙ "ሓያል" እዩ። ኣብ ዓን 8:16 ፤ 9:21፤ ተጠቂሱ ኣሎ ከምኡውን ኣብ ሉቃ 1:19,26። ወትሩ ኣገዳሲ መልኣኽቲ ካብ ኣምላኽ ንምብጻሕ እዩ ዝዋቀመሉ። ኑቲ ራእይ ንዓንኤል ኣብ ዓን 8:16፤ 9:21 ዝትርጉሞ ገብርኤል እዩ። ከምኡውን ምውላድ ዮሃንስን የሱስን ዘበሰረ ሉቃ 1:19,26።
- መልኣኽ የሆዋ፡ እዚ ኣብ ብሉይ ኪዳን ናይ ክርስቶስ ምግላጽ ምዃኑ ይእመን።

ፍሉያት ጉጅለታት መላእኽቲ።

መጽሐፍ ቅዱስ ፍሉያት ጉጅለ መላእኽቲ እውን ይጠቅስ ኣሎ እዚኦም ድማ፤

- መላእኽቲ ሸውዓተ ኣብያተ ክርስቲያናት፡ ራእይ 1:20
- ንንፋሳት ዝቆጸጹ ኣርባዕተ መላእኽቲ፡ ራእይ 1:7
- ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ደው ዝበሉ ሸውዓተ መላእኽቲ፡ ራእይ 8:2
- ሸውዓተ ናይ መወዳእታ መዓት ዘመሓድሩ ሸውዓተ መላእኽቲ፡ ራእይ 15:1,7
- ዕስራን ኣርባዕተን ሸማግለታት--መልኣኽቲ ክኾኑ ዝኽእሉ፡ ራእይ 4ን 5ን።

ባህርያት መላእኽቲ

ባህርያት--ወይ ተፈጥሮ--መላእኽቲ ኣምላኽ ነዞም ዝሰፀቡ የጠቓልል። ንሶም...

- መናፍስቲ እዮም፡ እብ 1:14
- ጾታ ዘይብሎም እዮም፡ ሉቃ 20:34-36
- ኣይባዝሑን ፡ ማር 12:25
- ዘይሞቱ እዮም፡ ማቴ 22:28-30
- ዝርእን ዘይርእን መልክዕ ኣለዎም፡ ዘሁ 22:22-35
- ኣድላዩ ኣብ ዝኾነሉ እዋን ብመልክዕ ሰብ መሲሎም ይቀርቡ ብፍ 19:1-22፤ 18:2,4,8
- ስምዒት ኣለዎም፡ ሉቃ 15:1-10
- ሸውሃት ኣለዎም፡ ዘፍ 18:8
- ክቡራት ፍጡራት እዮም፡ ሉቃ 9:26
- በላሕቲ እዮም፡ 2 ሳሙ 14:20
- ለዋሃት እዮም፡ ይሁዳ 9
- ሓያላት እዮም፡ መዝ 103:20፤ 2 ጴጥ 2 : 11
- ዕረፍቲ ኣየድልዮምን እዩ፡ ራእይ 4:8
- ብዘይተመዘገበ ፍጥነት ይገዓዙ፡ ራእ 8:13፤ 9 : 1
- ዝተፈላለዩ ቋንቋታት ይዛረቡ፡ 1ቀሮ 13:1
- ቁጽሪ ዘይብሎም እዮም፡ ሉቃ 2:13፤ እብ 12:22፤ መዝ 68:17፤ ማር 1:13፤ ራእ 5:19
- ዘይሞቱ እዮም፡ ሉቃ 20:34-36
- ኣይትምርዓዉ ወይ ኣይትውለዱ፡ ሉቃ 20:34-36
- እዙዛት እዮም፡ መዝ 103:20
- ቅዱሳን እዮም፡ ራእ 14:10፤ ማር 8:38
- ኣኽብሮት ዘለዎም እዮም፡ ቀንዲ ንዋፈታቶም ንኣምላኽ ምምላኽ እዩ። ነህምያ 9:6፤ ፊልጲ 2:9-11፤ እብ 1:6

- ካብ ሰብ ዝሓየሉ፡ ሓያላት ግን ከኣ ኩሉ ዝኸኣሉ ኣይኮኑን ፡መዝ 103:20፥ 2ጴጥ 2:11
- ዝርእ ወይ ዘይርእ ክኸውን ይኸኣል እዩ፡ ዘሁ 22:22፤ እብ 13:2
- ካብን ናብን ሰማይ ክድይቡን ክወርዱን ይኸኣሉ እዮም፡ ዘፍ 28:12፤ ዮሃ 1:51

ኣገልግሎት መላእኽቲ

መላእኽቲ ኣብ ምሉእ ብሉይን ሓድሽን ኪዳን ንጡፋት ነይሮም--ኣብዚ ምዕራፍ ተወሳኺ መጽናዕትታት ዝብል ክፋል ርእ፡

መላእኽቲ ናብ ህላወ ኣምላኽ ኣብ ሰማይ ምእታው ተኸኣሎ ኣለዎም፤

“.....--- መላእኽቶም ኣብ ሰማያት ኩሉ ሳዕ ገጽ እቲ ኣብ ሰማያት ዘሎ ኣቦይ ይርእዩ ኣለዉ፤” (ማቴ 18:10)

ኣብ ምድሪ እውን ንጡፋት እዮም፡ እዚ ድማ ቦቲ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ተጻሒፉ ዘሎ እተፈላለየ ኣገልግሎትን ብዙሕ መልክዕ መላእኽትን ተጻሒፉ ኣሎ፡፡

መላእኽቲ ኣብ ሰማይን ምድርን ብብዙሕ መንገዲ የገልግሉ፤ ንኣመንቲ ፍሉይ ኣገልግሎት ሓዊስኩ፡ ነዞም ዝስዕቡ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መወከሲታት ኣጽንዑ፡፡

ኣገልግሎት መላእኽቲ ኣብ ሰማይ፤

- ኣምልኽ፡ ራእይ 4:8፤ 5:11-12፤ ኢሳ 6:3፤ መዝ 103:20፤ 148 : 1-2
- ፍቓድ ኣምላኽ ንምግባር ድሉው ኮይንካ ደው ምባል፡ መዝ 103:20-21
- ነቶም ብክርስቶስ የሱስ ዝሞቱ ኣመንቲ ምግልጋል፡ ደሁዳ 9፤ ሉቃ 16 : 22
- ንህጻናት ብፍሉይ መንገዲ ምውካል፡ ማቴ 18:10
- ቡቶም ወንጌል ዝቐበሉ ምሕጓስ፡ ሉቃ 15:10

ኣገልግሎት መላእኽቲ ኣብ ምድሪ፤

- ዝእኑቲ ኣህዛብ፡ ዳን 10
- ኣብ ግዜ ፈተና ንኣመንቲ ምግልጋል፡ ማቴ 4:11
- ንኣመንቲ ምትብባዕ፡ ሉቃ 22:43
- ፍቓድ ኣምላኽ ንሰባት ምትርጓም፡ ዘካ 1:9፤ ዳን 7:16
- ንኣመንቲ ምሕላው፡ ማቴ 18:10
- ንኣመንቲ ምምራሕ፡ ግብ 8:26
- ኣብ ልዕሊ ውልቀ ሰባትን ኣህዛብን ፍርዲ ምምጻእ፡ ግብ12:23፤ ዘፍ 19:3፤ 2 ሳሙ 24:16፤ ራእ 16:1
- ንጸሎት መልሲ ምምጻእ፡ ዳን 9:21-22
- ምእዋጅ፡ ሉቃ 1:11-20፤ ማቴ 1:20, 21
- መጠንቀቕታ፡ ማቴ 2:13
- መምርሒ ምሃብ፡ ማቴ 28:2-6፤ ግብ10:3-6፤ ዳን 4:13-17
- ምትብባዕ፡ ግብ 27:23፤ ዘፍ 28:12
- ምግላጽ፡ ግብ7:53፤ ገላ 3:19፤ እብ 2:2፤ ዳን 9:21-27፤ ራእ 1:1
- ምድጋፍ፡ ማቴ 4:11፤ ሉቃ 22 : 43
- ምዕቃብ፡ ዘፍ 16:7፤ 24 : 7፤ ዘጸ 23:20፤ ራእ 7:1
- ምሕላው፡ መዝ 91:11፤ 34 : 5-7
- ምቕራብ፡ ዘሁ 20:16፤ መዝ 34:7፤ ኢሳ 63:9፤ ዳን 3:28፤ 6:22፤ ዘፍ 19:15፤ 48:16፤ ማቴ 26:53፤ ግብ12 : 1-19

- ምጥፋእ፡ ግብ12:20-23
- አማላድነት፡ ዘካ 1:12፤ ራእ 8:3,4
- ንአመንቲ ወኪልካ ውግእ ምፍጸም፡ ዘጸ 33:2
- ኣብ ስብከተ ወንጌል ንጡፍ ምዃን፡ ግብ 10:1-3,5፤ 8:25
- ንአምልኾና ሓይሊ ምሃብ፡ መዝ 148:2
- ብሞት ምዕጃብና፡ ሉቃ 16:22፤ 1ቆሮ 15:26

ኣብ መጻኢ ዝገብርዎ ንጥፈታት መላእኽቲ፤

- ኣብ ምምላስ የሱስ ምስታፍ፡ 1 ተሰ 4:16
- ምእካብ ሕሩያት፡ ማቴ 24:31
- መጠንቀቕታን ስብከትን ኣብ እዋን ጸበባ፡ ራእይ 14:6-9
- ንእኩይ ካብ ጻድቃን ምፍላይ፡ ማቴ 13:39ን 49ን።
- ፍርዲ ምፍጸም፡ ራእይ 8,9ን 16ን።
- ምእሳር ሰይጣን፡ ራእይ 20

ኣገደሱቲ መጠንቀቕታታት

መላእኽቲ ንአመንቲ ወኪሎም ኣገዳሲ ኣገልግሎት ዘለዎም ቅዱሳን ፍጡራት እዮም፤ መጽሐፍ ቅዱስ ግን ብዛዕባኦም ገለ ኣገደሱቲ መጠንቀቕታታት ይህብ፤

መላእኽቲ ኣይተምልኹ።

ንመላእኽቲ ክትሰግድ የብልካን፤

“ሓደ እኳ፡ ትሕትና ብዚመሰልን ብስግደት ንመላእኽትን ገይሩ፡ ንሱ ኣብ ዘይረኣዮ ነገር እናተሐወሰ በእምሮ ሲጋኡ ብኸምኡ ዚንፋሕ፡ ነቲ ዓሰቢ ዓወት ኣይዘርፍኩም።” (ቆሎ 2:18)

“ነዚ ነገር እዚ ዝስማዕክዎን ዝርኤኸዎን ኣነ ዮሃንስ እየ። ምስ ሰማዕኩን ምስ ርኤኹን ከኣ፡ ኣብ ቅድሚ ኣኢጋር እቲ ነዚ ነገር እዚ ዘርኣየኒ መልኣኽ ክሰግድ ፍግም በልኩ።ንሱ ኸኣ፡ ከይትገብሮ ተጠንቀቐ። ኣክሰ ከማኻን ከምቶም ኣሕዋትካ ነቢያትን፡ ከምቶም ንቻላት እዚ መጽሓፍ እዚ ዚሕልዉን ባርያ እየ፡ ንኣምላኽ ደኣ ሰገድ፡ በለኒ።” (ራእ 22:8-9)

"ካልእ ወንጌል" ዝሰብኩ መላእኽቲ ምንጻግ።

ገለ ሰባት ምስቲ ናይ ኣምላኽ ጽሑፍ ቃል ዝጻረር "ሓድሽ ምግላጽ" ዝሃብዎም መላእኽቲ ከም ዝረኣዩ ገለጾም እዮም። ገለገለ ሃይማኖታዊ ምንቅስቃሳት ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ናይ ሓሶት ምግላጻት ዝተመሰረተ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ከምዚ ኢሉ የጠንቅቅ፤

“ግናኽ ንሕና እኳ እንተ ኹንና ወይስ መልኣኽ ካብ ሰማይ፡ ብዘይ እዚ ንሕና ዝሰበኻናልኩም ወንጌል ካልእ ወንጌል እንተ ሰበኻልኩም፡ ንሱ ውጉዝ ይኹን።” (ገላ 1:8)

ምስ ቃል ኣምላኽ ዝጻረር ዝመርሓካ ሰብ፡ መልኣኽ ወይ ካልእ ፍጡር ክትሰምዕ የብልካን። መጽሐፍ ቅዱስ ከምዚ ኢሉ የጠንቅቅ፤

“ሰይጣን እኳ ንርእሱ ንመልኣኽ ብርሃን የምሰል እዩ እሞ፡ እዚ ኣየገርምን እዩ።” (2 ቆረ11 ፡ 14)

ንመላእኽቲ ኣይተቐጥዑ።

በላዓም፡ ሓደ ነብዩ ኣብ ዘሁልቑ 22 (ኣንብብ)፡ ንኣምላኽ ብዘይምእዛዝ ዝዋላእ ዝነበረ እዩ። መልኣኽ እግዚኣብሄር ከም ዝተቐወሞ ከተሰተብህሉ ኢኹም። ንኣምላኽ ዘይትእዘዝ ምስ እትኸውን፡ ብሓቂ እቶም መላእኽቲ ዕንቅፋት ኪኹኩኻ ይኽእሉ እዮም። ውግእ ክትዋጋእ ኢኻ፡ ግን ኣንጻር ጸላኢ ዝግበር ውግእ ኣይክኸውንን እዩ። ንመላእኽቲ እግዚኣብሄር ከይተቐጥዑ ተጠንቀቂ (መክ 5:1-6) ።

ርእሰ ገምጋም

1. ንመላእኽቲ ግለጽ።

2. ትምህርቲ መላእኽቲ እንታይ ኣርእስታት የጠቓልል፤

3. "መልእኽ" ዝብል ቃል እንታይ ማለት እዩ፤

4. መላእኽቲ መበቐሎም ብኸመይ እዩ፤

5. መላእኽቲ ናብ መን እዮም ኬገልግሉ ዚለኣኹ፤

6. እቶም ክልተ ዓይነት መላእኽቲ እንታይ እዮም፤

7. እቶም ሕያዎት መላእኽቲ ብኸመይ እዮም እተወደቡ፤

8. ብዛዕባ እዞም ዝሰዕቡ ምደባ መላእኽቲ ዝተማሃርኩሎም ኣጠቓልል።

መልእኽተኛታት

ሕሩያት መላእኽቲ

ኪሩቤል

ሱራፊኤል

ህያዋን ፍጡራት

9. ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ኣየኖት ክልተ መላእኽቲ እዮም ብስሞም ተጠቒሶም ዘለዉን እንታይ ዓይነት ዕዮታት እዮም ፈጸሞም?

10. ኣብዘን ዝስዕባ ኽፋላት እንታይ ፍሉያት ጉጅለ መላእኽቲ እዮም ተጠቒሶም ዘለዉ፤

_____	ራእይ 1:20
_____	ራእይ 1:7
_____	ራእይ 8:2
_____	ራእይ 15 : 1, 7
_____	ራእይ 4ን 5ን

11. ዝነን ዝስዕባ ክፍልታት ርእ እሞ ብዛዕባ ባህርያት መላእኽቲ ኣምላኽ እንታይ ከም ዝምህሩ ጥቀስ።

_____	እብ 1:14
_____	ሉቃ 20:34-36
_____	ማር 12:25
_____	ማቴ 22:28-30
_____	ዘሁ 22:22-35
_____	ዘፍ 19:1-22፤ 18:2,4,8
_____	ሉቃ 15 : 1-10
_____	ዘፍ 18:8
_____	ሉቃ 9 : 26
_____	2 ሳሙ 14 : 20
_____	ይሁዳ 9
_____	መዝ 103:20፤ 2ጴጥ 2:11
_____	ራእይ 4:8
_____	ራእይ 8:13፤ 9 : 1
_____	1ቆሮ 13:1
_____	ሉቃ 2 : 13፤ እብ 12:22፤ መዝ 68:17፤
_____	ማር 1:13፤ ራእይ 5:19
_____	ሉቃ 20:34-36
_____	ሉቃ 20:34-36
_____	መዝ 103:20
_____	ራእ 14:10፤ ማር 8:38
_____	ነህ 9:6፤ ፊልጲ 2:9-11፤ እብ 1:6
_____	መዝ 103:20፤ 2 ጴጥ 2:11
_____	ዘሁ 22:22፤ እብ 13:2

12. ነዘን ዝሰዕባ ዋቕሰታት ተጠቂምና ንኣገልግሎት መላእኽቲ ኣብ መንግስተ ሰማይ ብሓጺሩ ንግለጹ።
 ራእ 4:8፤ 5:11-12፤ ኢሳ6:3፤መዝ103:20፤148 : 1-2
 መዝ 103:20-21
 ይሁዳ 9፤ ሉቃ 16 : 22
 ማቴ 18:10 ሉቃ 15 : 10
13. ነዘን ዝሰዕባ ዋቕሰታት ተጠቂምካ ንኣገልግሎት መላእኽቲ ኣብ ምድሪ ብሓጺሩ ንግለጹ።
 ዳን 10
 ማቴ 4:11
 ሉቃ 22 : 43
 ዘክ 1:9፤ ዳን 7:16
 ማቴ 18:10
 ግብ8:26።
 ግብ12:23፤ ዘፍ 19:3፤ 2 ሳሙ 24:16፤ ራእ 16:1
 ዳን 9:21-22
 ሉቃ1:11-20፤ ማቴ 1:20, 21
 ማቴ 2:13
 ማቴ 28:2-6፤ ግብሃዋ 10:3-6፤ ዳን 4:13-17
 ግብ27:23፤ ዘፍ 28:12
 ግብ7:53፤ ገላ 3:19፤ እብ 2:2፤ ዳን 9:21-27፤ ራእ 1:1
 ማቴ 4:11፤ ሉቃ 22 : 43
 ዘፍ 16:7፤ 24 : 7፤ ዘጸ 23:20፤ ራእ 7:1
 መዝ 91:11
 ዘሁ 20:16፤ መዝ 34:7፤ ኢሳ 63:9፤ ዳን 3:28፤ 6:22፤ ዘፍ 48:16፤ ማቴ 26:53፤ ግብ12:1-19
 ግብ12:20-23
 ዘክ 1:12፤ ራእይ 8:3,4
 ዘጸ 33:2
 ግብ10:1-3,5፤ 8:25
 መዝ 148:2
 ሉቃ 16 : 22፤ 1ቆሮ 15:26
14. ነዘን ዝሰዕባ ዋቕሰታት ተጠቂምካ ንመጻኢ ዝገብርዎ ንዋፊታት መላእኽቲ ብሓጺሩ ንግለጹ።።።
 1ይ ተሰሎንቄ 4:16
 ማቴ 24:31
 ራእይ 14:6-9
 ማቴ 13:39፤ 49
 ራእይ 8፤ 9፤ 16
 ራእይ ዮሃ 20
15. ኣብዛ ምዕራፍ እዚኣ ንመላእኽቲ ዚምልከት እንታይ ስለሰተ ኣገደሰቲ መጠንቀቓታት እዮም ተዋሂቦም ዘለዉ፤

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕትታት

1. ብዛዕባ መላእኸቲ ብዝያዳ ንምጽናዕ ነዚ ዝስዕብ ኣውታር ተጠቐም፤

መላእኸቲ ኣብ ብሉይ ኪዳን

ዝደሓነት ኣጋር፡ ዘፍ 16:7-12
ምውላድ ይስሃቅ ኣበሰረ፡ ዘፍ 18:1-15
ጥፍኣት ሶዶም ኣወጀ፡ ዘፍ 18:16-33
ንሶዶም ኣጥፊኡ ንሎጥ ኣድሒኑ፡ ዘፍ 19:1-29
ንይስሃቅ ከይቅተል ከልኪሉ፡ ዘፍ 22:11-2
ንዶኦብ ሓለው ና፡ ዘፍ 28:12፤ 31 ፡ 11፤ 32 ፡ 1፤ 48:16
ንሙሴ ኣዘዘ፡ ዘጸ 3:2
እስራኤል ዝመርሖ፡ ዘጸኣት 14:19፤ 23:20-23፤ 32:34
መርዓ ይስሃቅን ርብቃን ኣዳለው፡ ዘፍ 24:7
ሕጊ ሂቡ፡ ግብ 7:38፤ ገላትያ 3:19፤ እብ 2:2
በላዓም ተገንሖ ፡ ዘሁልቑ 22:31-35
ንኢያሱ ተራእዩ፡ እያሱ 5:13-15
ንእስራኤል ብሰንኪ ኣምልኾ ጣኦት ገሰጸ፡ መሳፍንቲ 2:1-5
ጌዴዎን ኣዘዘ፡ መሳፍንቲ 6:11-40
ልደት ሳምሶን ኣወጀ፡ መሳፍንቲ 13
ንእስራኤል ዝቐጽዑ፡ 2 ሳሙኤል 24:16-17
ንኤልያስ ኣድሒኑ ፡ 1 ነገስት 19:5-8
ንኤልሳኦ ኸበቡ፡ 2 ነገ 6:14-17
ንዳንኤል ካብ ኣናብስ ኣድሒንዎ፡ ዳን 6:22
ንሰራዊት ኣሶር ሰዲሩ፡ 2 ነገስት 19:35 ከምኡውን ኢሳ 37:36
ኣብ ዙርያ ህዝቢ ኣምላኽ ዓራዱ፡ መዝ 34:7፤ 91:11
ካብ ኣምላኽ ናብ ነብያት ከም ልኡኻት ብተደጋጋሚ ዝተጠቐሱ፡ ዳን 9

መላእኸቲ ኣብ ህይወት የሱስ፤

ምውላድ ናይቲ ቅድሚያ የሱስ ዝነበረ ዮሃንስ መጥመቅ ኣበሰረ፡ ሉቃ 1:11-17
ዮሃንስ ተባሂሉ ተሰይሙ፡ ሉቃ 1:13
ንማርያም የሱስ ከምዝወለደ ኣፍለጠ፡ ሉቃ 1:26-37
ንዮሴፍ የሱስ ከም ዝውለድ ኣፍለጠ፡ ማቴ 1:20-21
የሱስ ተባሂሉ ተሰይሙ፡ ማቴ 1:21
ንጓሶት ምውላድ የሱስ ኣበሰሮም፡ ሉቃ 2:8-15
ዘመረ፡ ሉቃ 2:13-14
ንምህዳም ስድራቤት ክርስቶስ ናብ ግብጺ ኣቕኒዑ፡ ማቴ 2:13,20
ንዮሱስ ኣብ ፈተናኡ ኣገልጊሉ፡ ማቴ 4:11
ኣብ ጌተሰማኒ ናብ የሱስ መጸኢ፡ ሉቃ 22:43
ነቲ ኣብ መቓብሩ ዝነበረ እምኒ ኣንክባሊሉ፡ ማቴ 28:2
ትንሳኤኡ ኣበሰረ፡ ማቴ 28:5-7
ንማርያም መግደላዊት ኣቕረቦ፡ ዮሃ 20:11-14
ኣብ ልዕሊኡ ዝዓረገ፡ ዮሃ 1:51

ክርስቶስ ዓለርተው ክልተ ሌጌዎች ካበሉትም ክጽውዕ ይኸክል ነይሩ። ማቴ 26:53

የሱስ ብዛዕባ መላእክቲ ከምዚ ኢሉ ተዛሪቡ...

- ምስ ተመልሰ ምስኡ ክመጽኡ እዮም፡ ማቴ 25:31፤ 16 : 27፤ ማር 8:38፤ ሉቃ 9 : 26
- ዓጻድቲ ክኾኑ እዮም፡ ማቴ 13:39
- ነቶም ሕሩያት ክእክቡ እዮም፡ ማቴ 24:31
- ንእኩያት ካብ ጻድቃን ክፈላልዮም እዮም፡ ማቴ 13:41,49
- ነቲ ለማኒ ናብ ኣብርሃም ተሰኪሙዎ፡ ሉቃ 16:22
- ቡቶም ዝንሰሑ ሓዋኣን ተሓጎሱ፡ ሉቃ 15:10
- ንንእሸቱ ቆልዑ ውክልና፡ ማቴ 18:10
- ኣብ ቅድሚ መላእክቲ ንህዝቡ ክእመን እዩ፡ ሉቃ 12:8
- ጸታ የብሎምን ክሞቱ ኣይኸክሉን፡ ሉቃ 20:35-36

መላእክቲ ኣብ መጽሐፍ ግብሪ ሃዋሪይት፡

ማዕጾ ቤት ማእሰርቲ ኸፍተ 5:19

ፊልጶስ ናብ ኢትዮጵያዊ ኣቕኒዑ፡ 8:26

ንቆርኔሌዎስ ንጴጥሮስ ክጽውዕ መምርሒ ሂቡዎ፡ ምዕራፍ 10

ንጴጥሮስ ካብ ቤት ማእሰርቲ ኣናገፎ፡ 12:7-19

ንሄሮድስ ወቐዑ ቀተሎ፡ 12:23

ኣብ እዋን ህቡባዊ ማዕበል ኣብ ጎኒ ጳውሎስ ደው ኢሉ፡ 27:23

ኣብ፡ ግብ 6:15 ፤ 7:30, 35, 38, 53፤ 11 : 13፤ 23 : 8-9 እውን ተጠቐሱ ኣሉ

መላእክቲ ኣብ መልእክትታት፤

ሕሩያት መላእክቲ ተለልዮም ኣለዉ፡ 1ጢሞቴዎስ 5:21

መላእክቲ ቁጽሪ የብሎምን፡ እብ 12:22

መላእክቲ ንወረሰቲ ድሕነት የገልግሉ፡ እብ 1:13-14

መላእክቲ ምስ የሱስ ክምለሱ እዮም፡ 2 ተሰሎንቄ 1:7

ንመላእክቲ ከይንሰግድ ተጠንቂቕና ኢና፡ ቁሎሴ 2:18

መላእክቲ ኣብ መጽሐፍ ራእይ ዮሃንስ፡

ነታ መጽሐፍ ንዮሃንስ ክጽሕፋ ነገሮ : 1:1-2፤ 22:16

ንሸውዓተ ኣብያተ ክርስቲያናት ዝመርሑ ምዕራፋት 1-2

ኣብቲ ዝተገለጸ መጽሐፍ ተገዳስነት ነይርዎም፡ 5:2

ንገንሸል ውዳሴ ዘምሩሉ፡ 5:11-12

ኣብ ምድሪ ፍሉይ ሓይሊ ተዋሂብዎም፡ 7:1-4

ሕሩያት ተሓቲሞም፡ 7:1-4

ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ወዲቑ፡ 7:11

ጸሎት ቅዱሳን ንምምላስ ይልእኹ ነበሩ፡ 8:3-5

ሸውዓተ መለኸት ነፍሑ፡ 8:6

ንሰራዊት ኣንበጣ ዝኢኡ፡ 9:11

200,000,000 ፈረሰኛታት ፈቲሑ፡ 9:15-16

መወዳእታ ዘመን ኣበሰረ፡ 10:1,2,6

ምስ ገበልን መላእክቲን ተዋጊኡ፡ 12:7

ወንጌል ንኣህዛብ ኣዊጁ፡ 14:6

ውድቀት ባቢሎን አበሰረ፡ 14 ፡8፤ 18 ፡ 2

ጥፍኣት ሰዓብቲ እቲ ኣራዊት ተኣዊጁ፡ 14፡9-10

ቀውዒ ምድሪ ኣበሰረ፡ 14፡15-18

ናይ መወዳእታ ሸውዓተ መዓት ነይርዎ፡ 15፡1

ኣብ ልዕሊ ባቢሎን ፍርዲ ኣዊጁ፡ 17፡1,5

ኣብ ጥፍኣት ባቢሎን ተሳቲፉ፡ 18፡21

ዓዘቕቲ ከፊቲ፡ 20፡1

ንዮሃንስ ሓዳስ ኢየሩሳሌም ኣርኣዮ፡ 21፡9

ንዮሃንስ ከየምልኾም ከልከሎ፡ 22፡8-9

2. "መልኣኽ እግዚኣብሄር" ዝብል ቃል 50 ግዜ ክረኣ ከሎ "መልኣኽ ኣምላኽ" ዝብል ቃል ድማ ሓመብተ ግዜ ይረኣ። እቶም ቃላት ንመልክዕ የሱስ ኣብ ግዜ ብሉይ ኪዳን ዝምልከቲ ምዃናም ይግመት። መልኣኽ እግዚኣብሄር ዝተረኣዮም ን፤

- ኣጋር፡ ዘፍ 16፡7-13፤ 21 ፡ 17-20
- ኣብርሃም፡ ዘፍ 22፡11, 15-18
- ሙሴ፡ ዘጸኣት 3፡1-6፤ 14 ፡ 19
- በላዓም፡ ዘሁልቑ 22፡20-35
- እስራኤል፡ መሳፍንቲ 2፡1-5
- ጊዴዎን፡ መሳፍንቲ 6፡11-24
- ምናኦን ሰበይቲን፡ መሳፍንቲ 13፡2-3፡ 6-9፡ 15-2

ምስራፍ ሐሙስተ ዲዋሳኩዪ ሰይጣንን ኢጋንንቱን አገላልጸ

አብ ክርስቲያናዊ ስነ-መለኮት ዲዋሳኩዪ ናይ ሰይጣንን ኢጋንንቱን መጽናዕቲ እዩ። ከም ኣፈጣጥራ ሰይጣን፡ ናይ ቀደም ቦትኡ፡ ውድቀቱ፡ ውጽኢት ሓጢአቱ፡ ህሉው ኣቀማምጣኡ፡ ንጥፈታቱን ባህርያቱን፡ ኣሰማቱን ዝኣመሰሉ ኣርእስታት መጽናዕቲ ዘጠቓልል እዩ። ብተወሳኺ፡ ናይ መጀመርታ ኣቀማምጣን ውድቀትን ኢጋንንቲ፡ ባህርያቶም፡ ኣሰማቶም፡ ውዳበ ኢጋንንቲ ሓይልታት፡ ንጥፈታቶም፡ ከምኡውን ናይ መወዳእታ መዕለቢ ሰይጣንን ኢጋንንቱን የጠቓልል።

መበቐል ሰይጣን

ሰይጣን ፈለማ ብኣምላኽ እዩ ተፈጠሩ፤

ብእኡ ኹሉ ኹነ ካብቲ ዝኹነ ዘበለ ድማ ብዘይ ብእኡ ዝኹነ የልቦን። (ዮሃ 1፡3)

“ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሉ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሉ ብእኡ ተፈጠሩ ኣሎ እም፡ ኩሉ ብእኡን ንእኡን እዩ እተፈጥረ።” (ቀሎ 1፡16)

እግዚአብሄር ክፋእ ኣይፈጥርን እዩ። ሰይጣን ፈለማ ብኣምላኽ ክፍጠር ከሎ ፍጹም እዩ ነይሩ፤ ግናኹን ጽቡቕ ወይ ክፋእ ክመርጽ ናጻ ፍቓድ ተዋሂብዎ እዩ፤

“ካብታ እተፈጠርካላ መዓልቲ ጀሚርካ ኽሳዕ እቲ ኣበሳ እተረኽበካ ጊዜ ብመገድኻ ፍጹም ክበርካ።” (ህዝ 28፡15)

ናይ ቀደም ቦታ ሰይጣን

መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ህዝቅኤል 28፡12-17 ናይ መጀመርታ ቦታ ሰይጣን ይገልጽ። ቅድሚ ናብዚ ትምህርቲ ምቕጻልኩም ነዚ ክፍሊ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስኩም ኣንብብዎ። ሰይጣን ፈለማ ኺፍጠር ከሎ፡ መልኣኽ ኣምላኽ እዩ ነይሩ። ሓደ ካብቶም ኪሩቤል መላእኽቲ ኮይኑ ቅዱስን ጥበበኛን ጽቡቕን ፍጹምን እዩ ነይሩ። ኣብ መንጎ ኪሩቤል መራሒ ኮይኑ “ሓላዊ” ወይ “ዘጽልል” ተባሂሉ ይጽዋዕ። ስሙ መጀመርያ ሉሲፈር እዩ ነይሩ ትርጉሙ ድማ “ተሰካሚ ብርሃን” ማለት እዩ (ኢሳ 14፡12) ። ኣብቲ ቅዱስ እምባ ኣምላኽ ቦታ ተዋሂብዎ ኣብ ኣምልኽ ዝመርሐ ይመስል (ህዝ 28፡13) ።

ከመይ ዝበለ ድሙቕን ጽቡቕን ስእሊ ናይ ሰይጣን ኣብቲ ናይ መጀመርታ ቦታኡ ኣብ ቃል ኣምላኽ ተገለጹ ኣሎ። ብወርቂ ዝተቐመጡ ክቡራት ኣእማን ተሰሊሙ እዩ ነይሩ (ህዝ 28፡13፤ ዘጸ 28፡15-21) ። ንሱ ከም ዕንቁ ክቡር ኣእማን እዩ ዝግለጽ፡ ዕንቁ ግን ናይ ዝሓር ርእሱ ብርሃን የብሉን። ኣብ ጸልማት ክፍሊ ጽቡቕ ኣይኮነን። ጽባቕኡ ድማ ብርሃን ካብ ደገ ናይ ዘንጸባርቕ ዓቕሙ እዩ። እግዚአብሄር ንሉሲፈር ምስ ፈጠሮ፡ ካብ ዝኹነ ካልእ ፍጡር ብዝዓበየ ደረጃ ክብሪ ኣምላኽ ከንጸባርቕ ዓቕሚ ዘለዎ ገበሮ። እግዚአብሄር ንሉሲፈር ጽባቕ ከም ዘብርህ ዝገበረ ብርሃን እዩ።

ውድቀት ሰይጣን።

ሰይጣን ግና ነዚ ክቡር ቦታ እዚ ኣይዓቀቦን። መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ናዕቡን ውድቀቱን ይገልጽ፤

“ኣየ፡ ኣታ ብሩህ ኮኹብ ወዲ ወጋሕታ፡ ከመይ ኢልካ ንብ ሰማይ ወደቕኩ፡ ንሰኻ ከሆብ ዘውደቕኩ፡ ከመይ ኢልካ ናብ ምድሪ ተደርቢኹ። ንሰኻከ ብልብኹ ናብ ሰማይ ክድይብ፡ ንዝፋነይ ኣብ ልዕሊ ኸዋኽብቲ ኣምላክ ልዕል ከብሎ፡ ኣብ ወሰን ሰማይ ኣብ ልዕሊ ኸረን ማሕበር ክቐመጥ እየ። ኣብ ልዕሊ ርእሲ ደበናታት ክድይብ፡ ነቲ ኣዝዩ ልዑል ክመሰል እየ፡ በልኩ። ኣይፋልካን፡ ናብ ሲኦል፡ ናብቲ መዓመቕ ጉድጓድ ደኣ ኸትድርበ ኢኻ” (ኢሳ 14:12-15)

“ብምኽንያት መልክዕካ ልብኻ ተዐበዩ፡ ብክብረትካ ድማ ጥበብካ ኣባላሾኻ፡ ኣብ ምድሪ ጻሕ ኣበልኩኹ ኪርእዩኻል ኣብ ቅድሚ ነገስታት ወፌኹኻ።” (ሀዘ 28:17)

ሰይጣን ካብቲ ናይ መላእክቲ ስልጣኑ ምውዳቕ ብሰንኪ ትዕቢትን ናዕቡን ኮይኑ ሓሙሽተ ግጉይ ኣተሓሳስታት ዝተራእየሉ እዩ ኔሩ። ሰይጣን ከምዚ በለ።

- ናብ ሰማይ ክድይብ እየ፡ ንሱ ማዕረ ኣፍልጦ እናተመነየ መሕደሪ ኣምላኽ--ሰማይ--ክሕዝ ደለየ።
- ንዝፋነይ ልዕሊ መላእክቲ ኣምላኽ ልዕል ከብሎ እየ፡ ንሱ መሕደሪ ኣምላኽ ክሕዝ ጥራይ ዘይኮነሉ፡ ኣብ ልዕሊ ሰራዊት መላእክቲ ንኸገዝእ እውን ተመነየ።
- ኣብ ልዕሊ እምባ ጉባኤ እውን ኮፍ ክብል እየ፡ ብመሰረት ኢሳ 2:2ን መዝ 48:2ን እዚ ማእከል ምድራዊ ምሕደራ ኣምላኽ እየ። ሰይጣን ንምድሪ ኸምኡ ንመላእክቲ ኸገዝእ እዩ ዚብህግ ነይሩ።
- ኣብ ልዕሊ ቁመት ደበናታት ክድይብ እየ፡ ደበናታት ብዛዕባ ክብሪ ኣምላኽ ይዛረቡ። ሰይጣን ንርእሱ ክብሪ ኣምላኽ እዩ ዝደሊ ነይሩ። (እዘን ዝሰዕሩ ጥቕስታት ደበናታት ምስ ክብሪ ኣምላኽ ብዝተኣሳሰር ይገልጻ፡ ዘጸአት 13:21፣ 40:28-34፣ እዮብ 37:15-16፣ ማቴ 26:64፣ ራእይ 14:14-16።)
- ኣነ ከምቲ ልዑል ክኸውን እየ፡ ኣምላኽ ዝፍለጠሉ ብዙሕ ሰማት ኣለዎ። ሰይጣን ነዚ ፍሉይ ስም ዝመረጸ ስለምንታይ እዩ፤ ነዚ መዓርግ እዚ ዝመረጸ ንኣምላኽ "ወናኒ ሰማይን ምድርን" ምዃኑ ስለ ዘንጸባርቕን ሰይጣን ድማ ነዚ መርገጺ እዚ ስለ ዝምነዮን እዩ።

ውጽኢት ሓጢአት ሰይጣን።

እቲ ዘስኣሕክሕ ውጽኢት ናይ ሰይጣን ሓጢአት እንሆ፤

ካብ ሰማይ ምስገግ

ብሰንኪ ናዕቡ ሰይጣን ካብ ሰማይ ብእግዚኣብሄር ተደርቦዩ፤

“...ካብ ክረን ኣምላኽ ከም ርኽሶ ክድርብዩካ እየ...ናብ ምድሪ ክድርብዩካ እየ...” (ሀዘ 28:16-17)

ብልሽውና ናይ ባህሪ

ሉሲፈር ሓደ እዋን ንክብሪ እግዚኣብሄር ዝተፈጥረ ኩሉ እግዚኣብሄር ዘለዎን ዝገብሮን ዝጻረር ባህሪ ዘለዎ ሰይጣን ኮነ።

ምጥምዛዝ ስልጣን

ሓይሊ ሰይጣን ኣብ ሓደ እዋን ንክብሪ እግዚኣብሄር ይውዕል ነይሩ፡ ሕጂ ግን ዕንቅፋትን ኣዕናውን ኮይኑ ኣሎ። ብመሰረት ኢሳ 14 ንኣህዛብ ዩዳኽም (ቁጽሪ 12) ፡ ምድርን መንግስታትን ከም ዘንቀጥቅጡ ይገብር (ቁጽሪ 16) ፡ ነቶም ከም ምሩኻቲ ዝተወሰዱ ድማ ዝኾነ እፎይታ ከይረኽቡ ይኸልክሎም (ቁጽሪ 17) ።

ናብ ቀላይ ሓዊ ዝተመደበ

ሰይጣን መወዳእቱ ኣብ ቀላይ ሓዊ እዩ (ኢሳ 14:15) ።

ምውጻእ ካልኦት መላእክት አምላክ

ሰይጣን ካብ ሰማይ ምስ ወደቐ በይኑ ኣይወደቐን። ኣብቲ ኣንጻር እግዚአብሔር ዝገበሮ ናዕቢ ዝተሳተፉ ክፋል ናይቲ መላእክት ሰራዊት ሰማይ ሒዘዎ ከይ። እዚ ጉጅለ መላእክት እዚ ሕጂ ኣካል ናይ ሓደ እኩይ ሓይሊ ኣጋንንቲ እዩ።

ምእታው ሓጢአት ኣብ ኣድማስ

ሰይጣን ምስ ዓለወ፡ ሓጢአት ናብ ኣድማስ ኣተወ። ከም ውጽኢቱ ድማ ኣምላክ ክወስዶም ዝኸለል ክልተ ተግባራት ነይሩ፤

- ንሰይጣን ወቐዑ ክቐትሎ ይኸእል ነይሩ፡ እግዚአብሔር ግን ነቲ ቀዳማይ ጸላኢ ብኸምዚ ኣገባብ እንተዘውድቐ ነይሩ፡ ካልእ ናዕቢ ክፍጠር ዝኸእል ተኸእሎ ኩሉ ግዜ ምሃለወ። ታሪኽ መንግስተ ሰማይ ብተመሳሳሊ ሓደጋታት ምተመልከተ ነይሩ።
- እቲ ካልእ ሰጉምቲ ድማ እቲ መጽሓፍ ቅዱስ ኣምላክ ከም ዝወሰዶ ዝሕብሮ እዩ ነይሩ። ናይ ሰይጣን ልዑል ስልጣን ይግብኣኒ ዝብል ኣተሓሳስባ ኣብ ምድሪ ምሉእ ፈተናኡ፡ ኣብቲ ግዜ እንብሎ ናይ ዘለኣለም ግዜ ክፍረድ ወሰነ።

ኣምላክ ነቶም ቀዳሞት ሰብኣይን ሰበይትን ምስ ፈጠሮም፡ እቲ ኣብ ምድሪ ዝከበረ ፈተና ጀመረ። ታሪኽ ፈተና ኣዳምን ሄዋንን ብሰይጣንን ኣብ ሓጢአት ምውዳቕን ኣብ ዘፍጥረት ምዕራፍ ሰለስተ ተጻሒፉ ኣሎ። እቲ ውግእ ክሳብ ሕጂ ኣብ ምድሪ ይካየድ ኣሎ። መንፈሳዊ ውግእ ማለት ንሱ እዩ። ሰይጣን ክሳብ ሕጂ ስልጣንን ቦታን ኣምልኹን ይደሊ ኣሎ። ድሮ ግን ዝተሳዕረ ጸላኢ እዩ። የሱስ ንሓይሊ ሰይጣን ብሞቱን ትንሳኤኡን ሰኢሮዎ እዩ፤ ናይ ሰይጣን ናይ መወዳእታ ዕጫ ድማ ድሮ ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ተረጋጊዶ ኣሎ።

ሰይጣን ሕጂ ዘሎዎ ቦታ

ሰይጣን ብመንፈስ መልክዕ ኣብ ዓለም ኣሎ፤

“ሸው እግዚአብሔር ንሰይጣን፡ ካባይ መጺእኦ፤ በሎ። ሰይጣን ድማ፡ ንምድሪ ዘይረዮን ተመላሊሲያን መጻእኩ፡ ኢሉ ንእግዚአብሔር መለሰሉ።” (እዮብ 1 ፡ 7)

“ድዮብሎሴ እቲ መጻርርትኹም፡ ዚውሕጦ ደልዩ ኽም ዚጓዝም ኣንበሳ ኹይኑ ይዘውር ኣሎ እሞ፡ ተጠንቀቑ፡ ንቐሐ።” (1 ጴጥሮስ 5 ፡ 8)

ሰይጣን ኣብ ዓለም ዋላ እኳ እንተሃለወ ኣብ ኩሉ ቦታ ኣይርከብን፤ ማለት ከምቲ እግዚአብሔር ዝኸለሎ ኣብ ሓደ እዋን ኣብ ዓለም ኩሉ ቦታ ክኸውን ኣይክእልን እዩ። ነዚ እዩ ድማ መደባቱ ንምፍጻም ብርክት ዝበሉ ኣጋንንቲ ዝቐጽር።

ንጥፈታት ሰይጣን

ሰይጣን ናብ ህላወ ኣምላክ ይበጽሕ፡ ኣብ ምድሪወን ይንቀሳቐስን እዩ፤ እንተሓይ ኣብ ልዕሊ ምድሪ ዘሎ "ኣየር" ወይ ዞፂ

“ሓደ መዓልቲ ግና ኹኡ እቶም ደቂ ኣምላክ መጺኦም ኣብ ቅድሚ እግዚአብሔር ቁሙ። ሰይጣን ከኣ ኣብ ማእከሎም መጸ። ሸው እግዚአብሔር ንሰይጣን፡ ካባይ መጺእኦ፤ በሎ። ሰይጣን ድማ፡ ንምድሪ ዘይረዮን ተመላሊሲያን መጻእኩ፡ ኢሉ ንእግዚአብሔር መለሰሉ።” (እዮብ 1፡6-7)

“ንሕና ኹላትና ኽኣ ነቲ ናይ ስጋን ናይ ሓሳባትን ድሌት እናገበርና፡ ቀደም ብትምኒት ስጋና ምሳታቶም ንነብር ነበርና፡ ከምቶም ካልኦትውን ብባህርይና ደቂ ቅጥዓ ነበርና።” (ኤፌ. 2፡2)

ሰይጣን ቀታሊ እዩ (ዮሃ 8፡44) ፡ ተጻባኢ (1ጴጥ 5፡8) ፡ ሓሳዊ (ዮሃ 8፡44) ፡ ከምኡውን ከሳሊ ኣመንቲ (ራእይ 12፡10) ። ንኣመንቲ ይፍትኖም (ግብ 5፡3) ፡ ኣብ መንጎ ኣመንቲ ኣሕዋት ሓሶት ይተክል (ማቴ 13፡38-39) ፡ ብኣጋንንታዊ ንጥፈታት ንኣመንቲ ክሰዕሮም ይፍትን (ኤፌሶን 6፡12) ፡ ኣብ ልዕሊ ኣመንቲ ድማ ሰደት የለዓዕል (ራእይ 2፡10) ። ንጥፈታት ሰይጣን ኩሉ ግዜ ኣንጻር ኣምላክን መደቡን ህዝቡን ዝቐንዐ ምዃኑ ብምጥቃስ ብሓጺሩ ክንገልጽ ንኸእል ኢና። ኣብቲ ንኣምላክ እተምልኹ፡ ቃል ኣምላክ፡ ክርስትያናዊ ኣካይዳኹ፡ ንኣምላክ እተገልግለሉ መዳያት ከጥቅዓካ እዩ።

ሰይጣን አብ ህይወት ዘይኣመንቲ ኣእምሮኦም ንሓቂ ቃል ኣምላኽ ብምዕዋር እዩ ዝሰርሕ (1ቆሮ 4:4) ፡ ነቲ ቃል ካብ ልቦም ምምገጣል (ሉቃ 8:12) ፡ ንዕዮ ኣምላኽ ንምቅዋም ይጥቀመሎም (ራእይ 2:13) ፡ እዚ ድማ ብምትላል እዩ (ራእይ 20:3)።

ባህርያት ሰይጣን

ሰይጣን ከም እግዚኣብሄር ኩሉ ዝፈልጥ ኣይኮነን። ሰይጣን ንመጻኢ ኣቐዲሙ ክርኢ እንተዝኽእል ንየሱስ ኣብ መስቀል ክመውት ፈጸሙ ኣይምፈቐዱሉን ምኽንያቱ ሞት ናይ የሱስ ንኃይሉ ኣውዲቐ ንኹሉም ደቂ ሰብ ካብ ባርነት ሓጢአት ዜምልጡሉ መገዲ ኺህቦም እዩ።

ሰይጣን ኩሉ ዝኽእል ኣይኮነን። የሱስ ኣብ ውሽጥኻ ዘሎ ሓይሊ ኣምላኽ ካብ ሓይሊ ሰይጣን ይዓቢ ኢሉ። ነቶም ብየሱስ ዝኣምኑ ሰይጣን ድሮ ዝተሳዕረ ጸላኢ እዩ (ዮሃ 12:31) ። ንሱ ነቶም ንዕኡ ዝግዝኡ ጥራይ እዩ ሓያል። ሓይሉ ብሓይሊ ኣምላኽ ዝተሓጽረ እዩ (እዮብ 1:10-12) ንሓደ ኣማኒ ክስዕር ዝኽእል ድማ፡ ንዕኡ ክቆጻጸርዎ ዕድል ምስዝህብዎ ጥራይ እዩ። ሰይጣን መንፈስ እኳ እንተ ኹነ ናይ ሓቂ ስብእና ባህርያት እውን ኣለዎ። መጽሐፍ ቅዱስ ከምዚ ኢሉ ይምህር፤

በሊሕን ረቂቕን እዩ

ገናኽ ከምቲ ተመን ብጉርሖ ንሄዎን ዘሰሐታ፡ ከምኡውን ሓሳብኩም ካብቲ ናብ ክርስቶስ ዚኸውን ገርህኑን ንጸህናን ምናልባሽ ከይጠፍእ እፈርህ ኣሎኹ። (2 ቈረ 11 ፡ 3)

ስምዒታዊ

እቲ ዝበል ድማ ነታ ሰበይቲ ተቐጥዐ... (ራእ 12:17)

ፍቃድ ዘለዎ

ፍቓድ ኣምላኽ ኪገብሩ ኢሉ ምስ ኣውጽኦም፡ ንሓቶም ካብ መፈንጠራ ድምብሎስ ኣምሊጦም ናብ ልቦም ይምለሱ እዮም። (2 ጢሞ 2 ፡ 26)

ሓያል

...ሓለቃ ሰልጣን ኣየር... (ኤፌሶን 2:2)

መታለሊ

. . . ንፍሕሶ ሰይጣን ምቅዋሙ ምእንቲ ኽትክእሉሉ፡ ኩሉ ኣጽዋር ኣምላኽ ልበሱ። (ኤፌ 6:11)

ጨካንን ጨካንን እዩ።

“ድምብሎሉ እቲ መጻርርትኹም፡ ዚውሕጦ ደልዩ ኹም ዚጓዝዎ ኣጓበሳ ኹይኑ ይዘውር ኣሎ እሞ፡ ተጠንቀቁ፡ ንቕሑ።” (1 ጴጥ 5 ፡ 8)

ኣታላሊ

“ሰይጣን እኳ ንርእሱ ንመልኣኽ ብርሃን የምስል እዩ እሞ፡ እዚ ኣየገርምን እዩ።” (2 ቈረ 11 ፡ 14)

ስማት ሰይጣን

መጽሐፍ ቅዱስ ንሰይጣን ብዘሕስስ ስማት ይህቦ እዚ ድማ ብዘዕባ ባህርያቱን ንጥፈታቱን ዝያዳ ዝገልጽ እዩ። ሰይጣን ፈለማ ቅድሚ ናዕቡ "ቅቡእ ኪሩብ" "ሉሲፈር" ተባሂሉ ይጽዋዕ ነይሩ። ካልኣት ስማት ሰይጣን ድማ፤

ኣባዶን (ናይ እብራይስጢ ቃል ኮይኑ ናይ ጥፍኣት መልኣኽ) ፡ ራእይ 9:11

ከሳሲ ኣሕዋት፡ ራእይ 12:10

ተጸባኢ፡ 1ጴጥ 5:8

መልአኝ መዓመቶ	ራእይ 9:11
መልአኝ ብርሃን፡	2ቆሮ 11:4
አፖሊዮን (ናይ ግሪክ ቃል አጥፋኢ) ፡	ራእይ 9፤11
ብሔልዘቡል፡	ማቴ 12:24፤ ሉቃ 11 ፡ 15፤ ማር 3:22
በልያል፡	2ቆሮ 6:15
መታለሊ፡	ራእይ 12:9፤ 20 ፡ 3
አጥፋኢ፡	ራእይ 9:11፤ 1ቆሮ 10:10
ድያብሎስ (ጸለመ ማለት እዩ)፡-	1ጴጥ 5:8፤ ማቴ 4:1
ገበል፡	ራእይ 12:3
ጸላኢ፡	ማቴ 13:39
እኩይ፡	1ዮሃ 5:19
አምላኝ እዛ ዓለም እዚኢ፡	2ቆሮ 4:4
ንጉሥ ጢርሱ፡	ሀዘቅኤል 28:12-15
ሐሳዊ አቦ ሐሰት፡	ዮሃ 8:44
ቀታሊ፡	ዮሃ 8:44
ሐለቃ ኢጋንንቲ፡	ማቴ 12:24
ዝኢ እዛ ዓለም እዚኢ፡	ዮሃ 12:31፤ 14:30፤ 16 ፡ 11
ሐለቃ ስልጣን አየር፡	ኤፌሶን 2:2
ሰይጣን (ተጻባኢ ማለት እዩ) ፡	ዮሃ 13:27
ተመን፡	ራእይ 12:9፤ 2ቆሮ 1:3
ፈታኒ፡-	ማቴ 4:3፤ 1ይ ተሰሎንቄ 3:5
ከም ዝንዝም አንበሳ፡	1 ጴጥሮስ 5:8
ናይ ጸልማትዝኢ ዓለም	ኤፌሶን 6:12
አብ ደቂ ዘይምእዛዝ ዝሰርሕ መንፈስ ሐለቃ ስልጣን አየር፡	ኤፌሶን 2:2
ሐይሊ ሰይጣን ካብ ባህርያቱን አሰማቱን ከተለልዮ ትኽእል ኢኻ፡፡ መታለልን ሓይልን ጸላኢ ስለ ዝኾነ መጽሐፍ ቅዱስ የጠንቅቅ፤	

“ድያብሎስ እቲ መጻርርትኹም፡ ዚውሕጦ ደልዩ ኻም ዚንዝም አንበሳ ኹይኑ ይዘውር አሎ እሞ፡ ተጠንቀቕ፡ ንቐሐ፡፡”
(1 ጴጥሮስ 5:8)

“ንድያብሎስ ከኣ ሰፍራ አይትሀብዎ፡፡” (ኤፌ. 4:27)

መበቀላዊ ቦታን ውድቀትን ኢጋንንቲ

አምላኝ አብ መጀመርታ ንኹሎም መላእኽቲ ፈጢርዎም እዩ፤ ገለኦም ድማ ድሒሮም ኢጋንንቲ ኮይኖም፤

“በእኩ ኹሉ ኹኑ ካብቲ ዝኹነ ዘበለ ድማ ብዘይ ብእኩ ዝኹነ የልቦን።” (ዮሃ 1፡3)

“ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሎ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሉ ብእኩ ተፈጠሩ ኣሎ እሞ፡ ኩሉ ብእኩን ንእኩን እዩ እተፈጥረ።” (ቆሎሴ 1፡16)

ኢጋንንቲ ፈለማ ከምቶም ካልኣት መላእኽቲ እግዚአብሄር፡ ከምቶም ሕያዎት መላእኽቲ ተመሳሳሊ ባህርያትን ቦታን ዝከበርም እዮም። ሰይጣን ኣንጻር ኣምላኽ ምስ ዓለው፡ ሓደ ክፋል መላእኽቲ ኣብቲ ናዕቡ ተሳቲፎም ስለ ዝከበሩ፡ ኣምላኽ ምስ ሰይጣን ካብ ሰማይ ሰጎጎም። ድሕሪኡ ሕያዎት መንፈሳውያን ፍጡራት (መልእኽቲ) ዘይኮኑ፤ እኩያት መንፈሳውያን ፍጡራት (ኢጋንንቲ) እዮም ኮይኖም።

“ኣብ ሰማይ ከኣ ውግእ ኩኑ ሚካኤልን መላእኽቲን ምስቲ ገበል ተዋግኡ። እቲ ገበልን መላእኽቲን ድማ ተዋግእዎም። ኣይሰበርዎምን ከኣ፡ ድሕርዚ ሰፍራኦም ኣብ ሰማይ ኣይተረኽቡን። እቲ ንብዘላ ዓለም ዜሰሕታ ዘሎ ድዮብሎስን ሰይጣንን ዚብህል ዓብዩ ገበል፡ እቲ ናይ ሞት ተመን ተደርቦዩ፡ ናብ ምድሪ ተደርቦዩ፡ መላእኽቲውን ምስኡ ተደርቦዩ።” (ራእይ 12፡7-9)

ኢጋንንቲ "ዝወደቁ" መላእኽቲ እንተዘይኮይኖም፡ ንህላውኦም ካልእ መጽሓፍ ቅዱሳዊ መግለጺ የብልናን። ሰይጣን ናይ ገዛእ ርእሱ ሓይልታት ክፈጥር ኣይክእልን እዩ፡ ምክንያቱ ኩሉ ነገር ብኣምላኽ እዩ ተፈጠሩ። ናይዞም ዝወደቁ መላእኽቲ ክልተ ጉጅለ ኣለዉ። ሓደ ጉጅለ ንኣምላኽን ኣብ ምድሪ ንዘለዉ ህዝቡን ብንጥፈት ይቃወሙ ኣለዉ። ካልኣት ድማ ብሰንሰለት ዝተኣሰሩ እዮም፤

“ኣምላኽ ግና ኩቶም ሓጢአት ዝገበሩ መላእኽቲ እኳ ናብ ገዛንም ደርብዩ፡ ብመቐሕ ጸልማት ተኣሲሮም ንፍርዲ ኺሕለዉ ኣሕሊፉ ሀቦም እምበር፡ ካብ ዘይካሐፎም።” 2ጴጥ 2፡4

ኩቶም ሰፈሮም ዝሓደጉ እምበር፡ መዓርጎም ዘይሓለዉ መላእኽቲ እኳ ብናይ ዘለኣለም መቓውሕ ደኣ ትሕቲ ጸልማት ነቲ ፍርዲ እታ ዓባይ መዓልቲ ዐቑርዎም ኣሎ። (ይሁዳ 6)

ናይ ክልቲኦም ዝተኣሰሩ ኢጋንንትን ንጡፋት ኢጋንንትን መራሒ ሰይጣን እዩ፤ ንሱ ድማ "መስፍን" ኢጋንንቲ ተባሂሉ ይጽዋዕ (ማቴ 12፡24) ።

ባህርያት ኢጋንንቲ

ኢጋንንቲ ኣብቲ ናይ መጀመርታ ሓጢአት ዘይብሉ ኩነታቶም ከምቲ ኣቐዲሙ ኣብዛ ምዕራፍ ዝተዘተየሉም ሕያዎት መላእኽቲ ተመሳሳሊ ባህርያት ነበሮም። ኣብዚ ሕጂ ዘለዎም ክፋእ ኩነታቶም፡ እዞም ኢጋንንቲ፤

- መናፍሰቲ እዮም፡ ማቴ 8፡16፤ ሉቃ 10፡17, 20
- ብግልጺ ክረኣዩ ይኽእሉ እዮም፡ ዘፍ 3፡1፤ ዘካ 3፡1፤ ማቴ 4፡9-10
- ክዛረቡ ይኽእሉ፡ ማር 5፡9, 12፤ ሉቃ 8፡28፤ ማቴ 8፡31
- ይኣምኑ፡ ያእቆብ 2፡19
- ፍቓዶም የተግበሩ፡ ሉቃ 11፡24፤ 8፡32
- ብልሒ የርእዩ፡ ማር 1፡24
- ስምዒት ኣለዎም፡ ሉቃ 8፡28፤ ያእቆብ 2፡19
- ኣፍልጦ ኣለዎም፡ ግብ 19፡15
- ልዕለ ባህርያዊ ሓይሊ ኣለዎም፡ ግብ 19፡16፤ ማር 5፡3
- ልዕለ ባህርያዊ ህላወ ኣለዎም፡ ዳን 9፡21-23
- ዘለኣለማውያን እዮም፡ ማቴ 25፡41
- ናይ ገዛእ ርእሶም ትምህርቲ ኣለዎም፡ 1ጢሞቴዎስ 4፡1-3
- ክፋኣት እዮም፡ ማቴ 10፡1፤ ማር 1፡27፤ 3፡11፤ 1ጢሞ 4፡1-3
- ዕጫኦም ፍሉጥ እዩ፡ ማቴ 8፡29

– ንክርስቶስ የለልዩ፡

ማር 1፡24

ሰማት ኢጋንንቲ

ኢጋንንቲ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ሽዱሽተ ግዜ ርኹሳት መናፍሰቲ (evil spirits) ፡ 23 ግዜ ድማ ርኹሳት መናፍሰቲ (unclean spirits) ተባሂሎም ይጽውዑ። ኢጋንንቲ (ማር 1፡32) ከምኡውን መላእኽቲ ድያብሎስ ተባሂሎም ይጽውዑ (ማቴ 25፡41) ።

ውዳብ ኢጋንንታዊ ሓይልታት

እግዚአብሔር ንመላእኽቲ ሰራዊቱ ብኸመይ ከም ዝወደቦ እስከ ንገምግም...

“ኣብ ሰማያትን ኣብ ምድርን ዘሎ፡ ዘርኤን ዘይርኤን፡ ዝፋናት ኩነ ወይስ ጉይትነት፡ ሕልቅነት ወይስ ሰልጣናት፡ ኩሉ ብእኡ ተፈጠሩ ኣሎ እሞ፡ ኩሉ ብእኡን ንእኡን እዩ እተፈጥረ።” (ቆሎሴ 1፡16)

ሰይጣን መምሰሊ እምበር መበገሲ ኣይኮነን። ንኢጋንንቲ ምስ ናይ ኣምላኽ ሓይልታት ብዘመሳሰል ኣቃውማ ኣወዲብዎም ኣሎ፤

“እቲ ቐልሰና ምስ ሕልቅነትን ሰልጣናትን ምስ ናይ ጸልማት ዝኣኑስ ዓለምን ምስ መናፍሰቲ እከይን ኣብ ሰማያት እዩ እምበር፡ ምስ ሲጋን ደምን ኣይኮነን” (ኤፌሶን 6፡12)

ሰይጣን ንሓይልታቱ ኣብ፤

ሰልጣናት (Principalities) ሰይጣን ንዓለም ኣብ መንግስታት መቐለዋ እዩ ዚመስል። ርእሱ-ምምሕዳር ማለት ግዝኣት ወይ ሰልጣን ናይ ሓደ መስፍን እዩ። ሰይጣን ኣብ ልዕሊ ነፍሲ ወከፍ መንግስታት ሓደ መስፍን ኣቐሚጡ ኣሎ። መስፍን መንፈስ ፋርስ ኣብ ዳን 10 ተጠቐሱ ኣሎ። ሰይጣን ብደረጃ ሃገር ንመንግስታትን ኣህዛብን ይጸሉን ይሰርሕን።

ሓይልታትን ዝኣኑስ ጸልማትን እዛ ዓለም እዚኡ እዞም ክልተ ምድባት ኢጋንንቲ ኣብ ማሕበራውን ፖለቲካውን ባህላውን ስርዓታት ዓለም ይሰርሑ ኣለዉ።

መናፍሰቲ እከይ ኣብ ሰማያት ፦ ኣብ ብሉይ ኪዳን ላዕለዎት ቦታታት ኣምልኾ ዝፍጸመሉ ዝነበረ እዩ። ሰይጣን ኣብ ሃይማኖታዊ ኣቃውማ ዓለም ከምዚ እዩ ዝሰርሕ።

እዞም ዝተወደቡ ጉጅለታት ብዓቕን ይፈላለዩ። ንኣብነት፡ ማርያም መግደላዊት ቅድሚ ምድሓና ሸውዓተ ኢጋንንቲ ኣብ ውሽጣ ነበሩ። ሉቃ 8፡30 ሓደ "ሌጌዮን" ኢጋንንቲ ይጠቅሰ። ኣብ ግዜ የሱስ ዝገዝእ ዝነበረ ኣብ ሰራዊት ሮሜ ዝነበረ ሌጌዮን ን 6,100 እግረኛታት ወተሃደራትን 726 ፈረሰኛታትን እዩ ዘመልክት ነይሩ።

እዞም ዝተወደቡ ሓይልታት ኢጋንንቲ...

ተጠርኒፎም እዮም፦ ኣብቲ ኣብ ሉቃ 8፡30 ተጻሒፉ ዘሎ ኢጋንንቲ ዝሓደርዎ ሰብኣይ፡ ኢጋንንቲ ኣብ ዕላማኦም ተጠርኒፎም ነበሩ። እዚ ድማ ኣብነት ኢጋንንቲ ዝሓደርዎ ሰብ እዩ ። ኣብ ማቴ 12፡45 ከምኡ'ውን ኣብ ጉዳይ ማርያም መግደላዊት ሸውዓተ ኢጋንንቲ ዝነበራ (ሉቃ 16፡9) እውን ከምኡ። የሱስ ብዛዕባ ሓድነት ኢጋንንታዊ ሓይልታት ክዛረብ ከሎ ከምዚ ክብል ከሎ፤

“ሰይጣን ንሰይጣን ካብ ዜውጽኡ ንሓድሕዱ ተፈላለዩ፡ እታ መንግስቲ ደኣኽ ኸመይ ኢላ ትቐውም?” (ማቴ 12 ፡ 26)

ዝተፈላለዩ ደረጃ ክፍኣት ኣለዎም፦ እዚ ካልኣት እኩያት መናፍሰቲ ሒዘ ከምለስ እዩ ዝበለ ኢጋንንት ኣብነት እዩ፤

ርኹስ መንፈስ ካብ ሰብ ምስ ወጸ፡ ዕረፍቲ ደልዩ፡ ኣብ ኣጳምእ ቦታ ይኹልል ኣይረክብን ድማ። ሸዑ፡ ናብታ ዝወጸእኩላ ቤተይ ደኣ ኽምለሱ ይብል። ምስ መጽ፡ ዋራያ፡ ተኹሳቲራ፡ ተሰሊማ ይረኽቡ። ድሕርቲ ይኼይድ፡ ካብኡ ዚገዱ ሾብዓት ኻልኣት መናፍሰቲ ሒዞ ይመጽእ፡ ኣትዮም ከኣ ኣብኣ ይነብሩ። ነቲ ሰብ እቲ ኻብ መጀመርታኡ እቲ መውዳእታኡ ዝገደደ ይኹኖ። ነዚ ኽፋእ ወለደ እዚ ድማ ከምኡ ኪኹኖ እዩ። (ማቴ 12፡43-45)

ተግባራዊም ክቐይሩ ይኽእሉ እዮም፦ እቲ ጋኔን ኣብ 1 ነገስት 22፡21-23 ሓሳዊ መንፈስ ከም ዝኸውን ኣዊጁ። እዚ ድማ "ክኸውን እዩ..." ስለ ዝበለ ቅድሚ ሕጂ ከም ዘይነበረ ዘመልክት እዩ።

እተፈላለዩ ዓይነት እዮም፦ መጽሐፍ ቅዱስ ሰብ ሲጋን ነፍሱን መንፈሱን ከም ዘለዎ እዩ ዚምህር። ንኣካልን ነፍሱን መንፈሱን ወዲ ሰብ ዘየቐዑ ሰለስተ ዓበይቲ ዓይነት ኢጋንንቲ ኣለዉ፤

- ርኽሳት መናፍሰቲ፦ ንርኽሳት ተግባራት፡ ርኽሳት ሓሳባት፡ ጭቆና፡ ምቁጽጸር፡ ጭንቀትን ካልእ ስልትታት ሰይጣንን ተሓተትቲ እዮም። ንኣእምሮን ንነፍሳዊ ባህሪ ሰብን የሳቅዩ እዮም (ማቴ 10:1፤ 12:43፤ ማር 1:23-26) ።
- መናፍሰቲ ድኻም፦ እዞም መናፍሰቲ እዚኣቶም ነቲ ስጋዊ ኣካል የሳቅይዎ እዮም (ሉቃ 13:11) ።
- መናፍሰቲ ስሕተት፦ መናፍሰቲ ስሕተት ንኣእምሮን ነፍሱን መንፈሱን ወዲ ሰብ የሳቅዩዎ፤ ከምቲ ኣብ 1ጢሞቴዎስ 4:1 ዝተጠቐሰ ናይ ሓሶት ትምህርቲ ንክእምን ይጸልውዎ። እዞም መናፍሰቲ እዚኣቶም ንሰባት ሓሶት ኣሚናም ንዘልኣለዉዎ መቐጸባቲ ንክውገዙ የሰሕቱ። እዚኣቶም መናፍሰቲ ናይ ሓሶት ትምህርቲ፡ ናይ ሓሶት ኣምልኽታት፡ ናይ ሓሶት ክርስቶስን ናይ ሓሶት መምህራንን እዮም።

ንጥፈታት ኢጋንንቲ

ኣብ ምሉእ መጽሐፍ ቅዱስ፡ ኢጋንንቲ ኣብ ምድሪ ንጡፋት ከም ዘለዉ ተገሊጹ ኣሎ። ሰይጣን ኣብ ኩሉ ቦታ ስለዘይርከብ፡ ኢጋንንቲ ተጠቂሙ ፍቓዱ ክገብርን ኣብ መላእ ዓለም ዕላማታቱ ይፍጽምን እዩ። ኢጋንንቲ "ሓለቃ ስልጣን ኣየር" (ኤፌሶን 2:2) ከምኡ'ውን "ሓይልታት ጸልማት" (ቆሎሴ 1:13) ዝቐመጠ ኮይናም ኩሎም ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር ሰይጣን እዮም።

ኢጋንንቲ ነቲ መስፍናም ዝኹነ ሰይጣን ዝሃሎ ትእዛዝ ይኸተሉ። ንንጥፈታት ኢጋንንቲ ወትሩ ኣንጻር ኣምላኽን መደቡን ህዝቡን ዝቐንዑ ምዃናም ብምጥቃስ ብሓጺሩ ክንገልጽ ንክእል። ኢጋንንቲ ምትላልን እከይን ብምድንፋዕ ሓይሊ ሰይጣን የሰፍሑ። ንውልቀ-ሰባትን መንግስታትን ኣህዛብን ንስርዓተ ዓለምን ይጸልዉ እዮም። ናዕቢ የሰፋሕፍሑ ንኣምላኽን ንሰባትን የጸልሙን እዮም። ኣምልኽ ጣኦት፡ ናይ ሓሶት ትምህርቲ፡ የሰፋሕፍሑ ከምኡ'ውን ንሰብኡትን ኣንስትን ንሓቂ ወንጌል ከይፈልጡ የዕወሩ።

እዞም ኢጋንንቲ ንዘይኣመንቲ ዘስካሕክሕ ክፋእ ተግባራት ንክፍጽሙ፡ ንክቐተሉ፡ ንክገድኡ፡ ነብስ ቅትለት ንክፍጽሙ ወዘተ ይድርኹዎምን የጥቅዑዎምን። ንኣእምሮ ብስምዒታዊ ጸገማት፡ ንኣካል ድማ ብኣካላዊ ድኻም ይጸልዉ። ኣብ ውሽጢ ሓደ ሰብ ብምንባር፡ ንኣእምሮን ተግባራትን እቲ ሰብ ብቐጥታ ብምቀጽጽር ንሰባት ኢጋንንቲ ይገብሩ። ምቁጽጸር ኢጋንንቲ (demon possession) ብርኽሳት መናፍሰቲ ዝልለ እዩ (ማር 5:2) ፡ ናይ ቁጥዑ ምውቃዕ (ማር 5:4) ፡ ዘይተለምደ ኣካላዊ ሓይሊ (ማር 5:3) ፡ ንመንፈሳዊ ነገራት ምጽራር (ማር 5:7) ፡ ከምኡ'ውን ምቕያር ድምጽን ስብእናን (ማር 5:9) ።

ኢጋንንቲ ንኣመንቲ ብፈተናን ብምትላልን ብጭንቀትን ብጭቆናን የጥቅዑ። ኣብ ባርነት ልምድታትን ፍርሕን ክሕዙኻ ይፍትኑ። ይኸሱኻን የጸልሙኻን፤ ኣብ መንጎ ህዝቢ ኣምላኽ ምፍልላይ ይፈጥሩ፤ ስጋዊ ኣካልካ ድማ የጥቅዑኻ። ሰይጣን ኢጋንንቲ ተጠቂሙ ንቃል እግዚኣብሄር፤ ንኣምላኽ እትገብር ኣምልኽ፤ ምስ እግዚኣብሄር እትገብር ምጉዓዝ፤ ንኣምላኽ እትገብር ስራሕን የጥቅዕ።

ዘይኣመንቲ ካብ መጥቃዕቲ ኢጋንንታዊ ሓይልታት መከላኸሊ የብሎምን፤ ኣመንቲ ግን ዝሞ ሓይላት መንፈሳውያን ሓይልታት ክፍኡት ንምግባም ሓይል መንፈሳዊ ስልትታት ኣለዎም። ኣመንቲ ካብ ኢጋንንታዊ ንጥፈታት ገላጻ ርእሶም ክከላኸሉ ይኸእሉ፤ ብኢጋንንቲ ምስ ዝጽለዉ ክድሕኑ፤ ብዩሱስ ክርስቶስ ኣቢሎም ንክልኡት ሓራ ናይ ምምጻእ ስልጣን ኣለዎም። ንዝርዝር መጽናዕቲ ብዛዕባ መንፈሳዊ ውግእ፡ ኢጋንንታዊ ንጥፈታትን ምድኣንን ኣብቲ "መንፈሳዊ ስትራቴጂታት፡ መምርሒ መንፈሳዊ ውግእ" ዝብል ኣርእሱቲ ዘለዎ ናይ ሃርቨስታይም ኣህጉራዊ መርበብ ኮርስ ኣብዚ ዝሰዕብ መርበብ ሓበሬታ ርክ፡ <http://www.harvestime.org>

ናይ መወዳእታ መዕለቢ ሰይጣንን ኢጋንንትን

ሲኦል ንድያብሎስን መላእኽቲን ተዳልዩ ኣሎ። ናይ መወዳእታ ዕድሎም ክኸውን እዩ፤

“ድሕርዚ ኣብ ጸጋሙ ንዘለዉ ይብሎም፡ ኣቲም ርጉማት፡ ካባይ ርሐቕ፡ ናብቲ ንሰይጣንን ንመላእኽቲን እተዳለወ ናይ ዘለኣለም ሓዊ።” (ማቴ 25 ፡ 41)

እቲ ዘሰሐቶም ድያብሎስውን ናብቲ እቲ ኣራዊትን ኣቲ ነብዩ ሓሶትን እተደርበይዎ ቐላይ ሓውን ዲንን ተደርበዩ። ንዘለኣለም ኣለም ከኣ ለይትን መዓልትን ኪሳቅዩ እዮም። (ራእይ 20:10)

የሱስ ምስ ክልተ ብኢጋንንቲ ዝተታሓዙ ሰባት ምስ ገጠሙ፡ እቲ ዝሃብዎ ምላሽ ከምዚ ዝሰዕብ እዩ ነይሩ።

“... ፡ የሱሰ ወዲ አምላክ፣ ምሳካ እም እንታይ አሎና፣ ቅድሚ ጊዜኡ ክትሳቅየናዶ ናብዚ መጻእካ፣ እናበሉ ጨርሱ።”
(ማቴ 8፡29)

እቶም አብቶም ብኢጋንንቲ ዝተታሓዙ ሰባት ዝነበሩ ኢጋንንቲ ናይ መወዳእታ ዕድሎም ናይ ዘለኣለም ሰቓይ ቦታ ምኒኡን አብኡ ንክስደዱ ዝተወሰነ ግዜ ከምዘሎን ይፈልጡ ነበሩ።

ርእሰ ገምጋም

1. ዲሞኖሎጂ (ስነ ሰይጣንን አጋንንትን) ግለጽ።

2. ስይጣን ዝፈጠሮ መን እዩ፤

3. ሰይጣን አብ መጀመርታ ጽቡቕ ድዩ ወይስ ክፉእ ተፈጠሩ፤

4. ሰይጣን መጀመርታ ኼፍጠር ከሎ ዝኸበሮ ቦታ ዚገልጽ ኣየናይ ክፍሊ መጽሓፍ ቅዱስ እዩ፤ ናይ ቀደም ኩነታቱ ግለጽ።

5. ንውድቀት ሰይጣን ዝገልጹ ክልተ ክፍልታት መነመን እዮም።

ን

6. ጠንቂ ውድቀት ሰይጣን እንታይ እዩ፤

7. እቶም ብሰይጣን ዝተዛረቡ ሓሙሽተ "ኣነ ክደልዮም እየ" ዝበሃሉ ኣበሃህላታት ዘርዝሩ።

8. ትምህታት ሰይጣን እንታይ እዩ ነይሩ ከምቲ ኣብ ላዕሊ (7.) ዘሎ ኣበሃህላታት፤

9. ኣብዚ ትምህርቲ እዚ እተዘተየሉ ሸዱሽተ ውጽኢት ሓጢአት ሰይጣን ዘርዝሩ።

10. ሰይጣን ኣብዚ እዋን እዚ ኣብ ምንታይ ቦታ ኣሎ፤ ሰይጣን ኣብ ኩሉ ቦታ ኣሎ ድዩ፤

11. ብዛዕባ ህሉው ንዋፈታት ሰይጣን ጽማቕ መግለጺ ጽሓፍ።

12. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ እተዘራረበሉ ባህርያት ሰይጣን ብሓጺሩ ግለጽ።

13. ኣብ 1 ጴጥሮስ 5፡8 ከምኡውን ኤፌሶን 4፡27 ብዛዕባ ሰይጣን እንታይ መጠንቀቓታታት ተዋሂቡ ኣሎ፤

14. ፈለማ ነቶም ኣጋንንቲ ዝኹኑ መላእኽቲ ዝፈጠሮም መን እዩ፤

15. ናይ መጀመርታ ኩነታት ኣጋንንቲ ግለጽ።

16. እዞም መላእኽቲ እዚኣቶም ካብ ሰማይ ተደርብዮም ርኽሳት መናፍስቲ ኪኹኑ ዝገበረ እንታይ እዩ፤

17. እቶም ክልተ ጉጅለ ዝወደቁ መላእኽቲ እንታይ እዮም፤

ን

18. መራሒ ናይቶም ኣጋንንቲ መላእኽቲ መን እዩ፤

19. ኣብዚ ምዕራፍ ዝተዘርዘሩ ባህርያት ኣጋንንቲ ብሓጺሩ ግለጽ።

20. ገለ ኻልእ ሰማት ኣጋንንቲ እንታይ እዩ፤

21. ነዞም ዝሰዕቡ ደረጃታት ናይ ሰይጣን ውዳበኣዊ ኣቃውማ ኣጋንንቲ ግለጽ።

- ሕልቅነታት

- ኣይልታትን ገዛእቲ ጸልማትን እዛ ዓለም እዚኣ

- መናፍስቲ እከይ ኣብ ሰማያት

22. ብዛዕባ ኣጋንንቲ ዝተማሃርኩዮ ነዞም ዝሰዕቡ ሓቅታት ኣመልኪትካ ኣጠቓልል፤

- ተጠርኒፎም እዮም

- ዝተፈላለዩ ደረጃ ክፍላት ኣለዎም

- ተግባራቶም ክቕይሩ ይኽእሉ እዮም

- ዝተፈላለዩ ዓይነት እዮም _____

23. ብዛዕባ ንዋፈታት ኢፓንንቲ ከምቲ ኣብዚ ምዕራፍ እዚ እተዘተየሉ እተማሃርኻዮ ኣጠቓልል።

24. ሰይጣንን መላእኽቱን ናይ መወዳእታ መዕለቢ እንታይ እዩ፤

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕታት

1. ዓለምለካዊ መርቦብ ሃርቨስታይም ምስ ሰይጣንን ኢጋንንትን ንምግጣም ክልተ ዓሚቕ መጽናዕታት የቐርብ፡ "መንፈሳዊ ስትራቴጂታት፡ መምርሒ መንፈሳዊ ውግእ" ከምኡ'ውን "ውግእ ንኣካል" ብነጻ ኣብዚ፡ <http://www.harvestime.org> ይርከብ።
2. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ተዘርዚሩ ዘሎ ሰማት ሰይጣን ዳግም ርኣ። ብዛዕባ ባህርያቱን ንጥፈታቱን ውዲታቱን ዘለካ ርድኢት ክውሰኹ እዮም።

ምስራቅ የደብተ ቢቢኪዮኩጼ ስነ መጽሐፍ ቅዱስ

አገላልጻ

ቢቢኪዮኩጼ ዝብል ቃል ካብ ቢቢኪዮኩጼ ዝብል ናይ ግሪኽ ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ “መጻሕፍቲ” ማለት እዩ። ንመጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ ከም ጽሑፋዊ ቃል ናይቲ ሓደ ሓቀኛን ህያውን ኣምላኽ እዩ ዘመልከት። “ቅዱሳት ጽሑፋት” ዝብል ቃል ንቃል ኣምላኽ ንምምልካት እውን ይጥቀመሉ እዩ። እዚ ቃል ካብ ናይ ላቲን ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ “ጽሑፍ” ማለት እዩ። ኣብ ቢቢኪዮኩጼ ወይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ-ጽሑፍ ዝጽናዕ ኣርእስታት፡ ምላላጽ፡ ምድራኽ፡ ጌጋ ዘይምህላው፡ ቀኖናዊነት፡ ትርጉም፡ ምብራህ፡ ምትግባርን ኣቃውማን ቃል ኣምላኽ ይርከብዎም። ሓድነትን ብዙሕነትን ቃል ይጽናዕ፡ ከምኡ’ውን ዕላማታቱን ዓይነት ቅዳሳትን ትርጉማትን መሰላ ሓረጎችን ይጽናዕ።

ምላላጽ ቃል

“ምላላጽ” ዝብል ቃል ምቅላዕ ወይ ምቅንጣጥ ማለት እዩ። ምላላጽ እግዚአብሄር ብቅዱሳት ጽሑፋት፡ ብዩሱስ ክርስቶስ፡ ብተኣምራት፡ ብራእይ፡ ብሕልሚ፡ ብፍጥረት ወዘተ ኣቢሉ ንደቂ ሰባት ንርእሱ ዝፈልጠሉ መስርሕ እዩ።

ብዘይካ እቲ ዝተጻሕፈ ቃል ኣምላኽ፡ ፍጥረት ባዕሉ ንኣምላኽ ይገልጻ፤

“ዓለም ብቃል ኣምላኽ ከም እተፈጥረት፡ ከምኡውን እቲ ዘርኤ ኻብ ዘይርኤ ኻም ዝኾነ፡ ብእምነት ነሰተውዕሎ ኣሎና።” (እብ 11 ፡ 3)

እግዚአብሄር ንሰማያት ብቃሉ ፈጠሩ፡ “ሰማያት ብቃል እግዚአብሄር ተፈጠሩ” (መዝ 33፡6) ። እግዚአብሄር እውን ብሓይሊ ቃሉ ንዓለምን ንኹሉ ነገራትን ደው ኣቢልዎ ኣሎ፤ ወይ ይቐጽል ኣሎ፤

“ንሱ ናይ ክብሩ ነጽብራቕን ቅርጺ ባህርዮን ከሎ፡ ኩሉውን ብሓይሊ ቃሉ ጸዊሩ ኸሎ፡ ምንጻህ ሓጢአትና ምስ ዝበረ፡ ኣብ ሳባሊ ኣብ የማን ግርማ ተቐመጠ።” (እብ 1 ፡ 3)

ቃል ኣምላኽ ብሕልና (ሮሜ 2፡14-15) ከምኡውን ብለውሃት ኣምላኽ --ኣምላኽ ኣብ ታሪኽ ዝገበሮ ልዑላዊ ፍቃድ (ዘፍ 50፡20፤ 1ሳሙ 2፡6-10) እውን ይግለጽ።

ምድራኽ ቃል

ምድራኽ፡ እግዚአብሄር ብደቂሰባት ጸሓፍቲ ተጠቂሙ ብመንፈስ ዝተደረገ፡ ጽሑፍ ቃላቱ ንምምዝጋብ ዝጥቀመሉ መስርሕ እዩ። ብቃል ምድራኽ፡ ቃልኣምላኽ ንነፍሲ ወከፍ ቃል ብመንፈስ ዝተደረገ ምዃኑ የመልክት። ምሉእ ምድራኽ፡ ብምሉኡ መጽሐፍ ቅዱስ ብመንፈስ ዝተደረገ ምዃኑ ዘመልክት እምበር ኩዩም ንጉዳያት እምነትን ተግባርን ዝዛረቡ ክፋላት ጥራይ ኣይኮነን (2ጢሞ 3፡16፤ 2ጴጥ 1፡20-21 ።

እግዚአብሄር ምንጪ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምድራኽ እዩ። ገለ ካብቶም ጸሓፍቲ ልክዕ ከምቲ እግዚአብሄር ዝኣዘዞም ዝበሎ ጽሑፎም፤

ጥቕላል መጽሐፍ ውሳኔ እሞ፡ እቲ ብዛዕባ እስራኤል ዝበልኩኻ ኻሉ ቃላት ኣብኡ ጽሑፎ። (ኤር 36፡2)

ካልኣት ጸሓፍቲ ድማ ዘጋጠሞም ወይ ኣምላኽ ዝገለጸም ጽሑፎም እዮም፤

ነቲ ዘረአኻዮ ነገራትን እቲ ዘሎን ነቲ ድሕሪ ሕጂ ዚኸውንን ጽሓፍ። (ራእ 1:19)

አምላኽ ነተን ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ዚርከባ ቃላት ብመንፈስ ደሪኹ ኣንበርወን፡ ኣስታት 40 እተፈላለዩ ሰባት ተጠቂሙ ድማ ነተን ጥቕስታት ጽሑፍወን እዩ። እዞም ሰባት እዚአም ኣብ ውሽጢ 1500 ዓመት መልእኽቲ ጽሒፎም። ፍጹም ስምምዕ ናይዞም ጸሓፍቲ ኩሎም ብሓደ ደራሲ ከም ዝተመርሑ ሓደ ብሉጽ መርትዖ እዩ። እቲ ደራሲ እቲ አምላኽ እዩ ነይሩ።

ጌጋ ዘይምህላው ናይቲ ቃል

"ዘይተጋዦ ቃል" ማለት እቶም ቅዱሳት ጽሑፋት ቲኦሎጂካዊ፣ ጂኦግራፊያዊ፣ ወይ ታሪኻዊ ጉዳያት ዘመልክቱ ብዘደግዱስ ስሕተት የብሎምን። በዚ ምክንያት እዚ ቅዱሳት ጽሑፋት ኣብ ጉዳይ እምነትን ትምህርትን ተግባርን ናይ መወዳእታ ስልጣን እዮም። ቃል ካብ ትውፊትን ባህልን ሰብ ዝለርሖ ትምህርትን ቀዳምነት ይሕዝ። ኣብ ልክዕነት ናይቲ ጽሑፍ ዝረአ ዝኾነ ይኹን ጸገማት ብሰንኪ ጌጋታት ትርጉምና ወይ ሕጽረት ርድኢትና እዩ።

ቀኖናዊነት ናይቲ ቃል

መስርሕ ቀኖናነት ቤተ ክርስቲያን ንመለኮታዊ መበቀልን ስልጣንን ናይቶም ሰሳን ሸዱሽተን መጻሕፍቲ መጽሓፍ ቅዱስ ኣፍልጦ ምሃባ የመልክት። ቤተ ክርስቲያን ኣየኖት መጻሕፍቲ መለኮታዊ መበቀል ከም ዘለዎም ኣይወስነትን፤ እንታይ ደኣ ከም መጻሕፍቲ ቀኖናዊ ምዃናም ኣፍልጦ ሂባቶም--ማለት ብባዕሉ እቲ መጽሓፍ መለኮታዊ መበቀል ምህላው የረጋግጽ። ትሕዝቶ ናይዞም መጻሕፍቲ ሓቀኛ ቃል አምላኽ ምዃናም የረጋግጽ።

ተቐባልነት ንምርካብ ዝነበረ መዕቀኒታት፤

- ስልጣን ጸሓፊ፡- እቲ መጽሓፍ ብሕጋዊን ኣፍልጦ ዘለዎን ሃዋርያ፣ ነቢይ ወዘተ ክጽሓፍ ኣለዎ።
- ትሕዝቶኡ፡- እቲ መጽሓፍ መንፈስ ዝነፈሶን ስልጣን ዘለዎን ምንባሩ ውሽጣዊ መርትዖታት ክሕዝ ኣለዎ።
- ተቐባልነት፡- ብዝኾነ ይኹን ብዝሒ ኣብያተ ክርስቲያናት ሓቅነቱ ዝጠራጠረሉ መጽሓፍ ተቐባልነት ኣይረኽበን።

እዚ ሕጂ ዘሎ ናይ ብሉይ ኪዳን ትሕዝቶ ከም ርኽበት ጥቕላላት ምዉት ባሕሪ (Dead sea scrolls) ኣብ 1947 ዝኣመሰሉ ታሪኻዊ መዛግብቲ ተመርኩሶም ዘተኣማምን እዩ። እዞም ጥቕላላት፡ ካብ ካልኣይ ክሳብ ቀዳማይ ክፍለ ዘመን ቅ.ል.ክ ዝነበረ ናይ ብሉይ ኪዳን ናይ እብራይስጢ ጽሑፍ ኩሎም ኣቕሪቦም ብዘይካ ሓንቲ (መጻሕፍ ኣስቴር) ። ካልእ ልክዕነቲ ንምፍታሽ ዝሕግዙ መገድታት ድማ ሴፕቲጀንት (Septuagint)--ምሉእ ትርጉም ግሪኽ ብሉይ ኪዳን ብ200 ቅ.ል.ክ-- ከምኡውን ላቲን ቬልጌት (Latin Vulagte) ብጀርም ብ400 ዓ.ም. እዮም።

ልዕሊ 5000 ኢደ-ጽሑፋት ሓድሽ ኪዳን ኣሎ። እዚ ድማ ኣብ ኩሉ ጥንታውያን ጽሑፋት ዝበለጸ ዝተረጋገጸ ሰነድ ይገብር። ብዙሓት ካብዞም ቅዳሓት እዚኦቶም ቀዳሞት ኮይኖም፡ ካብ 135 ዓ.ም ክሳብ 8ይ ክፍለ ዘመን ዝነበሩ እዮም። ኮዴክስ ሲናይቲክስ (4ይ ዘመን) ፣ ኮዴክስ ሻቲካናስ (4ይ ዘመን) ፣ ከምኡውን ኮዴክስ ኣሌክሳንደርያስ (5ይ ዘመን) ዳርጋ ምሉእ ኢደ-ጽሑፋት ሓድሽ ኪዳን እዮም።

ትርጉም ቃል

ትርጉም ቃል አምላኽ ዝርድኡሉ መንገዲ እዩ። ብዘይ ዝኾነ ቅድመ-ግምት፡ ትውፊት፡ ወይ ባህላዊ ጽልዎታት ነቲ ቃል ክትቀርቦ ይግባእ። እቲ ደራሲ እንታይ ማለቱ ምዃኑን ኣብ ህይወትካ ብኸመይ ከም ዝምልከትን ክትግንዘብ ኣለኩ። ነቲ ቃል ብግቡእ ንምትርጓም ብሓፈሻኡ ከተጽንዖ፡ ቅዱሳት ጽሑፋት ምስ ቅዱሳት ጽሑፋት ከተነጻጽር፡ ታሪኻውን ባህላውን ኩነታት ከተጽንዕ፡ ብትሕዝቶኡ፡ ከምኡ'ውን ብመጻሕፍቲ፡ ምዕራፋት፡ ሕጠብ-ጽሑፋትን ቃላትን ከተጽንዖ ይግባእ። ሄርመንውቲክስ (Hermeneutics) ንመትከላት ትርጉም ዝምህር ሳይንስ ንጥቀመሉ ቃል እዩ። ሄርመንውቲክስ ክልተ ሕቶታት ክምልስ ይደሊ፡ መጽሓፍ ቅዱስ እንታይ ይብልን እንታይ ትርጉሙን እዩ።

ምብራህ ቃል

ምብራህ ንሓደ ዳግማይ ዝተወልደ ኣማኒ ንሓቂ ክርድኡን ክትርጉሞን ዘኽእሎ ስራሕ መንፈስ የመልክት፤

“ግናኸ ከምቲ ጽሑፍ፡ እቲ ዓይኒ ዘይረአየቶ እዘኒ ኸኣ ዘይሰምዓቶ ኣብ ልቢ ሰብ ድማ ዘይተሐሰቡ ኣምላኽ ነቶም ዘፍቅርዎ ኣዳለዉሎም፡ ዚብልእቲ መንፈስ ግና መዓመቕ ኣምላኽ እኳ ኸይተረፈ ንኹሉ ይምርምር እዩ እሞ፡ ንኣና ኣምላኽ ብመንፈስ ገይሩ ገለጸልና፡እቲ ኣብኡ ዘሎ መንፈስ እንተ ዘይኩይኑሉ ኣብ ሰብ ዘሎ ነገር ዚፈልጥክ እንታዋይ ሰብ እዩ፤ ከምኡውን መንፈስ ኣምላኽ እንተ ዘይኩይኑሉ ነቲ ኣብ ኣምላኽ ዘሎ ሓደ እኳ ዚፈልጦ የልቦን፡ንሕና ግና፡ እቲ ብኣምላኽ እተዋህበና ምእንቲ ኸንፈልጥሲ፡ ነቲ ኻብ ኣምላኽ ዚኸውን መንፈስ እምበር፡ መንፈስ ዓለም ኣይተቐበልናን፡ንሕና ኸኣ መንፈሳዊ ነገር ምስ መንፈሳዊ እናኣሰማማዕና፡ መንፈስ ቅዱስ ብዚምህረሉ ቻል እምበር፡ ጥበብ ሰብ ብዚምህረሉ ቻል ኣይኩንናን እንዛረብ ዘሎና፡ እቲ ሲጋዊ ሰብ ነቲ ኣብ መንፈስ ኣምላኽ ዘሎ ኣይቐበሎን፡ ብመንፈስ ዚምርመር ሰለ ዝኹኑ ንእኡ ዕሽነት እዩ እሞ፡ ኬስተውዕሎ ኣይክኣሎን እዩ።” (1 ቈረ 2 ፡ 9-14)

ኣመንቲ ከምዚ ክብሉ ተኣዚዞም፤

“ንርእሰኻ እቲ ቻል ሓቂ ብቐንዕና ዜማቐል፡ ዜሕፍር ዜብሉ ፍቱን ዓያዩ ጌርኩ፡ ንኣምላኽ ከተርእዮ ጸገር።” (2 ጢሞ 2 ፡ 15)

እግዚአብሔር ቃሉ ከተጽንዕ ከለኻ ዝሕግዘካ ፍሉይ መምህር ኣዳልዩልካ ኣሎ። የሱስ ኣብ ምድሪ ክነብር ከሎ ብውልቁ ንሰዓብቱ ሓቅታት ኣምላኽ ምሂርዎም እዩ። የሱስ ግን ድሕሪ ሞቱን ትንሳኤኡን ናብ ሰማይ ክምለስ ሰለ ዝኾነ ንሰዓብቱ ቃል ኣምላኽ ንኸርድኡ ዝሕግዞም ፍሉይ መምህር ከም ዝለኣኽ ነገርዎ። እቲ መምህር እቲ መንፈስ ቅዱስ እዩ፤

“እቲ ኣቦይ ብሰመይ ዚሰዶ መጽናንዒ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ ንሱ ኹሉ ኺምህረኩም፡ ዝነገርኩኹም ዘበለውን ኬዘክረኩም እዩ።” (ዮሃ 14:26)

“እቲ መንፈስ ሓቂ ምስ መጽ ግና፡ ንሱ ዝሰምዖ ዘበለ እዩ ዚዛረብ እምበር፡ ካብ ርእሱ ኣይዛረብን እዩ እሞ፡ ንሱ ነቲ ዚመጽእ ኬፍልጠኩም፡ ናብ ኩሉ ሓቂውን ኪመርሓኩም እዩ።” (ዮሃ 16:13)

ምጽኣት መንፈስ ቅዱስ ኣብ ግብ ምዕራፍ 2 ተጻሒፋ ኣሎ።ብመንፈስ ቅዱስ ኣቢልካ ንቻል ኣምላኽ ንምርዳእ ፍሉይን ልዕለ ባህርያዊን ክእለት ትረክብ፤

“ንስኻትኩምሲ፡ ከምቲ ቐብኣቲ ብዛዕባ ኹሉ ዚምህረኩም ዘሎ፡ ሓቂውን እዩ፡ ሓሶት ኣይኩነን፡ እሞ ኸምቲ ንሱ ዝመህረኩም ኳንኩም፡ ኣብኡ ኸትነብሩ ኢኹም። እምብኣርክ እቲ ኻብኡ እተቐበልኩምዎ ቐብኣት ኣባኻትኩም ይነበር ኣሎ እሞ፡ ሓደ እኳ ኺምህረኩም ኣየድልየኩምን እዩ።” (1ዮሃ 2:27)

ኣተገባብራ ናይቲ ቃል

ነቲ ቃል ኣብ ግብሪ ምውዓል ማለት መጽሐፍ ቅዱስ ብውልቁ ክዛረበክ ምፍቃድ ማለት እዩ--ንህይወትካ ምምሃር፡ ምትብባዕ፡ ምእማንን ምምራሕን። መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ግብሪ ምውዓል ማለት ብዛዕባ ቃል ኣምላኽ ጥራይ ትመሃር ማለት ዘይኮነን ብግብሪ ነቲ ቃል ምግባር እዩ፡ ምግላጽ ውጽኢቱ ለውጢ--ሓቀኛ ለውጢ--ኣብ ህይወትካ ክኸውን ኣለዎ፤

“ገበርቲ ቻል ኩኑ፡ ርእሰኹም እናጠበርኩም ሰማዕቲ ጥራይ ኣይትኹኑ። ሓደ እኳ ሰማዕ ቃል ኩይኑ ገባሪ እንተ ዘይኩኑ ንሱ ነቲ ንገጽ ፍጥረቱ ብመስትያት ዚርኢ ሰብኣይ እዩ ዚመሰል። ነፍሱ ይርኢ እሞ፡ ይኸይድ ብኡብኡውን ከመይ ምኒኡ ይርስዕ። እቲ ኣብቲ ምሉእ ሕጊ፡ ንሱ ድማ ሕጊ ሓርነት፡ ኣጸቢቐ ዚዋምትን ዚጸንዕን፡ ግብሪ ዚገብር እምበር፡ ዘይርስዕ ሰማዒ ግና፡ እዚ ብግብሩ ብጹእ ኪኸውን እዩ።” (ዮእ 1፡22-25)

ንኣገባባት መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ኣተገባብራ ቃል ዝምልከት መምርሒ ዘጠቓልል፡ ኣብቲ "ፈጠራዊ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ኮርስ ሃርሽለታይም ኣህጉራዊ መርበብ ሓበሬታ ርእ። ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ኣብ ተወሳኺ መጽናዕትታት ዝቐረበ መትከላት ትርጉም እውን ርእ።

ኢቃውማ ቃል

ዓባይቲ ክፍልታት

መጽሐፍ ቅዱስ አብ ክልተ ዓባይቲ ክፋላት ብሉይ ኪዳንን ሓድሽ ኪዳንን ይምቀል። "ኪዳን" ዝብል ቃል፡ "ስምምዕ" ማለት እዩ። ኪዳን ስምምዕ እዩ። ብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር ምስ ሱብ ዝገበሮ መበቐላዊ ኪዳን ወይ ስምምዕ ጽሑፉ ኣሎ። ሓድሽ ኪዳን ኣምላኽ ብወዱ የሱስ ክርስቶስ ኣቢሉ ዝኣተዎ ሓድሽ ኪዳን ጽሑፉ ኣሎ።

እዞም ክልተ ኪዳናት እንታይ ዛዕባ እዩ ነይሩዎም፤ ክልቲኦም ንሓዋኢ ሱብ ናብ ቅኑዕ ርክብ ምስ ኣምላኽ ምምላስ እዩ ዘገድሶም ነይሩ። እግዚአብሔር ሓጢአት ብደም ምፍሳስ ዋራይ እዩ ይቐረ ዝብል ሕጊ ኣውጺኡ፡ "...በዘይ ምፍሳስ ደምውን ይቐረታ ኣይክውንን እዩ" (እብ 9:22) ።

ብመሰረት ስምምዕ እግዚአብሔር ኣብ ብሉይ ኪዳን፡ ሕድገት ሓጢአት ንምርክብ ናይ እንሰላታት ደም መስዋእቲ ይግበር ነይሩ። እዚ ኸኣ ምልክት ናይቲ የሱስ ክርስቶስ ኣብ ትሕቲ እቲ ምስ ኣምላኽ እተገብረ ሓድሽ ስምምዕ ዚህቦ መስዋእቲ ደም እዩ ነይሩ። ብውልደትን ህይወትን ሞትን ትንሳኤን የሱስ ኣቢሉ ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ሓጢአት ተገይሩ እዩ፤

"ክርስቶስ ግና ናይቲ ዚመጽእ ሰናይ ነገር ሊቀ ኻህናት ኩይኑ ምስ መጽ፡ ቦቲ ብሉጽን ፍጹምን ብኢድ ዘይተገብረ፡ ማለት ካብዚ ፍጥረት እዚ ዘይኩነ ድንኳን፡ ብደም ድብላታትን ምራኹትን ዘይኩነ፡ ብደም ርእሱ ናይ ዘለኣለም ምድሓን ረኺቡ ሓደ ጊዜ ናብቲ መቐደስ ኣተወ። ስለዚ ደም ድብላታትን ኣረውሕን ሓመኹሰቲ ኣርሕን ኣብቶም ዝረኽቡ ተነጺጉ ንምጽራይ ስጋ ዚቐድስ ካብ ኩነቱ ደም ክርስቶስ ብናይ ዘለኣለም መንፈስ ገይሩ ርእሱ በዘይ ጽዮፍ ንኣምላኽ ዘቐረበ ግዳ፡ ንሰኻትኩም ንህያው ኣምላኽ ከተገልግሉ ኻንደይ ኣዝዩ ንሕሊናኹም ካብ ምዉት ግብሪ ዘየንጸህ፤ በዚ ምኽንያት እዚ እዩ ኻብቲ ኣብ ቀዳማይ ኪዳን እተገብረ ኣብሳ ንምድሓን ዚኸውን ሞት ምስ ኩነ እቶም ጽወዓት ነታ ተሰፋ ናይ ዘለኣለም ርስቲ ምእንቲ ኺረኽቡ ኢሉ፡ ንሱ ማእከላይ ሓድሽ ኪዳን ዝኹኑ።" (እብ 9 : 11-15)

ክልቲኦ ኪዳን ቃል ኣምላኽ ስለዝኾነ መልእኽቲ ኣምላኽ ንምርዳእ ክልቲኦ ከነጽንዖ ኣሎና። "ኣረጊት"ን "ሓድሽ" ኪዳንን ዝብሉ ቃላት፡ ቅድሚ ሞትን ድሕሪ ሞትን የሱስ ምስ ሱብ ዘለዎ ስምምዕ ኣምላኽ ንምፍላይ ዝዋቀሙሉ እዮም። ብሉይ ኪዳን "ኣረጊት" ስለዝተባህለ ዋራይ ሸለል ኣይንብሎን ኢና። ክልቲኦ ኪዳናት ኣብ ምግላጽ የሱስ ክርስቶስ ዘማእከለ እዩ።

ምምቕቓል ብመጻሕፍቲ

መጽሐፍ ቅዱስ ብተወሳኺ ኣብ 66 መጻሕፍቲ ይምቀል። ብሉይ ኪዳን 39 መጻሕፍቲ ኣለዉዎ። ሓድሽ ኪዳን 27 መጻሕፍቲ ዝሓዘ እዩ። ነፍሲ ወከፍ መጽሐፍ ኣብ ምዕራፋትን ሞቕስታትን ይምቀል። ትሕዝቶ ነፍሲ ወከፍ መጽሐፍ ቃል ኣምላኽ እኳ እንተኾነ፡ እቲ ኣብ ምዕራፋትን ሞቕስታትን ምምቕቓል ግን ብሱብ ዝተገብረ ኮይኑ፡ ፍሉይት ክፍልታት ብቐሊሉ ንምርክብ እዩ። እተን መጻሕፍቲ ኩለን ሓደ ነዊሕ ሕጡቡጽሖፍ እንተዝኾና፡ ሓደ ክፍሊ ክትረክብ ኣዝዩ ከቢድ ምኾነ።

መጻሕፍቲ ብሉይ ኪዳን- ኣብ ኣርባዕተ ዓባይቲ ጉጅለታት ይምቀሉ፡ ሕጊ፡ ታሪኽ፡ ቅኔን-ግጥምን ትንቢትን እዮም።

መጽሐፍ ሕጊ፡ ሓሙሽተ መጻሕፍቲ ሕጊ ኣለዉ። ሰማት እዘን መጻሕፍቲ እዚኣተን ድማ፡

- ዘፍጥረት
- ዘጸኣት
- ዘሌዋውያን
- ዘሁልቁ
- ዘዳግም

እዞም መጻሕፍቲ እዚኣቶም ብዛዕባ ፍጥረት ሱብን ዓለምን ብኣምላኽን ናይ መጀመርታ ታሪኽ ሱብን ይምዝግቡ። እግዚአብሔር ንህዝቢ እስራኤል ከመይ ገይሩ ከም ሓደ ህዝቢ ጌሩ ከም ዘተንስኦ ይነግሩ ብእኡ ኣቢሉ ንኣህዛብ ዓለም ርእሱ ክገልጸሎምን ሕግታት ኣምላኽ ክምዝግብን ንርኢ። እቶም ዝበለጹ ዝፍለጡ ክፋላት ድማ እቶም...

ዓለርተ ትእዛዛት (ዘጸ 20:3-17) ፡ ካብ ኩሉ ትእዛዛት ዝዓበየ (ዘዳ 6:5) ፡ ከምኡውን እታ ካልኣይቲ ዝዓበየት ትእዛዝ (ዘሌዋውያን 19:18) ።

መጽሐፍ ታሪኽ ኣብ ብሉይ ኪዳን 12 መጻሕፍቲ ታሪኽ ኣለዉ። ሰማት መጻሕፍቲ ታሪኽ ድማ፤

- እያሱ
- መሳፍንቲ
- ሩት
- 1ን 2ን ሳሙኤል
- 1ን 2ን ነገሰታት
- 1ን 2ን ዜና መዋእል
- እዝራ
- ነህምያ
- ኣስቴር

መጻሕፍቲ ታሪኽ ንሸሕ ዓመት ታሪኽ ህዝቢ ኣምላኽ እስራኤል ዝሸፍኑ እዮም። ንኹሉ ዘጋጠመ ኣይነግሩን እዮም፤ ግን ከኣ ነቲ ዓበይቲ ፍጻመታት ይምዝግቡን ንሕጊ ኣምላኽ ምኽታልን ዕሸሽ ምባልን ውጽኢት ዘርእዩን እዮም።

መጽሐፍ ቅኔን-ግጥሚን ሓሙሽተ መጻሕፍቲ ቅኔን-ግጥሚ ኣለዎ። ሰማት መጻሕፍቲ ቅኔን-ግጥሚ ድማ፤

- እዮብ
- መዝሙር ዳዊት
- ምሳሌ
- መክብብ
- መሃልየ ምሃልይ

እዞም መጻሕፍቲ እዚኣቶም ናይ ህዝቢ ኣምላኽ እስራኤል ናይ ኣምልኾ መጻሕፍቲ ኮይኖም ሎሚ እውን ኣመንቲ ኣብ ኣምልኾ ይጥቀሙሉ ኣለዉ። መዝ 23 ኣብነት ናይቲ ኣብዘን መጻሕፍቲ እዚኣተን ዝርከብ ጽቡቕ ናይ ኣምልኾ ቅኔን-ግጥሚን እዩ።

መጻሕፍቲ ትንቢት፤ መጻሕፍቲ ትንቢት ብሉይ ኪዳን ኣብ ክልተ ጉጅለ ይምቀሉ። ዓበይቲን ንኣሸቱን ትንቢታዊ መጻሕፍቲ ይበሃሉ። እዚ ማለት ግን ዓበይቲ ነብያት ካብ ንኣሸቱ ነብያት ንላዕሊ ኣገደሱቲ እዮም ማለት ኣይነገን። እዚ ኣርእሱቲ ምኽንያቱ እቲ ዓበይቲ ነብያት ካብ ንኣሸቱ ነብያት ዝውሑ መጻሕፍቲ ስልዝኾኑ እዮም። ኣብ ብሉይ ኪዳን 17 መጻሕፍቲ ትንቢት ኣለዉ። ሰማት መጻሕፍቲ ትንቢት ድማ፤

ዓበይቲ ነብያት፤

- ኢሳይያስ
- ኤርሚያስ
- ደጉዓ ኤርሚያስ
- ህዝቅኤል
- ዳንኤል

ንኣሸቱ ነብያት፤

- ሆሴእ	- ናሆም
- ዮኤል	- ኣንባቆም
- ኣሞጽ	- ጸፎኒያስ

- አብድሮ - ሃጌ
- ዮናስ - ዘካርያስ
- ሚክያስ - ሚልክያስ

እዞም መጻሕፍቲ እዚአቶም ብዛዕባ መጻኢ ፍጻሜታት ካብ እግዚአብሔር ናብ ህዝቡ ዝቐረቡ ትንቢታዊ መልእኽታት እዮም። ሓያሎ ኻብቲ ትንቢታት ድሮ ተፈጸሙ እኳ እንተ ኹኑ፡ ገሊኡ ግና ኣብ መጻኢ ኪፍጸም ኣለዎ።

መጻሕፍቲ ሓድሽ ኪዳን እውን ኣብ ኣርባዕተ ጉጅለታት ይምቀሉ፡ ወንጌል፡ ታሪኽ፡ መልእኽታት፡ ትንቢት።

ወንጌል፦ ኣብ ወንጌል ኣርባዕተ መጻሕፍቲ ኣለዎ። ስማት እዞን መጻሕፍቲ እዚአተን ድማ፦

- ማቴዎስ
- ማርቆስ
- ሉቃስ
- ዮሃንስ

እዞን መጻሕፍቲ እዚአተን ብዛዕባ ህይወትን ሞትን ትንሳኤን የሱስ ይነግራ እየን። ዕላማኦም ንሱ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ ምዃኑ ንኽትኣምን ክመርሑኻ እዩ።

መጽሐፍ ታሪኽ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ሓደ መጽሐፍ ታሪኽ ኣሎ፡ ንሱ ድማ መጽሐፍ ግብሪ ሃዋርያት እዩ። እዚ መጽሐፍ እዚ ቤተ ክርስቲያን ነቲ ክርስቶስ ወንጌል ኣብ መላእ ዓለም ንምስፋሕ ዝሃቦ ተልእኾ ብኸመይ ከም ዝጀመረትን ከም ዝፈጸመትን ትገልጽ።

ደብዳቤታት፦ ኣብ ሓድሽ ኪዳን 21 ደብዳቤ ኣለዎ። ስማት እዞን ደብዳቤታት እዚአተን ድማ፡

- ሮሜ - ቲቶስ
- 1ን 2 ቁረንቶስ - ፊልሞን
- ገላትያ - እብራውያን
- ኤፌሶን - ያእቆብ
- ፊልጲ - 1ን 2ን ጴጥሮስ
- ቁሎሴ - 1ን 2ን 3ን ዮሃንስ
- 1ን 2ን ሰብ ተሰሎንቄ - ይሁዳ
- 1ን 2ን ጢሞቴዎስ

እተን ደብዳቤታት ናብ ኩሎም ኣመንቲ ዝተጻሕፉ እየን። ዕላማኦም ኣብ ምንባር ምምራሕን ነቲ የሱስ ዝኣዘዘ ንኽገብሩ ምሕጋዞምን እዩ። ሮሜ 12 ጽቡቕ ኣብነት ናይ ትምህርቶም እዩ። እቶም ደብዳቤታት እውን ሓደ ሓደ ግዜ "መልእኽታት" ተባሂሎም ይጽውዑ ማለት ደብዳቤታት ማለት እዩ።

ትንቢት፦ ራእይ ዮሃንስ ኣብ ሓድሽ ኪዳን እታ እንኮ መጽሐፍ ትንቢት እያ። ብዛዕባ ናይ መወዳእታ ዓወት የሱስን ህዝቡን ይነግር። ዕላምኡ ድማ ከም ክርስትያን ክነብር ዝግባእ ክሳብ መወዳእታ ዘመን ክነብር እዩ። መልእኽቱ ኣብ ራእይ 2፡10 ተጠቓሊሉ ኣሎ።

መንፈሳዊ ምፍልላይ

ንቃል ኣምላኽ ክልተ ዓበይቲ መንፈሳዊ ክፋላት ኣለዉ፡ ጸባ ቃልን ስጋ ቃልን እዮም። ጸባ ቃል ብቐሊሉ ዝርድኦ መሰረታዊ ሓቂ እዩ። ስጋ ቃል መንፈሳዊ ብሰለት ዘምጽእ ዓሚቕ ትምህርቲ ቃል ኣምላኽ እዩ። ብዛዕባ እዚ ክፋላት እዚ ኣብ እብ 5፡13-14ን 1ጴጥሮስ 2፡2ን ኣንብብ።

ክፍልታት "ሬማን" "ሎጎስ"ን፤

አብ መጽሐፍ ቅዱስ ንቃል ኣምላኽ ዝጥቀሙሉ ክልተ ዝተፈላለዩ ናይ ግሪኽ ቃላት ኣለዉ። ሓደ ካብዞም ናይ ግሪኽ ቃላት "ሎጎስ" ዝብል ኮይኑ ንጠቕላላ ዘረባ ኣምላኽ ዘመልክት እዩ። እቲ ኣምላኽ ዝበሎ ምሉእ ብምሉእ ምግላጽ እዩ።

እታ ካልኣይቲ ቃል "ሬማ" ንፍሉይ ኩነታት እትምልከት ፍሉይ ጥቕሲ ወይ ክፍሊ እያ እትመልክት። ጠቕላላ "ሎጎስ" ምግላጽ ቃል ኣምላኽ ሓያል እዩ። እግዚአብሄር ግን ካብ ጽሑፋዊ ቃሉ ንሓደ "ሬማ" ቃል ህያው ክገብረሉ ከሎ ብፍላይ ሓያል እዩ። ቅድሚኡ ብዘሐገዘ ዝነበረ ጥቕሲ ሃንደበት ሓድሽ ትርጉም ዝሕዝን ኣብ ዘጋጥመካ ፍሉይ ኩነታት ዝምልከትን እዩ። እቲ "ሬማ" ዝብል ቃል ኣብ ፍሉይ ግዜ ዘድልዩካ መልሲ፡ ምግላጽ ወይ ምጽንናዕ ይህበካ።

የሱስ ንፈተናታት ሰይጣን ብዓወት ንምሰዓር "ሬማ" ዝኾነ ቃል ተጠቂመ። ብዛዕባ እዚ ርክብ እዚ ኣብ ማቴ 4፡1-11 ፤ ማር 1፡12-13፤ ከምኡውን ሉቃ 4፡1-13 ኣንብቡ። ቀዳማይ፡ ሰይጣን ንየሱስ ኣእማን ናብ እንጌራ ኺቐይር ፈቲኑ እዩ። ቀጺሉ ሰይጣን ንየሱስ ሓይሉ ክርእ ካብ ርእሲ ቤተ መቐደስ ንርእሱ ክድርቢ ፈቲኑ። ኣብ ሳልሳይ ርክብ ሰይጣን የሱስ እንተ ኣምሊኹ ንኹለን መንግስታት ዓለም ከም ዝገድፈን ተዛሪቡ። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ካብዚ ፈተናታት እዚ የሱስ ነቲ ብድሆ ብቃል ኣምላኽ ገጢምዎ። የሱስ ነቲ "ሬማ" ዝኾነ ቃል ኣምላኽ ብምጥቃም ነቲ ቅጽበታዊ ኩነታት ዝምልከት ካብ ቅዱሳት ጽሑፋት ጠቐሰ።

ክፍልታት ጸባን ስጋን፤

"ጸባ" ቃል ኣምላኽ ንሓደ ህጻን ከይተረፈ ክርድኦ ዝኽእል ቀለልቲ ሓቅታት ከም መደብ ድሕነት ዘመልክት እዩ። "ስጋ" ቃል ኣምላኽ ንዓሚቕ መንፈሳዊ ሓቅታት ዘመልክት ኮይኑ ክሳብ ክንድዚ ብቐለሉ ንምርዳእ ዘይከኣል እዩ።

ኣብ ተፈጥሮኣዊ ዓለም ንሓድሽ ዝተወልደ ህጻን ጸባ ዝኾነ ጸገም የብሉን። ኣብ መንፈሳዊ ዓለም እውን ከምኡ። ዳግማይ ምስ ተወለድካ ጸባ ቃል ኣምላኽ ክትምነ ይግባእ፤

“..... ከምቶም ሕጂ እተወልዱ ሕፃናት ነቲ ሕዋስ ዜብሉ መንፈሳዊ ጸባ ብሆግዎ።” (1 ጴጥ 2 ፡ 2)

ኣብ ተፈጥሮኣዊ ዓለም ግን ሓደ ህጻን ብኣካል ክበስል እንተኾይኑ ዕጹም መግቢ ክበልዕ ዝጅምረሉ እዋን ይመጽእ እዩ። እዚ ኣብ መንፈሳዊ ዓለም እውን ሓቂ እዩ። ካብ ጸባ ቃል ኣምላኽ ናብ ስጋ ክትሰግር ዘለካ እዋን ኣሎ፤

“ጸባ ዚቐለብ ዘበለ ገዱ ግድግዳ እዩ እዎ፡ ብናይ ጽድቂ ነገር ፍቱን ኣይኩነን። ዕጹም ብልፂ ግና ኑቶም ጸቡቕን ክፋእን ንምፍላይ ብምልማድ ንልቦናኦም ዜላምዱ ብጹሓት እዮ።” (እብ 5፡13-14)

ካብ ጸባ ቃል ናብ ስጋ ቃል ንምስግጋር ሰለስተ ስጉምታት እነሆ፤

መጀመርታ ነቲ ጸባ ክትቅበሉ ኣለካ። ብዛዕባ መሰረታዊ መትከላት ቃል ኣምላኽ ርድኢት ክትረክብ ኣሎካ። “..... ከምቶም ሕጂ እተወልዱ ሕፃናት ነቲ ሕዋስ ዜብሉ መንፈሳዊ ጸባ ብሆግዎ።” (1ጴጥ 2፡2) ። ብመንፈሳዊ ስጋ ክትጅምር ኣይትኽእልን ኢኻ።

ካልኣይ፡ ንቃል ኣምላኽ ተኣዘዚ ክትከውን ኣሎካ። ስጋውያን ክርስትያናት ነቲ ኣብ ጸባ ቃል ኣምላኽ ዝመሃርዎ ኣይእዘዙን እዮም፤ ሰለዚ ናብ ስጋ ቃል ክበስሉ ኣይክእሉን እዮም። መጽሐፍ ቅዱስ ከም ዝምህር ቃሉ ምስማዕ እኹል ኣይኮነን፤ ብተኣዛዘነት እውን ክትዋስኦ ኣለካ።

ሳልሳይ፡ ነቲ ስጋ ቃል ክትደልዩ ኣለካ። ኣብ ተፈጥሮኣዊ ዓለም ስጋ ምሕያኽ ካብ ጸባ ምስታይ ዝያዳ ኣካላዊ ጸዕሪ ይሓትት። ኣብ መንፈሳዊ ዓለም እውን ከምኡ። ስጋ ቃል ኣምላኽ ምርካብ ካብ ብጸባ ቃል ምንባር ዝያዳ መንፈሳዊ ጸዕሪ ይሓትት። ምሳሌ ምዕራፍ 2 ከመይ ጌርና ነቲ ዓሚቕ ነገራት--ሃብትን ስጋን--ቃል ኣምላኽ ከም እንደልዩ ትገልጽ።

ሓድነት ቃል

ብዛዕባ ሓድነት መጽሐፍ ቅዱስ ክንዛረብ ከለና ክልተ ነገራት የመልክት፤

መጽሐፍ ቅዱስ ብትሕዝቶ ሓደ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ንልዕሊ 1500 ዓመታት ብ40 ጸሓፍቲ ዝተጻሕፈ እኳ እንተኾነ፡ ዝጋጮ ግን የብሉን። ሓደ ጸሕፊ ምስ ዝኾነ ካብቶም ካልኦት ኣይጋጮን እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ኣማኢት ኣካታዒ ዛዕባታት ዘጠቓልል

እኳ እንተ ኹኑ እቶም ጸሐፍቲ ብዛዕባ ኸምዚ ዝኣመሰለ ጉዳያት ካብታ ቀዳመይቲ መጽሐፍ ዘፍጥረት ኣትሒዞም ኽሳዕ እታ ናይ መወዳእታ መጽሐፍ ራእይ ዮሃንስ ብስምምዕ ተዛሪቦም እዮም። እዚ ክኸውን ዝኸኣለ ብሓቂ ሓደ ደራሲ ጥራይ ስለ ዝነበረ እዩ፤ ንሱ ድማ ኣምላኽ እዩ። እቶም ጸሐፍቲ ነቲ መልእኽቲ ብመሪሕነቱን ምድራኹን ጽሒፎም። በዚ ምኽንያት እዚ ትሕዝቶ መጽሐፍ ቅዱስ ሓድነት ኣለዎ።

መጽሐፍ ቅዱስ ብቴማ ሓድነት ኣለዎ። ገሊኦም ሰባት መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ እተፈላለዩ ዛዕባታት ዚገልጽ 66 እተፈላለዩ መጻሕፍቲ ዝሓዘ እዩ ዚመስሎም። መጽሐፍ ቅዱስ ብሓደ ዓብይ ቴማ ከም እተጠርነፈ ኣይግንዘቡን እዮም። ካብ መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ መጽሐፍ ቅዱስ ፍሉይ ዕላማ ኣምላኽ ይገልጽ እዚ ድማ ኣብ መጽሐፍ ኤፌሶን ተጠቓሊሉ ኣሉ፤

“ከምቲ ብእኡ ዝመደቦ ሰምረቲ፡ ነቲ ምስጢር ፍቓዱ እናኣፍለጠና፡ ነቲ ናይ ምልኣት ዘመናት መጋቢኑ፡ ኣብ ሰማይ ዘሎን ኣብ ምድሪ ዘሎን፡ ኣብ ክርስቶስ ምእንቲ ኺሞቐለልሱ፡ ብኹሉ ጥበብን ብኹሉ ኣእምሮን ዝረጸጉ ኣባና ኣውሓዙ፡ ንሕና ቐደም ብክርስቶስ ተስፋ ዝገበርና ንውዳሴ ኽብሩ ምእንቲ ኽንክውን፡ ንሕና ቦቲ ኹሉ ኽምቲ ምኽሪ ፍቓዱ ብሓሳብ ዚገብር ቀደም እተመደብና፡ ነቲ ዕድል ርስቲ ብእኡ ረኽብናዮ” (ኤፌ.1፡9-11)

መጽሐፍ ቅዱስ ምስጢር መደብ እግዚአብሄር ዝገልጹሉ ንሱ ድማ ናይ መጽሐፍ ቅዱስ ዘወሃህድ ቴማ እዩ። የሱስ ክርስቶስ መድሓኒ ሓጥኣን ደቂ ሰባት ምዃኑ ምግላጹ እዩ። የሱስ ከመይ ጌሩ ብሉይ ኪዳን ኣብኡ ከም ዘማእከለ ገለጸ፤

“ንሱ ድማ፡ እዚ እቲ ምሳኻትኩም ከሎኹ፡ ኣብ ሕገ ሙሴን ነብያትን መዝሙራትን ብዛዕባይ እተጻሕፈ ኹሉ ኺፍጸም ይግብኦ እዩ፡ ኢላ ዝነገርኩኹም ቃሊይ እዩ፡ በሎም።” (ሉቃ 24፡44)

በዚ መእተዊ እዚ የሱስ ቀጺሉ

“ሽዑ ነተን ጽሑፋት ኬስተውዕልወን፡ ኣእምሮኦም ከፈተሎም እዮ” (ሉቃ 24፡45)

የሱስ ንቐዱሳት ጽሑፋት ንክርድኡ ዝሃቦም መፍትሕ እንታይ እዩ ነይሩ፤ እቲ ቀንዲ ቴማኡ ኣብኡ ዘተኮረ ምዃኑ፤

“ክርስቶስ ሓሳረ መክራ ኺጸግብ፡ ብሳልሰይቲ መፃልቲውን ካብ ምውታት ኪትገሰእ፡ ብሰሙ ኽኣ ንሱኣን ሕድገት ኣጠኣትን ካብ ዮሩሳሌም ጀሚሩ ኣብ ኩሎም ኣህዛብ ኪሰበኹ፡ ጽሑፍ እዩ። በዚ ንሰኻትኩም መስክር ኢኹም።” (ሉቃ 24፡46-48)

ብሉይ ኪዳንን ሓድሽ ኪዳንን ክልቲኦም ታሪኽ የሱስ ይነግሩ እዮም። ብሉይ ኪዳን ንመጻኢኡ የዳልወና ሓድሽ ኪዳን ድማ ብኸመይ ከም ዝተፈጸመ ይነግር። እዚ ኽኣ ንመጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ሓደ ዓብይ ቴማ የወሃህይ። እቶም ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን መስዋእቲ ክርስቶስ ብሃንቀውታ ዝጸበዩ ዝነበሩ ሰባት ኣብ ተስፋ ኣምላኽ ብምእማን ካብ ሓጠኣቶም ድሒናም እዮም። ብየሱስ ክርስቶስ ከም ዝተፈጸመ ጌሩ ንድሕሪት ዝሞምቶ ዘበለ ኩሉ ብተመሳሳሊ መንገዲ እዩ ዝድሕን፡ ልክዕ ከምቲ ኣምላኽ ዘተሰፈሞ ከም ዝተፈጸመ ብእምነት እዩ።

ብዙሕነት ቃል

ብዛዕባ "ብዙሕነት" መጽሐፍ ቅዱስ ክንዛረብ ከለና መጽሐፍ ቅዱስ ብዙሕነት ኣለዎ ማለት እዩ። እግዚአብሄር ምስ ሰባት ዝገብር ዝነበረ ዝተፈላለዩ ኣገባባትን ንዕኡ ዝህብዎ ምላሽ ዝተፈላለዩ ኣገባባትን ይጽሕፍ። መጽሐፍ ቅዱስ ብዝተፈላለዩ ስሚዒታት እዩ ተጻሒፉ ዘሎ። ገሊኡ ኽፋላት ሓገስ ኪገልጽ ከሎ ገሊኡ ኽኣ ሓዘን ዜንጸባርቕ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ዝተፈላለዩ ዓይነታት ጽሑፍ የጠቓልል--ታሪኽ፡ ቅኔ-ግጥሚ፡ ትንቢት፡ ደብዳቤታት፡ ጀብዲ፡ ምሳሌታት፡ ተኣምራትን ፍቕራዊ ዛንታታትን።

ቅዳሓት፡ ትርጉማት፡ መሰላ ሓረጎችን

መጽሐፍ ቅዱስ ፈለማ ብሰለስተ ቋንቋታት እዩ ተጻሒፉ። መብዛሕትኡ ናይ ብሉይ ኪዳን ብእብራይስጢ እዩ ተጻሒፉ ብዘይካ መጽሐፍቲ ዳንኤልን ነህምያን ብኣራማይስጢ ዝተጻሕፉ። ሓድሽ ኪዳን ብግሪኽኛ እዩ ተጻሒፉ። ካብቲ ናይ መጀመርታ ኢደ-ጽሑፋት መጽሐፍ ቅዱስ፡ ኣብዚ እዋን እዚ ዋላ ሓደ እኳ ኣብ ህላወ የልቦን። ገለ ጽቡቓት ኢደ-ጽሑፋት ኣለዉ እሞ ቅዳሓት ናይቲ መበቐላዊ እዮም።

ቅዱሳን ትርጉማት ቅዱሳን ናይቲ መበቀላዊ ኢደ-ጽሑፋት እዮም። ካብ ቀዳሞት ዘመን ኣትሒዞም ሰባት ኩሉ ሰብ ብቋንቋኡ ከንብቦ መጽሐፍ ቅዱስ ምትርጓም ኣድላይ ምዃኑ ይርእዩ ነይሮም። ብዘሕ እተፈላለዩ ቅዱሳን መጽሐፍ ቅዱስ ኣሉ። "ቅዱሳን" ዝብል ቃል፡ መጽሐፍ ቅዱስ ካብቲ ቃል ኣምላኽ ፈለግ ዝተጻሕፈሉ ቋንቋ ብዝተፈልየ ቋንቋ ዝተጻሕፈ ማለት እዩ። ክልተ ቀንዲ ዓይነት ትርጉማት መጽሐፍ ቅዱስ ኣለዉ፡ ትርጉማትን መሰላ ሓረጎትን እዮም።

ትርጉም፦ ማለት እተን ናይ ግሪኽን እብራይስጥን ኣራማይክን ቃላት ብጭቡጥ እንታይ ከም ዝብላ ንምግላጽ ዝግበር ጸዕሪ እዩ። ብዝተኻእለ መጠን ዳርጋ ቃል ብቻሉ ቃል ብቻል ትርጉም ይህብ። ተወሳኺ ቃላት ዝኣትዉ ኣንባቢ ትርጉም ንክርድኦ ኣድላዩ ኣብ ዝኾነሉ እዋን ጥራይ እዩ።

መሰላ ሓረጎት፦ ቃል ብቻል ከትርጉም ኣይፍትንን እዩ። ሓሳብ ብሓሳብ እዩ ዝትርጎም። መሰላ ሓረጎት ማለት ትርጉም ሓደ ክፍሊ ዳግማይ ምግላጽ እዩ። መሰላ ሓረጎት ቅድሓት ከተንብዮም ኮነ ንክትርድኦም ዝቐለለ እዩ ምክንያቱ ብዘመናዊ መዝገበ ቃላትን ሰዋስውን ስለ ዝተጻሕፉ እንተኾነ ግን ልክዕ ትርጉም ቃል ኣምላኽ ኣይኮነን።

ዕላማታት ናይቲ ቃል

ቃል ኣምላኽ፤

- ንትምህርቲ፡ ንመግናሕቲ፡ ንመኣረምታን ንመምርሕን ይጠቅም እዩ፡ 2ጢሞቴዎስ 3:16-17
- ኣብ መልእኽቲ ወንጌል እምነት የምጽእ፡ግብ 4:4
- ምጽራይ፡ ዮሃ 15:3፤ ኤፌሶን 5:26
- ዘልኣለማዊ ህይወት የምጽእ እዩ፤ እንተ ሰሚዕናዮን እንተ ኣሚንናዮን፡ ዮሃ 5:24
- ንዘለኣለማዊ ፍርዲ መሰረት እዩ፡ ዮሃ 12:48
- ርኽሳት መናፍስቲ ንምሰንግ እዩ ዝውዕል፡ ማቴ 8:16፤ ሉቃ 4 : 36
- ተኣምራዊ ምልክታት ኣስፂቡ ንሰባት ሓቂ ወንጌል የእምኖም፡ ማር 16:20
- ናይ ድሕነት መረጋገጺ ይህብ፡ 1ዮሃ 1:2-6
- ናይ ዳግማይ ልደት ተመክሮ የምጽእ፡ 1ጴጥ 1:23፤ መዝ 119:41
- ብዛዕባ ሓቂ ወንጌል ይምስክር፡ 1ዮሃ 5:7
- ንኣማኒ ይቐድሱ፡ 1ጢሞቴዎስ 4:5
- ተስፋ ይህብ፡ መዝ 130:5፤ 119:49,81
- ፈውሲ የምጽእ፡ መዝ 107:20
- ካብ መንገዲ ኣጥፋኢ ይሕልወካ፡ መዝ 17:4
- መንፈስን ህይወትን እዩ፡ ዮሃ 6:63
- ሓጎስን ፍስሃን የምጽእ፡ ኤር 15:16
- እምነት ይውሰኽ፡ ሮሜ 10:17
- ምጽንፍሑ፡ 1 ተሰሎንቄ 4:18፤ መዝ 119:50,52
- መንፈሳዊ መግቢ የምጽእ፡ 1ጢሞቴዎስ 4:6
- ዝተመለሰ ጸሎት የምጽእ፡ ዮሃ 15:7
- መፍትሕ ዓወት እዩ፡ እያሱ 1:8
- ይባርኽ፡ እንተ ሰሚዕናዮን እንተኣልናዮን፡ ሉቃ 11:28
- ክሕሎ ክሎ በረኽት የምጽእ፡ ኣብ ዘይተኣለወሉ ግዜ ድማ መርገም የምጽእ፡ ዘዳ 28
- ኣብ ግዜ ፈተና ኣጽዋር እዩ፡ ማቴ 4
- ንነፍሲ ይቐይራ፡ መዝ 19:7
- ንገርህታት ጥበበኛታት ይገብርም፡ መዝ 19:7
- የብርህ፡ መዝ 19:8
- የጠንቅቅ፡ መዝ 19:11

- ዓቢ ዓለቢ የምጽእ፡ መዝ 19:11
- ናብ መንግስተ ሰማይ ምእታው የፍቅድ፡ ራእይ 22:14
- ብጽድቂ ምምልላስ በረኸት የምጽእ፡ መዝ 119:1-3
- ካብ ጸላእትኻን መምህራንኻን ሸማግለታትን ከም ትልብም ይገብረካ፡ መዝ 119:98-104
- ህያዋ ይገብረካ፡ መዝ 119:25
- የደልድል፡ መዝ 119:28
- መሰረት ምሕረቱ እዩ፡ መዝ 119:58
- ባህታ የምጽእ፡ መዝ 119:92
- ንገርህታት ርድኢት ይህብ፡ መዝ 119:130,104,169
- የናግፍ፡ መዝ 119:170

ሓላፍነት ናይቲ ቃል

ቃል ኣምላኽ ንዘልኣለማዊ ዕጫ ኩሉ ወዲ ሰብ ኣዝዩ ኣገዳሲ ስለ ዝኾነን የሱስ ስለ ዝኣዘዞን ኣመንቲ ንዓለም ከም ትፈልጥ ምግባር ሓላፍነት ኣለዎም።

ቀዳመይቲ ቤተ ክርስቲያን ነዚ ሓላፍነት እዚ ተሰኪማ ቃል እናሰበኸት ናብ ኩሉ ቦታ ትኸይድ ነበረት (ግብ 8:4፤ 12:24፤ 13:49) ። እግዚኣብሄር ቃሉ ንምዘራብ ትብዓት ክህቦም ሓቲቶም (ግብ 4:29,31) ብምኽንያት ተኣማንነቶም ድማ ወንጌል ኣብ መላእ ዓለም ተዘርግሐ (ግብ 6:7፤ 19:20) ።

ነዚ ሓይል ቃል እዚ ናብ ዓለም ናይ ምዘርጋሕ ሓላፍነት እውን ኣሎና። ብዛዕባ እዚ ሓላፍነት እዚ ነዞም ዝሰዕቡ ቅዱሳት ጽሑፋት ብምጽናዕ ፍለጡ፤

- ኣምላኽ ንኻልኣት ምእንቲ ክትብረሩ ቃሉ ኣባኻ የቐምጦ፡ ዘዳ 18:18-19፤ ኢሳ 51:16፤ ኤር 1:9፤ 3:12፤ 5 : 14፤ 26 : 12፤ ህዝቅኤል 2:7-8።
- ብቃል ኣምላኽ እንተተማሂርካ ንኻልኣት ናይ ምምሃር ሓላፍነት ኣለካ ማለት እዩ፡ ገላትያ 6:6።
- ኣብ መላእ ዓለም ቃል ክትሰብኽ ኣሎካ፡ ሉቃ 24:47፤ ማር 16:15፤ 2ጢሞቴዎስ 4:2።
- ቃሉ እምበር ናትካ ቃላት ክትብረብ የብልካን፡ኢሳ 58:13።
- ብቃል ኣምላኽ ክትሓፍሩ የብልኩምን፡ ማር 8:38።
- ንደቅኻ ቃል ክትምህርም ኢኻ፡ ዘዳ 6:6-9።

ርእሰ ገምጋም

1. ቢብሊዮሎጂ ዝብል ቃል እንታይ እዩ፤

2. "ቅዱስ ጽሑፍ" ዝብል ቃል እንታይ ማለት እዩ፤

3. ኣብ ቢብሊዮሎጂ ብዙሕ ግዜ ዝጽናዕ እንታይ ኣርእስታት እዩ፤

ኣብ ቢብሊዮሎጂ ከም ዝተጠቐሰ "ምግላጽ" ዝብል ቃል ግለጽ።

5. "ምድራኽ" ዝብል ቃል ኣብ ቢብሊዮሎጂ ከም ዝተጠቐመሉ ግለጽ።

6. "ዘይጋግ" ቃል ኣምላኽ እንታይ ማለት እዩ፤

7. "ቀኖናዊነት" ቃል ኣምላኽ እንታይ ማለት እዩ፤

8. ትርጉም ቃል ኣምላኽ እንታይ ማለት እዩ፤

9. ኣደ ሰብ ነቲ ቃል ብግቡእ ንምትርጓም ብኸመይ ኣተሓሳስባ እዩ ክቐርቦ ዘለዎ፤

10. "ምብራህ" ኣብ ቢብሊዮሎጂ ከም ዝጥቀመሉ ግለጽ።

11. ቃል ኣምላኽ ኣብ ግብሪ ምውፃል እንታይ ማለት እዩ፤

12. ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ዘሎ ኽልተ ኺዳናት እንታይ እዩ፤

13. እቶም ክልተ ዓበይቲ ክፍልታት መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ እዮም፤

14. መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ክንደይ መጻሕፍቲ ይምቀል፤

15. እቶም ኣርባዕተ ናይ ብሉይ ኪዳን ክፍልታት መጻሕፍቲ እንታይ እዮም፤

16. እቶም ኣርባዕተ ናይ ሓድሽ ኪዳን ክፍልታት መጻሕፍቲ እንታይ እዮም፤

17. ክልተ መንፈሳዊ ምምቕቓል መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ እዮም፤ ግለጽም።

18. "ሎጎስ" ዝብል ቃል እንታይ ማለት እዩ፤

19. "ሬማ" ዝብል ቃል እንታይ ማለት እዩ፤

20. መጽሐፍ ቅዱስ ኣድነት ተባሂሉ ዚጽዋዕ በዮናይ ክልተ መገዲ እዩ፤

21. "በዙሕነት" መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ ማለት እዩ፤

22. መጽሐፍ ቅዱስ ፈለማ በየኖት ሰለሰተ ጃንቋታት እዩ ተጻሒፉ፤

23. ቅድሓት መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ እዩ፤

24. ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ ማለት እዩ፤

25. መሰላ ሓረግት መጽሐፍ ቅዱስ እንታይ ማለት እዩ፤

26. ነዘም ዝሰፊሉ መወከሲታት ተጠቒምካ ገለ ዕላማታት ቃል ኣምላኽ ዘርዘር።

2 ጢሞቴዎስ 3፡16-17

ግብ 4፡4

ዮሃ 15፡3፤ ኤፌሶን 5፡26

ዮሃ 5፡24

ዮሃ 12፡48

ማቴ 8፡16፤ ሉቃ 4፡36

ማር 16፡20

1ዮሃ 1፡2-6

1. ጴዋሮስ 1፡23፤ መዝ 119፡41

1ዮሃ 5፡7

1ጢሞቴዎስ 4፡5

መዝ 130፡5፤ 119፡49,81

መዝ 107፡20

መዝ 17፡4

ዮሃ 6፡63

ኤር 15፡16

ሮሜ 10፡17

1 ተሰሎንቄ 4:18፤ መዝ 119:50,52 _____

1ጢሞቴዎስ 4:6 _____

ዮሃ 15:7 _____

እያሱ 1:8 _____

ሉቃ 11:28 ዘዳ 28 _____

ማቴ 4 _____

መዝ 19:7 _____

መዝ 19:7 _____

መዝ 19:8 _____

መዝ 19:11 _____

መዝ 19:11 _____

ራእይ 22:14 _____

መዝ 119:1- 3 _____

መዝ 119:98-104 _____

መዝ 119:25 _____

መዝ 119:28 _____

መዝ 119:58 _____

መዝ 119:92 _____

መዝ 119:130,104,169 _____

መዝ 119:170 _____

27. አመንቲ ብዛዕባ ቃል አምላኽ ሐላፍነት ዝስከሙ ስለምንታይን ብኸመይን እየም፤

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕትታት

1. መጽሐፍ ቅዱስ ብኸመይ ከም እተጽንዕ መምርሒ ንምርኩብ "ፈጠራዊ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ኮርስ ሃርሽስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ኣጽንዑ። እዚ ዝሰዕብ ንክትገብር ከኸእለካ እዩ፤
 - መጽሐፍ ቅዱስ ብኸመይ ከም ዝጀመረ ምግላጽ።
 - ኣወዳድባ መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ኪዳናት፡ ዓበይቲ ክፍልታትን መጻሕፍትን ምግላጽ።
 - መሰረታዊ ታሪኽን ስርዓተ-ዘመንን መጽሐፍ ቅዱስ ምጥቅላል።
 - ኣድነትን ብዙሕነትን መጽሐፍ ቅዱስ ምግላጽ።
 - ዝተፈላለዩ ትርጉማት መጽሐፍ ቅዱስ ብኸመይ ከም ዝማዕበሉ ምግላጽ።
 - መጽሐፍ ቅዱስ ብግቡእ ንምትርጓም ሕግታት ምትግባር።
 - መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ዝሓለፈ ርእሱ እንታይ ከም ዝምህር ምጥቅላል።
 - ንመጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ ዝኸውን ቅድመ ኩነት ምልላይ።
 - ትሕዝቶ ንምዕቃብ ዝሕግዙኻ ኣውታር፡ ሰንጠረዥ፡ ጽማቕን ናይ ጽሑፍ ምልክታትን ምግባር።
 - ኣብ መጽናዕትኻ ቃል ኣምላኽ ፈጠራዊ ኣገባባት ተተግብር።
 - ናይ መጽሐፍ ቅዱስ መጽናዕቲ መሳርሒታት ምጥቃም።
2. "ብሉይ ኪዳን ዳህሳስ" ን "ኣድሻ ኪዳን ዳህሳስ" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎም ኮርሳት ሃርሽስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ መጽናዕቲ ብምጥቃምን ንኣፈሻዊ ትሕዝቶ ናይ ምሉእ መጽሐፍ ቅዱስ ምርዳእ።
3. ንነፍሲ ወከፍ መጽሐፍ መጽሐፍቅዱስ ብዕምቐት ንምጽናዕ፡ ኣብ ሃርሽስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ሌጋሲ ባይብል ኣውትላይንስ ተጠቐም።
4. ንመጽሐፍ ቅዱስ ንምትርጓም ገለ መምርሒታት እነሆ።

ሕጊ መለኮታዊ ስልጣን፦ ሕጊ መለኮታዊ ስልጣን ማለት ንመጽሐፍ ቅዱስ ከም ናይ መወዳእታ ስልጣን ንቅበሎ ማለት እዩ። ኩሉ መጽሐፍ ቅዱስ ካብ ዘፍጥረት ክሳብ ራእይ ዮሃንስ ብመንፈስ ኣምላኽ ዝተደረገ ምዃኑ ንኣምን (2ጢሞ 3፡16፣ 2ጴጥ 1፡19-21) ። ክልተ ዝተፈላለዩ ዓይነት ምድራኽ ኣለዉ፡ ቃላውን ምሉእ ምድራኽን። ቃላዊ ክንብል ከለና፡ ኣብቲ መበቀላዊ ኢደ-ጽሑፋት ዘሉ ነፍሲ ወከፍ ቃል ብመንፈስ ኣምላኽ ዝተጻሕፈ እዩ ማለትና እዩ። ምሉእ ምድራኽ ክንብል ከለና ምሉእ ምድራኽ ናይ ኩሉ ቅዱሳት ጽሑፋት ማለትና ኣንጻር ከፊላዊ ምድራኽ ማለት እዩ። ነፍሲ ወከፍ ክፋል መጽሐፍቅዱስ መንፈስ ዝፈሰ እዩ። ስርዓት መለኮታዊ ስልጣን ክንቅበል ከሎና ሽዑ ኣብ መንጎ መጽሐፍ ቅዱስን ታሪኽን ሳይንስን ዝኾነ ይኹን ግርጭት የለን ማለት እዩ። ርኡይ ግርጭት እንተሃልዩ ሳይንስ ወይ ታሪኽ ክንርድኦ ስለዘይከኣልና ወይ ድማ እቲ ሕጂ ዘሉ ሳይንሳዊ ፍልጠት ቅኑዕ ስለዘይኮነ እዩ። ግርጭታት ክረኣዩ ከለዉ፡ መጽሐፍ ቅዱስ ብመንፈስ ኣምላኽ ዝተጻሕፈ ቃል ኣምላኽ ስለ ዝኾነ፡ ከም ናይ መወዳእታ ስልጣን ይውሰድ። ኣብ ዝሓለፈ እዋን፡ ኣብ መንጎ መጽሐፍ ቅዱስን ታሪኽን ወይ ስነ-ፍልጠትን ዚርእ ግርጭት ኪፍጠር ከሎ፡ ድሒሩ ዚግበር ምርምራት፡ መጽሐፍ ቅዱስ ቅኑዕ ምዃኑ ወትሩ የረጋግጽ ነበረ። ውልቃዊ ተመክሮታት ወይ ርእይቶታት ብመንጽር ስልጣን ቃል ክረኣ ኣለዎ። ኣዲ ሰብ ምስ መጽሐፍ ቅዱስ ዝጻረር ነገር እንተኣሊ- እቲ ቃል ፍጹም ስልጣን ክኸውን ኣለዎ።

ሕጊ ቃል ብቻሉ ትርጉም፦ መጽሐፍ ቅዱስ ቃል ብቻሉ ምትርጓም ማለት ልክዕ ከምቲ ዝብሎ ማለት ምእማን ማለት እዩ። እቲ ዓውደ-ጽሑፍ ብንጽር ካልእ ምልክት እንተዘይሃልዩ፡ ወትሩ ንመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ብቻሉ ተርጉምዎ። መጽሐፍ ቅዱስ እስራኤል ንሩባ ዮርዳኖስ ኣብ ደረቕ መሬት ሰጊራ ክብል ከሎ ቃል ብቻሉ ተቐብሎ። መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ መናድቕ ያሪኮ ምፍራሱ ኪነግር ከሎ፡ ከምቲ ተጻሒፉ ዘሉ ተቐብሎ ብመንፈስ ቅዱስ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ብርግጽ ዝተፈላለዩ "ዓይነታት" ዝሓዘ እዩ። ገለ ሰባት፡ ቦታታት ወይ ፍጻሜታት፡ ንባዕሎም ቃል ብቻሉ እኳ እንተ ኹኑ፡ ንመጻኢ ዚፍጸም ነገር እውን ይውክሉ እዮም። ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ እውን ምልክታት ተጠቒሞም እዮም፤ እዚ ኸኣ ኣብ ርእሲ እቲ ተራሑ ንኣዲ ትርጉም ዚውክል እዩ። ንኣብነት ኣብ ማር 14፡22 እቲ ወይኒ ከም ምሳሌ ደም ጎይታናን ኣምላኽናን መድሓኒናን የሱስ ክርስቶስ ተጠቒሙ ኣሎ። የሱስ ከምህር ከሎ ብዙሕ ግዜ ምሳሌታት ይጥቀም ነይሩ። ምሳሌ ማለት ንኣዲ መንፈሳዊ ጭቂ ንምግላጽ ተባሂሉ ዝተነግረ ዛንታ እዩ። የሱስ ምሳሌ ኣብ

ዝጥቀሙ እዋን ኩሉ ግዜ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ተገሊጹ ኣሎ። ምሳሌ እዩ ነይሩ እንተዘይኢሉ ሽዑ እቲ ዛንታ ከም ጭቡጥ ፍጻመ ተቐባልነት ክረክብ ይግባእ።

ሕጊ ዓውደ-ጽሑፍ ምሕሳብ፦ ነፍሲ ወከፍ ጥቕሲ መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ዓውዱ ክጽናዕ ኣለዎ፤ ማለት ምስቶም ቅድሚኡን ዝሰዕቡን ጥቕስታት ብምትእስሳር፤ ከምኡ'ውን ምስ ዝተረፈ መጽሐፍ ቅዱስ ብምትእስሳር ክጽናዕ ይግባእ። ብዙሓት ናይ ሓሶት ትምህርታትን ኣምልኾታትን ዝተፈጥሩ፤ ጥቕስታት ወይ ክፋላት ጥቕስታት ካብ ዓውደም ወጸኢ ስለ ዝተወሰዱ እዮም። ንኣንቲ ጥቕሲ ኣብ ዓውዱ እተጠቐሱሉ ኹነታት ንምጽናዕ፤ ከዘን ዝሰዕሩ ሕቶታት መልሲ ድለ፦

- መን እዩ ዝዛረብ ዘሎ ወይ ዝጽሕፍ ዘሎ፤ ኩሉ መጽሐፍ ቅዱስ ቃል ኣምላኽ እኳ እንተ ኹነ፤ ኣብ መጽሐፍን ምዝራብን እተፈላለዩ ሰባት እዮም ዚጥቀሙ ነይሮም።
- እንታይ ይበሃል ኣሎ፤ ቀንዲ ነጥብታት ናይ እቲ ተዛራባይ ወይ ጸሓፊ ኣጠቓልል።
- ንመን እዩ ዝበሃል ዘሎ፤ ንእስራኤል፤ ንኣህዛብ፤ ንቤተ ክርስቲያን፤ ንፍሉይ ሰብ ድዩ ወይስ ውልቀ ሰብ፤
- ስለምንታይ ተባሂሉ፤ ኣብቲ ክፍሊ ዘሎ ዕላማ እንታይ እዩ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ባዕሉ ንገለ መጻሕፍትን ክፍልታትን ዕላማታት ይገልጽ (ዮሃ 20:30-31) ። ንካልእ ክፋላት ቅዱሳት ጽሑፋት ምኽንያት ምጽሓፍ ክንድኡ ብንጽር ኣይተገልጸን። እቲ መልእኽቲ ስለምንታይ ከም ዝተጸሓፈ ንምፍላጥ ነቲ ዓውዱ ብቐረባ ክትምርምሮ ኣለኩ።
- መዓስ እዩ ተባሂሉ፤ ኣብ ገሊኡ ጥቕስታት ዚርከብ ግዜን ኩነታትን፤ ትርጉሙ ንምርዳእ ኪሕግዘካ እዩ።

ንኣደ ቅዱሳት ጽሑፋት ኣብ ውሽጢ ዓውደ-ጽሑፍ ምትርጓም ትርጉም ናይቲ ክፍሊ ንምግላጽ ይሕግዘ። ንኣንቲ ጥቕሲ ካብ ዓውደ-ጽሑፍ ወጸኢ ምውሳድ፤ ጌጋ ርድኢት ኬሰዕብ ይኽእል እዩ። መብዛሕትኡ ግዜ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ዘሎ ዓውደ-ጽሑፍ ትርጉም ይህብ። ናይዚ ጽቡቕ ኣብነት ድማ ኣብ ማቴ 13:1-9 ዘሎ ምሳሌ ዘራኢ እዩ። ነቲ ዓውደ-ጽሑፍ ምንባብ እንተቐሊልካዮ፤ እቲ ምሳሌ ኣብ ቍጽሪ 18-23 ተተርጉሙ ኣሎ። ኣብ ብዙሕ ምስዚ ዝመሳሰል ኣጋጣሚታት መጽሐፍ ቅዱስ ንርእሱ ኣብ ውሽጢ ዓውዱ ይትርጎም። ነዚ እዩ ድማ ዓውደ-ጽሑፍ ምሕሳብ ኣገዳሲ ዝኸውን። ዝያዳ ከበድቲ ክፍልታት መብዛሕትኡ ግዜ ብመንጽር ካልኣት ክፍልታት ክትርጎሙ ይኽእሉ።

ሕጊ ቀዳማይ ምጥቃስ፦ እቲ ናይ መጀመርታ ምጥቃስ ሕጊ ከምዚ ዝሰዕብ እዩ፡ ሓደ ቃል፡ ሓረግ፡ ኣቕሓ ወይ ፍጻመ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ንመጀመርታ ግዜ ክጥቀስ ከሎ፡ ኣብ ዝኾነ ካልእ ቦታ ኣብ ዘጋጥመሉ ቦታ መፍትሕ ትርጉሙ ይህብ። ንኣብነት ኣብ ዘፍ 3 ናይ መጀመርታ ቐጽሊ በለስ ተጠቂሱ ኣሎ። ኣብዚ ኣዳም ንዝሃእ ርእሱ ሓጢአትን ዕርቃኑን ብናይ ዝሃእ ርእሱ ጻዕሪ ንምሸፋን ቐጽሊ በለስ ተጠቂሙ እዩ። ቐጽሊ በለስ ብዛዕባ ርእሱ-ጽድቁ፤ ነቲ ኣምላኽ ንሓጢአት ዝህቦ መድሕን ምንጻግ፤ ከምኡ'ውን ንርእሱን ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ንምጽዳቕ ዝግበር ፈተነ ይዛረብ። እዚ እዩ ትርጉም ቐጽሊ በለስ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ድሕሪኡ ኣብ ዝተጠቐሱሉ ቦታ። ንኣብነት ቐጽሊ በለስ ንመወዳእታ ግዜ ዝተጠቐሱሉ ብዩሱስ ኣብ ማቴ 21ን ማር 11ን 13ን እዩ። ኣብዚ ቐጽሊ ዘለዎ ግን ከኣ ፍረ ዘይብሉ ኣም በለስ ንረክብ። የሱስ ረገሞ እሞ ነቐጸ። ነዚ ተግባር ንምርዳእ ሕጊ ቀዳማይ ምጥቃስ ብምዝካርን ናብ ዘፍ 3 ክንምለስን የድልየና ቐጽሊ በለስ ሰብ ንመድሕን ኣምላኽ ምንጻግን ንርእሱ ንምጽዳቕ ዝገብሮ ፈተነን ዝውክል እዩ። እታ ኣም በለስ እውን ነቲ ንየሱስ ዝነጸገ ንርእሱ ጻድቕ ዝኾነ ህዝቢ እስራኤል እያ እተመልከት።

ሕጊ ምድግጋም፦ ሓደ ነገር ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ክደጋገም ከሎ፡ ሓደ ሓቂ ኣዝዩ ፍሉይ ኣገዳስነት ስለ ዘለዎ፡ ክድገም ኣለዎ ማለት እዩ። ዮሃ 3 ነዚ ናይ ምድግጋም ሕጊ ብሰእሊ ትገልጽ። የሱስ ንኒቆዲሞስ ብዛዕባ ኣድላይነት ናይቲ ሓድሽ ልደት ተመክሮ ይነግሮ እሞ ኣብ ቐጽሪ 3፣5ን 7ን ሰለስተ ግዜ ይደግሞ። መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ዝደግመሉ እዋን መንፈስ ቅዱስ "ደውበል እሞ ብሓቂ ነዚ ርእ" ዝብል ኣገባብ እዩ።

ሕጊ ውህሉል ምግላጽ፦ እዚ ሕጊ እዚ ብሓቂ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ተገሊጹ ኣሎ፤

“ኩሉ ጽሑፍ ትገብሩት ትርጉሙ ኻብ ርእሱ ኻም ዘይኩኑ ቅድሚ ኹሉ እዚ ፍለጡ።ትገብሩትሲ ቅዱሳት ሰባት እዮም ብመንፈስ ቅዱስ ተመራሐም ካብ ኣምላኽ እተዛረብዎ እምበር፤ ኩቶ ብፍቓድ ሰብ ኣይመጸን።” (2 ጴጥሮስ 1:20- 21)

መጽሐፍ ቅዱስ ስቅጥሮ ይዘው ነዚ ትርጉም እዚ ይህብ "ዝኾነ ትንቢት ቅዱሳት ጽሑፋት ናይ ገዛእ ርእሱ ትርጉም ኣይኮነን፤ ማለት ካብ ኩሉ እቲ ቃል ኣብ ካልእ ቦታ ዝሃቦ ዝተነጸለ ኣይኮነን።"

ሕጊ ውህሉል ምግላጽ እዚ እዩ፡ ምሉእ ሓቂ ቃል ኣምላኽ ኣብ ዝኾነ ኣርእሱት ካብ ዝተነጸለ ክፍሊ ክእከብ የብሉን። እቲ ውህሉል (ጠቐላላ) ምግላጽ ናይ ኩሉ መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ሓደ ሓቂ ዝብሎ ኣብ ግምት ክኣቱ ኣለዎ። ነዚ እዩ ድማ ሕጊ "ውህሉል" ምግላጽ ተባሂሉ ዝጽዋዕ። ሰረት-እምነትካ ትምህርትካ ወይ እምነታትካ ኣብ ሒደት ዝተነጸላ ጥቕስታት ብዛዕባ ሓደ ዛዕባ ክትምርኮስ ኣይትኽእልን ኢኻ። ትርጉምካ ምስ ምሉእ ቅዱሳት ጽሑፋት ክሳብ ዝሰማማዕ ምጽናዕካ ክትቅጽል ኣለካ። ክልተ ነገራት ዝጋጮ ኮይኑ ምስ ዝረኣ ንክልቲኡ ከም ቅዱሳት ጽሑፋት ተቐበሎ እሞ ንክልቲኡ ብኸመይ ከም እተሰማምዖ ምግላጽ ምድላይ ቀጽሎ።

5. ንሓፈሻዊ ትሕዝቦ ነፍሲ ወከፍ መጽሐፍ መጽሐፍቅዱስ ንምርካብ ነዚ ዝሰዕብ ጽማቕ ጽሑፍ ተጠቐም።

መጻሕፍቲ ብሉይ ኪዳን (39 መጻሕፍቲ)

መጽሐፍቲ ሕጊ፤

ዘፍጥረት፡ መጀመርታ ኣድማስ፡ ሰብ፡ ሰንበት፡ ሓዳር፡ ሓጢአት፡ መስዋእቲ፡ ኣህዛብን መንግስትን ከም ኣብርሃም፡ ይስሓቅ፡ ያዕቆብን ዮሴፍን ዝኣመሰሉ ኣገደሱቲ ሰባት ኣምላኽን ይምዝግቡ።

ዘጸኣት፡ እስራኤል ከመይ ጌራ ሙሴ መራሒ ሒዛ ህዝቢ ከም ዝኾነት እስራኤል ኣብ ግብጺ ካብ ባርነት ሓራ ወጺኦ ሕጊ ኣምላኽ ዝተዋህበሉ ደብረ ሲና ከም ዝተጓዓዘት ብዝርዝር ይገልጽ።

ዘሌዋውያን፡ እዛ መጽሐፍ እዚኣ ንእስራኤል ዚኸውን መምርሒ ኣምልኾ እያ ነይራ። ንመራሕቲ ሃይማኖት መምርሒ ዝህብን ሓደ ሓዋእ ህዝቢ ናብ ጻድቕ ኣምላኽ ብኸመይ ከም ዝቐርብ ዝገልጽን እዩ። ምስ ምምጻእ የሱስ ክርስቶስ ከም ንገሸል ኣምላኽ ሓጢአት ዓለም ዝወሰድ እዩ ዘመልክት።

ዘሁልቀ፡ እስራኤል 340 ዓመታት ኣብ በረኻ ኮለል ምባሉ ውጽኢት ዘይምእዛዝ ንኣምላኽ ዝነበረ ይምዝግቡ። ኣርእሱት ናይታ መጽሐፍ ኣብቲ ነዊሕ ጉዕዞ ካብ ዝተወሰዱ ክልተ ቁጽሪ (ቁጽራ ህዝቢ) ዝተወሰደ እዩ።

ዘዳግም፡ ናይ መወዳእታ መዓልታት ህይወት ሙሴ ይምዝግብን ኣብ ዘጸኣትን ዘሌዋውያንን ዝተዋህበ ሕግታት ይግምግማን።

መጻሕፍቲ ታሪኽ፤

እያሱ፡ እቲ ተካኢ ሙሴ ዝነበረ እያሱ ንህዝቢ እስራኤል መራሒ ናብ ምድሪ ተሰፋ ከነኣን ብኸመይ ከም ዘእተዎ ብዝርዝር ይገልጽ። ዝተዋግኡዎ ወግኣትን ምምቕቓል መሬት ኣብ መንጎ ህዝቢን ይምዝግቡ።

መሳፍንቲ፡ እስራኤል ካብ ኣምላኽ ርሒቐም ድሕሪ ሞት እያሱ። እዛ መጽሐፍ እዚኣ ነቲ ዘሕዝን ታሪኽ ናይ ተደጋጋሚ ሓጢአቶምን እግዚኣብሄር ካብ ሓይልታት ጸላኢ ከናግፎም ዘተንሰኦም ፈራዶን መዝጊባ ኣላ።

ሩት፡ ዛንታ ሩት ዝተባህለት ካብ ኣህዛብ ህዝቢ ሞኣብ፡ ንኣምላኽ እስራኤል ከተገልግል ዝመረጸት። ዓባይ ዓባይ ዳዊት ኩነት።

1ይ ሳሙኤል፡ እዛ መጽሐፍ እዚኣ ኣብ ሰለስተ ሰባት ዘማእከለት እያ፡ ሳሙኤል ካብ መሳፍንቲ እስራኤል ናይ መወዳእታ ዝነበረ፤ ሳኦል ቀዳማይ ንጉስ እስራኤል፤ ንሳኦል ተኪኡ ንጉስ ዝኾነ ዳዊት ድማ።

2 ሳሙኤል፡ እቲ ንጉስ ዳዊት ዘሕለፎ ክቡር ናይ 40 ዓመት ንግስነት ኣብዛ መጽሐፍ እዚኣ ተጽሒፋ ኣሎ።

1 ነገስት፡ ንግስነት ንጉስ ሰሎሞንን ነገስታት ናይታ ዝተመቐቐለት መንግስትን ብመንግስታት ኣከኣብ ብሰሚንን ዮሳፋዋ ብደቡብን ቀንዲ ኣርእሱት እዛ መጽሐፍ እዚኣ እያ።

2 ነገስት፡ ኣብዛ መጽሐፍ እዚኣ፡ እቲ ናይ መወዳእታ ውድቀት እስራኤልን ይሁዳን ተጽሒፋ ኣሎ። ህዝቢ ኣምላኽ ኣብ ዓሚቕ ሓጢአት ወዲቐም።

1ይ ዜና መዋሕል፡- ንግስነት ዳዊትን ቤተ መቅደስ ንምህናጽ ዝተገብረ ምድላዊትን ኣብዚ ተጻሒፉ ኣሎ። ዘመን እዛ መጽሐፍ እዚ ናይ 2ይ ሳሙኤል ሓደ እዩ።

2ይ ዜና መዋሕል፡- እዛ መጽሐፍ እዚ ኣንታሪኽ እስራኤል ካብ ንግስነት ሰሎሞን ኣብ ደቡባዊ መንግስቲ ኣተኩራ ትቐጽል። ቦቲ ህዝቢ ካብ ባቢሎን ናብ ኢየሩሳሌም ክምለሱ ዝፈቐደ ኣዋጅ ቂርስ ይዕጽ።

እዝራ፡- ኣይሁድ ካብ ምርኮ ባቢሎን ምምላሶም ብዝርዝር ተገሊጹ ኣሎ።

ክህምያ፡- መናድቕ የሩሳሌም ብመሪሕነት ክህምያ ዳግማይ ምህናጹ እዛ መጽሐፍ እዚ ኣትገልጽ። እቲ ፕሮጀክት እዝራ ምስ ህዝቢ ምስ ተመልሰ ድሕሪ 14 ዓመት ኣቢሉ እዩ ተጀሚሩ።

ኣስቴር፡- ኣምላኽ ብኣስቴርን ብማርዶካይን ኣቢሉ ንኣይሁድ ዘናግፎም፣ ዛዕባ እዛ መጽሐፍ እዚ ኣእያ።

መጽሐፍቲ ቅኔ-ግጥሚ፡

እዮብ፡- እዛ መጽሐፍ እዚ ኣዋንታ እዮብ ዝተባህለ ኣብ ከባቢ ዘመነ ኣብርሃም ዝነበር ዝነበረ ሰብ እዩ። እቲ ቱማ ጻድቃን ንምንታይ ይሓቐዩ ዝብል ሕቶ እዩ።

መዝሙር ዳዊት፡- መጽሐፍ ጸሎትን ምስጋናን መጽሐፍ ቅዱስ።

ምስሌ፡- መለኮታዊ ጥበብ ንግብራዊ ጸገማት መግልታዊ ህይወት።

መክብብ፡- ካብ ኣምላኽ ተፈልዩ ዘሎ ህይወት ከንቱ ምዃኑ ዝገልጽ ዘተ።

መሃልየ መሃልየ፡- ፍቕራዊ ዋንታ ሰሎሞንን ሹላማዊት መርዓቱን። እቲ ዋንታ ንኣምላኽ ንእስራኤልን ንክርስቶስን ንቤተ ክርስቲያንን ዘለዎ ፍቕሪ ዝውክል እዩ።

መጻሕፍቲ ትንቢት፡

ኢሳይያስ፡- ብሰንኪ ኣብ ልዕሊ ኣምላኽ ዝገበርዎ ሓጢኣት ፍርዲ ኣብ ልዕሊ ይሁዳ ከም ዝመጽእ የጠንቅቅ።

ኤርሚያስ፡- ኣብቲ ድሒሩ ዝነበረ ውድቀትን ምርኮን ይሁዳ ዝተጻሕፈ እዩ። ብዛዕባ ዝመጽእ ፍርዲ ነገሩ ንነቡካድነጻር ኢድካ ክትህብ ተማሕጸን።

ደጓዓ ኤርሚያስ፡- ኤርሚያስ ብዛዕባ ምጥፋእ ኢየሩሳሌም ብባቢሎን ዝሃቦ መልቀስ (መግለጺ ሓዘን) ።

ህዝቅኤል፡- መጀመርታ ብዛዕባ ውድቀት የሩሳሌም የጠንቅቅ፣ ድሕሪኡ ኸኣ ኣብ መጻኢ ኸም እትሕደስ ይትንቦ።

ዳንኤል፡- ነብዩ ዳንኤል ኣብቲ ናይ መጀመርታ ከበባ ይሁዳ ተታሒዙ ናብ ባቢሎን ተወሲዱ እዩ። እዛ መጽሐፍ እዚ ኣትንቢት መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ምርዳእ ኣገዳሲ ዝኾነ ታሪኻውን ትንቢታውን ትምህርቲ ትህብ።

ሆሴኤ፡- ቱማ እዛ መጽሐፍ እዚ ኣእስራኤል ዘይእሙንነቶም፣ መቐጻዕቶምን ብኣምላኽ ትሕድሱቶምን እዩ።

ዮኤል፡- ብዛዕባ እቲ ንመጻኢ ፍርዲ ዘጸልለ መዓት ይነግር።

ኣሞጽ፡- ስጋዊ ብልጽግና ኣብ ዝረኣየሉ እዋን ግን ከኣ ስነ-ምግባራዊ ምብስባስ ኣብ ዝነበረሉ እዋን፣ ኣሞጽ ንእስራኤልን ኣብ ከባቢኦም ንዝርከቡ ኣህዛብን ብዛዕባ ሓጢኣቶም፣ ኣምላኽ ኣብ መጻኢ ፍርዲ ኸም ዚህበም ኣጠንቀቅ።

ኦብድያ፡- ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ እቲ ካብ ምዉት ባሕሪ ንደቡብ ዚርከብ እኩይ ህዝቢ ኤዶም ዝሃቦ ፍርዲ።

ዮናስ፡- ኣብታ ርእሰ ከተማ ግዝኣት ኣሶር ዝኾነት ነዌ ንሱኣ ዝሰበኸ ነቢይ ዮናስ ዝገልጽ ዋንታ። እታ መጽሐፍ ንኣህዛብ ዘለዎ ፍቕርን መደብ ንሱኣን እግዚኣብሄር ትገልጽ።

ሚክያስ፡- ካልእ ትንቢት ኣንጻር ሓጢኣት እስራኤል እዩ። እቲ ፍጻሎ ቅድሚ ምፍጻሙ ቅድሚ 700ዓመት፣ ቦታ የሱስ ዝተወልደሉ ይትንቦ።

ናሆም፡- ብዛዕባ እቲ ቐድሚ 150 ዓመት አቢሉ ብሰብከት ዮናስ ዝደሓነት ነዊ ዚመጽእ ዝነበረ ዋናኣት ይነግር።

አንባቢዎም፡- ኣምላኽ ንሓደ ሓዋኢ ህዝቢ ብዝያዳ ሓጢኣት ዘለዎ ህዝቢ ንምቕጻዕ ዝሓንጸጸ መደብ ይገልጽ። "ጸድቃን ብእምነት ከም ዝከብሩ" ይምህር።

ጸፎንያሱ፡- ፍርድን ምሕዳስን ይሁዳ።

ሃጌ፡- ኣይሁድ ብስንኪ ተቓውሞ ጸላኢ ድሕሪ ናይ 15 ዓመት ምድንንይ ነቲ ቤተ መቐደስ ዳግማይ ክሃንጽዎ ይላቦ።

ዘካርያስ፡- ቤተ መቐደስ ንምፍጻምን መንፈሳዊ ተወፋይነት ንምሕዳስን ዝያዳ ምልዕዓል፤ ቀዳማይን ካልኣይን ምጽኣት ክርስቶስ ይትንበ።

ሚልክያሱ፡- ካብ መንፈሳዊ ዕምቆት ዘይምህላው የጠንቅቅን ምጽኣት ዮሃንስ መዋምቕን የሱስን ይትንበ።

መጽሐፍቲ ሓድሽ ኪዳን

ወንጌላት፤

ወንጌል ተባሂሎም ዝፍለጡ ኣርባዕተ መጻሕፍቲ ብዛዕባ ልደት፡ ህይወት፡ ኣገልግሎት፡ ትምህርቲ፡ ሞትን ትንሳኤን የሱስ ክርስቶስ መዝጊዖም ኣለዉ። ኣቀራርባ ነፍሲ ወከፍ መጽሐፍ ይፈላለ እዩ፤

ማቴዎስ፡- ንየሱስ ክርስቶስ ከም ንጉስ ዘጉልሕን ብፍላይ ናብ ኣይሁድ ዝቐንፀ እዩ።

ማርቆስ፡- የሱስ ክርስቶስ ኣገልጋሊ ኣምላኽ ምዃኑ ዘጉልሕ ኮይኑ ብፍላይ ናብ ሱብ ሮሜ ዝቐንፀ እዩ።

ሉቃስ፡- ንየሱስ ክርስቶስ ከም "ወዲ ሰብ"፡ ፍጹም ሰብን መድሓኒ ዘይፍጹማት ሰባትን ገይሩ የቐርቡ።

ዮሃንስ፡- ንየሱስ ከም ወዲ ኣምላኽ የቐርቡ።

መጽሐፍ ታሪኽ

ግብሪ ሃዋርያት፡- ናይ ሓድሽ ኪዳን ሓንቲ ናይ ታሪኽ መጽሐፍ፡ ካብቲ ክርስቶስ ናብ ሰማይ ዝተመልሰሉ ግዜ ጀሚሩ ክሳብ ጳውሎስ ኣብ ሮማ ዝተኣበረሉ እዋን ጀሚሩ ዝነበረ ናይ መጀመርታ ዕብዩት ክርስትና ይምዝግብ። እቲ መጽሐፍ ንኣስታት 33 ዓመታት ዝሸፍን ኮይኑ ንሰራሕ መንፈስ ቅዱስ ዘጉልሕ እዩ።

ደብዳቤታት፤

ሮሜ፡- ብእምነት ዋራይ ምድሓን ዘጉልሕ ኣቀራርባ ወንጌል።

1ይ ቆረንቶስ፡- ኣብታ ከባብያዊት ቤተ ክርስቲያን ንዘጋጥም ጌጋታት ክርስትያናዊ ኣካይዳ ንምእራም ዝተጸሕፈ እዩ።

2ይ ቆረንቶስ፡- ብዛዕባ ሓቀኛ ኣገልግሎት ወንጌልን መጋቢነትን ሓዋርያዊ ስልጣን ጳውሎስን ይዛረብ።

ገላትያ፡- ብዛዕባ ሕግን እምነትን ናይ ምሕዋስ ጌጋ። እቲ ቴማ ብእምነት ዋራይ ምጽዳቕ ዝብል እዩ።

ኤፌሶን፡- ኣመንቲ ኣብ ክርስቶስ ዘለዎም ቦታ ብዝምልከት የተባብዕ።

ፊልጲ፡- ንሓገጥ ክርስትያናዊ ሓድነት የጉልሕ።

ቆሎሴ፡- ብዛዕባ ጌጋ "ግኖስቲክነት" ዝገልጽ ኮይኑ፡ የሱስ ብሓቂ ወዲ ኣምላኽን ወዲ ሰብን ምዃኑ ዝኽሕድ ናይ ሓሶት ትምህርቲ እዩ። እቲ መጽሐፍ ንየሱስ ርእሲ ቤተ ክርስቲያን ምዃኑ እውን ኣስሚሩሉ ኣሎ።

1ይ ተሰሎንቄ፡- ምኽሪ ኣብ ክርስትያናዊ ህይወትን ምጉላሕ ኣብ ምምላስ የሱስን።

2 ተሰሎንቄ፡- ተወሳኺ መምርሒ ብዛዕባ ምምላስ ጉይታን ብዛዕባ እዚ ምፍላጥ ከመይ ጌሩ መዓልታዊ ህይወት ክጸልዎ ከም ዘለዎን እዩ።

1ይ ጢሞቴዎስ፦ አብ ዝመጽእ ዓመታት ንቤተ ክርስቲያን ዝመርሖ ቅኑዕ ትምህርቲ፣ ሰርዓት ዘለዎ ምሕደራ ቤተ ክርስቲያንን መትከላትን የጉልሕ።

2 ጢሞቴዎስ፦ ብዛዕባ እቲ ናይ ሓቂ አገልጋሊ የሱስ ክርስቶስ እዩ ዚገልጽ። ብዛዕባ እቲ ድሮ ተጀሚሩ ዝነበረ ክሕደት (መንፈሳዊ ውድቀት) እውን የጠንቅቅ። ንኹሉ ስሕተት ንምእራም ንቃል እግዚአብሄር ከም መድሃኒት የቐርብ።

ቲቶስ፦ ጳውሎስ ናብ ሓደ አብ ደሴት ቅሬዋስ ንኣምላኽ ዜገልግል ዝነበረ ቲቶስ እተባህለ መንእሰይ አገልጋሊ ዝጸሓፎ መልእኽቲ። ትምህርትን ኣምላኻዊ ህይወትን ኣትኩሮ ኣለዎ።

ፊልሞን፦ ጳውሎስ ንሓደ ዝሃደመ ባርያ ናይ ሓደ ሃብታም ቁሎሴዊ ክርስትያን ዝነበሮ ኣማላድነት። አብ ሓደ እዋን ባሮት ሓጢአት ዝነበሩ ኣመንቲ ወኪሉ የሱስ ዝነበሮ ኣማላድነት ዘርእ እዩ።

እብራውያን፦ ክርስትና አብ ልዕሊ ኣይሁድነት ዘለዎ ልዕልና ይገልጽ። ንየሱስ ከም ዓቢ ሊቀ ካህናትን አብ መንጎ ኣምላኽን ሰብን መንጎኛን ኮይኑ የቐርቦ።

ያእቆብ፦ ድሕነት ብእምነት ጥራይ እኳ እንተ ኹኑ ናይ ሓቂ እምነት ብግብሪ ከም እትረጋገጽ ይምህር።

1ይ ጴጥሮስ፦ ናይ ምጽንፍዕን ምትብባዕን ደብዳቤ ንኣመንቲ ብፍላይ ድማ ነቶም ካብ ቤተ ክርስቲያን ወጻኢ ብዘኾኑ ዘይኣመንቲ ኣቢሎም መንፈሳዊ መጥቃዕቲ ዝሰቐዩ ።

2 ጴጥሮስ፦ መንፈሳዊ መጥቃዕቲ ካብ ውሽጥና ኸይመጽእ ዚሕብር መጠንቀቓታ። ንኣብነት፡ ድሮ ናብ ቤተ ክርስቲያን "ሰሊኹም" ዝኣተዉ ናይ ሓሶት መምህራን።

1ይ ዮሃንስ፦ ንክርስቶስ ከም ወዲ ኣምላኽን ወዲ ሰብን መርገጺ ዝኾሐድ ዝነበረ ግናስቲዝም ንምምካት ዝተጸሕፈ እዩ። እታ መጽሓፍ አብ መንጎ ኣመንቲ ንዘሎ ሕብረትን ፍቕርን ዘጉልሕ ኮይኑ፡ ንሓቀኛታት ኣመንቲ ናይ ዘለኣለም ህይወት ከም ዝህልዎም ዘረጋግጽ እዩ።

2 ዮሃንስ፦ ምስ ናይ ትምህርቲ ስሕተት ዝኾነ ይኹን ምድምማጽ ከይግበር የጠንቅቅን ሓቂ ብፍቕሪ ክሕሎ ከም ዘለዎ የጉልሕን።

3 ዮሃንስ፦ ምስቶም ናይ ሓቂ ኣመንቲ ሕብረት ምእባዩ ዘሰዕሩ ሓጢአት የጠንቅቅ።

ይሁዳ፦ ካብ ክሕደትን ናይ ሓሶት ትምህርትን ዚኸውን ኻልእ መጠንቀቓታ እዩ። እቲ ቴማ ምስቲ አብ 2 ጴጥሮስ ዘሎ ይመሳሰል እዩ።

መጽሓፍ ትንቢት፤

ራእይ፦ እዛ ትንቢታዊት መጽሓፍ እዚኣ፡ ብዛዕባ እቲ አብ ታሪኽ ዓለም ናይ መወዳእታ ፍጻመታት እያ እትነግር። ብዛዕባ እቲ አብ መጻኢ መደብ ኣምላኽ ዝነበረን ዘሎን ዝህሉን ነገራት ይነግር (ራእይ 4፡22) ።

ምስራፍ የሰውነት ሃርማኒቲካል ሐሙስት አገላልጻ

ሃርማኒቲካል ነብ ሃማርቶስ ዝብል ናይ ግሪክ ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ ሓጢአት ማለት እዩ። ሃርማኒቲካል፡ ኣብ ክርስትያናዊ ስነ-መለኮት፡ ንሓጢአት ብመጽሓፍ ቅዱሳዊ ኣረጋገጺ ምጽናዕ እዩ። እቲ መጽናዕቲ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ትርጉማት ሓጢአት፡ ኣመጺጽኦ ሓጢአት፡ ሓጢአት ብኸመይ ናብ ዓለም ከም ዝተኣታተወ፡ ሰብን መሰረታዊ ባህሪ ሓጢአትን፡ መፍትሒ ጸገም ሓጢአትን፡ ፍርድን መቐጻጸብን ሓጢአት፡ ከምኡ ውን ኣብ መወዳጃታ ናይ ግዜ ሓጢአት ምእላይ ዘጠቓልል እዩ።

ትርጉም ሓጢአት

ሓጢአት "ዕላማ ዘይምውቃዕ" ናይ እግዚአብሔር ጽድቂ ብሕግታቱ ብምጥሓስ ወይ ኣንጻር ግዝኣቱ ብምዕላው እዩ ዝግለጽ። ከም ኣጽዋር ተኩሰካ ዕላማ ዘይምውቃዕ እዩ። ካብቲ ክትከውን ዝግበእካን ካብቲ ኣምላኽ ንህይወትካ ዝሃቦ ፍጹም መደብን ምውጻቕ እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ ብንጹር ኩሎም ከም ዝሓጥኡን ካብ ክብሪ ኣምላኽ ከም ዝጎደሉን ይገልጽ (ሮሜ 3፡23) ። ሓደ ጻድቕ የልቦን (ሮሜ 3፡10) ።

መጽሓፍ ቅዱስ ንሓጢአት ሓያሎ ዝተፈላለዩ ቃላት ይጥቀም፤

ክፍኣት

ክፍኣት ማለት ክፉእ ኣተሓሳስባ ምህላው ኣኼስ ተግባር ምግባር ማለት እዩ። ንጽድቂ፡ ንፍትሒ፡ ንሓቅን ንጽቡቕን፡ ብኣእምሮኣዊ ሸለልትነት ግዲ ዘይምግባር እዩ፤

“ብመወዳጃታ ዓለም ከኣ ከምኡ ኪኸውን እዩ፡ መላእኽቲ መጺኦም ኦቶም ክፉኣት ካብ ማእከል ጻድቃን ኪፈልይዎም፡” (ማቴ 13፡49)

ምጥሓስ

ምጥሓስ ማለት ሕጊ ምጥሓስ ማለት እዩ። ከም ሓደ ሰብ ክረግጽ መሰል ዘይብሉ መስመር ሰጊሩ ንዝተኸልከለ መሬት ወሪሩ ኣብ መንጎ ቅኑዕን ጌጋን ዘሎ ዶብ ዝሰግር እዩ፤

እቲ ሕጊኽ ደኣ ንምንታይ እዩ፤ ንሱ ብስሪ ኣቦሳ ተወሰኹ እቲ ተሰፋ እተዋህቦ ዘርኢ ኽሳዕ ዚመጽእ፡ ብኢድ እቲ ማእከላይ ብመላእኽቲ ተሐገገ። (ገላትያ 3፡19)

ዘይጽድቂ

እዛ ቃል እዚኣ፡ ኢፍትሓዊ፡ በደል፡ ኣበሳ፡ ሓሶትን ምትላልን ማለት እዩ፤

“ዓመጸ ዘበለ ኹሉ ሓጢአት እዩ፤----” (1ዮሃ 5፡17)

ብዘይፍርሃት ኣምላኽ

ፍርሃት አምላክ ዘይምህላው ማለት ዘይቅንዕና፣ ክፍኣት፣ ከምኡውን ንአምላክ ፍጹም ሸለል ምባል ማለት እዩ። ንአምላክ ከም ዘየሎ ጌርካ ምምልላስ እዩ። ፍርሃት አምላክ ዘይምህላው ምስቲ አምላክ የለን ዝብል እምነት ሓደ ኣይኮነን። ፍርሃት አምላክ ዘይምህላው አምላክ ከምዘሎ እንዳ ፈለጥካ፣ ግና ንዕኡን ሕግታቱን ፍጹም ሸለል ምባል እዩ፤

“ቊዋዓ አምላክ ካብ ሰማይ ኣብ ረሲእነትን ዓመጸ ዘበለ ኹሉን ነቲ ሓቂ ብዓመጸ ኣብ ዚኸድንዎ ሰባት ይግለጽ እዩ።” (ሮሜ 1፡18)

በደል

በደል ማለት ብዘይ ሕጊ ወይ ሕጊ ምጥሓስ፣ ሕጊ ኣልቦ ምዃን ማለት እዩ፤

“ሽዑ ኣኑ ኣቲም ገበርቲ ዓመጸ፣ ከቶ ኣይፈለጥኩኹምን፣ ካባይ ርሐቐ፣ ክብሎም እዩ።” (ማቴ 7፡23)

ዘይምእዛዝ

ዘይምእዛዝ ኣንጻር ተኣዛዝነት እዩ። ንአምላክን ሕጉን ሸለል ምባል ማለት እዩ፤

እምብኣርሲ እቶም ብዙሓት ቦቲ ዘይምእዛዝ ሓደ ሰብኣይ ሓዋኣን ከም ዝኹኑ፣(ሮሜ 5፡19)

ምጥሓስ ሕጊ

ምጥሓስ ማለት ቅኑዕ መንገዲ ገዲፍካ ካብ ቅኑዕ ናብ ጌጋ ዶብ ምስጋር ማለት እዩ። ኣብ ዘይትምልከቶ ንብረት ካልእ ሰብኣይ ምህላው ማለት እዩ፤

...---- ብበደልኩምን ብኣብሳኹምን ምወታት ዝክበርኩም፣ ንኣኻትኩም ህያዋን ገበረኩም።.....(ኤፌሶን 2፡1)

መበቐል ሓጢአት

ክፋእ ቅድሚ ሰብ ምፍጣሩ ዝክበረ እዩ። ሓጢአት መበገሲኡ ብሉሲፈር ዝተባህለ ብሰይጣን እውን ዝፍለጥ እዩ። ሉሲፈር ፈለማ ብአምላክ ፍጹም ዝኾነ ፍሉይ መልኣኽ ምንባሩ መጽሓፍ ቅዱስ ይምዝግብ። ሉሲፈር ኣንጻር አምላክ ናዕቢ ከካይድ ምስ ፈተነ ሓጢአት ፈጸመ። ብሰንኪ እዚ ሓጢአት እዚ ሉሲፈር ካብ ሰማይ ናብ ምድሪ ተደርቦዩ።

ኣዩ፣ ኣታ ብሩህ ኮኹብ ወዲ ወጋሕታ፣ ከመይ ኢልካ ኻብ ሰማይ ወደቕኩ፣ ንሰኻ ነህብ ዘውደቕኩ፣ ከመይ ኢልካ ናብ ምድሪ ተደርቢኻ፣ ንሰኻስ ብልብኻ፣ ናብ ሰማይ ክድይብ፣ ንዝፋነይ ኣብ ልዕሊ ኸዋኽብቲ ኣምላክ ልዕል ክብሎ፣ ኣብ ወሰን ሰሚን ኣብ ልዕሊ ኸረን ማሕበር ክቕመጥ እዩ። ኣብ ልዕሊ ርእሲ ደበናታት ክድይብ፣ ነቲ ኣዝዩ ልዑል ክመስል እዩ፣ በልኩ። (ኢ.ሳ 14፡12-14)

ንሰኻ ዜጽልል ቅቡእ ኪሩብ ክበርኩ፣ ኣነ ኣብቲ ቅዱስ ከረን ኣምላክ ኣሰፈርኩኻ። ኣብ ማእከል እቲ ኣእማን ሓዊ ተመላሰኩ።

ካብታ እተፈጠርካ መዓልቲ ጀሚርካ ኽሳዕ እቲ ኣብሳ እተረኽበካ ጊዜ ብመገድኻ ፍጹም ክበርኩ። ብብዝሒ ነግድኻ ውሽጥኻ ብዓመጸ መልኡ እሞ ሓጢአት ገበርኩ። ሰለዘ፣ ኣታ እተጽልል ኪሩብ፣ ካብቲ ኸረን ኣምላክ ከም ርኽብ ደርቢኹኻ፣ ካብ ማእከል እቲ ኣእማን ሓዊ ኸኣ ኣጥፋእኩኻ። (ሀዘቅኤል 28፡14-16) ።

ሓጢአት ናብ ዓለም ብኸመይ ከምዝተኣታተወ

ኣብ ምድሪ ሉሲፈር (ሰይጣን ተባሂሉ ዝፍለጥ) ኣንጻር እግዚኣብሄር ዝገበሮ ናዕቢ ቀጸለ። እግዚኣብሄር ነቶም ቀዳሞት ሰብኣይን ሰበይትን (ኣዳምን ሄዋንን) ምስ ፈጠሮም ሰይጣን ኣብ ልዕሊ እግዚኣብሄር ሓጢአት ክገብሩ መሪሖም እዩ። እዚ ናዕቢ ሓደ ሓደ ግዜ "ውድቀት ሰብ" ተባሂሉ ይጽዋዕ፣ ማለት ሰብ ካብ ጽድቁ ናብ ሓጢአት ወዲቐ ማለት እዩ።

ሰይጣን አብ ምድሪ አብ ዘፍጥረት ምዕራፍ 3 ተመን ኮይኑ ተራእዩ ኣቲዩ፤ እዚ ድማ ካልእ ሰም ንዕኡ እዩ (ራእይ 12:9) ። ብሓቂ ብቅርጽን መልክዕን ተመን ወይ ተመን እዩ ተራእዩ። ነቲ ፈተና ምሉእ ብምሉእ ንምርዳእ ነቲ ኣምላኽ ንሰብ ዝሃቦ ናይ መጀመርታ መምርሒታት ከነስተብህሉ ኣሎና፤

እግዚአብሔር ኣምላኽ ድማ ንሰብ ካብ ኩሉ ኣም ገነት ከም ዝደሌኻ ብላዕዳብታ ጽቡቕን ክፋእን እተፍልጥ ኣም ግና፤ ካብኣ ምስ እትበልፅ መዓልትህ ሞት ክትመውት ኢኻ እሞ፤ ካብኣ ኣይትበላዕ፤ ኢሉ ኣዘዙ። (ዘፍ 2:16-17)

ሄዋን ኣብ ሓጢአት ንምውዳቕ ዝወሰደትሉ ቀዳማይ ስጉምቲ ኣብ ዘይግበኣ ቦታ ምህላው እዩ ነይሩ። ኣብ ዘፍ 3 ኣብ ጥቓ እታ ዝተኸልከለት ኣም ንረኽባ። ምሳሌ ብዛዕባ መንገዲ ክፍኣት ከምዚ ይገልጽ፤

“ካብኣ ርሐቓ፤ ብእኣ ኣይትሐለፍ፤ ኣግልሰላ፤ ክንዮዎ ኺድ።” (ምሳሌ 4:15)

ካልኣይ፡ ሄዋን ምስቲ ቀዳሞት ቃላቱ ነቲ ኣምላኽ ዝሃቦ መምርሒታት ኣብ ሕቶ ዘእቲ ሰይጣን ፈጺማ ክትዘራረብ ኣይነበራን፤

“...ነታ ሰበይቲ ኸኣ፤ ኣምላኽሲ፤ ካብ ኩሉ ኣም ገነት ኣይትበልዑ፤ ኢሉዶ ኣዘዙ እዩ፤ በላ።” (ዘፍ 3:1)

ንሓቂ ቃል ኣምላኽ ኣብ ሕቶ ምልክት ምእታው መብዛሕትኡ ግዜ ሰይጣን ነቲ ናይ ፈተና መስርሕ ብኸመይ ከም ዝጅምር እዩ ዘርእዩ። ሄዋን ንሰይጣን ክትምልስ ከላ፤ ንቓል ኣምላኽ ብጌጋ ጠቐሰቱ። ንመምርሒታት ኣምላኽ እውን ወሲኻቶ፤ ንሓጢአት ዝወሃብ መቐጻዕቲ ድማ ኣጉዲላቶ፤

“ብዛዕባ ፍረ እታ ኣብ ማእከል ገነት ዘላ ኣም ግና ኣምላኽ፤ ከይትሞቱሉ፤ ካብኣ ኣይትበልዑ ኣይትተንኪዮውን በላ።” (ዘፍ 3:3)

ነዚ ጥቕሲ ምስ ዘፍ 2:16-17 ኣነጻጽር። ኣምላኽ “ኣይትንክፍዎ” ኣይበለን። እዚ ድማ ብሄዋን ተወሰኸ። ሰብ ካብ መጀመርታ ጀሚሩ ሓሳባቱን መምርሒታቱን ሕጋውነቱን ኣብ ቃል ኣምላኽ ክውሰኽ ጀሚሩ። ኣምላኽ እውን “ብርግጽ ክትመውት ኢኻ” ኢሉ። እዚ ድማ ናይታ ገረብ ምብላዕ መቐጻዕቲ እዩ ነይሩ። ሄዋን ግን ነዚ “ከይትሞቱ” ማለት “ክትሞቱ ትኽእሉ” ኢላ ቀይራቶ። ሎሚ እውን፡ ነቲ ንሓጢአት ዚወሃቦ መቐጻዕቲ ንምንካይ፡ ተመሳሳሊ ዝንባለ ኣሎ። ሰባት “ብርግጽ ሓደ ጻድቕ ኣምላኽ ናብ ሲኦል ንዝገኘን ሰብ ክሰድድ ኣይክእልን እዩ!” ይብሉ። ብሓቂ ኣምላኽ ንዝገኘን ሰብ ናብ ሲኦል ኣይልእኸን እዩ። ሰብ ብናይ ግዛር ርእሱ ሓጢአዊ ተግባራት ናብኡ ክኸይድ ይመርጽ። መቐጻዕቲ ሓጢአት ካብ ህላወ እግዚአብሔር ርሒቅን ንዘልኣለምኣብ ሲኦል የንብር። መብዛሕትኡ ግዜ ሰባት ንሓጢአት እንታይ ምዃኑ ኣየለልይዎን እዮም። ምንጻል ጥንሲ ኣብ ክንዲ ቅትለት “ምቁጽጻር ወሊድ” ዝበሃል ሚላ እዩ። ዝሙታዊ ዝምድናታት ሓደ ሓደ ግዜ “ጉዳያት” ተባሂሎም ይጽውዑ።

ሰይጣን ንሄዋን ከምልስ ከሎ፡ ነቲ ቓል ኣምላኽ ተጻሪሩ እዩ፤

“እቲ ተመን ድማ ነታ ሰበይቲ፤ ኣይፋልኩም፤ ኣምላኽ ደኣ ካብኣ ምስ እትበልዑ መዓልቲ ኣዲንትኹም ከም ዚኸፈታ፤ ከም ኣምላኽውን ከም እትኹኩ፤ ጽቡቕን ክፋእን ከኣ ከም እትፈልጡ፤ ሰለ ዝፈለጠ እዩ እምበር፤ ኩቶ ኣይትሞቱን ኢኹም፤ በላ።” (ዘፍ 3:4-5)

ሰይጣን ንሄዋን ካብ ኣምላኽ ኬርሕቓ ደለዩ። ሰይጣን እዛ ገረብ እዚኣ ብምብላዕ ዓቢ ረብሓ ከም እትረክብ ኣምላኽ ይፈልጥ እዩ ኢሉዋ። ዝያዳ ፍልጠት ዘለዋን ከም ኣምላኽ ከም እትኸውንን ነጊርዋ። ብመሰረቱ “ሄዋን፤ ኣምላኽ ነዚ ድንቂ ዕድል ክኸልክለኪ፤ ብዛዕባኪ ኣይሓሰብን እዩ” ይብል ነይሩ። ሄዋን ብመልክዕ ኣምላኽ ስለ ዝተፈጥረት “ኣነ ድሮ ከም ኣምላኽ እዩ” ኢላ ክትምልስ ነይርዋ።

ዘፍ 3:6 ኣብ ታሪኽ ወዲ ሰብ እቲ ዝጸልመተ ህሞት ትገልጽ፤

“እታ ሰበይቲ ድማ፤ እታ ኣም ምብልዓ ጥዕምቲ፤ ነዲንቲ ኸኣ ጽብቕቲ፤ ጥበብ ብምሃባውን እተብህግ ኣም ምዃና ርእያ፤ ካብ ፍራኣ ወሲዳ በልዒት፤ ምስኣ ኸኣ ንሰብኢሆ ሀቡቶ፤ ንሱውን በልዒ።” (ዘፍ 3:6)

ንምጥቕላል፡ ሄዋን ኣብ ዘይግበኣ ቦታ እያ ነይራ። ንርእሳ ኣብ ክትፍተን ተኸእሎ ዝነበረት ቦታ ኣቐመጠታ። ሸቡ ነቲ ጸላኢ ዝኹን ሰይጣን ሰምዑቶ። ቀጺላ ነቲ ኣምላኽ ዝኸልከሎ ብናፍቕት ጠመተቶ። ሸቡ ሄዋን ካብታ ኣም ወሲዳ ክትበልፅ ጀመረት።

ካብቲ ኣምላኽ ሓጢአት ዝብል ሰያመ ዝሃቦ ተኸፋሊት ኮነት። ናይ መወዳእታ ውጽኢቱ ድማ ንኣምላኽ ፍረ ምስ ሃብቶን ንሱ ምስ በለዐን ሓጢአት ጸልይዎ እዩ። ሓጢአት ክትገብር ከለኻ መብዛሕትኡ ግዜ ነቶም ኣብ ከባቢኻ ዘለዉ ሰባት ይጸልዎም እሞ ሓጢአት ክገብሩ ከለዉ ድማ ናብ ሓደ ዓይነት ኣዕናዊ ዑደት ሓጢአት ይኣትዉ።

ውጽኢት ናይ ሓጢአት

ቅጽበታዊ ውጽኢት ናይቲ ናብ ሓጢአት ምውዳቕ፡

- ፍልጠት ሰናይን ክፋእን፡- ብኡንብኡ ድሕሪ ውድቀት ኣዳምን ሄዋንን ድሕሪ ደጊም ኣብ ናይ ንጽህና ኩነታት ኣይነበሩን። ኣብ መንጎ ጽቡቕን ክፋእን ዘሎ ፍልልይ ኣለልዮም ዕርቃናምን ሓጥኣንን ምዃናም ተገንዚቦም (ዘፍ 3:7) ።
- ርእሰ-ጽድቂ፡- ኣዳምን ሄዋንን ካብ ቀጽሊ በለስ ክዳን ክሰርሑ ፈቲናም እዚ ድማ ሰብ ብመንፈስ ክገብር ዝፍትን ምሳሌ (ደጋዊ ኣብነት) እዩ። ሓጥኣን ምዃንና ብምግንዛብ፡ ርእሰ-ምምሕያሽ ንሓጢአትና ዘወርዮ እዩ ኢልና ንሓሰብ (ዘፍ 3:7) ፡ ርእሰ-ጽድቂና ግን ከምቲ ቀጽሊ በለስ ንኣዳምን ሄዋንን ንምሽፋን እኹል ዘይነበረ እዩ፡ " ኩላትና ኽም ሓደ ርኽብ ኩንና፡ ብዘሎ ጽድቅና ኽኣ ከም ጽድቅ ክዳን እዩ፡ ኩላትና ኽም ቁጽሊ ቐምሰልና፡ ኣበሳና ድማ ከም ንፋስ ይብቀጽና ኣሎ። (ኢሳ 64:6) ።
- ፍርህን ሕፍረትን፡- እግዚአብሄር ምስ ኣዳምን ሄዋንን ክመላለስን ክዛረብን ምስ መጽ፡ ብሕፍረትን ፍርሕን ተሓቢኦም ነበሩ (ዘፍ 3:10) ። ሕፍረትን ፍርሕን ኩሎም ካልኣት ኣሉታዊ ስምዒታዊ ምላሽ ዝምዕብሉ መሰረታዊ ስምዒታት እዮም።
- ካብ እግዚአብሄር ምፍላይ፡- እግዚአብሄር ካብ ቅድሚ ሰብ ንርእሱ ኣይኣልየን፤ እንታይ ደኣ ንርእሱ ካብ እግዚአብሄር ዘውጽኦ ሰብ እዩ። ኣዳምን ሄዋንን ካብ ኣምላኽ ክሕባኡ ፈቲናም እዮም።

ፍሉይ ፍርድታት ኣብ ተመን፡ እዚኣቶም ድማ፤

- ዝተቐየረ ኣካላዊ መልክዕ፡- እቲ ሰይጣን ንፈተና ዝጥቀመሉ ዝነበረ ኣካላዊ መልክዕ ርጉም እዩ ነይሩ። እቲ ተመን ፈለማ ትኽ ኢሉ እዩ ዝኸይድ ነይሩ፤ ካብዚ ግዜ እዚ ግን ብሓመድ ኣቢሉ ብከብዱ ክኸይድ ጀሚሩ።
- ጽልኢ ሰይጣንን ሰብን፡- እዚ መጀመርታ ናይቲ "መንፈሳዊ ውግእ" እንብሎ፡ ሰይጣን ንነፍሱ ሰብ ክቃለስ ከሎ እዩ። እዚ ውግእ እዚ ክሳብ ሎሚ ይቐጽል ኣሎ። ሃርሽሰታይም ኢንተርናሽናል ኢንስቲትዩት ኣብዚ መንፈሳዊ ውግእ ዘተኮረ "Spiritual Strategies: A Manual Of Spiritual Warfare" ዝብል ኣርእሲቲ ዘለዎ ኮርስ የቐርብን ኣብ ልዕሊ ጸላኢ ዓወት ንምርካብ ዝሕግዙ ስትራቴጂታት ዝህብን እዩ።
- ዝተጨፍለቐ ርእሲ፡- እቲ ሳልሳይ መቐጸዕቲ ኣብ ልዕሊ ተመን ብሓቂ ንሓጥእ ሰብ ዝተዋህበ መብጽዓ እዩ። ዋላ እኳ ሰይጣን ብሓጢአት ኣቢሉ ንሰብ ብመንፈስ "ሸጥናኡ ይንከስ" እንተጥነ፡ እቲ ካብ ሰበይቲ ዝመጽእ ዘርኢ (ውሉድ) ግን ንርእሱ ሰይጣን ክጭፍልቐ እዩ (ዘፍ 3:15) ። እዚ ናይ መጀመርታ ተሰፋ ናይ ሓደ መድሓኒ ንሓጢአት ደቂ ሰባት እዩ ነይሩ። ዋላ እኳ ሰይጣን ብሓጢአት ንሰብ እንተጸልዎ፡ ሓደ መድሓኒ ብኣምላኽ ብሰበይቲ ኣቢሉ ከም ዝልኣኽን ሓይሊ ሓጢአት ከም ዝጨፍለቐን እዩ። ሓጢአት ብውድቀት ሓንቲ ሰበይቲ እዩ መጺኡ። ምድሓን እውን ካብ ሰበይቲ ብእተወልደ ብጎይታ የሱስ ክርስቶስ ከም ዝመጸእ እዩ።

ፍሉይ ፍርድታት ኣብ ኣዳም፡እዚኣቶም ድማ፤

- ድኻም ጸዕሪ፡- ቅድሚ ሓጢአት ኣዳም ብሓጎስ ቅልል ዝበለ መሬት ይከናኸን ነይሩ፤ ሕጂ ግን ኣበርቲዑ ክጽዕር ኣለዎ። ኣከባቢ ምድሪ ተቐየረ። እቲ ሓደ እዋን ልሙዕ ዝነበረን ባልዕ ወይ ጸህያይ ዘይብሉን መሬት ብእጃኽን ተጥርባን መሊኡ ነበረ።
- ሞት፡- ኣብ ልዕሊ ኣዳም ናይ ተፈጥሮኣዊ ሞት መቐጸዕቲ ተዋሂብዎ። ኣምላኽ ስጋኡ ናብ...መሬት፡ "ሓመድ ኢኹ፤ ናብ ሓመድ ድማ ክትምለስ ኢኹ።" መንፈሳዊ ሞት ውን ናይ ሓጢአት መቐጸዕቲ እዩ ነይሩ። እግዚአብሄር "እታ ሓጢአት እትገብር ነፍሱ ንሳ ክትመውት እያ" ኢሉ እዩ (ሀዘቅ 18:20) ብዘይ ይቐረታ ሰብ መንፈሳዊ ሞት ናይ ዘለኣለም ምፍላይ ካብ ኣምላኽ ምሞተ።

ፍሉይ ፍርድታት ኣብ ሄዋን፤እዚኣቶም ድማ፤

- ኣዘን ኣብ ሕርሲ፡- መርገም ቃንዛን ኣዘንን ኣብ ልዕሊ ምውላድ ቆልዓ ተቐጢጡ።
- ምግዛእ፡- ሄዋን ንሰብኢያ ከም ትግዛእ።

መቐጸዕቲ ኣብ ክልቲኦም ኣዳምን ሄዋንን፤ እግዚኣብሄር ንኣዳምን ሄዋንን ካብቲ ጽቡቕ ገነት ኤደን ናብታ ብኣዘንን ቃንዛን እሾኽን ሞትን ዝመልኦት ዓለም ኣውጺኦም።

ኣምላኽ ንኣዳምን ሄዋንን፤ መቐጸዕቲ ኣጠኣት ስጋውን መንፈሳውን ሞት ከም ዘጠቓልል ኣጠንቂቐዎም እዩ። መንፈሳዊ ሞት ምስ ኣምላኽ ዝነበሮም ርክብ ምጥፋእ እዩ ነይሩ። ኣካላዊ ሞት ከኣ ሞት ስጋዊ ኣካላቶም እዩ ነይሩ። ኣብ ምሉእ ምዕራፍ ዘፍ 3 እታ እንኮ ድሙቕ ነዋቢ ናይቲ ንኣይሊ ሰይጣን ዝጭፍልቕ ዝመጽእ ተበጃዊ ተስፋ እዩ (ዘፍ 3:15) ።

ሰብን መሰረታዊ ኣጠኣት ባህርን

ፈለማ ሰብ ብመልክዕ እግዚኣብሄር እዩ ተፈጠሩ። ንጹህን ጻድቕን እዩ ነይሩ። ከም ቀዳማይ ሰብ መጠን ኣብ ፍጹም ሃዋህው እዩ ዝነበር ነይሩ ሰለዚ ኣጠኣቱ ካብ ከባቢኡ ወይ ብሰንኪ ኣቦታቱ ዝመጸ ኣይነበረን (መብዛሕትኡ ግዜ ከም ምኽንያት ኣጠኣት ብጌጋ ዝውቀሱ ረጃሒታት።)

ብሰንኪ ኣጠኣት ኣዳምን ሄዋንን ግና ኣጠኣትን ሞትን ናብ ኩሉ ሰብ ተመሓላለፈ፤

“ሰለዚ ኽኣ ከምቲ ብሰሪ ኣደ ሰብኣይ ኣጠኣት ናብ ዓለም ዝኣተወ፡ ብኣጠኣትውን ሞት፡ ኩላቶም ሰለ ዝበደሉ ድማ፡ ሞት ናብ ኩሉ ሰብ ሓለፈ።” (ሮሜ 5 : 12)

ኩሉ ዝተወልደ ሰብ መሰረታዊ ባህሪ ኣጠኣት ይወርስ። ሕልናኡ (1ጢሞ 4:2) ፡ ፍቓዱ (ሮሜ 1:28) ፡ ልቡ (ኤፌሶን 4:18) ፡ ኣእምሮኡ (2 ቁረንቶስ 4 : 4፤ ሮሜ 1 : 28) ፡ ጠቕላላ ህላወኡ ድማ ኩሉ ተበላሽዩ እዩ (ሮሜ 1:18-3:29)።

ልክዕ ከምቲ ስጋዊ ባህርያት ዝውረስ፤ መንፈሳዊ ባህሪ ናይቲ መሰረታዊ ኣጠኣት ባህሪ እውን ይውረስ እዩ። ነፍሲ ወከፍ ሰብ ኣጠኣት ይገብር እሞ ናይ ስጋን መንፈሳውን ሞት መቐጸዕቲ ይገጥሞ። ኩሉ ሰብ መሰረታዊ ናይ ኣጠኣት ባህሪ ይወርስ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ድማ በዚ ኣዋጅ ባህሪ እዚ ኣንጻር እግዚኣብሄር ክዓልው ምስ ዝስሓብ ብውልቂ ይኣዋጅ፤

“ነፍሲ ወከፍ ግና ብገዛእ ትምኒቲ ተሰሒቡን ተሓቢሉን እዩ ዚፍተን። ደኣር፤ ትምኒት ምስ ጠነሰት፤ ንኣጠኣት ትወልዶ፤ ኣጠኣት ምስ ተፈጸመ ድማ፤ ንሞት ይወልዶ።” (ዶእ 1:14-15)

ኩሉም ኣጠኣት ገይሮም እዮም፤ ኣምላኽ ግና ካብ መቐጸዕቲ ኣጠኣት ንምህዳም መገዲ ኣዳልዩ ኣሎ። ብንስኣ ካብ ምወታት ግብሪ ከምኡውን ንየሱስ ክርስቶስ ከም ውልቃዊ መድኣኒ ተቐቢልካ ካብ መቐጸዕቲ ኣጠኣት "ክትድሕን" ትኽእል ኢኻ። (ኣብዚ መምርሒ ትምህርቲ ሶተሪየሎጂ ርኣ።)

መፍትሒ ናይቲ ናይ ኣጠኣት ጸገም

የሱስ ከምዚ በለ “መገድን ኣቅን ህይወትን ኣነ እዩ። ብዘይ ብኣይ ኣደ እኔ ናብ ኣቦ ዚመጽእ የልቦን።” (ዮሃ 14:6) ። ግብ 4:12 “ብእኡ ኽንድሕን ዚግባእ ካልእ ሰም ኣብ ትሕቲ ሰማይ ንሰብ ኣይተዋህበን እሞ፤ ምድኣን ብኣደ ኻልእ ኩቶ የልቦን።” ኢሉ የረጋግጽ። የሱስ ክርስቶስ መልሲ ናይቲ ናይ ኣጠኣት ጸገም እዩ። ንሱ ጥራይ እዩ ናብ ኣምላኽ ዝወስድ መንገዱን ይቐረ ዝርከበሉ እንኮ መገድን። ሮሜ10:9 “እቲ ጽሑፍ፤ ብእኡ ዚኣምን ዘበለ ኣይሓፍርን፤ ይብል እዩ እሞ፤ ሰብ ብልቡ ኣሚኑ ይጸድቕ፤ ብኣፉ ተኣሚኑውን ይድሕን እዩ፤ ሰለዚ ብኣፍካ የሱስ ጉይታ ምኒኡ እንተ ነገርኩ ብልብኻውን ኣምላኽ ካብ ምወታት ከም ዘተንስኦ እንተ ኣመንኩ ክትድሕን ኢኻ።”

ኣብ መወዳእታ ኣጠኣት ንሰባት ካብ እግዚኣብሄር ይፈልዮም እዩ፤ ምስናይዚ እግዚኣብሄር ብወዱ የሱስ ክርስቶስ ዕርቅን ሕድገት ኣጠኣትን ኣቐሪቡ እዩ። መፍትሒ ሽግር ኣጠኣት ብክርስቶስ ንሰኣን ምድኣንን እዩ (ሮሜ 5:12-21፤ ሮሜ 7:21-25፤ ቆሎሴ 2:13-15) ።

ፍርድን መቅጸዕትን ሓጢአት

ኩሉም ሰባት ብሰንኪ ሓጢአት ፍርድ ይግብአም እዩ፡ ግና ክርሱቶስ ነቶም ኣብኡ ዘውከሉ ንዘልኣለማዊ ሕይወትን ሕድገት ሓጢአትን የድሕኖም (ዮሃ 3:16) ። ሓጢአት ዝገብሩ ኣመንቲ ንመኣረምታ ዕላማ ብጉይታ ክቅጽዑ ይኽእሉ እዮም፤ ገና ግን ኣብ ነፍሲ ወከፍ ሓጢአት ኣብ ዝገብሩሉ እዋን ድሕነቶም ኣይሰእኑን እዮም (ሮሜ 8:37-39፤ ኤፌሶን 2:8-9) ። እቶም ብክርሱቶስ ዘይውከሉ ድማ ናይ ዘለኣለም መቅጸዕቲ ከም ፍርዶም ይቕበሉ (ማቴ 25:46) ።

መንፈሳዊ ሞት፡ ስጋዊ ሞት፡ ዘልኣለማዊ ሞት፡ ኩሉ መቅጸዕቲ ሓጢአት እዩ፡ ከምኡ ውን ኣብዚ ህይወት እዚ ገለ ስቓይ ኣሎ። ካብ ሕቶ ሓሊፍካ ግን ዘልኣለማዊ ሞት ካብ እግዚኣብሄር ንዘልኣለም ምፍላይ ዘምጽእ ካልኣይ ዕድል ስለ ዘይበሉ፡ እቲ ዝሕሰብ ናይ ሓጢአት ዝኸበደ መቅጸዕቲ እዩ (2 ተሰ 1:8-9) ።

ሓጢአት ኩሉ ግዜ ኣብ ህሉው ህይወትን ንዝቐጽልን ሳዕቤን ኣለዎ። ሓደ ኣማኒ ብዘይተናዘዘ ሓጢአቲ ካብ ዝተወሰኑ ሳዕቤናትን/ወይ ተግሳጽን ከምልዋ ኣይክእልን እዩ፤ እዚ ፍርድ እዚ ግን ፍጹም ሕቕኡ ኣንጻር ኣምላኽ እንተዘይሂቡ ድሕነቲ ኣይሰርዞን እዩ። ምስቲ ኣማኒ ዘይተናዘዘ ሓጢአት ዝተኣሳሰሩ መቅጸዕቲ ግን ኣለዉ። ካብዚኦም ድማ፤

- ሓጉሱን ሰላሙን ምዋፋእ፡ ገላትያ 5:22።
- ንኻልኣት መንፈሳዊ ዕንቅፋት ምጻን፡ 1ዮሃ 2:10።
- ንጸሎቶም ምዕንቃፍ፡ 1ዮሃ 3:19-22።
- ንመንፈስ ቅዱስ ምሕዛን፡ ኤፌሶን 4:30።
- ኣብ ምምላስ ጉይታ ዝስምዓካ ናይ ሕፍረት ስምዒት፡ 1ዮሃ 2:28።
- ምስ ኣምላኽን ካልኣት ኣመንቲን ሕብረት ምዋፋእ፡ 1ዮሃ 1:6።
- ንቐጻሊ ሓጢአት ካብ ኣምላኽ ዝወሃብ ተግሳጽ፡ እብ 12:6።
- ቤተ ክርስቲያን ንገለ ሓጢአት ትህቦ ተግሳጽ፡ 1ቆሮ 5:4-5።
- ብሰንኪ ዝተወሰኑ ሓጢአት ዝመጽእ ኣካላዊ ሞት፡ 1ቆሮ 11:30።

መድሓኒት ናይቲ ኣማኒ ሓጢአት ምእማንን ምሕዳግን እዩ (1ዮሃ 1:8-9) ።

መወዳእታ ሓጢአት

ሓጢአት ክሳብ መወዳእታ ዘመን ክቐጽል እዩ፡ ኣብዚ ግዜ እዚ ፍርድ ክፍጸምን መርገም ሓጢአት ክእለ እዩ ከምቲ ደቂ ኣምላኽ ኣብ ቅድሚ ጉይታ ዘለኣለማዊ ሓጎስ ዘስተማቐሩ (ራእይ 21) ። ድሕሪ ደጊም ሓጢአት ኣይክህሉን እዩ። ራእይ 22:3 ሓብኡ... "ድሕሪ ደጊምሲ መርገም ኩቶ ኣይኪኸውንን እዩ፡ ናይ ኣምላኽን ናይቲ ገንሸልን ዝፋን ኣብኣ ኪኸውን እዩ፡ እቶም ባሮቲውን ኬገልግልዎን. . ."

ርእሰ ገምጋም

1. ሃርማርቲዮሎጂ ምግላጽ።

2. መጽናዕቲ ሃርማርቲዮሎጂ እንታይ ዓይነት ትምህርቲ የጠቅልል፤

3. ከምዝሰዕቡ ቃላት ምግላጽ፤

– ሓጢአት

– ክፍላት

– ምትሕልላፍ

– ዘይጽድቅ

– ዘይፍርሃት አምላኽ

– በደል

– ዘይምእዛዝ

– ምዋሓስ ሕገ

4. ሓጢአት ብኸመይ እዩ መበገሲኡ ብመን እዩ፤

5. ሓጢአት ናብ ዓለም እተኣታተወ ብኸመይ እዩ፤

6. ኣብ ዘፍ 3 ከምዝተጻሕፈ፡ ወዲ ሰብ ብኸመይ ኣብ ሓጢአት ምውዳቕ ብሓጺሩ ግለጹ።

7. ቅጽበታዊ ውጽኢት ናይቲ ቀዳማይ ሓጢአት ግለጽ።

- ጽቡቕን ክፋእን ምፍላጥ

- ርእሰ-ጽድቂ

- ፍርሕን ሕፍረትን

- ካብ አምላኽ ምፍላይ

8. አብ ልዕሊ ተመን ዝተዋህበ ሰለስተ ፍሉያት ፍርድታት ዘርዘር።

9. ክልተ ፍሉያት ፍርድታት አብ ልዕሊ ሰብ ዘርዘር።

10. አብ ልዕሊ ሄዋን እተዋህበ ክልተ ፍሉያት ፍርድታት ዘርዘር።

11. አዳምን ሄዋንን ሓጢአት ምስ ገበሩ ካበይ እዮም ተኣጊዶም፤

12. መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ "መሰረታዊ ባህሪ ሓጢአት" እንታይ ከም ዝምህር ኣጠቓልል።

13. ንጸገም ሓጢአት አብ መጽሐፍ ቅዱስ ዚርከብ መፍትሒ እንታይ እዩ፤

14. መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ፍርድን ናይ መወዳእታ መቐጻዕትን ሓጢአት እንታይ እዩ ዚምህር፤

15. እዘን መወከሲታት እዚአተን፡ ሓጢአት ብዘይተናዘዘካ ዜምጽኦ መቐጻዕቲ እንታይ እዩን ዚምህራ፤

ገላትያ 5:22

1ዮሃ 2:10

1ዮሃ 3:19-22

ኤፌሶን 4:30

ዮሃ 2:28

ዮሃ 1:6

እብ 12:6

1ቆሮ 5:4-5

16. ሓጢአት መዓስ እዩ ዚውዳእ፤

(መልሲ ፈተናታት አብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕትታት

1. እዞም ዝሰዕቡ መወክሲታት ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ካብ ዝተዘርዘሩ ሓጢአት ዝተኣከቡ እዮም። ገለኡ ካብ ሓደ ንሓደ ዝርዝር ተደጋጊሙ ኣሎ። ንሳቶም እውን...

- ካብ ልቢ ዝመጹን ዘርክሱን ሸውዓተ፡ ማቴ 15:18-20
- ካብ ልቢ ዝመጹን ዘርክሱን ዓሰርተ ሰለስተ፡ ማር 7:21-23
- ፍርዲ ኣምላኽ ዘምጽኡ ዕሰራን ሰለስተን፡ ሮሜ 1:29-32
- ኣመንቲ ክገብርዎ ዘይክእሉ ሸውዓተ፡ ሮሜ 13:13,14
- ኣመንቲ ክተሓባበሩ ዘይግባእ ሽዱሸተ፡ 1ቆሮ 5:9-11
- ናብ መንግስቲ ኣምላኽ ንኸይኣቲ ዝኽልክሉ ዓሰርተ፡ 1ቆሮ 6:9,10
- ዓሰርተ ሹብዓተ ናብ መንግስቲ ኣምላኽ ምእታው ዝኽልክሉ...፡ ገላትያ 5:19-21
- ቁጥዓ ዘምጽኡን ናብ መንግስቲ ኣምላኽ ንኸይኣትዉ ዝኽልክሉን ኣርባዕተ፡ ኤፌሶን 5:5-6
- ዓሰርተ ሓደ ኣመንቲ ክምለሱ ዘለዎም፡ 2ቆሮ 12:20-21
- ትሸዓተ ዘይደሓኑ ዝነበሩሉን ኣመንቲ ክነበሩሉ ዘይግብኦምን፡ ኤፌሶን 4:17-19
- ኣብ መንጎ ኣመንቲ ክህልዉ ዘይግብኦም ሽዱሸተ፡ ኤፌሶን 5:3,4
- ትሸዓተ ኣመንቲ ክገድፍዎን ዝግባእ፡ ኤፌሶን 4:25,28,29,31
- ሽዱሸተ ኣመንቲ ክቀትልዎም ዘለዎም፡ ቆሎሴ 3:8,9
- ሽዱሸተ ምእመናን ከጥፍእዎም ዘለዎምን ቀጥዓ ኣምላኽ ዘምጽኡን፡ ቆሎሴ 3:5-6
- ሕጊ ዝተዋህበሎም ዓሰርተ ኣርባዕተ፡ 1ጢሞቴዎስ 1:9-10
- ዓሰርተ ትሸዓተ ኣመንቲ ክምለሱሉ ዘለዎም፡ 2ጢሞቴዎስ 3:1-5
- ኣመንቲ ዝድሕኑሉ ትሸዓተ፡ ቲቶ 3:3-5
- ኣመንቲ ንጉድኒ ክገድፍዎም ዘለዎም ሓሙሽተ፡ 1ጴጥ 2:1
- ኣመንቲ ድሕሪ ደጊም ዘይነበሩሉ ሸውዓተ ሓጢአት ስጋ፡ 1ጴጥ 4:2-4
- ሸውዓተ ናብ ቀላይ ሓዊ ዝፈርዱ፡ ራእይ 21:8
- ሽዱሸተ ናብ ኣም ሕይወትን ቅድስቲ ከተማን ንኸይኣቲ ዝኽልክሉ፡ ራእይ 22:14

2. ብዛዕባ ሓጢአት የሱስ ዝሃዐ ትምህርቲ ነዚ ዚሰዕብ ዝርዝር ኣጽንዕ፤

ሰይጣንን ሓጢአትን፤

ማቴ 4:10፤ 12:26, 27፤ 13 : 19፤ 16 : 23፤ 25:41

ማር 3:23, 26፤ 4 : 15፤ 8:33

ሉቃ 4:8፤ 10 : 18፤ 11 : 18, 19፤ 22:31

ዮሃ 8:34-36፤ 14:30

ምጽራፍ፤

ማቴ 12:31, 32፤ 15 : 19

ማር 3:28, 29፤ 7:21, 22

ሉቃ 12 : 10

ምጥርጣር፤

ማቴ 14:31፤ 17:17, 20

ማር 2:8፤ 9 : 19፤ 16 : 16

ሉቃ 9 : 41

ዮሃ 3:11, 12, 18፤ 4:48፤ 5:38, 40, 43-47፤ 6:64፤ 8:24, 45-47፤ 12:47, 48፤ 15:22, 24, 25

ምስሉይነት፤

ማቴ 6:2, 16፤ 15 : 7, 8፤ 23:13-15:25:27-29

ማር 7:6፤ 12:40

ሉቃ 11 : 44፤ 12 : 1፤ 20:47

ትዕቢት፡

ማቴ 23:5-7, 12

ማር 7:21, 22፤ 12:38, 39

ሉቃ 11 : 43፤ 14 : 11፤ 20:46

ቼጠዐ፡

ማቴ 5:22

ቅትለት፤

ማቴ 5:21፤ 15 : 19፤ 19 : 17, 18

ማር 7:21፤ 10:19

ሉቃ 18 : 20

ዮሃ 8:44

ዝሙት፡ ምንዝርና፡ ቅለት፡ .

ማቴ 5:27, 28, 32፤ 15 : 19፤ 19:9, 11,12,17,18

ማር 7:21, 22፤ 10:11, 12, 19

ሉቃ 16 : 18፤ 18:20

ፍትሕ፡

ማቴ 5:31, 32፤ 19 : 8, 9

ማር 10:3, 5, 11, 12

ሉቃ 16 : 18

ስርቂ፡

ማቴ 15:19፤ 19 : 17, 18

ማር 7:21, 22፤ 10:19

ሉቃ 18 : 20

ናይ ሓሶት ምስክር፡ ምትላል፡ ምድንጋር፤

ማቴ 15:19፤ 19 : 17, 18

ማር 7:21, 22፤ 10:19

ሉቃ 18 : 20

ዮሃ 8:44

ክፉእ ሓሳብ፡ ክፉእ ዓይኒ፡ ክፍላት፡ ዕሸነት፤

ማቴ 6:23፤ 9:4፤ 15 : 19፤ 20:15

ማር 7:21, 22

ሉቃ 11 : 34

ሰላዐ፤

ማር 7:21, 22

ሉቃ 12 : 15-21

ንዋታዊነትን ዓለማዊነትን፤

ማቴ 6:19-21, 24፤ 12 : 39፤ 13:3, 22፤ 16:4፤ 24:38, 39

ማር 4:3, 7, 18, 19፤ 8:12

ሉቃ 8 : 14፤ 9:60፤ 10:41, 42፤ 11 : 29፤ 14 : 16-24፤ 16:1-9, 13, 15፤ 17:26-29፤ 21: 34

ዮሀ 4:48፤ 6:27

ምድንጓይ፤

ምድንጓይ ማለት ንሓደ ነገር ብቸጸሊ ከይትገብሮ ምድንጓይ ማለት እዩ።

ማቴ 24:45-51

ሉቃ 12 : 42-47፤ 13:25-28፤ 14 : 16-20

ምፍራድ፤

ማቴ 7:1-5፤ 12:7

ማር 4:24

ሉቃ 6:37, 41, 42

ዮሀ 8:7, 10, 11, 15

ዕውርነት ልቢ፤

ማቴ 13:13-15፤ 15 : 14፤ 16 : 2, 3

ማር 4:12፤ 8:18, 21

ሉቃ 8 : 10፤ 12:54-56

ንድሕሪት ምምላስ፤

ንድሕሪት ምምላስ ማለት ካብ ምስዓብ የሱስ ምምላስ ማለት እዩ።

ማቴ 12:43-45

ሉቃ 11:24-26

ብመስዋእቲ ምጽዋት፤

ብመስዋእቲ ምጽዋት ማለት ነቲ ቅዱስ ዘኾነ ምግሃስ እዩ፤

ማቴ 7:6

ወግዘት ሓጢአት፤

ማቴ 10:14, 15፤ 11:22, 23፤ 12:34, 41, 42፤ 13:13-15፤ 16:4፤ 18 : 7፤ 21 : 19፤ 23:13-15:25:27:29:33-36

ማር 6:11፤ 8:12፤ 11 : 14

ሉቃ 6:24-26፤ 9:5፤ 10:10-15፤ 11:29, 32, 42, 44, 46, 47, 49-52

ምስራፍ የሃሳብ ሶተሪየኩዪ ጽሕፈት አገልጻ

ሶተሪየኩዪ ንዓርጸሱ ድሕነት ዝምርምር ዓውዱ ክርስቲያናዊ ስነ መለኮት እዩ። ሶተሪየኩዪ ብዛዕባ ምሉእ ሰራሕ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድሕነት--ሕሉፍ፣ ህሉውን መጻእን ዝምልከት እዩ።

ገለ ካብቶም ኣብ ውሽጢ መጽናዕቲ ሶተሪየኩዪ ዝተመርመሩ ኣገደሱቲ ሕቶታት እዞም ዝሰዕቡ ይርከብዎም፤

- ምድሓን እንታይ እዩ፤
- ድሕነት ንምንታይ እዩ ዝድለ፤
- ድሕነት ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ብኸመይ ይግለጽ፤
- ምስ ድሕነት ዝተኣሳሰሩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት እንታይ ትርጉም ኣለዎም፤
- ሰብ ብኸመይ ይድሕን፤
- ኣብ ግዜ ብሉይ ኪዳን ሰባት ብኸመይ ድሒኖም፤
- ንድሕነት ጥምቀት የድሊ ድዩ፤
- እቶም ወንጌል ዘይሰምዑኩ፤
- ሓደ ሰብ ድሕነቱ ክሰእን ይኽእል ድዩ፤

ድሕነት

ድሕነት ምስ ክርስቲያናዊ ስነ መለኮት ከም ዝዛመድ፡ ብዩሱስ ክርስቶስ ኣቢልካ ካብ ሓጢአትን ሳዕቤናቱን ምሕረትን ምድሓንን ምርካብ እዩ። ኣብቲ ክርስቲያናዊ ትምህርቲ ድሕነት፡ ካብ “ቁጥዓ” ንድሕን--ፍርዲ ኣምላኽ ንሓጢአት (ሮሜ 5፡9፤ 1 ተሰሎንቄ 5፡9) ከምኡ'ውን ካብ ሳዕቤናት ሓጢአት ማለት ካብ ኣምላኽ ዘለኣለማዊ ምፍላይ--ብተወሳኺ ከም መንፈሳዊ ሞት ተጠቒሱ ኣሎ። (ሮሜ 6፡23) ።

ሕሉፍ፡ ህሉውን መጻእን ሸነኽ ድሕነት ኣሎ። ንዩሱስ ክርስቶስ ከም መድሓኒ ተነሲሕካ ምስ ተቐበልካዮ ካብቲ ናይ ዝሓለፈ ሓጢአት መቐጻዕቲ ትድሕን። ብክርስቶስ ምምልላስ እናቐጸልካ፡ ኣብዚ ሕጂ እዋን ካብ ሓጢአት ትድሕን። ኣብ መጻኢ ንዘልኣለም ምስ እግዚኣብሄር ክትነበር ምስ ኣተኻ ካብ ህላው ሓጢአት ክትናገፍ ኢኻ።

ንምንታይ ምድሓን የድሊ

ድሕነት ዘድሊ ብሰንኪ እቲ መበቀላዊ ምውጻቕ ሰብ ኣብ ሓጢአትን ዘሰዓቦ ዘስካሕክሕ ሳዕቤን ሓጢአትን ካብቲ ግዜ እቲ ጀሚሩ መሰረታዊ ናይ ሓጢአት ባህሪ ናብ ኩሎም ሰባት ከምዝተመሓለፈን እዩ (ዘፍ 3፤ ሮሜ 5፤ 1ቆሮ 15) ። መጽሐፍ ቅዱስ ኩሎም ሓጢአት ከም ዝገበሩን ካብቲ ኣምላኽ ክብሩ ኣባና ክግለጽ ዝነበሮ መበቀላዊ መደብ ከም ዝወደቐን ይምህር። ብባህርይና "ደቂ ቁጥዓ" ብበደልን ሓጢአትን ምውታት ኢና (ኤፌሶን 2፡1-3) ።

መንፈሳዊ ውጽኢት ወዲ ሰብ ኣብ ሓጢአት ምውዳቕ ካብ ኣምላኽ ምፍላይ ዘጠቓለለ እዩ ነይሩ፤ ናይ በደል ስምዒት፤ ውግዘት፤ ክፍላት፤ ከምኡውን ስጋውን መንፈሳውን ሞት (ዘፍ 3) ። ባሮት ሓጢአት ኢና (ሮሜ 6:17) ንርእሱና ከነድሕን ዓቕሚ ዘይብልና ኢና (ኢሳ 64:6፤ ሮሜ 3:20) ።

ድሕነት ንሕድገት ሓጢአትን ናብ ህላዌ እግዚአብሄር ንምብጻሕን ሕጂ ይኹን ንዘለኣለም የድሊ። እግዚአብሄር ብየሱስ ክርስቶስ ኣቢሉ ድሕነትን ይቐረታን ኣዳልዩ እዩ፤ ኩሉ ክድሕን ሓደ እኳ ከይጠፍእ ድሌቱ እዩ (1ጴጥ 3:9) ። ልዑላዊ ፍቓድ ኣምላኽ ግና፡ ነቲ ሰብ ንክርስቶስ ከም መድሓኒ ንኺቐበሎ ወይ ኪነጽጎ ዘለዎ ናጻ ድሌት ኣይነጽጎን እዩ። ልዑላውነት ኣምላኽን ሓላፍነት ሰብን ዋላ እኳ ብሰብኣዊ መንገዲ ንምርዳእ ኣጸጋሚ እንተኾነ፡ ጸረ-ምግባር ዝኾኑ ሓቅታት እዮም--ትርጉሙ ክልተ ነንሕድሕዶም ዝጸረሩ ዝመስሉ ኣበሃህላታት፡ ግን ክልቲኦም ሓቅን ብቐነዕ ምኽንያት ዝረኽቡን እዮም። ኣብ መንጎ ክልቲኦም ዘሎ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ሚዛን ኣብ መንፈሳዊ ምግላጽ እምበር ኣብ ስጋዊ ምኽንያት ኣይምርኮሰን እዩ።

ብሓጢአት ዝጠፍእ

እቶም ብሰንኪ ሓጢአት ዘሰዓቡ ዓበይቲ ክሳራታት እዚኦም እዮም ፤

ንጽህና ምጥፋእ። ድሕሪ ውድቀት ብኡንብኡ ኣዳምን ሄዋንን ድሕሪ ደጊም ንጽህና ኣይነበሩን። ኣብ መንጎ ጽቡቕን ክፋእን ዘሎ ፍልልይ ኣለልዮም ሓጥኣን ምዃናም ተገንዚቦም (ዘፍ 3:7) ።

ምስ ኣምላኽ ዝምድና ምጥፋእ። እግዚአብሄር ንርእሱ ካብ ቅድሚ ሰብ ኣይኣልየን፤ እንታይ ደኣ ንርእሱ ካብ እግዚአብሄር ዘውጽእ ሰብ እዩ ። እግዚአብሄር ከምቲ ንቡር ዝገብር ምስ ኣዳምን ሄዋንን ክመላለስን ክዛረብን ምስ መጽኡ ካብኡ ተሓቢኦም ነበሩ።

ስምዒታዊ ጽቡቕ ምህላው ምጥፋእ። ኣዳምን ሄዋንን ሕፍረትን ፍርሕን ኣጋጢምዎም እዩ (ዘፍ 3:10) ። ንመጻኢ ምፍራሕን ኣብ ልዕሊ ዝሓለፈ ሕፍረትን መሰረታዊ ስምዒታት ኮይኖም ሱር ናይ ኩሎም ካልኣት ኣሉታዊ ስምዒታዊ ምላሽ እዮም።

ምጥፋእ ኣምላኻዊ ጽድቁ። ኣዳምን ሄዋንን ካብ ቆጽሊ በለስ ክዳን ክሰርሑ ፈቲኖም እዚ ድማ ሰብ ብመንፈስ ክገብር ዝፍትን ምሳሌ (ምሳልያዊ) እዩ። ሓጥኣን ምዃንና ተገንዚብና ንርእሱና ከነመሓይሽ ንጽዕር። ርእሱ-ምምሕያሽ ንሓጢአትና ከወግድ እዩ ኢልና ንሓሰብ (ዘፍ 3:7) ፡ ርእሱ-ጽድቅና ግን ከምቲ ቆጽሊ በለስ ንኣዳምን ሄዋንን ንምሽፋን ዝከበረ እኹል ኣይኮነን፡ "ኩላትና ኽም ሓደ ርኽሰ ኩንና፡ ብዘሎ ጽድቅና ኽኣ ከም ጽዮቕ ክዳን እዩ፡ ኩላትና ኽም ቁጽሊ ቐምሰልና፡ ኣበሳና ድማ ከም ንፋስ ይብቀጽና ኣሎ።" (ኢሳ 64:6) ።

ምስ ካልኣት ኣወንታዊ ዝምድና ምጥፋእ። ኣዳም ብሰንኪ ሓጢአቶም ንሄዋን ወቐሳ ንሳ ድማ ነቲ ተመን ወቐሶቶ። በዚ ኽኣ፡ እቶም ናይ መጀመርታ ዘየሰርሑ ስድራቤታዊ ዝምድናታት ክቐልቁሉ ንርኢ። ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ከም ንርእዮ ነዊሕ ኣይገበረን ወዶም ቃዩል ንሓወ ኣቤል ክቀተሉ፡ ቀዳማይ ቅትለት ድማ ተፈጸሙ።

ናይ ዘለኣለም ህይወት ምጥፋእ ። ኣዳምን ሄዋንን ሓጢአት ናብ ዓለም እንተ ዘይኣተወ ፈጸሞም ኣይምሞቱን ነይሮም። ናይ ዘለኣለም ህይወት ብሓጢአት ጠፊኡ፡ ውጽኢቱ ድማ ስጋዊ ሞት ናብ ዓለም ከም ዝመጸ እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ ኩሎም ብስጋ ክሞቱ እዮም ይብል፤ ካብኡ ዝካየዱ ግን ውጽኢት ሓጢአት ካብ ኣምላኽ ንዘልኣለም ብምፍላይ መንፈሳዊ ሞት ምዃኑ ይእዝዝ።

ክሳራታት ተመሊሶም

እቲ ጽቡቕ ነገር ግን እዚ ኩሉ ክሳራታት--ከምኡ'ውን ኩሉ እቲ ካልእ ዘጋጠመካ ክሳራታት-- ነቲ ንኹሉ ዝጠፍእ ክደሊን ከድሕንን ዝመጸ የሱስ ክርስቶስ ብዘህልዎካ ውልቃዊ ርክብ ክምለስ ይኽእል እዩ (ሉቃ 19:10) ።

ንጽህና ይምለስ። ቅድሚ ሕጂ ሳኦል ተባሂሉ ዝፍለጥ ዝከበረ ሃዋርያ ጳውሎስ ቅድሚ ናብ ክርስቶስ ምልዋጡ ንኣመንቲ ኣሳዲዱን ቀቲሉን ነይሩ። ኩይኑ ግና፡ ግብ 20:26 ከም ዝካየደና "...ካብ ደም ኩል ኻትኩም ንጽህ ምዃኒይ ሎም መዓልቲ እምስክረልኩም ኣሎኹ።" ከመይ ኢሉ እዩ ከምኡ ኺብል ዝኽእል፤ ምኽንያቱ ጳውሎስ ብየሱስ ክርስቶስ ምድሓን ስለ ዝረኽበ፡ ጳውሎስ ይቐረታ ስለ ዝሓተተ፡ ስለ ሓጢአቱ መስዋእቲ ክርስቶስ ተቐቢሉ ስለ ዝከበረ፡ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ንጽህ እዩ ነይሩ።

ምስ እግዚአብሔር ዝከበረ ርክብ ይምለሱ። "ሕጂ ግና ንሰኻትኩም ቀደም ርሑቕ ዝነበርኩም ብክርስቶስ የሱስ ብደም ክርስቶስ ተቐራብኩም ኣለኹም" (ኤፌሶን 2:13) ።

ስምዒታዊ ጽቡቕ ምህላው ይምለሱ። የሱስ ነቲ ብሰንኪ ሓጢአት ዚመጽእ ፍርህን ሕፍረትን እዩ ገጢምዎ። "ሰላም እሒድገልኩም፣ ሰላመይውን እህበኩም ኣሎኹ። እቲ ኣነ ዝህበኩም ዘሎኹሉ ከምቲ ዓለም እትህቦ ኣይኩነን። ልብኹም ኣይሸበርን ኣይሰምብድን።" ኢሉ ኣወጀ (ዮሃ 14:27) ።

ኣምላኻዊ ጽድቂ ይምለሱ። "እቶም ሕገ ዝሰምዑ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ጻድቃን ኣይኩኑን እሞ፣ እቶም ንሕገ ዚእዘዙ እቶም ጻድቃን ዚኹኑ" (ሮሜ 2:13) ።

ምስ ካልኣት ዝከበረ ኣወንታዊ ዝምድና ይምለሱ። "ንሕዋትና ስለ እነፍቅርም፣ ካብ ሞት ናብ ህይወት ከም ዝተሳገርና ንፈልጥ ኢና" (1ዮሃ 3:14) ።

ናይ ዘለኣለም ህይወት ይምለሱ። ብየሱስ ኣቢልካ ናብ ናይ ዘለኣለም ህይወት ክትምለስ ትኽእል ኢኻ። ሲጋዊ ኣካልካ ሓደ መዓልቲ ክመውት እዩ፣ ንሰኻ ግን ምስ ኣምላኽ ዝዘለኣለም ክትነበር ኢኻ። "ኣምላኽ ብቲ ሓደ ወዱ ዝኣመነ ኹሉ ናይ ዘለኣለም ህይወት ምእንቲ ኺረክብ እምበር፣ ከይጠፍእሲ፣ ንወዱ በጃ ኽሳዕ ዚህቡ ክሳዕ ክንድዚ ንዓለም ኣፍቀራ። ኣምላኽ ንወዱ፣ ዓለም ብእኡ ኽትድሕን እምበር፣ ንዓለም ኪፈርዳስ ኣይለኣኹን።" (ዮሃ 3:16-17)

ድሕነት ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ብኸመይ ይግለጽ

ድሕነት ከም ሕጂ ዝተገልጸ ምስጢር እግዚአብሔር (ኤፌሶን 3:9 ፤ 6:19) ከምኡ'ውን ቅድሚ ምምስራት ዓለም ዝተጠንሰ ውጥን ተባሂሉ ይግለጽ (ኤፌሶን 1:3-14) ። ብርሃን እዩ (ሉቃ 2:30- 32) ካብ መንፈሳዊ ሞት ናብ ህይወት መሰጋገሪ ዝህብ እዩ (ዮሃ 5:24) ። ንሓዋኣን መልእኽቲ ተባሂሉ እዩ ዝግለጽ (ማር 2:17) ፤ ውህበት ጸጋ ብእምነት እምበር ብግብሪ ዘይኮነ (ኤፌሶን 2:8-9) ፣ ከምኡ'ውን ኩሉ ፍጥረት ክበጽሖ ዝበህነ ነገር (ሮሜ 8:22) ።

ድሕነት ከም ምግላጽ ጽድቂ ኣምላኽ እውን ተገሊጹ ኣሎ (ሮሜ 1:16-17) ፣ እቲ ብእምነት ዝመጽእ ምጽዳቕ (ሮሜ 4:22-25) ፣ ዕርቂ (2 ቁረንቶስ 5 ፣ 18-19) ፣ ምብጃው (ሮሜ 8:23) ፣ ከምኡ'ውን ከም መንፈሳዊ ልደት ብዘይካኡ ናብ መንግሥቲ ኣምላኽ ክኣቲ ዘይክእል (ዮሃ 3:1-11) ።

ድሕነት እውን ካብ ሓጢአት ነጻ ምዃን ተባሂሉ ይግለጽ (ሮሜ 6) ፣ ሓድሽ ፍጥረት ምዃን (ሮሜ 5:16- 17) ፣ ምስ ኣምላኽ ሰላም ምህላው (ሮሜ 5:1) ፣ ውሉድ ኣምላኽ ምዃን (ገላ 4:4) ፣ ጥምቀት ናብ ሞት ክርስቶስ (ሮሜ 6:4) ፣ ከምኡ'ውን ኣብ ውሽጢ ማሕደር መንፈስ ቅዱስ ምዃን (ሮሜ 5, 8) ።

ምስ ድሕነት ዝተኣሳሰሩ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ቃላት

እዚ ዝርዝር እዚ ምስ ድሕነት ዝተኣሳሰሩ ቃላት ንምጽናዕ ተሰሪዑ ኣሎ።

ምውሳድ (adoption)

ምውሳድ ንእግዚአብሔር ኣባላት ስድራቤቱ ክገብረና ዝወሰኖ ውሳኔ እዩ ዘመልክት። ንሱ ሰማያዊ ኣቦና እዩ፣ ንሕና ደቂ ኣምላኽ ተባሂልና ኢና፣ ምስ ኩሎም ካልኣት ሓቀኛታት ኣመንቲ ድማ ብመንፈስ ኣሕዋትን ኣሓትን ኢና።

ምትዕራቕ

እዚ ቃል እዚ ንሓጢአት ደቂ ሰባት ዝኖረገ-ወይ ዝእረም ሞት የሱስ ኣብ መስቀል ዘመልክት እዩ።

ምልዋጥ

ምልዋጥ ማለት "ምጥዋይ" ማለት እዩ። ምስ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ንስሓ ተተሓሒቡ ኣብ ጥቕሚ ክውዕል ከሎ፣ "ካብ ግንብ መገዲ ናብ ቅኑዕ መገዲ ምምላስ" ማለት እዩ።

"ንብዙሓት ካብ ደቂ እስራኤልውን ናብ እግዚአብሔር ኣምላኹም ኪመልሱም እዩ።" (ሉቃ 1:16)

“አብ ልዓን አብ ባሮንን ዚነበሩ ኹላቶም ከአ ነዚ ርእዮም ናብ ጉይታ ተመልሱ።” (ግብ 9 ፡ 35)

“ኢድ እግዚአብሄር ምሳታቶም ነበረት፡ ብዙሕ ዝቐጽሮም ሰብ ድማ አሚኖም ናብ ጉይታ ተመልሱ።” (ግብ 11 ፡ 21)

ምልዋጥ ካብ ጸልማት ሓጢአት ናብ ብርሃን ጽድቂ ኣምላኽ ምምላስ እዩ፤

“..... ካብ ጸልማት ናብ ብርሃን፡” (ግብ 26 ፡ 18)

ካብ ሓይሊ ሰይጣን ናብ ኣምላኽ ምምላስ እዩ ዘሎ፤

“.....ካብ ሰልጣን ሰይጣንውን ናብ ኣምላኽ ኪምለሱ...----” (ግብ 26 ፡ 18)

ካብ ዓለማዊ ነገራት ናብ መንፈሳዊ ነገራት ምምላስ እዩ፤

“.....ካበዚ ኸንቲ ነገር ናብቲ ሰማይን ምድርን ባሕርን ኣባታቶም ዘለዉ ኹሎምን ዝፈጠረ ህያው ኣምላኽ ክትምለሱ.....” (ግብ 14 ፡ 15)

ካብ ናይ ሓሶት ኣማልኽቲ ናብቲ ሓቀኛን ህያውን ኣምላኽ ምምላስ እዩ፤

...ነቲ ህያውን ሓቀኛን ኣምላኽ ከተገልግሉ ካብ ጣኦታት ናብ ኣምላኽ ተመለስኩም። (1 ተሰ 1፡9)

እምነት ናብ ኣምላኽ

እምነት ናብ ኣምላኽ ኣብ እብ 6 ከም ካልኣይ መሰረታዊ መትከል ናይ ክርስትያናዊ እምነት ተዘርዚሩ ኣሎ። ንሱኣ ካብ ምዑት ግብሪ ምስ እምነት ናብ እግዚአብሄር ክተሓሳዝ ኣለዎ ምእንቲ ክንድሕን፤

“..... ብንሱኣ ናብ ኣምላኽ ኪምለሱ ብጉይታና የሱስ ክርስቶስ ከአ ኪኣምኑ እናመለከርኩ።.....” (ግብ 20፡21)

ምኽባር

ክብሪ ዝፍጸም ትንሳኤ ሲጋኻ ተቐቢልካ ንዘልኣለምነት ምስ ኣተኻ እዩ። ከምቲ ድሕሪ ትንሳኤ የሱስ ኣብነት ዘርእዮ (ዮሃ 21፡4)፡ ኣብ መንጎ እቲ መዋቲ ኣካልካን እቲ ዝኹብር ኣካልካን ገለ ተመሳሳልነት ክህሉ እዩ። ኣብ መንጎ እቲ ብውርደት ዝተዘርእን እቲ ኣብኡ ብክብሪ ዝትንሰእን ግን ዓቢ ፍልልይ ክህሉ እዩ። (1ቆሮ 15፡35-49) ።

ምጽዓቕ

ብሓጢአት ክትኅብር ከለኻ ኣብ ቅድሚ እግዚአብሄር ተፈሪድካ ካብኡ ተፈሊኻ ኢኻ፤

“ብእኡ ንዚኣምን ኣይፍረዶን። ነቲ ዘይኣምን ግና፡ ብስም ሓደ ወዲ ኣምላኽ ስለ ዘይኣመኑ ድሮ ተፈሪድዎ ኣሎ። እቲ ፍርዲ እዚ እዩ፡ ብርሃን ናይ ዓለም መጽ፡ ሰብ ግና፡ ግብሮም ክፉእ እዩ እሞ፡ ካብ ብርሃንሲ ጸልማት ፈተዉ።” (ዮሃ 3፡18-19)

ካብ ሓጢአት ተነሲሕካ ካብቲ ሓጢአት ዝመልኦ መገድኻ ክትምለስ ውሳኔ ክትወስድ ከለኻ እዚ ምስ ኣምላኽ ቅኑዕ ዝምድና ይምስርት። እዚ ቅኑዕ ዝምድና ወይ ቅኑዕ መርገጺ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ "ምጽዓቕ" ይበሃል፤

“ንምእዛዙ ባሮት ክትኩኑ ርእሶኹም ንትህብዎ፡ ንሓጢአት እንተ ኹይኑ ንሞት፡ ንምእዛዝ እንተ ኹይኑ ንጽድቂ፡ ነቲ እትእዘዝዎስ ባሮቱ ኸም ዝኹንኩምዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም፤ ቀደም ባሮት ሓጢአት ኔርኩምሲ፡ ካብ ሓጢአት ሓራ ምስ ወጸኩም፡ ንጽድቂ ተገዝኩም፡ ነቲ እተወሀብኩምዎ ምሳሌ ምህሮ ኻብ ልቢ ስለ እተኣዘዝኩም ግና፡ ንኣምላኽ ሰብሓት ይኹኖ።” (ሮሜ 6 ፡ 16-18)

ናይ ሓጢአት መቐጸዕቲ ሲጋውን መንፈሳውን ሞት እዩ። የሱስ ኣብ መስቀል ምስ ሞተ፡ ናይ ኩሉ ሰብ ሓጢአት መቐጸዕቲ ከፈለ፡ “... ንሕና ብእኡ ጽድቂ ኣምላኽ ምእንቲ ኸንከውን፡ ነቲ ሓጢአት ዘይፈለጠ ኣብ ክንዳና ሓጢአት ዝበሮ።... ” (2ቆሮ 5፡21) ።

የሱስ ምእንቲ ሓጢአትካ ከም ዝሞተ እንተ ኣሚንካ፡ ተነሲሕካ፡ ከም መድሓኒ እንተ ተቀቢልካ፡ ሽቡ መንፈሳዊ ሞት ናይ ዘለኣለም ምፍላይ ካብ እግዚአብሄር ኣብ ሲኦል ኣይክትረክብን ኢኻ። ስጋዊ ኣካልካ እኳ እንተ ሞተ፡ ዳግማይ ናብ ዘለኣለማዊ ህይወት ክትትንስእ ኢኻ። እዚ ዝክኣል ብሞትን ትንሳኤን ጎይታና የሱስ እዩ። ብየሱስ ክርስቶስ ጸዲቕኩም፡ ወይ ምስ ኣምላኽ ናብ ቅኑዕ ርክብ ኣቲኹም ኣለኹም።

“ብቲ ብየሱስ ክርስቶስ ዚርከብ ቦጃ ምሕላፍ ብኸምኡ ብጸጋኡ ይጸድቁ።” (ሮሜ 3 : 24)

“እምብኣርሲ ሕጂ ብደሙ ምስ ጸደቐና ደኣ፡ ክንደይ ካብቲ ጁዋዓ ብእኡ ኣዚና ዘይንድሕን።” (ሮሜ 5 :9)

“እምብኣርሲ ብእምነት ካብ ጸደቐና፡ ምስ ኣምላኽ ብጉይታና የሱስ ክርስቶስ ሰላም ይህልወና።” (ሮሜ 5:1)

ብሓጺሩ ምጽዳቕ ማለት ሓጢአትካ--ሕሉፍ፡ ህሉውን መጻእን--ብየሱስ ከም ዝተሓድገ፡ ጽድቁ ንዓኻ ከም ዝቐጸር፡ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ድማ ከም ዝጸድቕካ ብኣምላኽ ዝተዋህበ ሕጋዊ ኣዋጅ የመልክት። ምጽዳቕ ብእምነት እምበር ብግብሪ ኣይመጽእን እዩ። ካብ ሓጢአት ብስሓን ንየሱስ ክርስቶስ ከም መድሓኒ ምቕባልን፡ እዩ ጽድቁ ዝወሃብ እምበር፡ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ባዕልኻ ኣይትረክብን ኢኻ።

መተግረቕ

መሰረታዊ ትርጉም ናይዛ ቃል "ዕግበት" እዩ፡ ማለት ሞት የሱስ ንጽድቁ ኣምላኽ ብመንጽር ምሉእ መስዋእቲ ንሓጢአት ኩሉ ወዲ ሱብ ኣዕጊቡ እዩ።

ዕርቂ ምግባር

ሱብ ብሓጢአት ካብ ኣምላኽ ምስ ተፈልየ ሕጂ ብሞት የሱስ ክርስቶስ ናብኡ ክበጽሕ ኣለዎ። እቲ ብሰንኪ ሓጢአት ዝተፈጥረ ምፍልላይ ቦቲ መስዋእቲ ናይ የሱስ ደም ምስ እግዚአብሄር ዘዕረቐና ድልድል ኮይኑ ኣሎ።

ምሕዳስ

ዳግመ ምውላድ ብመንፈስ ዝሞቱ ሰባት ብድሕነት ህያዋን ዝኾኑሉ ተግባር ዘመልክት እዩ። እቲ ቃል ኣብ ቲቶ 3:5 ተጠቒሱ ኣሎ፡ እንተኾነ ግን እቲ ቃል ኣብ ካልእ ቦታ ብመንገዱ "ካብ ላዕሊ ተወሊዱ" (ዮሃ 3) ዳግማይ ተወሊዱ (1ጴጥሮስ 1) ብዝብል ቃላት ይምሃር። ምህዳስ መብዛሕትኡ ግዜ "ሓድሽ ልደት" ተባሂሉ ይጽዋዕ። ኣብዞም ዝስዕቡ ጽሑፋት ብዝርዝር ተገሊጹ ኣሎ፡ ዮሃ 1:12-13፤ 3:3፤ ቲቶስ 3:5-9፤ ዶእቆብ 1:18፤ 1 ጴጥሮስ 1:3፤ 2ቆሮ 5:17።

ንሱሓ

መሰረታዊ ትርጉም ናይታ "ንሱሓ" እትብል ቃል ለውጢ ኣተሓሳስባ ኮይኑ ውጽኢቱ ድማ ኣብ ደጋዊ ተግባራት ለውጢ ዘምጽእ እዩ።

ገለ ሰባት ንንሱሓ ምስ ከም ንብዓት ምፍላስን ብጌጋ ተግባራትን ሓሳባትን ምድንጋጽን ዝኣመሰሉ ስምዒታት የተሓሕዝዎ። ንሱሓ ስምዒት ኣይኮነን። ውሳኔ እዩ። ስምዒት ሓደ ሓደ ግዜ ንሱሓ የሰንዩ። ሓደ ሱብ ግን ዓቢ ስምዒት ክስምዖን ብዘሕ ንብዓት ክፍሰስን ግን ከኣ ብሓቂ ፈጸሙ ከይንሳሕ ይክኣል እዩ።

ካልኦት ሰባት ድማ ንንሱሓ ምስ ምምላእ ፍሉይ ሃይማኖታዊ ረጅሒታት የተሓሕዝዎ። እዚ ሓደ ሓደ ግዜ "ርእስ ቅጽዓት" ተባሂሉ ይጽዋዕ። ብዘሕ ከምዚ ዝኣመሰለ ሃይማኖታዊ ረጅሒታት ምምላእን ምስናይዚ ግን ቦቲ ሓቀኛ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ትርጉም ፈጸምካ ዘይምንሳሕ ይክኣል እዩ።

ሓቀኛ ንሱሓ ኣብ ደጋዊ ተግባራት ለውጢ ዘምጽእ ናይ ኣተሓሳስባ ምቕያር እዩ፡ ካብ ሓጢአት ናብ ኣምላኽን ጽድቅን ምምላስ እዩ። እዚ "ምምላስ" እዚ ነቲ ዘጋጠመ ውሽጣዊ ለውጢ የረጋግጽ።

ምቕዳስ

ቅድስና ስለሰጠ መዳያት ዘጠቃልል እዩ። አብቲ ናይ ምልዋጥ ህሞት ተቐዲሰና ኢና፡ ብሕጊ ኣብ ቅድሚ እግዚአብሔር ቅዱሳን ተባሂልና ኢና (1ቆሮ 6:11) ። ኣብዚ እዋን እዚ ናብ ምስሊ ጉይታ እናተለወጥና ንቅድስ ኣለና (2ቆሮ 3:18) ። ኣብ መጻኢ ንዘለኣለም ናብ ህላዌ ጉይታ ክንኣቱ ክለና ምሉእ ብምሉእ ክንቅደስ ኢና።

ሱር ናይዚ ለውጢ እዚ ኣብቲ ምስ ክርስቶስ ዘሎና ርክብ እዩ ዘሎ (ሮሜ 6:3-4) ፡ እቲ መስርሕ ድማ ኣብዚ ህይወት እዚ ፈጸሙ ኣይፍጸምን እዩ (ፊሊጲ 3:12-13) ። ንሕና ንፍጽምና ክንምድብ ኣሎና (1ጴጥ 1:15-16) ኮነ ኢልና ነቲ ስጋዊ ባህርይ ብምቕታልን (ቆሎሴ 3:5) ኣእምሮን ኣተሓሳስባን የሱስ ክርስቶስ ብምልባስን (ሮሜ 13:14)

ሓደ ሰብ ብኸመይ ይድሕን።

መጽሐፍ ቅዱስ ኩሎም ሓጢአም ክብሪ ኣምላኽ ከም ዝሰኣኑን ይገልጽ (ሮሜ 3:23) ። ሓጢአትካ ኣብ መንጎኻን ኣብ መንጎ ኣምላኽን ምፍልላይ ኣሰጊቡ እዩ (ኢሳ 59:2) ፡ ናይ መወዳእታ ውጽኢት ናይዚ ምፍልላይ ድማ መንፈሳዊ ሞት እዩ (ሮሜ 6:23) ። ነዚ ምፍልላይ እዚ ዝሸፍን እንኮ መገዲ ብክርስቶስ ብእምነት ምድሓን እዩ (ኤፌሶን 2:8-9፤ ሮሜ 5:1) ።

የሱስ ምእንቲ ሓጢአት ዓለም ሞይቲ (1ዮሃ 2:2) ። ንሱ ጥራይ እዩ ናብ እግዚአብሔር ኣቦ ዝወሰድ መንገዲ (ዮሃ 14:6) ። ኣብ ሰማይን ምድርን ኩሉ ሰልጣን ኣለዎ (ማቴ 28:18) ፡ ንኹሉ ሓጢአት ደቂ ሰባት ኣብ መስቀል ስለ ዝተሰከሙ፡ ሓጢአት ናይ ምሕዳግ ሓይሊ ወን ኣለዎ (1ጴጥሮስ 2:24) ። ንምድሓን፡ የሱስ ምእንቲ ሓጢአትካ ከም ዝሞተ ክትኣምንን ካብ ሓጢአትካ ክትናዘዝን ክትንስሕንን ከም መስዋእቲ ሓጢአትካ ክትቅበሎን ኣለካ። ብእምነት ብጸጋ ኣምላኽ ትድሕን (ኤፌሶን 2:8) ።

ኣብ ግዜ ብሉይ ኪዳን ሰባት ብኸመይ ይድሕኑ ነይሮም

መጽሐፍ ቅዱስ ምድሓን ብጸጋ፡ ብእምነት (ኤፌሶን 2:8-9) ፡ ብየሱስ ክርስቶስ ከም ዝፍጸም ብንጽር ይገልጽ። (ዮሃ 3:16፤ ግብ 4:12) ኣብ ብሉይ ኪዳን ሰባት ምእንቲ ሓጢአት መስዋእቲ ኣብ ዝገብሩሉ ኩሉ ግዜ ዝገብርዎ ዝከበሩ መስቀል ብእምነት ንቅድሚት ብምዋግት እዮም ዝድሕኑ። ኣብ ሓድሽ ኪዳን ንድሕሪት ተመለሰና ናብ መስቀል ብእምነት ንዋምት። የሱስ ነቲ ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ሓጢአት ስለ ዝኸፈለ ግና፡ ንሓጢአት ዚኸውን ተወሳኺ መስዋእቲ ኣየድልን እዩ።

ጥምቀትን ድሕነትን።

ጥምቀት ማይ ስርዓት ቤተ ክርስቲያን ስለዝኾነ፡ ኣመንቲ ነቲ የሱስ ዘቐመጠ ኣብነትን ጥምቀት ብዝምልከት ብእኡ ዝሃቦ ትእዛዝን ክሰብሶ ይግባእ። ግዳማዊ መግለጺ ናይቲ ብሓድሽ ልደት ተመክሮ ዘጋጠመ ውሽጣዊ ለውጢ እዩ። ድሕነት ኣብ እምነት ጥራሕ ዝተመሰረተ እዩ። ስለዚ ንምድሓን ማይ ጥምቀት ኣየድልን እዩ። ኣብነት ናይቲ ኣብ መስቀል ዝከበረ ሰራቂ ድሕነት ካብ ጥምቀት ወጻኢ ብእምነት ጥራይ ከም ዝኾነ የረጋግጽ (ሉቃ 23:39-43) ።

እቶም ወንጌል ዘይሰምዑ

መጽሐፍ ቅዱስ ነዚ ጉዳይ ብፍሉይ ስለዘይገልጸ፡ ብዛዕባኡ ፍጹም መግለጺ ክንህብ ኣይንኽእልን ኢና። ይኹን እምበር መጽሐፍ ቅዱስ ድሕነት ብየሱስ ጥራይ ከም ዝኾነን ሓደ ሰብ ንኸድሕን ንክርስቶስ ከም መድሓኒ ክቅበሎ ከም ዘለዎን ስለ ዝገልጽ እምበኣር እቶም ወንጌል ዘይሰምዑ ጠፊኦም እዮም ኢልና ብስነመገታዊ መንገዲ ክንድምድም ንኽእል። እዚ ኸኣ ንኹሉ ሰብ ወንጌል ንምስባኽ ዝያዳ ምኽንያት እዩ።

“..... ሰም እግዚአብሔር ዚጽውዕ ዘበለ ኺድሕን እዩ፡ ንሱስ ሓደ ጉይታ እዩ፡ ነቶም ዚጽውዑም ኹሎምውን ሃብታም እዩ እኞ፡ ኣብ መንጎ ኣይሁዳውን ጸርኣውን ሌላን ጉሌላን የልቦን።ግናኽ ነቲ ብእኡ ዘይኣመኑ ኸመይ ኢሎም ኪጽውዑም እዮም፤ ብዛዕባኡ ኺይሰምዑኹ ከመይ ገይሮም ብእኡ ኺኣምኑ፡ ብዘይ ሰባኺኽ ኸመይ ገይሮም ኪሰምዑ፤” (ሮሜ 10:13-14)

ኩሎም ሰባት ወንጌል ሰሚዖም ኣይሰምዑን ኣብ ቅድሚ እግዚአብሔር ተሓተትቲ እዮም። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ብባህሪኡ (ሮሜ 1:20) ከምኡውን ኣብ ልቢ ሰባት (መክ 3:11) ብንጽር ከም ዝገለጸ ይነግረና። እቲ ጸገም ሰባት ነዚ ፍልጠት ኣምላኽ ይነጽግዎ እዮም (ሮሜ 1:21-23) ።

መብዛሕትኡ ጊዜ ሰባት ብዛዕባ ኣምላኽ ስለ ዘይሰምዑ ኣይከኑን። እንታይ ደኣ እቲ ጸገም ነቲ ዝሰምዕዎን ዝተገልጸሎምን ብባህሪኡ ብቐሊሉ ዝግለጽ ብምንጻግ እዩ። ዘዳ 4፡29 “ካብኡ ንእግዚኣብሄር ኣምላኽካ እንተ ደለኻዮ ግና፡ ክትደልዮ ኢኻ፡ ብምሉእ ልብኻን ብምሉእ ነፍሳኻን እንተ ደለኻዮ ክትረኽቦ ኢኻ፡” ንእግዚኣብሄር ዝደሊ ኩሉ ክረኽቦ እዩ። ሓደ ሰብ ብሓቂ ንኣምላኽ ክፈልጥ እንተደለዩ እግዚኣብሄር ንርእሱ ከፍልጦም እዩ።

ዘለኣለማዊ ድሕነት

ሓደ ሰብ ድሕነቱ ክሰእን ይኽእል ድዩ ኣይከኣልን ኣብ ሞንጎ ክርስቲያናት ብዙሕ ክትዕ ይካየድ ኣሎ። ገሊኦም ሰባት፡ ሓጢአት ዝመልኦ ኣነባብራ ወይ ነቲ ኣቐዲምካ ንክርስቶስ ዝገበርካዮ ተወፋይነት ምንጻግ፡ ድሕነትካ ክትሰእን ከም ዚኽእል ይኣምኑ እዮም። እምነቶም ኣብ እብ 5፡29ን ካልእ ከም ራእይ 3፡5ን ዝኣመሰሉ ክፍልታትን መሰረት ይገብሩ። እዚ ማለት ግን ኩሉ ጊዜ ሓጢአት ኣብ እትገብረሉ እዋን ድሕነትካ ትሰእን ማለት ዘይኮነስ ኮነ ኢልካ ኣብ ሓጢአት ምቕጻል ድሕነት ምጥፋእ ከስዕብ ይኽእል እዩ።

ካልኦት ድማ ኣብ ሮሜ 8፡1, 37-39ን ካልኦት ክፍልታትን ተመርኩሶም “ሓንባብ ድሒንካ ኩሉ ጊዜ ድሒንካ” ዝብል እምነት ኣለዎም። ብሓቂ ብክርስቶስ ዝኣመነ ሰብ እምነቱ ፈጺሙ ከጥፍእ ከም ዘይከእል ይምህሩ። እዚ “ዘለኣለማዊ ውሕስነት” ዝብል ትምህርቲ ይበሃል።

ኣብዚ ክትዕ እቲ ኣገዳሲ ነገር እዚ እዩ፡ ሕይወትካ ንክርስቶስ ምስ ኣወፈኻዮ፡ ብተኣማኝነት ኣገልግሎካ ቀጽሎ ሸዑ ድሕነትካ ክትረጋገጽ ኢኻ። መጽሐፍ ቅዱስ ርግጸኛ ክትከውን ከም እትኽእል ይምህረኩ--ማለት ናይ ሓቂ ኣማኒ እንተኾንኩ--ብዩሱስ ኣቢልካ ምስ ኣምላኽ ቅኑዕ ዝምድና ከም ዘለካ ምትእምማን ክህልወካ ከም ዝኽእል እዩ። ነዘን ዝሰዕባ ጥቕስታት ኣጽንዕወን፡- 1 ዮሃ 5፡13፤ ዮሃ 6፡39-40፤ 10፡27-30፤ 17 ፡ 11፤ 1ይ ዮሃ 3፡9፤ ፊልጲ 1፡6፤ 1 ጴጥሮስ 5 ፡ 10 ።

ርእሰ ገምጋም

1. ሶተሪየሎጂ ምግላጽ።

2. ኣብ መጽናዕቲ ሶተሪየሎጂ ዝተዳህሰሱ ገለ ገለ ሕቶታት እንታይ እዮም፤

3. ድሕነት ምግላጽ። ካብ ምንታይ ኢና "ንድሕን"፤

4. ዝሓለፈን ህሉውን መጻእን ሸንኻት ድሕነት ግለጽ።

5. ድሕነት ዜድሊ ስለምንታይ እዩ፤

6. ካብቲ ቀዳማይ ሓጢአት ዘጋጠመ ሸዱሸተ ዓበይቲ ክሳራታት ዘርዝርን ኣጠቓልልን።

7. እዞም ሸዱሸተ ዓበይቲ ክሳራታት ብሰንኪ ቀዳማይ ሓጢአት ብድሕነት ከመይ ከም ዝተመልሱ ግለጽ።

8. አብዚ ምዕራፍ "ድሕነት አብ ቅዱሳት ጽሑፋት ብኸመይ ይግለጽ" ዝብል ክፋል ብምጥቃም፡ ንድሕነት ዝገልጽ ጽሑፍ መግለጺ ጽሓፍ።

9. ምስ ድሕነት ዝተኣሳሰሩ እዞም ዝስዕቡ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ቃላት ግለጽ።
ውልድነት ምቅባል

ምትዕራፍ

ምልዋጥ

እምነት ናብ ኣምላኽ

ምኽባር

ምጽዳቕ

መተግረፍ

ዕርቂ ምግባር _____

ዳግም ምውላድ _____

ንስሐ

ምቅዳስ

10. ሓደ ሰብ ብኸመይ እዩ ዚድሕን?

11 ሰባት ብግዜ ብሉይ ኪዳን ብኸመይ እዮም ድሒኖም?

12. ምድሓን ምስ ጥምቀት ማይ ዚተሓሳዝ ብኸመይ እዩ? ማይ ጥምቀት የድሕነካ ድዩ? ኣመንቲ ክጥመቕ ዘለዎም ስለምንታይ እዮም?

13. ወንጌል ዘይሰምዑ ሰባት እንታይ የጋጥሞም?

14. ሓደ ሰብ ድሕነቱ ኺሰእን ይኽእል ድዩ?

15. ሓደ ሰብ ድሕነቱ ኺሰእን ይኽእል ድዩ ኣይክእልን ዚምልከት ምይይጥ ብምትእስሳር እቲ ኻብዚ ንላዕሊ ኣገዳሲ ዝኹነ ነገር እንታይ እዩ?

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕታት

ንተወሳኺ ትምህርቲ ብዛዕባ ድሕነትን መሰረታዊ እምነት ክርስቲያንን "መሰረታት እምነት" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ናይ ሃርቨስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ኮርስ ኣጽንዑ። እቲ ኮርስ ንዝሰዕቡ ነገራት ከኻእሉካ እዩ፤

- ኣብ እብ 6፡1-3 ተዘርዚሮም ዘለዉ ሸዱሽተ መሰረታዊ ትምህርቲ እምነት ክርስትና ምግለጽ።

- ንስሓ ካብ ምውት ግብሪ።
- እምነት ብኣምላኽ።
- ትምህርቲ ጥምቀት።
- ምንባር ኣእዳው ።
- ትንሳኤ ምዉታት።
- ናይ ዘለኣለም ፍርዲ።

- ኣብ ሕይወትካ ግቡእ መንፈሳዊ መሰረት ምምስራት።

- ናብ መንፈሳዊ ብስለት ንኺድ።

"Foundations Of Faith" ኣብዚ ዝሰዕብ መርቡብ ሓበሬታ ብነጻ ክትረኽቡዎ ትኻእሉ ኢኹም፡ <http://www.harvestime.org>

ምስራፍ ትዝባተ ኤክሌሲያኩጺ ቤተ ክርስቲያን አገላልጸ

ኤክሌሲያኩጺ ንኣቃውማን ባህርን ክርስትያናዊት ቤተ ክርስቲያን ዝምልከት መጽናዕቲ ኮይኑ እዚ ድማ ብኹሎም ሓቀኛታት ኣመንቲ ክርስቶስ ዝቐመ ኣድማሳዊ ኣካል እዩ። "ቤተ ክርስቲያን" ዝብል ቃል ከምቲ ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ዝተጠቐሰ "ምጽዋዕ" ማለት እዩ፤ ስለዚ ቤተ ክርስቲያን ብኣምላኽ ዝተጸውዐን ንዕላማኡ ዝተወፈየን ጉጅለ ሰባት እዩ። ብመሰረት 1ጢሞቴዎስ 3፡14-15 ቤተ ክርስቲያን ቤተ መቐደስ ኣምላኽ እዩ፤ ናቲ እዩ፤ ዓንዲን መሰረትን ሓቂ እዩ።

ኣብ ኤክሌሲያኩጺ ልሙዓት ኣርእስታት፡ ቤተ ክርስቲያን ብኸመይ ከም ዝጀመረት፡ ኣወዳድባ ቤተ ክርስቲያን፡ ዕላማኡ፡ ስርዓታት ቤተ ክርስቲያን፡ ንዕኡ ዝገልጹ ምሳሌታትን መወዳእታ ቤተ ክርስቲያንን ይርከብዎም።

ቤተ ክርስቲያን ብኸመይ ጀመራ

ቤተ ክርስቲያን ከምቲ ኣብ ግብ 2 ተገሊጹ ዘሎ ብመዓልቲ ጳጳሳዊ ጀመራ። ከምእውን፤ ዮሃ 16፡13፤ 14፡16- 17፤ 16፡26- 27፤ ማቴ 16፡18 ንዝተዛመዱ ክፍልታት ርኡ። ቤተ ክርስቲያን ድሕሪ ምጽኣት መንፈስ ቅዱስ እያ ዝመጸት፡ ብእኡ ኩሎም ሓቀኛታት ኣመንቲ ብመንፈስ ናብ ሓደ ኣካል ይዋመቹ።

ውዳበ ቤተ ክርስቲያን

ብዙሓት ናይ ከባቢ “ቤተ ክርስቲያናት” እኳ እንተሃለዋ፡ ብሓቂ ሓንቲ ቤተ ክርስቲያን ጥራይ እያ ዘላ (ኤፌሶን 4፡4፤ እብ 12፡23) ። እቲ ሓቀኛ ቤተ ክርስቲያን ትርኣን ዘይትርኣን እያ። መንግስቲ ኣምላኽን ኣካል ክርስቶስን ተባሂሉ ዝፍለጥ መንፈሳዊ ኣካል ብምኃኑ ዘይርኣ እዩ። ኣብተን ክርስትያናት ንርእሶም ዝውፈሩን ናይ ከባቢ ጉባኤታት ኣብያተ ክርስቲያናት ይረኣ እዩ። መንግስቲ ኣምላኽ ከም ንግስነት ኣምላኽ ክሕሰብ ይኽእል እዩ፤ ቤተ ክርስቲያን ድማ ከምታ እቲ ንግስነት ብግልጺ ዝግለጸላ ዓለም ጌራ ክትሕሰብ ትኽእል እያ።

ዝተፈላለዩ ጉጅለታት ኣብያተ ክርስቲያናት እውን ብመንጽር ዲኖሚንዩሽን ማለት ባፕቲስት፣ ሜቶዲስት ወዘተ ተወዲሶም እዮም፤ ዋላ እኳ ዲኖሚንዩሽናት ኣብ ቃል ኣምላኽ ትእዛዝ እንተዘይሃለዎም። ሃይማኖታት ኣካል ናይታ ሓቀኛ ቤተ ክርስቲያን ዝኾኑ እምነቶምን ኣካይዳኦምን ምስ ቃል ኣምላኽ ምስ ዝሰማማዕ ጥራይ እዩ። ኩለን ኣብያተ ክርስቲያናት ኣብ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ሓቅታት ዘለወን መርገጺ ብዘየገድስ ንምጥርናፍ ዝግበር ፈተነ መናፍቕነት እዩ። ናይ ሓሶት ትምህርቲ ክነጽግ (ቲቶ 1፡9) ክቃላዕን ኣለዎ (ኤፌሶን 5፡11) ። ናይ ከባቢ ቤተ ክርስቲያን ነቶም መናፍቕነት ዝሓቁፉ ካብ ሕብረት ከተውጽእ ስልጣን ተዋሂብዎ ኣሎ (1ጢሞ 1፡20፤ 2ጢሞቴዎስ 2፡18፤ ቲቶ 3፡10) ። ሓቀኛ ቤተ ክርስቲያን ካብቶም ንጌጋ ትምህርቲ ዝሓቁፉ ሰባት ክትፈልዩ እያ (2ቆሮ 6፡14-18፤ ሮሜ 16፡17፤ ግብ 19፡8-9) ። ሓቀኛ ቤተ ክርስቲያን ብመሰረታዊ ትምህርቲ ቃል ኣምላኽ ዝሓቁፉ ሰባት ዝቐመት እያ።

ኣብ ቤተ ክርስቲያን ቀዳሞት ስልጣን ዘለዎም እግዚኣብሄር ኣቦን ወልድን መንፈስ ቅዱስን ቅዱሳት መጻሕፍትን እዮም። ርእሲ ቤተ ክርስቲያን የሱስ ክርስቶስ እዩ (ኤፌሶን 5፡23) ። ኣብ ውሽጢ ቤተ ክርስቲያን ናይ ሓዋርያ፣ ነቢይ፣ ንግሥታት፣ ወንጌላዊ፣ መምህር ናይ መሪሕነት ህያባት ስርሐት ክህልዎ ይግባእ (ኤፌሶን 4፡11) ። መጽሓፍ ቅዱስ እውን ንጳጳሳት፣ ሽማግሌታት፣ ዲያቆናትን ዲያቆኒትን ኣብ ካልእ ምስ ቤተ ክርስቲያን ዝተኣሳሰር ጉዳያት ንኸሕግዙ መምርሒታት ይህብ (1ጢሞ 3፤ ቲቶ 1) ። ንተወሳኺ

መጽናዕቲ ብዛዕባ ኣወዳድባ ቤተ ክርስቲያን፡ "መትከላት ምሕደራ መጽሐፍ ቅዱሳዊ"ን "ምውዳብ"ን ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎም ኮርሳት ሃርቨስታይም ኣህጉራዊ ትካል ኣብዚ ዝስዕብ መርበብ ሓበሬታ ርኽቡ፡ <http://www.harvestime.org>

ዕላማ ቤተ ክርስቲያን

ዕላማ ቤተ ክርስቲያን ንዓለም ወንጌል ኣብ ምእዋጅ የሱስ ዝሃቦ ትእዛዝ ምፍጻም እዩ፤

“መንፈስ ቅዱስ ናባኻትኩም ምስ ዚወርድ ግና፡ ሓይሊ ክትቅበሉ፡ ኣብ የሩሳሌምን ኣብ ኩላ ይሁዳን ኣብ ሰማርያን ክሳብ ወሰን ምድሪ ምስክር ክትኩትኒ ኢኹም፡ በሎም፡ “(ግብ 1 ፡8)

“ከምቲ ብክርስቶስ የሱስ ጉይታና ዝሓሰቦ ናይ ዘለኣለም ዕላማ፡ ሕጂ ብቤተ ክርስቲያን ኣብ ሰማያዊያን ሰፍራታት ዘለዉ ሕልቀነታትን ስልጣናትን ብዙሕ ጥበብ ኣምላኽ ምእንቲ ኺፈልጡ።” (ኤፌሶን 3፡10-11)

“እግዚአብሔር፡ ክሳብ ወሰን ምድሪ ንምድሓን ምእንቲ ክትከውን፡ ከህዛብ ብርሃን ዝበርኩኹ ኢሉ ኣዚዙና እዩ እሞ፡ እንሆ፡ ገጽና ናብ ኣህዛብ ንመልስ ኣሎና።” (ግብ 13፡47)

በዚ ድማ መልእኽቲ ወንጌል ኣብ ሕመረት ዕላማ ቤተ ክርስቲያን ኮይኑ ኣብ ሕይወትን ኣገልግሎታን ኣባላታ ዝንጸባረቅ እዩ። ቤተ ክርስቲያን ነቲ ሓደ ሓቀኛ ኣምላኽ ክትሰግድን ከተመስግንን ከተክብርን ክትጽልን ንሓድሕድና ክትሃንጽን እያ (ኤፌሶን 1፡6, 12,14፤ 3፡10) ።

ቤተ ክርስቲያን እውን ሓደስቲ ኣመንቲ ኣብ እምነት ክትምስርትን ከተዕጥቅን ተኣዚዛ ኣላ፤

“የሱስ ቀሪቡ ኸምዚ ኢሉ ተዛረቦም፡ ኣብ ሰማይን ኣብ ምድርን ኩሉ ስልጣን ተዋሂቡኒ ኣሎ።ስለዚ ኺዱ ንኹሎም ኣህዛብ ብስም ኣቦን ወድን መንፈስ ቅዱስን እናኣዋመቐኩም፡ ዝኣዘዘኩኹም ኩሉ ኺሕልዉ ኸኣ እናመህርኩም፡ ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም። እንሆ ድማ፡ ኣነ ኸሳብ መወዳእታ ዓለም ኩሉ መዓልቲ ምሳኻትኩም እዩ።” (ማቴ 28፡18-20)

ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ንቤተ ክርስቲያን ዝዚ መለኮታዊ ተልእኾ ንዓለም ንምፍጻም ዘድሊ ዓቕሚ ይህባ። (ሮሜ 12፡4-8፤ 1 ቈረንቶስ 1፡7፤ 12-14፤ ኤፌሶን 4፡11-12፤ እብ 2፡3-4፤ ከምኡውን 1 ጴጥሮስ 4፡10-11 ርእ፤ ተወሲኹዎ ኣብዚ መጽናዕቲ ብዛዕባ ኒውማፑሎጂ እተገብረ ምይይጥ .) ዝብል ጽሑፍ ኣሎ።

ስርዓታት ቤተ ክርስቲያን

ንቤተ ክርስቲያን ብጉይታ ዝተዋህበ ክልተ ቀንዲ ስርዓታት ኣሎ። ንሳቶም ድማ ናይ ማይ ጥምቀትን ድራር ጉይታን ወይ ከምቲ ዳሕረዋይ ሓደ ሓደ ግዜ ዝጽዋዕ ቅዱስ ቁርባን እዮም።

ስርዓት ጥምቀት ማይ።

እቲ ንጥምቀት ማይ ብዝበለጸ ዘተኣታቱ ክፍሊ ንጥምቀት የሱስ ይገልጽ፤

“ሸዑ የሱስ ብዮሃ ኪዋመቑ፡ ካብ ገሊላ ናብ ዮርዳኖስ መጽ፡ዮሃ ግና፡ ንኣይ ብኣኻ ምጥማቕ የድልየኒ፡ ንስኻዶ ናባይ ትመጽእ፤ ኢሉ ኣበዮ።የሱስ ከኣ፡ ኩሉ ጽድቂ ክንፍጽም ይግብኣና እዩ እሞ፡ ሕጅስ ይኹን ደኣ ሕደግ፡ ኢሉ መለሰሉ። ድሕርዚ ፈቐደሉ።የሱስ ምስ ተጠምቀ፡ ብኡብኡ ኻብ ማይ ወጸ። እንሆ ኸኣ፡ ሰማያት ተኸፍተ፡ መንፈስ ኣምላኽ ድማ ከም ርግቢ ወራዱ፡ ኣብ ርእሱ ኪቐመጥ ረኣየ።እንሆ ድማ፡ ብእኡ ዝሰመርኩ ፍትዊ ወደይ እዚ እዩ፡ ዚብል ድምጺ ኻብ ሰማይ መጸ።” (ማቴ 3፡13-17)

የሱስ ካብ ሓጢአት ከም ዝተነሰሐ መርትዖ ጌሩ ብዮሃንስ ኣይተጠምቀን፤ ምክንያቱ ንሱኣ ዝግበረሉ ሓጢአት ስለ ዘይነበር። የሱስ "ኩሉ ጽድቂ ንምፍጻም" እዩ ተጠማቒ። ኩሎም ኣመንቲ ክስዕብዎ ዝደልዮ ቅኑዕ ኣብነት ባህርያት የቐርብ ነበረ።

ንስርዓት ጥምቀት ኣገደስቲ ዝኾኑ ገለ ጉዳያት እዞም ዝስዕቡ እዮም፤

- ጥምቀት ዕሽላት። የሱስ ህጻን ከሎ ኣይተጠምቀን። ዕሽል ከሎ ወለዱ ናብ ኢየሩሳሌም ኣምጺኦም ናብ እግዚአብሔር ከቐርቡዎ እኳ እንተነበሩ፡ እንታይ ከም ዝገብርን ዝገብር ዘሎ ምክንያትን ክሳብ ዝፈልጥ ዕድሚኡ ክሳብ ዝበጸሕ ኣይተጠምቀን (ሉቃ 2፡22)

። ዕሸላት ኪዋመቹ የብሎምን። ሀጻናት ኢድ ብምንባር ንውፋይነትን በረከትን ናብ ጉይታ ክቐርቡ ይኸእሉ እዮም፤ እንተኾነ ግን ትርጉም ናይቲ ተግባር ክሳብ ዘይተረድኡን መጽሓፍ ቅዱሳዊ ረጅሒታት ክሳብ ዘማልኡን ክጥመቹ የብሎምን። እዚ ርድኢት ዝመጸሉ ዝተወሰነ ዕድመ የለን። ኣብ ኣእምሮኣውን መንፈሳውን ምዕባል ነፍሲ ወከፍ ቀልዓ እዩ ዝምርኮሰ።

- ምብራዝ ወይ ምጥላቕ። ገለ ኣብያተ ክርስቲያናት ማይ ብምንጻግ ክጥመቅ ከለዎ ገለ ድማ ምሉእ ብምሉእ ኣብ ማይ ይጥሕላ። የሱስ ምስ ተጠምቀ ናብኡ ወሪዱ ድሕሪኡ ካብ ማይ ወጸ። ነዚን መጽሓፍ ቅዱሳዊ ትርጉም ናይታ "ኣጥምቕ" እትብል ቃልን ኣብ ግምት ብምእታው ምሉእ ብምሉእ ኣብ ማይት ዮርዳኖስ ጥሒሉ ከም ዝነበረ ንደምድም። የሱስ ንርእሱ ክጥመቕ ኣብ ምፍቃዱ ንፍቓድን መደብን ኣምላኽ ብደጋዊ ተኣዛዝነት ኣርእዩ እዩ። ኣመንቲ ክጥመቕ ከለዉ እዚ ደጋዊ ተግባር እዚ ነቲ ብእምነት ዝረከብዎ ውሽጣዊ ውሳኔን ካብ ሓጢአት ምጽራይን ዘመልክት እዩ።

- ግዜ ጥምቀት። ሓደ ሰብ ንጥምቀት ማይ ብቐፅ ንክኸውን ግቡእ ትምህርቲ ክረክብ፣ ክናሳሕ፣ ክኣምን፣ ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሄር ሰናይ ሕልና ክህልዎ ኣለዎ። ነዚም ረጅሒታት ንምምላእ ዝወሰዱ ንውሓት ግዜ ከከም ውልቀ ሰብ ክፈላለ እዩ። ገለ ኣብያተ ክርስቲያናት ነቶም ጥምቀት ዝደልዩ ንሰሙናት ወይ ኣዋርሕ ዝጸንሕ ነዊሕ ግዜ ትምህርቲ ክዛዝሙ ይጠልባ፤ መጽሓፍ ቅዱስ ግን ኣብ መዓልቲ ጳራቅሊጦስ ሰለስተ ሸሕ ሰባት ከም ዝተጠመቹ ይገልጽ። ቅድሚ ሒደት ሰዓታት ንየሱስ መሲሕ እስራኤልን ወዲ እግዚኣብሄርን ኢሉ ዝነጸግዎ ዘይኣመንቲ ነበሩ። ካብ መወዳእታ ስብከት ጴጥሮስ ክሳብ ጥምቀቶም ዘድሊ ትምህርቲ ንምሃብ ዝድለ ግዜ ካብ ሒደት ሰዓታት ክሓልፍ ኣይክእልን እዩ ነይሩ። "በዑ እቶም ቃሉ ብሓጎስ ዝተቐበሉ ተጠመቹ፤ በታ መዓልቲ ድማ ኣስታት ሰለስተ ሸሕ ነፍሳት ተወሰኹሎም"። (ግብ 2:41) ። ፊልጶስ እውን ኣብታ ወንጌል ዝሰበኸሉ መዓልቲ ነቲ ኢትዮጵያዊ ኣጥሚቕዎ እዩ።

- ኣገዳስነት ጥምቀት ክርስትያናት። እዚ ዝሰዕብ ጽሑፍ መንፈሳዊ ትርጉም ክርስትያናዊ ጥምቀት ይገልጽ፤

"እምብኣርሲ እንታይ ክንብል ኢና፤ ጸጋ ምእንቲ ኺበዝዝሲ፤ ኣብ ሓጢአትዶ ንጽናዕያእ ኣይፋልናን። ንሕና ኻብ ሓጢአት ዝሞትና፤ ከመይ ኢልና ሕጂ ኣብኡ ኻንኑብር፤ ወይስ ብክርስቶስ የሱስ እተጠመቐና ዘበልና ኹላትና ብሞቲ ኸም እተጠመቐናዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም፤ እምብኣርሲ ኸምቲ ክርስቶስ ብኸብሪ ኣቦኡ ኻብ ምወታት ዝተንሰኤ፤ ከምኡ ኸኣ ንሕና ብሓዳስ ህይወት ምእንቲ ኻንመላለሰ፤ ናብ ሞት ብጥምቀት ምስኡ ተቐበርና።" (ሮሜ 6 : 1-4)

ንየሱስ ክርስቶስ ከም መድሓኒ ተነሲሕካ ምስ ተቐበልካዮ ሞት ንሓጢአትን ኣረጊት ሕይወትን ይፍጸም። ንኣምላኽ ዝክብር ሓድሽ ናይ ጽድቂ ህይወት ምፍጣር ኣሎ፤

ከምኡ ኸኣ ንሰንካትኩምውን ብየሱስ ክርስቶስ ጉይታና ንኣምላኽ ግና ህያዎን ኳንኩም ንሓጢአት ከም ዝሞቲ ኳንኩም ቐጸሩ። እምብኣርሲ ትምህቲ ምእንቲ ኻንእዘዙ፤ ኣብቲ መዋቲ ሲጋኹም ሓጢአት ኣይትነግሲ... ኣብ ትሕቲ ጸጋ እምበር፤ ኣብ ትሕቲ ሕጊ ኣይኩንኩምን እሞ፤ ሓጢአት ኣይኪገዝኣኩምን እዩ። (ሮሜ 6:11, 12, 14)

ክርስትያናዊ ጥምቀት ብማይ ምሳሌ ሞትን ትንሳኤን የሱስ እዩ። ኣብታ "መቓብር" ማይ ተጠሊቐካ ካብ ማይ ክትድይብ ከለኻ ብጽድቂ ንኣምላኽ ዝተነበረ ሓድሽ ህይወት ክትትንሰእ ከለኻ ንሞት ንሓጢአት ዘመልክት እዩ። እዚ ሓዲሽ ህይወት ክነብር ካብ ማይ ተንሲኡ ዝለዓል ኣማኒ እዚ ብዝሕሩ ሓይሉ ኣይገብርን እዩ። ሓድሽ ሕይወቲ ብሓይሊ እግዚኣብሄር እዩ ዝነበር፤ እዚ ሓይሊ እዚ ንየሱስ ካብ መቓብር ዘተንሰእ እዩ።

- ንጥምቀት ዘድልዩ ነገራት። እቶም ክርስትያናዊ ጥምቀት ዘድልዩ ሰባት ኪማልኡ ዘለዎም ረጅሒታት ኣሎ።

1. መምርሒ፡- ንጥምቀት ቀዳማይ ረጅሒ ብየሱስ ተዋሂቡ፤

"ስለዚ ኺዱ ንኹሎም ኣህዛብ ብስም ኣቦን ወደን መንፈስ ቅዱስን እናኣጥመቐኩም፤ ዝኣዘዝኩኹም ኩሉ ኺሕልዉ ኸኣ እናመሀርኩም፤ ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም። እገሆ ድማ፤ ኣነ ኻሳዕ መወዳእታ ዓለም ኩሉ መዓልቲ ምሳንካትኩም እዩ።" (ማቴ 28:19-20)

ክርስቶስ ሓደስቲ ኣመንቲ ንምምሃር ዝሃቦ ትእዛዝ ክልተ ግዜ ተዋሂቡ ኣሎ። ቅድሚ ጥምቀትን ድሕሪ ጥምቀትን ክምሃሩ ኣለዎም። ሓጥኣን ናይ ሓቂ ኣመንቲ ምእንቲ ክኾኑ መጀመርያ ወንጌል ክስምዑን ክቐበሉን ኣለዎም

ሸዑ እቶም ብታሕጓስ ቃሉ እተቐበሉ ተጠምቁ። (ግብ 2:41)

ነዚ ምስ ሰምዑ ተጠምቁ... (ግብ 19:5)

ሊድያ እትበሃል ሰበይቲ...ነቲ ብዛዕባ ጳውሎስ እተነግረ ነገር ኣስተብሃለትሉ...ተጠምቀት። (ግብ 16 : 14-15)

ቅድሚያ ጥምቀት ኣመንቲ ትርጉሙ ንምርዳእ እኹል ትምህርቲ ክረኽቡ ይግባእ። ድሕሪ ጥምቀት ብሰላት ክርስትያናት ምእንቲ ኺኹኩ፡ መምርሒ ምርካቦም ኪቐጽል ይግባእ። ጳውሎስ ነዚ "ናብ ፍጽምና ምኻድ" ኢሉ ይጽውዖ (እብ 6) ።

2. ንሱሓ፡ ካልኣይ ቅድመ ኩነት ጥምቀት ካብ ሓጢአት ንሱሓ እዩ። ጴጥሮስ ኣብ መዓልቲ ጳራቅሊጦስ ኣብ ዝሃዞ ስብከት ነዚ ኣሰሚርሉ ኣሎ፤

ሸዑ፡ እዚ ምስ ሰምዑ፡ ልቦም ተወግኤ እሞ፡ ንጴጥሮስን ኑቶም ካልኣት ሃዋርያትን፡ ኣቲም ኣሕዋትና፡ እንታይ ንግበር፡ በልዎም። (ግብ 2 : 37)

ጴጥሮስ ከኣ፡ እቲ ተሳፋ ንኣኻትኩምን ንደቅኹምን ኑቶም ኣብ ርሑቕ ዘለዉ ኹሉም፡ እግዚኣብሄር ኣምላኽና ዚጽውዖም ዘበሉን እዩ እተዋህበ እሞ፡ ተከራካሪ ነፍሲ ወከፍኩም ከኣ ብሰም የሱስ ክርስቶስ ንሕድገት ሓጢአት ይጠመቑ፡ ህያብ መንፈስ ቅዱስውን ክትቅበሉ ኢኹም በሉም። (ግብ 2 : 38)

ብዛዕባ ሓጢአት ምእማን እኹል ከም ዘይኩነ ኣስተውዕል። ስጉምቲ ክውሰድ ኣለዎ። እተን ጴጥሮስ ዝሃበን ክልተ ትእዛዛት ንሱሓ ክንዋመቕን እዩ ነይሩ። ናይ ሓቂ ንሱሓ ቅድሚያ ጥምቀት ክኸውን ኣለዎ።

3. እምነት፡ እቲ ሳልሳይ ቅድመ ኩነት ጥምቀት ምእማን እዩ፤

በሉም ድማ፡ ናብ ኩላ ዓለም ኪዱ፡ ንብዘሎ ፍጥረት ከኣ ወንጌል ሰበኹሉ።ዝኣመነን እተጠምቀን ኪድሕን፡ እቲ ዘይኣመነ ግና ኪኹንን እዩ። (ማር 16:15-16)

እዚ ናይ ምእማን ጠለብ ካብ ኢየሩሳሌም ናብ ጋዛ ኣብ ዝወሰድ መንገዲ ዘጋጠመ ታሪኽ እቲ ኢትዮጵያዊ ሰብን ፊልጶስን ዘርኢ እዩ (ግብ 8) ። ፊልጶስ እቲ ኢትዮጵያዊ ካብ መጽሓፍ ኢሳ ከንቡብ ምስ ሰምዖ ኣብ ሰረገላኡ ተጸንቢሩ ወንጌል ከረድእ ጀመረ። ጉዕዞኦም እናቐጸሉ ከለዉ፡ እቲ መንገዲ ማይ ሓሊፉ ይመርሕ ነበረ። ፊልጶስ ብዝሓተቶ ሕቶን እምነቱ ብምእማንን ኣጠመቐ፤

"መንገዲ ኪኹዱ ኸለዉ ድማ፡ ናብ ማይ በጽሑ። እቲ ሰሉብ ከኣ፡ እንሆ ማይ፡ ከይዋመቐክ እንታይ ይኽልክለኒ፤ በሉ።ፊልጶስ ከኣ፡ ብኹሉ ልብኻ እንተ ኣሚንካ፡ ይኹነልካ እዩ፡ በሉ። ንሱ ኸኣ፡ የሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ ምኻኑ እኣምን ኣሎኹ፡ ኢሉ መለሰሉ።ነታ ሰረገላ ደው ኬብልዎ ኸኣ ኣዘዘ፡ ፊልጶስን እቲ ሰሉብን ክልቲኣቶም ናብቲ ማይ ወረዱ፡ ኣዋመቐውን።" (ግብ 8:36-38)

ፊልጶስ ነቲ ሰሉብ፡ "ብምሉእ ልብኻ እንተ ኣሚንካ፡ ክትዋመቐ ትኽእል ኢኻ" በሉ። እቲ ሰሉብ ድማ "የሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ ምኻኑ እኣምን እየ" ኢሉ መለሰሉ። ክርስትያናዊ ጥምቀት ዝብህግ ሰብ ኣብ የሱስ ክርስቶስ ከም ወዲ ኣምላኽ እምነቱ ክናዘዝ ኣለዎ።

4. ኣብ ቅድሚያ ኣምላኽ ጽቡቕ ሕልና ምህላው፡ ንክርስትያናዊ ጥምቀት ራብዓይ ቅድመ ኩነት ኣብ ቅድሚያ ኣምላኽ ጽቡቕ ሕልና ምህላው እዩ። ጴጥሮስ ክርስትያናዊ ጥምቀት ብማይ ምስቲ ናብ መርኩብ ክኣትዉ ከለዉ ካብ ፍርዲ ዝደሓኑ ኖህን ሰድርኡን ዘጋጠሞም ተመክሮ የነጻጽር፤

"እቲ ማይ ድማ ሕጂ ብተምሳሉ፡ ማለት ጥምቀት፡ የድሕነኩም ኣሎ፡ እዚ ኸኣ ብትንሳኤ የሱስ ክርስቶስ ልማኖ ሰናይ ሕሊና ናብ ኣምላኽ እዩ እምበር፡ ምሕጻብ ርስሓት ሲጋ ኣይኩነን።" (1 ጴጥ 3 : 21)

ጴጥሮስ ዕላማ ጥምቀት ዝኾነ ዓይነት ምጽራይ ስጋዊ ኣካል እዩ ዝብል ዝኾነ ይኹን ሓሳብ ይነጽጎ። ኩነት ጥምቀት ክርስትያን ልቢ ኣማኒ ምስ እግዚኣብሄር ዘለዎ ውሽጣዊ ርክብ እዩ ይብል። "ንኣምላኽ ሰናይ ሕልና" ኢሉ ይጽውዖ።

ስርዓት ድራር ጉይታ።

የሱስ ነዚ ድራር ጉይታ ተባሂሉ ዝፍለጥ ስርዓት ዘቐመ ቅድሚ ሞቱ ኣብ ዝነበረ ምሽት ፋሲካ ኣብ ዝኸበረሉ ዝነበረ እዋን እዩ። ንሞትን ትንሳኤን ጉይታ ንድሕሪት ተመሊሱ ዘስተንትኡን ንመጻኢ ዝምለሰሉን ብሃንቀውታ ስለ ዝጸበን ዘይነጻጸል ኣካል ናይ ክርስትያናዊ ኣምልኾ እዩ።

ፋሲካ ኣብ ናይ ኣይሁድ ሃይማኖታዊ ዓመት እቲ ዝበለጸ ቅዱስ በዓል እዩ ነይሩ። በኹሪ ግብጻውያን ኣወዳት ምስ ሞቱ እስራኤላውያን ድማ ብሰንኪ ደም ገንሽል ኣብ ኣፍደገ ማዕጽኦም ዝተነጸገ--ንደም ገንሽል የሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ዝኾነ ኣብ ልዕሊ ግብጹ ዘጋጠመ ናይ መወዳእታ መዓት ዝዝክር ነበረ። ድሕሪኡ እቲ ገንሽል ተጠቢሱ ምስ ዘይበኹ-0 እንጌራ ይብላዕ ነበረ። ትእዛዝ ኣምላኽ ኣብ ኩሉ ዝመጽእ ወለዶታት እቲ በዓል ክበዓል እዩ ነይሩ። ዛንታ ቀዳማይ ፋሲካ ኣብ ዘጸኣት 12 ተጻሒፉ ኣሎ። ጽሑፋት ድራር ጉይታ ኣብ ማቴ 26፡26-29፤ ማር 14፡17-25፤ ሉቃ 22፡7-22፤ ከምኡውን ዮሃ 13፡21-30።

ኣብቲ ምስ ደቀ መዛሙርቱ ዝተኻፈለ ናይ መወዳእታ ድራር--ናይ ፋሲካ በዓል--የሱስ እንጌራ ወሲዱ ንኣምላኽ ኣመሰገነ። ሰቢሩ ንደቀ መዛሙርቱ ክህበም ከሎ “እዚ ምእንታኹም ዝተዋህበ ስጋይ እዩ፤ እዚ ንዓይ ንምዝካር ግበሩ።” ከምኡ ድማ ድሕሪ ድራር፡ ‘እዛ ጽዋእ እዚኣ፡ እቲ ምእንታኹም ዚፈሰስ ደመይ ሓድሽ ኪዳን እዩ’ ኢሉ ነታ ጽዋእ ወሰደ” (ሉቃ 22፡19-21) ። . የሱስ ኣመንቲ ነዚ ንምዝካር ክገብሩ ከም ዘለዎም ኣመልኪቱ እዩ--ነቲ ንስጋኡን ደሙን ዘመልክት እንጌራን ወይንን ምክፋል።

ሃዋርያ ጳውሎስ ብመንፈስ ቅዱስ ተደሪኹ ብዛዕባ ድራር ጉይታ ጽሑፉ ኣብ ወንጌላት ዘይርከብ ኣበሃህላ ኣስፈሩ፤

“ስለዚ ኺይተገብእ እዛ እንጌራ እዚኣ ዚበልፅ ወይስ ጽዋእ ጉይታ ዚሰቲ፡ ንሱ ኣብ ናይ ጉይታ ስጋን ደምን እዩ ዚፅግብ፡ግናኽ ሰብ ንርእሱ ይመርምር፡ ከምኡ ኽእ ካብዛ እንጌራ እዚኣ ይብላዕ፡ ካብዛ ጽዋእ እዚኣውን ይሰተ።እቲ ዚበልፅን ዚሰትን ንስጋ ጉይታ እንተ ዘይለለዩ፡ ንርእሱ እዩ ፍርዲ ዚበልፅን ዚሰትን።” (1 ቁረ 11 ፡ 27-29)

ካብቲ እንጌራን ጽዋእን ብዘይግቡእ መገዲ ምብላዕ እንታይ ማለት እዩ፤ ሓቀኛ ትርጉም ናይቲ እንጌራን ጽዋእን ዕሽሽ ምባልን ነቲ መድሓኒና ንድሕነትና ዝኸፈሎ ዓቢ ዋጋ ሽለል ምባል ማለት እዩ። እቲ ስነ-ስርዓት ምዉትን ወግዓውን ስርዓት ክኸውን ምፍቃድ ወይ ድማ ብዘይተናዘዘ ሓጢኣት ድራር ጉይታ ምክፋል ማለት'ውን ክኸውን ይኽእል። ነቲ ጳውሎስ ዝሃሦ መምርሒ ብምስምማዕ፡ ቅድሚ እቲ እንጌራ ምብላዕናን ጽዋእ ምስታይናን፡ ሓጢኣትና ይቐረ ከም ዝተባህለን ድራኽና ከም ዝጸረየን ንምርግጋጽ ንርእስና ክንምርምር ይግባእ።

ካልእ ኣብ ወንጌል ዘይተጠቐሰ ጳውሎስ ዝሃሦ ኣበሃህላ “እዚ እንጌራ እዚ ምስ በላዕኩምን እዛ ጽዋእ እዚኣ ምስ ሰተኹምን ሞት ጉይታ ክሳዕ ዝመጽእ ትእውጁ ኢኹም” (1ቆሮ 11፡26) ዝብል እዩ። እዚ ድማ ነቲ ምኽባር ናይ ግዜ ገደብ የቐምጦ። የሱስ ኣብቲ ናይ መወዳእታ ድራር ምስ ደቀ መዛሙርቱ ዝተጠቐመሉ ወይንን እንጌራን ንስጋኡን ደሙን ዘመልክቱ ምሳሌታት ስለዝነበሩ ጉይታ ነቲ ዓቢ መስዋእቱ ንምዝካር ክሳብ ዝምለስ ነዚ ስርዓት'ዚ ክንቅጽሎ ይግባእ።

ድራር ጉይታ ከንኹበር ከለና ብብዝሒ ካብ ዝጥቀሙሉ ክፍልታት ሓደ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፤

“ኣነ ኻብ ጉይታ እተቐበልክዎ እየ እሞ፡ ንኣኻትኩምውን ዝነገርክዎ፡ ጉይታና የሱስ ቦታ እተታሕዘላ ለይቲ እንጌራ ኣልዕለ፡ኣመሰገኑ ቈረሰ እሞ፡ ውሰዱ ብልዑ፡ እዚ ምእንታኹም እተዋህበ ስጋይ እዩ፤ እዚ ንመዝከርታይ ግበርዎ፡ በለ። ከምኡ ኽእ ድሕሪ ድራር ነታ ጽዋእ ኣልዕለ እሞ፡ እዛ ጽዋእ እዚኣ ብደመይ ሓድሽ ኪዳን እዩ። ብትሰትይዎ መጠን ንመዝከርታይ ግበርዎ፡ በለ። ማለት፡ እዛ እንጌራ እዚኣ ብትበልፅዎ፡ እዛ ጽዋእ እዚኣውን ብትሰትይዎ መጠን፡ ክሳዕ ጉይታ ዚመጽእ፡ ሞቱ ትነግሩ ኢኹም። ስለዚ ኺይተገብእ እዛ እንጌራ እዚኣ ዚበልፅ ወይስ ጽዋእ ጉይታ ዚሰቲ፡ ንሱ ኣብ ናይ ጉይታ ስጋን ደምን እዩ ዚፅግብ፡ግናኽ ሰብ ንርእሱ ይመርምር፡ ከምኡ ኽእ ካብዛ እንጌራ እዚኣ ይብላዕ፡ ካብዛ ጽዋእ እዚኣውን ይሰተ። እቲ ዚበልፅን ዚሰትን ንስጋ ጉይታ እንተ ዘይለለዩ፡ ንርእሱ እዩ ፍርዲ ዚበልፅን ዚሰትን።” (1 ቁረ 11 ፡ 23-29)

ንቤተ ክርስቲያን ዝገልጹ ምሳሌታት

ምሳሌ ማለት ክልተ ናይ ሓባር ባህርያት ዘለዎም ነገራት ዘነጻጽር ስእላዊ ኣዘራርባ እዩ። መንፈሳዊ ሓቅታት ንምግላጽ ዝጥቀሙሉ ባህርያዊ ኣብነታት እዮም። ነዞም ዝስዕቡ ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ንቤተ ክርስቲያን ንምግላጽ ዝጥቀሙሉ ምሳሌታት ኣጽንዑ።

– ኣካል ክርስቶስ፡ 1ቆሮ 12፡12-27፤ ሮሜ 12፡5፤ ኤፌሶን 4፡12,16።

- ጉይታ ርእሱ ዝኾነ አካል ክርስቶስ፡ ኤፌሶን 1:22-23።
- ስድራቤት አምላኽ፡ ከምቲ ኩላትና አወዳትን አዋልድን ጉይታ ዝኾንና፡ 2ቆሮ 6:18።
- አብ ዓለም ዓንዲ ሓቂ፡ 1ጢሞቴዎስ 3:15።
- ወይንን ጨናፍሩን፡ ዮሃ 15:1-11።
- ህንጻ አምላኽ፡ 1ቆሮ 3:9 ከምኡውን ኤፌሶን 2:19-22።
- ህያው ቤተ መቐደስ፡ ኤፌሶን 2:20-21።
- ነፍሲ ወከፍ አባል አብ እምኒ ኩርናዕ ዝተሃንጸ ህያው እምኒ እዩ፡ ክርስቶስ የሱሱ፡ 1ጴጥ 2:9።
- እግዚአብሄር ዝከብረላ ቅድስቲ ቤተ መቐደስ፡ 1ቆሮ 3:16።
- ቅዱስ ህዝቢ፡ 1ጴጥ 2:9።
- ንጉሳዊ ክህነት፡ 1ጴጥ 2:5-9።
- ጨው፡ማቴ 5:13-15።
- ብርሃን፡ማቴ 5:13-15።
- ጥዑም ጨና፡ 2ቆሮ 2:15።
- መርዓት ክርስቶስ፡ ኤፌሶን 5:23-32፤ ራእይ 19:7, 8፤ 21 : 9 ።
- መጓሰ ናይቲ ሓቀኛ ጓሳ የሱስ ክርስቶስ፡ዮሃ 10ን 1ጴጥ 5:1-3ን።
- ቅዱሳን፡ 1ቆሮ 1:2።

ዕጫ ቤተ ክርስቲያን

ቤተ ክርስቲያን አብ መወዳእታ ምስ ጎይታ ክትከውን ክትምንጠል እያ። ዝሞቲ ምእመናን ካብ ሞት ክትንስኡ እዮም፤ ሸዑ እቶም ህያዋን ዝኾኑ ምስኡም ብሓባር አብ ኣየር ተላዲሎም ምስ እግዚአብሄር ክራኽቡ እዮም (1ተሰሎንቄ 4:13-18) ።

አመንቲ ቡቲ ንኣገልግሎቶም ንጉይታ ክፍረዱ እዮም፤ ብኡ መሰረት ድማ ዓለቦም ክረኽቡ እዮም። (1ቆሮ 3:10-15 ከምኡውን 2ቆሮ 5:10) ። ቤተ ክርስቲያን አብ መወዳእታ ምስ ክርስቶስ ናብ ምድሪ ተመለሳ ምስኡ ክትገዝእ እያ (ራእይ ምዕራፍ 19-20) ።

ርእሰ ገምጋም

1. ስነ ቤተ-ክርስቲያን ምግላጽ።

2. ኣብ ቤተ-ክርስቲያን ኣተጽኝዑ ገለ ልሙዳት ኣርእስታት እንታይ እዮም፤

3. ነዘን ዝሰዕሳ ሞቕስታት ተጠቂምኖ ቤተ ክርስቲያን ብኸመይ ከም ዝጀመረት ብሓጺሩ ንገልጽ፡ግብ 2፤ ዮሃ 16፡13፤ 14 ፡ 16-17፤ 16፡26-27፤ ከምኡውን ማቴ 16፡18 ።

4. ኣብዚ ምዕራፍ "ውዳበ ቤተ ክርስቲያን" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ክፍሊ ብምጥቃም፡ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መምርሒታት ውዳበ ቤተ ክርስቲያን ኣጠቓልል።

5. እዘን ዝሰዕሳ ሞቕስታት ብዛዕባ ዕላማ ቤተ ክርስቲያን እንታይ ከም ዝምህራ ብሓጺሩ ኣቕርብ፤

– ግብ 1 ፡ 8

– ኤፌ.3፡10

– ግብ13፡47

– ማቴ 28፡18-20

6. ነዚ መለኮታዊ ተልእኾ ንምፍጻም ዘድሊ ዓቕሚ ንቤተ ክርስቲያን ዝህባ መን እዩ፤ ሮሜ 12፡4-8፤ 1 ቈረንቶስ 1፡7፤ 12-14፤ ኤፌሶን 4፡11-12፤ እብ 2፡3-4፤ ከምኡውን 1 ጴጥሮስ 4፡10-11 ።

7. ስርዓት ጥምቀት ማይ ብዝምልከት ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት መልሱ።

– የሱስ ተጠሚቕ ማለት ኣጠኣት ገይሩ ማለት ድዩ፤ ግለጽ.

– ዕሸላት ክጥመቑ ድዮም ዘለዎም፤ ስለምንታይ ወይስ ስለምንታይ ዘይኩነ፤ ኣደ ቕልዓ ኣብ ምንታይ ዕድመ እዩ ኺጥመቑ ዘለዎ፤

– አየናይ እዩ ዝያዳ መጽሐፍ ቅዱሳዊ፡ ምንጽግ ወይ ምጥላቕ፤

– ሓደ ሰብ ድሕሪ ምልዋዋ ክንደይ ቀልጢፉ ክጥመቅ ይኽእል፤

– ክርስትያናዊ ጥምቀት እንታይ ትርጉም ኣለዎ፤

– ክርስትያናዊ ጥምቀት እንታይ ዓይነት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ረጃሒታት ኣለዎ፤

8. ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ ስርዓተ ድራር ጉይታ ዘተ ተጠቒምና ነዘን ዝስዕባ ሕቶታት መልሱ።
ጉይታ ነዚ ስርዓት እዚ መዓስ እዩ ኣቑምዎ፤

እዚ ስርዓት እዚ ትርጉም ዘለዎ ስለምንታይ እዩ፤

እቲ ኢጋጣሚ እንታይ እዩ ነይሩ፤ የሱስን እቶም ደቀ መዛሙርትን እንታይ እዮም ዘብዕሉ ነይሮም፤

የሱስ ብዛዕባ እዚ ስርዓት እዚ ኣብ ሉቃ 22፡19-21 እንታይ ትእዛዝ ሂቡ፤

ጳውሎስ ብዛዕባ ድራር ጉይታ ዝመሃሮ ኣብ 1ቀሮ 11፡23-29 ኣጠቓልል።

ካብቲ እንጌራን ጽዋእን ብዘይግቡእ መገዲ ምብላዕ እንታይ ማለት እዩ፤

1 ቁረ 11፡26 ድራር ጉይታ ኽንደይ ጊዜ ኽንበዕል ከም ዘሎና እንታይ እዩ ዚምህር፤

9. ነቲ ዝተዋህበ ጥቕስታት ተጠቐምካ ንቤተ ክርስቲያን ንምግላጽ ዝተጠቐመሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌታት ዘርዝር።

– 1ቆሮ 12:12-27፤ ሮሜ 12:5፤ ኤፌሶን 4:12,16።

– ኤፌሶን 1:22-23።

– 2ቆሮ 6:18።

– 1ጢሞቴዎስ 3:15።

– ዮሃ 15:1-11።

– 1ቆሮ 3:9።

– ኤፌሶን 2:20-21።

– 1ጴጥ 2:9።

– 1ቆሮ 3:16።

– 1ጴጥ 2:9።

– 1ጴጥ 2:9።

– ማቴ 5:13-15።

– ማቴ 5:13-15።

– 2ቆሮ 2:15።

– ኤፌሶን 5:23-32 ከምኡውን ራእይ 19:7, 8፤ 21 : 9 ።

– 1ጴጥ 5:1-3።

– 1ቆሮ 1:2።

10. ነዘን ዝሰዕሳ ጥቅስታት ተጠቂምካ ዕጫ ቤተ-ክርስቲያን ግለጽ፡ 1ተሰሎንቄ 4:13-18፤ 1ቆሮ 3:10-15፤ 2 ቁረንዮስ 5:10፤ ከምኡውን ራእይ ምዕራፍ 19-20) ።

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሎ።)

ተወሳኺ መጽናዕታት

1. ንውሸጣዊ፣ ምስፍሕፋሕ፣ ምንዋሕን ድልድልን ምብዛሕ ቤተ ክርስቲያን መትከላት ንምምሃር "Methodology Of Multiplication" ዝብል ኣርእሰቲ ዘለዎ ናይ Harvestime International Network ኮርስ ኣጽንዑ።
2. ንኣወዳድባ ቤተ ክርስቲያን ዝምልከት ተወሳኺ ትምህርቲ ንምርካብ "መትከላት ምሕደራ መጽሐፍ ቅዱስ"ን "ኣገባባት ምልዕዓል"ን ዝብል ኣርእሰቲ ዘለዎም ኮርሳት ሃርሸስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ምጽናዕ።
3. ብዛዕባ ልደትን ምብዛሕን ዕብዮትን ምዕባለን ቀዳመይቲ ቤተ ክርስቲያን ብዝርዝር መጽናዕቲ ንምርካብ ኣብ መጽሐፍ ግብ ዘሎ ናይ ቀውዒ ሕድሪ መጽሐፍ ቅዱስ ኣውታር ኣጽንዑ።

ኩሎም እዞም ጸጋታት ኣብዚ ዝስዕብ መርበብ ሓበሬታ ብነጻ ክትረኽቡዎም ትኽእሉ ኢኹም፡ <http://www.harvestime.org>

ምዕራፍ ሣስርተ

መጽናዕቲ ብዛዕባ መመደኑ ብመን (ኤስካቶሎጂ)

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት፡ መመደኑ ብመን፡ ዘክከምነት

አገልጻ

ኤስካቶሎጂ ናይ መወዳእታ ነገራት መጽናዕቲ እዩ--ኣብ መወዳእታ ዘመን ዝፍጸሙ ፍጻሞታት፡ እታ ቃል ካብታ ናይ ግሪክ ቃል eschaton ዝመጸት ኮይና ንመወዳእታ ወይ ናይ መወዳእታ ነገራት ዘመልከት እያ፡፡ ኣብ ስነ መለኮት፡ ኤስካቶሎጂ ብፍላይ ኣብ መጽናዕቲ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስን ትንቢታዊ ትምህርታት ክርስቶስን ዘተኮረ እዩ--ብቐንዱ እቶም ገና ዘይተፈጸሙ ትንቢታት፡ መጽናዕቲ ምንጣቕን ጸባባን ካልኣይ ምጽኣትን ሸሕ ዓመትን ናይ መወዳእታ ፍርዲን ዘለኣለምነትን ዘጠቓልል እዩ፡፡ ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ዝርከቡ ትንቢታዊ መጻሕፍትን ትንቢታዊ ትምህርቲ ክርስቶስን ዘተኮረ እዩ፡፡

መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ ኣገዳሲ እዩ ምኽንያቱ ትንቢት ዓቢ መጠን ናይቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፍ ይፈጥር፡፡ ኤስካቶሎጂ እውን ብትንቢት ዝተነግሩ ፍጻሜታት ብዝርዝር ክፍጸሙ ክንርኢ ከለና ቅኑዕነት ቃል ኣምላኽ የረጋግጽ፡፡ መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ ንኣመንቲ ኣብ እምነት ጸኒዖም ክጸንሑ ይድርጉም፤ ከመይሲ ምስ ኣምላኽ ዘለዎም ዘለኣለማዊ ዕጫኦም ብዝርዝር ይህብ፡፡

ብዛዕባ መጻኢ ፍጻሞታት ኣብ ቃል ኣምላኽ ዘይተገልጸ ገለ ዝርዝራት ኣሎ እቲ ዝግለጽ ድማ ብናይ ስነ መለኮት ተመራመርቲ ብዘተፈላለዩ መንገዲ ተተርጉሙ ኣሎ፡፡ ትንቢት ብዝምልከት ንኹሉ ዝጋጮ ርእይቶታት ምርዳእ ኣየድልን እዩ፡፡ መብዛሕትኦ እዚ ትርጉማት እዚ ኣብቲ እተወሰነ ትንቢታዊ ፍጻሞታት ዚፍጸሙልኦ ልክዕ ግዜ ወይ ፍሉይ ዝርዝራት ናይዚ ፍጻሞታት እዚ ዘተኮረ እዩ፡፡

ንመሰረታት እምነት ክርስትና ኣገዳሲ ዝኾነ ነገር መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ መጻኢ እንታይ ክኸውን እዩ ዝብል ሓፈሻዊ ምርዳእ እዩ፡፡ ገለ ጉዳያት ኤስካቶሎጂ ዝተሓላለኹ እኳ እንተመሰሉ፡ እቲ ናይ መወዳእታ መደምደምታ ግን ክርስቶስ ንዘልኣለም ክነግስ እዩ ኣመንቲ ድማ ንዘለኣለም ምስኡ ክኾኑ እዮም፡፡ እዚ ዝስዕበ ዝርዝር ኣገደስቲ ፍጻሞታት መጽናዕትታት ኤስካቶሎጂ ብዝርዝር ይገልጽ፡፡

ምንጣቕ ዝብል ጽሑፍ ኣሎ፡፡

"ምንጣቕ" ዝብል ቃል ንናይ ላቲን ቃል ዘመልከት ኮይኑ "ምትሓዝ" ማለት እዩ፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ "ምንጣቕ" ዝብል ቃል ኣይጥቀምን እዩ፤ እንተኾነ ግን ኣመንቲ የሱስ ኣብ ቅጽበት ምስኡ ክኾኑ ዝውሰዱሉ ግዜ ብንጽር ይዛረብ፡፡

ጉይታ ንኣመንቲ ናብ ምድሪ ከም ዝምለስ መጽሐፍ ቅዱስ ይምህር፡፡ የሱስ ንሰዓብቲ ከምዚ ኢሉ ቃል ኣተወሎም፤

"ኣብ ቤት ኣቦይ ብዘኸ ማሕደር ኣሎ፡፡ እቲ እንተ ዘይህሉሉ ምበልኩኹም ነይረ፡፡ ሰፍራ ኸዳልወልኩም እኸይድ ኣሎኹቲይደ ሰፍራ ምስ ኣዳሎኹልኩም፡ ኣብቲ ኣካ ዘሎኹም ንሰኻትኩምውን ኣብኡ ምእንቲ ኸትኩኑሉ ተመሊሰ ኸመጽእ እዩ እም ናባይ ክወሰደኩም እዩ፡፡" (ዮሃ 14:2-3)

እዚ ፍጻሞ እዚ ኣብ ዝኾነ እዋን ክፍጸም ይኽእል እዩ፤ በዚ ኸምዚ ድማ ቀረባ ምምላስ የሱስ ክርስቶስ ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡

ሃዋርያ ጳውሎስ ብመንፈስ ቅዱስ ተደራሽ--ብዛዕባ ምምላስ ክርስቶስ ዝርዝር ሓበሬታ ኣቕሪቡ፤

"ግናኹ፡ ኣሕዋተዮ፡ ከምቶም ተሰፋ ዜብሉም ካልኦት ምእንቲ ኺይትሓዝኩ፡ ብዛዕባ እቶም ደቂሶም ዘለዉ ብዘይ ፍልጠት ክትኩኑ ኣይፈቱን እዮ፡፡ማለት፡ የሱስ ከም ዝሞተን ከም ዝዮንሰኡን ኣሚንና እንተ ኼንና፡ ከምኡውን ኣምላኽ ነቶም ብዮሱስ ሰደቀሉ ምስኡ ኺምጽኦም እዮ፡፡ንሕና ኸሳብ ምጽኣት ጉይታ ብህይወትና እንጸንሕ ከኣ ነቶም ዝደቀሱ ኩቶ ኸም

ዘይንቅድሞም፡ እዚ ብቻል ጉይታ ንብላኩም ኣሎና፡ጉይታ ባዕሉ ብናይ ትእዛዝ ጭድርታን ብድምጺ ሊቀ መላእክትን ብመለኸት ኣምላኽን ካብ ሰማይ ኪወርድ እዩ፡ እቶም ብክርስቶስ ዝመቲውን ቅድም ኪትንሱ፡ እዮም። ድሕርዚ ንሕና ብህይወት ጸኒሕና ዘሎና ንምቕባል ጉይታ ኣብ ኣየር ምሳታቶም ሐቢርና ኽለዕል ኢና፡ ከምኡውን ንኣዋሩ ምስ ጉይታ ኽንነብር ኢና፡ደጊም በዘን ቃላት እዚኣተን ንኣድሕድኩም ተጸናንዑ።” (1 ተሰ 4:13-18)

ካብዚ ክፍሊ እዚ ከም እንመሃር፤

- ክርስቶስ ባዕሉ ከምሊስ እዩ (ቁጽሪ 16) ።
- እቶም ምስ ሞቲ ኣመንቲ ዝነበሩ ካብ መቓብር ትንሳኤ ክህሉ እዩ (ቁጽሪ 16) ።
- ምንጣቕ ክህሉ እዩ፤ ማለት "ንሱብ ካብ ሓደ ቦታ ናብ ካልእ ቦታ ናይ ምውሳድ ተግባር" ማለት እዩ። ህያዋን ኣመንቲ ካብ ምድሪ ተወሲዶም ንክርስቶስ ክራኽቡ እዮም (ቁጽሪ 17) ።
- ኣብ መንጎ ኣቐዲሞም ዝሞቲ ኣመንቲ፡ ኣብ ጊዜ ምምላስ ክርስቶስ ዝነበሩ ኣመንቲ፡ ጉይታኦም የሱስ ክርስቶስን ዳግማይ ምርኻብ ክህሉ እዩ (ቁጽሪ 17) ።

ገለ ሰባት ቅድሚ እቲ ጸበባ ተባሂሉ ዝፍለጥ ግዜ ምምንጣል ከም ዝፍጸምን ኣመንቲ ካብዚ ዘሰካሕክሕ ግዜ ኣብ ምድሪ ዝኾነ ይኹን ኪጋጥሞም ከም ዘይግደዱን ይኣምኑ። ካልኣት ድማ እቲ ምምንጣል ኣብ መፋርቕ ናይዚ እዋን ከም ዝኸውን ይኣምኑ። ካልኣት ድማ እቲ ምምንጣል ኣብ መወዳእታ መከራ ከም ዝኸውን ይኣምኑ። እቲ ዝተፈላለዩ ኣረኣእያታት ብዛዕባ ግዜ ምንጣቕ ካብ ዝተፈላለዩ ዝመጽእ እዩ። ትርጉማት ናይቲ ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ዝተዋህበ ትንቢታዊ ሓበሬታ። እቲ ኣዝዩ ኣገዳሲ ዝኾነ ሓቀኛ ኣማኒ ምዃንካን ንሱ ምስ ተመልሰ ምስ የሱስ ክትከደድ ድሉው ከም እትኸውን ምፍላጥ እዩ።

እቲ መከራ

መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ ኣብ ምድሪ ዘጋጠመ ዘሰካሕክሕ ግዜ ይነግር እዚ ድማ ጸበባ ተባሂሉ ይጽዋዕ (ራእይ 7:14 ከምኡውን ማቴ 24:21-22) ። መከራ እውን "መዓልቲ እግዚኣብሄር" ተባሂሉ ይጽዋዕ (ኢሳ 13:5) ፡ እታ "መዓልቲ ቁጥዓ" (ራእይ 6:17) ፡ ከምኡውን "ግዜ ጸበባ ያእቆብ" (ኤር 30:7) ።

መከራ ን42 ኣዋርሕ ወይ 1260 መዓልቲ ክጸንሕ እዩ (ዳን 9:24-27) ። ኣዝዩ ከቢድ እዋን ክኸውን እዩ። ኣብ ዓለም ብታሪኽ ንታሕቲ ብዙሕ ጽንኩር እዋን ነይሩ እዩ፤ እንተኾነ ግን ሰለስተ ነገራት ነቲ መከራ ካብ ኩሉ ካልእ ግዜ ሸግር ክፈልዮ እዩ።

- ቀዳማይ፡ ኣብ መላእ ዓለም እምበር ኣብ ከባቢና ጥራይ ኣይክኸውንን፡ ራእይ 3:10።
- ካልኣይ፡ ሰባት መወዳእታ ዓለም ከም ዝቐረበ ክግንዘቡ እዮም፡ ራእይ 6:16።
- ሳልሳይ፡ ብርታዕ ናይቲ ሸግር ካብ ዝኾነ እዋን ንላዕሊ ክኸውን እዩ፡ ማቴ 24:4-14።

ኣብ እዋን መከራ ካብ ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ እቶም ኣብ ዓለም ዝተረፉ ተኸታታሊ ፍርዲ ክህሉ እዩ። እዚኣቶም ኣብ ራእይ ምዕራፍ 6፣ 8-9፣ ከምኡውን 16 ከምኡውን ኣብ ማቴ 24:4-14 ተገሊጾም ኣለዉ። ቀንዲ ዕላማታት መከራ ኣብ ልዕሊ እኩያት ሰባትን ኣህዛብን ፍርዲ ምፍሳስ እዩ (ራእይ 3:10፤ 6:15-17፤ 11:18፤ 14:10፤ 16:1፤ 19:1-2) ከምኡ'ውን ን... ህዝቢ እስራኤል ናብ...

ንመሲሖም ይቐበሉ (ዘዳ 4:27-31፤ ኤር 30:7፤ ዳን 12:1፤ ራእይ 7:1-8) ።

እቲ ጸበባ ብቐጽበት ቅድሚ ካልኣይ ምጽኣት ክርስቶስን ሸሕ ዓመትን ክቐድም እዩ (ማቴ 24:15-31 ከምኡውን ራእይ 19:11-21) ።

ካልኣይ ምጽኣትን ሸሕ ዓመትን።

ድሕሪ ጸበባ የሱስ ናብ ምድሪ ክምለስ እዩ (ካልኣይ ምጽኣቱ) ፡ ንጸላኢ ክሰዕር፡ ንምድሪ ብጽድቂ ክገዝእ እዩ (ዘካ 14:9፤ ዳን 7:14) ። ሸሕ ዓመት ነቲ የሱስ ኣብ ምድሪ ዝነበረ ናይ ሸሕ ዓመት ንግስነት እዩ ዜመልክት። ከተማ ኢየሩሳሌም ማእከል መንግስቲ ክትከውን እያ (ኢሳ 2:3) የሱስ ዝገዝአላን ዝግሰላን (ዳን 7:14) ።

ገለ ካብቲ ናይ ሸሕ ዓመት ንግስነት የሱስ ዝገልጽ ባህርያት እነሆ፤

- ውግእ ይውገድ፡ ኢሳ 2:4።

- ህላው አምላክ ክብረቱ እዩ፡ ሀዘቅኤል 37:24-28።
- ሰባት ምስ አምላክ ውልቃዊ ዝምድና ክህልዎም እዩ፡ ኤር 32:31-33።
- መንፈስ ቅዱስ ክብረቱ እዩ፡ ዮሴል 2:28-29።
- አመንቲ ብመንፈስ ክምሃሩ እዮም፡ኢሳ 11:9፤ ኤር 31:34።
- ጽድቂ ክነግስ እዩ፡ኢሳ 11:3-5።
- ሰላም ክህሉ እዩ፡ኢሳ 35:10፤ 65:25።
- ዓቢይ ሓገስ ክህሉ እዩ፡ኢሳ 35:10፤ 51 : 11፤ 65 : 18-19 ።
- ፍትሒ ክህሉ እዩ፡ኢሳ 65:20-23፤ ዘካ 14:17-19።
- ኣብ ምድሪ ዘሎ መርገም ተገላቢጡ ኣሎ፡ኢሳ 11:6-8።
- ኣፍራይነት ክውሰኽ እዩ፡ኢሳ 35:1-2፤ ኣሞጽ 9 : 13።
- ኣብ ዓለም እንሰሳታት ለውጢ ክመጽእ እዩ፡ኢሳ 65:25፤ 11 : 6-8 ።

እዚ እዋን እዚ ሰይጣን ሓራ ወጺኡ ኣንጻር አምላክ ናይ መወዳእታ ናዕቢ ምስ ዘካይድ እዩ ዝውዳእ (ራእይ 20:7- 9) ። እቲ ዘሕዝን ግን ዋላ ድሕሪ 1000 ዓመት ንግስነት አምላክ ገለ ሰባት ብግልጹ ንአምላክ ክቃወሙን ክዕመጹን እዮም (ዘካ 14:17-19) ። እግዚአብሄር ካብ ሰማይ ሓዊ ልኢኹ ንኹሉ ተጽብኦ ከብቅዕ እዩ። ሰይጣን ንዘለአለም ናብ ቀላይ ሓዊ ክድርበ እዩ (ራእይ 20:10) ኣብ ልዕሊ ሰይጣን፡ ኢጋንንቲ፡ ሓጢአት፡ እኩያት ሓይልታት ዓለምን ሞትን ናይ መወዳእታ ዓወት ክህሉ እዩ (ራእይ 20) ።

ምስዚ እዋን ዝተኣሳሰሩ ፍጻሎታት ጽማቕ እንሆ፤

- ምምላስ ክርስቶስ፡ ራእ 19:11-18።
- ሰይጣን ን1000 ዓመት ካብ ስራሕ ተኣሲሩ፡ ራእይ 20:2-3።
- ሓዳር ገንሸል፡ ራእይ 19:7-10።
- ውግእ ኣርማጌዶን፡ ራእይ 14:14-21፤ 16 : 16 ።
- ዓቢ ምንቅጥቃጥ ምድሪ፡ ራእይ 16:18።
- ፍርዲ ኣህዛብ፡ ማቴ 25:31-46።
- ጸረ ክርስቶስን ሓሳዊ ነብይን ናብ ቀላይ ሓዊ ዝተደርበዩ፡ ራእይ 19:20-21።
- የሱስ ሸሕ ዓመት መንግስቱ ይምሰርት፡ ራእይ 20:1-6።
- ሰይጣን ንመወዳእታ ግዜ ተፈቲሑ፡ ራእይ 20:7-9።
- ናይ መወዳእታ ናዕቢ ኣሎ፡ ራእይ 20:7-9።
- ሰይጣን ናብ ቀላይ ሓዊ ተደርብዩ ኣሎ፡ ራእይ 20:10።

ንምንጣቕን ካልኣይ ምጽኣትን የሱስ ክርስቶስ ዘንጻጽር ጽማቕ ጽሑፍ እንሆ፤

	ንምንጣቕ	ካልኣይ ምጽኣት
ግዜ	ኣብ ዝኾነ እዋን ከጋጥም ይኸእል1ይ ዮሃ 2:28፤ 3:2	ሓፈሻዊ ምልክታት ይቕድሞ። ማቴ 24:33
ናይ አመንቲ ተሳትፎ	የሱስ ንአመንቲ ይምለስ።1 ተሰሎንቄ 4	የሱስ ምስ አመንቲ ይምለስ።ራእይ 19:8,14
ዕላማ	የሱስ ንአመንቲ ሒዙ ምስአም ናብ መንግስተ ሰማይ ይምለስ። 1ይ ተሰሎንቄ 4:17፤ ዮሃ 14:3	የሱስ ንጸላኢ ሰሂሩ መንግስቱ ኣብ ምድሪ የጽንዕ። ዘካ 14:1-3፤ ራእይ 19:15-16

ናይ መወዳእታ ፍርድን ዘለኣለማትን

ኩሎም ዝተፈጥሩ ፍጡራት ብኣምላኽ ክፍረዱ እዮም። እዚ ግዜ ናይ መወዳእታ ፍርድ ተባሂሉ ይፍለጥ። ንዝርዝር ትምህርቲ ብዛዕባ ዘለኣለማዊ ፍርድ ንምርካብ፡ ኣብ <http://www.harvestime.org> ዝርከብ "መሰረታት እምነት" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ናይ ሃርቨስታይም ኣህጉራዊ መርበብ ኮርስ ምዕራፍ ዓሰርተ ርክ። ፍርድ ኣብ ቃል ኣምላኽ ተመርኩሱ ክግበር እዩ ውጽኢቱ ድማ ንኹሉ ወዲ ሰብ ኣብ ክልተ ክፈላልዮ እዩ፤

ዘይኣመንቲ፦ እቶም ዘይኣመንቲ ኩይኖም ዝሞቱ ፍርድ ኺገጥሞም እዩ ዚትንሰኡ። ካብ ሓጢአት ስለ ዘይተነሰሩን ንየሱስ ከም መድሓኒ ስለ ዘይተቐበሉን፡ ኣብ ሲኦል ንዘለኣለም ክፍረዱ እዮም (ራእይ 20:12-15) ።

መጽሐፍ ቅዱስ ሲኦል ኣብ መጀመርታ ንዕኡ ከም እተዳለወት ይምህር ሰይጣንን ኣጋንንቲን (ማቴ 25:41፤ ራእይ 20:10) ፡ ሲኦል ግን መዕለቢ ናይቶም ንክርሱቶስ ከም መድሓኒ ዝነጽጉ እውን እያ (ማቴ 13:41,50፤ ራእይ 20:11-15፤ 21:8) ። ሲኦል ሓዊን ብኸያትን ምሕቃም ኣሰናንን ኣብ ዘለዎ ሕልናዊ ስቓይ እዩ (ማቴ 13:50) ፡ ሞት የለን እቲ ሓዊ እውን ኣይጠፍእን እዩ (ማር 9:48) ፡ ናይ ሓውን ዲንን ቦታ ድማ እዩ (ራእይ 14:10) ። ሲኦል ዘለኣለማዊ እዩ (ራእይ 14:11) ። ካልኣይ ሞት ይበሃል (ራእይ 20:14) ነቶም ኣሰማቶም ኣብ መጽሐፍ ህይወት ዘይተጻሕፈ (ራእይ 20:15) ዝተሓዘኦ እዩ።

ሓቀኛታት ኣመንቲ፦ ሓቀኛታት ኣመንቲ ብግብርም እዮም ዝፍረዱ እምበር ዘለኣለማዊ ዕጫኦም ንምውሳን ኣይኮኑን (ሮሜ 8:1፤ ዮሃ 5:24፤ 2ቆሮ 5:10) ። እቶም ካብ ሓጢአት ዝተነሰሩን ንየሱስ ከም መድሓኒ ዝተቐበልዎን ንዘለኣለም ኣብ ሰማይ ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሄር ከሕልፉ እዮም (ራእይ 21) ።

ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ዝተጠቐሱ ሓሙሽተ ፍሉያት ዓሰቢ ኣለዉ፡ "ኣኽሊላት" ተባሂሎም ይጽውዑ፤

- ነቶም ሰባት ናብ ክርስቶስ ዝሰዓሩ ናይ ሓጎስ ኣኽሊል፡ 1 ተሰሎንቄ 2:19።
- ነቶም ስጋ ዝሰዓሩ ዘይበላሾ ኣኽሊል፡ 1ቆሮ 9:25።
- ነቶም ፈተናታት ብዓወት ዝተጸወሩ ኣኽሊል ህይወት፡ ያእቆብ 1:12።
- ኣኽሊል ጽድቂ ነቶም ዘፍቀሩን ምግላጹ ዝጽበዩን፡ 2ጢሞቴዎስ 4:8።
- ንመገስ ኣምላኽ ንምምጋብን ንምግልጋልን ዝኸውን ኣኽሊል ክብሪ፡ 1ጴጥ 5:4።

እቲ ዝዓበዩ ዓሰቢ ብርግጽ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ዘለኣለማዊ ህይወት ክኸውን እዩ።

መንግስተ ሰማይ ከምቲ የሱስ ብተደጋጋሚ "ካብ ሰማይ" መጺኡ ዝብሎ ናይ ብሓቂ ቦታ እዩ (ዮሃ 6:41, 52) ፡ ድሕሪ ትንሳኤኡ ናብ ሰማይ ዓረገ፤ ሓዲ መዓልቲ ድማ ካብ ሰማይ ክምለስ እዩ (ግብ 1:11፤ 1ተሰ 4:16) ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ኣብ መንግስተ ሰማይ ንኣመንቲ ቦታ የዳሉ ኣሎ (ዮሃ 14:3) ።

ኣብ ሰማይ ኣመንቲ ዝተንሰኦ ኣካላት ክህልዎም እዩ (ሮሜ 8:17) ሓጢአትን ሕማምን ሓዘንን ድማ ኣይክህሉን እዩ። ድሕሪ ደጊም ሞት፡ ብኸያት፡ ቃንዛ ኣይክህሉን እዩ (ራእይ 21:4) ። ንዘለኣለም ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ክንህሉ ኢና (ራእይ 22:3-5) ።

ትንቢታዊ መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስ

ሃርቨስታይም ኢንተርናሽናል ኔትወርክ ሌጋሲ ባይብል ኣውትላይንስ ንኹሎም ትንቢታዊ መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስ መዘኻኸሪታት ይህቡ። እዞም ኣውታር እዚኣቶም ብዛዕባ ኤስካቶሎጂ ዝያዳ ንኽትመሃር ከኽእሉኻ እዮም። መጻሕፍቲ ዳንኤልን ራእይ ዮሃንስን ብፍላይ ምስ ኤስካቶሎጂ ዝዛመዱ ኮይነን፡ ንእዘን መጻሕፍቲ እዚኣተን ዝምልከት ኣውታር ድማ ሓተታታት ዘጠቓልል እዩ። ዝነን ክልተ መጻሕፍቲ ኣጽናዕዎን፡ ብዛዕባ ኤስካቶሎጂ ዘለካ ፍልጠት ንምስፋሕ።

እዚ ዝሰዕበ ጽማቕ ናይ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስ እዩ። ኩሎም ናይዞም መጻሕፍቲ ኣውታር ኣብ ብሉይ ኪዳን ሕድሪ መጽሐፍ ቅዱስ ኣውታር ኣሎ ብዘይካ መጽሐፍ ራእይ ዮሃንስ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ሕድሪ መጽሐፍ ቅዱስ ኣውታር ክትረኽቡዎ ኢኹም። ኩሉ መጽናዕትታት ብነጻ ኣብዚ ዝሰዕበ መርበብ ሓበሬታ ይርከብ፡ <http://www.harvestime.org>

ኢሳይ ብሰንኪ ኣብ ልዕሊ ኣምላኽ ዝገበርዎ ሓጢአት ፍርድ ኣብ ልዕሊ ይሁዳ ከም ዝመጽእ የጠንቅቅ።

ኤር፡- አብቲ ድሒሩ ዝበረ ውድቀትን ውድቀትን ይሁዳ ዝተጸሐፈ እዩ። ብዛዕባ ዝመጽእ ፍርዲ ነገሩ ንነቡካድነጻር ኢድካ ክትህብ ተማሕጸን።

ደጉዓ፡- ኤር ብዛዕባ ምጥፋእ ኢየሩሳሌም ብባቢሎን ዝሃዐ መልቀሰ (መግለጺ ሓዘን) ።

ሀዘቅኤል፡- መጀመርታ ብዛዕባ ውድቀት የሩሳሌም የጠንቅቅ፡ ድሕሪኡ ኸኣ ኣብ መጻኢ ኸም እትሕደስ ይትንበ እዩ።

ዳንኤል፡- ነብዩ ዳንኤል ኣብቲ ናይ መጀመርታ ከበባ ይሁዳ ተቃሒዙ ናብ ባቢሎን ተወሲዱ እዩ። እዛ መጽሓፍ እዚኣ ትንቢት መጽሓፍ ቅዱስ ኣብ ምርዳእ ኣገዳሲ ዝኾነ ታሪኻውን ትንቢታውን ትምህርቲ ትህብ።

ሆሴኡ፡- ቴማ እዛ መጽሓፍ እዚኣ፡ እስራኤል ዘይእሙንነቶም፡ መቐጻዕቶምን ብኣምላኽ እተመልሶምን እዩ።

ዮኤል፡- ብዛዕባ እቲ ንመጻኢ ፍርዲ ዘጸልለ መዓት ይነግር።

ኣሞጽ፡- ሰጋዊ ብልጽግና ኣብ ዝረኣየሉ እዋን ግን ከኣ ስነ-ምግባራዊ ምብሰባስ ኣብ ዝነበረሉ እዋን፡ ኣሞጽ ንእስራኤልን ኣብ ከባቢኡም ንዝርከቡ ኣህዛብን ብዛዕባ ሓጢአቶም ኣምላኽ ኣብ መጻኢ ኸም ዚህገም ኣጠንቀቐ።

ኦብድያ፡- ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ እቲ ካብ ምዑት ባሕሪ ንደቡብ ዚርከብ እኩይ ህዝቢ ዝሃዐ ፍርዲ።

ዮናስ፡- ኣብታ ርእሰ ከተማ ግዝኣት ኣሶር ዝኾነት ነዌ ንሱኣ ዝሰበኽ ነቢይ ዮናስ ዝገልጽ ዛንታ። እታ መጽሓፍ ንኣህዛብ ዘለዎ ፍቕርን መደብ ንሱኣን እግዚኣብሄር ትገልጽ።

ሚኪያሴ፡- ካልእ ትንቢት ኣንጻር ሓጢአት እስራኤል እዩ። እቲ ፍጻመ ቅድሚ ምፍጻሙ 700 ዓመት ቅድሚ ምውላዱ የሱስ ዝተወልደሉ ቦታ ይትንበ።

ናሆም፡- ብዛዕባ እቲ ቅድሚ 150 ዓመት ኣቢሉ ብሰብከት ዮናስ ዝደሓነት ነዌ ዚመጽእ ዝነበረ ጥፍኣት ይነግር።

ኣንባቆም፡- ኣምላኽ ንሓደ ሓዋእ ህዝቢ ብዝያዳ ሓጢአት ዘለዎ ህዝቢ ንምቐጻዕ ዝሓንጸመ መደብ ይገልጽ። "ጸድቃን ብእምነት ከም ዝነበሩ" ይምህር።

ጸፎንያሴ፡- ፍርድን ምሕዳስን ይሁዳ።

ሃጌ፡- ኣይሁድ ብሰንኪ ተቃውሞ ጸላኢ ድሕሪ ናይ 15 ዓመት ምድንጓይ ነቲ ቤተ መቐደስ ዳግማይ ክሃንጽዎ ይላቦ።

ዘኾ፡- ቤተ መቐደስ ንምፍጻምን መንፈሳዊ ተወፋይነት ንምሕዳስን ዝያዳ ምልዕዓል፡ ቀዳማይን ካልኣይን ምጽኣት ክርስቶስ ይትንበ።

ሚልክያሴ፡- ህዝቢ ኣምላኽ ካብ ሰደት ምስ ተመልሱ ዝተጸሐፈት ዕላማ እዛ መጽሓፍ እዚኣ፡ ልቢ ኣይሁድ ቅኑዕ ከም ዝነበረን ኣብ ህይወቶም ንኣምላኽ ቀዳምነት ከም ዝሕዝዎን ንምርግጋጽ እዩ።

ራእይ፡- ምግላጽ ናይ መወዳእታ ዘመን ፍጻሚታት።

ትንቢታዊ ትምህርቲ ክርስቶስ

ትንቢታዊ ትምህርቲ የሱስ ነዚ ዝሰዕበ ኣውታር ተጠቂምካ ብኣርእስቲ ዝተሰርዐ ኣጽንዕ።

ካልኣይ ምጽኣት የሱስ ክርስቶስ፤

ማቴ 24፡6-47፤ 25፡1-13፤ 26፡64

ማር 2፡20፤ 8፡38፤ 13፡7-36፤ 14፡62

ኢየሩሳሌም፤

ማቴ 5፡34,35፤ 23፡37-39፤ 24 ፡ 2

ማር 13፡2

ሉቃ 13:34-35፤ 19:42-44፤ 21:20-24፤ 23:28-31

ዮሀ 4:21

አይሁድ፤

ማቴ 8:11,12፤ 10:6፤ 11 : 16-19፤ 15:24,26፤ 21:31,32፤ 22 : 2-7

ማር 7:27

ሉቃ 7:31-35፤ 21 : 24፤ 22:67,68

ዮሀ 4:22፤ 7:19,21፤ 8:37-47,49፤ 9:41፤ 10:26,32፤ 18:20,36

ጸሐፊትን ፈሪሳውያንን ሰዱቃውያንን፤

ማቴ 12:34፤ 15:7-9,14፤ 16:6፤ 23:2-7,13-15,25-27,29-36 **ዝብል ጽሑፍ አለ።**

ማር 7:6፤ 8:15፤ 12:38-40

ሉቃ 11:39,40-44,46-52፤ 12 : 1፤ 20:46,47

ዮሀ 5:42

አህዛብ፤

ማቴ 8:11፤ 21 : 43፤ 22:8-10፤ 24 : 14፤ 28 : 19

ማር 13:10፤ 16 : 15

ሉቃ 13:29፤ 24:46,47

ዮሀ 10:16

ናይ ሓሴት ነቢያትን ናይ ሓሴት ትምህርትን፤

ማቴ 7:15-18,20፤ 24:4,5,11,23,24,26

ማር 13:5,6,21,22

ሉቃ 6:39,43,44፤ 17:1,2,22,23፤ 21 : 8

ዮሀ 10:1,8

ርእሰ ገምጋም

1. ኤስካቶሎጂ ምግላጽ።

2. መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ አገዳሲ ዝኾነ ሰለምንታይ እዩ፤

3. መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ እንታይ የጠቓልል፤

4. ንመብዛሕትኡ እተፈላለዩ ትርጉማት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት ዚኸውን እንታይ እዩ፤

5. ብዛዕባ ምንጣቕ ዝተማሃርኩኦ ኣጠቓልል።

6. ብዛዕባ ግዜ ምንጣቕ ዝተማሃርኩኦ ኣጠቓልል።

7. ብዛዕባ መከራ ዝተማሃርኩኦ ብሓጺሩ ኣስምር።

8. ብዛዕባ ካልኣይ ምጽኣትን ሽሕ ዓመትን ዝተማሃርኩኦ ኣጠቓልል።

9. ብዛዕባ ናይ መወዳእታ ፍርድን ዘለኣለምነትን ዝተማሃርኩኦ ኣጠቓልል።

10. አየኖት ክልተ መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስ እየም ብፍላይ ምስ ኤስካፑሎጂ ዚዛመዱ፤

11. መጽናዕትኻ ኤስካፑሎጂ ንምስጓም ኣብ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ ዝርዝር ኣበይ ክትረክብ ኢኻ፤

12. ከም ዝስዕቡ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ ሓጺር መግለጺ ጽሓፍ።

ኢሳ፤

ኤር፤

ደጉዓ፤

ሀዝቅኤል፤

ዳንኤል፤

ሆሴእ፤

ዮኤል፤

ኣሞጽ፤

አብድሮ፤

ዮናስ፤

ሚክያስ፤

ናሆም፤

አንባቆም፤

ጸፎንያስ፤

ሃን፤

ዘካ፤

ሚልክያስ፤

13. አብ ትሕቲ "ትንቢታዊ ትምህርቲ ክርስቶስ" ዝተዘርዘሩ ንኡሳን ኣርእስታትን መወከሲታትን ተጠቂምኩ፤ ብዛዕባ እዞም ዝስዕቡ የሱስ ዝመሃሮም ኣርእስታት ዝተማሃርኩም ብሓጺሩ ኣቕርቦም።

ካልኦይ ምጽኣት የሱስ ክርስቶስ፤ _____

ኢየሩሳሌም፤

አይሁድ፤

ጸሐፍትን ፈሪሳውያንን ሰዱቃውያንን፤ _____

አህዛብ፤

ናይ ሓሶት ነብያትን ናይ ሓሶት ትምህርትን፤ _____

(መልሲ ፈተናታት ኣብ መደምደምታ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ናይዚ መምርሒ ተዋሂቡ ኣሉ።)

ተወሳኺ መጽናዕትታት

1. ኣብ ግዜ ቀውዒ ሕድሪ መጽሐፍ ቅዱስ ተኸታታሊ ጽሑፍን ሓተታታት መጽሐፍቲ ዳንኤልን ራእይን ብነጻ ኣብ <http://www.harvestime.org> ኣጽንዑ
2. ኣብ ምዕራፍ 8-10 ናይቲ "መሰረታት እምነት" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ናይ ቀውዒ ትምህርቲ ብዛዕባ ትንሳኤን ዘለዓለማዊ ፍርድን ዝያዳ ኣጽንዑ ኣብ <http://www.harvestime.org> ብነጻ ይርከቡ።
3. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት ንምጽናዕ ከም ዝሰዕቡ መምርሒታት ተጠቐሙ፤
 - ትንቢት “ብመንፈስ” ፡ ብባህርያዊ ኣተሓሳስባኻ ኣጽንዕዎ፡ ምክንያቱ "... እቲ ስጋዊ ሰብ ነቲ ናይ መንፈስ ኣምላኽ ነገር ኣይቅበሉን እዩ፡ ንሱ ንዕኡ ዕሽነት እዩ፡ ንሱውን ብመንፈስ ስለ ዚፍለጥ፡ ኪፈልጦ ኣይክእልን እዩ።" (1ቆሮ 2:14) ።
 - ትንቢት ብዘይ ለውጢ፡ ምወሳኽ፡ ወይ ግምታት ከም ዝተጸሕፈ ክርዳእ ከም ዝኽእል ተቐብል። እግዚኣብሔር ትንቢት ዝሃበ ብዛዕባ መጻኢ ፍጻሜታት ክትፈልጥ ስለ ዝደልየኻ እዩ፡ ስለዚ ክትርድኦ ትኽእል ኢኻ ብዝብል ኣተሓሳስባ ጀምር። ዘይርድኦኻ ነገራት እንተሃልዩ ተስፋ ቆሪጽኻ ኣቋርጽ። ንመጻኢ ንክትሓስበሉ ሕቶታትኻ መዝጊብኻ መጽናዕትኻ ቀጽል።
 - እቲ ጽሑፍ ብንጹር ካልእ ዘመልከት እንተዘይኮይኑ ቃል ብቻሉ ትርጉማት ናብ ምሳልያዊ ትርጉማት ኣይትቐይሩ።
 - ንቢይ መልእኽቲ ኣምላኽ ዝመዝገበሉ ግዜን ኩነታትን ኣብ ኣእምሮኻ ምሓዝ። ብዛዕባ ታሪኻዊ ድሕረ ባይታ ብዘይ ምፍላጥ፡ መግለጺታት ናይቲ እዋን ፍሉይ ወይ ንምርዳእ ኣጸጋሚ ኺመስል ይኽእል እዩ።
 - ሓደ ሓደ ግዜ ነብያት ንመጻኢ ፍጻሜታት ቀጻልን ተኸታተልን ከም ዝኾኑ ጌሮም ከም ዝገልጽዎ ኣይትረስዑ፤ ብሓቂ ግን ኣብ መንጎ ኣሸሓት ዓመታት ክህሉ ይኽእል እዩ። እዚ “ሕጊ ትንቢታዊ ኣረኣእያ” ተባሂሉ ይጽዋዕ፤ እዚ ማለት ድማ ትንቢት ብዝተፈላለየ ደረጃታት ክፍጸም ይኽእል እዩ። መልሲ ናይዞም ሕቶታት ድለዩ፤
 - እቲ ትንቢት ተፈጺሙ ድዩ ወይስ ገና ኣይተፈጸመን?
 - እቲ ትንቢት ኣብ መልሲ ህዝብታት ዝተመሰረተ ቅድመ ኩነት ዘለዎ ድዩ ወይስ ቅድመ ኩነት ዘይብሉ?
 - እቲ ትንቢት ቅጽበታዊ ፍጻሜ ኣለዎ ድዩ፤ መጻኢ ፍጻሜ ኣለዎ፤ ወይስ ቀረባን መጻኢን?
 - “ሕጊ ድርብ መወከሲ” ኣብ ኣእምሮኻ ምሓዝ። ኣብ ገሊኡ ክፍልታት ክልተ ፍሉያት ትርጉማት ተጠቒሶም ኣለዉ። ንኣብነት ኣብ ራእይ 4፡1 ዮሃ ራእይ ክወሃቦ ብመንፈስ ናብ ሰማይ ተሰቒሉ ኣሎ። ኣብዚ ጥቕሲ ዘሎ ድርብ መወከሲ ንቤተ ክርስቲያን ምምንጣል ዘመልከት እዩ።
 - ንክፋላት ኣብ ውሽጢ ዓውዶም ኣጽንዑ፤ ብዙሕ ግዜ እቲ ጽሑፍ ባዕሉ ንሓደ ትንቢታዊ ትርጉም ስለ ዝህቦ
 - ራእይ ወይ ምግላጽ። ኣብነት ራእይ 1፡12-13 ኮይኑ ኣብ 1፡20 ተገሊጹ ኣሎ። ከምኡውን ነፍሲ ወከፍ ክፍሊ ኣብ ውሽጢ ዓውዲ ምሉእ ምግላጽ ቃል ኣምላኽ ኣጽንዕዎ። ዝኾነ ትንቢት ናይ ብሕቲ ትርጉም ከምዘይኮነ ኣይትረስዑ (2ጴጥ 1፡20) ፡ ማለት ካብ ምሉእ ምግላጽ ቃል ኣምላኽ ተፈልዩ ክትርጎም የብሉን።
 - "እቲ ናይ ኣምላኽ ሰብ ፍጹምን ንኹሉ ሰናይ ግብሪ ተዳልዩን ፍጹም ምእንቲ ክኸውን፡ ኩሉ ጽሑፍ ብመንፈስ ኣምላኽ ከም እተዋህበ፡ ንትምህርቲ፡ ንመግናሕ፡ ንመእረምታ፡ ንመምሃሪ ጽድቂ ይጠቅም" (2ጢሞቴዎስ 3) ፡16-17) ዝብል ጽሑፍ ኣሎ። "ኩሉ ቅዱሳት ጽሑፋት" ነቶም ዝኸበዱ ክፋላት የጠቓልል፤ ከም ፕሮፌሰር ዝበሃል ምዃኑ ይፍለጥ።
 - የሱስ ክርስቶስ ኣብ ኩሉ ትንቢት ማእከላይ ምዃኑ ተረድኡ (ራእይ 19፡10 ከምኡውን ሉቃ 24፡27) ።
 - ብዙሕ ትንቢት ምሳልያዊ ምዃኑ ኣስተውዕል። ገለ ምሳሌታት ከም ኣብ ራእይ 1፡20፤ 4፡5፤ ከምኡውን 5፡8። ካልኣት ምሳሌታት ከም ኣብ ራእይ 2፡7ን 4፡7ን ዝተጠቐሙ፡ ብትንቢታት ብሉይ ኪዳን ክርድኡ ይኽእሉ። ካልኣት ምልክታት ኣይተገልጹን-ከም ራእይ 2፡17።
4. ከም ዝሰዕቡ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ ንመጽሐፍ ቅዱስ ሕድሪ ቀውዒ ተጠቒምኻ ኣጽንዖም

አብ <http://www.harvestime.org> ብነጻ ክትረኽብዎ ትኽእሉ ኢኹም።

- _____ ኢሳያስ እዩ።
- _____ ኤር እዩ።
- _____ መልቀስ ቃላት
- _____ ሀዘቅኤል
- _____ ዳንኤል
- _____ ሆሴእ
- _____ ዮኤል
- _____ አሞጽ
- _____ ኦብድያ
- _____ ዮናስ
- _____ ሚክያስ
- _____ ናሆም
- _____ አንባቆም
- _____ ጸፎንያስ እዩ።
- _____ ሃጌ
- _____ ዘካ እዩ።
- _____ ሚልክያስ እዩ።
- _____ ራእይ ዮሃ

ድሕረ ጽሑፍ

መጽሐፍ ቅዱስ ካብ መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ፡ ኣምላኽ ንዓለም ዘለዎ ፍሉይ ዕላማ ይገልጽ እዩ። እቲ ዕላማ እቲ ቀደም ምስጢር ተባሂሉ ዝጽዋዕ ዝከበረ ኣብ መጽሐፍ ኤፌሶን ተገሊጹ ኣሎ፤

“ከምቲ ብእኡ ዝመደቦ ሰምረቲ፡ ነቲ ምስጢር ፍቓዱ እናኣፍለጠና፡ ነቲ ናይ ምልኣት ዘመናት መጋቢቲ፡ ኣብ ሰማይ ዘሉን ኣብ ምድሪ ዘሉን፡ ኣብ ክርስቶስ ምእንቲ ኺዋቕላልሲ፡ ብኹሉ ጥበብን ብኹሉ ኣእምሮን ነዚ ጸጋኡ ኣባና ኣውሐዞ፤ ንሕና ቐደም ብክርስቶስ ተሰፋ ዝገበርና ንውዳሴ ኽብሩ ምእንቲ ኽንክውን፡ ንሕና ቦቲ ኹሉ ኽምቲ ምኽሪ ፍቓዱ ብኣሳብ ዚገብር ቀደም እተመደብና፡ ነቲ ዕድል ርስቲ ብእኡ ረኽብናዮ።” (ኤፌሶ 1፡9-11)

እቲ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ዘወሃህድ ቲማ ዝኾነ ምስጢር መደብ ኣምላኽ፡ የሱስ ክርስቶስ መድሓኒ ሓዋኣን ደቂ ሰባት ምዃኑ ምግላጽ እዩ። የሱስ ምሉእ ምግላጽ ብሉይ ኪዳን ብኸመይ ኣብኡ ከም ዘማእከለ ገለጸ፤

“ንሱ ድማ፡ እዚ እቲ ምሳኻትኩም ከሎኹ፡ ኣብ ሕጊ መሬት ነብያትን መዝሙራትን ብዘዕባይ እተጸሕፈ ኹሉ ኺፍጸም ይግብኦ እዩ፡ ኢለ ዝነገርኩኹም ቃለይ እዩ፡ በሎም።” (ሉቃ 24፡44)

በዚ መእተዊ እዚ የሱስ ቀጺሉ “...ቅዱሳት ጽሑፋት ምእንቲ ክርድእዎ ርድኢቶም ከፈተሎም” (ሉቃ 24፡45) ። ቅዱሳት ጽሑፋት ንክርድኡ ዘኽእሎም የሱስ ዝሃቦም መፍትሕ ምሉእ ቲማኡ ኣብኡ ዘተኮረ ምዃኑ እዩ፤

“ክርስቶስ ኣሳሪ መክራ ኺጸግብ፡ ብላገሰይቲ መዓልቲውን ካብ ምውታት ኪትንሰእ፡በሰሙ ኽኣ ንሱኣን ሕድገት ኣጠኣትን ካብ የሩሳሌም ጀሚሩ ኣብ ኩሎም ኣህዛብ ኪሰበኽ፡ ጽሑፍ እዩ። በዚ ንሰኻትኩም መስክር ኢኹም።” (ሉቃ 24፡46-48)

ብሉይ ኪዳንን ሓድሽ ኪዳንን ክልቲኦም ታሪኽ የሱስ ይነግሩ እዮም። ብሉይ ኪዳን ንመጻኢኡ የዓልወና ሓድሽ ኪዳን ድማ ብኸመይ ከም ዘጋጠመ ይነግር። በዚ ኽምዚ ምግላጽ የሱስ ክርስቶስ ንብምሉኡ መጽሐፍ ቅዱስ ማእከላይ ቲማ ኮይኑ ምስ ኩሎም ኣብ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮት ዝመሃሩ ዛዕባታት ዝዛመድ እዩ።

ገለ ናይ ዘመንና ናይ ስነ መለኮት ሊቃውንትን ፈላስፋታትን ንኣምላኽ ኣእምሮአዊ ምትእስሳር ዝመሰሎም ይመሰሉ። ንመጽሐፍ ቅዱስ ይፈታተኑን ይነጽጉን፤ ንዘመናዊ ባህሊ ጥራይ ዘይኮነስ፡ ዓለማዊ ትምህርትን መራኽቢ ብዙሃንን እውን ብኣሉታ ዝጸሉ ውልቃዊ እምነታትን ወገናውነትን ይገልጹ። ናይ ሓቂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮት ተመራመርቲ ንቓል ኣምላኽ ተቐቢሎም ከም መለኮታዊ ምግላጽ ይጣበቁ። ብዓለማውያን ምሁራት፡ ብኣሉታዊ ባህላዊ ክብርታት፡ ኣምላኽ ዘይብሉ ትምህርቲ፡ ወይ ብወገናዊ መራኽቢ ብዙሃን ኣይፈርሁን እዮም።

ኣቀኛታት መጽሐፍ ቅዱሳውያን ስነ-መለኮታውያን ምስ ኣምላኽ ልዕለ ባህርያዊ ተመክሮ ኣሕሊፎም እዮም--ኣብን ወድን መንፈስ ቅዱስን--ተመክሮ ዘለዎ ሰብ ድማ ኣብ ምሕረት ናይ ሓደ ክትዕ ጥራይ ዘለዎ ሰብ ፈጺሙ ኣይርከብን እዩ።

መልሴ ንርእሱ-ፈተናታት

መጽሐፍ:

1. ብቐሊሉ ክንገልጽ ከለና ስነ መለኮት ማለት እግዚአብሔር ብዛዕባ ገዛእ ርእሱን ዕላማታቱን መደባቱን እንታይ ከም ዝበለ ንምርካብ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ እዩ።
2. ፓተርሎጂ፡- መጽናዕቲ እግዚአብሔር ኣቦ።
3. ክርስቶሎጂ፡- መጽናዕቲ ወልድ የሱስ ክርስቶስ።
4. ኒውሞቶሎጂ፡ መጽናዕቲ መንፈስ ቅዱስ።
5. መላእኽቲ፡ መጽናዕቲ መላእኽቲ።
6. ኢፓንንቲ፡ መጽናዕቲ ሰይጣንን ኢፓንንትን እዩ።
7. መጽሐፍ ቅዱስ፡ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ።
8. ሃርማርቲኦሎጂ፡ መጽናዕቲ ሓጢአት።
9. ሶተሪዮሎጂ፡ እግዚአብሔር ንሓጢአት ዝገብሮ ምድላው ዝኾነ መጽናዕቲ ድሕነት እዩ።
10. ኤክለሲዮሎጂ፡ መጽናዕቲ ቤተ ክርስቲያን ኣምላኽ።
11. ኤስኮዮሎጂ፡ መጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት፡ መወዳእታ ዘመንን ዘለዓለምነትን እዩ።
12. የሱስ ክርስቶስ ማእከላይ ቲማ መጽሐፍ ቅዱስን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስነ መለኮትን እዩ።
13. ስነ መለኮት ንምጽናዕ ዝሕግዙና ምክንያታት፤
 - ንውልቃዊ መንፈሳዊ ዕብዮትን ምዕባለን።
 - ሓቂ ብምርዳእ ዶክትሪናዊ ጌጋ ከይፍጠር።
 - ንዘይኣመንቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሓቂ ክትገልጸሎም ምእንቲ ከኽእለኩ።
 - ነቲ ዝተማሃርኩዮ ኣብ መንፈሳዊ ምጉግዝካን ኣገልግሎትካን ኣብ ግብሪ ንምውግል።

ምዕራፍ ሓዲ፡ ፓተርሎጂ

1. ፓተርሎጂ ካብ ክልተ ናይ ግሪክ ቃላት ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ "ኣቦ"ን "ቃልን" ማለት እዩ። ብመንጽር ስነ መለኮት ተደሚሮም ኣብ ዋቕሚ ክውዕሉ ከለዉ "መጽናዕቲ ኣቦ" ማለት እዩ።
2. ኣብ ፓተርሎጂ ዝመሃሩ ልሙዳት ዛዕባታት፡ ህላወ ኣምላኽ፡ ሰላሴ ኣምላኽ፡ ባህርያት ኣምላኽ፡ ሰማንት ኣምላኽ፡ ልዑላውነቲ፡ ዕላማታቱን መደባቱን ይርከብዎም።
3. ጽማቕ ትሕዝቶኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ እዞም ዝሰዕቡ መረጋገጺታት ዝተገብረ ዘተ ኣነጻጽር፤
 - ካብ ፍጥረት።
 - ካብ ታሪኽ።
 - ካብ ትውፊት።
 - ካብ ተመኩሮ።
 - ካብ ራእይ ዮሃ።
4. ሰላሴ ኣምላኽ ማለት እቲ ሓዲ ሓቐኛ ኣምላኽ ተገልጸ ማለት እዩ።መ ኣብ ሰለስተ ፍሉያት ስብእናታት ኣቦ ወልድ የሱስ ክርስቶስን መንፈስ ቅዱስን እዩ። ብሕመረት ወይ ብንጥረ ነገር ሓዲ፡ ብመነግብር ሰለስተ እዮም። ሰለስተ ፍሉያት ስብእናታት ዘለዎ ሓዲ ኣምላኽ ኣሎ። እቶም ሰለስተ ኣካላት ሰላሴ ኣምላኽ እግዚአብሔር ኣቦ፡ የሱስ ክርስቶስ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ እዮም።
5. ማቴ 3፡16-17፤ ዮሃ 15፡26፤ 1 ጴጥሮስ 4፡14፤ ሮሜ 8፡2-3፤ 2 ቈረንቶስ 13፡14፤ ኤፌሶን 2፡18፤ ግብ 2፡33።
6. ኣብዚ ምዕራፍ ዝተዘተየሎም ባህርያት ኣምላኽ እዞም ዝሰዕቡ እዮም። እግዚአብሔር፤
 - ዘልኣለማዊ፡ መጀመርታን መወዳእታን ዘይብሉ ትርጉም።

- መንፈሱ፡ ስጋን ደምን ዘይብሉ፡ ብባህርያዊ አዲነቱ ሰብ ዘይርእ እዩ።
- ልዑላዊ፡ ኣብ ኩሉ ኣድማስ ዝግበዩ ሓይሊ።
- ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ፡ ኣብ ኩሉ ቦታ ህልው እዩ።
- ኩሉ ዝፈልጥ፡ ንኹሉ ይፈልጥ እዩ።
- ኩሉ ዝኽእል፡ ንሱ ኩሉ ሓይሊ እዩ።
- ዘይልወጥ፡ እግዚአብሄር ሰብእን፡ ባህርዩ፡ ፅላማኡ፡ መደቡ ኣይቅይርን እዩ።
- ቅዱስ/ጳውሎስ፡ እግዚአብሄር ሓጢአት ዘይብሉ፡ ፍጹም ንጹህ እዩ።
- ፍትሓዊ፡ እግዚአብሄር ብፍርዲ ፍትሓውን ዘይሻራዊን እዩ።
- እሙን፡ እግዚአብሄር ተስፋታቱ ይሕሉን ፍጹም እሙን እዩ።
- ገባሪ ሰናይ፡ እግዚአብሄር ሕያዋይ፡ ሕያዋይ፡ ጽቡቕነ ድማ ይምነ።
- መሓሪ፡ እግዚአብሄር ንሓዋኣን ደቂ ሰባት ቀጻሊ ምሕረት የርኢ።
- ጸጋ፡ እግዚአብሄር ንሓዋኣን ሰብ ዘይግብኦ ጸጋ የርእዮ።
- ፈቃር፡ ኣምላኽ ፍቕሪ እዩ።
- ትዕግስቲ፡ ንሓጢአት ብኡንብኡ ኣይፈርድን፤ ንኹሉም ሰባት ንሱኣ ይጽውዕን ኃጢአቶም ኣሚኖም ናብኡ ክምለሱን ብትዕግስቲ ይጽበዮም።
- ጥበበኛ፡ እግዚአብሄር ዓሚቕ ርድኢትን ንቐሕ ምስትውግልን የርኢ።
- ዘይውዳእ፡ እግዚአብሄር ኣብ ትሕቲ ተፈጥሮኣውን ሰብኣውን ድሩትነት ኣይግዛእን እዩ።

7.

- የሆዋ፡ ጉይታ ማለት እዩ።
- የሆዋ-ራፋ፡ "እቲ ዝፍውስ ጉይታ"።
- የሆዋ-ኒሲ፡ "ጉይታ ሰንደቕ ፅላማና"።
- የሆዋ-ሻሎም፡ "እግዚአብሄር ሰላምና"።
- የሆዋ-ራዕ፡ "እግዚአብሄር ንሳይ"።
- የሆዋ-ጽድክነ፡ "እግዚአብሄር ጽድቅና"።
- የሆዋ-ይረህ፡ "እቲ ዘቐርብ ጉይታ"።
- የሆዋ-ሻማ፡ "እግዚአብሄር ኣብኡ ኣሎ"።
- ኤሎሂም፡ እግዚአብሄር ማለት ኮይኑ ናይ ፈጣሪ ሓይሊ እግዚአብሄር ኣብ ዝተሓበረሉ ቦታ እዩ ዝጥቀም።
- ኣቦ፡ መንፈሳዊ ኣቦ እዩ።
- ኣዶናይ፡ ጉይታ ወይ መምህር ማለት እዩ።
- ኤል፡ እዚ መብዛሕትኡ ግዜ ምስ ካልኣት ቃላት ንኣምላኽ ተደሚሩ እዩ ዚጥቀመሉ።
- ኤል ሻዳይ፡ "ንህዝቡ ዘድልዮም እኹል ዝኾነ ኣምላኽ"።
- ኤሎላም፡ "እቲ ዘለኣለማዊ ኣምላኽ"።
- ኤል ኤልዮን፡ "ልዕሊ ኩሎም ኣማልኽቲ ልዕል ዝበለ ልዑል ኣምላኽ"።

8. እቲ ዝበለጸ ኣበሃህላ ናይቲ ልዑላዊ “ውጥን” ኣምላኽ ኣብ ዌስትሚንስተር ሾርተር ካቴኪዝም ዘሎ ጽማቕ እዩ፡ “ኣዋጁት ኣምላኽ ከምቲ ናይ ፍቓዱ ምኽሪ ናይ ዘለኣለም ፅላማኡ እዩ፡ በዚ ኸኣ፡ ንኹብሩ ኣቐዲሙ ዝሰርጾ እዩ። ዚፍጸም ዘበለ ኹሉ” ኢሉ መለሰሉ።
9. እወ፡ ኣምላኽ መጻኢ ይፈልጥ እዩ፤ እዚ ግን ነቲ ናይ ሰብ ናጻ ድሌት ኣየወግዶን እዩ።
10. ከምቲ ብክርስቶስ የሱስ ጉይታና ዝሓሰበ ዘልኣለማዊ ፅላማ...ከምቲ ኣብ ገዛእ ርእሱ ዝሓሰበ ሰናይ ፍቓዱ፡ ምስጢር ፍቓዱ ኣፍለጠና። ብዘመን ምልኣት ዘመናት፡ ኣብ ሰማይ ዘለዉን ኣብ ምድርን ዘለዉ፡ ብእኡ ኹሉ ብክርስቶስ ብሓደ ምእንቲ ኺእክቡ። (ኤፌሶን 3:11፤9-10)

11. ድሌት አምላክ ኩሎም ሰባት ብዩሱስ ክርስቶስ ይቅረታ ሓጢአት ክረክቡን ምስኡ ናብ ቅኑዕ ዝምድና ክኣትዉን ኣካል መንግሥቲ አምላክ ክኾኑን እዩ።
12. እግዚአብሄር ጉይታ ሰራዊት፡ ብርግጽ ከምቲ ዝሓሰብክዎ፡ ከምኡ ኪኸውን እዩ፡ ኢሉ መሓለ። ከምቲ ዝሓሰብክዎ ድማ ከምኡ ኺጸንዕ እዩ። (ኢሳ 14:24)

ኣብ ኩላ ምድሪ ተሓሲቡ ዘሎ ዕላማ እዚ እዩ፡ ኣብ ኩሎም ኣህዛብ እተዘርግሐት ኢድ ከኣ እዚኣ እያ። እግዚአብሄር ጉይታ ሰራዊት ሓሲቡ እዩ እዋ፡ መን እዩ ዚፈርሶ፤ ኢዱ ድማ ተዘርጊሓ ኣላ፡ መንክ ይመልሳ፤ (ኢሳ 14:26-27)

13. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ብዛዕባ መደብ አምላክ ንውልቀሰባት ዝምልከት ዘተ ርኣ።
14. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ብዛዕባ መደብ አምላክ ንኣህዛብ ዚገልጽ ምይይጥ ርኣ።
15. ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ብዛዕባ መደብ አምላክ ንዩሱስ ዚገልጽ ምይይጥ ርኣ።
16. ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ መደብ አምላክ ንመንፈስ ቅዱስ ዝምልከት ዘተ ርኣ።
17. ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ መደብ አምላክ ንቤተ ክርስቲያን ዝምልከት ዘተ ርኣ።

ምዕራፍ ክልተ፡ ክርስቶሎጂ

1. ክርስቶሎጂ ብክርስቶስ ዝብሉ ቃላት ዝቐመ ኮይኑ፡ ንዩሱስ ክርስቶስን ስነ-ፍልጠትን ዘመልከት ኮይኑ፡ ትርጉሙ ድማ "መጽናዕቲ ናይ" ማለት እዩ። በዚ ድማ "ክርስቶሎጂ" ዝብል ቃል ብዛዕባ መጽናዕቲ የሱስ ክርስቶስ ዝምልከት እዩ። ምስ መጽናዕቲ ሰላሴ አምላክ ዝተኣሳሰሩ ሰለስተ መዳያት ሓደ ኮይኑ ፓተርሎጂ (መጽናዕቲ እግዚአብሄር ኣቦ)ን ኒውማቶሎጂን (መጽናዕቲ መንፈስ ቅዱስ) እውን ዘጠቓልል እዩ።
2. ኣብ ክርስቶሎጂ ዝጽንዑ ልሙዳት ኣርእስታት ቅድሚ ህላወ ክርስቶስ፤ ብዛዕባኡ ዚገልጽ ትንቢታት፤ ሰብኣውነቱን አምላክነቱን፤ ባህርያቱን ኣስማቱን መዓርጉታቱን፤ ልደቱ፡ ንእስነቱ፡ ኣገልግሎቱ፡ ሞቱ፡ ትንሳኤኡ፡ ዕርጉቱን ምምላሱን፤ ከምኡ'ውን እተን ንሱ ዝሓዛ ሰለስተ ስልጣናት።
3. መጽናዕቲ ክርስቶሎጂ ኣገዳሲ እዩ ምክንያቱ የሱስ ንኹሉ ቅዱሳት ጽሑፋት ዘወሃህድ ቱማ ስለ ዝኾነ፡ ከምቲ "...ካብ ሙሴን ብኹሎም ነቢያትን ጀሚሩ፡ ብዛዕባ ዝሓር ርእሱ ኣብ ኩሉ ቅዱሳት ጽሑፋት ገለጸሎም" (ሉቃ 24: 24: 24: 24:25) ። 27) ።
4. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ "ቅድመ ህላወ ክርስቶስ" ዝብል ዘተ ኣነጻጽሮ።
5. ትንቢታት ብሉይ ኪዳን የሱስ ብኸመይን መዓስን ኣበይን ከም ዝውለድን ብዛዕባ ሕይወቱን ኣገልግሎቱን ሞቱን ትንሳኤኡን ብዘተክ ዝርዝራት ይገልጹ።
6. መሲሕ ኣብ ቤተልሔ ምተወልደሙ፡- ሚክ 5:2፤ ማቴ 2:1፤ ሉቃ 2:4-6።
 - እቲ መሲሕ ካብ ሰበይቲ ምተወልደብ፡ 3:15፤ ማቴ 1:20፤ ገላ 4:4።
 - እቲ መሲሕ ካብ ድንግል ምተወልደ፡ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:22-23፤ ሉቃ 1:26-31።
 - እቲ መሲሕ ካብ መስመር ኣብርሃም ምመጻብ፡ 12:3፤ 22 : 18፤ ማቴ 1:1፤ ሮሜ 9:5።
 - መሲሕ ዘርኢ ይሰሃቅ ምኾነብ፡ 17:19፤ 21 : 12፤ ሉቃ 3 : 34 ።
 - መሲሕ ዘርኢ ያእቆብ ምኾነብ፡ 24:17፤ ማቴ 1:2።
 - እቲ መሲሕ ካብ ነገድ ይሁዳ ምመጻብ፡ 49:10፤ ሉቃ 3:33፤ እብ 7:14 ።
 - መሲሕ ወራሲ ዝፋን ንጉሰ ዳዊት ምኾነ፡ 2ሳሙ-7:12-13፤ ኢሳ 9:7፤ ሉቃ1:32-33፤ ሮሜ 1:3
 - ዝፋን መሲሕ ዘለኣለማዊ ክኸውን እዩ፡መዝ 45:6-7፤ ዳን 2:44፤ ሉቃ 1:33፤ እብ 1:8-12።
 - ኣማኑኤል ምተባህለ፡ ኢሳ 7:14፤ ማቴ 1:23።
 - ወዲ አምላክ ምኾነ፡መዝ 2:7፤ እብ 1:5፤5:5።
 - ኣብ ግብጺ ጊዜ ምሓለፊ፡ ሆሴእ 11:1፤ ማቴ 2:14-15።
 - ኣብቲ ዝተወልደሉ ቦታ ህልቂት ህጻናት ምተፈጸሙ፡ኤር 31:15፤ ማቴ 2:16-18።
 - ሓደ ልኡኽ ንዕኡ መገዲ ምተዳለወሉ፡ኢሳ 40:3-5፤ ሚል 3:1፤ ማቴ 11:10-13፤ ሉቃ3:3-6

- ቅድሚያው ብላገልግሎት ኤልያስ ምተቐድሞሚል 4:5-6፤ ማቴ 11:13-14።
- ብዝሃ ህዝቡ ምተነጽገው 69:8፤ ኢሳ 53:3፤ ዮሀ 1:11፤ 7:5 ።
- ነቢይ ምኾኑዝዳ 18:15፤ ግብ 3:20-22።
- ወዲ አምላኽ ምኻኑ ምተአወጀው 2:7፤ ማቴ 3:16-17።
- ናዝሬዊ ምተባህለ፡ኢሳ 11:1፤ ማቴ 2:23።
- ንጉሥ ምተባህለ፡መዝ 2:6፤ ዘካ 9:9፤ ማቴ 27:37፤ ማር 11 : 7-11 ።
- ብርሃን ምመጽ፡ኢሳ 9:1-2፤ ማቴ 4:13-16።
- ምሳሌታት ተጠቂሙ ምመሃረ፡መዝ 78:2-4፤ ኢሳ 6:9-10፤ ማቴ 13:10-15, 34-35።
- ንዝተሰብረ ልቢ ምሓወዮ፡ኢሳ 61:1-2፤ ሉቃ 4 : 18-19 ።
- ከም ስርዓት መልከጼዴቅ ካህን ምኾኑ፡መዝ 110:4፤ እብ 5:5-6።
- ካብቶም ቆልዑ ናእዳ ምተቐበለ፡መዝ 8:2፤ ማቴ 21 : 16 ።
- ብዓወት ናብ ኢየሩሳሌም ምኣተወዘካ 9:9፤ ማቴ 21:4-5፤ ዮሀ 12:14-15።
- ብዘይ ምኽንያት ምተጸልአ፡መዝ 35:19።
- ምተጠለመ፡መዝ 41:9፤ ዘካ 11:12-13፤ ሉቃ 22:47-48፤ ማቴ 26:14-16።
- ደቀ መዛሙርቱ ምበታተኑዝካ 13:7፤ ማቴ 26:31,56፤ ማር 14:27,50።
- እቲ ናይ ክሕደት ገንዘብ ግራት ሸኽላ ንምግዛእ ምተጠቐመሉዝካ 11:12-13፤ ማቴ 27:9-10።
- ብሓሶት ምተኸሰሰ፡መዝ 35:11፤ ማር 14:57-58።
- ኣብ ቅድሚ እቶም ከሰሰቱ ሰቕ ምበለ፡ኢሳ 53:7፤ ማር 15:4-5።
- ምተበደለ፡ኢሳ 50:6፤ ማቴ 26:67፤ መዝ 69:4፤ ዮሀ 15:24-25።
- ምስ ገበነኛታት ምተሰቐለ፡ኢሳ 53:12፤ ማቴ 27:38፤ ማር 15:27-28።
- ኣእዳዉን እግሩን ምተወገኡ፡መዝ 22:16፤ ዘካ 12:10፤ ዮሀ 20:25-27።
- ንኸሰቲ ሺነጋር ምቕረበሉ፡መዝ 69:21፤ ማቴ 27:34፤ ዮሀ 19:28-30።
- ምተላገጸሉ፡መዝ 22:7-8፤ ሉቃ 23:35።
- ሕፍረትና ምተሸከመ፡መዝ 69:19፤ ማቴ 27:28።
- ወተሃደራት ንክዳውንቱ ክቐማር ይገብሩ ነይሮም፡መዝ 22:18፤ ሉቃ 23:34፤ ማቴ 27:35-36።
- ብአምላኽ ምተሓድገ፡መዝ 22:1፤ ማቴ 27:46።
- ምእንቲ ጸላእቱ ምጸለየ፡ኢሳ 53:12፤ ሉቃ 23 : 34 ።
- ምስ ገበነኛታት ምተቐጽረ፡ኢሳ 53:12፤ ሉቃ 23 : 33 ።
- ብሰቕለት ምሞተ፡ኢሳ 53:5-6፤ 10፤ ዮሀ 19:16።
- ምጸምአ፡መዝ 69:3፤ ዮሀ 19:28
- ኣተኩሩ ምተዓዘበ፡መዝ 22:17፤ ማቴ 27:36።
- ንመንፈሱ ንአምላኽ ምኣመስገኑ፡መዝ 31:5፤ ሉቃ 23 : 46።
- ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ሓጢአት ምኾኑ፡ኢሳ 53:5-12፤ ሮሜ 5:6-8።
- ሞቱ "ብዙሓት ኣሕዋት" ምተረጋገጹ፡እብ 2:12።
- "ንምርኮ ምሩኽ" ምኾኑ፡መዝ 68:18፤ ኤፌ. 4:8-10።
- ኣዕጽምቱ ኣይምተሰብረን፡ ዘጸ 12:46፤ መዝ 34:20፤ ዮሀ 19:33-36።
- ጉድኑ ምተወገአዝካ 12:10፤ ዮሀ 19:34።
- ካብ ኣካላቱ ደምን ማይን ምፈሰሰ፡መዝ 22:14፤ ዮሀ 19:34።
- ምስ ሃብታማት ምተቐብረ፡ኢሳ 53:9፤ ማቴ 27:57-60።

- ካብ ሞት ምተንስኢ፡መዝ 16:10፤ 49 : 15፤ ማቴ 28:2-7፤ ግብ 2:22-32።
- ናብ ሰማይ ምዓረገ፡መዝ 24:7-10፤ ማር 16:19፤ ሉቃ 24 : 51 ።
- ኣብ የማን ኣምላኽ ምተቐመጠ፡መዝ 68:18፤ 110 : 1፤ ማር 16:19፤ ማቴ 22 : 44 ።
- 7. ኣብ ኣድሽ ኪዳን የሱስ ብዛዕባ ሞቲን ትንሳኤኡን (ማቴ 20:17- 19፤ 1ቆሮ 15) ከምኡ ውን ዕርገቱ (ሉቃ 24:46-53) ኣተንቢሁ እዩ። ቀዳማይ ተሰሎንቄ 4:13-18ብፍሉይ ብዛዕባ ዘይፍለጥ፡ መጻኢ ግዜ ይዛረብ፡ ኣብኡ ድማ እቶም ብክርስቶስ ዝሞቱ መጀመርታ ዝትንስኡሉ፡ ድሕሪኡ ድማ ኩሎም ህያዋን ኣመንቲ ብኡ ንብኡ ናብ ኣየር ዝዓርጉ ንዘለኣለም ምስ የሱስ ክኾኑ እዮም። መጽሐፍ ራእይ ዮሃ ድሕሪ ምንጣቕ 7 ዓመት ፍርዲ ከም ዝፍጸም ይገልጽ፤ ድሕሪኡ ድማ የሱስ ምስ ሰዓብቱ ናብ ምድሪ ተመለሱ ንጸላኢ ክሰዕር እዩ። ኣብቲ ግዜ እቲ የሱስ ከም መሲሕ ዘለዎ ግደ ፈጺሙ ካብ ዝፋኑ ኣብ ኢየሩሳሌም ን1000 ዓመት ክነግስ እዩ። እዚ ድማ መንግስቲ ሸሕ ዓመት ተባሂሉ ይፍለጥ (ራእይ 20:1-6) ። ኣብ መወዳእታ ናይዚ ግዜ እዚ ኣደ ናይ መወዳእታ ናዕቢ ብሰይጣን ድሕሪኡ ናይ መወዳእታ ፍርዲ ክካየድ እዩ። (ንዝሰፍሐ መጽናዕትታት፡ ኣብዚ መምርሒ ምዕራፍ ብዛዕባ ኤስካቶሎጂ ርክብ።)
- 8. መልሰኻ ምስቲ ኣብቲ "ሰብኣውነትን ደይ" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ክፋል ናይዚ ምዕራፍ ዘሉ ዘተ ኣነጻጽር፡ ናይ የሱስ ክርስቶስ።
- 9. ኩሉ ዝኽእል፡ ኩሉ ኣይደል።
 ኩሉ ዝፈልጥ፡ ኩሉ ዝፈልጥ እዩ።
 ኣብ ኩሉ ቦታታት ዝርከብ፡ ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ።
 ዘለኣለማዊ፡ መጀመርታን መወዳእታን የብሉን።
 ዘይልወጥ፡ ከም ቀደሙ ይቐጽል።
 ፍጹም፡ ፍጹም ቅዱስ እዩ።
- 10. የሱስ ስሙ ተቐቢሉ፤
 - -ብውልደት፡ የሱስ ስሙ ብትውልዱ፡ ካብ ኣቡኡ ብዝረኽቦ ውርሻ ተቐቢልዎ።
 - -ብዓወት፡ የሱስ ንኹሉ ኣይሊ ጸላኢ ስለ ዝሰዓሮ ብዓወት ስሙ ተቐቢልዎ።
 - ብምውሃብ፡ የሱስ ስሙ ከም ዝወሃብ ብምግባር እዩ ተቐቢልዎ።
- 11. "የሱስ" ዝብል ስም "መድኣኒ ወይ መድኣኒ" ማለት እዩ (ማቴ 1:21) ።
- 12. ክርስቶስ ዝብል ስም "ቅቡእ" ማለት እዩ (ዮሃ 3:34) ።
- 13. የሱስ ክርስቶስ ልዕለ ባህርያዊ መልክዑ ብመንፈስ ቅዱስ ተጠኒሱ ካብ ድንግል ማርያም ተወለዱ (ማቴ 1:23፤ ገላትያ 4:4) ትንቢት ኢሳ ብምፍጸም (ኢሳ 7:14) ።ዮሃ ቃል--የሱስ ክርስቶስ--ስጋ ከም ዝኾነን ኣምላኽ በዚ ኸምዚ ኣብ መንጎና “ድንኳን ከም ዝዓደለን” ይዛረብ (ዮሃ 1:1, 14) ። እግዚኣብሄር ንፍጥረቱ ካብ ኣጠኣት ንምብጃውን ነቲ ናይ ዳዊት ኪዳን ከም ተሰፋ ዝተኣተወሉ ንጉስ ክፍጽምን ሰብ ኩነ (ሉቃ 1:31-33) ። ኣብቲ ከም ጉይታን ንጉሰን ዘለዎ ተራ ንኣምላኽ ንሰባት ይገልጸሉም (ዮሃ 1:18) ፡ ንኣጥኣን የድሕን (ገላትያ 1:4) ፡ ናይ...ድያብሎስ (1ዮሃ 3:8) ፡ ንደቂ ሰባት ይፈርድ (ግብ 17:31) ፡ ኣብ ፍጥረት ንዘሎ ኹሉ ንኣምላኽ ይግዝእ (1ቆሮ 15:20-28፤ ኤፌሶን 1:10-11) ፡ ንኣመንቲ ድማ ይልምን (ሮሜ 8:34) ።
- 14. የሱስ ብመሰረት ሕጊ ኣይሁድ ተገዚሩ ኣብ ቤተ መቐደስ ቀሪቡ (ሉቃ 2:21- 22) ። ኣብ ቤት-ልሄም ህጻን ከሎ፡ ግብጺ ምናልባት ንኣደ ዓመት ተቐሚጠ፡ ኣብ ናዝሬት ድማ ዓብዩ። ንእስነቱ ብጥበብን ቁመትን ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሄርን ሰብን ሞገሱ ብምዕባዩ ዝልለ እዩ ነይሩ (ሉቃ 2:4-52) ። ንሱ ንወለዱ ተገዛኢ እዩ ነይሩ (ሉቃ 2:49-51) ፡ ብዛዕባ ንግዲ ሰማያዊ ኣቦኡ ድማ ይፈልጥ ነይሩ (ሉቃ 2:49) ። ሞያኡ መንእሰይ ከሎ እዩ ነይሩ።ኣደ ጸራቢ።
- 15. ኣገልግሎታት የሱስ፤
 - ንኣምላኽ ንደቂ ሰባት ምግላጽ።
 - ንሰብ ካብ ኣጠኣት ምብጃው።

- ግብረ ድያብሎስ ምጥፋኝ እዩ።
- ንወዲ ሰብ ምፍራድ።
- ኣብ ፍጥረት ንዘሎ ኩሉ ነገር ንኣምላኽ ምግዛእ።
- ንኣመንቲ ምምላድ።

16. ማቴ 26-27፤ ማር 14-15፤ ሉቃ 22-23፤ ከምኡውን ዮሃ 18-19።

17. የሱስ ብዓርኩ ተጠሊሙ፤መዝ 41፡9።

- ብ30 ብሩር ተጠሊሙዘካ 11፡12-13።
- የሱስ ተበዲሉ፡ኢሳ 50፡6።
- የሱስ ኣብ ቅድሚ ከሰሰቱ ሰቅ ኢሉ ነበረ፡ኢሳ 53፡7።
- የሱስ ምእንቲ ሓጢአትና ምተሰቅለ፡ኢሳ 53፡4-6።
- ሰቅለትኡ ብዘካ ተገሊጹ ኣሎዘካ 12፡10።
- የሱስ ምስቶም በደለኛታት ምተቐጽረ፡ኢሳ 53፡12።
- የሱስ ኣብ መቓብር ሃብታም ምተቐብረ፡ኢሳ 53፡9። 18

18. ማቴ 26-27፤ ማር 14-15፤ ሉቃ 22-23፤ ዮሃ 18-19።

19. ንወዲ ሰብ ምስ ኣምላኽ ንምዕራቕ፡ ሮሜ 5፡9-11፤ 2 ቁረን 5፡18-19፤ ኤፌሶን 2፡14-16፤ ቁሎ 1፡20-22

- ሓጢአትና ክንጸውር፡- እብ 9፡28፤ 1 ጴጥ 2 ፡ 24
- ሓጢአት ንምርሓቕ፡ ዮሃ 1፡29፤ እብ 9፡26፤ 10፡4,10-12፤ 1ዮሃ 3፡5
- ካብ ሓጢአት ይቐረ ንክብለልና፡- ኤፌ. 1፡7፤ ቁሎ 1፡14፤ 2፡13-14፤ 1ይ ዮሃ 1፡9
- ናይ ዘለኣለም ህይወት ንክህበና፡ ዮሃ 3፡14-16፤ 10፡10, 27-29፤ 1ዮሃ 5፡6-13
- ፍቓድ ኣምላኽ ንምግባር፡እብ 10፡7-14
- ንሓዋኣን ንምድሓን፡ ማቴ 9፡13፤ ሉቃ 19 ፡ 10፤ 1ጢሞ 1፡ 15
- ሕጊ ንምፍጻም፡ ማቴ 5፡17፤ ሮሜ 10፡4
- ነቶም ኣብ ትሕቲ ሕጊ ዘለዉ ንምብጃው፡ገላ 3፡13-14, 24፤ 4፡4-5፤ 1ይ ጴጥ 1፡18-19
- ጽድቂ ኣምላኽ ንምግላጽ፡ ሮሜ 3፡24-26፤ 2ቆሮ 5፡21
- ፍቕሪ ኣምላኽ ንምግላጽ፡ ዮሃ 3፡16፤ ሮሜ 5፡8፤ 1ዮሃ 3፡16፤ 4 ፡ 9-18
- ዝጠፍኦ ወዲ ሰብ ናብ ኣምላኽ ንምምጻእ፡እብ 2፡9-10፤ 1 ጴጥሮስ 3 ፡ 18
- ንሓይሊ ድያብሎስ ንምጥፋእ፡እብ 2፡14-15
- ናይ ሓደ እሙን ሊቀ ካህናት ዕማማት ንምፍጻም፡እብ 2፡17-18፤ 4 ፡ 14-16
- ሕይወቱ ከም በጃ ክህቡ፡ ማቴ 28፡28፤ 1ጢሞቴዎስ 2፡5-6

20. ማቴ 28፤ ማር 16፤ ሉቃ 24፤ ከምኡውን ዮሃ 20።

21. የሱስ ካብ ምዉታት ብምትንሳኡ ኣብ ልዕሊ ሲጋዊ ሞት ዓወት ረኽቡ። እቶም ኣካል መንግስቲ ኣምላኽ ዝኾኑ ሲጋዊ ሞት ከጋጥሞም ይኽእል እዩ፤ እንተኾነ ግን ከምቲ ንሱ ዝገበሮ ትንሳኤ ካብ ምዉታት እውን ከጋጥሞም እዩ። ንጉስና ናይ ዘለኣለም ሰለ ዝኾኑ፤ ኣካል ናይ ሓንቲ ዘልኣለማዊት መንግስቲ ኢና፤ ናይ ዘለኣለም ህይወት እውን ኣሎና።

22. መልስታትካ ምስቶም ተዘርዚሮም ዘለዉ ክፍልታት ኣነጻጽር፤

- ሆሴእ 6፡1-2።
- መዝ16፡10።
- ማቴ 28፡ማር 16፡ሉቃ 24፡ ዮሃ 20።
- ማቴ 28፡5-7፤ ማር 16፡5-7፤ ሉቃ 24 ፡ 4-7፤ ዮሃ 20፡12።
- 1ቆሮ 123.

23. ናይ መጀመርታ ምግላጹ ንማርያም መግደላዊት እዩ ነይሩ፤ ንግሆ ትንሳኤኡ፡- ማር16:9፤ ዮሃ 20:10-18።

- ነተን ካብ መቓብር ዝምለሳ ዝነበራ ኣንስቲ ተራእዮን፡ ማቴ 28:9-10።
- ኣብ መንገዲ ኤማሁስ ንኸልተ ደቀ መዛሙርቲ ተራእዩ፡ ሉቃ 24:13-32፤ ማር 16:12-13።
- ንጴጥሮስ ኣብ ኢየሩሳሌም ተራእዮ፡ ሉቃ 24:34፤ 1ቆሮ 15:5።
- ንደቀ መዛሙርቲ ተራእዩ (ቶማስ ኣብኡ ኣይነበረን) ፡ ሉቃ 24:36-43፤ ዮሃ 20:19-23።
- የሱስ ንደቀ መዛሙርቲ እንደገና ተራእዩ ቶማስ ኣብኡ ነበረ፡ ዮሃ 20:24-29።
- ኣብ ገምገም ባሕሪ ገሊላ ንሸውዓተ ደቀ መዛሙርቲ ተራእዮም፡ ዮሃ 21:1-24።
- የሱስ ኣብ ሓደ እዋን ብ500 ኣመንቲ ተራእዩ እዩ፡ 1ቆሮ 15:5-7።
- ንያእቆብ ተራእዮ፡ 1ቆሮ 15:7።
- ኣብ ደብረ ዘይቲ ተራእዩ፡ ድሕሪኡ ናብ ሰማይ ዓረገ፡ ማቴ 28:18- 20፤ ሉቃ 24 : 50-53 ።
- ኣብ መንገዲ ደማስቆ ብጳውሎስ ተራእዩ፡ግብ 9:3-6፤ 1ቆሮ 15:8።
- ናብ ሰማይ ክዓርግ ተራእዩ፡ግ 1:3-11።

24. ዕርገት የሱስ ናብ ሰማይ ኣብ ማቴ 28:16-20፡ ማር 16:19-20፡ሉቃ 24:50-53፡ ከምኡ'ውን ግብ 1:1-11 ተጻሒፉ ኣሎ።

25. የሱስ ናብ የማን ኣምላኽ ልዕል ኢሉ እዩ (መዝ 110:1፤ ግብ 2:34-35) ኣብዚ እዋን እዚ ድማ ኣብ ልዕሊ ኣድማስ ይነግስ ኣሎ (ኤፌሶን 1:20-22ሀ) ። ንሱ ኣብ ልዕሊ ኩሉ ንቤተ ክርስቲያን ዝምልከት ርእሱ እዩ (ኤፌሶን 1:22-23፤ 1ጴጥ 3:22) ከምቲ ዝተመገጸ ድማ መንፈስ ቅዱስ ልኢኹ ኣሎ (ግብ 2:33) ። ንሱ ኣብ የማን ኣምላኽ ልዕል ኢሉ እዩ ኣብኡ ምእንቲ ኩሎም ሓቀኛታት ኣመንቲ ዘማልድ (እብ 7:25) ።

26. እቶም ምስ የሱስ ዝድቅሱ ምስኡ ክመጹ እዮም።

- እግዚኣብሄር ብጭድርታን ብድምጺ ሊቀ መላእኽትን ብመለኽት ኣምላኽን ካብ ሰማይ ክወርድ እዩ።
- እቶም ብክርስቶስ ዝሞቱ ቅድም ክትንስኡ እዮም።
- ሸዑ ንሕና እቶም ህያዋንን ዝተረፉን ምስኡም ብደበና ክንድይብ ኢና፡ ምስ እግዚኣብሄር ኣብ ኣየር ክንራኽብ ኢና።
- ከምኡ ድማ ንዘለኣለም ምስ እግዚኣብሄር ክንከውን ኢና።

27. እተን ሰለሰተ ስልጣናት ክርስቶስ ድማ፤

- ነቢይ፡- ኣብ ዘዳ 18:18 ሙሴ እግዚኣብሄር ካልእ ከምኡ ዝኣመሰለ ነብዩ ናብ ህዝቢ እስራኤል ከም ዝልእኽ ተነብዩ እዩ። ዮሃን ጴጥሮስን ክልቲኦም የሱስ እቲ ነብዩ ምዃኑ ይምስክሩ (ዮሃ 6:14፤ 7:40፤ ግብ 3:22-24) ። ክርስቶስ ካብ ኣምላኽ ብዝተረኽበ ምግላጽ ከም ነብዩ ኮይኑ ይሰርሕ ነይሩ፡ ብመልክዕ ሰብ ድማ ካብ ኣምላኽ ዝተራእየ እዩ ነይሩ (ዮሃ 1:18) ።
- ካህን፡- የሱስ ክርስቶስ እውን ኣብ ስልጣን ካህን እዩ ዝሰርሕ ነይሩ። እቲ ነብዩ ንህዝቢ ወኪል ኣምላኽ እዩ ነይሩ። እቲ ካህን ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ወኪል ህዝብታት እዩ ነይሩ። የሱስ ምእንቲ ሓጢአት መስዋእቲ ሌዋውያን ኣብ ክንዲ ዜቐርቡ ንሓንሳብን ንሓዋሩን ምእንቲ ኹሉ ሓጢአት ደቂ ሰብ ንርእሱ ከም ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ኣቐረበ። ከም ካህን መጠን ናብ ቅዱሳን ቅዱሳን ኣብ ሰማይ ኣትዩ ናብ ህላዌ እግዚኣብሄር ንኸንበጽሓሉ መንገዲ ይኸፍተልና። ሮሜ 8:34 ከምኡውን እብ 7:25 ምእንታና ክልምን ከሎ ናይ ክህነታዊ ተራኡ ይገልጽ።
- ንጉሱ፡- የሱስ ክርስቶስ ናይ ንጉስ ስልጣን ፈጸሙ። ብኣንጻር እቶም ዝዓበዩ ነገስታት እስራኤል፡ የሱስ ኣብ ልዕሊ ምሉእ ዓለም ይገዝእ እዩ (ኤፌሶን 1:20-23) ። ናብ ምድሪ ምስ ተመልሰ “ንጉስ ነገስታት” ኮይኑ ነቲ ግቡእ ቦታኡ ክሕዝ እዩ (ራእይ 19:16) ።

ምዕራፍ ሰለስተ፡ ኒውሞቶሎጂ

1. "Pneumatology" ዝብል ቃል ካብ pneuma (ንፋስ ወይ መንፈስ ማለት እዩ) ከምኡ'ውን ology (መጽናዕቲ ናይ) ዝብሉ ቃላት ዝመጸ እዩ። ኣብ ስነ መለኮት ኒውሞቶሎጂ መጽሐፍ ቅዱስ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ዝምህሮ መጽናዕቲ እዩ።
2. ኒውሞቶሎጂ ብዛዕባ መንነት መንፈስ ቅዱስ ዝምልከት ትምህርቲ ዘጠቓልል እዩ፤ መንፈስ ቅዱስ ምቕባል፤ ሞቀት መንፈስ ቅዱስ፤ ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ፤ ከምኡ'ውን ውህበትን ፍረን መንፈስ ቅዱስ እዩ።
3. መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትናሲ ወከፍ ኣማኒ ዓቢ ተራ ስለ ዘለዎ መጽናዕቲ ኒውሞቶሎጂ ንክርስትያን ዓቢ ኣገዳስነት ኣለዎ። ተራን ስራሕን መንፈስ ቅዱስ ምጽናዕ ንኣመንቲ ካብ ዘይቅነዕ ትምህርቲ እውን ይከላኸለሎም እዩ።
4. ኣብዚ ምዕራፍ ኣብ ትሕቲ "Deity Of The Holy Spirit" ዝብል ዘተ ርእ።
5. መንፈስ ቅዱስ ድማ፤
 - ኣብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ፡ ኣብ ኩሉ ቦታ ህልው እዩ።
 - ኩሉ ዝፈልጥ፡ ንኹሉ ይፈልጥ እዩ።
 - ኩሉ ዝኽእል፡ ንሱ ኩሉ ኣይሊ እዩ።
 - ዘልኣለማዊ፡ መጀመርታን መወዳእታን የብሉን።
 - ቅዱስ፡ ንሱ ጻድቕ እዩ።
 - ኣቀኛ፡ ኣቦን ወልድን መንፈስን ኩሎም ንኣቂ ይምስክሩ።
6. መንፈስ ቅዱስ፤
 - ኣእምሮ ኣለዎ።
 - ኣእምሮ ወዲ ሰብ ይደሊ።
 - ድሌት ኣለዎ።
 - ይዛረብ።
 - ፍቕራት።
 - የማልድ።
 - ስምዒታት ኣለዎ።
7. ንኣቀማምጣን ስራሕን መንፈስ ቅዱስ ዘንጸባርቑ ኣርእስታት፤
 - መንፈስ ኣምላኽ።
 - መንፈስ ክርስቶስ።
 - እቲ ዘልኣለማዊ መንፈስ።
 - መንፈስ ኣቂ።
 - መንፈስ ጸጋ።
 - መንፈስ ህይወት።
 - መንፈስ ክብሪ።
 - መንፈስ ጥበብን ራእይን።
 - እቲ መጻናገዲ።
 - መንፈስ ተስፋ።
 - መንፈስ ቅድስና.
 - መንፈስ እምነት።
 - መንፈስ ምውሳድ።
8. ንመንፈስ ቅዱስ ዝውክሉ ኣርማታት፤
 - ርግቢት፡ ምጽዳቕን ሰላምን ንጽህናን ትውክል።

- ዘይቲ፡- ዘይቲ ንኣገልግሎት ዝኸውን ብርሃን፣ ፈውሰን ቅብኣትን የመልክት። እዚኣም ኩሎም ብመንፈስ ቅዱስ ኣቢሉ ንኣደ ኣማኒ ዝወሃብ እዩ።
- ማይ፡- ማይ ነቲ መንፈስ ቅዱስ ንኣማኒ ዘምጽኦ ሓድሽ ሕይወትን ካብ ሓጢአት ምጽራይን ዘመልክት እዩ።
- ማሕተም፡- ማሕተም ዋንነት ዘመልክት ፍሉይ ምልክት እዩ። ዝተዛዘመ ትራንዛክሽን እውን የመልክት። መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ናይ እግዚአብሔር ከም ዝኾነ ሓቲሙዎም ኣሉ። ድሕነቶም ዝተዛዘመ ሰራሕ ምዃኑ እዩ ዘመልክት።
- ንፋስ፡- ንፋስ ንኣይሊ መንፈስ ቅዱስ ዝውክል እዩ። ህይወት የፍራ፡ ነቲ ስርናይ ካብቲ ሓሰር ይፈልዮ፡ መሊሱ ንኽቃጸል ድማ ከሰል ዝሞቱ ፋኖታት ይገብር።
- ሓዊ፡- ሓዊ ምሳሌ ህላወን ሞገስን እግዚአብሔር እዩ። ሓለዋን መምርሕን ይህብ፣ የጽርዮ፣ ንፍርዲ ይውክል።
- መብጽዓ፡ መንፈስ ቅዱስ "ቀዳማይ ክፋል" እዩ--ከም ቅድመ ክፍሊት--ናይ መጻኢ ክብሪ።

9. ኣገልግሎት መንፈስ ቅዱስ ድማ፤

- ፍጥረት፡- መንፈስ ኣብ እዋን ፍጥረት ህልውን ንጡፍን እዩ ነይሩ።
- ቅዱሳት ጽሑፋት፡ መንፈስ ቅዱስ ንቃል ብዝምልከት ብምግላጽን ብመንፈስን ብብርሃንን የገልግል።
- እስራኤል፡ መንፈስ ኣብ ልዕሊ መራሕቲ እስራኤል መጸ፤ ኣብ ናይ ኣምልኾ ቦታታት መጸ፤ ናብ ምድሪ ተሰፋ መሪሕዎም፤ ኣብ ግዜ ጸበባን ሽሕ ዓመትን ድማ ከወርዶም እዩ።
- ሰይጣን፡- መንፈስ ቅዱስ ንኣይሊ ሰይጣን ዝድርት መግትኢ መንፈሳዊ ሓይሊ እዩ።
- የሱስ፡- የሱስ ተጠሂሱ፡ ተቐቢኡ፡ ተሓቲሙ፡ ተመሪሑ፡ ስልጣን ተዋሂብዎ፡ ከምኡ'ውን...ብመንፈስ ዝተመልአ እዩ። የሱስ እውን ብመንፈስ ተጨኒቐ ብመንፈስ ተሓጉሱ ብመንፈስ ተሰዊኡ ብመንፈስ ብኣይሊ ትንሳኤ ተንሰኦ። ንደቀ መዛሙርቲ እውን ብመንፈስ ኣዚዙዎም እዩ።
- ኃዋኣን፡- መንፈስ ንዓለም ካብ ሓጢአትን ጽድቅን ፍርድን ይገንጽ፡ ንደቂ ሰባት ድማ ናብ ድሕነት ይሰሕባ።
- ቤተ ክርስቲያን፡- መንፈስ ቅዱስ ንቤተ ክርስቲያን ኣቑሙዋ፤ ንኣምልኾኡ የነቓቓሕ፤ ሚስዮናዊ ንጥፈታቱ ይመርሕ፤ ኣገልገልቲ ይመርጽ፤ ንሰባኽቲ ይቐብእ፤ ውሳኔታቱ ይመርሕ፤ ብኣይሊ ድማ የጥምቅ።
- ኣመንቲ፡- መንፈስ ቅዱስ ንኣምንን ብእኡ ኣቢሉን ፍቕሪ ይፈርድ፡ ይሕድስ፡ ይቐድስ፡ የጥምቅ፡ ኣብ ውሽጢ ይነብር፡ የበርትዕ፡ ይጥርንፍ፡ የማልድ፡ ይመርሕ፡ ፍቕሪ የርኢ። ንኣመንቲ ምስ ምስሊ ክርስቶስ የሰማምዖም፣ ሓቂ ይገልጽ፣ ይምህር፣ ናይ ድሕነትን ሓርነትን መረጋገጺ ይህብ፤ የጸናንዕ፡ ህያው ይገብር፡ ምስ ኣማኒን ብእኡ ኣቢሉን ይዛረብ። ብእኡም ኣቢሉ እውን ሓይሊ ኣምላኽ የርኢ እዩ። ንኣምልኾኡም የነቓቓሕ፣ ንኽምስክሩ ሓይሊ ይህቦም። መንፈሳዊ ውህበትን ፍረን ድማ ይህቦም።

10. ማቴ 3:11፤ ማር 1:8፤ ሉቃ 3 : 16፤ ዮሃ 1:33፤ ግብ 1:5፤ 11 : 16፤ 1ቆሮ 12:13።

11. ኣብዚ ምፍሳስ መንፈስ ቅዱስ ተባዕታይን ኣንስተይትን ንኣሸቲን ዓበይትን ክካተቱ ነበሮም። ትንቢት ኪኣልሙን ራእይ ኪርእዩን ነበሮም። መንፈስ ኣምላኽ ንኽልቲኦም ኣገልገልቲ (ሰብኡት) ይኹን ንኣገልገልቲ (ኣንስቲ) ሓይሊ ክህቦም እዩ ነይሩ።

12. እዚ ክፍሊ እዚ ተሰፋ መንፈስ ቅዱስ ከምዚ ከምዝበረ ይገልጽ፤

- ሃገራዊ መብጽዓ፡ "ናባኻትኩም" (ህዝቢ ኣይሁድ) ።
- ናይ ወለዶ መብጽዓ፡ "ደቅኻ።"
- ኣድማሳዊ መብጽዓ፡ "ንኹሎም ኣብ ርሑቕ ዘለዉ።"

13. እቲ ኣብ ሰለስቲኡ ዝነበረ ሓባራዊ መግለጺ፡ እቶም ሞምቀት መንፈስ ዝተቐበሉ ብኻልእ ቋንቋታት ይዛረቡ ምንባሮም እዩ።

- መዓልቲ እንጠቀሰሙግብ 2:2-4።
- ኣብ ቤት ቆርኔሌዎሴግብ 10:44-46።
- እቶም ኣብ ኤፌሶን ዝተለወጡግብ 19:6።

14. ምልክት "ልሳናት" ሱብ ዝፈልጦም ቋንቋታት (ግብ 2:7-8) ከምኡ'ውን ዘይፍለጡ ቋንቋታት (1ቆሮ 14:2) ክኾኑ ይኽእሉ።

15. መንፈሳዊ ውህበት ማለት መንፈስ ቅዱስ ንሐደ አማኒ ከም አካል አካል ክርስቶስ ኮይኑ ከገልግል ዘኸለሎ ልዕለ ባህርያዊ ክእለት እዩ።
16. ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ መሪሕነት ውህበት ሃዋርያት፡ ነብያት፡ ወንጌላውያን፡ ጓሶት፡ መምህራን የጠቓልል። ናይ መንፈስ ቅዱስ ናይ ምዝራብ ውህበታት ትንቢት፡ ትምህርቲ፡ ምዕዳን፡ ቃል ጥበብን ቃል ፍልጠትን የጠቓልል። ናይ መንፈስ ቅዱስ ህያባት ምግልጋል ምግልጋል፡ ምሕጋዝ፡ መሪሕነት፡ ምምሕዳር፡ ምሃብ፡ ምሕረት ምርኣይ፡ ኣስተውዓልቲ መናፍስቲ፡ እምነትን ምቕባልን የጠቓልል። ምልክት ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ቋንቋታት፡ ትርጉም፡ ተአምራትን ፈውስን የጠቓልል።
17. ብመሰረት ኤፌሶን 4:12-15 ዕላማታት ውህበታት መንፈስ ቅዱስ፤
 - ንቅዱሳን ፍጹማት ግበሩ።
 - ሰራሕቲ ኣገልግሎት ምድንፋዕ።
 - ንክርስቶስን ቤተ ክርስቲያንን ምህናጽ።
18. ዕላማታት ወይ ሽቶታት መንፈሳዊ ውህበት፡ ንሕና፤
 - ብእምነት ሓድነት ንኹን።
 - ብዛዕባ ክርስቶስ ዘለና ፍልጠት ነማዕብል።
 - ብፍጽምና ንማዕበል፡ ክርስቶስ ከም ኣርኢያና ጌርና።
 - ብናይ ሓሶት ትምህርቲ ክይትታለል ርጉእ ኩን።
 - ብክርስቶስ ብመንፈስ ብሱል።
19. 1ይ ጴጥሮስ 4:10 ከምኡውን 1ቐሮ 12:7,11።
20. መንፈሳዊ ውህበት ዘለልዩ ቀንዲ ክፍልታት ሮሜ 12:1-8፤ 1 ቁረንቶስ 12 : 1-31፤ ኤፌሶን 4:1-16፤ ከምኡውን 1 ጴጥሮስ 4:7-11 ።
21. ኣብ ኤፌሶን 4:12-15 ዘሎ ዕላማን ዕላማን መንፈስ ቅዱስ ገና ኣይተፈጸመን። ቅዱሳን ገና ፍጹማት ክኾኑ ኣለዎም፤ ወንጌል ገና ክሳብ ወሰን ምድሪ ክዝርጋሕ ኣለዎ፤ ክርስቶስን ቤተክርስቲያንን ክህነጹ ኣለዎም። እግዚኣብሄር ነዚ ዕላማታትን ዕላማታትን መንፈሳዊ ውህበት ሂቡ ድሕሪኡ እዚ ነገራት እዚ ክይተፈጸመ ኣይምኣልዮን።
22. ፍረ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትአማኒ ዝግለጽ ባህሪ መንፈስ ዘመልክት እዩ፤ መንፈሳዊ ባህርያት እዚ ኣብ ህይወትኩሉም ክርስትያን ክግለጽ ዝግባእ እዩ። ውህበታት መንፈስ ቅዱስ ንሓይሊ እዩ። ፍረ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ህይወትአማኒ ንባህርያት እዩ።
23. ፍረ መንፈስ ግና ፍቕሪ፡ ሓጉሴ፡ ሰላም፡ ትዕግስቲ፡ ልውሃት፡ ሕያውነት፡ እምነት፡ ልኡምነት፡ ምግታእ እዩ፡ ንኸምዚኣቶም ሕጊ የልቦን (ገላ 5:22-23) ።

ምዕራፍ ኣርባዕተ፡ ትምህርቲ መላእኽቲ

1. መልእኽነት ዝብል ቃል ካብ ክልተ ናይ ግሪኽ ቃላት ዝመጸ እዩ--ኣጌሎስ ማለት “ልኡኽ” ወይ “መልእኽ” ማለት ሎጎስ ድማ “ቃል”፡ “ነገር” ወይ “ነገር” ማለት እዩ። ኣብ ክርስትያናዊ ስነ መለኮት እቲ ቃል ንመጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርቲ መላእኽቲ የመልክት።
2. መጽናዕቲ፡ ኣንጆሎሎጂ፡ መበገሲኦም፡ ኣወዳድባኦም፡ ምደባኦም፡ ባህርያቶምን ኣገልግሎቶምን ዘጠቓልል እዩ።
3. "መልእኽ" ዝብል ቃል ልኡኽ ማለት እዩ።
4. መላእኽቲ ብኣምላኽ ዝተፈጥሩ እዮም (መዝ 148:2, 5፤ ቆሎሴ 1:16) ።
5. ኣመንቲ (እብ 1:14) ።
6. ሕያዎት መላእኽቲ--መልእኽቲ ኣምላኽ። እኩያት መላእኽቲ--ኢጋንንቲ ተባሂሎም እውን ዝፍለጡ መላእኽቲ ሰይጣን።
7. ውዳበ ናይታ ዘይትርእ ዓለም ብመንጽር ዝፋናት፡ ግዝኣታት፡ ግዝኣታትን ስልጣናትን እዩ ዝግለጽ (ቆሎሴ 1:16 ከምኡውን ኤፌሶን 3:10) ። ብዛዕባ እዚ ኣቃውማ ዝርዝር ኣይወሃበናን እዩ። ሓደ ሓደ ግዜ ኣብ ዓበይቲ ትካላት ከም ዝሰርሑ ንፈልጥ ኢና (መዝ 68:17፤ ማቴ 26:53) ከምኡ'ውን ቁጽሪ ዘይብሎም ምዃናም (እብ 12:22) ።

8. ልኡኝት፡- እዚ ደርቢ መላእክቲ ብብዝሒ እቲ ዝበዝሐ ክኸውን ይኽእል እዩ። እዚኦም እቶም መላእክቲ ዝቐሙ እዮም። ቁጽሪ ዘይብሎም ጉጅሎ፡ ብዳንኤል (ዳን 7:10) ብስእሊ ዝተራእዩ፡ ፍቓድ ኣምላኽ ኣብ ሰማይን ምድርን ዝፍጽሙ። ፍቓድ ኣምላኽ ይትርጉሙ፡ ይክላኸሉ፡ መምርሒ ይህቡ፡ ንጸሎት መልሲ የምጽኡ፡ ይእውጁ፡ የጠንቅቁ፡ ይምህሩ፡ ፍርዲ የምጽኡ፡ የተባብዑ፡ ይድግሩ፡ የናግሩ፡ ንኣመንቲ ወኪሎም የማልዱ።
መላእክቲ ሕሩያት፡- ኣብ 1ጢሞቴዎስ 5:21 ንመላእክቲ ምሩጻት ዝምልከት ሓደ መወከሲ ጥራይ እዩ ተገይሩ ዘሎ። ብዛዕባ እዚ ጉጅለ ዝተዋህበ ተወሳኺ ሓበሬታ የለን።
ኪሩቤል፡- እዚ ምምዳብ መላእክቲ እዚ ንመጀመርያ ጊዜ ኣብ ዘፍ 3:24 ምስ ምስጋላ ኣዳምን ሄዋንን ካብ ኤደን ብምትእስሳር ተጠቒሱ ኣሎ። ከም ኣካል ታቦት ኪዳን እውን ተጠቒሞ ኣለዉ (ዘጸ 25:18-22) ። ህዝቅኤል ከም ፍጡራት ጠቒሱ ኣርባዕተ መልክዕ ከም ዘለዎም ይገልጽም፡ ገጽ ኣንበሳ፡ ገጽ ብዕራይ፡ ገጽ ሱብ፡ ገጽ ንስሪ (ሕዝቅኤል 1:3-28፤ 10:22) ። እዚ ምሳሌ ኪሩቤል ኣብ ራእይ 4:6 ንዝፋን ኣምላኽ ዝኸበቡ ህያዋን ፍጥረታት ምዃኖም ይሕብር። ዝለዓለ ደረጃ መላእክቲ፡ ሓለውቲ ኣምላኽ ኮይኖም ይረኣዩ። እቶም ክልተ ኪሩቤል ኣብ ልዕሊ እቲ...ወንበር ምሕረት ታቦት “ኪሩቤል ክብሪ” ተባሂሎም ይጽውዑ (ዕብራ 9:5) ። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ጫፍ እቲ መንበር ምሕረት ብብሓደ ተቐሚጦም፡ ኣኽናፎም ንላዕሊ ዘርጊሖም፡ ገጽዎ ድማ “ናብ ነንሕድሕዶምን ናብቲ መንበር ምሕረትን ገጸም” ተቐሚጦም ነበሩ። ከምቲ ታቦት ባዕሉን እቲ ካልእ ቅዱስ ኣቕሑትን ብቐዱስ ዘይቲ ተቐብኡ። እግዚኣብሄር ኣብ ዘመነ ብሉይ ኪዳን ኣብ ምድሪ ዝተገልጸ ኣብዚ እዩ (1ኛው 4:4፤ መዝ 80:1፤ ህዝቅኤል 1:26, 28) ።
ሱራፊኤል፡ እዚ ጉጅለ እዚ ኣብ ኢሳ 6:2,6 ተጠቒሱ ኣሎ። መርገዲኦም ልዕሊ ዝፋን እግዚኣብሄር ብኣንጻር ናይቶም ኣብ ዝፋኑ ከቢዮም ዘለዉ ኪሩቤል ኣቐማምጣ እዩ። ናይዞም መላእክቲ ግዴታ ንሰማይ ኣብ ኣምልኾ እግዚኣብሄር ምምራሕ እዩ ዝመስል። ንሳቶም ኣብ ልዕሊ ንጉስ ደው ኢሎም ኣብ ዝፋኑ ኮፍ ኢሉ ንዕኡ ከገልግሉ ድሉዎት ኮይኖም ይውክሉ። መልክዶም ሰብኣዊ ዝነበረ ይመስል፤ ምስ ምውሳኽ ክንፈ።
ህያዋን ፍጡራት፡- እዚ ጉጅለ መላእክቲ ኣብ ህዝቅኤል 1-10 ከምኡውን ዮሃ ኣብ ራእይ 4:6,8 ተጠቒሱ ኣሎ፤ 5:6 ። እዚ መዓርግ እዚ ከም መላእክቲ ምልኣት መለኮታዊ ህይወትከም ዝገልጹን ቀንዲ ኣገልግሎቶም ድማ ኣምልኾ እግዚኣብሄር ኮይኑ ይረኣ። ካብቶም ካልኣት መላእክቲ ዝተፈልዩ እዮም (ራእይ 15:7) ፡ ምስ ሽማግሌታት “ሓድሽ መዝ” ይጽንበሩ (ራእይ 5:8, 9) ፡ ብዛዕባ መለኮታዊ ፍትሒ የጠንቅቁ (ኢሳ 6:3-5) ፡ ነቲ ተልእኾ ድማ ነቶም ዝፍጽምዎ ኣረኪብዎም (ሕዝቅኤል 10:2, 7) ። ብተወሳኺ ምስቶም ሽማግሌታትን ምስቶም ሓዳስ መዝ ዝዝምሩ ሚኒትን ኣርብዓን ኣርባዕተን ሸሕ (ራእይ 14:3) ፡ ከምኡውን ምስ ቤተ ክርስቲያን ኣብ ምውዳቕ ጸላእታ ኣለዉ (ራእ 19:4) ።
9. -ሚካኤል፡ ሚካኤል ሊቀ መላእክት ኣብ ዳን 10:13,21 ተጠቒሱ ኣሎ፤ 12 ፡ 1፤ ይሁዳ 9፤ ከምኡውን ራእይ 12:7። ሊቀ መላእክት ተባሂሉ ዝጽዋዕ እንኮ መልኣኽ እዩ። ንሱ ይውከልኣብ ራእይ 12:7 ኣብ ልዕሊ ሰራዊት መላእክቲ ሓላፍነት ከም ዝነበሮን ኣብ ዳን 10:13,21 መስፍን ህዝቢ እስራኤል ከም ዝነበረን ይንገር፤ 12 ፡ 1 ።
- ጋብሪኤል፡ ትርጉም ስሙ “ሓያል” እዩ። ኣብ ዳን 8:16 ተጠቒሱ ኣሎ፤ 9:21፤ ከምኡውን ኣብ ሉቃ 1:19,26። ወትሩ ኣገዳሲ መልኣክቲ ካብ ኣምላኽ ንምብጻሕ እዩ ዝጥቀመሉ። ነቲ ራእይ ንዳን ኣብ 8:16 ዝትርጉሞ ገብርኤል እዩ፤ 9:21 ከምኡውን ምውላድ ዮሃን የሱስን ዘበሰረ ሉቃ 1:19,26።
10. መላእክቲ ሸውዓተ ኣብያተ ክርስቲያናት፡ ራእይ 1:20
- ንንፋሳት ዝቐጸጸሩ ኣርባዕተ መላእክቲ፡ ራእይ 1:7
- ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ደው ዝበሉ ሸውዓተ መላእክቲ፡ ራእይ 8:2
- ሸውዓተ ናይ መወዳእታ መዓት ዘመሓድሩ ሸውዓተ መላእክቲ፡ ራእይ 15:1,7
- ዕስራን ኣርባዕተን ሽማግሌታት (እዚኦም መላእክቲ ፍጡራት ክኾኑ ይኽእሉ እዮም) ፡ራእ 4ን5ን
11. መናፍሱቲ ድዮም፡ኣብ 1:14
- ጸታ ዘይብሎም ድዮም፡ ሉቃ 20:34-36
- ኣይትባዘሑ፡ ማር 12:25
- ዘይሞቱ እዮም፡ ማቴ 22:28-30
- ዝርኣን ዘይርኣን መልክዕ ኣለዎም፡ ዘሁልቀ 22:22-35

- አድላዩ አብ ዝኾነሉ እዋን ብመልክዕ ሰብ መልክዕ ምቕራብዘገብ 19:1-22፤ 18:2,4,8
 - ስምዒት ይሃልኹሉታ 15:1-10
 - ሸውሃት ይሃልኹዘገብ 18:8
 - ዝተኸበሩ ፍጡራት ድዮም፡ ሉቃ 9:26
 - በላሕቲ እዮም፡ 2 ሳሙኤል 14:20
 - ለዋሃት እዮም፡ ይሁዳ 9
 - ሓያላት እዮም፡መዝ 103:20፤ 2 ጴጥሮስ 2 : 11
 - ዕረፍቲ አዩድልዮነን፡ ራእይ 4:8
 - ብዘይተመዘገበ ፍጥነት ምጉዓዝ፡ ራእይ 8:13፤ 9 : 1
 - ዝተፈላለየ ቋንቋታት ምዝራብ፡ 1ቆሮ 13:1
 - ቁጽሪ ዘይብሎም እዮም፡ ሉቃ 2:13፤ እብ 12:22፤ መዝ 68:17፤ ማር 1:13፤ ራእይ 5:19
 - ዘይሞቱ እዮም፡ ሉቃ 20:34-36
 - አይትምርዓዉ ወይ አይትውለዱ፡ ሉቃ 20:34-36
 - እዘዛት እዮም፡መዝ 103:20
 - ቅዱሳን እዮም፡ ራእይ 14:10፤ ማር 8:38
 - አኻብሮት ዘለዎም እዮም፡ ዝለዓለ ንጥፈታቶም ንኣምላኽ ምምላኽ እዩ፡ ነህ 9:6፤ ፊል 2:9-11፤ እብ 1:6
 - ካብ ሰብ ዝሓየሉ፡ ሓያላት ግን ከአ ኩሉ ዝኸእል አይኮኑን፡መዝ 103:20፤ 2 ጴጥ 2 : 11
 - ዝርአ ወይ ዘይርአ ክኸውን ይኸእል እዩ፡ ዘሁልቀ 22:22፤ እብ 13:2
 - ካብን ናብን ሰማይ ክድይቡን ክወርዱን ይኸእሉ እዮም፡28:12፤ ዮሀ 1:51
12. አገልግሎት መላእኽቲ አብ ሰማይ ዘጠቓልል፤
- ኣምልኹ፡ ራእይ 4:8፤ 5:11-12፤ ኢሳ 6:3፤ መዝ 103:20፤ 148 : 1-2
 - ፍቓድ ኣምላኽ ንምግባር ድሉው ኮይንካ ደው ምባል፡መዝ 103:20-21
 - ነቶም ብክርስቶስ የሱስ ዝሞቱ ኣምላኻውያን ምባል፡ ይሁዳ 9፤ ሉቃ 16 : 22
 - ንህጻናት ብፍሉይ መንገዲ ምውካል፡ ማቴ 18:10
 - ቡቶም ወንጌል ዝቐበሉ ምሕጓሱ፡ ሉቃ 15:10
13. አገልግሎት መላእኽቲ አብ ምድሪ ዘጠቓልል፤
- ዝሕቲ ኣህዛብ፡ዳን 10- አብ ግዜ ፈተና ንኣመንቲ ምባል፡ ማቴ 4:11
 - ንኣመንቲ ምድልዳል፡ ሉቃ 22:43
 - ፍቓድ ኣምላኽ ንሰባት ምትርጓም፡ዘካ 1:9፤ ዳን 7:16
 - ንኣመንቲ ምሕላው፡ ማቴ 18:10፡፡
 - ንኣመንቲ ምምራሕ፡ግብ 8:26
 - አብ ልዕሊ ውልቀ ሰባትን ኣህዛብን ፍርዲ ምምጻእ፡ግብ 12:23፤ ዘፍ 19:3፤ 2 ሳሙ 24:16፤ ራእ 16:1
 - ንጸሎት መልሲ ምምጻእ፡ዳን 9:21-22
 - ምእዋጅ፡ሉቃ 1:11-20፤ ማቴ 1:20, 21
 - መጠንቀቓታ፡ማቴ 2:13
 - መምርሒ ዝህቡ ማቴ 28:2-6፤ ግብ 10:3-6፤ ዳን 4:13-17
 - ዘተባብዑ፡ግብ 27:23፤ ዘፍ 28:12
 - ምባላጽ፡ግብ 7:53፤ ገላ 3:19፤ እብ 2:2፤ ዳን 9:21-27፤ ራእይ 1:1

- ዝድግፍ፡ ማቴ 4:11፤ ሉቃ 22 : 43
- ምዕቃብዘፍ 16:7፤ 24 : 7፤ ዘጸ 23:20፤ ራእይ 7:1
- ምሕላው፡መዝ 91:11
- ምቅራብዘሁ 20:16፤ መዝ 34:7፤ ኢሳ 63:9፤ ዳን 3:28፤ 6:22፤ ዘፍ 48:16፤ ማቴ 26:53፤ ግብ 12 : 1-19
- ምጥፋእ፡ግብ 12:20-23
- አማላድነት፡ዘክ 1:12፤ ራእይ 8:3,4
- ንአመንቲ ወኪልካ ውግእ ምፍጸም፡ ዘጸ 33:2
- አብ ስብከተ ወንጌል ንጡፍ ምዃን፡ግብ 10:1-3,5፤ 8:25
- ንአምልኾና ሓይሊ ምሃብ፡መዝ 148:2
- ብሞት ምዕጃብና፡ ሉቃ 16:22፤ 1ቆሮ 15:26

14. አብ መጻኢ ዝገብርዎ ንጥፈታት መላእኽቲ፤

- አብ ምምላስ የሱስ ምስታፍ፡ 1 ተሰሎንቄ 4:16
- ምእካብ ሕሩያት፡ ማቴ 24:31
- መጠንቀቅታን ስብከትን አብ እዋን ጸበባ፡ ራእይ 14:6-9
- ንእኩይ ካብ ጻድቃን ምፍላይ፡ ማቴ 13:39ን 49ን።
- ፍርዲ ምፍጸም፡ ራእይ 8,9, ከምኡውን 16
- ምእሳር ሰይጣን፡ ራእይ 20

15. አይትምለኹዎም።

- "ካልእ ወንጌል" ዝሰብኩ መላእኽቲ ምንጻግ።
- ንመላእኽቲ አይተቐጥዑ።

ምዕራፍ ሓሙሽተ፡ ኢጋንንቲ ስነ-ፍልጠት

1. ኢጋንንቲ፡ አብ ክርስትያናዊ ስነ መለኮት፡ መጽናዕቲ ሰይጣንን ኢጋንንትን እዩ። ከም አመጸጽኦ ሰይጣን፡ ናይ ቀደም መርገጺኡ፡ ውድቀቱ፡ ውጽኢት ሓጢአቱ፡ ህሉው አቀማምጣኡ፡ ንጥፈታቱን ባህርያቱን፡ አስማቱን ዝአመሰሉ ኣርእስታት መጽናዕቲ ዘጠቓልል እዩ። ብተወሳኺ፡ ናይ መጀመርታ አቀማምጣን ውድቀትን ኢጋንንቲ፡ ባህርያቱም፡ አስማቱም፡ ውዳበ ኢጋንንቲ ሓይልታት፡ ንጥፈታቶም፡ ከምኡውን ናይ መወጻእታ መፅለቢ ሰይጣንን ኢጋንንትን የጠቓልል።
2. ሰይጣን ፈለማ ብኣምላኽ እዩ ተፈጠሩ (ዮሃ 1:3፤ ቆሎሴ 1:16) ።
3. እግዚአብሔር ክፋእ ኣይፈጥርን እዩ። ሰይጣን መጀመርያ ብኣምላኽ ክፍጠር ከሎ ፍጹም እዩ ነይሩ። እንተኾነ ግን ጽቡቕ ወይ ክፋእ ክመርጽ ናጻ ፍቓድ ተዋሂብዎ እዩ (ሕዝቅኤል 28:15)
4. ህዝቅኤል 28:12-17። ሰይጣን ፈለማ ኺፍጠር ከሎ፡ መልኣኽ ኣምላኽ እዩ ነይሩ። ሓደ ካብቶም ኪሩቤል ደርቢ መላእኽቲ እዩ ነይሩ፤ ቅዱስን ጥበበኛን ጽቡቕን ፍጹምን እዩ። አብ መንጎ ኪሩቤል መራሒ ኮይኑ "ሓላዊ" ወይ "መሸፈኒ" ኪሩብ ተባሂሉ ይጽዋዕ። ስሙ መጀመርያ ሉሲፈር እዩ ነይሩ ትርጉሙ ድማ "ተሸካሚ ብርሃን" ማለት እዩ (ኢሳ 14:12) ። ብወርቂ ዝተቐመጡ ክቡራት ኣእማን ተሰሊሙ እዩ ነይሩ (ሕዝቅኤል 28:13፤ ዘጸ 28:15-11) ። አብቲ ቅዱስ እምባ ኣምላኽ ቦታ ተዋሂብዎ አብ ኣምልኾ ዝመርሕ ዝነበረ ይመስል (ሕዝቅኤል 28:13) ።
5. ኢሳ 14:12-15 ከምኡውን ህዝቅኤል 28:17።
6. ሰይጣን ካብቲ ናይ መላእኽቲ ቦታኡ ምውዳቕ ብሰንኪ ትዕቢትን ናዕብን እዩ ኢጋጢሙ።
7. ናብ ሰማይ ክዓርግ እዩ።
 - ንዝፋነይ ልዕሊ መላእኽቲ ኣምላኽ ልዕል ከብሎ እዩ።
 - አብ ልዕሊ እምባ ጉባኤ እውን ኮፍ ክብል እዩ።
 - ልዕሊ ቁመት ደበናታት ክድይብ እዩ።

- ከምቲ ልዑል ክኸውን እየ።
- 8. ሰይጣን መሕደሪ እግዚአብሄር ክሕዝ ተመነየ፤ ማዕረ አፍልጦ ምሃብ፤ ሰራዊት መላእክትን ምድርን ክገዝእ ተመነየ፤ ክብሪ አምላኽ ደልዩ፤ ንሰማይን ምድርን ኪውንን ድማ ተመነየ።
- 9. ውጽኢት ሓጢአት ሰይጣን ድማ፤
 - ካብ ሰማይ ምስገባ።
 - ብልሽውና ጠባይ።
 - ምጥምዛዝ ስልጣን።
 - ናብ ቀላይ ሓዊ ዝተመደበ።
 - ምውጻእ ካልኣት መላእክቲ አምላኽ።
 - ምእታው ሓጢአት ኣብ ኣድማስ።
- 10. ሰይጣን፡ ብመንፈስ መልክዕ፡ ኣብ ዓለም ኣሎ (እዮ 1፡7፤ 1ጴጥ 5፡8) ፡ እንተኾነ ግን ኣብ ኩሉ ቦታ ኣይርከብን፡ እዚ ማለት ከምቲ አምላኽ ዝኸለፍ ኣብ ሓደ እዋን ኣብ ዓለም ኩሉ ቦታ ክኸውን ኣይክእልን እዩ።
- 11. ንጥፈታት ሰይጣን ኩሉ ግዜ ኣንጻር አምላኽን መደቡን ህዝቡን ዝቐንዐ እዩ። ኣብቲ ንአምላኽ እተምልኹ ቃል አምላኽ፡ ክርስትያናዊ ኣካይዳኹ፡ ንአምላኽ እትሰርሓሉ መዳያት ከጥቅዓካ እዩ።
- 12. ሰይጣን ከም እግዚአብሄር ኩሉ ዝፈልጥ (ኩሉ ዝፈልጥ) ኣይኮነን። ሰይጣን ኩሉ ዝኸለል (ኩሉ ሓያል) ኣይኮነን። ሰይጣን በሊሕ፡ ረቂቕ፡ ስምዒታዊ፡ ሓያል፡ መታለሊ፡ ጨካኝ፡ ጨካኝ፡ መታለሊ እዩ።
- 13. ሰይጣን ከም ዝተረምረም ኣንበሳ ክበልዓካ ዝደሊ እዩ። ቦታ ኣይትሃብዎ።
- 14. አምላኽ ኣብ መጀመርታ ንኹሉም መላእክቲ እዩ ፈጠርዎም፤ ገሊኦም ድማ ድሒሮም ኣጋንንቲ ኹኑ።
- 15. ኣጋንንቲ መጀመርያ ከምቶም ካልኣት መላእክቲ እግዚአብሄር ከምቶም ሕያዎት መላእክቲ ሓደ ዓይነት ባህርያትን መርገጺን ዝነበሮም እዮም።
- 16. ሰይጣን ካብ አምላኽ ምስ ዓለወ፡ ሓደ ኽፋል መላእክቲ ኣብቲ ናዕቡ ተሳቲፉ እዩ። እግዚአብሄር ምስ ሰይጣን ካብ ሰማይ ኣውጽኦም እዩ። ድሕሪ ደጊም ሕያዎት መንፈሳውያን ፍጡራት (መልኣክቲ) ዘይኮኑስ፡ ክፋኣት መንፈሳውያን ፍጡራት (ኣጋንንቲ) ኮይኖም።
- 17. ሓደ ጉጅለ ንአምላኽን ኣብ ምድሪ ንዝለወ ህዝቡን ብንጥፈት ይቃወም ኣሎ። ካልእ ድማ ኣብ ሰንሰለት ተዓጽዮ ይርከብ። ተዓጽዮም ዘለዉ ኣጋንንቲን ንጡፋት ኣጋንንትን ኣለዉ።
- 18. "መስፍን" ኣጋንንቲ ተባሂሉ ዝጽዋዕ ሰይጣን (ማቴ 12፡24) ።
- 19. መናፍሱቲ እዮም፤ ብግልጺ ክረኣዩ ይኽእሉ፤ ክዛረቡ፤ ክአምኑ፤ ፍቓዶም ከዘውትሩ ይኽእሉ፤ ብልሒ ከርእዩ ይኽእሉ፤ ስምዒታት ኣለዎም፤ ኣፍልጦ ኣለዎም፤ ልዕለ ባህርያዊ ሓይልን ህላወን ኣለዎም፤ ዘለኣለማዊ እዮም።፤ ናይ ገዛእ ርእሶም ትምህርቲ ኣለዎም፤ ፍጹም ክፋኣት እዮም።
- 20. ኣጋንንቲ ርኽባት መናፍሱቲ፡ ርኽባት መናፍሱቲ፡ ኣጋንንቲ፡ መላእክቲ ድያብሎስ ተባሂሎም ይጽውዑ።
- 21. ርእሱ-መንግስታት፡ ርእሱ-ምምሕዳር ማለት ግዝኣት ወይ ስልጣን ሓደ መስፍን እዩ። ሰይጣን ኣብ ልዕሊ ነፍሲ ወከፍ መንግስታት ሓደ መስፍን ኣቐሚጡ ኣሎ። መስፍን ሓይሊ ፋርስ ኣብ ዳንኤል ተጠቂሱ ኣሎ። 10 ሰይጣን ብደረጃ ሃገር ንመንግስታትን ኣህዛብን ጸልዩ ዝሰርሕ ከምዚ እዩ።

ሓይልታትን ገዛእቲ ጸልማትን እዚ ዓለም እዚኣ፡ እዞም ክልተ ምድባት ኣጋንንቲ ኣብ ማሕበራውን ፖለቲካውን ባህላውን ስርዓታት ዓለም ይሰርሑ ኣለዉ።

መንፈሳዊ ክፍኣት ኣብ በረኽቲ ቦታታት፡ ኣብ ብሉይ ኪዳን ላዕለዎት ቦታታት ኣምልኻ ዝፍጸመሉ ዝነበረ እዩ። ሰይጣን ኣብ ሃይማኖታዊ ኣቃውማ ዓለም ከምዚ እዩ ዝሰርሕ።
- 22. ሓድነት ኣለዎም፡ ኣብቲ ኣብ ሉቃ 8፡30 ተጻሒፉ ዘሎ ጋኔን ዝሓዞ ሰብ፡ ኣጋንንቲ ኣብቲ ዕላማኦም፡ ማለት ዋንነት እቲ ሰብኣይ፡ ሓድነት ነበሩ። ኣብ ማቴ 12፡45 ከምኡ'ውን ኣብ ጉዳይ ማርያም መግደላዊት ሸውዓተ ኣጋንንቲ ዝነበራ (ሉቃ 16፡9) እውን ከምኡ። የሱስ ብዛዕባ ሓድነት ኣጋንንታዊ ሓይልታት ተዛረቡ እዩ (ማቴ 12፡26) ።

ዝተፈላለዩ ደረጃ ክፍላት ኣለዎም፡ እዚ ድማ ቦቲ ምስ ካልኦት ርኽባት መናፍሰቲ፡ ክምለስ እዩ ዝበለ ጋጅን ዘርኢ እዩ (ማቴ 12:43-45) ።

ተግባራዊም ክቕይሩ ይኽእሉ እዮም፡ እቲ ጋጅን ኣብ 1 ነገስት 22:21-23 ሓሳዊ መንፈስ ከም ዝኸውን ኣዊጁ እዩ። እዚ ድማ ቅድሚ ሕጂ "ክኸውን እዩ..." ስለ ዝበለ ሓደ ከም ዘይነበረ ዘመልክት እዩ።

ዝተፈላለዩ ዓይነት እዮም፡ ንኣካላትን ነፍሰን መንፈስን ሰብ ዘጥቅቡ ሰለስተ ዓይነት ኣጋንንቲ ኣለዉ፡ እኩያት ወይ ርኽባት መናፍሰቲ፡ መናፍሰቲ ድኻም፡ መታለልቲ መናፍሰቲ እዮም።

23. ኣብ ምድሪ ብመሪሕነት ሰይጣን ይንቀሳቐሱ እዮም። ንጥፈታቶም ኩሉ ግዜ ኣንጻር ኣምላኽን መደቡን ህዝቡን ዝቐንፅ እዩ። ንውልቀ-ሰባትን መንግስታትን ኣህዛብን ንሰርዓተ ዓለምን ይጸልዉ እዮም። ናዕቢ የስፋሕፍሑን ንኣምላኽን ንደቂ ሰባትን ይጸልሙን እዮም። ኣምልኾ ጣኦት፡ ናይ ሓሶት ትምህርቲ፡ ከምኡ'ውን ንሰብኡትን ኣንስትን ንሓቂ ወንጌል ዘወራየ የስፋሕፍሑ። እዞም ኣጋንንቲ ንዘይኣመንቲ የጥቅቡ፤ ዘስካሕክሕ ክፋእ ተግባራት ንክፍጽሙ፤ ናብ ቅትለት ይድርኹም፤ ምጉዳእ፡ ነብስ ቅትለት ምፍጻም ወዘተ ንኣእምሮ ብስምዒታዊ ጸገማት፡ ንኣካላት ድማ ብኣካላዊ ድኻም ይጸልዉ። ኣጋንንቲ ንኣመንቲ ብፈተናን ብምትላልን ብጭንቀትን ብጭቆናን የጥቅቡ። ሕማቕ ልምድታትን ፍርሕን ኣብ ባርነት ክጸንሑኻ ይፍትኑ። ይኸሱኻን ይጸልሙኻን፤ ኣብ መንጎ ህዝቢ ኣምላኽ ምፍልላይ ይፈጥሩ፤ ንኣካላትካ ድማ የጥቅቡኻ። ኣጋንንቲ ብሰይጣን ተጠቒሞም ንቃል እግዚአብሄር፤ ንኣምላኽ እትገብሮ ኣምልኹ፤ ምስ እግዚአብሄር እትገብሮ ምጉዳዝ፤ ንኣምላኽ እትገብሮ ሰራሕ።

24. ሲኦል--ቀላይ ሓዊ።

ሻድሻይ ምዕራፍ፡ መጽሐፍ ቅዱስ

1. ቢብሊዮሎጂ ካብ ቢብሎስ ዝብል ናይ ግሪኽ ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ “እቶም መጻሕፍቲ” ማለት እዩ። ንመጽናዕቲ መጽሐፍ ቅዱስ ከም ጽሑፋዊ ቃል ናይቲ ሓደ ሓቀኛን ህያውን ኣምላኽ እዩ ዘመልክት።
2. "ቅዱሳት ጽሑፋት" ዝብል ቃል ንቃል ኣምላኽ ንምምልካት እውን ይጥቀመሉ እዩ። እዚ ቃል ካብ ናይ ላቲን ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ "ጽሑፍ" ማለት እዩ።
3. ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ዝጽናዕ ኣርእስታት፡ ምግላጽ፡ ምትብባዕ፡ ዘይምስምማዕ፡ ቀኖናውነት፡ ትርጉም፡ ምብራህ፡ ምትግባርን ኣቃውማን ቃል ኣምላኽ፤ ከምኡ'ውን ሓድነቱን ብዙሕነቱን፡ ዕላማታቱን፡ ከምኡ'ውን ዝተፈላለዩ ትርጉማትን ትርጉማትን ፓራፍረሽንን ዘጠቓልሉ እዮም።
4. "ራእይ" ዝብል ቃል ምቅላዕ ወይ ምቅላዕ ማለት እዩ። ራእይ እግዚአብሄር ብቅዱሳት ጽሑፋት፡ ብየሱስ ክርስቶስ፡ ብተኣምራት፡ ብራእይ፡ ብሕልሚ፡ ብፍጥረት ወዘተ ኣቢሉ ንደቂ ሰባት ንርእሱ ዝፈልጠሉ መስርሕ እዩ።
5. ምትብባዕ እግዚአብሄር ንሰብኣውያን ጸሓፍቲ ተጠቒሙ ብመንፈስ ዝተደፋፍአ ጽሑፍ ቃላቲ ንምምዝጋብ ዝጥቀመሉ መስርሕ እዩ። ብቓል ምትብባዕ ቃል ንነፍሲ ወከፍ ቃል መንፈስ ምዃኑ የመልክት። ምሉእ ምትንፋስ ንብምሉኡ መጽሐፍ ቅዱስ መንፈስ ዝፈሰ ምዃኑ እዩ ዘመልክት እምበር ኩዩም ንጉዳያት እምነትን ተግባርን ዝዛረቡ ክፋላት ጥራይ ኣይኮነን።
6. ዘይጋገ ቃል፡ ቅዱሳት ጽሑፋት፡ ቲዮሎጂካዊ፡ ጂኦግራፊያዊ፡ ወይ ታሪኻዊ ጉዳያት ይጠቐሱ፡ ጌጋ የብሉምን ዝብል እምነት እዩ።
7. ቀኖናነት ቤተ ክርስቲያን ንመለኮታዊ መበቐልን ስልጣንን ናይቶም ሰሳን ሸዱሽተን መጻሕፍቲ መጽሐፍ ቅዱስ ኣፍልጦ ምሃባ የመልክት።
8. ትርጉም ቃል ኣምላኽ ዝርድኡ ኣገባብ እዩ።
9. ብዘይ ዝኾነ ቅድመ-ግምት፡ ትውፊት፡ ወይ ባህላዊ ጽልዋታት ነቲ ቃል ክትቀርቦ ይግባእ። እቲ ደራሲ እንታይ ማለቱ ምዃኑን ኣብ ህይወትካ ብኸመይ ከም ዝመልክትን ክትግንዘብ ኣለኻ።
10. ምብራህ ንሓደ ዳግማይ ዝተወልደ ኣማኒ ቃል ኣምላኽ ክርዳእን ክትርጉሙን ዘኽእሉ ስራሕ መንፈስ የመልክት።
11. ነቲ ቃል ኣብ ግብሪ ምውዓል ማለት መጽሐፍ ቅዱስ ብውልቂ ክዛረብ ምፍቃድ ማለት እዩ፤ ንህይወትካ ምምሃር፤ ምትብባዕ፤ ምእማንን ምምራሕን ማለት እዩ።

12. ብሉይን ሓድሽን ኪዳናት።
13. ብሉይን ሓድሽን ኪዳን።
14. 66 መጻሕፍቲ።
15. ሕጌ፡ ታሪኽ፡ ግጥሚ፡ ትንቢት።
16. ወንጌል፡ ታሪኽ፡ መልእክትታት፡ ትንቢት።
17. ጸባ ቃልን ስጋ ቃልን እዩ። ጸባ ቃል ብቐሊሉ ክርድኦ ዝኸእል መሰረታዊ ሓቂ እዩ። ስጋ ናይቲ ቃል ነቲ መንፈሳዊ ብሰለት ዘምጽእ ዓሚቕ ትምህርቲ ቃል ኣምላኽ የመልክት።
18. ሎጎሴ ንጠቐላላ ኣዘራርባ ኣምላኽ ዘመልክት እዩ። እቲ ኣምላኽ ዝበሎ ምሉእ ብምሉእ ምግላጽ እዩ።
19. ረማ፡ ንፍሉይ ኩነታት ዝምልከት ፍሉይ ብሂል ኣምላኽ ዘመልክት እዩ።
20. መጽሐፍ ቅዱስ ብትሕዝቶን ብቴማን ሓደ እዩ።
21. ብዙሕነት ማለት መጽሐፍ ቅዱስ ብዙሕነት ኣለዎ ማለት እዩ።
22. ዝበዝሐ ናይ...ብሉይ ኪዳን ብእብራይስጢ እዩ ተጻሒፉ ብዘይነ ገለ ክፋል መጻሕፍቲ ዳንኤልን ነህምያን ብኣራማይስጢ ዝተጻሕፉ። ሓድሽ ኪዳን ብግሪኽኛ እዩ ተጻሒፉ።
23. ቅዳሓት ትርጉማት ናይቲ መቐላዊ ኢደ-ጽሑፋት እዮም። "ቨርዥን" ዝብል ቃል ካብቲ ቃል ኣምላኽ ፈለማ ዝተጻሕፈሉ ቋንቋ ብዝተፈልየ ቋንቋ ዝተጻሕፈ መጽሐፍ ቅዱስ ማለት እዩ። ክልተ ቀንዲ ዓይነት ትርጉማት መጽሐፍ ቅዱስ ኣለዉ፡ ትርጉማትን ፓራፍራጅን እዮም።
24. ትርጉም ማለት እተን ናይ ግሪኽን እብራይስጥን ኣራማይክን ቃላት ብጭቡጥ እንታይ ከም ዚብላ ንምግላጽ ዝግበር ጻዕሪ እዩ። ብዝተኻእለ መጠን ዳርጋ ቃል ብቐሊ ቃል ብቐል ትርጉም ይህብ። ተወሳኺ ቃላት ዝኣትዉ ኣንባቢ ትርጉም ንክርድኦ ኣድላዩ ኣብ ዝኾነሉ እዋን ጥራይ እዩ።
25. ፓራፍራጅ ቃል ብቐል ክትርጉም ኣይፍትንን እዩ። ሓሳብ-ብሓሳብ እዩ ዝትርጉም። ፓራፍራጅ ማለት ትርጉም ሓደ ክፍሊ ዳግማይ ምግላጽ እዩ። ፓራፍራጅ ቨርዥናት ብዘመናዊ ቃላትን ሰዋሰውን ስለ ዝተጻሕፉ ንምንባብን ንምርዳእን ዝቐለለ እኳ እንተኾነ፡ ልክዕ ትርጉም ቃል ኣምላኽ ግን ኣይኮነን።
26. ቃል ኣምላኽ፤
 - ንትምህርቲ፡ ንመግናሕቲ፡ ንመኣረምታን ንመምርሕን ይጠቅም እዩ፡ 2ጢሞቴዎስ 3፡16-17
 - ኣብ መልእክቲ ወንጌል እምነት የምጽእ፡ግብ 4፡4
 - ምጽራይ፡ ዮሃ 15፡3፤ ኤፌሶን 5፡26
 - ዘልኣለማዊ ህይወት የምጽእ እዩ፤ እንተ ሰሚዕናዮን እንተ ኣሚንናዮን፡ ዮሃ 5፡24
 - ንዘለኣለማዊ ፍርዲ መሰረት ድዩ፡ ዮሃ 12፡48
 - ርኽባት መናፍሰቲ ንምስጋግ እዩ ዝውዕል፡ ማቴ 8፡16፤ ሉቃ 4 ፡ 36
 - ተኣምራዊ ምልክታት ተኸቲሉ ንሰባት ሓቂ ወንጌል የእምኖም፡ ማር 16፡20
 - ናይ ድሕነት መረጋገጺ ይህብ፡ 1ዮሃ 1፡2-6
 - ነቲ ዳግማይ ዝተወልደ ተመክሮ የምጽእ፡ 1ጴጥ 1፡23፤ መዝ 119፡41
 - ብዛዕባ ሓቂ ወንጌል ይምስክር፡ 1ዮሃ 5፡7
 - ንኣማኒ ይቐድሶ፡ 1ጢሞቴዎስ 4፡5
 - ተሰፋ ይህብ፡መዝ 130፡5፤ 119፡49,81
 - ፈውሲ የምጽእ፡መዝ 107፡20
 - ካብ መንገዲ ኣጥፋኢ ይሕልወካ፡መዝ 17፡4
 - መንፈስን ህይወትን ድዩ፡ ዮሃ 6፡63
 - ሓጎስን ሓጎስን የምጽእ፡ኤር 15፡16
 - እምነት ይውሰኽ፡ ሮሜ 10፡17

- ምጽንናዕ: 1 ተሰሎንቄ 4:18;መዝ 119:50,52
- መንፈሳዊ መግቢ የምጽእ: 1ጢሞቴዎስ 4:6
- ዝተመለሰ ጸሎት የምጽእ: ዮሃ 15:7
- መፍትሕ ዓወት ድዩ: እያሱ 1:8
- ይባርክ: እንተ ሰሚዕናዮን እንተሓልናዮን: ሉቃ 11:28
- ክዕቀብ ከሎ በረኸት የምጽእ: አብ ዘይተሓለወሉ ግዜ ድማ ይረግምዎታል 28
- አብ ግዜ ፈተና አጽዋር እዩ: ማቴ 4
- ንነፍሴ ይቅይራ:መዝ 19:7
- ንቐለልቲ ዋበበኛታት ይገብርም:መዝ 19:7
- የብርሀ:መዝ 19:8
- የጠንቅቅ:መዝ 19:11
- ዓቢ ዓስቢ የምጽእ:መዝ 19:11
- ናብ መንግስተ ሰማይ ምእታው የፍቅድ: ራእይ 22:14
- ብጽድቂ ምምልላስ በረኸት የምጽእ:መዝ 119:1-3
- ካብ ጸላእትኻን መምህራንኻን ዋንታውያንን ከም ዝለበሙ ይገብረኹ:መዝ 119:98-104
- ህያዋን:መዝ 119:25
- የደልድል:መዝ 119:28
- መሰረት ምሕረቱ ድዩ:መዝ 119:58
- ባህታ የምጽእ:መዝ 119:92
- እቲ ቀሊል ርድኢት ይህብ:መዝ 119:130,104,169
- የድሕን:መዝ 119:170

27. ቃል ኣምላኽ ንዘልኣለማዊ ዕጫ ኩሉ ወዲ ሰብ ኣዝዩ ኣገዳሲ ስለ ዝኾነን የሱስ ስለ ዝኣዘዘን ኣመንቲ ንዓለም ናይ ምፍላጥ ሓላፍነት ኣለዎም። እግዚኣብሄር ቃሉ ኣባኻ የቐምጦ ምእንቲ ንኻልኣት ክትዛረቦም። እንተ ተማሂርካ ኣብ...ቃል ኣምላኽ፡ ሸቡ ንኻልኣት ናይ ምምሃር ሓላፍነት ኣለኩ። ኣብ መላእ ዓለም ቃል ክትሰብኽ ኢኻ። ቃላቲ እምበር ናትካ ቃላት ክትዛረብ የብልካን። ብቃል ክትሓፍር የብልካን ንደቅኻ ድማ ቃል ክትምህርም ኢኻ።

ምዕራፍ ሸውዓተ፡ ሃርማርቲዮሎጂ

1. ሃርማርቲዮሎጂ ካብ ሃማርቶስ ዝብል ናይ ግሪኽ ቃል ዝመጸ ኮይኑ ትርጉሙ ድማ ሓጢአት ማለት እዩ።
2. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጉማት ሓጢአት፡ መበገሲ ሓጢአት፡ ሓጢአት ብኸመይ ናብ ዓለም ከም ዝተኣታተወ፡ ሱብን መሰረታዊ ባህርይ ሓጢአትን፡ መፍትሒ ሸግር ሓጢአት፡ ፍርድን መቐጻዕትን ሓጢአት፡ ከምኡ'ውን ኣብ መወዳእታ ምእላይ ሓጢአት ናይ ግዜ።
3. ሓጢአት "ምልክት ምጥፋእ" ጽድቂ ኣምላኽ፡ ብሕግታቱ ብምጥሓስ ወይ ኣንጻር ግዝኣቱ ብምዕላው እዩ ዝግለጽ።
 - ክፍኣት ማለት ክፋእ ኣተሓሳስባ ምህላው ዕሉብ ምግባር ማለት እዩ። ንጽድቅን ንፍትሕን ንሓቅን ንጽቡቕን ብኣእምሮአዊ ሸለል ምባል እዩ።
 - ምጥሓስ ማለት ሕጊ ምጥሓስ ማለት እዩ። ከም ሓደ ሰብ ክረግጽ መሰል ዘይብሉ መስመር ሰጊሩ፡ ንዝተኸልከለ መሬት ወሪሩ፡ ኣብ መንጎ ቅኑዕን ጌጋን ዘሎ ዶብ ዝሰግር እዩ።
 - ዘይጽድቂ ማለት በደል፡ በደል፡ ኣበሓ፡ ሓሶት፡ ምትላል ማለት እዩ።
 - ዘይምፍቃድ ማለት ቅንዕና ዘይምህላው፡ ክፍኣት፡ ንኣምላኽ ፍጹም ሸለል ምባል ማለት እዩ። ንኣምላኽ ከም ዘይነበረ ጌርካ ምሕላው እዩ። ኣምላኽ ዘይምፍቃድ ምስቲ ኣምላኽ የለን ዝብል እምነት ኣምላኽ የለን ዝብል ሓደ ኣይኮነን። ኣምላኽ ዘይምፍላጥ ኣምላኽ ከምዘሎ ምፍላጥ እዩ፡ ገና ንዕኡን ሕግታቱን ፍጹም ሸለል ምባል እዩ።

- በደል ማለት ብዙ ወይ ሕገ ምጥሐስ ሕገ አልቦ ምዃን ማለት እዩ።
- ዘይምእዛዝ አንጻር ተአዛዝነት እዩ። ንኣምላኽን ሕጉን ሸለል ምባል ማለት እዩ።
- ምጥሐስ ማለት ቅኑስ መንገዲ ገዲፍካ ካብ ቅኑስ ናብ ጌጋ ዶብ ምስጋር ማለት እዩ። ኣብ ዘይትምልኮቶ ንብረት ካልእ ሰብ ምህላው ማለት እዩ።
- 4. ክፍሉት ቅድሚ ሰብ ምፍጣሩ ነይሩ እዩ። ሓጢአት መበገሲኡ ብሉሲፈር ዝተባህለ ብሰይጣን እውን ዝፍለጥ እዩ። ሉሲፈር ፈለማ ብኣምላኽ ፍጹም ዝኾነ ፍሉይ መልኡኽ ምንባሩ መጽሓፍ ቅዱስ ይምዝግብ። ሉሲፈር ኣንጻር ኣምላኽ ናዕቢ ከካይድ ምስ ፈተነ ሓጢአት ፈጸሙ።
- 5. ኣብ ምድሪ፡ ሉሲፈር (ሰይጣን ተባሂሉ ዝፍለጥ) ካብ ሰማይ ምስ ተደርቦዩ ኣብ ልዕሊ እግዚአብሄር ዝገበሮ ናዕቢ ቀጸለ። እግዚአብሄር ነቶም ቀዳሞት ሰብኣይን ሰበይትን (ኣዳምን ሄዋንን) ምስ ፈጠሮም ሰይጣን ኣብ ልዕሊ እግዚአብሄር ሓጢአት ክገብሩ መሪሕዎም እዩ። እዚ ናዕቢ ሓደ ሓደ ጊዜ "ውድቀት ሰብ" ተባሂሉ ይጽዋዕ፤ ማለት ሰብ ካብ ጽድቂ ናብ ሓጢአት ወዲቑ ማለት እዩ። ኣብ ዘፍ ምዕራፍ ክልተን ሰለስተን ተጻሒፉ ኣሎ።
- 6. ሄዋን ንርእሳ ኣብ ክትፍተን ተኸእሎ ዘለዋ ቦታ ኣቐመጣ--ኣብ ጥቓ እታ ዝተኸልከለት ገረብ። ሸቡ ነቲ ጸላኢ ዝኾነ ሰይጣን ሰምዑቶ። ቀጺላ ነቲ ኣምላኽ ዝኸልከሎ ብናፍቕት ጠመተቶ። ሸቡ ሄዋን ካብታ ኣም ወሲዳ ክትበልዕ ጀመረት። ካብቲ ኣምላኽ ሓጢአት ዝብል ስያመ ዝሃዐ ተኸፈልቲ ነበረት። ናይ መወዳእታ ውጽኢቲ ድማ ንኣዳም ፍረ ምስ ሃቡቶን ንሱ ምስ በላዕን ሓጢአ ጸልይዎ እዩ።
- 7. ፍልጠት ሰናይን ክፋኡን፡ ብኡንብኡ ድሕሪ ውድቀት ኣዳምን ሄዋንን ድሕሪ ደጊም ኣብ ናይ ንጽህና ኩነታት ኣይነበሩን። ኣብ መንጎ ጽቡቕን ክፋኡን ዘሎ ፍልልይ ኣለልዮም ዕርቃኖምን ሓጥኣንን ምዃኖም ተገንዚቦም (ዘፍ 3፡7) ።
 - ርእሱ-ጽድቂ፡ ኣዳምን ሄዋንን ካብ ቆጽሊ በለስ ክኖን ክሰርሑ ፈቲኖም እዚ ድማ ሰብ ብመንፈስ ክገብሮ ዝፍትን ምሳሌ (ናይ ደገ ኣብነት) እዩ። ሓጥኣን ምዃንን ብምግንዛብ፡ ብዝሕር ርእሱን ብምምሕያሽ ንነብሱ ከምሓይሽ ንጽዕር።
 - ፍርህን ሕፍረትን፡ እግዚአብሄር ምስ ኣዳምን ሄዋንን ክመላለስን ክዛረብን ምስ መጽ፡ ብሕፍረትን ፍርሕን ተሓቢኦም ነበሩ (ዘፍ 3፡10) ። ሕፍረትን ፍርሕን ካልኣት ኣሉታዊ ስምዒታዊ ምላሽ ዝፍልፍሉ መሰረታዊ ስምዒታት እዮም።
 - ካብ እግዚአብሄር ምፍላይ፡ እግዚአብሄር ካብ ቅድሚ ሰብ ንርእሱ ኣይኣልዮን፤ እንታይ ደኣ ንርእሱ ካብ እግዚአብሄር ዘውጽኦ ሰብ እዩ። ኣዳምን ሄዋንን ካብ ኣምላኽ ክሕባኡ ፈቲኖም እዮም።
- 8. ዝተቐየረ ኣካላዊ መልክዕ፡ እቲ ሰይጣን ንፈተና ዝጥቀመሉ ዝኸበረ ኣካላዊ መልክዕ ርጉም እዩ ነይሩ። እቲ ተመን ፈለማ ትኽ ኢሉ እዩ ዝኸይድ ነይሩ፤ ካብዚ ጊዜ እዚ ጀሚሩ ግን ብሓመድ ኣቢሉ ኣብ ኩቡዱ ተንቀጥቀጠ።
 - ጽልኢ ሰይጣንን ሰብን፡ እዚ መጀመርታ ናይቲ "መንፈሳዊ ውግእ" እንብሎ፡ ሰይጣን ንነፍሱ ሰብ ክቃለስ ከሎ እዩ።
 - ዝተጨፍለቐ ርእሱ፡ እዚ ኣብ ልዕሊ ተመን ዝወርድ መቐጻዕቲ ብሓቂ ንሓጥእ ሰብ ዝተዋህበ መብጽዓ እዩ። ዋላ እኳ ሰይጣን ብሓጢአት ኣቢሉ ንሱብ ብመንፈስ "ሸጥኡ ይጭፍልቑ" እንተኾነ፡ እቲ ካብ ሰበይቲ ዝመጽእ ዘርኢ (ዘርኢ) ግን ንርእሱ ሰይጣን ክጭፍልቑ እዩ (ዘፍ 3፡15) ።
- 9. ድኻም ጸዕሪ፡ ቅድሚ ሓጢአት ኣዳም ብሓጎስ ቅልል ዝበለ መሬት ይከኖኽና ነይሩ። ሕጂ ግን ኣበርቲቡ ክጽዕር ኣለዎ። እቲ ሓደ እዋን ልሙዕ ዝኸበረን ባልዕ ወይ ጸህያይ ዘይብሉን መሬት ብእሾኽን ዕንቅርቢትን መሊኡ ነበረ።
 - ሞት፡ መቐጻዕቲ ተፈጥሮኣዊ ሞት።
- 10. ሓዘን ኣብ ሕርሱ፡ መርገም ቃንዛን ሓዘንን ኣብ ልዕሊ ምውላድ ተቐሚጡ።
 - ንሰብኣያ ምግዛእ።
- 11. ካብታ ውቁብ ገነት ኤደን ተኣጊዶም።
- 12. ብምኽንያት ውድቀት ናይቶም ቀዳሞት ሰብኣይን ሰበይትን ሓጢአት ናብ ኩሉ ወዲ ሰብ ሓለፈ። እዚ ማለት ኩሉ ዝተወልደ ሰብ መሰረታዊ ባህሪ ሓጢአት ይወርስ ማለት እዩ። ልክዕ ከምቲ ስጋዊ ባህርያት ዝውረሱ፡ መንፈሳዊ ባህሪ ናይቲ መሰረታዊ ሓጢአት ባህሪ እውን ይውረስ እዩ። ነፍሱ ወከፍ ሰብ ሓጢአት ገይሩ ስጋውን መንፈሳውን ሞት መቐጻዕቲ ይገጥሞ እዩ።

13. ብንሰሓ ካብ ምወት ግብሪን ንየሱስ ክርስቶስ ከም ውልቃዊ መድሓኒ ብምቕባልን ካብ መቐጻዕቲ ሓጢአት "ክትድሕን" ትኽእል ኢኻ። ፍታሕ ናይቲ ሰብኣዊ ጸገም ሓጢአት ብክርስቶስ ምብጃው እዩ (ሮሜ 5:12-21፤ ሮሜ 7:21-25፤ ቆሎሴ 2:13-15) ።
14. ኩሎም ሰለ ሓጢአት ፍርዲ ይግብእም እዩ፡ ምስናይዚ ግን ክርስቶስ ነቶም ብእኡ ዝውከሉ ንዘለዓለም ህይወትን ሕድገት ሓጢአትን የድሕኖም (ዮሃ 3:16) ። ሓጢአት ዝገብሩ ምእመናን ንመክሪምታ ዕላማ ብጎይታ ክፍረዱ ይኽእሉ እዮም፡ ገና ግን ኣብ ነፍሲ ወከፍ ሓጢአት ኣብ ዝገብሩሉ እዋን ድሕነቶም ኣይሰእኑን እዮም (ሮሜ 8:37-39፤ ኤፌሶን 2:8-9) ። እቶም ብክርስቶስ ዘይውከሉ ድማ ናይ ዘለዓለም መቐጻዕቲ ከም ፍርዶም ይቐበሉ (ማቴ 25:46) ። መንፈሳዊ ሞት፡ ስጋዊ ሞት፡ ዘልኣለማዊ ሞት፡ ኩሉ መቐጻዕቲ ሓጢአት እዩ፡ ከምኡ ውን ኣብዚ ህይወት እዚ ገለ ስቓይ እዩ። ካብ ሕቶ ሓሊፍካ ግን ዘልኣለማዊ ሞት ካብ እግዚኣብሄር ንዘለዓለም ምፍላይ ዘምጽእ ካልእ ዕድል ሰለ ዘየለ፡ እቲ ዝሕሰብ ናይ ሓጢአት ዝኸበደ መቐጻዕቲ እዩ (2 ተሰሎንቄ 1:8-9) ።
15. ምእመናን ንዘይተናዘዙ ሓጢአት ዝወሃብ መቐጻዕቲ፤
 - ሓጎሱን ሰላሙን ምጥፋእ፡ ገላትያ 5:22።
 - ንኻልኦት መንፈሳዊ ዕንቅፋት ምዃን፡ 1ዮሃ 2:10።
 - ንጸሎቶም ምዕንቃፍ፡ 1ዮሃ 3:19-22።
 - ንመንፈስ ቅዱስ ምሕዛን፡ ኤፌሶን 4:30።
 - ኣብ ምምላስ ጉይታ ዝስምዓካ ናይ ሕፍረት ስምዒት፡ 1ዮሃ 2:28።
 - ምስ ኣምላኽን ካልኦት ኣመንቲን ሕብረት ምጥፋእ፡ 1ዮሃ 1:6።
 - ንቐጻሊ ሓጢአት ካብ ኣምላኽ ዝወሃብ ተግሳጽ፡ እብ 12:6።
 - ቤተ ክርስቲያን ንገለ ሓጢአት ዝህቦ ተግሳጽ፡ 1ቆሮ 5:4-5።
16. ኣብ መወዳእታ ከም እንፈልጦ እግዚኣብሄር ነቲ መርገም ከወግዶ እዩ ሓጢአት ድማ ድሕሪ ደጊም ኣይክህሉን እዩ (ራእይ22:3) ።

ምዕራፍ ሻሙናይ፡ ስነ-ሓሳብ

1. ሶተሪዮሎጂ ንድሕነት ዝምርምር ዓውዲ ክርስትያናዊ ስነ መለኮት እዩ። ሶተሪዮሎጂ ብዛዕባ ምሉእ ሰራሕ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ድሕነት--ሕሉፍ፡ ህሉውን መጻእን ዝምልከት እዩ።
2. ገለ ካብቶም ኣብ ውሽጢ ሶተሪዮሎጂ ዝተመርመሩ ኣገደስቲ ሕቶታት እዞም ዝስዕቡ ይርከብዎም፤
 - ምድሓን እንታይ እዩ?
 - ድሕነት ንምንታይ እዩ ዝድለ?
 - ድሕነት ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ብኸመይ ይግለጽ?
 - ምስ ድሕነት ዝተኣሳሰሩ መጽሓፍ ቅዱሳዊ ቃላት እንታይ ትርጉም ኣለዎም?
 - ሰብ ብኸመይ ይድሕን?
 - ኣብ ግዜ ብሉይ ኪዳን ሰባት ብኸመይ ድሒኖም?
 - ንድሕነት ሞምቀት የድሊ ድዩ?
 - እቶም ዘይብሎምከ ህወንጌል ሰሚዕካዮ?
 - ሓደ ሰብ ድሕነቱ ክሰእን ይኽእል ድዩ?
3. ካብ “ቁጥዓ” ንድሕን--ፍርዲ ኣምላኽ ንሓጢአት (ሮሜ 5:9፤ 1 ተሰሎንቄ 5:9) ከምኡ ውን ካብ ሳዕቤናት ሓጢአት ማለት ካብ ኣምላኽ ዘልኣለማዊ ምፍላይ--መንፈሳዊ ሞት (ሮሜ 6:23) ።
4. ተነሲሕካ ንየሱስ ክርስቶስ ከም መድሓኒ ክትቐበሉ ከለኻ ካብ ዝሓለፈ ሓጢአት ትድሕን። ብስሩዕ ይቐረታ ከም እትደሊ (ክፋል ናይቲ መዓልታዊ ጸሎት ጉይታ) ኣብ ህሉው እዋን ካብ ሓጢአት ትድሕን። ኣብ መጻኢ ንዘልኣለም ምስ እግዚኣብሄር ክትካበር ምስ ኣተኻ ካብ ህላወ ሓጢአት ክትናገፍ ኢኻ።

5. ድሕነት ዝድለ ብሰንኪ መበቀላዊ ምውዳቕ ሰብ ኣብ ሓጢአትን ዘሰዓቦ ኣስቃቂ ሳዕቤን ሓጢአትን እቲ መሰረታዊ ባህሪ ሓጢአት ካብ ሽዑ ጀሚሩ ናብ ኩሎም ሰባት ከምዝተመሓላለፈን እዩ (ዘፍ 3፤ ሮሜ 5፤ 1ቆሮ 15) ። መጽሐፍ ቅዱስ ኩሎም ሓጢአት ከም ዝገበሩን ካብቲ ኣምላኽ ክብሩ ኣባና ክግለጽ ዝከበሮ መበቀላዊ መደብ ከም ዝወደቐን ይምህር። ብባህርይና "ደቂ ቁጥዓ" ብበደልን ሓጢአትን ምውታት ኢና (ኤፌሶን 2፡1-3) ። ድሕነት ንሕድገት ሓጢአትን ናብ ህላዌ እግዚአብሄር ንምብጻሕን ሕጂ ይኹን ንዘለኣለም የድሊ።
6. ንጽህና ምጥፋእ። ድሕሪ ውድቀት ብኡንብኡ ኣዳምን ሄዋንን ድሕሪ ደጊም ንጹሃት ኣይነበሩን። ኣብ መንጎ ጽቡቕን ክፋእን ዘሉ ፍልልይ ኣለልዮም ሓጥያት ምዃናም ተገንዚቦም (ዘፍ 3፡7) ።
 - ምስ ኣምላኽ ዝምድና ምጥፋእ ። እግዚአብሄር ንርእሱ ካብ ቅድሚ ሰብ ኣይኣልየን፤ እንታይ ደኣ ንርእሱ ካብ እግዚአብሄር ዘውጽእ ሰብ እዩ ። እግዚአብሄር ከምቲ ንቡር ዝገብሮ ምስ ኣዳምን ሄዋንን ክመላለስን ክዛረብን ምስ መጽ፡ ካብኡ ተሓቢኦም ነበሩ።
 - ምጥፋእ ስምዒታዊ ጽቡቕ ምህላው። ኣዳምን ሄዋንን ሕፍረትን ፍርሕን ኣጋጢምዎም እዩ (ዘፍ 3፡10) ። ንመጻኢ ምፍራሕን ኣብ ልዕሊ ዝሓለፈ ሕፍረትን መሰረታዊ ስምዒታት ኮይኖም ሱር ናይ ኩሎም ካልኣት ኣሉታዊ ስምዒታዊ መልስታት እዮም።
 - ምጥፋእ ኣምላኻዊ ጽድቂ። ኣዳምን ሄዋንን ካብ ቆጽሊ በለስ ክዳን ክሰርሑ ፈቲኖም እዚ ድማ ሰብ ብመንፈስ ክገብሮ ዝፍትን ምሳሌ (ምሳልያዊ) እዩ። ሓጥኣን ምዃንና ተገንዚብና ንርእስና ከነመሓይሽ ንጽዕር። ርእሱ-ምምሕያሽ ንሓጢአትና ከወግድ እዩ ኢልና ንሓሰብ (ዘፍ 3፡7) ፡ ርእሱ-ጽድቅና ግን ከምቲ ቆጽሊ በለስ ንኣዳምን ሄዋንን ንምሽፋን ዝከበረ እኹል ኣይነገን፤ "ኩላትና ግና ከም ርኹስ ኢና፤ ኩሉ ጽድቅና ድማ ከም እዩ።" ረሳሕ ጨርቂ" (ኢሳ 64፡6, KJV) ።
 - ምስ ካልኣት ኣወንታዊ ዝምድና ምጥፋእ። ኣዳም ምስ ሓጢአቶም ምስ ተገጠመ ንሄዋን ወቐሳ ንሳ ድማ ነቲ ተመን ወቐሰቶ። በዚ ኽምዘ፡ እታ ቀዳመይቲ ዘይትሰርሕ ስድራቤት ንርእኢ።
 - ዝምድናታት ይቕልቀሉ። ወደም ቃየል ንሓጢ ኣቤል ምስ ቀተሎ ቀዳማይ ቅትለት ቅድሚ ምፍጻሙ ኣብ መዝገብ መጽሐፍ ቅዱስ ነዊሕ ኣይገበረን።
 - ናይ ዘለኣለም ህይወት ምጥፋእ ። ኣዳምን ሄዋንን ሓጢአት ናብ ዓለም እንተ ዘይኣተወ ፈጺሞም ኣይምሞቱን ነይሮም። ናይ ዘለኣለም ህይወት ብሓጢአት ጠፊኡ፡ ውጽኢቲ ድማ ስጋዊ ሞት ናብ ዓለም ከም ዝመጸ እዩ። መጽሐፍ ቅዱስ ኩሎም ብኣካል ከም ዝሞቱ ይዛረብ ግን፡ ካብኡ ዝዓቢ ድማ፡ ውጽኢት ሓጢአት ካብ ኣምላኽ ንዘልኣለም ብምፍላይ መንፈሳዊ ሞት ምዃኑ ይእዝዝ።
7. ንጽህና ይምለስ። ቅድሚ ሕጂ ሳኦል ተባሂሉ ዝፍለጥ ዝከበረ ሃዋርያ ጳውሎስ ቅድሚ ናብ ክርስቶስ ምልዋጡ ንኣመንቲ ኣሳዲዱን ቀቲሉን ነይሩ። እንተኾነ ግን ግብ 20፡26 "...ብደም ኩሎም ሰባት ንጹህ ምዃንይ ሎሚ እነግረኩም ኣለኹ" ኢሉ ከም ዝኣወጀ ይምዘግብ። ከመይ ኢሉ እዩ ከምኡ ኺብል ዝኽኣል፤ ምኽንያቱ ጳውሎስ ብየሱስ ክርስቶስ ምድሓን ስለ ዘጋጠሞ። ጳውሎስ ይቕረታ ስለ ዝሓተተ፡ ስለ ሓጢአቱ መስዋእቲ ክርስቶስ ተቐቢሉ ስለ ዝነበረ፡ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ንጹህ እዩ ነይሩ።
 - ምስ እግዚአብሄር ዝከበረ ርኽብ ይምለስ። "ሕጂ ግና ንስኽትኩም ቀደም ርሑቕ ዝነበርኩም ብክርስቶስ የሱስ ብደም ክርስቶስ ተቐራብኩም ኣለኹም" (ኤፌሶን 2፡13, NIV) ።
 - ስምዒታዊ ጽቡቕ ምህላው ይምለስ። የሱስ ነቲ ብሰንኪ ሓጢአት ዚመጽእ ፍርህን ሕፍረትን እዩ ገጢምዎ ነይሩ። "ሰላም እሓድገልኩም ኣለኹ፡ ሰላመይ እህበኩም ኣለኹ። ከምቲ ዓለም እትህበኩም ኣይህበኩምን እዩ። ልብኹም ኣይትጨነቑ፡ ኣይትፍርሁ" ኢሉ ኣወጀ (ዮሃ 14፡27, NIV) ።
 - ኣምላኻዊ ጽድቂ ይምለስ። "ኡቶም ሕጊ ዝሰምዑ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ጸድቃን ኣይኩኑን እሞ፡ እቶም ንሕጊ ዚእዘዙ እዮም ጸድቃን ዚኹኑ" (ሮሜ 2፡13, NIV) ።
 - ምስ ካልኣት ዝከበረ ኣወንታዊ ዝምድና ይምለስ። "ንሕዋትና ስለ እነፍቅርም፡ ካብ ሞት ናብ ህይወት ከም ዝሓለፍና ንፈልጥ ኢና" (1ዮሃ 3፡14, NIV) ።

- ዘልአለማዊ ህይወት ይምለስ። ብዩሱስ አቢልካ ናይ ዘልአለም ህይወት ክትምለስ ትኽእል ኢኻ። ሲጋዊ ኣካልካ ሓደ መዓልቲ ክመውት እዩ። ንሱኻ ግን ምስ ኣምላኽ ንዘለአለም ክትነብር ኢኻ (ዮሃ 3:16-17) ።
- 8. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ዘሎ "ድሕነት ኣብ ቅዱሳት ጽሑፋት ብኸመይ ይግለጽ" ዝብል ኣርእሱቲ ዘለዎ ክፍሊ ኣነጻጽር።
- 9. ምውሳድ። ምውሳድ ንእግዚአብሄር ኣባላት ስድራቤቱ ክገብረና ዝወሰኖ ውሳኔ እዩ ዘመልክት። ንሱ ሰማያዊ ኣቦና እዩ፤ ንሕና ደቂ ኣምላኽ ተባሂልና ኢና፤ ምስ ኩሎም ካልኣት ሓቀኛታት ኣመንቲ ድማ ብመንፈስ ኣሕዋትን ኣሓትን ኢና።
 - ምትዕራፍ። እዚ ቃል እዚ ንሓጢአት ደቂ ሰባት ዝግረገ--ወይ ዝእረም ሞት የሱስ ኣብ መስቀል ዘመልክት እዩ።
 - ምቕያር። ምልዋጥ ማለት "ምጥዋይ" ማለት እዩ። ምስ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ንስሓ ተተሓሒዙ ኣብ ሞቕሚ ክውዕል ከሎ፡ "ካብ ግንባይ መገዲ ናብ ቅኑዕ መገዲ ምምላሽ" ማለት እዩ።
 - እምነት ናብ ኣምላኽ። እምነት ናብ ኣምላኽ ኣብ እብ 6 ከም ካልኣይ መሰረታዊ መትከል ናይ ክርስቲያናዊ እምነት ተዘርዘሩ ኣሎ። ካብ ምዉት ግብሪ ንስሓ ክኸውን ኣለዎ። ንምድሓን ምስ እምነት ናብ ኣምላኽ ተደሚሩ።
 - ምኽባር። ክብሪ ዝፍጸም ካብ ሞት ዝተንሰኣ ሲጋኻ ተቐቢልካ ንዘለዓለም ምስ ኣተኻ እዩ።
 - ምኽንያት ምግባር። ካብ ሓጢአት ተነሲሕካ ካብቲ ሓጢአት ዝመልኦ መገድኻ ክትምለስ ውሳኔ ክትወስድ ከለኻ እዚ ምስ ኣምላኽ ቅኑዕ ዝምድና ይምሰርት። እዚ ቅኑዕ ዝምድና ወይ ቅኑዕ መርገጺ ኣብ ቅድሚ እግዚአብሄር "ምጽዳቕ" ተባሂሉ ዝጽዋዕ ብሞትን ትንሳኤን ጎይታና የሱስ ዝከኣል እዩ። ብዩሱስ ክርስቶስ ኢኻ ጸዲቕካ፤ ወይ ምስ ኣምላኽ ናብ ቅኑዕ ዝምድና ትኣቲ።
 - ምትዕራፍ። መሰረታዊ ትርጉም ናይዛ ቃል "ዕግበት" እዩ፤ ማለት ሞት የሱስ ንጽድቂ ኣምላኽ ብመንጽር ምሉእ መስዋእቲ ንሓጢአት ኩሎ ወዲ ሰብ ኣዕጊቡ እዩ።
 - ዕርቂ። ሰብ ብሓጢአት ካብ ኣምላኽ ምስ ተፈልዮ ሕጂ ብሞት የሱስ ክርስቶስ ናብኡ ክበጽሖ ኣለዎ። እቲ ብሓጢአት ዝፈጠሮ ምፍልላይ ቦቲ ምስ እግዚአብሄር ዘዕረቐና ናይ የሱስ ደም መስዋእቲ ድልድል ኮይኑ ኣሎ።
 - ምሕዳስ ። ዳግመ ምውሳድ ብመንፈስ ዝሞቱ ሰባት ብድሕነት ህያዋን ዝገብሩሉ ተግባር ዘመልክት እዩ። እቲ ቃል ኣብ ቲቶስ 3:5 ተጠቐሙ ኣሎ። እቲ ኣምር ግን ኣብ ካልእ ቦታታት ብመንገዲ "ካብ ላዕሊ ተወሊዱ" (ዮሃ 3) ከምኡ'ውን "ዳግም ተወሊዱ" (1ጴጥ 1) ኣቢሉ ይምሃር ኣሎ። ኣብዞም ዝሰዕቡ ጽሑፋት ብዘርዘር ተገሊጹ ኣሎ። ዮሃ 1:12-13፤ 3:3፤ ቲቶስ 3:5-9፤ ያእቆብ 1:18፤ 1 ጴጥሮስ 1:3፤
 - 2ቆሮ 5:17።
 - ንስሓ። መሰረታዊ ትርጉም ናይታ "ንስሓ" እትብል ቃል ለውጢ ኣተሓሳስባ ኮይኑ ውጽኢቱ ድማ ኣብ ደጋዊ ተግባራት ለውጢ፡ ካብ ሓጢአት ናብ ኣምላኽን ጽድቅን ምምላሽ እዩ። እዚ "ምምላሽ" እዚ ነቲ ዘጋጠመ ውሽጣዊ ለውጢ የረጋግጽ።
 - ምቕዳስ። ቅድስና ሰለስተ መዳያት ዘጠቓልል እዩ፤ ኣብቲ ናይ ምልዋጥ ህሞት ተቐዲስና ብሕጊ ኣብ ቅድሚ እግዚአብሄር ቅዱሳን ተኣዊጅና ኢና (1ቆሮ 6:11) ። ኣብዚ እዋን እዚ ናብ ምስሊ ጉይታ እናተለወጥና ንቕድስ ኣለና (2ቆሮ 3:18) ። ኣብ መጻኢ ንዘለአለም ናብ ህላዌ ጉይታ ክንኣቱ ከለና ምሉእ ብምሉእ ክንቅደስ ኢና። ሱር ናይዚ ለውጢ እዚ ምስ ክርስቶስ ዘሎና ርክብ እዩ ዘሎ (ሮሜ 6:3-4) ። እቲ መስርሕ ድማ ኣብዚ ህይወት እዚ ፈጸሙ ኣይፍጸምን እዩ (ፊሊጲ 3:12-13) ። ንሕና ንፍጽምና ክንዕልም ኣሎና (1ጴጥ 1:15-16) ኮነ ኢልና ነቲ ሲጋዊ ባህርይ ብምቕታል (ቆሎሴ 3:5) ከምኡ'ውን ኣእምሮን ኣተሓሳስባን የሱስ ክርስቶስ ብምልባስ (ሮሜ 13:14) ።
- 10. መጽሐፍ ቅዱስ ኩሎም ሓጢአትን ክብሪ ኣምላኽ ከም ዝገደሉን ይገልጽ (ሮሜ 3:23) ። ሓጢአትካ ኣብ መንጎኻን ኣብ መንጎ ኣምላኽን ምፍልላይ ኣሰዒቡ እዩ (ኢሳ 59:2) ። ናይ መወዳእታ ውጽኢቱ ድማ መንፈሳዊ ሞት እዩ (ሮሜ 6:23) ። እቲ እንኮ መውጽኢ መንገዲ ብክርስቶስ ብእምነት ምድሓን እዩ (ኤፌሶን 2:8-9፤ ሮሜ 5:1) ። የሱስ ምእንቲ ሓጢአት ዓለም ሞይቱ (1ዮሃ 2:2) ። ንሱ እዩ እታ እንኮ መገዲ ናብ ኣምላኽ ኣቦ (ዮሃ 14:6) ። ንሱ ኣብ ሰማይን ምድርን ኩሎ ስልጣን ኣለዎ (ማቴ 28:18) ። እንተላይ ንሓጢአት ናይ ምሕዳግ ሓይሊ፡ ምኽንያቱ እቶም ብእኡ ዝውከሉ ምእንቲ ክድሕኑ፡ ንኹሉ ሓጢአት ደቂ ሰባት

አብ መስቀል ስለ ዝጸሮ (1ጴጥ. 2:24) ። ንምድሓን የሱስ ምእንቲ ሓጢአትካ ከም ዝሞተ ክትኣምንን ካብ ሓጢአትካ ክትናዘዝን ክትንሰሕንን ከም መስዋእቲ ሓጢአትካ ክትቅበሎን ኣለካ። ብእምነት ብጸጋ ኣምላኽ ትድሕን ኢኻ።

11. ድሕነት ብጸጋ፡ ብእምነት (ኤፌሶን 2:8-9) ፡ ብየሱስ ክርስቶስ ከም ዝፍጸም መጽሓፍ ቅዱስ ንጹር እዩ (ዮሃ 3:16፤ ግብ 4:12) ። አብ ብሉይ ኪዳን ሰባት ምእንቲ ሓጢአት መስዋእቲ አብ ዝገበሩሉ ጊዜ ንመስቀል ብሃንቀውታ ብምዋግት እዮም ዝድሕኑ ነይሮም። አብ ኣድሻ ኪዳን ንድሕሪት ተመለሰና ናብ መስቀል ብእምነት ንዋምት። ከምቲ የሱስ ንሓጢአት ናይ መወዳእታ መስዋእቲ ዝኸፈለ፡ ዝኾነ መስዋእቲ ኣየድልን እዩ።
12. ድሕነት አብ እምነት ጥራይ ዝተመስረተ ስለዝኾነ ንምድሓን ማይ ጥምቀት ኣየድልን እዩ። እቲ አብ መስቀል ዝነበረ ሰራጂ ኣብነት ካብ ጥምቀት ወጸኢ ብእምነት ጥራይ ምድሓን የረጋግጽ (ሉቃ 23:39-43) ። ጥምቀት ማይ ስርዓት ቤተ ክርስቲያን ስለዝኾነ፡ ኣመንቲ ነቲ የሱስ ዘቐመጠ ኣብነትን ጥምቀት ብዝምልከት ብእኡ ዝሃዞ ትእዛዝን ክሰዕስ ይግባእ። ብግዳማዊ መግለጺ ናይቲ ብኣድሻ ናይ ልደት ተመክሮ ዘጋጠመ ውሽጣዊ ለውጢ እዩ።
13. መጽሓፍ ቅዱስ ነዚ ጉዳይ ብፍሉይ ስለዘይገልጽ፡ ብዛዕባኡ ፍጹም መግለጺ ክንህብ ኣይንኽእልን ኢና። ይኹን እምበር፡ መጽሓፍ ቅዱስ ምድሓን ጥራይ ምዃኑ ስለ ዝገልጽብየሱስ ኣቢሉ ኣደ ሰብ ንክድሕን ንክርስቶስ ከም መድሓኒ ክቐበሎ ከም ዘለዎን፡ ሽዑ እቶም ወንጌል ዘይሰምዑ ከም ዝጠፍኡ ብስነ-መጉታዊ መንገዱ ክንድምድም ንኽእል።
14. ኣደ ሰብ ድሕነቱ ክሰእን ይኽእል ድዩ ዝብል ብዘሕ ክትዕ አብ መንጎ ክርስቲያን ኣሉ። ገሊጻም ሰባት፡ ሓጢአት ዝመልኦ ኣነባብራ ወይ ነቲ ኣቐዲምካ ዝገበርካዮ ውዕል ምንጻግ፡ ድሕነትካ ኸም ዚሰእን ከም ዚኽእል ይኣምኑ እዮም። እምነቶም አብ እብ 5:29ን ካልእ ከም ራእይ 3:5ን ዝኣመሰሉ ክፍልታትን መሰረት ይገብሩ። ካልኣት ድማ አብ ሮሜ 8:1, 37-39ን ካልኣት ክፍልታትን ተመርኩሶም "ኣንሳብ ድሒንካ ኩሉ ግዜ ድሒንካ" ዝብል እምነት ኣለዎም። ብኣቂ ብክርስቶስ ዝኣመነ ሰብ እምነቱ ፈጺሙ ከጥፍእ ከም ዘይክእል ይምህሩ። እዚ ኣደ ኣደ ግዜ "ዘልኣለማዊ ውሕስነት" ተባሂሉ ይጽዋዕ።
15. ኣደ ሰብ ድሕነቱ ክሰእን ይኽእል ድዩ ኣይክእልን ዝብል ክትዕ እቲ ኣገዳስ ነገር እዚ እዩ። ህይወትካ ንክርስቶስ ምስ ኣሕለፍካ፡ ንዝተረፈ ህይወትካ ብተኣዛዝነት ኣገልግሎ ሽዑ Ussured ናይ ድሕነትካን ናይ ዘለኣለም ህይወትካን እዩ።

ምዕራፍ ትሸዓተ፡ ቤተ ክርስቲያን

1. ቤተ ክርስቲያን ስነ መለኮታዊ መጽናዕቲ ኣቃውማን ባህርን ክርስቲያናዊት ቤተ ክርስቲያን ኮይኑ ብኹሎም ኣቀኛታት ኣመንቲ ክርስቶስ ዝቐመ ኣድማሳዊ ኣካል እዩ።
2. ልሙዳት ኣርእስታት፡ ቤተ ክርስቲያን ብኸመይ ከም ዝጀመረት፡ ኣወዳድባ ቤተ ክርስቲያን፡ ዕላማኦ፡ ስርዓታት ቤተ ክርስቲያን፡ ንቤተ ክርስቲያን ዝገልጹ ምሳሌታትን ዕጫ ቤተ ክርስቲያንን ይርከብዎም።
3. ቤተ ክርስቲያን አብ ግብ 2 ከም ዝተገልጸ ብመዓልቲ ጳራቅሊጦስ ጀሚራ ዮሃ 16:13 እውን ርእ፤ 14 ፡ 16-17፤ 16:26-27፤ ከምኡውን ማቴ 16:18 ንዝተዛመዱ ክፍልታት። ቤተ ክርስቲያን ድሕሪ ምጽኣት መንፈስ ቅዱስ ዝተቐልቀለት ብእኡ ኣቢላ ኩሎም ኣቀኛታት ኣመንቲ ብመንፈስ ናብ ኣደ ኣካል ዝሞመቹ።
4. መልስኹም ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ "Organization Of The Church" ዝብል ኣርእስቲ ዘለዎ ዘተ ኣነጻጽርዎ።
5. ዕላማ ቤተ ክርስቲያን ንዓለም ወንጌል ኣብ ምእዋጅ የሱስ ዝሃዞ ትእዛዝ ምፍጸም እዩ። በዚ ድማ መልእኽቲ ወንጌል ኣብ ሕመረት ዕላማ ቤተ ክርስቲያን ኮይኑ ኣብ ሕይወትን ኣገልግሎታን ኣባላታ ዝንጸባረቑ እዩ። ቤተ ክርስቲያን ናብቲ ኣደ ኣቀኛ ኣምላኽ ከተምልኽን ከተመስግን ከተኽብርን ክትጽልን ስለ ዝኾነት ኣደስቲ ኣመንቲ ኣብ እምነት ክትምስርትን ከተዕዋቕን ተኣዚዛ ኣላ።
6. መንፈስ ቅዱስ ቤተ ክርስቲያን ተልእኾኦ ክትፍጽም ዘኽእላ መንፈሳዊ ውህበት ይህብ።
7. ኣይፋልን የሱስ ሓጢአት ኣይገበረን ነይሩ። ንሱ ሓጢአት ዘይብሉ እዩ ነይሩ። ንኣመንቲ ግን ኣብነት ይኸውን ነበረ።
 - ኣይኮንን. ዕሸላት ትርጉም ናይቲ ስርዓት ስለዘይተረድኡ ክሞመቹ የብሎምን።
 - የሱስ ጥሒሉ ሩሩ፡ ምስ ዝከኣል ድማ ኣብነቱ ክንስዕብ ይግባእ።
 - ብቐልጡፍ ግቡእ ትምህርቲ ምስ ተሞህበን ብደላዩ ምስ ተረድኦን።
 - ክርስቲያናዊ ጥምቀት ናይ የሱስ ሞትን ትንሳኤን ምልክት ስለዝኾነ ትርጉም ኣለዎ። ኣብቲ "መቻብር" ማይን ትንሳኤን ናብ ኣድሻ ህይወት ንኣምላኽ ብጽድቂ ዝከበርካ ካብ ማይ ክትድይብ ከለኻ ክትሞሕል ከለኻ ንሓጢአት ሞት

ዘመልክት እዩ። እዚ ሓዲሽ ህይወት-ክነብር ካብ ማይ ተንሲኡ ዝለዓል ኣማኒ እዚ ብገዛኡ ሓይሉ ኣይገብሮን እዩ። እቲ ሓዲሽ ህይወት ብሓይሊ እግዚአብሔር እዩ ዝክብር፤ ንሱ ድማ ንየሱስ ካብ መቓብር ዘተንስኦ ሓይሊ እዩ።

- ክርስትያናዊ ጥምቀት ዘድልዮም መጽሓፍ ቅዱሳዊ ጠለባት ትምህርቲ፡ ንሱሓ፡ እምነት፡ ከምኡ'ውን ኣብ ቅድሚ እግዚአብሔር ሰናይ ሕልና ምህላው እዩ።

8. የሱስ ነዚ ስርዓት እዚ ንኣመንቲ ዝሰርጾ ቅድሚ ሞቱ ኣብ ዝነበረ ምሽት ፋሲካ ኣብ ዝኸበረሉ ዝነበረ እዋን እዩ።

- እዚ ድራር ጉይታ ተባሂሉ ዝፍለጥ ስርዓት፡ ንሞትን ትንሳኤን ጉይታ ንድሕሪት ተመሊሱ ዘንጸባርቅን ንመጻኢ ምምላሱ ብሃንቀውታ ዝጽበን ብምዃኑ፡ ዘይነጻጸል ኣካል ናይ ክርስትያናዊ ኣምልኾ እዩ።
- ኣብ ናይ ኣይሁድ ሃይማኖታዊ ዓመት እቲ ኣዝዩ ቅዱስ በዓል ዝነበረ ፋሲካ የብዕሉ ነበሩ። በኹሪ ግብጻውያን ምስ ሞቱን እስራኤላውያን ብሰንኪ ደም ገንሸል ኣብ ዓንዲ ማዕጾኦም ዝተነጽገሉ እዋን ኣብ ልዕሊ ግብጹ ዘጋጠመ ናይ መወዳእታ መዓት ዝዝክር ነበረ።
- “እዚ ምእንታኻ ዝተዋህበ ስጋይ እዩ፤ እዚ ንዓይ ንምዝካር ግበሩ።” ከምኡ ድማ ድሕሪ ድራር ነታ ጽዋእ ወሰደ፡ ‘እዛ ጽዋእ እዚኣ፡ እቲ ምእንታኹም ዚፈሰስ ደመይ ሓዲሽ ኪዳን እዩ።”
- ሃዋርያ ጳውሎስ ብዛዕባ ድራር ጉይታ ከምዚ ኢሉ ጽሑፉ ኣሎ “ስለዚ እቲ እንጌራ ዝበልዕ ወይ ጽዋእ እግዚአብሔር ብዘይግቡእ ዝሰቲ ዘበለ ኹሉ ኣብ ልዕሊ ስጋን ደምን እግዚአብሔር ሓጢአት ኪኸውን እዩ። ሱብ ኣብ ቅድሚኡ ንርእሱ ኺምርምር ይግብኡ።” ናይ ይበልዕ
- እቲ እንጌራን መስተታትን ናይታ ጽዋእ። ስጋ እግዚአብሔር ከየለለየ ዚበልዕን ዚሰትን ዘበለ፡ ኣብ ገዛእ ርእሱ ፍርዲ ይበልዕን ይሰትን እዩ እዋ” (1ቀሮ 11:27-29) ።
- ካብቲ እንጌራን ጽዋእን ብዘይግቡእ ኣገባብ ምክፋል ማለት ነቲ ሓቀኛ ትርጉም ናይቲ በዓል ዕሸሽ ምባልን ነቲ መድሓኒና ዝኸፈሎ ዓቢ ዋጋ ሸለል ምባልን ማለት እዩ።
- ድሕነትና እዩ። እቲ ሰነ-ስርዓት ምዑትን ወግዓውን ስርዓት ክኸውን ምፍቃድ ወይ ድማ ብዘይ ዝተናዘዘ ሓጢአት ድራር ጉይታ ምክፋል ማለት'ውን ክኸውን ይኽእል። ነቲ ጳውሎስ ዝሃዕ መምርሒ ብምስምማዕ፡ ቅድሚ እቲ እንጌራ ምብላዕናን ጽዋእ ምስታይናን፡ ሓጢአትና ይቕረ ከም ዝተባህለን ድራኽና ከም ዝጸረየን ንምርግጋጽ ንርእስና ክንምርምር ይግባእ።
- ክሳብ ጉይታ ዝምለስ ነዚ ስርዓት'ዚ ክንቅጽሎ ኣለና። የሱስ ኣብ ናይ መወዳእታ ድራር ምስ ደቀ መዛሙርቱ ዝተጠቐመሉ ወይንን እንጌራን ንኣካላቱን ደሙን ዘመልክቱ ምሳሌታት እዮም።

9. ኣካል ክርስቶስ፡ 1ቀሮ 12:12-27፤ ሮሜ 12:5፤ ኤፌሶን 4:12,16።

- ጉይታ ርእሱ ዝኾነ ኣካል ክርስቶስ፡ ኤፌሶን 1:22-23።
- ሰድራቤት ኣምላኽ፡ ከምቲ ኩላትና ኣወዳትን ኣዋልድን ጉይታ ዝኾንና፡ 2ቀሮ 6:18።
- ኣብ ዓለም ዓንዲ ሓቂ፡ 1ጢሞቴዎስ 3:15።
- ወይንን ጨናፍሩን፡ ዮሃ 15:1-11።
- ህንጻ ኣምላኽ፡ 1ቀሮ 3:9።
- ህያው ቤተ መቐደስ፡ ኤፌሶን 2:20-21።
- ነፍሲ ወከፍ ኣባል ኣብ እምኒ ኩርናዕ ዝተሃንጸ ህያው እምኒ እዩ፡ ክርስቶስ የሱስ፡ 1ጴጥ 2:9።
- እግዚአብሔር ዝክብረላ ቅድስቲ ቤተ መቐደስ፡ 1ቀሮ 3:16።
- ቅዱስ ህዝቢ፡ 1ጴጥ 2:9።
- ንጉሳዊ ክህነት፡ 1ጴጥ 2:9።
- ጨው፡ማቴ 5:13-15።
- ብርሃን፡ማቴ 5:13-15።
- ጥዑም ጨና፡ 2ቀሮ 2:15።
- መርዓት ክርስቶስ፡ ኤፌሶን 5:23-32፤ ራእይ 19:7, 8፤ 21 : 9 ።

- መገንጠል ናይቲ ሓቀኛ ጓሳ የሱስ ክርስቶስ፡ 1ጴጥ 5:1-3።
- ቅዱሳን፡ 1ቆሮ 1:2።

10. ቤተ ክርስቲያን ኣብ መወዳእታ ምስ ጎይታ ክትከውን ክትምንጠል እያ። ዝሞቲ ኣመንቲኪትንስኡ እዮም፤ ሽቡ እቶም ብህይወት ዘለዉ ምስኦም ብሓባር ኣብ ኣየር ተላዲሎም ምስ እግዚአብሔር ክራኽቡ እዮም (1 ተሰሎንቄ 4:13-18) ። ኣመንቲ ቤተ ንጉይታ ዝገብርዎ ኣገልግሎት ክፍረዱ እዮም፤ ብኡ መሰረት ድማ ዓለቦም ክረኽቡ እዮም (1ቆሮ 3:10-15 ከምኡውን 2ቆሮ 5:10) ። ቤተ ክርስቲያን ኣብ መወዳእታ ምስ ክርስቶስ ናብ ምድሪ ተመለሳ ምስኡ ክትገዝእ እያ (ራእይ ምዕራፍ 19-20) ።

ምዕራፍ ዓለርተ፡ ኤስካቶሎጂ

1. ኤስካቶሎጂ መጽናዕቲ ናይ መወዳእታ ነገራት እዩ--ኣብ መወዳእታ ዘመን ዝፍጸሙ ፍጻሞታት። እታ ቃል ካብታ ናይ ግሪኽ ቃል eschaton ዝመጸት ኮይና ንመወዳእታ ወይ ናይ መወዳእታ ነገራት ዘመልክት እያ። ኣብ ስነ መለኮት፡ ኤስካቶሎጂ ብፍላይ ኣብ መጽናዕቲ ትንቢታት መጽሐፍ ቅዱስ ዘተኮረ እዩ፤ ብቐንዱ እቶም ገና ዘይተፈጸሙ ትንቢታት-- ትንቢታዊ መጻሕፍትን ብዩሱስ ዝተዋህበ ትንቢታትን።
2. መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ ኣገዳሲ እዩ ምኽንያቱ ትንቢት ዓቢ መጠን ናይቲ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፍ ይፈጥር። ኤስካቶሎጂ እውን ብትንቢት ዝተነግሩ ፍጻሜታት ብዝርዝር ክፍጸሙ ክንርእ ከለና ቅኑዕነት ቃል ኣምላኽ የረጋግጽ። መጽናዕቲ ኤስካቶሎጂ ንኣመንቲ ምስ እግዚአብሔር ዘለዎም ዘለኣለማዊ ዕጫ ብዝርዝር ዝህብ ብምዃኑ ኣብ እምነት ጸኒዖም ክጸንሑ ይድርጉም።
3. ኣርእስታት ኤስካቶሎጂ ምምንጣል፡ ጸበባ፡ ካልኣይ ምጽኣት፡ ሸሕ ዓመት፡ ናይ መወዳእታ ፍርድ፡ ዘለኣለምነት ይርከብዎም። ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ዚርከብ ትንቢታዊ መጻሕፍትን ትንቢታዊ ትምህርቲ ክርስቶስን ዘተኮረ እዩ።
4. መብዛሕትኡ እዚ ትርጉማት እዚ ኣብ ልክዕ ግዜ ዝተወሰኑ ትንቢታዊ ፍጻሞታት ወይ ፍሉይ ዝርዝራት ናይዞም ፍጻሞታት ዘማእከል እዩ።
5. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ ምንጣቕ ዘሎ ዘተ ኣነጻጽር።
6. ገለ ሰባት ቅድሚ እቲ ብጸበባ ዝፍለጥ ግዜ ምምንጣል ከም ዝፍጸምን ኣመንቲ ካብዚ ዘስካሕክሕ ግዜ ኣብ ምድሪ ዝኾነ ይኹን ከጋጥሞም ከም ዘይግደዱን ይኣምኑ። ካልኣት ድማ እቲ ምንጣቕ ኣብ መፋርቕ ናይዚ እዋን ክኸውን እዩ ኢሎም ይኣምኑ ገሊጹም ድማ እቲ ምንጣቕ ኣብ መወዳእታ መከራ ከም ዝኸውን ይኣምኑ።
7. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ ጸበባ ዘሎ ምይይጥ ኣነጻጽር።
8. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ብዛዕባ ካልኣይ ምጽኣትን ሸሕ ዓመትን ዘሎ ዘተ ኣነጻጽር።
9. መልሰኻ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ ናይ መወዳእታ ፍርድን ዘለኣለማውን ዘተ ኣነጻጽር።
10. ዳንኤልን ራእይ ዮሃን ።
11. ናይ ግዜ ቀውዒ ሕድሪ መጽሐፍ ቅዱስ ኣውታላይንስ ብዛዕባ ኤስካቶሎጂ ተወሳኺ መጽናዕቲ ይህብ።
12. ኣጲር መግለጺ ናይ ትንቢታዊ መጻሕፍቲ፤

ኢሳይ ብሰንኪ ኣብ ልዕሊ ኣምላኽ ዝገበርዎ ሓጢኣት ፍርድ ኣብ ልዕሊ ይሁዳ ከም

ዝመጽእ የጠንቅቅ።

ኤር፡- ኣብቲ ድሒሩ ዝነበረ ውድቀትን ውድቀትን ይሁዳ ዝተጸሕፈ እዩ። ብዛዕባ

ዝመጽእ ፍርድ ነጊሩ ንነቡካድነጻር ኢድካ ክትህብ ተማሕጸን።

መልቀሱ፡- ኤር ብዛዕባ ምጥፋእ ኢየሩሳሌም ብባቢሎን ዝሃቦ መልቀሰ (መግለጺ ሓዘን) ።

ህዝቅኤል፡- መጀመርታ ብዛዕባ ውድቀት የሩሳሌም የጠንቅቅ፡ ድሕሪኡ ኸኣ ኣብ መጻእ ኸም

እትሕደስ ይትንበ እዩ።

ዳንኤል፡- ነብዩ ዳንኤል ኣብቲ ናይ መጀመርታ ከበባ ይሁዳ ተታሒዙ ናብ ባቢሎን ተወሲዱ

እዩ። እዛ መጽሐፍ እዚኣ ትንቢት መጽሐፍ ቅዱስ ኣብ ምርዳእ ኣገዳሲ ዝኾነ

ታሪኻውን ትንቢታውን ትምህርቲ ትህብ።

ሆሴኤ፡- ቱማ እዛ መጽሐፍ እዚኣ፡ እስራኤል ዘይእመንነቶም፡ መቐጻዕቶምን ብኣምላኽ እተመልሶምን እዩ።

ዮኤል፡ ብዛዕባ እቲ ንመጻኢ ፍርዲ ዘጸልለ መዓት ይነግር።

ኣሞጽ፡ ስጋዊ ብልጽግና ኣብ ዝረኣየሉ እዋን ግን ከኣ ስነ-ምግባራዊ ምብስባስ ኣብ ዝነበረሉ እዋን፡ ኣሞጽ ንእስራኤልን ኣብ ከባቢኡም ንዝርከቡ ኣህዛብን ብዛዕባ ኣጠሓቶም ኣምላኽ ኣብ መጻኢ ኸም ዚህቦም ኣጠንቀቐ።

ኦብድያ፡- ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ እቲ ካብ ምዑት ባሕሪ ንደቡብ ዚርከብ እኩይ ህዝቢ ዝሃቦ ፍርዲ።

ዮናስ፡- ኣብታ ርእሰ ከተማ ግዝኣት ኣሶር ዝኾነት ነነዌ ንሱኣ ዝሰበኸ ነቢይ ዮናስ ዝገልጽ ዛንታ። እታ መጽሐፍ ንኣህዛብ ዘለዎ ፍቕርን መደብ ንሱኣን እግዚኣብሄር ትገልጽ።

ሚክያስ፡ ካልእ ትንቢት ኣንጻር ኣጠሓት እስራኤል እዩ። እቲ ፍጻመ ቅድሚ ምፍጻሙ 700 ዓመት ቅድሚ ምውላዱ የሱስ ዝተወልደሉ ቦታ ይትንቡ።

ናሆም፡- ብዛዕባ እቲ ቐድሚ 150 ዓመት ኣቢሉ ብስብከት ዮናስ ዝደሓነት ነነዌ ዚመጽእ ዝነበረ ጥፍኣት ይነግር።

ኣንባቐም፡- ኣምላኽ ንኣደ ሓዋእ ህዝቢ ብዝያዳ ኣጠሓት ዘለዎ ህዝቢ ንምቐጻዕ ዝሓንጸጸ መደብ ይገልጽ። "ጸድቃን ብእምነት ከም ዝከብሩ" ይምህር።

ጸፎንያስ፡ ፍርድን ምሕዳስን ይሁዳ።

ሃጌ፡ ኣይሁድ ብሰንኪ ተቓውሞ ጸላኢ ድሕሪ ናይ 15 ዓመት ምድንጓይ ነቲ ቤተ መቐደስ ዳግማይ ክሃንጽዎ ይላቦ።

ዘካ፡ ቤተ መቐደስ ንምፍጻምን መንፈሳዊ ተወፋይነት ንምሕዳስን ዝያዳ ምልዕዓል። ቀዳማይን ካልኣይን ምጽኣት ክርስቶስ ይትንቡ።

ሚልክያስ፡- ካብ መንፈሳዊ ዕምቐት የጠንቅቕን ምጽኣት የሃ መጥምቕን የሱስን ይትንቡ።

13. መልስታትካ ምስቲ ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ብዛዕባ ትንቢታዊ ትምህርቲ ክርስቶስ ዚገልጽ ክፋል እተዋህበ ጥቕስታት ኣነጻጽር።